

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEI ŞONAGON YASTIKNAME

KİTAP ÇEVİRMENLERİ GİRİŞİMİ
ORTAK ÇEVİRİSİ

Sei Şonagon
YASTIKNAME

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: bilgi@metiskitap.com

Metis Edebiyat
Yastıkname, Sei Şonagon

Çeviride Kullanılan Metinler:
The Pillow Book, çev. I. Morris, Columbia University Press, New York, 1991; *Les Notes de Chevet de Sei Shônagon*, çev. A. Beaujard, Paris, 1934; *Das Kopfkissenbuch der Hofdame Sei Shonagon*, çev. M. Watanabe, Manesse Verlag, Zürich, 1952; *Makura no Sôshi*, Kadokawa Sofia Bunko, Tokyo, 2005; *Makura no Sôshi*, Ivanami Şoten, Tokyo, 1962.

© Bu çeviri eserin yayın hakları
Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği tarafından
Metis Yayınlarına devredilmiştir, 2006.

İlk Basım: Haziran 2006

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kitap Tasarım: Emine Bora
Kapak Tasarım: Semih Sökmen
Kapak Resmi:

Genci Monogatari için yapılmış rulo-resimden detay.
Yaklaşık 12. yüzyıl.

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN 975-342-567-8

JAPANFOUNDATION

*The Publisher gratefully acknowledges the support of
the Japan Foundation in the publication of this book.*

Japan Foundation'ın desteğiyle yayınlanmıştır.
Değerli katkıları için teşekkür ederiz.

SEİ ŞONAGON YASTIKNAME

Kitap Çevirmenleri Girişimi
Ortak Çevirisi

Hazırlayan:
TUNCAY BİRKAN

metis

ÇEVİRMENLER: *İngilizce:* Sevda Akyüz, Nil Alt, Sevinç Altınçekiç, Ulaş Apak, Nusret Avhan, Aysun Babacan, Emine Bademci, Belma Baş, Aslı Biçen, Zarife Biliz, Tuncay Birkan, Burcu Bölükbaşı, Gaye Coşar, Vedat Çakmak, Nedim Çatlı, Bilal Çölgeçen, Ahmet Demirhan, Bülent Doğan, Hira Doğrul, Neşenur Domanıç, Yusuf Eradam, Çiğdem Aksoy Fromm, Elçin Gen, Tuba Geyikler, Bekir Gür, Sabri Gürses, Feryal Halatçı, Betül Kadioğlu, Şefika Kamçez, Erhan Kaplan, Ruken Kaya, Ebru Kihç, Çiğdem Kıyıcı, Gürol Koca, Hamide Koyukan, Gökçe Köse, Tuncay Kurt, Sebla Küçük, Aylin Kürkçü, Saliha Nilüfer, Engin Noyan, Sami Oğuz, Defne Orhun, İnci Ötügen, Fahri Öz, Deniz K. Pala, Betül Parlak, Zeynep Sevde, Cem Soydemir, Betül Şenkal, Ayetullah Tekin, Yasemin Tezgiden, Billur C. Yilmazyiğit, Özlem İlyas Tolunay, Gamze Türkoğlu, Özge Uçarcı, Nazan Uraz, Gamze Uslu, Erkal Ünal, F. Devrim Kılıçer Yarangümeli, Altuğ Yılmaz; *Fransızca:* Aslı Açıan, Renan Akman, Sevgi Tamgüç Balıkçıoğlu, İsmet Birkan, Bahadırhan Bozkurt, Devrim Çetinkasap, İrem Dümer, Işık Ergüden, Sonat Kaya, Mehmet Moralı, Gülru Özer, Nihan Özyıldırım, Hatice Ahsen Utku; *Almanca:* Vedat Çorlu, Güneş Deniz, Ogün Duman, Çağlar Tanyeri, Mustafa Tüzel, Sadık Usta; *İspanyolca:* Çiçek Öztek, Zerrin Yanıkkaya; *Japonca:* Hüseyin Can Erkin.

REDAKTÖRLER: Tuncay Birkan, Bülent Doğan, Feryal Halatçı, Gülru Özer.

JAPONCA REDAKTÖRLER: Ayşe Nur Tekmen, Tsuyoshi Sugiyama.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9

YASTIKNAME 29

NOTLAR 295

EKLER

1. Takvim 345

2. Yönetim 351

3. Yerler

a. Merkez Bölge ve Komşu Bölgeler 354

b. Başkent Çevresi 355

4. Giysiler, Evler, vs.

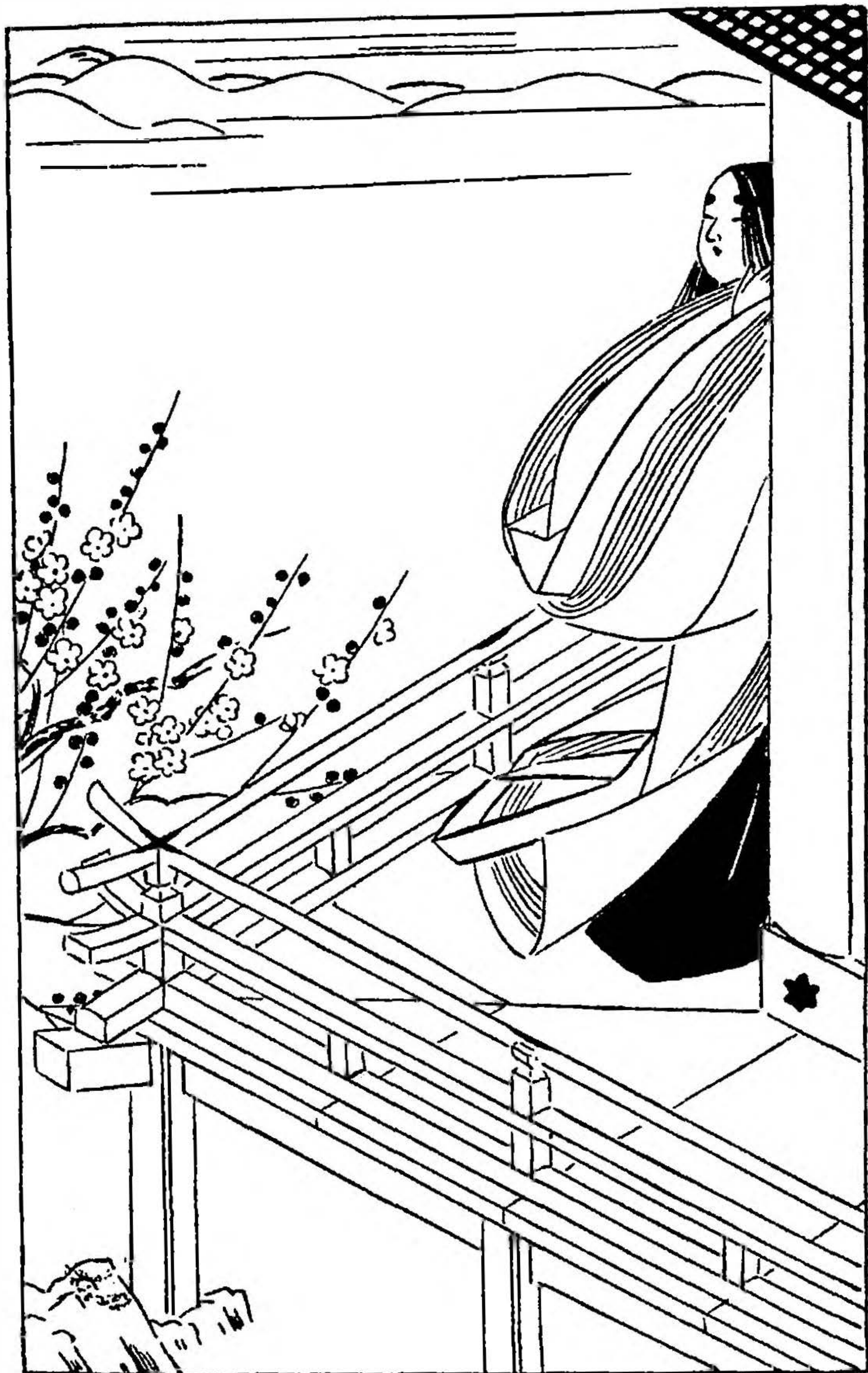
a. Giysiler 356

b. Evler 357

c. Vasıtalar 360

d. Mektuplar, Oyunlar, Müzik Aletleri 361

5. Kronoloji 362

SUNUŞ

Kitap ve Yazarı Hakkında

Bizim Osmanlı edebiyatıyla analogi kurup *Yastıkname* adıyla çevirdiğimiz, ama bu tür kaygılar gözetmeyen bir çevirmenin pekâlâ "Başucu Kitabı" da diyebileceği *Makura no Soşi*, Japon edebiyatında *zuihitsu* adı verilen türün ilk ve en önemli numunesi sayılıyor. Düz çevirisiyle "kalemi izle", daha dolambaçlı bir çeviriyle de "kalemine ket vurma, hangi konuda olursa olsun içinden nasıl yazmak geliyorsa öyle yaz" denebilir belki *zuihitsu*'ya. Yani kendi başına bir tür yaratmış bir kitap *Yastıkname*. Kitabın kaleme alındığı 10. yüzyıl Japonyası'nda daha çok kadınlarca kaleme alınan eserlerle çok güçlü bir günce edebiyatı, seyahatname ve anlatı geleneği oluşmuş, ama bu kitapla birlikte doğan *zuihitsu*, günce, biyografi, hatırat, şiirler, aforizmalar, listeler, anlatı eskizleri ve bugün Batı kökenli kültürlerde "deneme" adı verilen türün çok özgün bir bileşimi olarak tarif edilebilir. Kenko ve Kamo no Çomei ileriki yüzyıllarda bu türde yazan en önemli iki isim sayılıyor. *Yastıkname*'yle birlikte filizlenen bu tür, saray çevresinde doğmuş olmasına rağmen, gündelik ve dünyevi olanla aşkın ve kutsal olan arasındaki sınırları sürekli ihlal etmesi, sözgelimi dini ayinleri, devlet törenlerini anlatırken aşırı dünyevi ayrıntıların altını çizerken, öte yandan da çok sıradan bir âna, olaya, nesneye, manzaraya muazzam bir şiirsellik katabilmesi açısından büyük Rus kuramcı Bahtin'in anlattığı "karnaval" geleneğinin çok uzaklardaki bir yankısı sayılabilir belki.

Kitabın yazarı Sei Şonagon'un 965 ya da 966 yılında doğduğu tahmin ediliyor, ölüm tarihiyse bilinmiyor, ama o dönemki kay-

naklar tarandığında 1017 yılına kadar kesinlikle yaşamış olduğu anlaşılmış. Zaten *Yastikname*'de yazdıkları dışında hayatı hakkında pek fazla bilgi yok. Ön adı bile bilinmiyor; "Sei", soyadı Kiyovara'nın ilk karakterinin Çince'deki okunuğu, "Şonagon" ise o dönemin Japon sarayında belli işlerle görevli nedimeler için kullanılan genel bir unvan. *Yastikname*'de anlatmadığı halde hakkında bilinenler şunlardan ibaret denebilir: Anakronizme düşmeyi göze alarak günümüze ait bir kavramı kullanacak olursak "üst orta sınıftan" bir aileden geliyormuş; birçok sanatçı yetiştirmiş bu ailede (mesela babası Heian döneminin en ünlü şiir antolojilerinden birini hazırlayanlar arasında yer almış) o zamanki standartlara göre son derece iyi bir eğitim almış (genellikle soylu erkeklerin ayrıcalık ve statü simgesi olarak kullandıkları Çince'yi ve Çin kültürünü gayet iyi bildiği ve bu bilgisiyle saraylı erkekleri şaşırttığı kitapta anlatılan birkaç olayda da görülüyor); 983 yılında Taçibana Norimitsu ile evlenmiş (buna da şüpheyile bakanlar vardır. Bkz. 140. not), o yıl ve 986 yılında yapılan edebiyat toplantılarında dikkat çekmiş, 990 yılı civarında hizmetine girdiği İmparatoriçe Sadako (ya da Teişî) 1000 yılında ölünce saraydan ayrılmış ve Fujiwara Muneyo ile evlenmiş.

Hakkında birçok ayrı yerde çeşitli efsane ve dedikodular üretilmiş olduğunu gören uzmanlar Sei Şonagon'un hayatının son yıllarında bol bol seyahat etmiş olduğu tahmininde bulunuyorlar. Bu dedikodular arasında hayatının son yıllarında bir manastıra çekildiği, sefalet içinde öldüğü, pek de güzel bir kadın sayılamayacağı gibi rivayetlerden bahsediliyor. Bir de aktarmadan geçilemeyecek bir dedikodu: Onunla hemen hemen aynı dönemde yaşamış bir başka ünlü nedime (ama başka bir İmparatoriçenin nedimesi), kimilerinin dünya tarihinin ilk "psikolojik" romanı saydıkları *Genci Monogatari*'nin (Genci'nin Hikâyesi. Yazımı 1008'de tamamlanmıştır) yazarı Murasaki Şikibu güncesinde Sei'yi şu sözlerle çekiştiriyor: "Sei Şonagon'un kendinden pek memnun bir havası var. Ama sağa sola saçıp bir de böyle yayılmalarını istemiyormuş gibi davrandığı o Çin işi yazılarını şöyle bir durup incelediğimizde,

hatalarla dolu olduğunu görürüz. Başkalarından farklı olmak için bu kadar çok uğraşan birinin insanların gözünden düşmesi kaçınılmaz, ileride çok zorluk çekeceğini tahmin ediyorum. Kabiliyetli bir kadın şüphesiz. Ama, insan en olmadık ortamlarda bile duygularını böyle uluorta sergilerse, karşısına çıkan hiçbir ilginç şeyi kaçırmamaya çabalarsa, insanların ona akli bir karış havada biri gözüyle bakmaları kaçınılmaz. Böyle bir kadının akıbeti iyi olabilir mi?"

Bugün *Yastıkname*

Hayatının başka birçok ayrıntısını olduğu gibi akıbetini de bilemiyoruz, ama yazdıklarının "farklılığı" ve "ilginçliğiyle" bugün bizleri hâlâ etkilemeye devam ettiği kesin. Evet, bizim bugün "Sei Şonagon" diye tanıdığımız bu adsız kadın on küsur yıl yaşadığı sarayın gündelik hayatında kendisinden başka kimselerin göremediği ayrıntıları, "karşısına çıkan" insanların zaaflarını, gülünçlüklerini ve elbette hoşluklarını öyle ince bir mizahla yazmış; yukarıda da dediğimiz gibi, bir yandan, herkeslerin otomatikman bir görkem ve yücelik atfettiği ortam ve kişileri sıradanlaştırıp "dünyevileştirirken", bir yandan da en sıradan faaliyetlere ve insanlara o ayrıntıcı gözüyle (özellikle de o muhteşem listelerini çıkarırken) öyle bir şiirsellik ve aşkınlık katabilmiş ki birçok çağdaşı unutulup gitmişken o bugün hâlâ bizlerle; tıpkı ondan pek hoşlanmayan ama müthiş bir yazma yeteneğine sahip olan Şikibu Hanım gibi. Kendisini 1000 küsur yıl sonra, Japonya'dan binlerce kilometre uzaklıktaki bir ülkenin kültürüne ve diline, Türkçeye buyur etmekten gurur ve mutluluk duyuyor oluşumuzdan da belli olmuyor mu cazibesini zerre yitirmemiş olduğu?

Etrafına, insanlara, ilişkilere, nesnelere, doğaya, yüzeyselmiş gibi görünmekle birlikte öylesine derinden nüfuz eden bir gözü var ki Sei Şonagon'un, günümüzde en çok avangard sinemacılara esin vermiş olmasına şaşmamak gerek. Fransız sinemacı Chris Marker

Sans Soleil adlı dokümanter filminin, İngiliz sinemacı Peter Gre-enaway de doğrudan kitabın adını ödünç aldığı *The Pillow Book* (bizde "Tual Bedenler" adıyla oynamıştı) adlı kurmaca filmi-nin çeşitli bölümlerinde o güzelim listelerin görsel karşılıklarını oluşturmaya çalışır, bunu yaparken de bu listelerden bazı bölümleri şiir, hatta dua okurcasına yüksek sesle terennüm etmekten ken-dilerini alamazlar.

Tarihe Geçmeden Önce

Ama bu "göz"ün çağları aşan "ayrıksılığının" ne idüğünü tam ma-nasıyla değerlendirebilmek, Sei Şonagon'un o sahici, o benzersiz öznelliğini hangi toplumsal-tarihsel koordinatlar içinde geliştirmiş olduğunu görebilmek için, kitapta çok küçük bir kesiti anlatı-lan Heian döneminin de hem Japon tarihi içinde hem de dünya ta-rihi içinde ne kadar "ayrıksı" bir dönem olduğunu kabaca da olsa anlatmak şartmış gibi görünüyor. Bu işi de ben yapacağım mec-buren. Japon tarihi uzmanı falan olmak şöyle dursun, bu kitabın editörlüğünü üstlenene kadar Japonya hakkında bildiklerim oku-duğum tek tük birkaç Japon romanı (Dazai, Kavabata, Mişima, Murakami) ile seyrettiğim filmlerden edinilmiş harcıâlem denebi-lecek malumatlardan ibaretti üstelik. Ama az çok klişe denebile-cek bu Japonya "imgesi" ile bu kitapta Şonagon'un anlattığı top-lumun yaşayış tarzı, değerleri, Frenkçesi *ethos*'unun alakasının çok ama çok az olduğunu hayretle fark edince epey ciddi bir oku-ma faaliyetine girmiştım neyse ki. *Yastıkname*'yi İngilizceye çevi-ren Ivan Morris'in sadece Heian dönemindeki saray çevresinin ya-şayışını konu alan *The World of the Shining Prince* (New York: Knopf, 1964) adlı çok güzel yazılmış kitabı başta olmak üzere, yi-ne *Yastıkname*'nin ilk İngilizce çevirisini yapmış olan Arthur Wa-ley'nin *The Pillow Book of Sei Shonagon*'unu (Londra: Unwin, 1960) ve G. B. Sansom'ın *Japan: A Short Cultural History* (New York: D. Appleton-Century, 1943) adlı gayet kapsamlı ve öğretici

çalışmasının, Frank Brinkley'nin *A History of the Japanese People* (New York: Encyclopedia Britannica, 1912), W. G. Aston'ın *A History of Japanese Literature* (Londra: Heinemann, 1907), Tomiko Yoda'nın *Gender and National Literature: Heian Texts in the Constructions of Japanese Modernity* (Durham: Duke, 2004) adlı eserlerinin ilgili bölümlerinden *The Princeton Companion to Classical Japanese Literature*'in (haz. Earl Miner, Hiroko Odagiri, and Robert E. Morrell, Princeton: Princeton University Press, 1985) o nefis "Sei Shonagon" maddesine kadar irili ufaklı bayağı metin okudum (kitapta kullandığımız illüstrasyonların bir kısmını da bu kitaplardan aldık). Ayrıca Ankara Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim üyesi olan sayın Hüseyin Can Erkin'in bana ilettiği ders notlarından da çok yararlandım.

Okudukça da başlangıçtaki "galiba bambaşka bir dönemmiş bu" hissim gittikçe güçlenerek "hakikaten de eşsiz bir dönemmiş" haline geldi. Bütün gerçek yaratıcılar gibi Sei Şonagon'un da bugün bize hâlâ derinden hitap edebilmesini salt içinde yaşadığı kültürün kodlarını çözerek anlayamayacağımızı, onu asıl değerli kılanın bu kodlara verdiği "bireysel" tepkinin niteliği olduğunu düşünsem de, bir bölümünü dolaysızca içselleştirdiği, hatta bazen düpedüz aşmayı başaramadığı (alt sınıflardan insanlar karşısında duyduğu bariz tiksinti günümüz okurlarının Sei'yle romantik bir özdeşlik kurmasını imkânsızlaştırır mesela) bu kültürel-tarihsel kodları anahatlarıyla olsun serimlemeye çalışmak gerekiyor diye düşünüyorum. Bu iş bir Önsöz'ün sınırları içinde ve "ikinci el"den bilgilerle ne kadar hakkıyla yapılabilir, elbette çok şüpheli. Affınızı rica ederek başlıyorum.

Heian Dönemine Dair

İmparatorluk başkentinin 784 yılında Nara'dan Nagaoka'ya, 794'te de oradan Heiankyo'ya, yani günümüzdeki adıyla Kyoto'ya taşınmasıyla başlayan ve 1192'de Kamakura'da askeri hükümetin

kurulmasıyla sona eren Heian döneminde, Sansom'ın sözleriyle "neredeyse bütünüyle estetik olması bakımından son derece dikkate değer, hatta belki de eşsiz bir kültür"ün (Sansom 1943, s. 238) serildiği görülür. Ama bugün geleneksel Japon kültürü denince akla gelebilecek olan unsurların birçoğunun bulunmadığı, hatta bazı Japon milliyetçilerinin oluşturmak istedikleri milliyetçi ve eril anlatıyı, militarizmin esamisi okunmadığı için sekteye uğratması yüzünden pek hayırla yâd etmedikleri bir dönem bu (Yoda'nın yukarıda andığımız kitabı tam da ulusal bir kanon oluşturmaya çalışan milliyetçi Japon edebiyat tarihçilerinin bu "fazla kadınsı" dönemi bir yere oturtmakta karşılaştıkları zorlukları, bu amaçla benimsedikleri stratejilerin tarihini anlatıyor). İvan Morris'in belirttiği gibi, bugün geleneksel Japonya denince hemen akla gelen şeylerin, suşi ve soya sosunun, Zen budizmle bağlantılı çay seremonileri, çiçek aranjmanı gibi pratiklerin, Haiku şiirlerinin, No ve Kabuki tiyatrosunun, harakirin ve özellikle de eril-militarist ideolojinin kült figürleri olan samuray ve geyşaların daha ortaya çıkmamış olduğu bir dönem. (Morris 1964, s. 141).

Zorlama bir analogiyle, epey uzun sürmüş bir "Lale Devri" denebilir belki bu döneme, görüntüye, adabımuaşerete, zarafete, hatta gösterişe ve genel anlamda estetiğe, hat sanatına ve şiire verilen büyük değer öne çıkarılarak. Ama hakikaten de zorlama olur bu benzetme, çünkü en başta kadınların Heian döneminin hem günlük sosyal hayatında hemde sanat ve edebiyat hayatında işgal ettiği epeyce özgür, öncü ve hatta kurucu konumun bir karşılığı yok Osmanlıda. Kadınların tek başlarına çift-çubuk sahibi olmalarının doğal görüldüğü, o yüzden de nispi bir ekonomik bağımsızlığa sahip oldukları bir dönemden bahsediyoruz ne de olsa. (Bu arada bu döneme ilişkin olarak yapacağımız bütün tespitlerin sadece imparatorluk başkenti çevresindeki üst sınıftan insanlarla sınırlı olduğunu hatırlatmakta fayda var. Hatta bu bakımdan fazlasıyla sınıfsal bir farkındalığa sahip olan, alt sınıftakilere neredeyse yarım-insan gözüyle bakan bir zümre Heian döneminin üst-orta ve üst sınıfları. Mesela Şonagon'un "avam"la temasını anlattığı bölümler-

deki –sözgelimi 168, 173 ve 174 numaralı bölümlerdeki– "kalpsizliği" ve kendisinden üst tabakadan olan kişilere, özellikle de İmparatorla İmparatoriçeye gösterdiği o abartılı ama bir yanıyla da içten hürmet günümüzün birçok liberal yorumcusunu hayrete düşürmekte, sınırlarını bozmaktadır. Bkz. Morris'in bu kitaptaki 349. notu. Ama tarih denen sınıf mücadeleleri silsilesinin insan ruhunda da ne büyük örselenmeler yarattığını bilenler ve tarihin herhangi bir döneminde bir "altın çağ"ın yaşanmış olduğuna inanmayanlar Şonagon gibi her yönüyle olağanüstü bir kadının da bu örselenmişlikten payını almış almasında şaşılacak bir şey görme-yeceklerdir.)

Ne bu ekonomik bağımsızlık, ne kadınların evlilik düzenlemelerinin gevşekliği sayesinde görece serbest, "çokeşli" bir cinsel hayat yaşayabiliyor olmaları (bu dönem hakkında yazan muhafazakâr tarihçilerin çoğunun sınırlarını da bu bozar; bu dönemi gösterişe ve görüntüye fazla önem vermekle suçlarken "dekadans", hatta düpedüz "ahlaksızlık" gibi sıfatlara başvururlar hep; mesela tipik bir ahlakçı Viktoryen olduğu anlaşılan Brinkley "Dönemin erkeklerinin efemine ve duygusal oldukları yetmiyormuş gibi kadınlar da başka hiçbir dönemde görülmemiş bir ahlak düşüklüğü sergiliyorlardı, cinsel ahlak ve kocaya sadakat anormal denecek ölçüde feci düzeydeydi ve hafife alınıyordu" diyebilmiş), ne o dönemden günümüze kalmayı başarmış hemen hemen bütün büyük edebiyat eserlerinin kadınların imzasını taşıyor olması, ne de dinin bile sanat, sanatın da din haline gelmiş olması (Sansom 1943, s. 239) bu dönemde kadınların erkek egemenliğinden kurtulmuş olduğunu iddia etmemize yetmez. Kadınların erkeklerle hep perdeler ve paravanlar arkasından konuşmak zorunda olmaları bile yeter bunu anlamaya. Ama yine de hakikaten ciddi ölçüde "kadın eli değmiş" bir dönemdir Heian dönemi ve benzersizliği de büyük oranda buradan kaynaklanır.

Bunda Japonya'nın görece yalıtılmış bir ada olması sayesinde uzun süre savaş ve istilalara karşı korunabilmiş olmasının ve bu yüzden de askerlerin gördüğü işlevin çok büyük ölçüde salt tören-

sel bir düzeye çekilmiş olmasının da rolü büyük elbette. Savaş ve çatışmalardan uzak durup sık sık kutladıkları envai çeşit bayramla birbirlerini ve doğayı temaşa ederek estetik hazlar devşirme lüksü bulabilmiş bir kültürdür bu. Ayrıca uzun süre devlet örgütlenmesinden dine, kültür ve dilden gündelik yaşamlarının birçok ayrıntısına kadar hayatlarını büyük ölçüde Çin ve kısmen de Kore'den ithal ettikleri gelenekler üzerine inşa etmiş olan Japonların Heian döneminin başlarında Çin'le diplomatik teması keserek kendi içine dönmüş ve bu ithal unsurlara her alanda kendilerine özgü bir damga vurmaya başlamış olmaları önemlidir. Mesela Çin'den ithal Konfüçyüsçülüğün katı kuralcılığı ve Budizmin kasvetli, teni hor gören bakış açısı burada Şintoizmin de etkisiyle yumuşatılmıştır. Belli günlerde belli yönlere yolculuk yapmayı, tınak kesmeyi, yıkanmayı vs. yasaklayan çeşit çeşit hurafesiyle ve doğaya kutsallık atfedişiyle Şintoizm bu dinlerin soyutluğunu azaltmış, yeryüzüyle irtibatını ve insanların zaafları karşısındaki hoşgörüyü artırmıştır, denebilir. Dönemin kültürünün soyutlamayla arasının iyi olmadığı düşünsel, felsefi ve bilimsel içerikli eserlerin yok denemek kadar az olmasından da anlaşılabilir. Aynı dönemlerde, serpilmekte olan Arap-İslam medeniyetinin tam da bu alanlarda birbirinden parlak çalışmalar üretmiş olduğunu, mesela İbni Sina'nın tıp, mantık, kimya alanındaki öncü eserlerini hemen hemen Şona-gon'la aynı yıllarda yazmış olduğunu hatırlamak ilginç olacaktır. Ama o dönemde bu bakımdan istisnai olanın İslam kültürü olduğunu hatırlamakta da fayda var. Zira dünyanın büyük çoğunluğu daha destan çağındadır: Kırgızların ünlü Manas Destanı ile İngilizlerin Beowolf destanı da hemen hemen aynı onyılların ürünüdür, hatta Türklerin Dede Korkut Destanı da bu yıllarda yaratılmış olabilir (9. ila 11. yüzyıllar arasına tarihlenir).

Morris Çin etkisinin elbette hemen sönüp gitmediğini anlatır, uzun uzadıya, mesela devlet kademelerinde görev alacak kişilerin, yani esasen erkeklerin daha incelikli bir dil sayılan Çinceye ve Çin kültürünün inceliklerine vakıf olmaları beklentisi ve devlet işlerinde Çince kullanma geleneği sürmüştür. Üstelik de epey eski-

miş bir Çince kullandıklarını, Çin'i neredeyse iki yüz yıl geriden taklit ettiklerini, mesela o dönemde Japonya'da en sevilen Çin şairi olan –*Yastikname*'de de en çok ondan alıntı yapılır- Po Çü-İ'nin Çin'de neredeyse unutulmuş olduğunu belirtir uzmanlar. Bu yüzden de biraz ikinci sınıf görülen Japon dilini geliştirip dört başı mamur bir edebiyat dili haline getirme işini, saraylı kadınlar üstlenmiş ve müthiş bir başarıyla yerine getirmişlerdir.

Bu dönemde tahta birçok imparator geçmiş olmasına rağmen yönetim, özellikle 950'li yıllardan sonra aslen Fujiwara ailesinin elinde kalmıştır. İmparatorlardan sonra devlet yönetimin en üst makamlarında hep Fujiwaralar olmuş; imparatoriçeler, Morris'in deyişiyle, çok sıkı bir "evlilik siyaseti" izlenerek hep bu ailenin kızlarından seçilmiş; Şinto dinine göre tanrısal bir figür sayılan imparatorlar bu simgesel konumda tutulmuş ve zamanlarının çoğunu aslen dini görevler yerine getirerek geçirmişler. Zaten çoğu çocuk denecek yaşta tahta getirilmiş, erken yaşta da manastıra çekilmeye zorlanmışlar. Sözelimi bu kitapta hep bahsi geçen imparator İçijo altı yaşında tahta geçmiş, on yaşında Sei Şonagon'un nedimelik yaptığı on dört yaşındaki Sadako Fujiwara ile evlendirilmiştir. Diğer etkili ailelerle ve aile içi hihiplerle çıkması kaçınılmaz olan çatışmalar da fiziksel şiddetten çok entrika, rüşvet, sus payı verme, fazla ileri gideni taşraya sürme (ki taşra ve taşra yöneticileri çok küçümsendiği için bu çok ağır bir ceza sayılıyormuş; Şonagon'da da bu bakışın çok etkili olduğu görülüyor) gibi daha "barışçı" yöntemlerle halledildiği ve bu stratejinin de epey uzun bir süre, Heian döneminin sonlarına kadar başarılı olduğu anlaşıyor. Ancak bu kitapta yer verdiğimiz bazı renkli minyatürlerde betimlenen ayaklanma ve kargaşa sahnelerinden de anlaşılacağı üzere yüzyıllardır horgörülen taşra ve taşralı aşiretler de bu arada boş durmamış ve yeterince askeri ve ekonomik güç topladıklarına kanaat getirdikten sonra bu şehirli ve epey pasifist yöneticilerden intikamlarını acı almışlar. Heian döneminin sonları ciddi bir şiddete sahne olmuş ve böylece dönemin "asude, feminen ve estetik" iklimi yerini Kamakura döneminin militarist, eril atmosferine bırakmış.

Bu çok kaba özetten anlaşılacağı üzere Sei, dönemin kültürünün olumlu ve olumsuz özelliklerinden payını bol bol almış gibi görünüyor. Alt sınıfları ve taşralıları küçümsemesiyle, makam ve şaşaa düşkünlüğüyle, törenlere bayılmasıyla, ilim irfanla pek işi olmamasıyla, çevresindeki insanların değerini önce işgal ettiği makamlarla, sonra da dönemin adabımuâşeretine ne kadar özendiğiyle, giysilerinin, elyazılarının ve yüzlerinin güzelliğiyle biçmesiyle (Bu arada Heian döneminin güzellik standartları günümüzdekine göre epey farklı. Güzellikten anlaşılan yuvarlak, hafif tombul yüzlü ve çok küçük gözlü olmak. Ayrıca kadınların kaşlarını tamamen alıp bir-iki santim üzerine kalemle kaş çizmek ve dişlerini siyaha boyamak gibi âdetleri var), doğayı temaşa etmeye düşkün oluşuyla (Kyoto'nun bugün bile nefis bir doğası olduğu hep söylenir), gözünü insan ilişkilerine, özellikle kadın-erkek ilişkilerine dikmesiyle tam döneminin insanıymış gibi.

Ama *Yastikname* bu dönemin anlayışlarını yansıtmakla kalsaydı sadece antropolojik bir değeri olurdu o dönemde yazılan diğer birçok metin gibi. Bugün bize edebi bir haz vermezdi. Ama veriyor. Bunu da büyük ölçüde kültürünün değerlerinin ona "dur, sonra ölçüsü kaçar" dediği yerde Şonagon'un durmamış, o ölçüleri sonuna kadar zorlamış olmasına bağlıyorum ben şahsen. Şikibu'nun yakınen dediği gibi, duygularını "uluorta" dile getirmekten hiç çekinmemiş, o güzelim listelerinde herkesin fazla kanıksamış olmaktan göremediği ayrıntılara özel bir dikkat göstermiş ve evet, epey mızımız gördüğü anlaşılan diğerlerinden "farklı" olmayı önemsemiş. Onaylanmamayı, kınanılmayı umursamamış, hatta onaylanmayan şeyler yapmaktan özel bir zevk de almış. Kitabın son bölümünde dedikleri meramını ve farkını çok güzel ortaya koyuyor: "İnsanların kitabı [ben hiç önemsemediğim halde] bu kadar beğenmeleri de o kadar garip sayılmaz; zira şimdiye kadar yazdıklarımın anlaşılacağı üzere, başkalarının nefret ettiği şeyleri rahatça onaylayan, onların sevdikleri şeylerden de tiksinen bir mizacım var benim."

Bu uzun sunuşu Princeton'ın yukarıda bahsettiğim ansiklopedisinin, Şonagon'a özel bir sevgi duyduğu anlaşılan yazarının sözleriyle bitireyim: "Sei Şonagon varolmasaydı, onu kimse icat edemezdi."

Çeviri Tercihlerine ve Okurken Akılda Tutulmasında Fayda Olan Noktalara Dair Birkaç Not

1. Kitabın özgün metninde listeler dışındaki bölümlerin başlıkları yok. Ama İngilizce, Fransızca ve Almanca çevirmenlerin hepsi kendileri başlık vermişler. Mesela İvan Morris her bölümün ilk cümleciğini kullanmış başlık olarak. Birkaçını korudum, ama daha çok Almancacı çevirmenden cesaret alarak birçok bölümün adını kendim koydum.

2. Metinde aslen Ivan Morris'in edisyonunu takip etmekle birlikte bazı kritik noktalarda onunkilerle çelişen tercihler yaptık. Sözelimi o ayların Japoncadaki adlarını kullanmayıp Birinci Ay, İkinci Ay demişken biz doğrudan o adların çevirilerini kullandık. Bunların bizde yaklaşık olarak hangi aya tekabül ettiğini görmek için Ek 1, s. 348'e bakılmalı. Morris, müzik aletlerinin ve Japonya'ya özgü bazı eşyaların adlarını İngilizceye çevirdiği halde, biz Japonca orijinal isimleri kullanmayı tercih ettik (Koto, biva, kiço gibi). Fakat saray elbiselerinin adlarında biz de Morris'i izleyerek her birinin orijinal isimlerini kullanmak yerine tek bir genel isim belirlemeyi tercih ettik. O robe kullanmış, biz ise bütün sakıncalarına rağmen saray çağrışımı biraz daha yüksek olan "kaftan" demeyi tercih ettik. Diğer giysileri ise genellikle "Çin işi ceket", "harmaniye" gibi Türkçe karşılıklarla çevirirken, Morris'in trouser-skirt dediği giysiye bizde de bilindiği için *hakama* dedik.

3. Bu kitapta yer verdiğimiz bütün Ekler ve dipnotların çok büyük kısmı İvan Morris'in edisyonundan alınmıştır. Fakat onun dipnotlarının üçte birini gereksiz görerek kullanmadık, üçte ikisini de ciddi oranda kısaltarak kullandık.

4. Sarayda geçen bir kitapta bol bol makam ve unvan ismi olması doğal. Bunları oğunlukla Osmanlı sarayından eődeęer unvan ve makam adlarıyla çevirmeye çalıştık. Kimi yerlerde aynı karakterlerin farklı unvanlarla anıldığını goreceksiniz. Üstelik kimi karakterler tenzil-i rütbeye maruz kalmış gibi grnebilir. Bu yüzden aynı kişinin farklı dönemlerde farklı unvanlara sahip olmuş olabileceğini ve kitaptaki olayların kronolojik bir sırayla anlatılmadığını hatırlatmak isteriz.

Anlatılan olayın hangi tarihte geçtiği Ek 5'in sonunda gösterilmiőtir.

5. Bir kadınla bir erkeğin konuőtutuęu her bölümde kadınlar bir perde ya da paravan arkasından konuştukları için birbirlerini görmediklerini akılda tutmakta fayda var.

6. Okurken, İmparator ve İmparatoriçe fiğrlerine gereğinden fazla azamet atfetmemek için ikisinin de ocuk denecek yaőlarda olduğunu hatırlamak gerek. şonagon saraya girdiğinde imparator 10, İmparatoriçe de 14 yaőındadır. İmparatoriçe 24 yaşında bir doğum sırasında ölünce şonagon saraydan ayrılmıőtır. İmparatorluğun gerçek idarecileri olan Fujivara ailesinden, adları sık sık geçen Naip Miçitaka, İmparatoriçenin babası ve imparatorluğun fiili yöneticisi; Koreçika da İmparatoriçenin erkek kardeőtidir; Miçitaka'nın kardeőtisi Miçinaga ise ona rakip hizbin baőtıdır ve eőtitli manevralar çevirerek iktidarın dizginlerini eline geçirmeyi baőtırır (s. 171'deki resim Miçinaga'nın resmidir).

7. Bölümler birbirini kronolojik olarak veya baőtka bir sistematige dayalı olarak izlemediği için kitabı gönlünüzce atlaya atlaya okumaktan hiç çekinmeyiniz. Cortazar kendi romanı *Seksek* için bunu salık vermiőtti hatırlanacağı üzere, meőturdur yani. Hâlâ ikna olmayan varsa, Roland Barthes da *Metnin Hazzı*'nda atlayarak okunabilen metinlerden ayrı bir haz alındığını üstüne basa basa belirtir.

8. Kitabın orijinalinde ve bizim temel aldığımız İngilizce edisyonunda resim yok. Kitaptaki siyah-beyaz resimlerin önemli bir kısmı 20. yüzyılda yaőtamıő olan Japon ressam Masami Iwata'

nın kitabın Almanca edisyonu için yaptığı resimlerdir, diğerlerini biz çeşitli kaynaklardan derledik.

Çeviri Sürecinin Hikâyesi ve Teşekkür Borçlu Olduklarımız

Bu kitabı çevirme "projesi" Kitap Çevirmenleri Girişimi'nin içinde ortaya çıktı, serpildi ve epey uzun ve zahmetli bir süreç sonunda da gerçekleştirildi. Basit bir çeviri işini adlandırmak için "proje" gibi cıfcaflı bir ad seçmiş olmam yadırganabilir. Ayrıca bu Girişim de neyin nesi, işinin ehli bir çevirmenin dört-beş, bilemedin altı ayda çevireceği bir kitap için niye böyle "uzun ve zahmetli süreç" yaşandı, anlatmak gerek biraz ayrıntıya girerek. Kitabın kendisi kadar "olağanüstü" olmasa da çeviri süreci de her bakımdan "olağandışı" oldu çünkü. Hatta dünya çeviri tarihinde bir ilk olduğunu düşünüyorum.

"Kitap Çevirmenleri Girişimi", esasen, 2003 yılının Ağustos ayında bir grup çevirmenin bulabildikleri 50-60 kadar çevirmenin e-posta adreslerine gönderdiği "Kitap Çevirmenlerine Çağrı" metniyle kurulan bir e-posta grubunun, sanal olmayan dünyada ciddi ciddi "ses" getirmeye başladıktan sonra kendisine bir ad koymak zorunda kaldığında benimsediği isim. Söz konusu e-posta grubu çevirmenlerin her türlü çeviri sorunu hakkında bilgi ve fikir paylaşımında bulunabilecekleri bir haberleşme platformu işlevi görmesinin yanı sıra, kendisine en baştan beri iki temel amaç belirlemişti: 1. Pek sık şikâyet ve dedikodu konusu olan ama çözüm bulma adına pek bir şey yapıldığı söylenemeyecek olan "çeviri kalitesi"ni artırarak kitap çevirmenliği işini hak ettiği saygınlık ve itibara kavuşturmak, 2. Çok yüksek nitelikli bir emek harcadığı halde sigorta, emeklilik gibi hiçbir sosyal hakkı olmayan, kendisine vaat edilen üç otuz parayı bile zamanında asla alamayan, yayınevlerinin büyük çoğunluğundan kötü muamele gören, hukuken "eser sahibi" olarak nitelenmesine rağmen çevirisi üzerinde editörlerin

yaptığı değişiklikleri görüp kendini geliştirme ve gerektiğinde bunlara itiraz etme imkânından mahrum bırakılmış olan, dahası çoğunlukla kitap kapaklarında, ilanlarda, tanıtım yazılarında adı sanı bile geçmeyen çevirinin tüm bu sorunlarına dikkat çekip çözüm önerileri getirmek, çevirinin kamuoyu nezdindeki görünürlüğünü artırmak ve gerekli mesleki "standartlar" oluşturulduğu takdirde kitap çevirmenliğinin illaki bir hobi, bir yan iş olarak sürdürülmesi gerekmediğinin, hevesli ve yetenekli insanların bu işi bir "meslek" olarak da sürdürebilmesinin mümkün olduğunun anlaşılmasını sağlamak.

Söz konusu girişim bu iki amacı gerçekleştirmek yolunda birçok iş yaptı; bunların hepsini burada sıralamak anlamsız olacağı için merak edenlerin www.kitapcevirmenleri.org sitesinin sayfalarını ziyaret etmesini salık verelim, bütün çevirmenlerin ve çevirmen adaylarının da <http://groups.yahoo.com/group/cevirmen/> adresinden bu gruba üye olabileceklerini hatırlatalım. Bu satırların yazıldığı sıralarda sayısı 600'e yaklaşmış olan üyeleri arasında tecrübeli çevirmenlerin yanı sıra bu işe yeni atılmış ya da atılmak isteyen çevirilen adayları, akademisyenler ve editörlerin de bulunduğu Kitap Çevirmenleri Girişimi içinde sürdürülen tartışmalar sayesinde, geçtiğimiz ay içinde bir Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği de kurulmuş bulunuyor: ÇEV-BİR. Elinizdeki kitapta emeği geçen bütün çevirilenler kitaptan alacakları telif gelirinin tamamını, yukarıda bahsettiğimiz "mesleki standartlar"ın oluşturulması ve yerleştirilmesi yolunda çok önemli bir kurumsallaşma adımı olarak gördükleri bu Meslek Birliği'ne bağışladılar.

Artık bu "proje"nin nasıl geliştiğine geçebiliriz bunca tanıtım gayretinden sonra. Grupta yapılan tartışmalar sırasında, yukarıda bahsedilen "çevirilenlere görünürlük kazandırarak, varlıklarına ve sorunlarına dikkat çekmek" amacıyla bir ortak çeviri yapma projesi doğdu. Kısa bir süre bir "Savaş Karşıtı Öyküler" antolojisi yapma fikri üzerinde durulsa da, hem bir bütünlüğü olan hem de rahatça bölüşülebilmeye müsait tek bir eseri birçok çevirmenin farklı dillerden çevirmesinin daha çarpıcı olacağı fikri ağırlık ka-

zandı. Üstelik bu eser projeye katılmak isteyen bütün çevirmenlerin işe eşit uzaklıkta başlayabilmesi için İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca gibi dillerde yazılmış olmamalıydı. İkinci bir dilden çeviri yapmanın "netameli" bir iş olduğunu bilmemize rağmen "proje"nin doğası bunu göze almayı gerektiriyordu. Aynı zamanda çevirinin ne kadar önemli bir faaliyet olduğunun, en uzak kültürleri bile nasıl da yakınlaştırabildiğinin üzerinde durma fırsatı sağladığı için de "uzak" bir dilden bir eser olsa iyi olur diye düşünülüyordu. Çeşitli seçenekler üzerinde duruldu. O sıralarda, hoş bir tesadüf, Aslı Biçen, benim bir arkadaşımın kütüphanesinde görüp hemen üstüne atladığım kitabı okuyordu (Demek ki ilk olarak o arkadaşıma, yani Gülcan Erçetin'e teşekkür etmek boynumun borcu.) Bir yandan yana yakıla kitap aradığımız halde nedense bir türlü düpedüz "başucumuzda" duran bu kitapla bağlantı kuramadık bir süre. Sonra bir gün kaçınılmaz olan gerçekleşti, bir anda gözlerimiz parladı ve aradığımız kitabın yanibaşımızda olduğunu anlayıverdik ve hemen gruba önerdik.

Sonrasında bu önerimiz kabul gördü. Gönüllülerin tam sayısı belirlendikten sonra ben hayatımın en zor işlerinden birini yapıp kitabı (İngilizce baskıdaki 584 dipnotu da göz önünde bulundurarak) eşit uzunlukta 80 küsur parçaya bölüp her birini bir çevirmene ayırdım ve bunu yaparken de çevirmenlerin tecrübe düzeylerini, daha şiirsel bölümleri mi saray hayatının rutinlerini anlatan nispeten daha "düz" bölümleri mi çevirmek istediklerini göz önünde bulundurmayla çalıştım. Kitabın İngilizcesi ve tez vakitte bulduğumuz Fransızcası, Mehmet Moralı'nın cansiperane çalışmaları sayesinde taranarak bilgisayar ortamına aktarıldı, böylece projeye katılan çevirmenlerin kendi bölümlerini çevirmeden önce kitabın tamamı hakkında fikir edinmeleri sağlandı. Kitapla ilgili çeşitli bilgiler içeren linkler verildi.

Çeviriye başlamadan önce bir süre internet sitemizin Forum sayfalarında izlenecek çeviri stratejisi, üslup, kitaba özel terim, tabir ve unvanların nasıl karşılanması gerektiği gibi konularda bir fikir birliği oluşturmaya çalışıldı. Bu öntartışma aşamasında pro-

jeye katılan tek Japonca çevirmeni Hüseyin Can Erkin bütün sorulara yetismeye çalışarak çok önemli katkılarda bulundu. Kendisine minnettarız. Aramızdan bir grup arkadaşımız unvanları nasıl karşılayabileceğimiz konusunda fikir almak üzere, Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Japon ve Çin tarihi uzmanı Prof. Dr. Selçuk Esenbel'le görüşmeye gittiler. Bize zaman ayırdığı için kendisine çok teşekkür ediyoruz.

Kitabın İngilizce ve Fransızca versiyonları (ve daha sonra ulaşabildiğimiz Almanca edisyonları) arasında sadece üslup değil bölümlendirme, bölümlerin sıralaması ve uzunluğu bakımından bile ciddi farklar olduğu için birini esas almak gerekiyordu. (Eserin orijinali de sonradan kitaplaştırıldığı için Japonya'da da aradan geçen bin yıl içinde çok farklı şekillerde, bölümlerin sıraları değiştirilerek, yerine göre eklenip eksiltilerek yayınlanmış ve bu edisyonların bazıları arasında ciddi farklar var. Mesela, Japoncacı arkadaşların yaptıkları redaksiyon sırasında anladık ki Şonagon bazı olayları bir edisyonda başkasının başından geçmiş gibi anlatırken, bazılarında kendi başından geçmiş gibi anlatıyor.) Biz de Ivan Morris'in uzman olmayan okurun kitabı takip edebilmesini kolaylaştıracak şekilde düzenlediği ve anlaşılabilirliği artıran bol dipnotla pekiştirdiği İngilizce edisyonu temel almaya karar verdik.

Terim tercihleri ve üslup bakımından az çok bir birlik sağlandığına kanaat getirsek de çevirileri yapıldıkları dillerden denetleyecek gönüllü redaktör arkadaşlara düşecek muazzam işi azaltmak amacıyla önce bir "ikinci göz"den çevirmenin hayırlı olacağını düşündük. Projeye katılanlar arasında ilk defa çevirisi burada yayınlanacak ya da çeviri işine daha yeni başlamış epey çiçeği burnunda çevirmen olduğundan, bu "ikinci göz"leri bu arkadaşları mümkün olduğunca daha tecrübeli çevirmenlerle eşleştirmeye dikkat ederek ben tayin etmeye çalıştım. Herkes çevirisini bitirdiğinde ilk önce eşleştiği kişiye gönderecekti, ama onun önerilerini dikkate alıp almanmayı kendi tasarrufuna bıraktık. Yalnız bu kadar çok sayıda kişinin işi arasında tutarlılık sağlamaya uğraşacak redaktörlerin işini kolaylaştırmak amacıyla, özellikle terim ve tabirler

konusunda "son söz"ü onlara bırakmanın daha sağlıklı olacağı konusunda uzlaşmıştı en baştan.

Kitabın büyük bir bölümünün çevirisi 2005 yılının mayıs-haziran ayları içinde yapıldı, ama Almanca metne ulaşma konusunda yaşadığımız sıkıntılar ve bazı arkadaşların çeşitli gerekçelerle sözlerini yerine getirememeleri yüzünden bütün metnin çevirisinin tamamlanması uzadı. (Meraklısına: Bu sürece katılmış olan çevirmenlerin bir kısmı bu proje hakkındaki düşüncelerini ve hangi saiklerle bu işe gönüllü olduklarını *Kül Eleştiri* dergisinin Eylül-Ekim 2005 tarihli "Çevirmen" özel sayısında yer alan özel bir dosyada anlatmışlardı. Bu vesileyle derginin genel yayın yönetmeni Bilal Kolbüken'e, söz konusu sayının editörlüğü işini gerçekten tamamen bana havale ettiği ve daha ne zaman çıkacağı bile belli olmayan bir kitapla ilgili ayrıntılı bir dosyaya sayfalarını açmakta tereddüt etmediği için, Aslı Biçen'e de bu dosyayı hazırladığı için teşekkür etmek şart). Ama Ağustos başında bütün metnin çevirisi tamamlanmıştı. Dünyada ilk defa bir kitabı tam 83 çevirmen çevirmiş oluyordu. Türkiye ve dünyanın dört bir yanında, İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, Sivas'ta, Muğla'da, Almanya'da, Hollanda'da yaşayan ve çoğu birbirinin adını bile daha yeni öğrenen tam 83 çevirmen, "ikinci dilden" çeviri yapmanın hepsinde uyandırdığı tereddütlere rağmen, 1000 yıl önce Japonca'da yazılmış bir metni İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Almanca çevirileri ve Japonca aslı üzerinden Türkçe'de "yeniden devşirdi". Bu hoş tabiri girişimin 2005 yılı TÜYAP Kitap Fuarı'nda dağıttığı kitapçıktan ödünç aldım. Aynı kitapçıkta çeviri faaliyetinin, yukarıda değindiğim "uzağı yakınlaştırma" işlevi gayet güzel anlatılmış: "Bizden çok farklı hayatlar yaşayan, çok değişik âdetleri olan, çok eskiden yaşamış insanlarla ne kadar çok ortak yönümüzün olduğunu; 'insan olma' halinin gerçekten de var olduğunu; 'yabancı'lığın korkularla beslenen uydurma bir kavram olduğunu gösterdiği için, yani çevirinin binlerce yıldır üstlendiği en önemli işlevlerden birini, köprü olma işlevini yerine getirdiği için seçtik bu metni." Bu kitapta bu köprünün harcını atan 83 arkadaşımızın her birine teşekkür ediyorum.

Söz konusu köprüyü sağlamlaştırma ve tek tek bileşenlerinin çıkıntılarını, pürüzlerini vs. giderip "sıvasını atma" işini de altı kişi üstlendi. Önce Tuncay Birkan, Feryal Halatçı, Bülent O. Doğan İngilizce çevirilerin redaksiyonunu, Gülru Özer de Fransızca çevirilerin redaksiyonunu yaptı (Almanca çevirilerin redaksiyonunu Almanca üzerinden yapmaya zaman kalmadığı için ben İngilizce üzerinden yaptım), daha sonra da Ankara Üniversitesi DTCF Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı bölümünden Sayın Ayşe Nur Tekmen ve Tsuyoshi Sugiyama bütün metni Japonca orijinaliyle karşılaştırarak çok işe yarayan öneri ve uyarılarda bulundular. Hepsine çok teşekkür ediyoruz.

Son aşamada ben bütün metni yeni baştan İngilizcesiyle karşılaştırarak bir kez daha okudum: İngilizceden çevrilen bölümlerde normal redaksiyon pratiğini izlerken, diğer dillerden yapılan çevirilerin, İngilizcedekinden farklı söyleyiş tarzlarına (anlamda bir sekte, Türkçe söyleyişte bir bozukluk yaratmadıkları sürece) dokunmamaya çalıştım. Japoncadan redaksiyon yapan arkadaşların önerilerini mümkün olduğunca metne dahil etmeye çalıştım (kimilerini edisyondaki farklar yüzünden dikkate alamadım). Ivan Morris'in edisyonundan kullanılmış olan dipnotların seçimi, önemli sayıda bölümün başlığı, kimi unvan ve hitaplar vs. gibi birçok ufak ama kritik konuda son kararı ben verdim. Bu yüzden kitapta görülebilecek olası hata ve yanlışların sorumlusu da elbette benim.

Kitabın Türkçe üzerinden son okumasını yapıp sorunlu yerlere dikkat çeken, özellikle de unvanlar ve özel isimler konusundaki birçok karışıklığın giderilmesine yardım eden Eylem Can'a, kitaptaki bütün şiirleri gözden geçiren Aslı Biçen'e, son anda kitaptaki renkli resimleri bulup dikkatimize sunan Gürol Koca'ya, kitabı basacak yayınevi aradığımız sırada daha önce hiç bu tarz "klasik" kitaplar yayımlamamış oldukları halde çevirmenlerin dayanışmasına destek vermek amacıyla kitabı basmaya talip olan Metis Yayınları'ndan Müge Gürsoy Sökmen ve Semih Sökmen'e, kitabın resimlenmesi işini gayet ustalıkla bir biçimde kotaran Emine Bo-

ra'ya, durmadan karar değiştirmelerimi sabırla karşılayıp her değişikliği usanmadan dizgiye yeniden yeniden kaydeden Sedat Ateş'e ve kitabın çevirisine mali destek veren Japan Foundation'ın yetkililerine de şükran borçluyuz.

Son olarak en büyük teşekkürü bu müthiş kitabı bizim de rahatça takip edebildiğimiz kültür dairesi içine, yani Batı dillerine çevirmiş olan bütün çevirmenlere etmek gerek herhalde. Ama hepsinin içinde, kitabı sadece İngilizceye çevirmekle kalmayıp biz sıradan okurların aradaki tarihsel ve coğrafi uzaklığı kolayca kat edivermesini sağlayan mükemmel bir edisyon da hazırlamış olan Ivan Morris'in adını bilhassa anmak isterim. Bu kitap bugün Türkçede varolabiliyorsa büyük ölçüde Morris'in sayesinde varoluyor.

Tuncay Birkan
Mayıs 2006

YASTIKNAME

YASTIKNAME

1. *Baharda Şafak, Yazın Geceler...*

Baharda, günün en güzel vakti şafaktır. Hava yavaş yavaş ağarırken, dağların siluetleri ölgün bir kızıla boyanır, üzerlerinde leylak rengi bulut huzmelerinden bir yol oluşur.

Yazın, geceler güzeldir. Mehtaplı geceler değil sadece, zifiri karanlık geceler de... ateşböcekleri oraya buraya uçuşurken, hatta yağmur yağarken, o kadar güzeldir ki!

Sonbaharda, akşamlar... Altın gibi parlayan güneşin tepelerin sırtlarına kadar indiği, kargaların ikişerli, üçerli, dörderli gruplar halinde yuvalarına döndüğü günbatımı vakitleri... Hele ufukta küçücük benekler gibi görünen bir yabankazı sürüsü de varsa, bundan âlâsı olmaz. Güneş battığında, rüzgârın sesini ve böceklerin vızıltısını duyduğunuzda yüreğiniz çarpar.

Kışın, sabahın erken saatleri... Gece boyunca kar yağmışsa hakikaten çok güzel olur; ama yerler kırağıyla kaplanıp bembeyaz olunca da muhteşemdir. Ayrıca varsın kar da kırağı da olmasın, sırf dışarıda ayaz varken, hizmetkârlar bir yandan odadan odaya koşturup ateşi coşturur bir yandan kömür taşırken bile kış keyfinize diyecek yoktur! Ama öğle vakti yaklaşıp da hava biraz ısınmayagörsün, kimse mangalları yanık tutma zahmetine girmez, çok geçmeden de geriye beyaz kül yığınlarından başka bir şey kalmaz.

2. Özel Günler

En güzeli de Filizlenme ayının* ilk günüdür; o gün sisler göğü örter durur, fakat herkes görünüşüne fevkalade dikkat etmiş, giyimine alabildiğine özen göstermiştir. Herkesi, İmparatora tebriklerini sunarken ve birbirinin yeni yıl gününü kutlarken görmek ne kadar hoş bir şey!¹

Yedinci günü de çok severim. O gün halk, kar altında filizlenen, dipdiri ve yemyeşil körpe otları derer.² Saray civarında bu bitkilere rastladıklarında nasıl coşkuya kapılırlar görmelisiniz; böyle otlar bulabileceklerini hiç ummadıkları bir yerdir burası ne de olsa.³

Aynı gün, Saray dışında yaşayan soylular görkemli arabalarıyla mavi atları seyretmeye gelir.⁴ Arabaları tam Merkez Kapı'nın eşiğinden geçerken her seferinde inanılmaz bir sarsıntı olur ve kadın yolcuların kafaları birbirine çarpar; saçlarından tarakları düşer, hatta dikkat etmezlerse paramparça olur. Bunun üzerine herkes kahkahayı koyverir. Nasıl eğlenirim bilemezsiniz.

Bir keresinde, mavi atların geçit törenini izlemeye, Saraya gittiğimi hatırlıyorum. Sol Bölüğe ait Muhafız Evi'nin dışında birkaç Kıdemli Nedim⁵ duruyordu. Muhafızlardan aldıkları yaylardan iç gıcıklayıcı sesler çıkararak mavi atları yerlerinden sıçratıyor, sonra hep birlikte kahkahalara boğuluyorlardı. Sarayın dış duvarlarından birindeki kapıdan şöyle bir uzanıp baktığımda, bir bahçe çiti- ni boz bulanık seçebiliyordum. Biraz ötede, kimileri Has Bahçe Odası'nda görevli olan birkaç hanımefendi bir o yana, bir bu yana gidip geliyordu. Alışılmadık bir manzaraydı bu. "Ne şanslı kadınlar," diye düşündüm, Dokuz Katlı Bahçe'de öyle rahat geziniyorlar ki hep burada yaşamışlar sanırsınız! Tam o esnada arabamın yakınından bir grup muhafız geçmişti. Yüzlerini yakından görme fırsatı buldum. Bir kısmı doğru dürüst pudralanmamış, yüzlerinin orası burası biçimsizce ortaya çıkmıştı; bahçede erimeye yüz tutan

* Ay adları konusunda bkz. Ek 1: Takvim.

karın altından toprak kümeleri kara kara sırtır ya, işte öyle. Geçit törenindeki atlar çılgınca şahlanınca korkup arabamın arkasına çekildiğimden olup bitenleri tam olarak izleyememiştim.

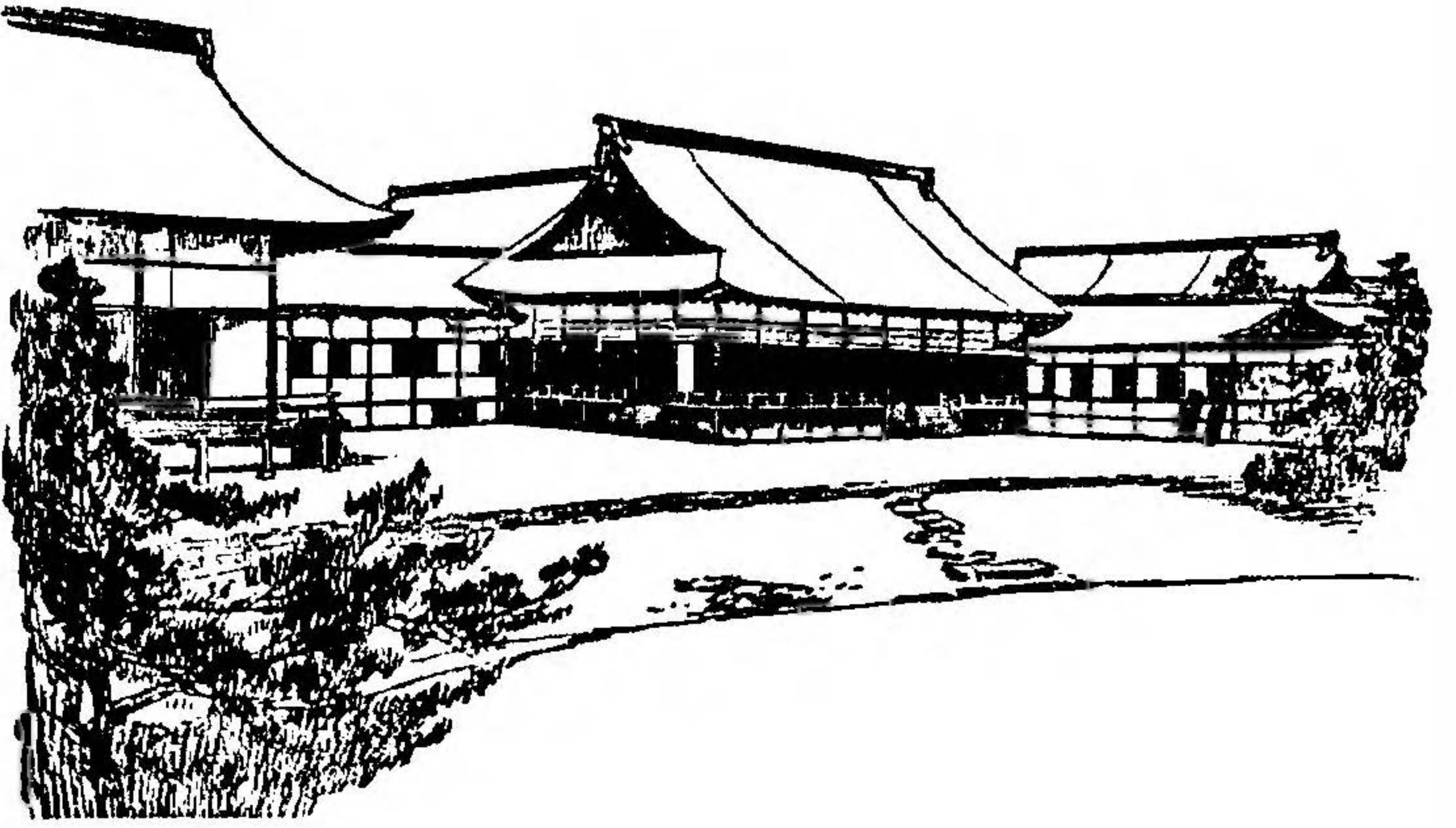
Sekizinci gün,⁶ Saraya büyük bir heyecan hâkim olur; bir yanda şükranlarını sunmaya gelenlerin koşturmacası, öbür yanda her zamankinden çok araba sesi... Hepsi de fevkalade büyüleyicidir.

On beşinci gün, Dolunay Bulamacı Bayramı⁷ olur ve İmparator Hazretlerine bir kâse bulamaç sunulur. O gün evdeki her kadın yanında herkesten özenle gizlediği birer bulamaç değneği taşır. Kadınların etrafta gezinip arkadaşlarına vurmak için fırsat kollamalarını seyretmek kadar eğlenceli bir şey olamaz. Değnek yemek için her biri pür dikkat kesilir ve gafil avlanmamak için gözünün ucuyla diğerlerini süzer durur. Ne var ki tedbirler fayda vermez, zira çok geçmeden kadınlardan biri değnek vurmaya başlar. Başarısından son derece memnundur, neşe içinde gülmeye başlar. Herkes bundan çok keyif alır; kurban hariç tabii, o fevkalade sinirlenmiştir çünkü.

Bir ev vardı. Önceki yıl, genç bir beyefendi bu evden bir kızla evlenmişti.⁸ Geceyi kızla geçirmiş, şimdi, ayın on beşinci günü sabahleyin, Saraya doğru yola çıkmak üzereydi. Evdeki kadınlardan birinin herkese baskın çıkmak gibi bir huyu vardı.⁹ Bu sefer de kapının arkasında durup bekleyen kadın, adam çıkar çıkmaz elindeki bulamaç değneğiyle vurmak için sabırsızlıkla fırsat kolluyordu. Diğer kadınlardan biri niyetini anladı ve gülmeye başladı. Değnekli kadın susmasını işaret etti telaşla. Neyse ki genç adam başına geleceklerden habersiz kapıda öylece durdu.

"Şuradan bir şey almam lazım," diyerek adama yaklaştı kadın. Aniden ileri atıldı, değneği sertçe vurup kaçtı. Odada kim varsa kahkahayı bastı, hatta adam da kendini alamayıp hafifçe güldü, biraz olsun sinirlenmedi. Pek irkilmemişti, sadece azıcık kızarmıştı, bu da duruma bir hoşluk katıyordu.

Kimi zaman kadınlar birbirlerine vurduklarında erkekler de eğlenceye katılır. Tuhaf olan şu ki çoğunlukla bir kadın değnek yediğinde sinirlenir ve ağlamaya başlar. Ardından, kendisine sal-

dıranı azarlar ve onun hakkında çok kötü şeyler söyler – işte işin en eğlenceli yönü. Saray içinde bile, ki genellikle çok resmi bir havası vardır, ortalığı bir hengâme alır o gün ve resmi davranan tek bir kişi kalmaz.

Atamaların yapıldığı gün olanlar da çok acayip. Hava ne kadar karlı ve buzlu olursa olsun, Dördüncü ve Beşinci Kademe adayları resmi dilekçeleriyle çıkagelir. Henüz genç ve neşeli olanların kendilerinden son derece emin olduğu görülür. Yaşlı ve ak saçlı olan adayların işleri ise pek kolay değildir. Böyleleri Saraydaki nüfuzlu kişilerden yardım talebinde bulunmak zorunda kalır; hatta bazıları nedimeleri ziyaret etmek için bizzat makamlarına gider ve liyakatlarını ispatlamak için her yolu dener. Bu görüşmelere tanık olan genç kadınlar müthiş eğlenirler. Adaylar ayrılır ayrılmaz taklitlerini yapar ve alay ederler – adamcağızlar böyle bir şeyden şüphelenmiyordur herhalde, çünkü o sırada Sarayın bir ucundan diğer ucuna eşik aşındırıp herkese şu şekilde yalvarmakla meşguldürler: "Lütfen dilekçemi İmparatora övgüyle takdim edin" veya "Yalvarırım Haşmetmeaplarına benden söz edin." Neticede başarılılarsa durum pek de fena sayılmaz, ama eğer tüm çabaları boşa çıkarsa hakikaten yürekler acısı.

3. Bahar Havasında

Serpilme ayının üçüncü günü, bahar havasında güneşin pırıl pırıl, sükûnetle parladığını görmek hoşuma gider. Tam da şeftali ağaçlarının çiçeğe durduğu zaman; ne müthiş bir manzara! Bu mevsimde söğütler de çok zarif olur; tomurcukları, kozalarındaki ipekböcekleri gibi hâlâ kapalıdır. Yaprakları tamamen açıldığında zarafetleri kayboluyor.

Kiraz ağacından güzelim bahar çiçeklerine bürünen uzun bir dalı koparıp büyük bir vazoya yerleştirmek olağanüstü bir zevk. Bir yandan yanı başınızda oturan bir misafirle sohbet ederken bir yandan da bu işi yapmaktan daha zevkli bir meşgale olamaz! Misafir belki akrabalarından biridir, belki de İmparatoriçe Hazretlerinin¹⁰ ağabeylerinden biri; ama her halükârda, alttan iç kaftanının eteklerinin görüldüğü vişne rengi¹¹ bir harmaniye giymiş olacaktır. Çiçeklerin yakınında şirin şirin kanat çırpın bir kelebek ya da minik bir kuş varsa, hele yüzü bana dönükse sevincim bir kat daha artar.

4. Bayram Zamanı

Bayram zamanı her şey ne kadar güzel!¹² Ağaçları henüz tam örtmeyen yapraklar yeşil, körpe. Gündüzleri gökyüzü sisin ardına gizlenmiyor; yukarıya baktığınızda göğün güzelliği karşısında mest oluyorsunuz. Az bulutlu bir akşamda, ya da yine gece vakti, uzaklardan bir *hototogisu*'nun¹³ adeta gaipten gelen şarkısını duymak insanı duygulandırıyor. Öylesine zayıf bir ses ki kendi kulaklarınızdan bile şüphe ediyorsunuz.

Bayram yaklaşırken, erkeklerin gevşekçe kâğıda sarıp uzun kutuların kapaklarının içine yerleştirdikleri limoni yeşil ve koyu menekşe rengi kumaş toplarıyla ileri geri koşturmalarını izlemek çok zevkli. Kenar gölgeli baskı, silik gölgeli baskı ve yuvarlak baskı; yılın bu zamanında hepsi göze daha bir hoş görünür.¹⁴ Geçit töreninde görev alan genç kızlar, saçlarını yıkatıp yaptırmış olma-

larına karşın hâlâ üzerlerinde gündelik kıyafetlerle dolaşırlar; bu kıyafetler bazen çok pasaklı, kırış kırış ve dikişleri atmış haldedir. Kızlar büyük günü sabırsızlıkla bekleyip evin çevresinde koşuşturken o kadar heyecanlıdırlar ki, hizmetçilere emirler yağdırırlar: "Geta'larımın* bağcıklarını bağlayın" ya da "Sandaletlerimin tabanları iyi durumda mı, bakın". Bayram kıyafetlerini kuşandıklarında ise aynı kızlar, odalarında gülüp oynamak yerine son derece ağırbaşlı bir havaya bürünerek geçit alayının başındaki rahipler gibi vakarla yürürler. Kademelerine göre giyinip kuşanmış annelerinin, teyzelerinin ve ablalarının genç kızlara eşlik edip kıyafetlerinin bozulmamasına yardımcı olmalarını izlemek de çok hoşuma gider.

5. *Farklı Konuşma Biçimleri*

Bir rahibin dili.

Erkeklerin ve kadınların konuşmaları.¹⁵

Alelade insanların kelimelerine daima fazladan hece eklemek gibi bir huyları var.

6. *Ana Babaların Sevgili Oğullarını Rahip Olarak Yetiştirmek Zorunda Kalması*

Ana babaların sevgili oğullarını rahip olarak yetiştirmek zorunda kalması gerçekten de tatsız bir durumdur.¹⁶ Pek çok insan bir rahibin küçücük bir kıymık kadar bile değeri olmadığını düşünür, rahiplere karşı davranışlarında da bu bakış açısı hâkimdir. Bir rahip çok az yiyeceklerle sefil bir hayat sürer, uyuması bile kabahat olur. Gençken, her konuda meraklı olmasından daha doğal bir şey yoktur. Etrafında kadınlar varsa, gözü büyük ihtimalle kaçamak bakışlarla da olsa onlardan yana kayacaktır (kuşkusuz yüzünde tiksinti ifadesiyle). Bunda ne kötülük var? Yine de insanlar böylesi küçük

* Bir tür takunya. (ç.n.)

bir zaaf için bile ona hemen kusur bulur ve onu tenkit ederler.

Bir cin çıkarıcının kaderi ise çok daha eziyetlidir. Mitake, Kumano ve tüm diğer kutsal dağlara yaptığı hac yolculuklarında en büyük eziyetlere maruz kalır. İnsanlar dualarının işe yaradığını duyduklarında, onu oraya buraya çağırıp cin çıkarına hizmeti vermesini isterler: Namı yayıldıkça, huzuru kaçır. Bazen ağır bir hastaya baksın diye çağrılır, hastalığa yol açan kötü ruhu kovmak için tüm gücünü tüketmek zorunda kalır. Ama harcadığı çabadan dolayı bitkin düşüp uyuyakalırsa, insanlar "bu rahip de uyumaktan başka bir şey yapmıyor" diye onu ayıplarlar. Bu tür yorumlar cin çıkarıcı için en utanç verici olanlarıdır, kendini nasıl hissedebileceğini tahmin edebiliyorum.

Eskiden, işler böyle yürürdü, şimdilerde rahipler biraz daha kolay bir hayat sürüyorlar.

7. *İmparatoriçe Taşınırken*

İmparatoriçenin, Başvekilharç Narimasa'nın evine taşınması sırasında evin avlusunun doğu kapısı dört sütunlu bir yapıya çevrilmişti,¹⁷ İmparatoriçe Hazretlerinin tahtırevanı buradan geçecekti. Benim ve diğer nedimelerin bindiğimiz arabalar ise kuzey kapısından girecekti. Muhafız kulübesinde daha kimsecikler yoktur diye düşünüp, üstümüze başımıza çekidüzen verne zahmetine girmeden öylece, olduğumuz gibi geçelim dedik; yolculuk sırasında kadınların çoğunun saçları başları dağılmıştı, ama kimse taranmakla uğraşmadı, zira arabaların doğruca evin verandasına çekileceğini sanıyorlardı. Ne yazık ki kapı, palmiye yaprağından arabalarımızın geçebileceği kadar geniş değildi. Hizmetçiler kapıdan eve kadar önümüze hasırlar serdiler, biz de dışarı çıkıp yürümek zorunda kaldık. Fena halde can sıkıcı bir durumdu bu, hepimiz çok sinirlendik, ama ne yapabilirdik ki? Bunlar yetmezmiş gibi, saray nedimleri, hatta daha düşük rütbeli bir grup adam da Muhafız Evi'nin yanında dikilmiş, sinir bozucu bakışlarla bizi süzüyorlardı.

Eve girip de İmparatoriçeyi gördüğümde olup biteni anlattım.

"Burası tanıdık yer diye bu halinizi kimse görmeyecek mi sandınız?" dedi gülümseyerek. "Bilmem neden, bugün hepinizin üstünde bir dikkatsizlik var."

"Ama Haşmetmeap," dedim, "Buradaki insanların hepsi de bizi biliyorlar, tanıyorlar, birden üstümüze başımıza fazla özen göstermeye kalksak çok şaşırırlardı. Aslına bakarsanız, her halûkârda böyle şahane bir evin bahçe kapılarının arabaların geçebileceği kadar geniş olmaması da çok tuhaf. Gördüğümde vekilharcınızın kulağını çekmem gerekiyor bu konuda."

Tam o sırada elinde bir mürekkeptaşı ve kalem kâğıtla Narimasa belirdi ve "Lütfen, bunları Haşmetmeaplarına verir misiniz," diyerek elindekileri paravanın altından itekledi.

"Olur, olur," dedim. "Az rezillik değil sizinkisi! Neden böyle bahçe kapıları dar bir evde yaşıyorsunuz?"

"Hayattaki mevkime uygun düşecek bir ev yaptım kendime," diye gülerek cevapladı.

"Güzel, güzel de," dedim, "duyduğuma göre bahçesinin kapısını evinin geri kalan kısımlarından epeyce yüksek tutanlar da varmış."

"Neler duyuyorum!" dedi Narimasa, "İlginç! Yü Ting Kuo'dan bahsediyor olmalısınız.¹⁸ Ben yalnızca yaşını başını almış âlimler böyle şeyleri duyar, bilir sanırdım. Hanımefendi bu ilim irfan yollarına kendim de düşmemiş olsaydım eğer, ben bile ne dediğinizi anlayamazdım."

"Yollar mı?" dedim, "Sizin ilgilendiğiniz yollar pek ahım şahım olmuyor anlaşılan. Hizmetçileriniz önümüze hasır serdiklerinden, yerin hiç de düz olmadığını göremedik ve bütün yol boyunca tökezleyip durduk."

"Eh tabii hanımefendi," dedi Narimasa, "Yağmur yağmıştı, korkarım bu yüzden toprak da biraz bozuldu. Ama şimdilik burada bırakalım. Hemen tersleyeceksiniz nasılsa. İyisi mi siz terslemeye vakit bulamadan ben gideyim." Böyle deyip çekildi.

İmparatoriçe sordu: "Neler oldu? Narimasa pek mahcup görünüyordu."

"Ah, yok yok," dedim, "Sadece arabalarımızın içeri giremediğini anlatıyordum." Sonra da huzurlarından çekildim.

Odayı birkaç genç nedimeyle paylaşıyordum. Hepimizin gözünden uyku akıyordu, ortalıkta ne var ne yok pek dikkat etmeden hemen içimiz geçiverdi. Odamız evin doğu kanadındaydı. Ama gerçeği bilmiyorduk henüz. Yani, batı kanadındaki antrenin arka tarafındaki¹⁹ sürgülü kapıda kilit olmadığını. Elbette ki evin sahibi Narimasa bunu biliyordu ve gelip kilitsiz kapıyı açmıştı.

Kulağa tuhaf gelen boğuk, heyecanlı bir sesle birkaç kez "İçeri girmeme izin verir misiniz?" diye sordu. Şaşkınlık içinde bakındım, *kiço*'nun²⁰ ardında duran kandilin ışığında, şöyle yarım ayak kadar açtığı kapının ardında dikilmiş Narimasa'yı gördüm. Vaziyet komiğime gitti. Aslında genellikle böyle sefih, zamparalık kokan bir davranışta bulunmayı aklının ucundan bile geçirecek adam değildi; ama şimdi İmparatoriçe onun evinde kaldığından canının istediği gibi davranabileceğini düşünüyordu anlaşılan. "Bakın kim gelmiş! Hiç beklemediğimiz biri!" diye vaveyla koparıp yanımdaki genç hanımları uyandırdım. Hepsi de kalktılar ve kapıda Narimasa'yı görünce makaraları koyverdiler. "Kimsin sen?" dedim. "Gizlenmeye çalışma!" "Hayır, hayır!" dedi. "Ev sahibiniz sıfatıyla başnedimeyle, yani sizinle görüşmek istediğim bir konu var da."

"Ben sizin bahçe kapınızdan bahsetmiştim, sürgülü kapıyı açmanızı istediğimi sanmıyorum," dedim.

"Evet, elbette ki öyle. Ben de zaten bahçe kapısı konusunu görüşmek istemiştim. Lütfen, bir dakikalığına içeri girebilir miyim?"

"Olmaz!" dedi genç hanımlardan biri, "Hiç hoş değil! Hayır, hayır, kesinlikle giremez."

"Ah, anlıyorum," dedi Narimasa, "Odada başka genç hanımlar da var." Kapıyı kapatıp kahkahalarımız arasında uzaklaştı.

Yaptığı ne kadar da saçmaydı! Kapıyı açtı madem, izin alma zahmetine girmeksizin doğruca içeri girmesi gerekirdi. Sonuçta hangi kadın, girebilir miyim denince, "A öyle mi, peki olur, buyrun girin," der ki?

Ertesi sabah İmparatoriçeye olup biteni anlattım. Güldü: "San-

ki Narimasa'yı değil de, başka birini anlatıyormuşsun gibi. Geçen akşamki konuşmanızdan ötürü içinde sana karşı bir ilgi uyanmış olmalı. Elimde değil gerçekten, acıyorum zavallı adama. Fena yüklenmişsin doğrusu."

Bir gün İmparatoriçe, Prensese nedimelik yapacak küçük kızların kıyafetleriyle ilgili talimatlar veriyordu. Narimasa sordu, "Haşmetmeapları acaba, kızların göğüslerini örtecek kumaşların²¹ rengine karar verdi mi?" Hepimiz kahkahayı bastık, doğrusu kimse de bizi güldüğümüz için suçlayamazdı. Sonra Narimasa Prensesin yemeklerinden dem vurdu: "Haşmetmeap, bence yemekler sıradan kaplarda sunulursa hoş görünmez, izninizle Prensesein yemekleri *küşük* bir tabağa, *küşük* bir siniye konsa diyorum."²²

"Ah durun durun," diye ekledim, "Servisi de göğüsleri kumaşlarla örtülmüş kızlar yapmalı."

Sonradan İmparatoriçe "Sen de diğerlerine uyup onunla alay etme," dedi. "Çok dürüst bir insan, onun için üzülüyorum." Onun beni böyle paylaması bile çok hoştu.

Bir keresinde İmparatoriçenin yanında meşgul olduğum sırada bir ulak Narimasa'nın geldiğini, benimle konuşmak istediğini söyledi. Bunu duyan İmparatoriçe "Bakalım bu sefer gülünç duruma düşmek için ne yapacak. Git de ne söyleyecekmiş öğren," dedi. Onun bu sözleri hoşuma gitmişti, bir hizmetçi göndermektense kendim gideyim dedim.

"Hanımefendi, geçen gece bahçe kapısıyla ilgili söylediklerinizi ağabeyim Orta Müsteşara ilettim. Çok etkilendi, söyleyeceklerinizi dinleyebileceği uygun bir vakitte sizinle bir görüşme ayarlamamı istedi," dedi Narimasa.

Geçen geceki ziyaretinden de bahsedecek mi acaba diye merak ediyordum, biraz da heyecanlanmıştım, ama başka bir şey söylemedi, sadece giderken "Bugünlerde bir ara odanızı ziyaret edeceğim," dedi.

Döndüğümde İmparatoriçe "Eh, anlat bakalım, neler oldu?" diye sordu. Ben de Narimasa'nın söylediklerini bir bir anlattım, gülüp ekledim sonra "Beni, sizin huzurunuzdayken çağırtnmasını

gerektirecek kadar önemli bir mesele olduğunu zannetmiyorum. Sessizce odama çekilmemi bekleyebilirdi pekâlâ."

"Ağabeyinin kıymetli düşüncelerini işitmekten memnun olacağını düşünmüş, hemen öğrenesin istemiştir herhalde. Ağabeyine saygısı büyüktür biliyorsun." İmparatoriçe ne de tatlı görünüyordu bunları söylerken.

8. *Zavallı Köpek Okinamaru*

İmparatorun sevdiği kedi soyluluk başlığıyla ödüllendirilmişti, adı da Myobu Hanım'dı. Çok güzel bir kediydi. İmparator Hazretleri ona azami ihtimam gösterilmesini buyurmuştu.²³

Bir gün Myobu Hanım verandada uyuyakalmıştı, onun bakımından sorumlu olan Uma Hanım ona seslendi: "Ah yaramaz şey! Hadi hemen içeri gel" ama kedi hiç umursamadı, güneşin altında tembel tembel uzanıp uyuklamaya devam etti. Bakıcı onu korkutmak niyetiyle köpek Okinamaru'yu çağırdı.

"Okinamaru, neredesin?" diye bağırdı: "Gel de şu Myobu'yu ısır!" Aptal Okinamaru onu ciddiye alıp kedinin üzerine saldırdı. Ürküp korkan kedi, İmparatorluk Yemek Salonu'ndaki perdenin arkasına sığındı. O sırada İmparator da oradaymış meğer. Çok şaşırdı, kediyi tutup kucağına aldı. Nedimlerini çağırttı. Mabeyinci²⁴ Tadataka geldiğinde, İmparator Hazretleri şu emri verdi: "Kendini bilmez Okinamaru'yu cezalandır ve Köpek Adası'na sür, hemen şimdi!" Uşaklar bir o yana bir bu yana koşuşturup köpeğin peşine düştüler. İmparator Hazretleri, Uma Hanımı da azarladı: "Kedimiz için yeni bir bakıcı bulmalıyız," dedi. "Ben artık sana güvenip de onu teslim edemem." Uma Hanım başını saygıyla eğdi, ondan sonra bir daha İmparatorun huzuruna çıkamaz oldu.

Saray Muhafızları çabucak köpeği yakalamayı başardılar, onu saray sınırları dışına sürdüler. Zavallı köpek bir zamanlar kasım kasım kasılırken öylesine mutluydu ki! Çok değil daha Serpilme ayının üçüncü gününde²⁵ Başkâtiplik Müfettişi onu saraydaki tören alayına katmış, Okinamaru söğüt yapraklarından çelenklerle

süslenmişti, başında şeftali, bedeninde kiraz çiçekleri vardı. Zavallı köpek kaderinin böyle olacağını nereden bilebilirdi ki? Onun başına gelenler hepimizi çok üzdü. "İmparatoriçe Hazretleri yemeğini yerken," diye anımsadı nedimelerden biri, "Okinamaru hep onun yanında olurdu, karşımızda otururdu. Onu ne çok özledim."

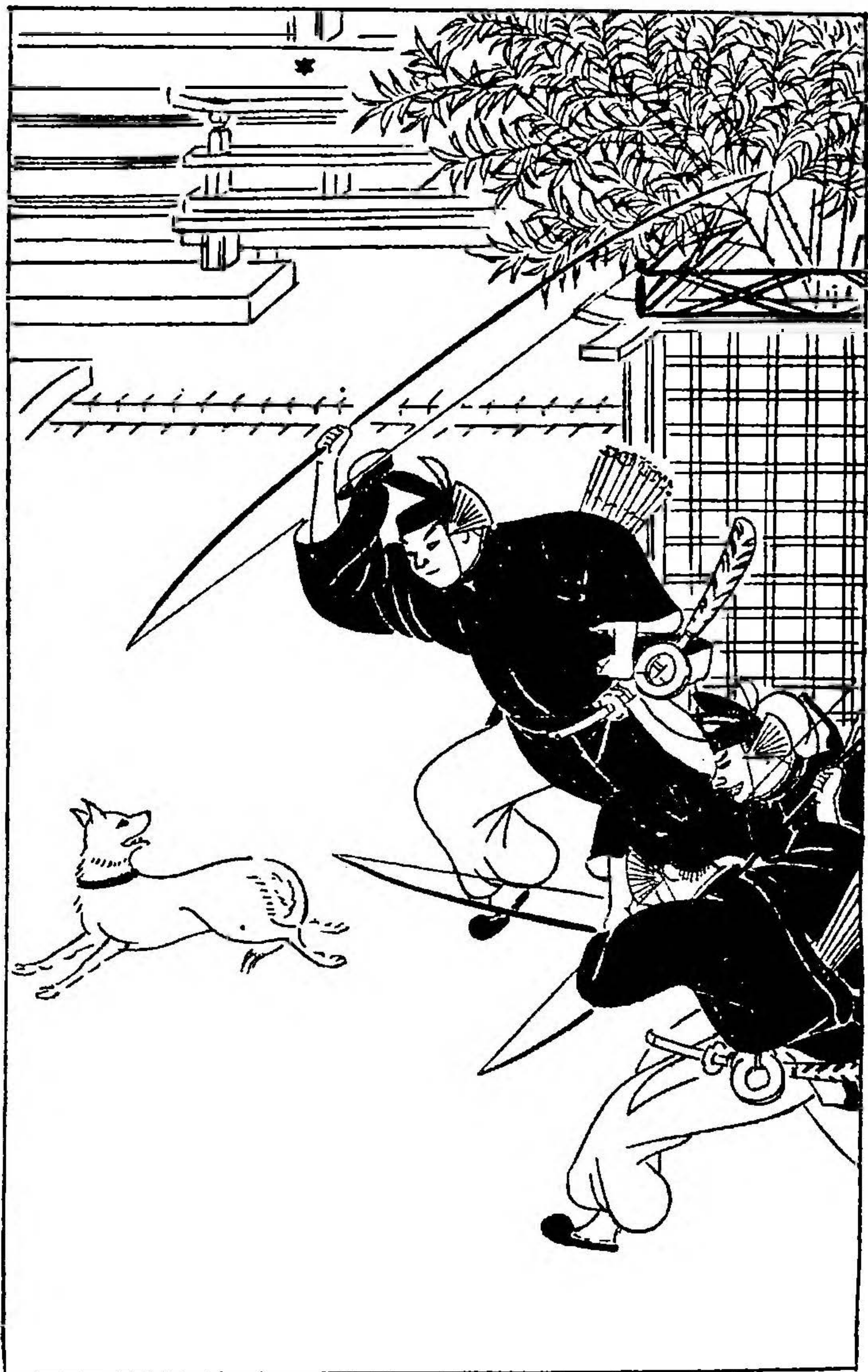
Okinamaru'nun sürülmesinden birkaç gün sonra öğle vakti, bir köpeğin korkunç bir şekilde uluduğunu işittik. Bir köpek nasıl böylesine uzun uzun uluyabilirdi? Köpeklerin hepsi ne olduğunu görmek için heyecanla dışarı fırladı. Bu arada Saray tuvaletlerinde temizlikçi olarak çalışan kadınlardan biri karşımıza çıktı. "Korkunç bir şey," dedi. "İki mabeyinci bir köpeği kırbaçlıyor. Öldürecekler hayvanı bu gidişle. Sürüldükten sonra geri döndüğü için cezalandırılıyor. Dövenler de Tadataka ile Sanefusa." Kurbanın Okinamaru olduğu çok açıktı. Üzüntüden perişan olmuştum, adamlara durmalarını söylemek için bir uşak gönderdim, ama tam o sırada o uzun uluma kesildi. "Öldü" diyerek beni durumdan haberdar etti uşaklardan biri "cesedini kapının dışına fırlatmışlar."

O akşam, biz sarayda oturup Okinamaru'nun yasını tutarken, berbat görünümlü bir köpek içeri girdi, tir tir titriyordu ve vücudu korkunç bir biçimde şişmişti.

"Aman tanrım," dedi nedimelerden biri, "Okinamaru olmasın bu sakın? Son günlerde ona benzeyen başka bir köpek görmedik, değil mi?"

Ona adıyla seslendik, ama köpek tepki göstermedi. Bazıları onun Okinamaru olduğunda ısrar etti, bazıları da tam aksini söyledi. "Lütfen Ukon Hanımı çağırtın"²⁶ dedi İmparatoriçe, tartıştığımızı duyunca. "O bize doğrusunu söyler muhakkak." Hemen Ukon'un odasına gidip acil bir mesele için çağrıldığını haber verdik.

İmparatoriçe köpeği göstererek "bu Okinamaru mu?" diye sordu. "Bilemiyorum efendim," dedi Ukon, "Ona benziyor benzemesine, ama bu iğrenç yaratığın bizim Okinamaru'muz olduğuna inanmam. Okinamaru'yu ne zaman çağırırsam kuyruğunu sallayarak yanıma gelirdi, ama bu köpek hiç tepki vermiyor. Hayır bu o olamaz. Hem Okinamaru döve döve öldürülüp cesedi dışarı atılmadı

mı? Hangi köpek iki güçlü adam tarafından kırbaçlandıktan sonra hayatta kalabilir ki?" Bunları duyan İmparatoriçe Hazretleri çok üzüldü.

Ortalık karardığında, köpeğe yiyecek bir şeyler verdik; ama yemedi. En sonunda bu köpeğin Okinamaru olamayacağına karar verdik.

Ertesi sabah, İmparatoriçe yıkanıp saçı yapılırken ona refakat etmek için yanına gittim. Akşam gördüğümüz köpek ürkek ürkek içeri girdiğinde ben İmparatoriçeye aynayı tutuyordum. Köpek sütunlardan birinin yanında duruyordu. "Zavallı Okinamaru!" dedim. "Dün ne feci dövdüler, öldüğünü düşündükçe üzülüyorum. Acaba bu kez hangi bedende dünyaya geldi. Ah, ne kadar canı yandı kim bilir!"

O anda sütunun yanına uzanmış olan köpek sarsılıp titremeye başladı ve gözyaşlarına boğuldu. Şaşılacak şeydi doğrusu. Gerçekten de Okinamaru'ydu bu demek! Önceki gece kendini ele vermek için ona seslenildiğinde cevap vermemişti. Çok etkilenmiş ve mutlu olmuştuk. "Evet, evet Okinamaru!" dedim, aynayı yere bırakırken. Köpek gerindi, başını eğdi ve yüksek sesle havladı. İmparatoriçenin gözleri sevinçle parladı, gülümsemesinden rahatlamış olduğu anlaşıyordu. Tüm nedimeler etrafına toplandı. İmparatoriçe Hazretleri, Ukon Hanımı çağırttı. İmparatoriçe neler olduğunu açıkladığında, herkes büyük bir heyecanla konuşup gülustü.

Haberler İmparator Hazretlerine de ulaşmıştı. O da İmparatoriçenin odasına geldi. İmparator gülümseyerek "hayret, bir köpeğin bile böylesine derin duyguları olabiliyormuş demek ki," dedi. İmparatorun nedimleri de hikâyeyi öğrenince, büyük bir grup halinde geldiler. "Okinamaru," diye seslendik, bu kez köpek doğrulup odanın ortasına doğru ağır aksak ilerledi. "Suratı ne kadar şişmiş, ona yiyecek bir şeyler hazırlamalı," dedim. "Evet," dedi İmparatoriçe mutlulukla gülümseyerek, "sonunda Okinamaru bize gerçek kimliğini açıkladığına göre."

Mabeyinci Tadataka, olanları öğrenince hemen arkadaki hizmetçiler odasından geldi. "Bütün bunlar doğru mu?" diye sordu.

"Lütfen kendi gözlerimle görmeme izin verin." Bir hizmetçiyle ona gönderdiğim cevap şu oldu: "Heyhat, korkarım ki aslında aynı köpek değil." "Peki," diye cevapladı Tadataka, "ne söylerseniz söyleyin, er ya da geç onu göreceğim. Onu sonsuza dek benden saklayamazsınız."

Çok geçmeden, Okinamaru İmparatorun affına nail oldu ve eski mutlu haline geri döndü. Bugün bile, ona gösterdiğimiz sevgi karşısında nasıl inleyip titrediğini hatırladıkça, o salıneyi garip ve etkileyici bulurum. Duygulu sözlerden dolayı ağlamak sadece insanlara mahsus bir şey değilmiş meğer diye düşünürdüm.

9. *Bayram Havaları*²⁷

Filizlenme ayının birinde, Serpilme ayının da üçünde, gökyüzünün tam anlamıyla açık olması hoşuma gider.

Çeltik Filizi ayının beşinde bulutlu bir gökyüzünü tercih ederim.

Şiir Yazma ayının yedisinde, hava gene bulutlu olmalı; ama akşam olduğunda ay gökyüzünde pırıl pırıl parlasın ve yıldızların ışıltısı görülebilsin diye gökyüzü açık olmalı.²⁸

Uzun Gece ayının dokuzunda, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte yağmur çiselemeli. O zaman, kasımpatılarının üzerini örten ham ipek sırlıklam olur, çiçeklerin narin kokusu ipeğin içine işlerken, çiçeklerin üzerinde de yoğun çiy taneleri olur.²⁹ Yağmur bazen sabahın erken saatlerinde kesilir, ama gökyüzü hâlâ bulutlarla kaplıdır ve sanki her an yeniden yağmur yağmaya başlayacakmış gibi görünür. Bu da çok hoş geliyor bana.

10. *Memurları İzlemekten Keyif Alırım*

Yeni atamaları için İmparatora teşekkür etmeye gelen memurları izlemekten keyif alırım. Asaları³⁰ ellerinde Haşmetmeaplarının karşısında dururlarken, kaftanlarının etekleri yere değeri. Sonra, hürmetle eğilirler ve büyük bir şevkle tören hareketlerine³¹ başlarlar.

11. Şiir İmtihanı

Seiryō Sarayı'nın kuzeydoğu köşesindeki salonun arka tarafındaki sürme paravanın üzerinde fırtınalı bir denizin ve bu denizde yaşayan uzun kollu, uzun bacaklı korkunç yaratıkların resimleri var.³²

İmparatoriçenin odasının kapıları açık olduğunda bu paravan hep gözümüzün önünde olur. Her gün resimlere gözlerimiz takıldıkça ne kadar iç karartıcı olduklarından konuşup gülüşürdük. Veranda korkuluğunun dibinde içi muhteşem kiraz dallarıyla dolu kocaman bir söğüt yeşili vazo duruyordu; dallardan bazıları bir metreden uzundu ve çiçekleri korkuluğun aralıklarından dışarı taşmıştı. Öğlene doğru Başmüsteşar Fujivara no Koreçika geldi. Sirtında usulünce giyilip kumaşı yumuşatılmış kiraz kırmızısı bir harmananiye vardı, onun altına da beyaz bir içlik ve koyu mor renkli bol bir pantolon giymişti; harmananiyenin altından başka bir dallı güllü koyu kızıl kaftanın desenleri ışıldıyordu. İmparator Hazretleri orada olduğundan Koreçika kapının önündeki dar ahşap platformunda diz çöküp ona resmi meseleler konusunda bilgi verdi.

Bambu perdenin ardında bir grup nedime oturuyordu. Omuzlarından dökülen kiraz kırmızısı Çin işi ceketlerinin yakasını yukarı kaldırmışlardı; mor, altın sarısı ve başka renklerde elbiseleri yarım-panjuru örten perdenin altından görünüyordu. Sonra hizmetkârların ayak seslerini duyunca Gündüz Odası'nda akşam yemeğinin hazırlanacağını hatırladık, "Yol verin. Yol verin" nidaları kulaklarımıza ulaştı.

Parlak, sakın gün içimi hazla doldurdu. Mabeyinciler tabak çanağın tamamını odaya götürdükten sonra gelip akşam yemeğinin hazır olduğunu bildirdiler ve İmparator Hazretleri orta kapıdan çıktı. Koreçika İmparatora eşlik ettikten sonra verandada kiraz çiçeklerinin yanındaki yerine geri döndü. İmparatoriçe *kiçō*'yu açıp eşiğe kadar geldi. O şahane manzara karşısında hepimiz kendimizden geçtik. Tam o anda Koreçika o eski şiirin mısralarını mırıldanmaya başladı:

Geçse de günler aylar
Mimora Dağı burada sonsuza kadar.³³

Derinden etkilendim ve tüm bunların gerçekten de bin yıl sürmesini diledim içimden.

Gündüz Odası'ndaki hizmetçiler tepsileri kaldırmaları için uşakları çağırdıktan sonra İmparator Hazretleri, İmparatoriçenin odasına geldi tekrar. Bana mürekkeptaşına biraz mürekkep sürmemi söyledi. Ardından bir kâğıdı güzelce katladı. "Şimdi her birinizin bu kâğıda aklınıza ilk gelen eski şiiri yazmasını istiyorum," dedi.

"Bunun altından nasıl kalkarım?" diye sordum halen veranda da oturmakta olan Koreçika'ya.

"Şiirini hemen yazıp İmparator Hazretlerine göster," diye cevapladı. "Biz erkeklerin buna karışması uygun düşmez." Bir uşağa İmparatorun mürekkeptaşını alıp odadaki her kadına tek tek götürmesini buyurdu ve bize de acele etmemizi söyledi. "Hatırınıza gelen herhangi bir şiiri yazın," dedi. "İster Nanivazu³⁴ ister aklınıza gelen başka bir şey."

Nedense bir ürkeklik geldi üstüme, kıpkırmızı kesildim ve ne yapacağımı bilemedim. Diğer kadınlardan bazıları ilkbahara, çiçeklere ve başka munasip konulara dair şiirler yazmayı becerdiler, sonra kâğıdı bana verip, "Şimdi senin sıran," dediler. Fırçayı alıp şu şiiri yazmaya başladım:

Sayamadım geçen yılları
Yaşlılık geldi çattı
Ama şu güzelim çiçeğe bakmanı yeter
Tüm dertlerim uçar gider.

Ama üçüncü mısrayı değiştirip, "Ama efendimize bakmam yeter" diye yazdım.

İmparator okumayı bitirdikten sonra, "Kavrayışınızı ölçmek için bu şiirleri yazmanızı istedim," dedi.

"Birkaç yıl evvel," diye devam etti, "İmparator En'yu tüm saray efradına bir deftere şiirler yazmalarını buyurmuştu. Kimileri elya-

zılarının kötü olduğu bahanesini öne sürmüşse de İmparator elyazılarının güzelliğine de şiirlerinin mevsime uyup uymadığına da en ufak bir değeri vermediğini söyleyerek ısrar etmişti. Böylece hepsi de mahcubiyetlerini bastırıp bir şeyler üretmek zorunda kalmışlardı. Onların arasında, o zaman Üçüncü Kademe'den Orta Kumandan olan şimdiki değeri Naibimiz de vardı. Eski bir şiir yazdı.

İzumo sahillerinde
Gelgitle
Yükselen sular gibi
Derinleştikçe derinleşir
Sana olan sevgim

"Ama son mısrayı değiştirip 'Lütfunuza ihtiyacım' yaparak İmparatora övgüsünü ifade etmişti."

İmparator Hazretlerinin bu hikâyeyi anlattığını duyunca öyle duygulandım ki terlemeye başladığımı hissettim. Benden daha genç bir kadının³⁵ bu şiiri kullanamayacağını düşününce kendimi çok şanslı hissettim. Bu türden bir sınav gerçekten çok zorlu olabiliyor: Normalde çok seri yazabilen insanların harfleri yazarken hata yapacak kadar huşuya kapıldıkları sık görülüyor.

Sonra İmparatoriçe önüne bir *Kokin Şu** şiirleri defteri koyup her şiirin ilk üç mısrasını okumaya, bizden de devamını getirmemizi istemeye başladı. Aralarında gece gündüz aklımızdan çıkmayan çok meşhur birkaç şiir de vardı; ama nedendir bilinmez çoğunlukla eksik mısraları söylemeyi beceremedik. Mesela Saişo Hanım ancak on tanesini tamamladı ki onun *Kokin Şu* konusundaki bilgisiyle kıyaslanınca bu rakam çok düşüktü. Diğer kadınlardan bazıları onun kadar bile başarı gösteremeyip en fazla beş-altı şiiri hatırladılar. Aslında İmparatoriçeye mısraları unuttuklarını söylemekle kalsalar iyi ederlerdi, ama öyle yapacaklarına yakınıp durdular: "Hay Allah, Haşmetmeaplarının lütfedip bize sorduğu bu sorulara cevap vermekte nasıl bu kadar yetersiz kalabildik?"

* 922 yılı sıralarında basılan ve önceki iki yüzyıl boyunca yazılmış 1000 kısa şiirden oluşan Japon şiirleri antolojisi. (ç.n.)

Lüzumsuz laflardı bence bunlar.

Bir şiirin devamını kimse getiremediğinde İmparatoriçe okumaya devam ediyordu. Bu kez kadınlardan başka nidalar yükseliyordu: "Ay, hepimiz bunu biliyorduk! Nasıl böyle bir aptallık ettik?"

"*Kokin Şu*'yu birkaç kez kâğıda geçirmeye zahmet etseydiniz," dedi İmparatoriçe, "okuduğum her şiiri tamamlayabilirdiniz. İmparator Murakami zamanında Sen'yo Sarayı'nın İmparatorluk Hanımı³⁶ diye bilinen bir kadın varmış. Birinci Avludaki Küçük Saray'da yaşayan Sol Nazır'ın kızıymış, eminim hepiniz onun namını duymuşsunuzdur. Daha genç bir kızken babası ona şu öğüdü vermiş: 'Önce yazma sanatını, sonra yedi telli *biva*'yı* herkesten iyi çalmayı öğreninelisin. Ayrıca *Kokin Şu*'nun yirmi kitabındaki tüm şiirleri ezberlemen lazım.'

"Bu hikâye İmparator Murakami'nin kulağına da gitmiş. Kız büyüyüp İmparator Cariyesi olduğu yıllarda İmparator hikâyeyi tekrar hatırlamış. Bir perhiz gününde³⁷ kaftanının kıvrımları arasına *Kokin Şu* şiirlerinin olduğu bir defteri saklayıp kadının odasına girmiş. Onu hazırlıksız yakalayıp bir perdenin arkasına oturmuş ve kitabı açıp demiş ki, 'Şimdi sana okuyacağım mısranın hangi şair tarafından, hangi yılda ve hangi olay üzerine yazıldığını söyle.' Kadın neler olduğunu anlamış ve durumu çok eğlenceli bulmuş, ama yine de hata yaparım ya da şiirlerden birini unuturum diye çok kaygılanmış olmalı. İmparator sınava başlamadan önce şiirden çok iyi anlayan birkaç nedime çağırmış ve her yanlış cevabı bir *go* taşıyla işaretlemelerini söylemiş. Düşünsenize ne akıl almaz bir manzara! İmparator Murakami'ye eşlik edenleri nedime dahi olsalar kiskanırım doğrusu."

"Böylece sınav başlamış," diye devam etti İmparatoriçe Hazretleri. "Kadın soruları hiç tereddüt etmeden cevaplamış, şiirleri bildiğini göstermek için birkaç sözünü ya da mısrasını söylemiş. Bir kez olsun hata yapmamış. Bir süre sonra kadının kusursuz ha-

* Bir müzik enstrümanı. Bkz. Ek 4d. (ç.n.)

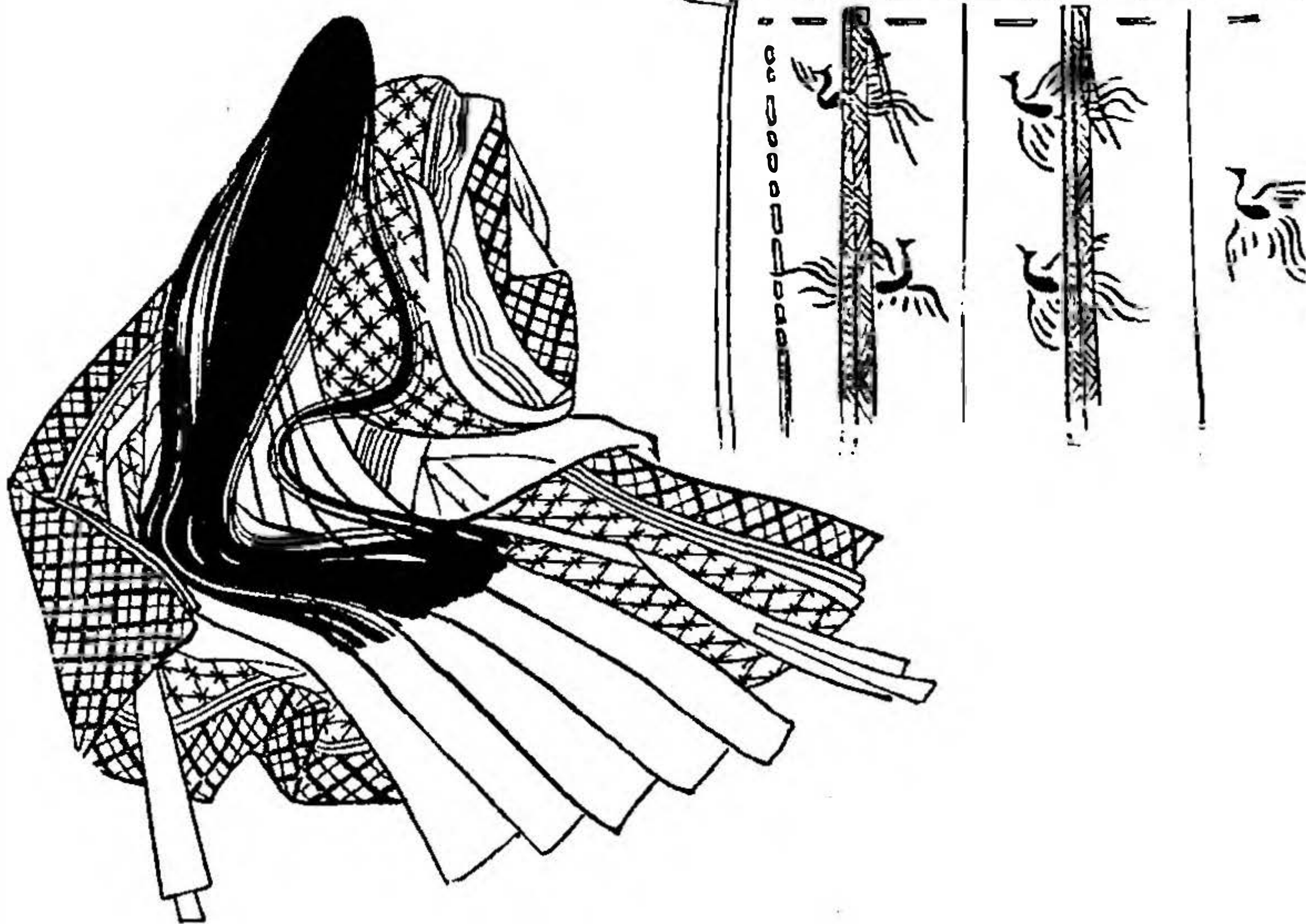
fızası karşısında sinirlenmeye başlayan İmparator bir hata ya da tereddütlü bir cevap yakalayınca kadar sınavı devam ettirmeye karar vermiş. Ama *Kokin Şu*'nun yarısını, yani on kitabını bitirmesine rağmen yine de hatasını yakalamayı başaramamış. Artık bu aşamaya gelince devam etmenin faydasız olduğunu açıklamış. Kaldığı yere bir işaret koyup yatmaya gitmiş. Kadın ne büyük bir zafer kazanmış, değil mi?

"İmparator bir süre yatmış, fakat uyuyamamış; artık nihai bir hüküm vermesi gerektiğini düşünmüş, çünkü diğer on ciltten onu sınava çekmek için ertesi günü beklerse kadın hafızasını yenileme fırsatı bulur diye endişeleniyormuş. O yüzden gece sona ermeden sorunu çözmesi gerekiyormuş. Hizmetkârlarına başucu kandilini getirmelerini buyurup tekrar sormaya başlamış. Yirmi cildin tamamını bitirdiğinde neredeyse sabah oluyormuş ve kadın yine tek bir hata dahi yapmamışmış.

"Tüm bu zaman boyunca kadının babası telaş içinde bekliyormuş. Kızının İmparator tarafından sınava çekildiğini duyar duymaz hizmetkârlarını çeşitli tapınaklara göndermiş dua etsinler diye. Sonra kendisi de yüzünü Saraya dönüp uzun süre dua etmiş. Şiire böyle bir heves duyulması gerçekten heyecanlandırıcı."

Bizimle birlikte hikâyeyi dinlemekte olan İmparator çok etkilenmişti. "Bu kadar çok şiiri nasıl okumuş olabilir?" diye sordu İmparatoriçe Hazretleri anlatmayı bitirdiğinde. "Ben şahsen üç dört cildi bitirebileceğimden şüpheliyim. Ama dünya değişti artık. Eski günlerde düşük mertebedeki insanların dahi sanat zevkleri ve zarif meşgaleleri varmış. Bugünlerde böyle bir hikâyenin yaşanması mümkün değil, haksız mıyım?"

İmparatoriçe Hazretlerinin nedimeleriyle İmparatoriçenin huzuruna kabul edilmiş olan İmparatorun nedimeleri arasında hararetli bir sohbet başladı ve ben de onları dinlerken gerçekten "dertlerimin uçup gittiğini" hissettim.

12. *Bütün O Kadınlar*

Evde yaşayıp sadakatle eşlerine hizmet eden, gelecekte tek bir heyecan verici beklentileri olmayan, ama yine de tam anlamıyla mutlu olduklarına inanan bütün o kadınları düşündüğümde, küçümsemeyle doluyor içim. Genellikle iyi bir soydan gelirler, ama dünyanın nasıl bir yer olduğunu görmeye hiç fırsat bulamamışlardır. Dünyanın onlara sunabileceği tatları görebilmek için, Hizmetkâr olarak bile olsa³⁸ bir süre aramızda yaşayabilselerdi keşke.

~~X~~ Sarayda hizmet eden kadınların illaki uçar ve sefih olduklarına inanan erkeklere tahammül edemiyorum. Lâkin, bu önyargıların anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum. Ne de olsa, Saraydaki kadınlar, zamanlarını yelpazelerin ve paravanların arkasında mahcup mahcup saklanarak değil, karşılarında çıkan insanlara açık açık bakıp dolaşarak geçiriyorlar. Evet, sadece kendileri gibi nedimelerin değil, herkesin yüzüne hiç çekinmeden bakıyorlar, hatta Haşmetmeaplarına (Aziz adlarını burada telaffuz etmeye cüret edemeyeceğim), Yüksek Saray Soyluları'na,³⁹ üst düzey saray mensuplarına ve diğer yüksek rütbeli beyefendilere bile. Böyle yüksek mertebedeki şahsiyetlerin huzurunda Saraydaki kadınların hepsi eşit derecede arsızca davranıyorlar; nedimelerin hizmetçilerinden tutun da İmparatorluk Sarayı'nda yaşayan kadınları ziyarete gelen akrabalara, temizlikçilere, tuvalet temizlikçilerine, hatta bir çatı kiremitinden veya çakıлтаşından fazla değeri olmayan kadınlara kadar hepsi. Genç erkeklerin onları küstah bulmalarına şaşmamalı! Lâkin, erkeklerin de onlardan aşağı kalır yanı var mı? Saraydaki büyük şahsiyetlerin gözünün içine içine bakma konusunda onlar da pek mahcup sayılmazlar. Hayır, bu bakımdan Saraydaki herkes hemen hemen aynı durumda. ~~X~~

Sarayda hizmet vermiş, ama sonraları evlenip evde yaşamaya başlayan kadınlara "Baştacım" diye hitap edilir ve büyük bir hürmet gösterilir. İnsanlar genellikle, Sarayda geçirdikleri yıllar boyunca yüzlerini her önlerine gelene gösteren bu kadınların kadın zarafetinden yoksun olduklarını düşünürler elbette. Yine de, Yar-

dımcı Hizmetkâr adı altında gündelik bir iş için Saraya çağrıldıklarında ya da Kamo Bayramı boyunca İmparatorluk görevlileri olarak hizmet etmeleri emredildiğinde ne kadar gurur duyuyorlardır kim bilir! Böyle görevlere çağrılmayıp evde kalanlar bile, Sarayda hizmet etmiş olmakla hiçbir şey kaybetmiş olmazlar. Hatta onlardan çok iyi eş olur. Mesela, taşralı bir yöneticiyle evliyseler ve kızları *Goseçi* danslarında⁴⁰ yer alması için seçilmişse, taşralılar gibi davranıp neler yapmaları gerektiğini başkalarına sorarak kendilerini rezil etmezler. Formaliteler konusunda gayet tecrübelilerdir, zaten öyle olmaları da gerekir.

13. *Moral Bozucu Şeyler*

Gün ortasında uluyan köpek. Baharda, sazlardan örülmüş balık ağı.⁴¹ Serpilme ya da Havlupüskülü ayında, kırmızı erik çiçeği⁴² renginde bir giysi. Öküzünü kaybetmiş öküz çobanı. Bebeğin öldüğü bir loğusa odası. Boş ve soğuk bir mangal. Her doğan çocuğu kız olan bir ilim adamı.⁴³

Uğursuz yöne⁴⁴ sapmamak için yolu dolandırıp dost evine giden kimseye, bir ziyafet sofrası kurulmaması, hele bir de mevsim dönümüyse, pek moral bozucudur.

Taşradan gelen bir mektup, ama yanında hiçbir hediye yok. Başkentten taşraya gelen böyle bir mektup için de aynısı söylenebilir; fakat yine de içinde bir sürü sosyete haberi olacağından, onda bir teselli bulabilir insan.

Okuyanı cezbetsin diye özene bezene uğraşıp bir mektup yazmışsındır; şimdi de cevabı sabırsızlıkla beklemektedir. "Şimdiye dek çoktan gelmiş olmalıydı ulak," diye düşünürsün. Fakat tam o sırada dönüp gelen ulağın elindeki bir cevap değildir, gönderilen mektubun ta kendisidir, gönderildiği gibi bağlı ve dürülü,⁴⁵ ne var ki kirlenmiş, buruşmuş ve üzerindeki mürekkep izleri bile okunmaz halde. "Evde yok," ya da "Uğursuz günde olduklarından mesajı kabul edemeyeceklerini söylediler," der ulak. Amma moral bozucu bir şey!

Ya da o gün kesinlikle gelmesini beklediğin misafirine, onu alıp gelsin diye bir araba gönderirsin. Araba büyük bir gürültü patırtıyla en nihayet geri döndüğünde, uşaklar, "işte geldiler" bağrışlarıyla dışarı seğirtirler. Ama hemen sonra arabanın yerine çekildiği ve çözülen oklarının şangırtıyla yere düştüğü işitilir. "Bu da ne demek oluyor," diye sorarsın. "Bugün başka bir yere gideceklermiş," diye cevaplar sürücü, "gelmeyecekler". Böyle dedikten sonra da öküzü ahıra çekip arabayı arabalıkta bırakır.

Genç bir adam, büyük bir telaş ve heyecanla, bir ailenin evine içgüveysi alınır. Ancak bir gün eve gelmeyince ortaya çıkar ki yüksek rütbeli bir saray hanımefendisi âşık tutmuştur onu kendine. Ah ne moral bozucu! Karısının ailesi "O kadının yanında bizimkinin hiç şansı yok," diye vahlanır durur.

Bir bebeğin dadısı "hemen döneceğim" diye evden çıkar. Biraz sonra çocuk onu ister, ağlamaya başlar. Oyalamaya, teselli etmeye çalışırsın, dadiya hemen dönsün diye haber bile gönderirsin. "Bu akşam dönemem" diye cevap gelir. Sırf moral bozucu değildir bu, insanın içinde nefret de uyandırır. Fakat kadın arkadaşını getirsin diye bir ulak gönderen ve boş yere bekleyen genç adamın moral bozukluğu yanında bunun lafı bile olmaz.

Gecenin geç bir vaktidir ve bir kadın, ziyaretçi beklemektedir. Sonunda kapının hafifçe vurulduğu işitilir, kadın kalp atışının hızlanmasını bastırarak hizmetçisini kapıya gönderir. Ne var ki beklenen değildir gelen. Hizmetçinin adını söylediği kişi bir yabancıdır. Bütün moral bozucu şeylerin içinde en kötüsü de işte budur.

Cin çıkarıcı yüzünde tam bir kendine güven ifadesiyle, hastasından iblisi çıkarınaya hazırlanır. Yardımcısının eline asasını, tespihini ve diğer alet edevatı verip, böyle durumlara özgü, boğazını zorlayan o tiz ses tonuyla afsun dualarını okumaya başlar. Ne var ki cin çıkarıcının tüm çabalarına rağmen iblisin çıktığına dair hiçbir emare yoktur ortada; Muhafız İblis, yardımcının içine bir türlü girmez.⁴⁶ Odaya toplanmış dua etmekte olan akrabalar ve dostlar, bu iş olmayacak diye şüphe etmeye başlarlar. Bütün bir vakit boyunca⁴⁷ afsun duaları okuyunca yorulur cin çıkarıcı. Yardımcısına

"Muhafız İblis harekete geçmiyor. Gidebilirsin," der. Sonra tespihini geri alıp çabalarının boşa çıktığını itiraf eder. Alnını sıvazlar, uzun uzun esner ve birazcık kestirmek için arkasındaki yastığa yaslanır. İnsanın çok uykusu varken, pek kaale almadığı birinin onu sarsıp zorla konuşmaya çalışması da çok moral bozucudur.

En moral bozucusu ise, atamalar sırasında vali olacağını beklerken, hiçbir görev alamayan bir adayın hanesidir.⁴⁸ Soylu adamın o yıl kesinlikle atanacağını duyan bir sürü insan evine toplanmıştır; aralarında, şimdi artık uzak köylerde oturan ya da başkalarının hizmetinde çalışan eski hizmetkârları da vardır. Eski efendileri tapınakları ve mabetleri ziyaret ederken ona eşlik etmeye can atar hepsi; avluya habire arabalar girip çıkar. Beleşçiler yiyip içip keyif çatarken, içeride büyük bir hengâme sürüp gider. Fakat atamaların son günü gelip çattığı halde hâlâ kimse kapıyı çalmamıştır. Kulakları kırışte, şaşkın ve sinirlidir evdekiler.

Az sonra öncü ulakların bağırıışlarını duyunca yüksek mevki sahiplerinin saraydan ayrılmakta olduğunu anlarlar. Bir önceki gece bir ulak, haberleri öğrensin diye saraya gönderilmiş ve soğukta titreyerek bütün gece beklemiştir; şimdiyse ağır ağır dönmektedir üzüntüyle. O zamana kadar yiyip içip eğlenenler ne olup bittiğini anlamışlardır. Derken dışardan gelen bir adam, "Söyleyin bize," diye sorar, "nedir efendimizin yeni unvanı?" "Aslında," diye mırıldanır ulak, "Efendimiz falanca falanca yerin eski valisi."⁴⁹ Efendilerinin yeni bir atama almasına gerçekten bel bağlamış olanların keyfi kaçar. Evi tıklım tıklım doldurmuş olanlar ertesi sabah birer ikişer sessizce sıvışırlar. Fakat efendinin hizmetinde bir önür geçirmiş ve onu bu şekilde terk edemeyecek olanlar, evin içinde huzursuzca dolanarak, gelecek yıl atama yapılabilecek vilayetleri parmaklarıyla tek tek sayarlar. Had safhada moral bozucu, hatta içler acısı!

Arkadaşına gayet fiyakalısından bir şiir gönderirsin. Cevap olarak bir manzume gelmemesi ah ne moral bozucudur!⁵⁰ Aşk şiiri söz konusuysa cevap gelmeyebilir, ama insan en azından duygulandığını ya da buna benzer bir şeyi anlatan bir cevap vermelidir;

yoksa çok büyük bir hayal kırıklığı yaratır.

Asri ve son derece hayhuylu bir evde yaşayan kişi, kaybedecek zamanı olan ve canı sıkılan çok yaşlı birinden bir şiir alır; elbette ki eski üslupta yazılmıştır bu ruhsuz şiir. Ne moral bozucu!

Şenliklerde yelpazeye çok önem verildiği için üzerini uygun bir resimle bezesin diye yeteneklerine pek güvenilen bir sanatçıya sipariş verirsin. Şenlik gelip çattığında, getirilen yelpazenin üzerindeki desen o kadar çirkindir ki! Ah, ne korkunç bir şeydir bu!

Ulak, bir çocuğun doğduğu ya da birinin seyahate çıkmak üzere olduğu bir eve hediye götürür. Karşılığında bir mükâfat almayınca canı kim bilir nasıl sıkılır! Bir ulak, şifalı ot muskası⁵¹ veya değersiz bir tavşan değneği⁵² getirmiş olsa bile, her zaman mükâfatlandırılmalıdır. Eğer hiçbir şey beklemiyorsa bilhassa memnun olacaktır. Öte yandan cömert bir bahşış beklentisiyle kalbi küt küt atarak gelen bir ulağın umutlarının yıkılması ah ne korkunç bir hayal kırıklığıdır!

Adamın biri bir eve içgüveysi girmiştir; ama evliliğin ardından beş yıl geçmiş olmasına rağmen, bu evde daha tek bir loğusa odası bile hazırlanmamıştır.

Yetişkin çocukları ve belki de yerde emekleyen torunları olan yaşlı bir çift gün ortasında uyuklamaktadır. Kendi çocukları bunu gördüğünde ümitsizliğe kapılırlar; başka insanlar içinse bu durum son derece moral bozucudur.⁵³

Koşan Keşiş ayının son akşamı, yattıktan hemen sonra kalkıp banyoya girmek zorunda kalmak, moral bozucu da laf mı, çileden çıkarıcıdır.⁵⁴

Yılın son gününde, dinmek bilmez bir yağmur.⁵⁵

Uzun oruç dönemine riayet eden birinin orucunu tek bir gün olsun ihmal etmesi çok moral bozucu bir şeydir!

Yaprak Dökümü ayında beyaz bir içlik.⁵⁶

Sütü kesilmiş bir sütanne.

14. Gıcık Şeyler

Acele bir yere gitmen lazım, ama misafirin konuştuğu konu-şuyor. Önemsiz biriye, "Bir dahaki sefere anlatırsın," deyip kur-tulabilir insan; ama azami nezaketle davranılması gereken türden bir misafirse durum gerçekten de çok gıcıktır.

Divitini sürttüğün taşa bir saç yapışmış ya da divitin içine bir kum tanesi kaçmış kulak tırmalayan feci bir gıcirtı çıkarıyor.

Aniden hastalanan birisi için cin çıkarıcıyı çağırıyorsun. Adam evinde olmadığından aramak için ulak gönderiyorsun. Uzun, sı-kıntılı bir bekleyişten sonra cin çıkarıcı nihayet geliyor, rahatlayıp derin bir nefes alarak dualara başlamasını istiyorsun. Ama belki de son zamanlarda biraz fazla kötü ruh çıkartmış, çok da iyi para kazanmış ama yorgun, zira oturup dualarını okumaya başlar baş-lamaz sesi uykulu bir hal alıyor. Of, ne gıcık!

Pek öyle ahım şahım hususiyeti olmayan bir adam, her şeyi bi-liyormuş gibi aklına esen her konuda fikir yürütüyor.

Yaşlıca biri avuçlarını mangalın üzerinde ısıtıyor ve kırışikla-rını geriyor. Genç bir adam böyle davranmayı hayal bile edemez; ihtiyarlar gerçekten de hayli fütursuz olabiliyorlar. Ayaklarını dü-pedüz mangala dayayan ve konuşurken kenarına sürten iç sıkıcı ihtiyarlar var. Bunlar, birinin evine ziyarete gittiklerinde yelpaze-leriyle minderin tozunu silken, nihayet oturabildiklerinde de bir türlü rahat duramayan, habire av kıyafetlerinin⁵⁷ önünü yere ya-yan, hatta dizlerinin altına sokan tiplerdir. Bu hareket tarzının alt tabakadan insanlarla sınırlı olduğu sanılabilir; ama iyi yetiştiril-miş insanlarda da gördüğüm oldu, Beşinci Kademe'den Teşrifat Nezareti Başkâtibi ve eski Suruga Valisi de dahil.

İçip içip kafayı bulduklarında nara atan, dudaklarında dillerini gezdiren ve varsa sakallarını sıvazlayıp avaz avaz "Bir kadeh da-ha! Hadi dikelim!," diye bağırarak şarabı yanlarında oturanlara uzatan adamlara gıcık olurum. Titrerler, başlarını sallarlar, suratla-rını buruştururlar ve "Valiyi görmeye gittik" şarkısını söyleyen çocuklar gibi dudaklarını aşağı sarkıtırlar. Gerçekten çok iyi yetiş-

tirilniş insanların böyle davrandıklarını gördüm ki bu bence çok yakışksız bir şey.

Başkalarını kıskanmak ve kendi durumundan şikâyet etmek; insanların dedikodusunu yapmak; en fuzuli konuları bile merak etmek, bunları anlatmayan insanlara sitem etmek ve onları taciz etmek ya da bazı bilgileri birinin ağzından zorla aldıktan sonra ta en baştan beri biliyormuş gibi herkese bütün ayrıntısıyla anlatmak – of, ne gıcık!

Tam birisi size çok ilginç bir havadis vermek üzereyken bir bebek ağlamaya başlıyor.

Bir karga sürüsü yüksek sesle gaklayarak havada daireler çiziyor.

Bir hayranınız gizlice ziyarete geliyor, ama köpek onu fark edip havlamaya başlıyor. İnsanın hayvanı gırtlaklayası gelir.

Aptallık edip bir adamı uygunsuz bir yerde yatağınıza davet ediyorsunuz – derken adam horlamaya başlıyor.

Bir beyefendi gizlice ziyarete gelmiş. *Eboşi*⁵⁸ giydiğı halde kimsenin onu görmesini istemiyor. Hatta öyle telaşlı ki giderken şapkasını bir yere çarpıyor. Çok gıcık! Odanın kapısında asılı *İyo misu*'su⁵⁹ kaldırıp büyük bir gürültüyle bırakması da çok sinir bozucu. Eğer üst kenarı kaplamalı *misu* ise daha beter, zira daha sert olduğundan bırakıldığında korkunç gürültü çıkarır. Böyle bir dikkatsizliğin özrü yok. Odaya girip çıkarken dikkatle kaldırıldığında bu tür *misu*'lar bile hiç ses çıkarmaz; aynı şey sürmeli kapılar için de geçerlidir. İnsan haşin hareket ediyorsa kâğıt kapı bile açıldığında bükölüp ses çıkarır; ama kapıyı sürerken hafifçe kaldırırsanız hiç ses çıkmaz.

Yatağı yatmışsınız, içiniz geçmek üzere, tam o sırada incecik sesiyle kendini takdim eden bir sivrisinek peydahlanıyor. Kanatlarının çıkardığı rüzgârı bile hissedebiliyor insan ve çok hafif olduğu halde acayip gıcık oluyor.

Bir araba, kulak tırmalayan gıcırtilar çıkararak geçiyor. İçindekilerin hepsi de sanki sağırmış gibi bu sesin farkında bile değiller, ne gıcık! Ben birinin arabasında yolculuk ederken gıcırdadığını

duysam sadece sesten hoşlanmamakla kalmam, arabanın sahibinden de soğurum.

Tam bir hikâyenin orta yerindesiniz, birisi içeri dalıp hikâyenin devamını anlatarak dünyanın en akıllı insanı olduğunu göstermeye çalışıyor. Böyle insanlar çok gıcıktır, aynı şekilde ille de kendini göstermeye çalışan ister çocuk ister yetişkin herkes öyledir.

Eskiden olmuş bir şeyin hikâyesini anlatıyorsunuz ki birisi tesadüfen bildiği küçük bir ayrıntıyla lafınızı keserek hikâyenin bu şeklinin tam doğru olmadığını ima ediyor – iğrenç bir hareket!

Ortalıkta gezinen bir fare çok gıcık bir şeydir.

Evinize çocuklar gelmiş. Onlarla ilgileniyorsunuz ve oynamaları için oyuncak veriyorsunuz. Çocuklar bu muameleye alışıyor, sık sık gelmeye, zorla arka odalara girmeye, eşyalarınızı dağıtmaya başlıyor. Gıcık!

Görmek istemediğiniz biri, evde ya da Sarayda ziyaretinize geliyor ve yatıp uyuyormuş gibi yapıyorsunuz. Ama hizmetçi adamın geldiğini haber vermek ve uyandırmak için sizi dürtüklüyor, yüzünde "Ne uykucu kadın!" gibilerinden bir ifade. Çok gıcık.

Gruba yeni katılan biri kendini ön plana çıkarıyor; yüzünde bilmiş bir ifadeyle kuralları koymaya ve herkese zorla akıl vermeye başlıyor – gıcıklığın dik âlâsı.

İlişki yaşadığın bir adam eskiden tanıdığın bir kadını methettiğçe ediyor. Bu geçmişte kalmış bir şey de olsa fazlasıyla sinir bozucu olabilir. Hele kadınla hâlâ görüşüyorsa daha beter! (Yine de bazen o kadar da kötü gelmiyor.)

Hapşırıdıktan sonra kendi kendine "çok yaşa" diyen birisi.⁶⁰ Aslında evin efendisi dışında kim hapşırsa sinir olurum.

Pireler de çok gıcık. İnsanın elbiselerinin altında sıçradıklarında üstündekileri yukarı kaldırıyormuş gibi bir his verirler.

Uzun süre hep bir ağızdan havlayan köpeklerin sesi uğursuz ve gıcıktır.

Çıkarken sürgülü kapıyı kapatmayan insanlara hiç gelemem.

Dadıların kocalarından nefret ederim! Dadının baktığı çocuk kızsı o kadar sorun değil, çünkü o zaman adam mesafesini korur.

Ama çocuk oğlansa babasıymış gibi davranır. Oğlanın peşinden ayrılmaz, her kararı kendisi vermekte ısrar eder. Evdeki diğer hizmetkârları insan yerine koymaz, birisi çocuğu azarlamaya kalksa hemen efendiye gammazlar. Bu sevimsiz davranışlara rağmen kimse kocayı suçlamaya cesaret edemez; bu yüzden herkese emirler vererek gururlu, böbürlenlen bir ifadeyle dolanır evde.

Mektuplarından, ister kelime seçimindeki kabalık ister hak etmeyen birine gösterilen aşırı kibarlıkla, nezaket kurallarına saygı göstermedikleri anlaşılan insanlardan nefret ederim. Özellikle mektup insanın kendisine yazılmışsa bu durum çok iğrençtir, gerçi başkasına gönderilmişse bile çok fenadır.

Aslına bakılırsa insanların çoğu sadece mektuplarında değil, yüz yüze konuşmalarda da çok özensiz. İnsanların birbirleriyle konuşurken görgü kurallarını pek kaale almamaları bazen bayağı sinirime dokunuyor. Özellikle aptal bir adamın ya da kadının mühim birine hitap ederken uygun saygı sözlerini ihmal etmesi hiç hoş değil; hizmetkârların efendilerinden bahsederken hürmet ifadeleri kullanmaması da gerçekten çok kötü. Ama hizmetkârlarına hitap ederken "büyük incelik", "isabetle söyledığınız gibi" türünden ifadeler kullanan efendiler de iğrenç. Kendi yaptıkları şeylerden bir hizmetkâra bahsederken "naçizane" lafını kullanan efendiler de var kuşkusuz.⁶¹

Bazen hiç mi hiç cazibesi olmayan birisi son derece zarif bir dil kullanarak iyi etki yaratmaya çalışabilir, ama gülünç düştüğüyle kalır. Kuşkusuz bu seçkin dilin tam da bulunduğu ortamın icabı olduğuna inanır, ama fazla uzattı mı herkes katıla katıla gülmeye başlar, bir yerde bir hata yapmıştır besbelli.

Yüksek rütbeli saray mensuplarına, Saray Müşavirleri ve benzerlerine, unvan ya da saygı sözleri kullanmadan sadece isimleriyle hitap etmek gayet uygunsuzdur; ama neyse ki böyle hatalara sık rastlanmaz.

Bir nedimeye refakat eden bir hizmetkâra "Hanımefendi" derseniz şaşırarak, sevinecek ve iltifattan yana cömert davranacaktır.

Genç soylular ve yüksek rütbeli saray mensuplarıyla konuşur-

ken (ortamda İmparator ve İmparatoriçe Hazretleri yoklarsa) da-
ima resmi unvanlarıyla hitap etmek gerekir. Yeri gelmişken, bir ke-
resinde İmparator Hazretlerinin huzurunda konuşan mühim insan-
ların "Ben" kelimesini kullandıklarını duymuş ve şaşkına dönmüş-
tüm.⁶² Muaşeretin bu şekilde çiğnenmesi gerçekten üzücü, insanla-
rın nasıl olup da bundan kaçmamadıklarını anlamaktan acizim.

Pek matah bir özelliği olmayan ama yapmacık bir sesle konu-
şan ve seçkin pozu kesen bir adam.

Üzerinde divitin hiç mürekkep bırakmadan kaydığı, sert, pü-
rüzsüz yüzlü bir mürekkeptaşı.

Olup biten her şeyi bilmek isteyen nedimeler.

Bazen insan sebepsizce birinden hoşlanmaz – sonra da bir bak-
mıssın gidip çok gıcık bir şey yapmış.

Bir tören alayını ya da başka bir seyirliği görmek için ara-
basında tek başına giden bir beyefendi. Ne biçim adam bu böyle?
En yüksek nitelikli adamlardan olmasa bile böyle şeyleri görme-
ye can atan pek çok delikanlıdan birkaçını yanına alabilir pekâ-
lâ. Yok ama, tek başına oturuyor (*misu*'ların ardında silueti görü-
nüyor) yüzünde kibirli bir ifade, bütün izlenimlerini kendisine
saklıyor.

Şafak vakti giden bir sevgili yelpazesini ve kâğıdını bulması
gerektiğini söylüyor.⁶³ "Dün gece bir yerlere koymuştum," diyor.
Zifiri karanlık olduğundan el yordamıyla arıyor, odada dolanıp eş-
yalara çarpıyor, mırıldanıyor, "Hayret! Nereye gittiler?" Derken
aradığını buluyor. Müthiş bir hışırtyla kâğıdı kaftanının içine so-
kuyor; sonra yelpazesini şak diye açıp hızlı hızlı sallıyor. Nihayet
gitmeye hazır. Ne sevimsiz bir davranış tarzı! "Gıcık" kelimesi
hafif kalır.

Gecenin yarısı giderken başlığının ipini bağlamaya uğraşan bir
adam da aynı derecede sevimsizdir. Ne lüzumu var; pekâlâ ipini
bağlamadan başlığı usulca başına koyabilir. Hem harmaniyesini
ve av kıyafetini düzeltmek için o kadar vakit harcamak niye? Ge-
cenin o vakti birinin onu görüp de doğru dürüst giyinmediği için
tenkit edeceğini mi düşünüyor gerçekten?

İyi bir sevgili şafak vakti de başka zamanlar olduğu kadar zarif davranır. Yüzünde bir hüznle kendini yataktan dışarı zor sürükler. Hanım ona acele etmesini söyler: "Hadi, hava ağarıyor. Seni burada görmelerini istemezsin, değil mi?" Derin derin iç geçirir, gecenin yeterince uzun olmadığını, ayrılmanın bir ıstırap olduğunu ima eder sanki. Kalkınca da pantolonunu hemen giyivermez. Hanımın yanına gelip geceleyin söylenmeden kalmış şeyleri fısıldar. Giyindiğinde de kuşağını düzeltiyormuş gibi yaparak oyalanır.

Sonunda kafesi kaldırır, iki sevgili yan kapının önünde dururlarken, onları ayıracak şu doğan günden nasıl nefret ettiğini söyler; sonra dışarı süzülür. Hanım onun gidişini seyreder, bu ayrılış ânı en güzel anıları arasında kalacaktır.

Gerçekten de insanın bir erkeğe olan muhabbeti büyük ölçüde ayrılışındaki zarafete bağlıdır. Yataktan fırlayıp odada koştuğunda, pantolonunun uçkurunu sıkı sıkı bağladığında, harmaniyesinin, dış kaftanının ya da av kıyafetinin kollarını katladığında, eşyalarını göğsüne tıktırdığında, sonra hızlı hızlı kuşağını bağladığında – insan ondan gerçekten nefret etmeye başlar.

15. *Küçük Saray*

Birinci Mıntıka'daki Küçük Saray'a "Bugünkü Saray" da denir. İmparator burada kaldığı sırada ise Seiryo Sarayı adı verilir. İmparatoriçe bu sarayın kuzeyinde bulunan yapıda oturur. Doğu tarafında olduğu gibi batı tarafında da iki köşkün arasında bir geçit bulunur: Gerekli olduğunda İmparator İmparatoriçeye bu yoldan ulaşır, ama genellikle bu yolu kullanan İmparatoriçedir.

Kuzeydeki köşkün önündeki bambu çitle çevrili, çalılar ve çiçeklerle dolu küçük bahçe çok güzeldir.

Çamaşır Serme ayının onunda, sakin ve berrak gökyüzünde görkemli bir güneş parıldarken, İmparator batı geçidinin yanı başındaki odasında *ryuteki* çalışıyordu. Kyuşu'nun Genel Vali Yardımcısı olan usta *ryuteki*'ci Takato da onun yanındaydı. Takasago şarkısını⁶⁴ birkaç kez birlikte çalarlarken, melodileri beylik sözlerle

anlatılamayacak bir hoşluğa kavuşuyordu. Takatō, İmparator Hazretlerine *ryuteki*'yi nasıl çalması gerektiğini öğretiyordu. Gerçekten olağanüstüydü. *Misu*'nun önünde toplaşmış diğer kadınlarla birlikte ben de onları izlerken hayatımda hiç hüznün yaşamamış olduğumu hissediyordum.

İmparator, daha sonra Suketada'nın şarkısını çalmaya başladı.

Suketada, Marangozhane'de çalışırken Mabeyinci olmuştu. Ama çok kaba biri olduğu için Saray Erkânı ve nedimeler ona "vahşi timsah" adını takmışlar ve onunla ilgili olarak şu şarkıyı uydurmuşlardı:

Kimseler yok beyimin sağında solunda⁶⁵
Ovari ahalisinden çünkü ne de olsa

Gerçekten de annesi Ovari kasabasından Kanetoki diye birinin kızıydı.

İmparator bu şarkıyı *ryuteki*'yle çalarken yanı başındaki Takato, Suketada'nın duymayacağına, duysa da anlamayacağına teminat vererek İmparatoru daha yüksek sesle çalması için yüreklendiriyor, İmparator ise onu: "Olur mu canım? Melodiden anlar," diye cevaplayarak, gürültü yapmadan çalmaya devam ediyordu. Sonra İmparator birdenbire kalkıp Sarayda İmparatoriçenin oturduğu tarafa doğru yürüdü ve "Bak şimdi çalabilirim," diyerek gönlünce çalmaya başladı. Ne kadar güzeldi.

16. *İçinizi Kıpır Kıpır Eden Şeyler*

Yavrularını besleyen serçeler.

Küçük çocukların oyun oynadıkları yerlerden geçmek.

Mis gibi tütsü kokan bir odada uyumak.

Zarif Çin aynasının biraz puslandığını fark etmek.

Yakışıklı bir erkeğin arabasını kapınızın önünde durdurup hizmetkârlarına "geldiğimi haber verin" demesi.

Saçlarınızı yıkamak, üstünüze başınıza çekidüzen vermek ve parfüm kokan elbiselerinizi giymek. Kimse sizi görmediği za-

manlarda bile kalbinizin derinliklerinde kendinizi mutlu hisseder-siniz.

Birini beklediğiniz gecelerde rüzgârın camınıza savurduğu yağmur damlalarının sesiyle birdenbire irkilmek.

17. *Geçmişin Tatlı Anılarını Hatırlatan Şeyler*

Kurutulmuş gülhatmiler.⁶⁶

Kızlar Bayramı'ndaki eşyalar. Bir defterin sayfaları arasında mor ya da şarap rengi bir kumaş parçası bulmak.

Yağmurlu bir günde sıkılıp vakit geçirmek için eski kâğıtları karıştırırken eski bir sevgilinin mektuplarına rastlamak.

Geçmiş senelerden kalma bir yelpaze⁶⁷ bulmak.

Ayın⁶⁸ apaçık gözüktüğü bir gece.

18. *Tören Arabası Yavaş Gitmelidir*

Tören arabası yavaş gitmelidir, yoksa vakarı kalmaz. Ama hafif arabaları hızlı kullanmak gerekir. Arabayı kapıdan girerken

görmemiz ile gözden kaybolması bir olur, sadece ardından koşan hizmetkârları görürsünüz. Bu tür durumlarda arabada kimler vardı acaba diye merak etmek hoşuma gider. Ama bir araba yavaş ilerler de uzun uzun ona bakacak vakit bulursanız, bu hiç de hoş olmaz.

19. *Öküzler, Atlar, Kediler*

Öküzlerin beyaz lekeli küçük başları olmalı, karınlarının altı ile bacaklarının alt kısımları ve kuyruklarının ucu da beyaz olmalıdır.

Atlar sekili, kır veya kara, sırtları ve bacakları beyaz lekeli ve yeleli olmalıdır. Onları gördüğünüz zaman "Bu atın yelesi dut ağacının kabuklarından elde edilen iple yapılmış" dedirtmelidir.

Kedinin de sırtı siyah, geri kalan her yeri beyaz olanını severim.

20. *Öküz Arabasının Sürücüsü*

Öküz arabasının sürücüsü iri olmalı, ak düşmüş saçlarının hafif kızılımsı bir tonu, teni de bronz rengi olmalıdır. Ayrıca zeki görünmelidir.

Uşaklar ve refakatçiler incecik olmalıdırlar. Ben beylerin, hiç değilse gençliklerinde, sıırım gibi olmasını tercih ederim. Şişko insanlar her an uyumak istiyorlarınıış gibi gelir bana.

Ayakçı oğlanlar minyon olmalı, boyunlarında kıvrılan güzel saçları olmalıdır. Sesleri güzel olmalı ve saygılı konuşmalıdırlar; zira bunlar, işinin ehli bir ayakçı oğlanın alameti farikalarıdır.

21. *Vaiz Dediğin Yakışıklı Olmalı*

Vaiz dediğin yakışıklı olmalı. Değerli görüşlerini doğru dürüst anlayabilmek için konuşurken gözümüzü ondan ayırmamalıyız; başka tarafa bakacak olursak dinlemeyi unutabiliriz. Dolayısıyla bir günah işlersek sebebi pekâlâ da çirkin bir vaiz olabilir...

Ama böyle şeyler yazmaya bir son vermem gerekiyor doğrusu.

Hâlâ genç denebilecek yaşta olsaydım böyle zındıkça şeyler yazmanın sonuçlarını göze alabilirdim, fakat hayatının şimdiki döneminde fazla ileri geri konuşsam iyi olacak.

Rahibin birinin pek dini bütün ve muhterem bir zat olduğunu duyan kimileri, herkesten önce orada olma gayretkeşliğiyle, vaaz verdiği tapmağa koşarlar. Böyle koşuşturanların da günaha girmeleri işten değildir, bu yüzden de tapınaktan uzak durmaları belki de daha iyi olur.

Eskiden Mabeyincilik görevinden⁶⁹ emekli olanlar, İmparatorluk geçit törenlerinin önünde yer almazdı; hatta emekli oldukları yıl neredeyse hiç evlerinden çıkmazlar, Sarayın civarında görünmeyi akıllarının ucundan bile geçirmezlerdi. Artık işler değişmiş gibi. Şimdilerde "Beşinci Kademe Mabeyinciler" diye biliniyor ve her türlü resmi göreve getiriliyorlar.

Öyle bile olsa onlar için vakit geçmek bilmez, hele faal görevde oldukları zamanlar ne kadar meşgul oldukları akıllarına geldiğinde. Açıkça söylemeseler de bu Beşinci Kademe Mabeyinciler bir hayli boş zamanları olduğunun farkındalar. Böyleleri sık sık tapınaklara gidip sevilen rahipleri dinlerler ve bir-iki vaaz dinle-

dikten sonra bu ziyaretler bir alışkanlık haline gelir. Onları canlı renklerdeki keten kaftanlarının altına giydikleri eflatun veya mavimsi gri bol pantolonlarıyla sıcak yaz günlerinde bile orada görebilirsiniz. Bazen siyah *eboşi*'lerine tabu yaftası takılı olur.⁷⁰ Böyle netameli günlerde evde oturmayı yeğlemek şöyle dursun, böylesine saygın bir iş için dışarı çıkma kararı vermiş bir insanın başına bir kötülük gelmeyeceğine inanıyorlar belli ki. Telaşla gelip rahiple konuşurlar, tapınağın dışına sıralanmış arabaların⁷¹ içine bakar, her şeye ilgi gösterirler.

Derken bir süredir birbirini görmemiş iki beyefendi tapınakta tesadüfen karşılaşır, çok şaşırmışlardır. Birlikte oturup gevezelik ederler, başlarını onaylayarak sallar, birbirlerine gülünç hikâyeler anlatırlar, rahatça gülebilmek için yelpazelerini yüzlerini kapatacak kadar çok açarlar. Zarif bir şekilde bezenmiş tespihleriyle oynarken etrafa bakar, arabalardan birinde gördükleri kusuru eleştirir veya bir diğerrinin zarafetini överler. Son zamanlarda gittikleri çeşitli ayinleri tartışır, rahiplerin Sekiz Ders ve Sutra Adağı⁷² ayinlerindeki ustalıklarını karşılaştırırlar. Bu sırada yapılmakta olan ayine en ufak bir ilgi göstermezler tabii. Ayin onları pek ilgilendirmez; zira daha önce o kadar çok dinlemişlerdir ki rahibin sözlerinin onlar üzerinde artık hiçbir etkisi kalmamıştır.

Rahip yerini aldıktan bir süre sonra tapınağın dışında bir araba durur. Dışarıdakiler adeta kendiliğinden yol verir ve yolcular arabadan çıkarlar. Bunlar sırtın gibi genç beyefendilerdir, ya av kıyafetlerine ya da çekirge kanatlarından bile hafif görünümlü harmaniyelere, bol pantolonlara, ham ipekten astarsız kaftanlara bürünmüşlerdir. Bir o kadar refakatçinin eşliğinde tapınağa girdiklerinde ta ayinin başından beri orada olanlar da dahil bütün ibadet edenler geri çekilip onlara yer açar; delikanlılar kürsünün yakınındaki sütunun dibine yerleşirler. Böyle insanlar teşrif ettiği vakit diğer dinleyiciler büyük bir gösterişle tespihlerini çekmeye, kendilerini tüketircesine dua etmeye koyulurlar. Yeni gelenlerin görünüşünden bunun çok büyük bir fırsat olduğu kanısına varan rahip, ismini toplumda duyuracağına inandığı etkileyici bir vaaza başlar.

Ama delikanlılar yerleşip de secdeye varmayı bitirir bitirmez ilk fırsatta nasıl kaçacaklarını düşünmeye başlarlar. İçlerinden bir-ikisi dışarıdaki kadın arabalarına kaçamak bakışlar fırlatır, birbirlerine ne dediklerini tahmin etmesi kolaydır. Kadınlardan biri tanıdık, zarafetine hayran kalırlar; sonra gözleri tanımadıkları bir kadına takılır, kim olabileceğini tartışmaya başlarlar. Tapınaklarda böyle şeyler olmasına çok hayret ediyorum.

Çoğu zaman şöyle konuşmalara tanık olunur: "Falanca tapınakta ayin vardı, Sekiz Ders'i yaptılar!" "Fılanca Hanım orada mıydı?" "Oradaydı tabii. Kaçırır mı hiç?" Hep de böyle cevap vermeleri gerçekten çok kötü.

Üst sınıflara mensup hanımların tapınaklara gelip rahibin kürsüsüne sezdirmeden bakmalarında bir sakınca olmadığı düşünülebilir. Ne de olsa düşük seviyedeki kadınlar bile huşu içinde vaaz dinleyebiliyor artık. Yine de eskiden kadınlar vaaza katılmak için tapınaklara neredeyse hiç girmezlerdi; nadiren girdiklerinde de kutsal yerlere ve tapınaklara yaptıkları yakışık alır ziyaretlerde olduğu gibi zarif seyahat kıyafetleri giymek zorundaydılar.⁷³ O insanlar uzun yaşayıp da tapınaklarda şimdi olan bitenleri görebilse-lerdi zamane kadınlarını kim bilir nasıl ayıplarlardı!

22. *Bodai Tapınağı'na Gittiğim*de

Sekiz Cemaate Kabul Dersi'ni⁷⁴ izlemeye Bodai Tapınağı'na gittiğimde bir arkadaşımdan şu notu aldım: "Lütfen çabuk dön. Sensiz buraları çok sıkıcı." Cevabını bir nilüfer çiçeğinin taçyaprağına yazdım:

Bana gel diyorsun ya,
Geçmek için öyle acı dolu bir dünyaya
Nasıl geçerim çiy damlalı nilüfer yapraklarından?⁷⁵

Tören beni gerçekten çok etkilemişti, tapınakta sonsuza kadar kalabilirdim. Evde kendisini sabırsızlıkla bekleyen insanları unutan Hsiang Çung da böyle hissetmiş olmalı.⁷⁶

23. Küçük Şirakava

Küçük Şirakava, Birinci Mıntık'a'da yer alan Küçük Saray'da görevli Binbaşı Hazretlerinin ikamet ettiği yerdir. Sekiz Cemaate Kabul Dersi'nin burada, Yüksek Saray Soyluları'nın himayesinde gerçekleştirilmesi harika bir olaydı. Herkes okunan duaları dinlemeye gelmişti. Geç kalanların arabalarını salona yakın bir yere bırakamayacağına dair bir uyarı almıştık, dolayısıyla o sabah hepimiz daha gün doğmadan ayaktaydık. O gün nasıl da kalabalıktı! Binanın önündeki arabalar o kadar sıkıştı ki her biri arkasındaki arabaya dayanmak zorunda kalıyordu. Üçüncü sıradaki insanlar bile ayini duyabilecek kadar yakındaydı. Susuz Ay'ın ortalarındaydık; dışarıda feci bir sıcak vardı. Fakat sadece küçük havuzun ortasındaki nilüfer çiçeklerini seyretmek bile insanı serinletiyordu.

Sol ve Sağ Nazırlar⁷⁷ dışındaki bütün Yüksek Saray Soyluları gelmişti. Üstlerine uçkurlu pantolonlar ve eflatun astarlı harmaniyeler giymişlerdi; harmaniyelerinin arasından açık sarı keten kaftanları seçilebiliyordu. Daha yeni yetişkinliğe ermiş genç beyefendiler ise, insana serinlik hissi veren beyaz altlık üzerine mavi-gri uçkurlu pantolonlar giymişlerdi. Gerçi, Saray Müsteşarı Sukemasa'nın üzerindikiler biraz genç işi olmuştu; bu tip bir giyimin, böylesine kutsal bir tören için biraz gayri resmi kaçtığı söylenebilirdi. Yine de, etraftaki manzara her yönüyle enfes bir tablo çiziyordu.

Ana odadaki bambu perdeler rulo halinde yukarı toplanmıştı. Verandanın eşiğinde uzun sıralar oluşturan Yüksek Saray Soyluları içeriyi görebilecek şekilde oturmuşlardı. Muhteşem av kıyafetleri ve harmaniyeler içindeki birçok kıdemli nedim ve genç asilzade verandada dolaşıp kendi aralarında neşeyle sohbet ediyordu. Çocukluğunu bu evde geçirmiş olan Sol Muhafızlar Kumandanı Sanekata ve nedim Nagaakira ise bu evi diğer insanlardan daha iyi bildikleri için istedikleri yere istedikleri gibi girip çıkıyorlardı. Bir de daha çocuk denebilecek iki genç asilzade vardı. Onları seyretmeye doyamamıştım.

Öğleye doğru, Üçüncü Kademe'den Orta Kumandan (Naip Miçitaka o zamanlar o mevkideydi) Küçük Şirakava'ya vardı. Koyu turuncu ince bir kaftanın üstüne göz kamaştırıcı parlaklıkta beyaz kumaştan yapılmış başka bir kaftan giymişti; harmaniyesi ef-latun astarlıydı ve uçurlu pantolonu da aynı renkteydi. Altındaki *hakama* ise koyu kırmızı bir kumaştandı. Diğer beyefendilerin ferahlatıcı görünümlü giysilerinin yanında bu giyim tarzı biraz fazla boğucu görünüyor denebilirdi; ama yine de üzerine tam oturmuştu bu giysiler. Elindeki yelpazenin ince, cilalı sapı, diğerlerininkinden biraz farklı bir görünüm sergilese de yapıldığı kırmızı kâğıdın tonu onlarınkilerle aynıydı. Elllerinde yelpazeleriyle bir araya gelmiş bu adamlara baktığımda sanki bir tarla dolusu çiçek açmış karanfil gibi görünüyorlardı.

Rahip henüz kürsüye çıkmamıştı. O yüzden katılımcılar, yiyecek ve içecek ikramının yapıldığı masaların çevresinde vakit geçiriyordu.

Orta Müsteşar Yoşiçika her zamankinden daha hoş görünüyordu; öyle çekici bir hali vardı ki... (Belki de böylesine seçkin beyefendilerden bahsederken ön adlarını kullanmamalıyım; ama ön adlarını kullanmazsam yıllar sonra onların kim olduğunu nasıl hatırlarım?) Törende hazır bulunan erkeklerin üstlerindeki yazlık kaftanlar öyle muhteşem renklere boyanmış ve bir araya geldiklerinde öyle göz kamaştırıcı bir parıltıyla ışıldıyorlardı ki hangi rengin en baskın olduğuna karar vermek çok zordu. Yoşiçika'nın üzerindeki keten kaftan o derece sade ve ağırbaşlıydı ki insan sıradan bir harınaniye giymiş zannedebilirdi. Kendisi sürekli arabalara bakıp duruyor, hanımefendilere mesajlar gönderiyordu. Onun bu halleri herkesin çok hoşuna gidiyordu.

Çok geçmeden kalabalık o kadar arttı ki artık daha fazla arabaya yer kalmadı; yeni gelenler arabalarını küçük havuzun yanına çekmek zorunda kalıyordu. Bu arabalardan birini gözüne kestiren Yoşiçika, Sanekata'yı çağırttı ve ona, "Lütfen mesaj göndermek için güvenilir birini bulun bana," dedi. Sanekata, birini bulup Yoşiçika'nın yanına getirdi. Yoşiçika da adama birtakım talimatlar

verdi. Yakınındaki insanlar Yoşıçika'nın gönderdiği mesajın içeriği hakkında tahminler yürütüyorlardı, ama ben duyamayacak kadar uzaktaydım.

Ulak, aldığı görevi o kadar önemli sayıyordu ki koltukları kabarmıştı. İnsanlar onun bu haline gülmemek için kendilerini zor tutuyorlardı. Bizim ulak kasıla kasıla Yoşıçika'nın gösterdiği arabaya yaklaşıp arabanın içindeki hanımefendiyle konuştu. O, arabanın yanında beklerken, birileri, "Eminim bayan bir şiirle meşguldür şimdi," diye espri yaptı. "Kumandan Sanekata, hadi şimdiden bir cevap düşünün!" Yüksek Saray Soyluları'ndan tutun da en sıradan insanlara kadar orada duran herkesin giderek artan bir sabırsızlıkla arabadan gelecek cevabı beklmeleri çok komikti. Ulak en sonunda geri dönmek için adım atmaya yeltendi; yoksa hanımefendi ona cevabını sunmuş muydu? Ama tam o sırada hanımefendi, yelpazesini sallayarak adamı geri çağırdı. Belki de şiirindeki kelime diziminde bir hata olduğunu düşündü diye geçirdim içimden. İyi de bu kadar vakit harcadıktan sonra mı? Bu, kesinlikle hoş bir tavır değil.

Ulak yaklaştığında insanlar onu rahat bırakmadılar, "Nihayet! Neymiş hanımefendinin cevabı? Ne karşılık verdi?" Ama ulak, hanımefendinin cevabına dair hiçbir açık vermedi. Ama Yoşıçika tarafından çağrıldığında, bizimki havalara girerek kasıla kasıla konuşmaya başladı. "Lafı ağzında geveleyip durma!" diye Miçitaka lafa karıştı. "Hava atacağım diye kasılmana gerek yok. Ne söyleyeceksen söyle! Ama sakın yanlış bir kelam edeyim deme!" Ulağın şunları söylediğini duydum, "Peki efendim, ama böylesi bir cevabı nasıl aktardığının hiçbir önemi yok."

Başmüsteşar Fujivara no Tamemitsu başını öne doğru uzattı. Herkesten daha çok merak ediyormuş gibi bir hali vardı, "Nasıl bir cevaptı yani?" diye sordu.

Ulak cevabı aktardıktan sonra Miçitaka, "Dümdüz bir ağacı eğmeye çalışırken kıran biriyle karşı karşıyayız galiba,"⁷⁸ dedi. Tamemitsu kahkahaya boğuldu ve herkes de ona katıldı. Acaba hanımefendi bunları duymuş mudur diye düşündüm.

"İyi de," dedi Yoşıçika ulağa. "Hanımefendi seni geri çağırından önce ne dedi? Bu, düzelttikten sonraki cevabı mı yani?"

"Efendim," dedi ulak, "kendisi uzun bir süre tek kelime etmedi. Ben artık gitmem gerektiğini söyleyince de beni geri çağırdı."

"Peki kimin arabasıymış bu? Kimmiş bu hanımefendi?" diye sordu Yoşıçika. Ancak o sırada rahip kürsüye çıkıyordu, herkes sustu. Bütün cemaat ayine katılıyordu. Derken bu hanımefendinin arabası birden kayıplara karıştı. Sanki yer yarılmış da içine girmişti. Arabanın iç perdelerinin ve diğer aksesuarlarının yepyeni olduğunu hatırlıyorum. Hanımefendinin üzerinde ise eflatun renkte, desenli bir kumaş üzerine koyu mor bir kaftan takımı vardı.⁷⁹ Bu takımın üzerinde ise koyu kırmızı bir harmaniye ve desenli bir resmi etek vardı. Bu etek oturduğu yere yayılmıştı, ucu da arabanın arkasından sarkıyordu. Acaba kimdi bu hanımefendi ve Yoşıçika'nın mesajma verdiği karşılık gerçekten o kadar uygunsuz muydu diye merak ettim. İnsanların, kötü bir cevap vermektense hiç vermemek çok daha iyidir dediğini duymuştum ki bence çok haklılar.

Sabah ayinini yöneten rahip Seihan, kürsüye çıktığında pek görkemli bir manzara sergiliyordu. Oradaki her şeyden daha etkiLEYİCİYDİ. Ama biz gitmek zorundaydık. Öncelikle, hava fena sıcaktı. Ayrıca, ayinin sadece bir kısmını dinleyebilmek için sabah erkenden yola çıkmıştık ve bugün muhakkak halletmemiz gereken bir sürü iş evde bizi bekliyordu. Yalnız, bizim arabamız en önde olduğu için arkamıza sıra sıra araba yığılmıştı ve geri gitmek imkânsızdı. Arkamızdaki arabaların sahiplerine, sabah ayini biter bitmez gitmek istediğimiz mesajını gönderdik. Tabii kürsüye biraz daha yakınlaşabilecek olmalarına sevindiler ve yolu bizim için hemen açtılar.

Bizim böyle erkenden ayrıldığımızı gören seyircilerin çoğu, ki aralarında kadim Yüksek Saray Soyluları da vardı, yüksek sesle şahsımıza yönelik espriler yaptılar, ama biz ne umursadık ne de karşılık verdik. Kalabalığın içinden çıkmaya çalışırken, Yoşıçika gülerek bana seslendi, "Gidin, daha iyi!" Sıcaktan nerdeyse bayılacak bir haldeydim ve bu iğnelemeye karşılık vermedim. Ama

daha sonra yazılı olarak bir mesaj gönderdim kendisine, "Saygı-değer Müsteşar da muhakkak o beş bin kişinin arasında yer alacaktır."⁸⁰ O gün kalabalığı geride bırakıp böyle döndük eve.

Ayinin başlangıcından son gününe kadar Küçük Şirakava'dan ayrılmayan bir araba vardı. Hiç kimse gidip de bu arabanın sahibiyle konuşmadı. Bu arabanın orada, sanki bir tabloda resmedilen bir araçtan ibaretmiş gibi hiç hareket etmeden durması beni çok etkilemişti. "Bu görkemli arabanın içindeki de kim acaba?" dedim. "Nasıl öğrenmeli?" Bu sözlerimi işiten Tamemitsu, "Hiç de o kadar görkemli bir hali yok bence. Hatta aksine, sahibinin iğrenç bir yaratık olduğuna eminim," dedi. Bu laf da güldürdü beni.

Ayın yirmisinden sonra, Orta Müsteşar rahip oldu. Buna çok üzüldüm. Kiraz ağaçları çiçek açar ve rüzgâr tohumlarını etrafa saçar, devran dönmeye devam eder; ama Müsteşarın henüz "çiy damlalarının düşmesini bekleyecek" yaşa gelmediği muhakkaktı.

24. *Bunaltıcı Sıcak*

Şiir Yazma ayında öyle bunaltıcı bir sıcak olur ki gece bütün kapılar ve kafesli pencereler açık tutulur. Böyle zamanlarda mehtap varken uyanıp dışarıya bakmak harika bir şeydir. Ay yokkenki hali de ayrı bir güzeldir. Ama bir de şafak sökerken uyanıp ayın gökyüzünde kalmış o soluk ince bir dilimini görmek var ya – işte bunun ne kadar olağanüstü bir şey olduğunu anlatamam.

Yepyeni hasır yaygının güzelce cilalanmış ahşap döşemenin ortasına değil de kenarlarına konması,⁸¹ bir metrelik *kiço*'nun da yine odanın dibine bir yerlere itilmiş olması kabul edilebilir bir şey değil. Dışarıya açık tarafa konması gerekir çünkü. Böyle yapanların odanın dibinde saklamak istedikleri bir şey var herhalde.

Gün ağardı, bir kadın, âşığı gitmiş, yatakta uzanıyor. Koyu menekşe astarlı açık leylak kaftanını kafasına kadar çekmiş; hem dışı hem astarı pırıl pırıl ışıldıyor. Uyuduğu anlaşılan kadının üzerinde astarsız kavuniçi bir kaftan, altında koyu kırmızı tafta bir etek var, kuşağı sanki bağlanmamış gibi yanında sarkıyor. Kalın

örgüleri öylece birbirinin üzerine düşmüş, fakat omzundan aşağı bıraktığında ne kadar uzun olacağını insan hayal edebiliyor.⁸²

Yakınlarda bir yerde başka bir kadının âşığı puslu şafak vakti yoluna gidiyor. Üzerinde menekşe rengi bir uçkurlu pantolon, portakal rengi av kıyafeti var, rengi o kadar silik ki insan boyanmış mı boyanmamış mı anlayamıyor, tafta beyaz bir kaftan ve parlak, taşlanmış ipekten kızıl bir elbise. Puslu havadan nemlenmiş giysileri üzerinden sarkıyor. Yan perçemlerinin dağınıklığından sabah kalktığında saçlarını *eboşi*'sinin içine nasıl üstünkörü sokuşturduğunu anlamak mümkün. Eve dönüp gündüzsefalarının üstündeki çiy düşmeden ertesi sabah mektubunu⁸³ yazmak istiyor; fakat yol bitmek bilmiyor, o da canı sıkılmasın diye "Keten tarlasında tomurcuklar"ı mırıldanıyor.

Yürürken kafesli penceresi açık olan bir odanın yanından geçer. Orada durup perdeyi kaldırarak içeriyi dikizlemekten kendini alamaz. Başka bir adamın tıpkı kendisinin yaptığı gibi geceyi burada geçirdikten sonra çiy yere düşmeden çıkayım diyerek daha yeni ayrılmış olduğunu düşünmek hoşuna gider. O adam da çiyin cazibesini hissetmiştir belki.⁸⁴

Odaya şöyle bir göz atınca kadının yastığının yanında çerçevesi manolya ağacından mor bir yelpaze dikkatini çeker; *kiço*'sunun altında da birkaç ince uzun Miçinoku kâğıdıyla rengi kaçmış, ya portakal kırmızısı ya da akçaağaç rengi başka kâğıtlar görür.

Kadın birisinin kendisini seyrettiğini sezer, çarşafın altından başını kaldırıncaya eşikte duvara yaslanmış gülümseyen bir adam görür. Adamı önceden görmüşlüğü vardır var olmasına da samimi olacak kadar da yakın hissetmiyordur ona kendini; uyurken görülmüş olmak da canını sıkar.⁸⁵

"Oo, Hanımefendi," der adam, vücudunun üst kısmı perdele-
rin içine girecek kadar ileri uzanmıştır, "sabahki veda sonrası ne
uzun şekerlemeymiş bu! Yatakta keyif çatmaya bayılıyorsunuz
herhalde!"

"Sırf çiyler erimeden kalkmak zorunda kaldığınız için sataşı-
yorsunuz gibi geliyor bana."

Konuşmaları sıradan olabilir, ne var ki bu sahnede çok hoş bir şey görüyorum.

Adam şimdi biraz daha öne eğilir, kendi yelpazesini kullanarak kadının yastığının yanındaki yelpazeyi tutmak ister. Kadın adamın yaklaşmasından korkup paravanın arkasına iyice soku-
lur, kalbi küt küt atmaktadır. Adam manolya yelpazeyi alıp ince-
lerken hafiften incinmiş bir sesle "Ne kadar soğuk davranıyorsunuz!" der.

Fakat artık hava aydınlanmaya başlamıştır; insanların sesi gelir, çok geçmeden güneş doğacak gibidir. Bu adam daha az önce sis dağılmadan ertesi sabah mektubunu yazmak için eve koşturuyordu, halbuki şimdi burada oyalanıyor. Maksadını ne de çabuk unutuverdi!

Bütün bunlar olup biterken kadının esas sevgilisi kendi ertesi gün mektubuyla meşgul olmuştur, şimdi de gönderdiği ulak çıkar gelir. Mektup bir lavantacık dalına iliştirilmiş, çiyden dolayı hâlâ nemli, kâğıttan harika bir tütsü kokusu yayılıyor. Yeni ziyaretçi-
den dolayı uşakları mektubu kadına veremez.

Artık bu beyefendinin daha fazla kalması yakışıksız bir hal alır. Giderken o sabah ayrıldığı evde de benzer bir sahnenin yaşanmakta olduğunu düşününce keyiflenir.

25. Çiçek Açan Ağaçlar

Erik ağacını süsleyen çiçekler, özellikle de kırmızı olanlar, ister açık renk olsun ister koyu, bana büyük mutluluk veriyor. İnce bir kiraz dalını kaplayan ve büyük taçyaprakları arasında sıkla-
men rengi yaprakları bulunan çiçekleri de seviyorum. Hele, halka halka dizilmiş zarif renklerdeki taçyapraklarıyla kaplı dalları aşağıya eğilmiş mor salkımlar ne hoştur!

Havlupüskülü,⁸⁶ daha mütevazı bir bitkidir ve özellikle övgü-
ye değer bir yanı da yoktur pek, yine de yılın hoş bir zamanında çiçeklenir ve gölgesinde bir *hototogisu*'nun saklanıyor olabileceği düşüncesi bana ayrı bir zevk verir. Bayramın yapıldığı yerden dö-

nüp Murasaki yaylasından geçerken, sayfiye evlerinin etrafını çeviren çalılıkların arasında havlupüskülü çiçeklerinin beyazlığını görmek çok hoştur. Sarıya kaçan yeşil bir kıyafetin üzerine giyilmiş ince beyaz bir kaftana benzerler.

Havlupüskülü ayı sona erip Çeltik Filizi ayı başlarken, portakal ağaçları, koyu yeşil yapraklarla ve gözalıcı beyaz çiçeklerle bezenir. Çiseleyen yağmur damlalarıyla ıslandıkları sabahın erken saatlerinde, dünyada onlar kadar göz alıcı hiçbir şeyin olmadığını düşünürsünüz ve eğer çiçeklerin arasında altın bir küre gibi göz kamaştıran meyvenin kendisini görecektik kadar şanslıysanız, fark edersiniz ki manzaraların en muhteşemi kadar, yani sabah yağan çiyin ıslaklığını taşıyan kiraz ağacı çiçekleri kadar güzel bir görünümü vardır. Bu konuda daha fazla bir şey söylememe gerek yok, portakal ağaçlarının güzelliği hakkında, bu güzelliği *hototogisu*'yla da ilişkilendiren pek çok şiirde pek çok şey yazılmıştır ne de olsa.⁸⁷

Armut ağacının çiçekleri dünyadaki en yavan, en bayağı şeylerden biridir. Bu çiçeği ne kadar az görseniz o kadar iyidir ve en önemsiz mektuplara bile iliştilmemelidir.⁸⁸ Her türlü çekicilikten yoksun bir rengi olan armut ağacı çiçekleri, çirkin bir kadının yüzüne benzetilebilir. En azından ben böyle düşünüyordum bir zamanlar. Çinlilerin armut ağacı çiçeklerine büyük hayranlık beslediklerini ve şiirlerinde bu çiçeklere övgüler düzdüklerini bildiğim için bu çiçekte ne bulduklarını merak ettim ve çiçeği incelemeyi görev edindim. Sonra hayretle fark ettim ki, hafif, soluk bir pembeyle çevrelenmiş taçyaprakları gerçekten çok güzel görünüyor. Varla yok arası, öyle soluk bir pembe. Şairin, İmparatorun ulaşını karşılamak üzere gözyaşları içinde öne atılan Yang Kuei-fei'in yüzünü benzettiği çiçeklerin armut ağacı çiçekleri olduğunu hatırladım –"baharda bir armut ağacı dalı, yağmur damlalarıyla bezenmiş"⁸⁹– ve bunun hiç de öylesine söylenmiş bir söz olmadığını ve bu çiçeğin gerçekten muhteşem bir çiçek olduğunu gördüm.

Pavlonyanın mor çiçekleri de harikadır. Fakat itiraf etmem gerekir ki bu çiçekler açtığında ortaya çıkan geniş yapraklarının görüntüsünden pek hazzetmem... Ancak pavlonyadan diğer ağaçlar

gibi bahsedemem, çünkü Çin'in görkemli ve ünlü kuşu yuvasını bu ağaca yapar ve bunu düşünmek bende bir huşu duygusu uyan-dırır.⁹⁰ Bunun yanı sıra, çok güzel sesler çıkaran *koto*'nun yapı-mında kullanılan tahta da bu ağaçlardan elde edilir. Nasıl oldu da bu ağaç için "harika" gibi sıradan bir sözcük kullanabildim? Pav-lonya harika değil, muhteşemdir, muhteşem.

Tespihağacı çirkin bir ağaçtır, yine de yapraklarının çok se-vimli olduğunu düşünürüm. Hep Çeltik Filizi ayının beşinde çiçek açar. Bu kuru, acayip şekilli küçük çiçeklerde insanı cezbeden bir şeyler vardır.⁹¹

26. Bayramlar

Zambak ve kokulu funda kokusunun birbirine müthiş cezbedi-ci bir şekilde karıştığı Çeltik Filizi Ayı Bayramı⁹² gibisi yoktur. İmparatorluk Sarayının Dokuz Katlı Bahçesi'nden, sıradan halkın kulübelerine kadar her yerde insanlar, çatılarını zambaklarla ve kokulu funda dallarıyla kaplamakla meşguldür. Herkes en fazla bereket getirecek süslemenin kendi evinde olmasını ister. Başka hiçbir vesileyle görülmeyen, muhteşem bir şeydir bu.

Bayram günü geldiğinde gökyüzü genellikle bulutlu olur. Ren-gârenk örgülü şeritlerle süslenen şifalı ot muskaları, Resmi Kıya-fet Odası tarafından İmparatoriçenin sarayına getirilir ve İmpara-toriçe Hazretlerinin tahtının bulunduğu ana salonun her iki yanın-daki sütunlara ilâştirilir.⁹³ Uzun Gece ayının dokuzundan beri ora-da asılı duran ve ham ipekten yapılmış sade kılıflar içine sarma-lanmış bulunan kasımpatıların yerini bunlar alır. Şifalı ot muska-larının bir sonraki Kasımpatı Bayramı'na kadar sütunlarda asılı kalması gerekir; ancak ne zaman insanların bir sicime ihtiyacı ol-sa, bu muskalardan bir parça koparırlar, bu yüzden kısa süre sonra geriye pek bir şey kalmaz.

Bu şenlikli günlerde karşılıklı hediyeler verilir, gençler saçları-nı zambaklarla süslerler, kıyafetlerine tabu yaftaları ilâştirirler, paltolarını ve Çin işi ceketlerini uzun zambak kökleriyle ya da

açelya, portakal ve diğer gözalıci bitkilerin filizleriyle süslerler, bunları düzensiz tonlarda boyanmış örgülü kordonlarla ceketlerinin kollarına asarlar. Bütün bunların yeni bir tarafı olmasa da, göz alıcılıklarından bir şey kaybetmezler. Her bahar çiçekleniyor diye kiraz ağacından usanılır mı hiç?

Sokaklarda oradan oraya gezinen çocuklar da zambaklarla süslenirler. Çocuklar kendileriyle gurur duyarlar, kollarındaki çiçeklere bakıp dururlar ve bunları arkadaşlarınıninkilerle kıyaslarlar. Derken o çiçekleri, bayram havasına kapılmış ayakçı oğlanlara kaptırıp ağlamaya başlarlar ki bu da çok sevimli bir görüntüdür.

Bu arada, mor kâğıtlara sarılan tespihağacı çiçeklerini, ince rulolar haline getirilmiş, yeşil kâğıtlara sarılmış ve insanların kıyafetlerine ilâştirilmiş zambak yapraklarını ve beyaz kâğıtlara bağlanmış zambak köklerini de çok severim. İnce zevkli bazı erkekler, mektup zarflarının içine uzun zambak kökleri koyarlar. Aldıkları mektupların içinden çıkanları arkadaşları ile tartışan, yazdıkları cevapları birbirine gösteren kadınları izlemek de ayrı bir zevktir. Soylu bir aileden gelen bir genç kıza ya da Saray içinden üst düzey bir beyefendiye mektup göndermek için bu Bayram gününü seçenler ayrı bir zarafet saçarlar. Akşamüstü *hototogisu*'nun şöyle bir ses verip gökyüzünden geçip gitmesi dahil her şey çok güzeldir bugün.

27. Ağaçlar

Çiçek açmayan ağaçlardan akçaağaç, beş yapraklı çam, söğüt ve portakal ağacı... Çin alıcı, adının avamlığına rağmen diğer ağaçların tümü çiçeklerini kaybettiklerinde koyu kırmızı, parlak yapraklarıyla, yeşillikler içinden göze çarpar.⁹⁴

İğ ağacı hakkında yorumda bile bulunmayacağım.

Çok özel bir ağaç olmamasına rağmen oldukça dokunaklı bir durumu olduğunu düşündüğüm "parazit ağacını" anmadan geçemeyeceğim.

Sakaki ağacının heybeti, beni özellikle İmparatorluk adına dü-

zenlenen kutsal dansların yer aldığı özel bayramlar sırasında etkiler.⁹⁵ Yeryüzündeki tüm ağaçlar içinde sadece bu ağaç, herkes tarafından Tanrısal Varlık'ın ağacı olarak kabul edilir. Gerçekten de çok hoş bir düşünce.

Kâfur ağacı, diğer ağaç topluluklarından uzak durarak, tek başına yetişir. Bu ağacın birbirine dolaşan dalları bayağı bir ürkütücüdür, bu yüzden de soğur insan bu ağaçtan. Öte yandan bu ağacın âşıkların durumunu anlatan ağaç olarak anılmasının sebebi de yine bu iç içe geçmiş bin dalıdır. (Bu arada, bu ağacın kaç dalı olduğunu sayan ilk kişinin kim olduğunu çok merak ediyorum.)

Yalancı *hinoki* servisine fazla rastlanmıyor ama "çatısı üç-dört sırtlı saray", bu ağacın kütüğünden inşa edilmiştir.⁹⁶ Çeltik Filizi ayında, *hinoki* servisinin hışırtısı, yağmur sesine benzer, hoş bir sestir.

Akçaağaç, kendi halinde, fazla göze çarpmayan bir ağaç olmasına rağmen dallarının üzerinde hepsi aynı yöne uzanan kıvrık çalın yaprakları çok güzel görünür. Neredeyse ölü kurumuş böcekler kadar kırılğan olan çiçeklerinin de çok hoş bir yanı vardır.

Geniş yapraklı serviye nadiren rastlanır. Bu ağaç hakkında fazla bir şey de anlatılmaz. Ama kutsal ziyaret sonrası Mitake Dağı'ndan dönenler, yanlarında anı olarak bu ağacın dallarından getirirlermiş. Dalları dokunulmayacak kadar dikenli ve pürüzlüymüş. Buna rağmen bu ağaca "O da yarın bir serviye dönüşecek" anlamına gelen bir ad takılmıştır. Böyle bir kehanetin amacı ne olabilir ve bu kehanet kimin için yapılmıştır? Gerçekten bilmek isterdim.

Fazla rastlanır bir ağaç olmayan kurtbağrının en çarpıcı özelliği, küçük ve narin yapraklarıdır.

Tespih ve yabani armut ağacı...

Pasanya meşesi. Yaprak dökmeyen ağaçlar arasından sadece bu meşenin adından bahsedilmesi garip.

Uzak tepelerde yetişen ağaçlar arasından ak meşe, diğerlerine göre hakkında en az şey bilinenidir. Hatta bu ağacın yapraklarını yalnızca iki veya üçüncü kademedен saray memurları tarafından giyilen kaftanların boyanmasında kullanıldığı zaman görürüz. Bu

ağacın o kadar da olağanüstü ve farklı bir tarafı olmasa da insan, yine de sanki yaprakları karla kaplanmış izlenimine kapılıyor. Bu ağaçtan bahsedildiğinde Hitomaro'nun Fırtına Tanrısı'nın İzomo'ya yaptığı geziyi anlatan şiirini hatırlayıp, duygulanırım.⁹⁷

Özel bir vesileyle ilgisi olan veya bir zamanlar beni duygulandırmış veya mutlu etmiş olan hiçbir şeye karşı asla kayıtsız kalamam. Bu, ister bir bitki, ister bir böcek olsun, hiç fark etmez.

Yuzuriha ağacının dalları çok hoş, yeşil ve parlak yüzlerce yaprakla doludur. Ama bu ağacın gövdesi beklenmedik ölçüde farklıdır, çünkü kırmızı ve ışıltılıdır. Ağacın gövdesinin rengini biraz kaba bulsam da, aslında *yuzuriha*'yı gerçekten de çok severim. Neredeyse tüm yıl boyunca bu ağaca kimse pek ilgi göstermez, ama Koşan Keşiş ayının son günü hak ettiği değeri görür. Yılın bu gününde ölülerin ruhuna sunulan yemekler, *yuzuriha*'nın⁹⁸ yapraklarında ikram edilir, çok dokunaklı geliyor bu bana. Fakat aynı yapraklar, insan ömrünü uzatmak amacıyla verilen dişe kuvvet yemeklerini sunmak için de kullanılır. Böyle bir şey nasıl olabilir? Yine bu ağaç, şairin, "yapraklar kızıla çaldığında" şiirine ilham kaynağı olmuştur. *Yuzuriha* ilham veren bir ağaç kuşkusuz.

Meşe ağacı, muhteşemdir. Yaprak Tanrısı'nın bu ağaçta yaşadığını düşünmek bile onun ne kadar olağanüstü bir ağaç olduğunu anlamaya yeter! Orta Saray Muhafızları'nın Kumandan ve Yüzbaşılara da mutlaka bu ağacın adının verilmesi de ilginç.⁹⁹

Çin yelpaze palmiyesi, şekilsiz bir ağaçtır, ama Çin kültürünü yansıtır ve halkın yaşadığı evlerin bahçelerinde yetişmez.¹⁰⁰

28. Kuşlar

Papağan bizim ülkemize has bir kuş türü değil, ama ben çok severim. İnsanların söylediği her şeyi tekrarlayabiliyormuş.

Hototogisu, su tavuğu, bataklık çulluğu, sığırcık, karabaş is-kete ve sinekkapan.

Bakır sülünü arkadaşını özlediğinde önüne bir ayna koyarlarmış, o da aynada yansıyan kendi bedenini görüp arkadaşını buldu-

ğunu düşünerek rahatlarmış – ne dokunaklı bir şey. Aralarına bir vadi ya da geçit girip de birbirlerini göremez olduklarında kim bilir ne ıstırap çekiyorlardır!

Tumanın görünüşü çok kaba olsa da, bu kuşun ta göklere ulaşan sesiyle ötmeye başlaması ne muhteşemdir!

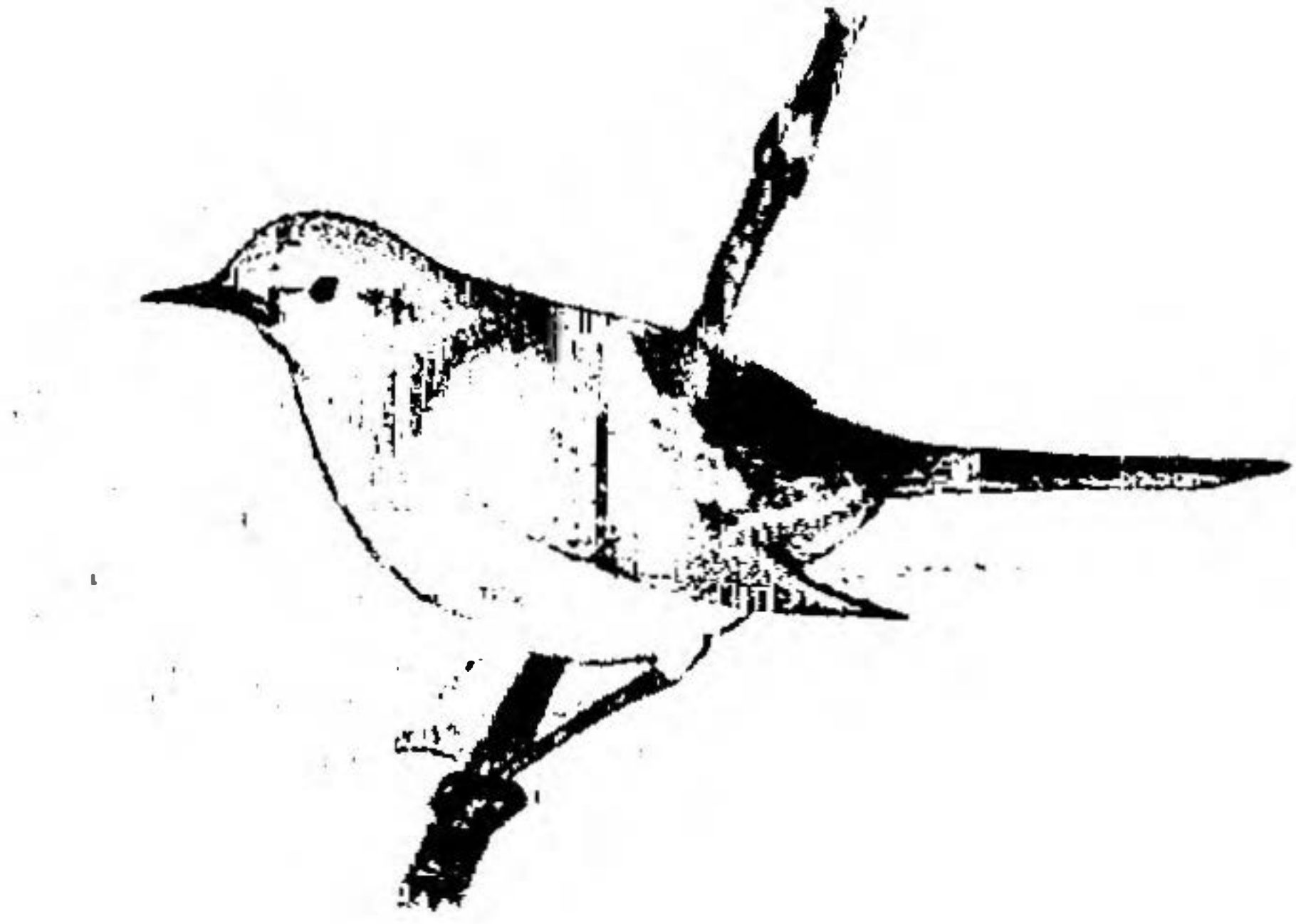
Kızıl başlı serçe, erkek kocabaş, çalıkuşu.

Balıkçıl ise gözlerindeki o aksi ifade yüzünden pek de hoş görünmeyen bir kuştur. Yine de, sevilecek bir yanı olmasa da, "Yurugi Ormanı'nda tek başına uyumam," diyerek ille de geceyi birlikte geçireceği bir dişi ararmış, ne ilginç!

Su kuşlarından beni en çok Pekin ördeği etkiler. Erkek ördek ve eşi geceleyin sırayla "birbirlerinin kanatlarındaki" donmuş çiyi temizlerlmiş, ne kadar büyüleyici!¹⁰¹

Martı. Ve yağmur kuşu – heyhat, eşini kaybetmiş olmalı!¹⁰²

Yabankazlarının uzaktan gelen çığlığı ne kadar dokunaklı bir sestir.

Şairler *uguisu*'yu¹⁰³ fevkalade bir kuş diye göklere çıkarınıştır, haksız da değiller doğrusu; zira hem sesi hem de görüntüsü zarif ve güzel. Ama saray bahçesinde ötmüyor. Bunu ilk duyduğumda yanıldıklarını düşünmüştüm, fakat Sarayda on yıl hizmet etmiş olmama ve birçok kere oturup dikkatle kulak kabartmama rağmen hâlâ ötüşünü duyamadım. Halbuki saray bahçesindeki bambuların

ve kırmızı çiçekli erik ağaçlarının mutlaka cezbetmesi gerekirdi bu kuşları. Yine de hiçbirisi buraya gelmiyor, oysa Sarayın dışında, halktan bazı kişilere ait gösterişsiz erik ağaçlarında *uguisu*'nun pürneşe şakıdığını duyuyorsunuz.

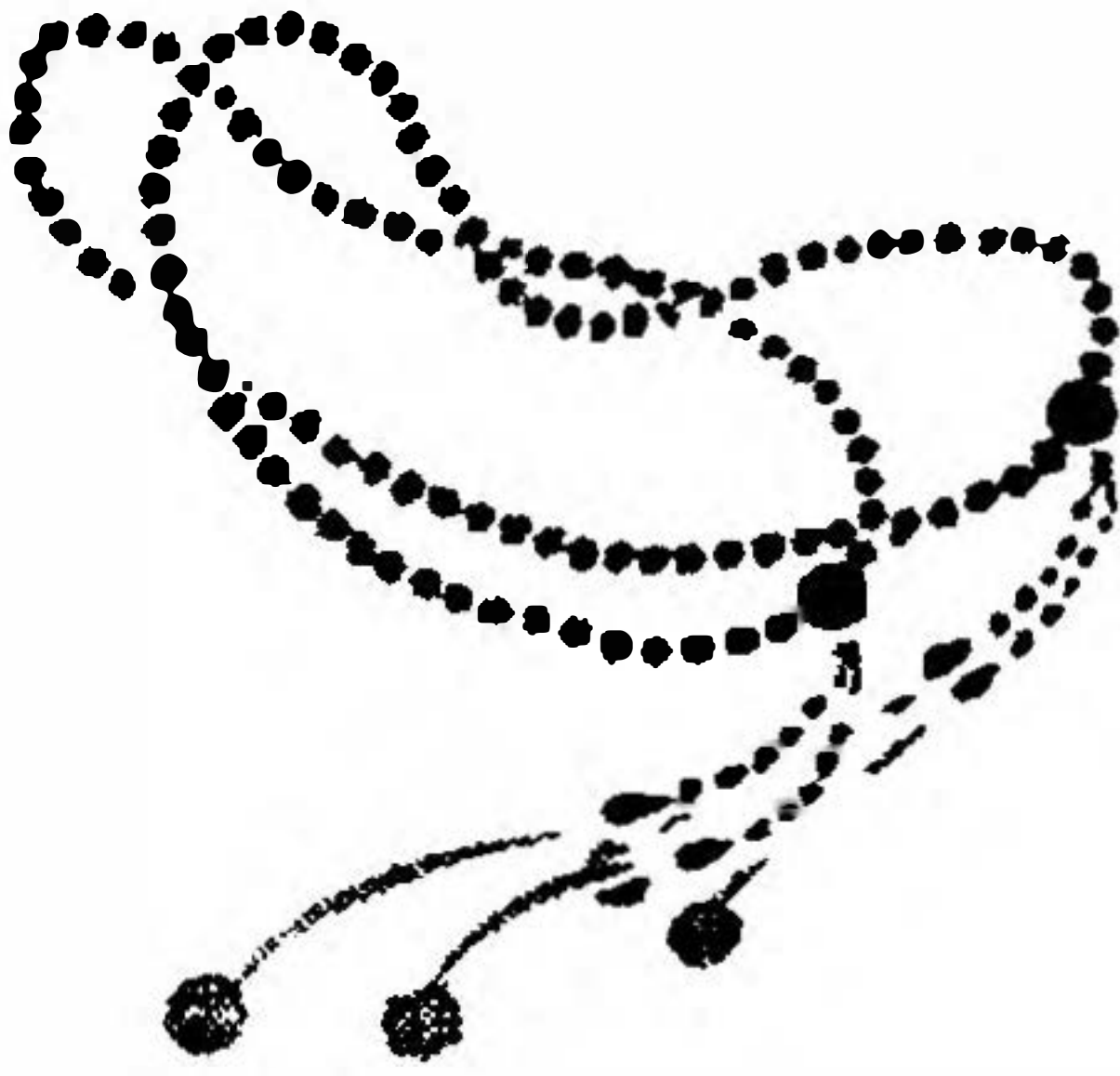
Geceleyin *uguisu*'dan çıt çıkmaz. Belli ki bu kuş uykusuna düşkün, buna da yapacak bir şeyimiz yok.

~~Yazın~~ Yazın ve sonbaharda *uguisu*'nun sesi boğuk boğuk çıkar. O zaman da, halk tabakası ona "böcek yiyen" ya da onun gibi bir isim takarlar ki, bu da bana nahoş ve yakışıksız geliyor. Serçe gibi sıradan bir kuş olsa aldırınazdım; ama burada söz konusu olan, bahar aylarındaki ötüşüyle, yazarların şiirle ve nesirle bu mevsime övgüler düzmelerine neden olan muhteşem *uguisu*'dur. *Uguisu* sadece baharda ötse ne şahane olurdu. Yine de sonraki mevsimlerde sesi bozuluyor diye bu kuşu küçümsemek doğru değil. Mevkiini kaybetmiş ve toplum tarafından da aşağılanır hale gelmiş bir adamı, tekrar tekrar eleştirmek gibi yakışıksız bir şey bu. Çaylak ve karga gibi bazı kuşlar vardır ki, insanlar bunları tamamen hiçe sayar ve kusur bulmaya bile yeltenmezler. İnsanların ne zaman fırsatını bulsalar *uguisu*'da bir kusur bulmalarının nedeni, tam da bu kuşun genelde çok hürmet görüyor olmasıdır. ~~Yazın~~

Hatırlıyorum da Başrahibe Kamo Bayramı'ndan dönerken düzenlenen tören alaylarını seyretmeye giderken, hizmetkârlara arabamızı Urin ve Çisoku tapınaklarının önünde durdurmalarını söylemiştik ve o sırada bir *hototogisu* böyle bir şenlik gününde perde arkasında kalmayı istemiyorunuşçasına ötmeye başlamıştı. Bir *uguisu* da onun sesini mükemmel bir şekilde taklit ederek ahenk içinde ötmeye başlamıştı. Bu kuşların ağaçların tepesinde beraberce böyle güzel sesler çıkarınasına şaşmıştım.

Uguisu hakkında bunca güzel şey yazdıktan sonra *hototogisu*'yu hakkıyla nasıl övebilirim ki? Çeltik Filizi ayı geldiğinde, sanki "Benim mevsimim geldi!" dercesine, sesinin muzaffer bir edayla çınlamasını duymak ne büyük keyif. Şairler *hototogisu*'yu havlupüskülleri arasında ve portakal ağacında saklanırken betimlerler; çiçekler arasından zar zor seçilen bu kuşun görüntüsü öyle

albenilidir ki, insan neredeyse haset eder. Yağmurlu mevsimlerin kısa süren yaz gecelerinde, bazen uyanıp yatağınızda uzanırken *hototogisu*'nun ötüşünü duyan ilk kişi olmayı umut edersiniz. Şafak sökmeye yakın, sessizlik aniden onun ötüşüyle bozulur; büyülenirsiniz, daha doğrusu mest olursunuz. Fakat ne yazık ki Susuz Ay gelip çattığında *hototogisu* sessizliğe bürünür. Bu kuş hakkındaki hislerimden daha fazla bahsetmeye gerek görmüyorum. Üstelik sevdiğim tek şey *hototogisu* değildir; geceleri ses veren her şey –bebekler hariç– hoşuma gider.

29. Zarif Şeyler

Menekşe rengi bir yeleğin üzerine giyilmiş beyaz bir palto.
Ördek yumurtaları.

Yepyeni gümüş bir kâsede sunulan, içine küçük buz parçaları atılmış liana şurubu.¹⁰⁴

Necef taşından yapılmış tespih taşları.

Mor salkım çiçekleri. Karla kaplanmış erik ağacı çiçekleri.

Çilek yiyen şirin bir çocuk.

30. Böcekler

Cırcırböceği ve çekirge; kelebek ve karides böceği; mayıs sineği ve ateşböceği.

Sepet kurdu için çok üzülüyorum. Babası bir iblismiştir, annesi de babası gibi olmasından korktuğu için masum yavruyu pis bir urbaya sararak terk etmiştir. "Bekle beni," demiştir anne ayrılırken. "Güz rüzgârları esmeye başlar başlamaz sana geri döneceğim." Güz gelip çattığında, rüzgâr ne zaman esmeye başlasa, bunu duyan zavallı yavru çaresiz bir şekilde "Süt! Süt!" diye bağırınaya başlar.¹⁰⁵

Ağustosböceğinin berrak sesi.

Potincik de beni çok etkiler. Rivayete göre, yerde sürünürken başını saygıyla eğmesi böcek kalbinde taşıdığı Buda inancındanmış. Bazen potincik böceğinin karanlık bir köşeden aniden gelen sesini duymak hoş bir şeydir.

Sineği de gıcık şeyler listeme dahil etsem yeri ydi; zira tiksiniç bir yaratıktır. Adam yerine konacak büyüklükte değildir elbette, ama sonbahar gelince her şeyin üstüne konar, yapışkan ayaklarıyla yüzünüze bile konabilir. Bir insana onun isminin verilmesi gerçekten iğrenç.¹⁰⁶

Kaplan benekli güve çok hoş ve güzeldir. Bir kandilin yanına oturup kitap okuyorsanız mutlaka kaplan benekli bir güve gelip kitabın yanında tatlı tatlı kanat çırpacaktır.

Karınca çirkin bir böcektir ama çok zarif hareket eder, suyun üzerinde hızlıca yürümesini seyretmek çok hoşuma gider.

31. Şiir Yazma Ayında

Şiir Yazma ayı gelip hırçın rüzgârlar ve şiddetli yağmurlar başladığında, hava serinler ve artık yelpaze taşıma zahmetine katlanmanız gerekmez. Böyle serin günlerde, hafif ter kokan ince bir elbiseye bürünüp biraz kestirmeye bayılırım.

32. Yakışksız Şeyler

Dallı güllü beyaz bir elbise giymiş, saçları kötü görünen bir kadın.

Kuru saçlar üzerine takılmış gülhatmi.

Kızıl kâğıt üstünde çirkin elyazısı.

Sıradan insanların evlerinin üzerinde biriken kar. Özellikle de ayışığı altında acınacak bir manzaradır.

Mehtaplı bir gecede sade bir yük arabası, ya da böyle bir arabaya koşulmuş kestane renkli bir öküz.

Hayatının baharı bir hayli geride kalmış olmasına rağmen hamile kalmış, soluk soluğa yürüyen bir kadın. Yaşını başını almış bir kadının genç bir kocası olması da hoş değildir zaten, ama kocası birini ziyarete gittiğinde kadının kıskançlığa kapılması çok yakışksızdır.

Uyuyakalmış ve sıçrayarak uyanan yaşlıca bir adam ya da kopardığı palamutları çiğneyen kır sakallı bir adam. Yediği eriğin ekşi olduğunu anlayınca dişsiz ağzını göstere göstere yüzünü buruşturan yaşlı bir kadın.

Kızıl hakama giymiş alt tabakadan bir kadın. Bugünlerde böyle manzaralarla çok karşılaşılıyor.

Karısı çirkin olan yakışıklı bir adam.

Yüzünde can sıkıcı bir ifadeyle, konuşmayı daha yeni öğrenmiş bir çocukla oynayan, kara sakallı, yaşlıca bir adam.

Sadak Taşıyanların¹⁰⁷ Kumandan Yardımcısı'nın av kıyafetiyle gece devriyesine çıkması çok yakışksız. Özellikle de ürkütücü kızıl harıniyesiyle kadınlar bölümünün etrafında caka satarak dolaşırsa herkes onu hor görür. Davranışını onaylamazlar ve "Şüpheli birini mi arıyorsun?" gibi sözlerle ona sataşırlar.

Altıncı Kademe'den Mabeyinci olarak hizmet veren, dolayısıyla Kıdemli Saray Erkânı Odası'na girebilen bir Saray Polisi Zabiti'nin sözcüklerle ifade edilemeyecek kadar muhteşem bir şey olduğu düşünülür.¹⁰⁸ Köylüler ve alt tabakadan insanlar onun bu dünyanın dışından bir yaratık olduğuna inanırlar: Huzurunda kor-

kudan titrer ve gözlerine bakamazlar. Böyle bir adamın bir kadının odasına gizlice girmek için Saray binasının dar koridorlarında sinsi sinsi dolaşması çok yakışıksızdır.¹⁰⁹

Özenle kokulandırılmış bir *kiço*'ya asılmış erkek hakaması.¹¹⁰ Hakamanın kumaşı fazlasıyla ağırdır ve kandil ışığında bembeyaz parlıyor olsa da yakışıksız bir yanı vardır.

Önü açık kaftanıyla pek şık görüldüğünü sanan ve kaftanını *kiço*'ya asmadan evvel fare kuyruğu gibi incecik katlayan bir asker – böyle bir adam gece devriyesine hiç uygun değildir. Görevli memurlar kadınlar kısmına girmekten kaçınmalı, aynı şey Beşinci Kademe'den Mabeyinciler için de geçerli.

33. *Yakışıklı Uşaklar*

Sarayın koridorlarından birinde birkaç kadınla birlikte dururken bazı hizmetkârların geçtiğini fark ettik. Onları yanımıza çağırduğumuzda (hem de, itiraf edeyim, hanımlara yakışmayacak bir tarzda çağırduğumuzda) çok güzel bohçalar ve çantalar taşıyan bir grup yakışıklı uşak ve ayakçı oğlan olduklarını gördük. Bazı bohça ve çantalardan pantolon kaytanları sarkıyordu, diğerlerinde de yay, ok, kalkan, teber ve kılıç olduğunu gördüm. Hizmetkârların her birine tek tek, "Bunlar kime ait?" diye sorduk. Bazıları saygıyla önümüzde eğilip, "Efendimiz falancaya ait," diye cevap verdiler. Sonra ayağa kalkıp yollarına devam ettiler, doğrusu pek sevimliydiler. Ama bazıları havalara girmiş ya da utanmıştı. Kimisi, "Bilmiyorum," dedi, kimisi de cevap bile vermeden çekip gitti, buna sinir oldum.

34. *Beylerin Yanında Daima Eşlikçiler Olmalı*

Beylerin yanında daima eşlikçiler olmalı. Genç asiller bile, ne kadar yakışıklı ve çekici olurlarsa olsunlar, eşlikçileri yoksa bana çok sıkıcı yaratıklar gibi görünürler.

Müfettişlik makamının iyi ve onurlu bir makam olduğunu dü-

şünmüşümdür hep, ama ne yazık ki içliğinin etekleri çok kısadır ve yanına eşlikçi verilmez.

35. Yukinari'yi Gördüğümde

Bir keresinde Başkâtiplik Müfettişi Yardımcısı Yukinari'yi gördüğümde, İmparatoriçenin Vazife Binası'nın batı tarafındaki çitin yanında bir hanımla uzun uzadıya konuşmaktaydı. Sonunda bitirdiklerinde, yanına gidip, "O kimdi?" diye sordum. "Ben no Na-işi"¹¹¹ diye cevapladı. "İyi ama onca zaman o hanımla konuşacak ne buldun allahaşkına? Başmüfettiş sizi görseydi, kadın hemencecik seni bırakıp onun yanına koşardı." "Sana o işi kim anlatmış olabilir acaba?" diye sordu Yukinari, gülüyordu. "Aslına bakarsan, biz de tam olarak bunu konuşuyorduk. Başmüfettiş bizi görse bile yanımdan gitmemesi için onu ikna etmeye çalışıyordum."

Yukinari harika bir adamdır. İyi taraflarını göstermek için özel bir çaba harcamadığı, sadece insanların onu olduğu gibi kabul etmelerini sağladığı bir gerçek, bu yüzden de hak ettiği takdiri görmüyor. Fakat ben onu çok iyi tanıdığım için, onun gerçekte ne kadar farklı bir insan olduğunu biliyorum. Günün birinde bunu İmparatoriçeye anlatmıştım, gerçi kendisi de pekâlâ farkındaydı. Muhabbet esnasında Yukinari sık sık şöyle der: "Bir kadın kendisinden zevk alan erkeğe kendini verir; bir şövalye de dostu için canını feda eder."¹¹² Eskiden birbirimize olan duygularımızın Totomi Sahili'ndeki söğütlere benzediğini söyledik.¹¹³

Gene de, Maiyetteki genç kadınlar Yukinari'den hiç mi hiç hazretmez, ulu orta onun hakkında hiç olmayacak sözler edip dururlar. "Ne çekilmez adam ama!" diyorlar. "Herkes gibi şiirler, sutralar söylese olmaz mı? Gerçekten çok kaba biri." Yukinari ise kendi adına hiçbirine cevap vermez.

Günün birinde "Gözleri koca koca da olsa,"¹¹⁴ demişti, "kaşları alnını da kaplasa, burnu eğri de olsa, ben bir kadını sevebilirim. Ama hoş, biçimli dudakları, güzel bir boynu ve çenesi olmalı; sevimsiz bir sese de katlanamam. Hiçbir yerinin kötü olmamasını

yeğlerim tabii. Çirkin suratlı bir kadının hazin bir tarafı oluyor." Bunun neticesinde, sivri çeneleri ya da başka kusurları olan saraylı hanımlar Yukinari'nin başdüşmanı kesildiler; hatta bazıları İmparatoriçeye gidip hakkında kötü laflar da söyledi.

İmparatoriçeye haber göndermek istediğinde, Yukinari'nin ilk aklına gelen ben olurdum; ne zaman İmparatoriçeye haberleşmek istese beni çağırırdı. Odamdaysam, Yukinari, Sarayın ana kısmına gelmem için birini gönderir ya da haberini iletmek için doğrudan kadınlar bölümüne gelirdi. Evde bile olsam ya mektup yazar ya da kendisi gelip, "Sen uzunca bir müddet Maiyete geri dönmeyeceksen, benim ona şu şu haberlerim olduğunu söylemesi için acaba İmparatoriçe Hazretlerine birini gönderebilir misin?" derdi. "Siz kendiniz de doğrudan bir ulağa söyleyebilirsiniz," derdim; ama asla kulak asmazdı.

Böyle durumlardan birinde, Yukinari'ye insanın "bazı şeyleri olduğu gibi kabul etmesi" gerektiğini, sürekli aynı kafayla bu işlerin yürümeyeceğini söylemiştim. "İyi de ben böyleyim," diye cevaplamıştı, "insan bunu değiştiremez."

"Öyleyse," demiştim, şaşkın bir ifadeyle, "'Değişmekten sakın korkma' demenin anlamı ne ki?"¹¹⁵

Yukinari gülmüş ve şöyle demişti: "Son zamanlarda, bu kadar samimi olmamız hakkında ortada bir sürü laf döndüğü şüphesiz. Ne olmuş yani? Onların düşündüğü kadar yakın bile olsak, bu utanılacak bir şey değil. Belki yüzünü görmeme izin verirsin artık!"¹¹⁶

"Yok, olmaz," diye cevapladım, "Bunu yapmam mümkün değil. Ben çok çirkinim, siz de bana çirkin bir kadına âşık olamayacağınızı söylemiştiniz." "Gerçekten mi?" diye sordu. "Öyleyse kendini bana göstermemen daha iyi."

Ondan sonra sık sık, aslında Yukinari'nin yüzüme bakması epey kolay olduğu halde, ya yüzünü bir yelpazeyle kapatıyor ya da yüzünü yana dönüyordu. Hatta beni bir kez olsun görmedi. Çirkinliğim hakkında söylediklerimi epey ciddiye almış olsa gerek!

Serpilme ayının sonlarına doğru kış harmaniyelerini giymek için hava fazla sıcak olur; Kıdemli Nedimler Dairesi'nde gece var-

diyasına çıkan Mabeyinciler Saray kıyafetlerinden sadece kaftanlarını giyerek hakamalarıyla eteklerinin yerde sürünen kısımlarını açıkta bırakırlar. O ayın bir sabahı, erkenden, İmparatoriçenin Vazife Binası'nda bir odanın dış tarafında ben ve Şikibu Hanım uyu-yorken, sürgülü kapı hızla açıldı ve içeriye İmparator ve İmparatoriçe girdi. Feleğimiz şaştı, ne yapacağımızı bilemedik, bu da her ikisinin de pek hoşuna gitmişti. Çarçabuk Çin işi ceketlerimizi sırtımıza aldık, saçlarımızı içine tikiştirdik, sonra da yatak çarşaflarını, her şeyi bir kenara yığıverdik. İmparator ve İmparatoriçe odanın öteki tarafına geçtiler, yığının arkasında durup Saray ile Muhafız Evi arasında gidip gelen adamları izlediler. Bir sürü nedim, odamıza gelip, içeride kim olduğunu fark etmeden bizimle konuştu. "Burada olduğumuzu görmesinler sakın," demişti İmparator Hazretleri kıkır kıkır gülererek.

İmparator ve İmparatoriçe fazla kalmadılar. "İkiniz de gelin bakayım," dedi İmparatoriçe. Makyajımızı yapar yapmaz geleceğimizi söyledim ve olduğumuz yerde kaldık.

Şikibu Hanım ve ben, odanın güney kapısındaki *misu*'daki küçük aralıktan bir adamın koyu silüetini gördüğümüzde İmparator ve İmparatoriçenin ne denli görkemli göründüğünü konuşuyorduk hâlâ. İlk başta Noritaka'dır¹¹⁷ dedik ve pek dikkate almadan konuşmaya devam ettik. Az sonra *misu*'lardaki aralıktan gülen bir yüz göründü. Hâlâ Noritaka olduğunu düşünüyorduk, ama göz ucuyla bakınca, yanıldığımızı fark ettik. Gülüşüp tamamıyla gizlenmek için *kiço*'muzı güzelce kapattık. Gerçi artık çok geçti. Adam Yukinari'den başkası değildi; ve benim yüzümü olduğu gibi görmüştü. Katlandığım onca zahmetten sonra bu durum canımı çok sıktı. Beri tarafta Şikibu Hanım ise kendini emniyete alıp diğer tarafa bakınıştı.

"Şey," dedi Yukinari, ileri adım atarak, "şimdi seni tam anlamıyla görmeyi başardım."

"Sizi Noritaka zannettik," diye açıklamada bulundum, "o yüzden de saklanmaya çalışmadık. Peki ama, sorabilir miyim, eskiden bana asla bakmayacağınızı söylerken, neden şimdi dikkatlice

incelediniz beni?"

"Bana bir keresinde," dedi, "bir kadının yüzünün, sabah ilk uyandığında daha da güzel olduğunu söylemişlerdi. O yüzden ben de buraya kadınların odalarından birine bakabilme şansı yakaladım da ilginç bir şeyler, hatta belki senin yüzünü de görürüm umuduyla geldim. Haşmetmeapları geldiğinden beri izliyorum seni, hiç fark etmedin bile." özel kitap grubu

Sonra, hatırladığım kadarıyla, dosdoğru odaya girdi.

36. *Kıdemli Nedimlerin İçtiması*

Kıdemli Nedimlerin içtiması¹¹⁸ keyifli bir olaydır, ayrıca İmparatorun hizmetindeki beyefendilerin isimlerinin okunması da hoşuma gider. Gürültülü adımlarla oraya toplanırlar. Seiryo Sarayı'nın İmparatoriçe Hazretlerine ait kanadının doğu bölümünde dikkatle kulak kesildiğimizde ben de İmparatoriçenin diğer nedimleri de her şeyi takip edebiliriz. İnsanın sevgilisinin yüksek sesle adını söylediğini duyması ne kadar heyecan vericidir! Sağ olup olmadığına dair bile haber göndermeyen sevgilisinin sesini bu durumda duyunca nasıl hisseder insan kendini acaba? Kadınlar, erkeklerin farklı tarzlarda verdikleri karşılıklar hakkında, "Bak ne güzel söyledi adını", "Bu hiç güzel değil" ya da "Amma da çirkin sesi var" diye yorumlarda bulunurlar ki bu da çok eğlencelidir.

İçtima biter bitmez yay girişlerini tıngırdatarak dışarı çıkan İmparatorun Özel Kaleminden İmparatorluk Muhafızları'nın gürültülü ayak sesleri duyulur. Sonra görevli Mabeyinci binanın kuzeydoğu köşesindeki tırabzana doğru ilerler, ayakkabılarının ahşap döşemeler üzerinde çıkardığı ses gürültüyle yankılanır, bildiğim kadarıyla "yüksek diz çökme" denen vaziyete geçer. Yüzünü İmparatorun Sarayı'na dönerek, arkasında duran subaya sorar, "Filanca burada mı? Peki, filanca?" – bütün bunlar pek etkileyicidir. Cevaplar bazen yumuşak bir sesle verilir, bazen de yüksek sesle; ve bazen de mevcut adam sayısı yetersizse içtima iptal edilir. Muhafız Subayı bunu Mabeyinci'ye bildirir, o da adamların neden

是モ中女将ノ装束ナリ
平胡蝶ナリ是ハ時ニヨリ
ナリト云

orada olmadıklarını sorar; gerekli bilgi verildikten sonra Mabeyinci, İmparatora rapor vermek üzere Saraya geri döner.

Görevli Mabeyinci Masahiro olduğunda ise işler bu kadar rahat ilerlemez.¹¹⁹ Bazı genç asilzadelerin Muhafız Subayı raporu hakkında fazla gevşek davrandığı konusunda kendisini uyarmalarından beri, Masahiro adamların arasında devamsızlık yapan olduğunu duyunca küplere biniyor; onlara davranışlarını düzeltmeleri gerektiğini söyleyip fena halde haşlıyor. Bu nedenle de, sadece Saraydaki beyefendilerin değil, basit muhafızların bile alay konusu olup çıktı.

Bir seferinde Masahiro ayakkabılarını İmparatorun Yemek Salonu'ndaki servis tahtasının üzerine bırakmıştı. Bu olay büyük infial yarattı ve bunun sorumlusu kimse cezalandırılması gerektiği söylendi. Has Bahçe Odası'ndaki bazı kadınlar ve başka birkaç kişi suçlunun adını biliyordu, ama onun için üzülmeden de duramıyorlardı. "Bu ayakkabılar kimin olabilir?" diyerek Masahiro'yu kurtarmaya çalıştılar. Tüm bu heyecanın ortasında Masahiro bizzat gelip ayakkabılarını aldı. "Hay Allah, şu pis şeyler¹²⁰ bana ait," diyerek kargaşayı daha da artırdı.

37. Kadının Adı

Daha düşük sınıftan bir kadını ziyaret eden soylu bir delikanlının, kadının adını, herkese kadınla yakın ilişkiler içinde olduğunu fark ettirecek biçimde söylemesi hiç hoş bir şey değil. Kadının adını ne kadar iyi bilirse bilsin, bu adı sanki unutmuş gibi belli belirsiz söylemelidir ki ince davranmış olsun. Diğer yandan, bir beyefendi gece vakti bir nedimeyi ziyaret ediyorsa, bu bile yanlış olacaktır. Böyle bir durumda hanımın adını söyleyecek birisini de yanında getirmelidir – örneğin, hanım Sarayda ise Has Bahçe Odası'ndan bir uşağı ya da Uşaklar Odası'ndan birisini yanına almalıdır; çünkü hanımın adını kendisi söylemesi durumunda beyefendinin sesi tanınacaktır. Ancak, bir hizmetçiyi ya da hizmetçi yardımcısını ziyaret ediyorsa böyle bir önlem gereksizdir.

38. *Küçük Çocuklar ile Bebekler*

Küçük çocuklar ile bebeklerin tombul olmaları iyidir. Taşra valileri gibi yaşça büyük insanların da öyle; çünkü zayıf ve çelimsiz görünürlerse insan onların huysuz olduklarından kuşkulandır.

39. *Sürücüler ve Hizmetkârlar*

İnsanın binek arabasının sürücüsünün kötü giyinmesine izin vermesi kadar kötü bir şey olamaz. Diğer hizmetkârlar binek arabasının arkasında kalabildiklerinden, onların kılıksız olmaları o kadar önemli değildir; ama sürücüler ister istemez fark edilirler ve kılıksızsalar can sıkıcı bir izlenim verirler.

Binek arabasını takip eden uşakların en azından birkaç iyi tarafı bulunmalıdır. Bazı insanlar, sanki gerçekten artçı hizmetkâr olmak için yaratılmış gibi görünen narin, genç adamları seçerler, ama sonra tutup lime lime olmuş av kıyafetleri ve aslında gölgeli kumaştan yapılmış gibi görünen paçaları daha koyu hakamalar giymelerine izin verirler.¹²¹ Bu büyük bir hatadır; çünkü binek arabasının yanı sıra hızlı hızlı yürüyen bu kötü giyimli genç adamlar, hiç de efendilerinin araba takımlarının bir parçası gibi görünmezler.

Gerçek şudur ki, bir insanın hizmetindeki kişiler her zaman iyi giyimli olmalıdır. Uşaklar sıklıkla giysilerini yırtarlar kuşkusuz; ancak uzun süredir giydikleri şeylerse bu büyük bir kayıp değildir, üstünde durunamak gerekir.

Hanelerine tahsis edilmiş resmi hizmetkârları olan beyefendiler bu hizmetkârların ortalıkta pasaklı pasaklı dolaşmalarına kesinlikle izin vermemelidirler.

Bir ulak ya da ziyaretçi geldiğinde hazırda iyi görünümlü genç uşak topluluğunun olması hem efendi için hem de ev halkı için çok memnuniyet vericidir.

40. *Bir Gün Arabamda Gezerken*

Bir gün arabamla gezerken bir beyefendinin evinin önünden geçtim, birisinin (muhtemelen bir uşağın) yere hasır yaygılar serdiğini gördüm. Ayrıca serbest bırakılmış uzun ve göz alıcı saçları sırtına kadar inen on yaşlarında genç bir oğlan ve beş yaşlarında, saçları ceketinin altına toplanmış tombul, gül pembesi yanakları olan bir çocuk da gördüm. Çocuk tuhaf ufak bir yay ve bir tür değnek tutuyordu. Pek hoştu. Arabamı durdurup, ikisini de alıp beraberimde götürmek geldi içimden!

Yoluma devam ettim, az sonra başka bir eve geldim. Tütsü yakıyorlardı ve havayı tütsü kokusu sarmıştı.

41. *Bir Gün Tanınmış Bir Büyük Adamın*

Bir gün, tanınmış bir büyük adamın evinin önünden geçiyordum, bahçe kapısı açıktı. Bahçede, palmiye yapraklarından yapılmış, nefis turuncu tonlarında perdeleri olan, yeni ve güzel mi güzel beyaz bir araba gördüm. Dingilleri ayaklıklara dayalı vaziyette öylece dururken çok görkemli görünüyordu. Beşinci ve Altıncı Kademe'den bir alay memur telaş içinde dört bir yana koşuşturuyordu; uzun kaftanlarının eteklerini kuşaklarının altına sokuşturmuşlardı, parlak beyaz asaları ise kaftanlarının sırtından içeriye sokulmuştu. Üniformalı, sırtlarında dar ve uzun –böyle şaşaalı bir efrada yaraşır– sadaklar asılı bir sürü refakatçi gidip geliyordu. O esnada, son derece güzel bir mutfak hizmetçisinin evden çıkıverip de "Falanca Efendi'nin hizmetkârları buradalar mı?" diye sorması çok hoşuma gitti.

42. *Otlar ve Çalılar*

Eğir kökü ve yabani pirinç.

Gülhatını çok nefis bir çiçektir. Tanrılar çağından beri insanların bayramlarda saçlarını bu çiçekle süslediğini düşünsenize!¹²²

Ayrıca şekli de büyüleyicidir.

Çoban düdüğünü de severim; adını ne zaman duysam sesini de duyarım adeta.

Su kamışları, kıyı maydanozları ve yosunlar. Karın altından parlak ve yeşil kafalarını çıkardıkları zaman çimenleri de severim. Ekşiyonca, ipek veya başka bir kumaş üzerinde olağanüstü güzellikte bir desen oluşturur.

Dağların etekleri gibi tehlikeli yerlerde yetişen çalılar bende tedirginlik uyandırır, dokunaklı gelirler bana. Dağların eteklerinden bile daha güvenilmez olan döküntü duvarlarda ve buna benzer yerlerde yetişen damkoruğuna¹²³ bilhassa acırım. Doğru dürüst sıvanmış bir duvarda muhtemelen küçücük bir baş bile verneyeceğini bilmek ne sinir bozucudur!

Kotonaşi otu, insanın dileğini gerçekleştirmiş, ne kadar hoş!

Şinobugusa insana en dokunaklı gelenidir, ancak bu bitkinin çatıların ve duvarların en diplerinde ne denli gayretle yetiştiğini görmek insanı hayrete düşürür.¹²⁴

Artemisia ile kofuya da meraklıyım, bilhassa topalağın yapraklarını çok severim. Hasırotu, su mercimeği, asma yaprakları ve seyrek *çigaya* kamışları. Atkuyruğu otu; rüzgârın bu sazların arasından eserken çıkardığı sesi hayal etmeye bayılıyorum. Çoban-çantası. Bir çayır dolusu çimen.

Dalgalanan nilüfer yaprakları, bir göletin sakın, berrak sularına irili ufaklı yayılıp rasgele sürüklendiklerinde ne de tatlı görünürler! Bu yapraklardan birini koparıp da onu bir şeyin üzerine bastırınak dünyanın en nefis işidir.

Yoğurtotu, karaçim, dağ sazi; kurt pençesi otu, zambak ve hasır kamışı.

Rüzgâr ararot kamışların hareketlendirdiğinde, arka kısımlarının bembeyaz ve son derece güzel olduğunu görebilirsiniz.

43. *Şiirsel Konular*

Başkent. Ararot. Su kamışı. Erkek tay. Dolu tanesi. Bambu kamışı. Yuvarlak yapraklı menekşe. Kurt pençesi otu. Su yulafı. Alçak nehir tekneleri. Pekin ördeği. Seyrek çigaya kamışları. Çayırlar. Asma yaprakları. Armut ağacı. Hünnap ağacı. Ağaçhatmi.

44. *Birbirleriyle Kıyaslanamayacak Şeyler*

Yazla kış. Geceyle gündüz. Yağmur ile güneş ışını. Gençlikle yaşlılık. Sevinç ile öfke. Siyahla beyaz. Sevgiyle nefret. Küçük civit fidanı ile filkulağı. Yağmurla sis.

İnsan birini sevmez oldu mu başka biri haline geldiğini zanneder, halbuki hâlâ aynı kişidir.

Yaprak dökmeyen bitkilerle dolu bir bahçede bütün kargalar uykuda. Sonra, gecenin bir yarısında, bir ağaçtaki kargalar aniden uyanıp telaşla kanat çırpmaya başlıyor. Huzursuzlukları diğer ağaçlara da yayılıyor ve çok geçmeden bütün kuşlar uykularından sıçrayıp panikle gaklıyor. Aynı kargaların gündüzki hallerinden ne kadar farklı!

45. *Buluşmalar ve Mevsimler*

Sevgiliyle buluşmak için doğru mevsim yazdır hakikaten. Tamam, geceler çok kısadır ve hiç beklenmedik anda şafak sökür. Uyumaya bile fırsat olmamıştır! Kapı ve pencereler gece boyu açık kalmıştır; bu sayede şimdi serin sabah havasında dışarıdaki manzara seyredilebilir. Sevgililer bir türlü ayrılamaz; birbirleriyle fısıldaşırlarken birden bir gürültü olur. Bir an yakalandık diye düşünürler; sonra sadece bahçenin üzerinden geçen bir karganın gaklaması olduğunu anlarlar.

Kışın karlı soğukunda insan sevgilisiyle battaniyenin altına sokulmuşken uzaklardaki tapınağın çanı gündoğumunu müjdelediğinde, ses yerin dibinden geliyor gibi olur. Gagaları hâlâ kanatla-

rının altına gömülmüş vaziyette olan kuşların ilk ötüşü de garip ve boğuktur. Sonra peş peşe bütün kuşlar ötmeye başlar. Orada öylece yatıp sesin gittikçe netleşmesini dinlemek ne güzeldir!

46. Ziyaret Adabı

Bir âşığın ziyareti yeryüzündeki en nefis şeydir. Fakat gelen adam yalnızca bir tanıdıksa yahut hal hatır sormak için uğramışsa bayağı sıkıntılı bir şey yaşanabilir! Adam, başka bir sürü kadının perdelerin arkasına geçip birbirleriyle sohbet etmekte olduğu hanımlar salonuna girer, kısa bir ziyaret için gelmiş olduğunu gösteren hiçbir işaret vermez. Ona eşlik eden hizmetkârlar, "baltasının sapının çürüyeceğinden"¹²⁵ korkarak, sabırsızlıkla sürekli içeri bakarlar. Uzun uzun esner ve kaderlerine verip veriştirirler. "Amma esaret!" diye kendi kendilerine mırıldanırlar. "Amma eziyet! Saat çoktan geceyarısını geçti herhalde." Birinin onları dinliyor olduğunu fark etmezler muhtemelen, hem zaten sözlerinin ne anlamı var ki? Yine de, böyle laflar işitmek tatsız bir şeydir; ziyarete gelen adamın, daha önce vardıysa bile, artık hiçbir cazibesi kalmaz.

Hizmetkârlar, bazen hislerini kelimelere dökmeye cesaret edemezler, ama suratlarındaki ifadeyle ve çıkardıkları muazzam iniltilerle açıkça ortaya koyarlar. Böyle zamanlarda, "derinlerde için için kaynayan öz suyundan"¹²⁶ bahseden şiiri hatırlar, eğlenirim. Fakat kalkıp da bahçedeki bir çite yaslanır ve "Yağacak galiba" gibilerinden bir şey söylerlerse bu hiç hoşuma gitmez.

Genç soylulara ve diğer vasıflı insanlara eşlik eden hizmetkârlar asla böyle kabalıklar yapmazlar; ancak daha alt kademedeki adamlarla birlikte olan hizmetkârlar arasında böyle şeylere sık sık rastlanır. Bir adam, bir ziyarette bulunacağı zaman, yanına yalnızca karakterinden emin olduğu hizmetkârlarını almalıdır.

47. *Nadir Şeyler*

Kayınpederi tarafından methedilen bir damat. Kaynanası tarafından sevilen genç bir gelin.

Tüyleri yolmakta mahir gümüş bir cımbız. Efendisi hakkında kötü konuşmayan bir uşak.

Hiçbir bakımdan tuhaf veya nakıs olmayan, hem beden hem de zekâ bakımından üstün olan ve hayatı boyunca kusursuz kalan bir kişi.

Birlikte yaşasa da aralarında mesafe bırakabilen insanlar. Bu insanlar zaafalarını ne kadar gizlemeye çalışırlarsa çalışsınlar, genelde buna muvaffak olamazlar.

Hikâye kitabı, şiir derlemesi gibi eserlerin nüshasını çıkarırken, aslına mürekkep lekesi bırakmayan kişi. Çok güzel bir ciltle uğraşırken leke bırakmamak için azami itina gösterirsin; buna rağmen, asla başarılı olamazsın her nedense.

Erkek veya kadın veya rahip her kim olursa olsun insanların birbirlerine daimi dostluk vaat edip de sonuna kadar sözlerine sadık kalması nadirdir.

48. *Koridordaki Kadın Odaları*

Saraydaki kadın odalarının en güzelleri koridor kısmındakilerdir. Yarısı panjurlu küçük pencerenin üst tarafı açıldığı zaman, rüzgâr çok sert eser; yazın bile serindir ve kışın rüzgârla birlikte kar ve dolu da içeri girer, ki bu da çok hoşuma gider. Dar bir yer olduğu için ve (böyle soylu bir mekânda çalıştıkları halde) ayakçı oğlanlar ekseriya münasebetsizlik yaptıkları için, biz kadınlar genelde *kiço* ya da paravanlarımızın arkasında gizleniriz. Odalarda nefis bir sessizlik hâkimdir; çünkü, Sarayın öteki kısımlarında olduğu gibi insanı rahatsız edecek yüksek sesler veya kahkahalar duyulmaz.

Elbette bu odalarda kaldığımız zaman her an tetikte olmamız gerekiyor. Gündüzleri bile ihtiyatı elden bırakmamak ve bilhassa

geceleeri dikkatli olmak zorundayız. Bununla beraber, bütün bunlar hoşuma da gitmiyor değil. Gece boyunca dışarıdaki koridordan ayak sesleri duyulur. Zaman zaman sesler kesilir ve birisi kapıyı sadece bir parmağıyla çalar. İçerideki kadının ziyaretçisini hemen tanıdığını düşünmek hoşuma gider. Kimi zaman, bu tıklatmalar kadın cevap vermeyince bir süre devam eder. Adam sonunda kadın uyuyor olmalı diye düşünerek vazgeçer gibi olur; fakat bu kadının hoşuna gitmez, ziyaretçi onun orda olduğunu anlasın diye ipek elbise hışırdatmak gibi ihtiyatlı birkaç harekette bulunur. Sonra adamın yelpazesinin sesinden hâlâ kapının önünde olduğunu anlar.

Kışın kimi zaman, mangalındaki közleri yavaşça karıştıran bir kadının sesi duyulur. Kadın sessiz olmak için elinden geleni yapsa da, dışarıda bekleyen adam onu duyar; adam gittikçe artan bir şiddetle kapıyı çalar, içeri girmek istiyordur. Bunun üzerine kadın kapıya doğru sessizce yanaşıp adamı dinler.

Bazen de Çince veya Japonca şiirler terennüm eden kimi sesler işitilir. Kimse onun kapısını çalmadığı halde kadınlardan biri kapısını açar. Koridorda dolaşırken onu gören erkekler, bu kadını ziyaret etme gibi özel bir niyetleri olmadığı halde dururlar. Hepsinin içeri girebileceği kadar yer olmadığı için, bu adamların çoğu gecenin geri kalanını bahçede geçirirler ki bu da pek hoştur.

Odadaki *misu*'nun yeşili göz okşayıcıdır, hele ki bunların arasından parlak renklerle bezeli *kiço*'ların altından çıkan kat kat bir kadın elbisesi seçiliyorsa pek güzel olur.¹²⁷ Verandadan bu manzarayı izleyen adamlar –ister kaftanlarının arka kısmında yırtmaç olduğu için iç kıyafetleri hafifçe görünen genç asilzadeler olsun, ister yeşil pantolon giymiş Altıncı Kademe'den Mabeyinciler– genellikle kadının olduğu odaya girmeye cesaret edemezler. Sırtlarını duvara dayayıp kaftanlarının kollarını birleştirerek orada öyle dikilmeleri hakikaten hoş bir manzara oluşturur. Ayrıca koyu mor pantolonuyla göz kamaştırıcı kaftanı arasında müthiş bir renk uyumu olan ve kaftanının altından rengârenk iç kıyafeti görünen genç bir adamın, *misu*'yu hafifçe iterek kadının odasına doğru bir

hamle yapması da dışarıdan bakıldığında çok şık bir manzaradır. O anda zarif bir mürekkeptasını alıp mektup yazmaya başlayabileceği gibi kadından aynasını isteyip saçını da düzeltebilir ki her ikisi de pek hoştur.

Kapı kenarına bir metrelik bir *kiço* konduğunda, çerçevenin üstü ile *misu*'nun çitası arasında çok az bir boşluk kalır; neyse ki bu küçük aralık perdenin dışında dikilen adamlar içeriden onunla sohbet eden kadının yüz hizasına denk gelir hep. Adam çok uzun, kadın da çok kısa olursa ne olurdu acep? Hayal bile edemiyorum. Ama normal boylu insanlarda sorun çıkmıyor.

Sarayda kadınların odalarında kaldığım sırada Özel Bayram'dan önceki provaları bilhassa seviyorum. Has Bahçe Odası'ndan adamlar uzun meşalelerini havaya kaldırarak yürürler; soğuk yüzünden kafalarını kaftanlarının içine çektikleri için meşalelerinin ucu her an bir şeylere çarpabilir. Çok geçmeden, çalgıcılar *ryute-ki*'lerini çalarak kadınların odalarının önünden geçerken ortalığı hoş bir müzik kaplar. Manzaradan etkilenen Saraydaki bir kısım genç asilzade Saray kostümleriyle ortaya çıkarlar ve odalarımızın önünde dikilerek bizimle sohbet ederler, bu arada uşakları da efendilerine yol açmak için sessizce insanlara emir verirler. Bütün sesler, alışılmamış ve tatlı bir şekilde, müziğe karışır.

Gece hayli ilerlediği için, insan yatmaya bile üşenip müzisyenlerle rakkasların provadan döndüğü vakit olan şafağı bekler. Zaten biraz sonra da çıkagelir ve "Yeni ekilmiş tarlalardan pirinç çiçekleri" şarkısını söylerler ki işin en güzel kısmı da budur.

Hemen herkes keyiflidir; fakat bazen kimi ciddiye kumkumaları koşuşturma koşuşturma, durup etraflarına bile bakmadan geçerler yanımızdan. Kadınlardan biri gülerek ona seslenir: "Bekle bir dakika, bayım! Böyle güzel bir gecede ne koşuşturuyorsun? Biraz dur da keyfine bak!" Lâkin, belli ki adamm neşesi yerinde değildir, zira, sanki takip ediliyormuş ve yakalanmaktan korkuyormuşçasına, aceleden neredeyse kafa üstü düşecek gibi koridordan hızla geçip gider.

49. İmparatoriçe Hazretlerinin Vazife Binası'nda İkamet Ettikleri Vakitlerdi

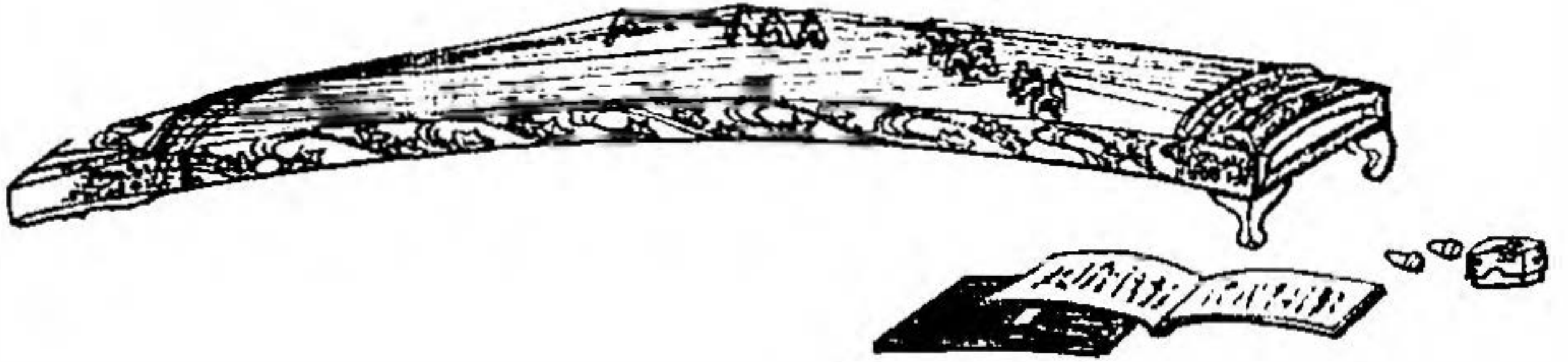
İmparatoriçe Hazretlerinin, Vazife Binası'nda ikamet ettikleri vakitlerdi. Burada bir şeylerden mahrum kalsak da böyle yüksek bir binada oturmanın keyfine de diyecek yoktu. Vazife Binası'nın arkasında göz alabildiğine uzanan yaşlı ağaçlar hoşumuza gidiyordu. Bir gün ana salona bir iblis girdiği söylendi. Her şeyi dışarı çıkarmak gerekiyordu; tahta paravanları ve öteki eşyaları evin diğer kısımlarından iblisi uzak tutacak biçimde düzenledik. Hizmetçilerden İmparatoriçe Hazretlerine ait *kiço*'yu binanın ön kısmına, ana salonun güneyine yerleştirmelerini istedik ve biz kadınlar da bitişikteki bir bölmeğe taşındık.

Kıdemli Saray Erkânı ve Yüksek Saray Soyluları, Sol Muhafızları'nın Muhafız Evi'nin ilerisindeki İç Saray Muhafızları'nın kapısından girip yaklaştığında, ayak seslerinden önce yankılanan "Açılın Efendimiz geliyor!" nidalarını her daim duyuyorduk. Kıdemli Saray Erkânı'nın gelişini duyuran nida, Yüksek Saray Soyluları'nın gelişini duyuran nidadan daha kısa sürerdi, biz de hararetle hangisinin "büyük" hangisinin "küçük" olduğunu tartışırdık. Sıklıkla işittiğimiz için sesleri ayırt edebiliyorduk. "Şimdi filanca efendimizin gelişi duyuruluyor," derdi içimizden biri. "Hiç de değil," diye ısrarla karşı çıkardı bir başka kadın. Derken, kimin haklı olduğunu anlamak için bir hizmetçi yollardık. İlk kadının ille de "Gördünüz mü ben bildim," demesi bizi eğlendirirdi.

Bir sabah vakti erkenden, ay hâlâ semadayken, koyu bir sisle örtülü bahçeye çıktık. Seslerinizi işiten İmparatoriçe Hazretleri de uyandı ve bütün nedimleri bahçeye gelip bize katıldı. Biz neşeyle gezinirken gün usulca ağardı. Sol Muhafızların Muhafız Evi'ne bakmak için nihayet yanlarından ayrıldığımızda kadınların hepsi arkamdan koşturarak benimle gelmek istediklerini söylediler. Yolumuzun üstünde, belli ki İmparatoriçenin sarayına doğru giden nedimlerin sesini işittik, "... ve sonbaharın sesi dillenir"¹²⁸ mısrasını söylüyorlardı. Beyler saraya vardıklarında onlarla soh-

bet edebilmek için aceleyle geri dönüp biz de saraya yöneldik. İçlerinden biri takdirlerini belirterek, "Demek ayı temaşa etmeye çıkmıştınız?" dedi ve aya methiyeler düzen bir şiir dökülüverdi dilinden.

Gece olsun gündüz olsun, nedimler bizi hep ziyaret ederdi. Yüksek Saray Soyluları da, şayet özel bir aceleleri yoksa İmparatorluk Sarayı'na gelip gittikleri her vakit bize de uğrarlardı.

50. *Budaları Zikretme Gününün Ertesi*

Budaları zikretme gününün ertesi, üzerinde Cehennem resimleri olan tahta paravanlar İmparatoriçenin görmesi için odasına taşındı. Öylesine korkunçtular ki kelimeler kifayetsiz kalırdı anlatmaya.¹²⁹

"Bakın bakın!" dedi İmparatoriçe Hazretleri. Bense onlara bakmanın hiç içimden gelmediğini söyledim. Öylesine korkmuştum ki "Kesinlikle bakmayacağım," diyerek bitişikteki odama gidip paravanlardan saklanabileceğim bir şekilde uzandım.

Dışarıda çok şiddetli bir yağmur vardı. İmparator canının sıkıldığını söylediği için Kıdemli Saray Erkânı'ndan bir kısmı konser vermek üzere İmparatoriçenin dairesine çağrılmıştı. Küçük Müşteşar Miçitaka *biva*, Efendi Narimasa *koto*, Yukinari *ryuteki* ve Ku-mandan Tsunefusa da *şo* çaldılar.¹³⁰ Eseri gayet güzel icra ettiler, *ryuteki*'nin sesi dindikten sonra Başmüşteşar Koreçika Hazretleri "Müzik susar, ama çalgıcı adını zikretmez" mısrasını okudu.

Bütün bunlar olup biterken ben odamda gözlerden ırak uzanıyordum. Ama dayanamayıp gittim yanlarına. "Günahı boynuma.¹³¹ Bu kadar büyüleyici bir şarkıya daha fazla direnemedim," dedim odaya girerken. Bunu duyan beyler birer kahkaha kopardılar.

51. *Başkâtip Kumandan Tadanobu*

Başkâtip Kumandan Tadanobu,¹³² muhakkak yalan yanlış söylentiler duymuş olacak ki benim hakkımda çok kötü konuşmaya başlamıştı. "Onu insan yerine koymak hataymış meğer," gibi sözler sarf ediyordu.

Bir gün, benimle ilgili söylediği kötü sözleri Kıdemli Saray Erkânı'nın yanında tekrar edecek denli ileri gittiğini öğrendim. Feci şekilde mahcup olmama rağmen gülererek, "Neyse ki söylediği doğru değil, ya bir de olsaydı!" dedim. Haliyle, gerçeği pek yakında o da görecekti, o vakit benimle ilgili düşünceleri değişecekti. Bundan kısa bir süre sonra, Kara Kapı'dan¹³³ geçerken sesimi işiten Tadanobu, bana göz ucuyla dahi bakmadan koluyla gözünü kapadı. Benden hoşlanmıyorsa hoşlanmıyordu, açıklama yapmaya hiç yeltenmedim ve onunla fazla yüz yüze gelmemeye çalışarak meseleyi zamana bıraktım.

Çamaşır Serme ayının bitimine doğru adamakıllı yağınur yağdı ve zaman bir türlü geçmek bilmedi. Bir gün, birisi bana Tadanobu'nun İmparatorluk Perhizi¹³⁴ sebebiyle Seiryō Sarayı'nda inzivaya çekildiğini söyledi; "Şonagon'la görüşmeyi keseli her şeyin tadı kaçtı sanki. Acaba ona bir mesaj mı göndersem?" dediği işitilmişti. "Yok daha neler," diye cevapladım. Ama bütün günü odamda, bir ulak gelir mi diye bekleyerek geçirdim. Dairesine gittiğimde İmparatoriçe çoktan odasına çekilip yatmıştı. Vazife başındaki nedimleri verandanın yanında oturmuş, yaktıkları kandilin altında bölüm bulmaca oyunu¹³⁵ oynuyorlardı.

"Aa, ne güzel!" dediler beni görünce, "Gelip bize katılsana!" Benimse canım sıkkındı, oraya neden gittiğimi bile bilmiyordum. Onlara katılacağıma bir mangalın yanına oturdum, ama hepsi de

etrafıma toplaşıverdi ve sohbete koyulduk. Derken, odanın dışından birisi, "Bir ulak geldi!" diye seslendi.

"Garip," dedim. "Şunun şurası daha yeni geldim. Odadan çıktığımdan bu yana ne olmuş olabilir ki?" Bakması için bir hizmetçi yolladım ve adamın Has Bahçe Odası'ndan geldiğini ve ne olursa olsun şahsıma vermesi gereken bir mesaj getirdiğini öğrendim. Dışarı çıkıp adama ne olduğunu sordum. "Başkâtip Kumandan'dan gelen bir mektubunuz var. Lütfen geciktirmeden cevaplayın," dedi.

Tadanobu'nun davranışını düşününce mektuba ne yazmış olabileceğini merak ettim. Ancak hemen oracıkta alelacele okumak istemediğimden ulağa gidebileceğini, cevabımı biraz sonra yollayacağımı söyledim. Mektubu giysimin göğüs kısmına saklayarak arkadaşlarımın yanına döndüm.

Ulak geri gelip, "Kumandan Hazretleri, şayet cevabını ivedilikle alamazsam mektubunu geri götürmemi emretmişlerdi. Lütfen elinizi çabuk tutunuz," dediğinde koyu bir sohbete dalmıştık bile. İse hikâyelerini¹³⁶ aratmayacak kadar tuhaf bir durumdu. Mektubu inceledim. İnce mavi kâğıda özenle yazılmıştı ve sanki endişelenmemi gerektirecek bir şey yoktu. Açıp okudum;

Çiçek zamanı şimdi senin orada
Oturuyorsun Meclis Salonu'nda
brokar bir perdenin altında¹³⁷

Ve hemen altına, "Şiir nasıl devam ediyor?" diye yazmıştı.

Ne yapacağımı bilemedim. İmparatoriçe Hazretleri burada olsaydı, ondan mektuba bakıp görüşlerini belirtmesini rica ederdim, talihsizliğe bakın ki uyuyordu. Şiirin son mısrasını bildiğimi kanıtlamam gerekiyordu, ama Çin alfabesini pek iyi kullanamıyordum ve yazmaya kalksam kötü bir intiba bırakırdım. Ulak cevabımı götürmek için beklediğinden fazla düşünecek vaktim yoktu. Mangaldan bir parça kömür alıp, Tadanobu'nun mektubunun altına şu satırları ekleyiverdim:

Kim gelir ki misafirliğe
Saz kaplı damıma

Sonra ulağa, mektubu Tadanobu'ya geri götürmesini söyledim ve cevabını beklemeye koyuldum, ama cevap gelmedi.

Gece İmparatoriçenin dairesinde, diğer nedimelerle birlikte kaldım. Ertesi sabah çok erken saatlerde odama döndüğümde, Kumandan Tsunefusa'nın "Saz Kaplı Dam burada mı? Saz Kaplı Dam burada mı?" diye seslendiğini işittim.

"Bu kadar kaba saba ismi olan birisi burada kalıyor olabilir mi hiç?" diye sordum. "Ama Yeşim Kule'nin nerede olduğunu sor-saydınız, size cevap verebilirdim."¹³⁸

"Aman, iyi," dedi Tsunefusa. "Demek odandasın. Ben de seni bulmak için ta Saraya kadar gidecektim." Sonra bana bir önceki akşam olanları anlattı. Altıncı Kademe ile daha üstü birkaç görevli ve kendisi (ki hepsi de kabiliyet sahibi adamlardır), Tadanobu'nun gece nöbeti odasında kendisiyle birliktelermiş. Sohbet esnasında, birtakım insanlar ve olaylar hakkında tartışırken, Tadanobu şöyle demiş: "Şonagon'la ilişkiyi tamamen bitirdim. Ama şimdi, aramızdaki her şey bittikten sonra bile, her şeyi olurlarına bırakmak zor geliyor. Yeniden bir araya gelmemizi sağlayacak bir adım atmasını bekliyorum, ama onun hiç böyle bir derdi yok gibi. Onun bu kayıtsızlığı çok dokunuyor bana... Bu gece onun iyi bir insan mı, yoksa işe yaramaz biri mi olduğuna dair son kararımı alacağım ve bu duruma bir son vereceğim."

"Hepimiz bu konuyu tartıştık," diye devam etti Tsunefusa, "sonunda, seni bir mektupla sınamasına karar verdik. Ama ulak geri geldiğinde senin odana çekildiğini ve mektubu hemen okuyamadığını söyledi. Bunun üzerine Tadanobu, 'Bu sefer yakasına yapış ve allem kallem edip ondan bir cevap al! Ama cevabı alamazsan her halükârda benim mektubu geri getir!' diyerek ulağı tekrar gönderdi.

"Sağnak yağınura rağmen, ulak kısa bir süre sonra gece nöbeti odasına döndü. 'Buyrun,' dedi, giysisinin katları arasından çıkardığı mektubu uzatarak. Tadanobu'nun gönderdiği mavi kâğıdın aynı-

sıydı. Mektubu okumadan göndermiş olabileceğinden kuşkulandık önce. Ama Tadanobu mektubu açıp hayretle bağırınca hepimiz merakla etrafına toplandık. 'Ne kadar muzip bir kadın!' dedi. 'İnsan böyle bir kadınla ilişkisini nasıl bitirir?' Hepimiz heyecanla mektubu okuduk. 'Şiirin ilk üç satırını ekleyip mektubu ona geri göndermemiz gerek,'¹³⁹ dedi biri. 'Gel, Kumandan Tsunefusa, eksik satırları söyle!' Gece geç vakitlere kadar doğru kelimeleri bulmak için kafa patlattık, ama sonunda pes etmek zorunda kaldık. Sonra da bu olayı herkesin öğrenmesi gerektiğine karar verdik."

Tsunefusa'nın iltifatı beni epey malcup etti. "Velhasıl," diye devam etti telaşla yanımdan uzaklaşırken, "sana Saz Kaplı Dam ismini takmış bulunuyoruz." "İyi güzel de," diye geçirdim içimden, "bu ilelebet taşımak isteyeceğim bir isim değil."

Tam o anda Saray Tamirat Odası Kalfası Norimitsu,¹⁴⁰ odama geldi. "Sarayda olacağını düşünmüştüm," dedi, "ben de sana son olayların beni ne kadar memnun ettiğini söylemek için oraya gitmiştim." "Nedir seni bu kadar memnun eden?" diye sordum. "Yeni bir terfi haberi gelmedi kulağıma. Hangi göreve atandın?" "Yo, hayır," dedi Norimitsu, "benim memnuniyetim dün akşam Tadanobu'ya gönderdiğin cevapla ilgili. Sana ne kadar sevindiğimi söylemek için bütün gece bekledim. Hiç bu kadar mutlu olmamıştım."

Sonra Kumandan Tsunefusa'dan dinlediğim hikâyenin aynısını anlattı. "Tadanobu bize, seninle ilgili kararını mektubuna vereceğin cevaba göre belirleyeceğini söyledi. Şayet tatmin edici bir cevap alamazsa, seninle ilişkisini tamamen bitirecekti. Ulak ilk seferinde eli boş dönünce, bunun aslında iyiye işaret olduğunu düşündüm. İkinci sefer, cevabınla birlikte döndüğündeyse, verdiği cevabı o kadar merak ettim ki kalbim yerinden çıkacakmışçasına çarpmaya başladı. Doğrusunu istersen, cevabın tatmin edici olmasaydı ağabeyin olarak bunun beni de etkileyebileceğini düşünüyordum. Ama gördük ki cevabın, tatmin edici olmak bir yana, olağanüstüydü. Odadaki herkes iltifatlar etti, hatta yaşlılardan biri bana 'onun ağabeyi olduğuna göre bunu senin de işitmen gerek,' dedi.

"Tabii koltuklarım kabarmıştı, ama memnuniyetimi belli etme-

dim ve 'Ben bu tür konularda çok beceriksizimdir,' dedim. 'Senden eleştiri yöneltmeni beklemiyoruz,' dedi beriki, 'hatta onun yazdıklarını anlamayı bile beklemiyoruz. Sadece kendisine anlatman için sana da gösteriyoruz.' Sevgili ağabeyin için epey aşağılayıcı sözlerdi bunlar, ama onların da sana cevap yazmakta ne kadar zorlandıklarını görmek beni bir parça teselli etti doğrusu. 'Söze girecek doğru mısraları bir türlü bulamıyoruz,' diyorlardı. 'Hem cevap vermemiz gerekmiyor ille de.'¹⁴¹ Yine de vazgeçmiyorlardı. Kötü bir cevap yazmanın hiç yazmamaktan beter olduğunun farkındaydılar, doğru kelimeleri bulabilmek için geceyarısına kadar kafa patlattılar.

"Ee, şimdi ikimizin de sevinmek için iyi bir nedenimiz var. Resmi atamalar sırasında terfi almış olsaydım bile bu olayın yanında sönük kalırdı." Norimitsu'nun sözlerini dinleyince, onca erkeğin benden habersiz kafa kafaya verip hazırladıkları bir mektuba öylesine bir cevap vermiş olsaydım ne olurdu diye düşünüp ürperdim.

("Kardeş" ve "ağabey" konusuna gelince, İmparator ile İmparatoriçeden tutun da bütün alt kademelere kadar herkes bunu biliyordu, hatta Sarayda insanlar Norimitsu'ya rütbesiyle hitap etmek yerine "ağabey" derlerdi.)

Norimitsu ile sohbetimize devam ederken odama bir hizmetçi girdi ve İmparatoriçe Hazretlerinin "derhal gel" dediğini söyledi. Haşmetmeaplarının huzuruna çıkar çıkmaz, beni Tadanobu'ya yazdıklarım hakkında konuşmak için çağırttığını anladım. "İmparator buradaydı," dedi, "söylediğine göre bütün adamları senin cevabını yelpazelerinin üzerine yazdırmışlar." Çok şaşırdım ve o an üzerime nasıl bir cesaret geldi de öyle bir cevap yazabildim diye düşündüm.

Bu olaydan sonra Tadanobu, benimle karşılaştığında yüzünü giysisinin arkasına saklamaktan vazgeçti, benimle ilgili düşünceleri de değişmiş gibi görünüyordu.

52. Tadanobu'nun Ziyareti

Ertesi yıl, Çamaşır Serine ayının yirmini beşinde, İmparatoriçe Hazretleri, Vazife Binası'na taşındı. Ben ona eşlik etmek yerine Umetsubo Sarayı'nda¹⁴² kaldım. Tadanobu'dan ertesi gün bir mesaj geldi: "Dün gece Kurama'daki tapınağı ziyaret ettim. Bu akşam başkente giden yol kapalı olduğu, yani uğursuz yöne denk geldiği için, başka bir yoldan gideceğim ama gün doğmadan dönmeyi umuyorum.¹⁴³ Size söylemem gereken bir şey var. Lütfen beni bekleyin ve kapıyı ben çalar çalmaz açmaya hazır olun."

Fakat Saray Başterzisi Hazretleri¹⁴⁴ bana haber gönderdi. "Odanda niye yalnız kalacaksın ki?" diye yazdı. "Gel, gece burada kal." Ben de kalkıp gittim.

Ertesi gün sabah geç vakitte uyanıp odama döndüm. Hizmetkârım beni bekliyordu. "Dün gece birisi kapıya güm güm vurdu. En sonunda kalkıp açmak zorunda kaldım. Gelen adam, ev sahibesine buraya geleceğini önceden bildirmiş olan zatın geldiğini derhal haber vermemi emretti. Böyle bir mesajı hiçbir surette umursamayacağınızı söyledim ve gidip yeniden yattım."

Ben tam ne kadar da düşüncesizce davranmış kadın diye düşünürken Has Bahçe Odası'ndan bir ulak gelip "Başkâtip Hazretleri derhal yola çıkması gerektiğini ancak gitmeden önce size mutlaka söylemesi gereken bir şey olduğunu iletiyor," dedi.

Tadanobu beni kendi odamda ziyaret ederse, büyük ihtimalle *misu*'ları açacak ya da can sıkıcı başka birtakım şeyler yapacaktı. Bunu düşünmek bile gerilmeme yol açtı. Bu yüzden, "Birkaç işim var, Saraya çıkıyorum. Kendisini orada göreceğim," dedim. Ardından Umetsubo Sarayı'na gittim. Büyük salonun doğu kanadındaki kısa kepenkleri açıp arka tarafa geçmiştim ki Tadanobu son derece zarif hareketlerle içeri girdi. Perdenin arkasındaki, oturmakta olduğum bölmeye yaklaşmasını rica ettim. Bana doğru yaklaşıırken muhteşem görünüyordu. Vişne rengi göz kamaştırıcı harmaniyesi, enfes bir renk ve parlaklığa sahip bir astarla kaplıydı. Üzerine gösterişli mor salkım dalları işlenmiş, mor üzüm ren-

ginde bir pantolon giymişti. Kıp kırmızı içliğı öyle parlaktı ki, adeta ışıldıyordu; hatta altındaki kat kat beyaz ve menekşe rengi içlikleri seçmek de mümkündü. Üzerinde oturduğu üstü kapalı taraça çok dar olduğu için, öne eğilince vücudunun üst kısmı neredeyse perdenin üst tarafına kadar yaklaştı, onu net bir şekilde görebiliyordum. Ressamların betimlediğı ya da aşk hikâyesi yazarlarının övgülerine nail olan kibar beyefendiler tam da onun gibi birileri olsa gerek diye düşündüm.

Sarayın ön tarafındaki erik çiçekleri (soldaki kırmızı çiçeklerle sağdaki beyaz çiçekler) daha yeni dökülmeye başlamıştı, ama yine de çok güzeldiler. Güneş bütün manzarayı pırıl pırıl aydınlatıyordu – o manzarayı herkes görebilse keşke. Bu sahneyi daha da büyüleyici hale getirmek için, perdenin hemen yanı başında oturan kadın, güzel uzun saçları omuzlarına saçılmış genç bir nedime olmalıydı. Ama maalesef o kadın bendim, yani güzelliğinin zirvesini çoktan geride bırakmış, saçları artık kafasına ait değilmiş gibi tel tel olup karışmış ihtiyar bir kadın.¹⁴⁵ Üstelik hâlâ matemde olduğumuz için¹⁴⁶ Saraydaki hanımların çoğı özel giysiler içindeydi. Benim giydiklerim de grinin o kadar açık bir tonuydu ki, bir renkleri olup olmadığı bile anlaşılmıyordu neredeyse; hatta giysi parçalarını ayırt etmek bile mümkün değildi. İmparatoriçe Hazretleri orada değildi; bu yüzden üzerimde alelade uzun bir kaftan vardı ama uzun kuyruklu resmi eteğimi giymemiştım. Ne yazık ki o anda benimle ilgili söylenebilecek iyi tek bir şey bile yoktu; sahenin güzelliğini tam anlamıyla bozuyordum.

"İmparatoriçenin Vazife Binası'na gidiyordum," dedi Tadano-bu. "Kendilerine ulaştırmak istediğiniz bir mesaj var mıydı? Siz oraya ne zaman gideceksiniz?"

"Bir de," sözüne devam etti, "dün gece kaldığım yerden ayrıldığımda daha gün bile doğmamıştı. Size geleceğimi önceden bildirniş olduğum için beni bekleyeceğinizi ummuştum. Ayışığıyla aydınlanmış berrak bir geceydi. Batı Kent'ten¹⁴⁷ döner dönmez gelip kapınızı çaldım. Hizmetçinizi uyandırmak epey zaman aldı. En sonunda yatağından kalkıp geldiğinde, ne görgüsüz bir mahluk ol-

duğunu anladım! Bana öyle kaba bir cevap verdi ki!" Gülerек sözüne devam etti, "Son derece büyük bir hayal kırıklığıydı. Öyle birini nasıl yanınızda bulunduruyorsunuz?"

Tadanobu kızmakta haklıydı. Anlattıklarını dinlerken ona hem acıdım hem de eğlendim. Kısa süre sonra ayrıldı. Dışarıdan onu fark edenlerin, paravanoanın arkasında ne kadar muhteşem bir kadının gizli olduğunu düşünmüş olacakları geldi aklıma. Oysa odanın arka tarafında olup da beni arkadan görenler, tıraçada öylesine görkemli bir beyefendinin durduğunu hayal bile edemezlerdi.

Gün batarken İmparatoriçenin Vazife Binası'na çıktım. İmparatoriçe Hazretlerinin çevresinde, çeşitli aşk öyküleri hakkında konuşan ve hangi bölümleri iyi, beceriksizce ya da tatsız bulduklarını hararetle tartışan bir grup nedime vardı. İmparatoriçe de Suzuşi ve Nakatada'nın¹⁴⁸ iyi ve kötü özelliklerinden söz ediyordu. "Ya siz, Şonagon," dedi nedimelerden biri, "bu karakterler hakkında sizin görüşlerinizi de alalım. Haydi söyleyin bize. Haşmetmeapları sürekli Nakatada'nın ne denli kötü yetiştirildiğinden dem vuruyor. Siz ne dersiniz?"

"Bana kalırsa," dedim, "Suzuşi'nin öyle pek ahım şahım bir tarafı yok. Tamam, göklerde yaşayan bir kızı müziği sayesinde aşağı indirmeyi başardığını kabul ediyorum, ama İmparatorun kızını hak etmek için başardığı kayda değer bir şey oldu mu hiç!"

Tartışmada Nakatada'nın tarafını tuttuğumu anlayan nedime "Ya, işte gördünüz mü?" diye yükseltti sesini.

"Tadanobu'yu bugün buraya geldiğinde görseydiniz," dedi İmparatoriçe, "onun bütün o romantik kahramanlardan kat be kat muhteşem olduğunu anlardınız." "Evet, gerçekten de," deyiverdi başka bir nedime. "Bugün her zamankinden daha muhteşemdi."

"Bu akşam buraya gelmemin nedeni, İmparatoriçe Hazretlerine Tadanobu'nun ziyareti hakkında bir an önce bilgi verebilmektir," dedim. "Ama kendimi sizin aşk masallarıyla ilgili tartışmanızın içinde buluverdim." Sonra da onlara neler olup bittiğini bir çırpıda anlattım.

"Onu hepimiz gördük," dediler, gülerек. "Ama adamın kıya-

fetlerindeki dikiş iplerinden tutun da iğne izlerine kadar her şeyi kim Şonagon kadar inceleyebilir ki?"

Ardından bana Tadanobu'nun ziyaretini anlattılar. "Ah, şu vi-rane Batı Kent," demiş onlara. "Keşke onu benimle paylaşabilecek biri olsaydı... Bütün çitler kırık ve her şey yosunla kaplı." Sa-işo Hanım¹⁴⁹ "Çatı kiremitlerinin arasında eğreltiler de bitmiş mi?" diye sormuş. Bu sorudan son derece etkilenen Tadanobu şu mısra-yı mırıldanmıştı: "Orası şehrin batı kapısından o kadar da uzak de-ğil..."

Bütün kadınlar bu cevaba duydukları hayranlığı hep bir ağız-dan dile getirdiler. Coşkuları çok hoştu.

53. *Eve Çekildiğim*de

Eve çekildiğim¹⁵⁰ Kıdemli Saray Erkânı'ndan insanların ve diğer beyefendilerin ziyaretime gelmeleri bile dedikodu konusu oluyor. Gerçi pek uslu ve çekingen biri diye nam salmış olmadığım için böyle dedikodulara aldırınam. Hem, gece ya da gündüz vakti, onca yol tepip ziyaretinize gelen birini evde yokum deyip mahcup bir halde geri göndermek olacak iş mi?

Hiç tanımadığım insanlar da evime ziyarete geliyordu, sonun-da bütün bunlar bana çok fazla geldi. Bu nedenle bu sefer eve çe-kildiğimde nereye gittiğimi Tsunefusa ve Narimasa dışında kim-seye söylememeye karar vermişim.

Yine böyle ortadan kaybolduğum bir keresinde Muhafız Teğ-men Norimitsu, beni görmeye geldi. Sohbet sırasında önceki gün Saray Müşaviri Tadanobu Hazretlerinin ısrarla benim nerelere kaybolduğumu sorduğunu söyledi. "Sonuçta," demiş Tadanobu, "kendi kardeşinin nerede kaldığını bilmemene imkân yok." Nori-mitsu bilmediği yolundaki itirazlarını sürdürmüştü ama Tadanobu sinirlenmiş ve daha çok üstüne gitmiş. "Gerçeği ondan gizlemek-te cidden zorlandım," dedi Norimitsu. "Gülmemek için kendimi zor tuttum. Tsunefusa'nın kayıtsız, masum bir havayla tam da ya-nımızda oturuyor oluşu durumu daha da güçleştiriyordu. Onunla

yüz yüze gelsem makaraları koyvereceğini çok iyi biliyordum. Kendimi kurtarmak için masadan kaptığım deniz yosununu ağzıma tıktım. Daha yemek vakti gelmedi, niye yiyor ki bu adam diye garipsemiştir insanlar ama bu küçük hilem sayesinde sırrını ele vermekten kurtuldum. Gülseydim her şeyi berbat edecektim. Tadanobu nerede olduğunu gerçekten bilmediğime hükmetti. Doğrusu tüm bu olup bitenler beni çok eğlendirdi."

"Ne yaparsan yap ama," dedim üstüne basa basa, "sakın ona söyleme!"

Aradan birkaç gün geçti. Bir gece geç saat kapının gürültüyle çalındığını işittim. Nasıl olur da insan birini bu şekilde rahatsız edebilir, diye düşündüm, özellikle de kapı eve bu kadar yakinken ve normal bir vuruş yeterli olabilecekken. Kapıdaki kim olduğunu anlamak için bir hizmetçiye gönderdim. Gelen, Saray Muhafızları'ndan bir ulakmış. Norimitsu'dan bir mektup getirmiş. Herkes uykuda olduğundan kandili kendim yaktım ve mektubu açtım. "Yarın," diyordu mektupta, "Kutsal Metin Okumaları'nın Son Günü.¹⁵¹ Tadanobu İmparator ve İmparatoriçeye perhizlerinde katılmak üzere bütün gün sarayda bulunacak. Kız kardeşimin nerede olduğunu söylemem için beni yine zorlarsa, bu kez hiçbir güç elinden kurtaramaz. Bu sefer saklamam mümkün değil. Ona nerede olduğunu söyleyebilir miyim? Ne yapayım? Talimatlarına göre hareket edeceğim."

Cevap olarak bir parça deniz yosununu kâğıda sarıp ona gönderdim. Norimitsu daha sonraki gelişinde Tadanobu'nun bütün gece boyunca onun peşinden ayrılmadığını anlattı. "Uygun bir yer bulmayı bile beklemeksizin," dedi Norimitsu, "Tadanobu Hazretleri beni bir kenara çekip sorgulamaya koyuldu. Böyle sorguya çekilmenin ne kadar berbat bir şey olduğunu anlatamam sana. Üstelik sen de bana ne cevap vereceğini söylemediğin gibi sadece kâğıda sarılı şu yosunları göndermişsin. Yanlışlıkla yaptın herhalde."

"Amma da acayip bir yanlışlık olurdu bu!" diye düşündüm. "Başka kim böyle bir nesneyi paketleyip birine gönderebilirdi ki?" Bu kadar kalın kafalı olduğu için Norimitsu'ya o kadar çok

kızmıştım ki tek sözcük etmeden mürekkeptaşının altındaki kâğıdı aldım ve şu şiiri yazdım:

Kimsele söyleme nerede yaşadığını
Ne derinlere daldığımı
Bundan başka ne olacak bakışlarının anlamı.

Şiiri Norimitsu'ya verdim ama o şöyle diyerek kâğıdı yelpaze-
siyle geri itti: "Benim için de bir şiir yazman çok hoş. Ama oku-
maya hiç niyetim yok doğrusu." Ve aceleyle odadan çıkıp gitti.

Norimitsu'yla ben birbirimize hep çok yakın olmuştuk ve her
zaman yardımlaşırđık, ama şimdi özel bir neden olmaksızın ara-
mıza bir soğukluk girmişti. Bundan kısa bir süre sonra ondan şu
mektubu aldım: "Tavrımın seni bir biçimde rahatsız etmiş olabile-
ceğini biliyorum yine de kardeşlik anlaşmamızı unutma lütfen.
Ayrı bile olsak ağabeyin olduğumu daima hatırla."

Norimitsu hep şöyle derdi: "Beni seven bana şiir miir verme-
sin, soğurum kendisinden. Sen de ancak benden kopma vaktinin
geldiğini düşünüyorsan şiir yolla bana." Bu yüzden mektubuna
cevap olarak yazdığım şu şiiri Norimitsu'nun asla okumamış ol-
ması mümkündü:

İmo dağıyla Se dağı arasında
usulca akıyor Yoşino nehri
Dağlar unufak olsa
nehir de kaybolur gözden¹⁵²

Her halükârda cevap vermedi. Aynı sıralarda soyluluk başlığı
ödülüne layık görüldü ve Totomi Vali Yardımcılığı görevine atan-
dı; böylece küskün ayrıldık.

54. *Acıması Bir İntiba Veren Şeyler*

Konuşurken burnunu çeken birinin sesi.
Kaşlarını alan bir kadının yüz ifadesi.¹⁵³

55. Mektuplaşma

Sol Muhafızlar'ın Muhafız Evi'ni ziyaretimizin üzerinden birkaç ay geçmişti ki, evde olduğum bir sırada İmparatoriçeden şu mesajı aldım: "Çabuk geri dön. Muhafız Evi'ne gittiğin o sabah hep aklımda. Her şeye nasıl bu kadar kayıtsız kalabiliyorsun? Böyle bir deneyimin seni gerçekten de derinden etkilemiş olması gerekirdi."

Cevabımda İmparatoriçe Hazretlerine olan derin saygılarımı sundum; kişisel bir değini olarak da şunu ekledim: "Biz sıradan nedimelerine 'semavi kızlar havada uçuşuyor' diye bahsettiği manzaradan İmparatoriçe Hazretleri bile o denli etkilenmişken benim üzerimde bir tesir bırakmamış olması mümkün mü?"¹⁵⁴ Ulak İmparatoriçenin şu mesajıyla geri geldi: "O kadar övgüyle bahsettiğin Nakatada'yı gözden düşürecek bir şeyi nasıl söyleyebildin, şaştım doğrusu. Her ne olursa olsun, her şeyi bırak ve hemen bu gece geri dön. Gelmezsen fena halde güceneceğim."

Şu cevapla ulağı geri yolladım: "İmparatoriçe Hazretleri sadece 'Biraz canım sıkıldı' diyorlarsa, ben bunu korkunç bir şey olarak anlarım. 'Fena halde' sözcüğünü kullandığınız için hayatımı tehlikeye dahi atsam geleceğim." Böyle diyerek Saraya geri döndüm.

56. Dilenci Kadın, Kardan Dağ

Bir keresinde İmparatoriçe Vazife Binası'nda dinlenirken büyük salonun batı cenahında Sürekli Okuma¹⁵⁵ seansları süregidiyordu. Buda'nın bildik resimleri asılıydı sağa sola ve birkaç rahip emre amade, bekliyordu. Okuma seansının ikinci gününde verandadan hafifmeşrep bir hatun sesi ulaştı kulaklarımıza: "Sunaklardan geriye yiyecek bir şeyler kalmıştır umarım." Rahiplerden biri "Daha başındayken neden arta kalan bir şeyler olsun ki?" diye cevap verdi. Kadının kim olduğunu merak ettim ve şöyle bir göz atmak için verandaya çıktım. Hafifmeşrep hatun sesinin sahibi aslında yaşını başını almış bir rahibeydi. Pamuklu kumaştan dar ke-

sim eteği kir pas içindeydi. Eteği öyle kısa ve öylesine dar kesimliydi ki giysiden çok boruya benziyordu. Eteğin üstüne en az etek kadar kirli ve ipek kuşağının on iki santim altına kadar ancak uzanan, işlemeli elbise nevinden bir şey giymişti. Bu haliyle tam bir maymuna benziyordu.

"Ne istiyorsun hatun?" diye sorduğumda, "Hanımefendiciğim," dedi yapay bir kibarlıkla, "Ben Buda'nın müritlerinden biriyim. Sunaktan arta kalan yemeklerden biraz alırım diye düşündüm. Ama rahiplerin eli öyle sıkı ki, en ufak hediye bile gönülsüzce veriyorlar insana." Artık kendinden daha emin, daha şaşıalı bir ifadeyle konuşuyordu. Böyle bir dilenci, daha zavallı bir halde olsa daha çok sempati toplardı aslında. Fakat o yapmacık ifadesi sinirime dokunuyordu. "Yani Buda'nın artıklarından başka bir şey yemiyorsun öyle mi? Aman ne iyi etmişsin!" dedim. Sözlerimdeki alaycılığı fark edip "Neden başka bir şey yemeyeyim ki hanımefendiciğim? Ancak başka bir şey bulamadığım zaman artıkları almaya gelirim," dedi.

Bir sepete biraz meyve, biraz pirinç keki vs. koyup kendisine verdim. Şimdi daha bir senli benli olmuştu ve sohbet giderek derinleşiyordu. Verandada bulunan genç nedimelerden birkaçı daha sohbetimize katıldı. Aradan söze karışıp "Sevgilin var mı? Çocuğun var mı? Nerede yaşıyorsun?" türünden bir yığın soru soruyorlardı. Kadın ise sorulara kimi şaka dolu, kimi hafif alaycı cevaplar veriyordu. Nedimelerden biri dans edip etmediğini, şarkı söyleyip söylemediğini sorunca, kahkahasını tutamayıp şarkı söylemeye başladı:

Kim paylaşacak benimle yatağını bu gece?
Erkeğim Hitaçi no Suke!¹⁵⁶
İpek gibi teniyle

Bunu aynı türden şarkılar takip etti. Sonra kafasını sağa sola sallayarak başka bir şarkıya geçti:

Otoko dağının erkeksi zirvesi
Alarak o kırmızı rengini
Akçağaç yapraklarının,
Bunca uzaktan
Nasıl da ele veriyor kendini¹⁵⁷

Tavri gerçekten de son derece tatsızdı. Nedimeler tiksintiyle gülüşerek, "Git şuradan!" dediler. Bu durumu çok komik bulmuştum. "Defetmeden önce kadına bir şeyler verelim bari," dedi içlerinden biri.

İmparatoriçe bütün bunları duymuştu ve "Neden bu kadının böyle utanmazca davranmasına izin veriyorsunuz?" diye azarladı bizi. "Bu kadını dinlemeye bile katlanamadım, üstüne üstlük bir de kulaklarımı tıkamak zorunda kaldım. Şu elbiseyi kendisine verip hemen defedin onu buradan!"

Nedimeler elbiseyi alıp kadına doğru fırlattı. "İmparatoriçe Hazretlerinin içinden geldi, sana bu hediye veriyor. O pis elbiselerini çıkar da şu güzelim tertemiz elbiseyi giy." Rahibe yerlere kadar eğilerek selam verdikten sonra elbiseyi aldı, omuzlarının üzerine attı ve teşekkür niyetine dans etmeye başladı.¹⁵⁸ Bu öyle mide bulandırıcı bir görüntüydü ki, hepimiz içeriye kaçtık.

Kadının bu hediyeden, İmparatoriçe Hazretlerinin sarayına tümüyle kabul edilmek gibi bir anlam çıkardığı gün gibi açıktı. O günden sonra sık sık saraya gelip gitmeye başladı, sonunda kendisine Hitaçi no Suke takma adı verildi ve o günden sonra bu adla anılmaya başladı. Hâlâ aynı kirli elbiseyi giyiyordu. İmparatoriçenin kendisine verdiği elbiseyi ne yaptığını ise merak ediyorduk doğrusu. Bu yaratık gerçekten de midemizi bulandırıyor.

Bir gün Ukon Hanım ziyarete geldiğinde, İmparatoriçe rahibeden söz etti ona. "Benim nedimeler bu rahibeye göz kulak olınaya karar verdi. Zaten bu aralar her gün ziyaretimize geliyor," dedi ve Kohyoe Hanım'dan rahibeyi taklit etmesini istedi. Ukon Hanım kahkahalar atarak, "Taklidini boş verin, gerçeğiyle tanışmak için ne yapmalıyım?" diye sordu, "Onu mutlaka tanıştırmalısınız benimle. Merak etmeyin, elinizden alacak değilim; İmparatoriçe

Hazretlerinin gözdesi olduğunu çoktan anladım," dedi.

Daha sonra başka bir dilenci rahibe geldi, sakat bir rahibeydi bu, ama doğal bir zarafeti vardı bu rahibenin. Verandadan bize seslendi. Gittiğimizde, sadaka istedi, ama bunu öylesine utanarak yaptı ki, hepimiz haline çok üzüldük. İmparatoriçe Hazretleri kendisine bir elbise verilmesini emrettiğinde, kadın boylu boyunca yere uzandı. Tıpkı diğer dilenci rahibe gibi davranıyordu, ama tavrında insanı rahatsız eden o tatsızlıktan eser yoktu. Mutluluk gözyaşları dökerek verandadan ayrılmak üzereydi ki, bizim Hitaçi no Suke belirdi ve rahibeyi gördü. O günden sonra Hitaçi uzun zaman ziyaretimize gelmedi ve kısa sürede unuttuk gitti kendisini.

~

Koşan Keşiş ayının onuncu gününden itibaren yoğun bir kar yağışı başladı. Ben ve diğer nedimeler epey bir zaman boyunca kar topladık ve çöp kovalarına doldurduk. Daha sonra, bahçede gerçek bir kardan dağ yapmaya karar verdik.¹⁵⁹ Hizmetçileri çağırıp

İmparatoriçe Hazretlerinin böyle bir emir verdiğini söyledik, böylece işin hamaliyesi onların üstüne kaldı. Bahçeyi süpürmeye gelen Has Bahçe Odası'ndan erkekler de bize katılınca, kısa sürede kardan bir dağ yükseldi bahçede. İmparatoriçe Hazretlerinin Hizmetkârları Odası'ndan birkaç görevli gelip önerilerde bulundu ve daha da güzel bir kardan dağ yapmamıza yardımcı oldu. İmparatorun Özel Kalemi'nden birkaç Yardımcı Görevli ve Has Bahçe Odası'ndan bir grup çalışan da bize katılınca, kısa sürede çalışanların sayısı yiriniye çıktı. Ayrıca o sırada mesaide olmayan hizmetçilere haber yollandı ve yardımcı olan herkese üç günlük tatil verileceği, yardıma gelmeyenlere ise tatil verilmeyeceği belirtildi. Bu haber, yakında oturmadıkları için mesajdan haberi olmayanlar dışında herkesin alelacele bahçeye koşmasına neden olmuştu.

Kardan dağ tamamlandığında, İmparatoriçenin Hizmetkârları Odası'ndan görevliler çağırıldı ve hediye olarak kendilerine bir çift rulo ipek kumaş verileceği bildirildi. İpek kumaş ruloları verandaya yığıldı ve görevliler tek tek gelip rulolardan aldı. Verandayı terk etmeden önce, hafiften bir selam verip ruloları elbiselelerinin içine soktular. Bazı nedimler ise resmi giysilerini çıkarıp av kıyafetlerini giydi ve İmparatoriçenin Vazife Binası'nda emre amade beklemeye başladı.

"Peki," dedi İmparatoriçe Hazretleri, "Bu kardan dağ ne kadar dayanır?"

Herkes dağın on gün ya da biraz daha fazla dayanacağında hemfikirdi.

İmparatoriçe bana dönüp "Ne dersin?" diye sordu.

"Filizlenme ayının on beşine kadar dayanır," dedim.

İmparatoriçe Hazretleri bile inanılması zor bir yorum olarak gördü bunu, nedimelerin bir kısmıysa yıl sona ermeden karın erieceğinde directti. O an abartılı bir tarih verdiğimi fark ettim, kardan dağ Filizlenme ayına kadar dayanırdı olsa olsa. Ama olan olmuştu bir kere, sözlerimi geri almanı mümkün değildi: Dağın ayın on beşine kadar dayanmasının mümkün olmayacağını bilmeme rağmen, fikrimde ısrar etmek durumunda kalmıştım.

Kırağı ayının yirmisine doğru yağmur yağmaya başladı. Karın erimek üzere olduğuna dair hiçbir belirti yoktu, ama kardan dağ biraz küçülmüştü. "N'olur, Şirayama'nın Merhamet Tanrıçası,¹⁶⁰ sakın dağımızın tamamen eriyip gitmesine izin verme!" diye dua ettim aptal aptal.

Kardan dağı yaptığımız o gün Tören Nezareti Kâtibi Tadataka, İmparator'dan bir haber getirdi. Ona bir minder verdik ve sohbet için etrafında toplandık. "Bugün her yerde kardan dağlar yapıyorlar," dedi bize. "İmparator, adamlarına, sarayının önündeki bahçe-de bir kardan dağ yapmaları için emir verdi ve Doğu Sarayı ile Koki ve Kyogoku saraylarında da kardan dağlar yapıyorlar." Bunu duyunca bir şiir yazdım ve yanımda ayakta duran kadından okumasını rica ettim:

Bahçedeki şu dağ yok mu
Pek nadide sandığımız
Ortalık benzerleriyle dolu...
Yok böbürlenecek halimiz.

Tadataka etkilendi. Başını sallaya sallaya "Zavallı bir cevap vererek şiirinin yarattığı parlak etkiyi bozmak istemem. Gerçekten çok güzel bir şiir. Karşılaştığım bütün hanımlara bu mısraları tekrarlayacağım," dedi ve hemen ardından odadan çıktı.

Tadataka'nın şiirlere çok düşkün olduğunu duymuştum, ama bu davranışı beni şaşırttı. İmparatoriçeye bu konuyu açtığımda "Kendisi gerçekten iyi bir şey üretemeyince hiç cevap vermemeyi tercih etmiş anlaşılan," dedi.

Yılın sonuna doğru kardan dağ biraz daha küçülmüş görünüyordu, ama yine de epey yüksekti. Bir gün öğlen vakti diğer kadınlarla birlikte verandada oturuyorken Hitaçi no Suke çıkageldi. "Bu kadar uzun zamandır nerelerdesin?" diye sorduk. "Ah, özel bir nedeni yok," dedi. "Sadece başıma çok üzücü bir olay geldi." "Ne oldu ki?" diye sorduk. "Tam şu şiirdeki gibi hissettim kendimi," dedi.

Kismetli mi kismetli
Derinlerin derviş dalgıcı

Öyle ganimet dolu ki elleri
Zor buluyor karayı.¹⁶¹

Şiirini ağır ağır okudu ve hepimiz aşağılayıcı bir tavırla güldük. Kimse pek aldırış etmeyince kardan dağa doğru yürüdü ve dağın çevresinde bir tur atıp gitti. Daha sonra Ukon Hanım'a ziyaretle ilgili bir haber gönderdik; o da "Neden onu buraya getirmediniz? Ne kötüsünüz! Öyle bırakmışsınız kadını. Ya yolunu şaşı-
rıp da kardan dağınıza tırmansaydı!" diye cevap yolladı. Cevabı okuyunca koyverdik makaraları yine.

Yeni yıl, kardan dağımızı herhangi bir şekilde etkilemeden geldi.

Yılın ilk günü yeniden yoğun bir şekilde kar yağmaya başladı. Ben de mutlu mutlu kardan dağın üzerinde yine kar birikeceğini düşünüyordum. Fakat İmparatoriçe, "Bu kar, iddiamızı bozuyor. Önceden ne varsa bırakıp yeni yağan tüm karı bir kenara süpürmek gerek," dedi.

Ertesi sabah erkenden saraydan odama giderken başuşak olduğunu tahmin ettiğim bir adam gördüm. İmparatoriçenin Vazife Binası'na doğru gidiyor ve soğuktan titriyordu. Bir ağaç kavunu kadar yeşil olan gece bekçisi kıyafetinin yeni içinde yine yeşil renkli, ince bir çam dalına ilâştirilmiş bir kâğıt parçası dikkatimi çekti.¹⁶²

"Kim gönderdi bunu?" diye sordum.

"Kamo Başrahibesini," diye cevapladı.

Bunun hoş bir şey olması gerektiğini hemen anladım ve mektubu İmparatoriçenin odasına götürdüm. İmparatoriçe Hazretleri halen yataktaydı ve kafesli kapıyı kendi gücünle açmak için elimden geleni yaptım. Ağır kafesi itmeye çalışırken aralığa diklemesine dayadığım bir go tahtasını kullandım. Kafes çok ağırdı, sonunda kapının bir kanadı gıcırdayarak açılırken İmparatoriçe uyandı. "Niye böyle yaptın ki?" diye sordu. "Yüce Rahibeden bir mektup var. İmparatoriçe Hazretlerine mümkün olduğu kadar çabuk teslim etmek istedim," diye cevap verdim. Yataktan kalkarak "Mektup okumak için çok erken değil mi?" dedi.

İçine bakınca her biri aşağı yukarı on, on beş santim uzunluğunda bir çift tavşan değneği buldu. Tek bir tavşan değneğine benzesin diye uç uca konulmuş, dağ portakalı, çomaklı yosun ve dağ kamışı sürgünleriyle güzel bir şekilde süslenen değneğin ucuna bir kâğıt parçası sarılmıştı. Ama yazılı bir mesaj yok gibiydi. "Hepsi bu mu?" dedi İmparatoriçe. Bununla birlikte biraz daha dikkatle araştırınca değneğin ucuna sarılı bir parça kâğıdın üzerine yazılmış şu şiiri bulduk.

Oduncunun baltası sandım
Tepelerde yankılanan sesi
Yok değil, çok daha sevinçli bir şeymiş
Tavşan Günü değneği kesiyorlar, onun sesiymiş

İmparatoriçenin bu mektuba (ki bu olay İmparatoriçe ile Yüce Rahibenin düzenli bir şekilde mektuplaşmalarının başlangıcı oldu) cevabını yazmasını seyrederken hayranlık duygularıyla doluydum. İmparatoriçe Hazretleri göndereceği mektubun, aldığı mektup kadar zarif olmasına karar verdiğiinden tam doğru olduğu sonucuna varıncaya kadar üslubunu düzeltmek için çok uğraştı. Ulak, beyaz kumaştan astarsız bir giysi ve erik çiçeğine benzer koyu kırmızı başka bir giysiyle ödüllendirildi. Adamın yağın kar altında omzunda elbiseleriyle yola koyulmasını zevkle seyrettim. Maalesef İmparatoriçe Hazretlerinin cevabını hiç öğrenemedim.

Bütün bunlar olurken kardan dağımız kirlenmiş ve sevimsizleşmiş olmasına rağmen erime belirtisi göstermiyordu; gören gerçekten de kuzeydeki Koşi topraklarının bir parçası olduğunu zannederdi. Bir şekilde on beşine kadar dayanması için dua ediyordum. Kazanacağımdan emindim, ama kimileri ısrarla ayın yedisine kadar eriyeceğini söylüyordu. Hepimiz bekleyip olacakları görmeye karar vermiştik ki ayın üçünde İmparatoriçe aniden İmparatorluk Sarayı'na dönmek zorunda kaldı. Büyük bir hayal kırıklığına uğradım ve ilk başta ciddi ciddi, sonucu asla öğrenemeyeceğimizi düşündüm. "Eh," dedi herkes (İmparatoriçe Hazretleri de dahil olmak üzere), "Çok hoştu. Ne yazık ki sonunu göremeyeceğiz!"

O zaman, ilk yaptığım tahmin doğru çıkarsa İmparatoriçeye dağdan artan karı her ne olursa olsun göstermeye karar verdim. Bunun için özel adımlar atmak gerektiğini fark ettim, bu yüzden toplanıp taşınma telaşından faydalanarak İmparatoriçenin Vazife Binası'nın duvarına yakın bir kulübede yaşayan bahçıvanı çağırdım. Oturduğum verandaya geldiğinde ona kardan dağa çok iyi bakmasını söyledim. "On beşine kadar bu kardan dağı iyi koru," dedim, "çocukların üzerine tırnanıp karı dağıtmasına da izin verme. Gerçekten iyi bakıp ayın ortasına kadar dayanmasını sağlarsan İmparatoriçe Hazretleri sana dolgun bir ödül verecek ve ben de minnettarlığımı göstereceğim." Böyle deyip ona mutfakta fakir insanlar için sürekli tutulan yedek yiyeceklerden biraz kek ve başka yiyecekler verdim.

Bahçıvan çok sevindi. "Kolay iş, hanımefendi," dedi, "dağı kesinlikle sizin için koruyacağım, ama çocukların tırmanmasını engellemek zor olabilir."

"Sözünü dinlemezlerse, karşılarında kimin olduğunu söyle onlara," diye cevap verdim.

Sonra İmparatoriçe Hazretleri ile beraber saraya gittim ve ayın yedisine kadar orada kaldım. Bu arada kardan dağ için o kadar endişeliydim ki, sürekli yamaklarla, banyo hizmetçileriyle ve kâhya kadınlarla bahçıvana talimatlar yolladım. Ayın yedisinde bahçıvana Taze Otlar Festivali'nden kalan yiyecekleri yolladım; döndüklerinde, hizmetçilerin bahçıvanın hediyeleri abartılı bir hürmetle kabul edişine güldüklerini duydum.

Yedisinde eve gittikten sonra da dağ için endişelenmeye devam ettim ve her sabah erkenden birini ona bakmaya yolladım. Onunda ulaşım dağın daha bir beş gün kadar dayanacağını söyleyerek beni mest etti. Fakat on üçü gecesini çok fazla yağmur yağdı; üzüntüyle kardan dağının kesinlikle eriyeceğini düşündüm. Tüm gece gözümde uyku girmedi, dağım, değil o gereken iki günü, muhtemelen bir günü bile çıkaramayacak diye içim gitti. Söylenildiğimi duyan insanlar gülüp delirdiğini söylediler. Evde bir kıpırdanma sesi duyar duymaz kalktım ve hizmetçi kadınlardan birini

kaldırınaya çalıştım. Tembel kadın bana mısın demedi. Çok sinirlenmiş bir halde önceden uyanmış başka bir hizmetçiyi kardan dağa bakmaya yolladım. "Hanımefendi," dedi dönünce, "artık yuvarlak bir hasır minder kadar kalmış. Bahçıvan ona çok iyi bakmış ve çocukların yaklaşmasına izin vermemiş. Yarına, hatta öbür güne kadar dayanacaktır. Bahçıvan artık ödülünü alacağına emin olduğunu söylüyor."

Çok sevindim ve ayın on beşi gelip çatınca hemen bir şiir yazmaya ve bir miktar karla beraber bir sepet içinde İmparatoriçeye yollamaya karar verdim.

Sabırsızlıkla ertesi günü bekledim ve şafak sökmeden hizmetçime büyük bir hasır sepet verip kapağını dağın hâlâ beyaz olan kısımlarından aldığı karla doldurmasını söyledim. "Bir tırnık kullan," dedim, "ve bütün kirli karları at."

Çok kısa süre sonra hasır sepetin kapağı bomboş elinde sallanır halde geri geldi. "Erimiş," diye haber verdi. Afallamıştım. Yakında herkesin diline dolanacağını düşünerek nice zahmetle yazdığım şahane şiir artık aptalca ve yararsız görünüyordu. Kederle, "Ama öyle büyük bir kar yığını bir gecede nasıl eriyebilir?" diye sordum.

"Bahçıvan dövünüyordu," dedi hizmetçi heyecanla. "Karın dün gece geç saatlere kadar durduğunu ve ödülü çantada keklik gördüğünü, ama artık bir şey alamayacağını söylüyordu."

Tam o anda bir ulak İmparatoriçeden gelen ve karın dayanıp dayanmadığını soran bir mektup getirdi. Yerin dibine geçsem de hiç kar kalmadığı cevabını vermek zorundaydım. "İmparatoriçe Hazretlerine de ki," dedim, "Kadınlar size dağın geçen ay, her hâlükârda yılbaşından önce eriyeceğini söyledikleri halde kar dün güneş batarken hâlâ duruyordu. Tahminimin o kadar da kötü olmadığını düşünüyorum. Gerçekten bugüne kadar dayansaydı tahminim tam isabet kaydetmiş olacaktı. Geceleyin birisi hıncından karı fırlatıp atmış herhalde."

Yirmisinde Saraya döndüğümde konuyu İmparatoriçe ile konuştum ve hizmetçinin hemen dönüp haber vermesine ne kadar

şaşırdığımı anlattım. "Kapak elinde sallanıyordu," dedim, "kutuyu ise bir şapka gibi başına geçirmişti... Kapağa küçük, güzel bir kar tepesi yapmayı ve onu beyaz kâğıda yazılmış hoş bir şiirle beraber siz Haşmetmeaplarına takdim etmeyi planlıyordum."

İmparatoriçe kahkahalara boğuldu, nedimeleri de ona katıldılar. "Maalesef senin için bu kadar çok şey ifade eden bu işi berbat ettiğim için çok günaha girdim," dedi. "Doğrusunu söylemek gerekirse, on dördü gecesini dağa birkaç hizmetçi gönderip onu yok ettirdim ve kalan kısmı dağıttırdım. Mektubuma verdiğin cevapta olanları tam olarak tahmin etmiş olman da ilginç bu arada."

Anlaşılan İmparatoriçenin hizmetçileri dağın yanına vardıklarında yaşlı bahçıvan dışarı fırlamış ve merhamet istercesine avuçlarını birleştirerek kardan dağa zarar vermemeleri için onlara yalvarmış. "İmparatoriçe Hazretlerinden emir aldık," diye cevap vermişler. "Kimseye de söyleme, yoksa kulübeni yerle bir ederiz." Sonra bütün karı alıp Sol Muhafız Evi'nin güneyindeki duvarın üzerinden atmışlar. Hizmetçilerin raporuna göre kardan dağ hâlâ çok yüksekti ve kesinlikle yirmisine kadar dayanırdı. "Hatta," dedi İmparatoriçe, "senin dağ bir dahaki kış tekrar kar yağmaya başlayıncaya kadar bile yerinde durabilirdi korkarım." İmparator Hazretleri olanları duyunca kıdemli saray mensuplarına, "Şona-gon'un herkesin fikirlerine karşı durup fevkalade bir tahminde bulunmuş olması takdire şayan," demiş.

İmparatoriçe bana bütün bunları anlattıktan sonra, "Eh," dedi, "görüyorsun ki ben gerçeği anlattım, sen de kazandığını öğrendin. Lütfen bana şiirini oku artık."

Nedimeler de şiirimi okumamı istedi. Ama ben kendimi çok mutsuz hissediyordum ve "Bana anlattıklarınızdan sonra onu neden okumak isteyeyim ki?" diye cevap verdim.

O anda İmparator odaya girip bana hitap etti. "Hep senin başkaları gibi olduğunu düşünmüştüm," dedi, "ama şimdi aslında ne kadar olağanüstü bir kadın olduğunu anlıyorum."

Bu sözleri sadece kardan dağma daha da fazla üzülmememe neden oldu; gözyaşlarına boğulacağımı hissettim. "Ne acı!" diye ba-

ğırdım. "Ne kadar acımasız bir dünyada yaşıyoruz! Yılbaşında kar yağdığında ve dağ büyümeye başladığında ne kadar mutlu olduğumu hatırlıyorum, ama o anda İmparatoriçe Hazretleri karın yanlışı zamanda yağdığını söyleyip tamamının süpürülmesini istemişti."

İmparator, "Kazanmanı istemiyordu herhalde," dedi gülerek.

57. *Muhteşem Şeyler*

Çin brokarı. Kını işlemeli bir kılıç. Ahşaptan bir Buda heykeli- nin damarları. Çam ağacını saran güzel renkli mor salkımların çi- çeğe dırtmış uzun dalları.

Altıncı Kademe'den bir Mabeyinci, kademesi düşük de olsa muhteşemdir. Hele en iyi ailelerden soylu gençlerin dahi giymele- rine izin verilmeyen sarılı yeşilli desenli dokuma kumaştan kıya- fetleri giyebildikleri düşünülünce! Halktan birinin oğlu olan ve İmparatorun Özel Kalemi'nde çalışır ya da resmi görevlerdeki be- yefendilere hizmet ederken kimselerin farkına varmadığı basit bir yardımcı görevli ya da alt kademedен memur, mabeyinciliğe atan- dıktan sonra, kelimelerle anlatılamayacak kadar muhteşem bir şe- ye dönüşür.

Altıncı Kademe'den bir Mabeyinci, elinde bir İmparatorluk emriyle çıkıp geldiğinde ya da Büyük Meclis Şöleni'ne¹⁶³ kestane- leri getirdiğinde harika bir görüntüsü olur. Onun nasıl karşılanıp ağırlandığını görenler, cennetten indiğini sanardı.

Doğuştan soylu bir genç kız, İmparatora eş olarak seçilmiş, ama hâlâ babasının evinde oturuyor ve kendisine "küçük hanıme- fendi" diye hitap ediliyor. Bir Mabeyinci, İmparatorun mesajıyla onu ziyarete geldiğinde, kızın nedimesi mektubu ona vermeden önce, perdelerin arkasından Mabeyinciye bir yastık uzatır. Bunu yaparken, elbisesinin yenlerini de gösterir: Böylesine mütevazı kademelerden bir adamın pek rastlayamayacağı türden bir görün- tüdür bu.

Mabeyinci bir de İmparatorluk Muhafızları'ndansa, her şey da- ha da etkileyici olur. İç elbisesinin eteklerini yayarak mindere otu-

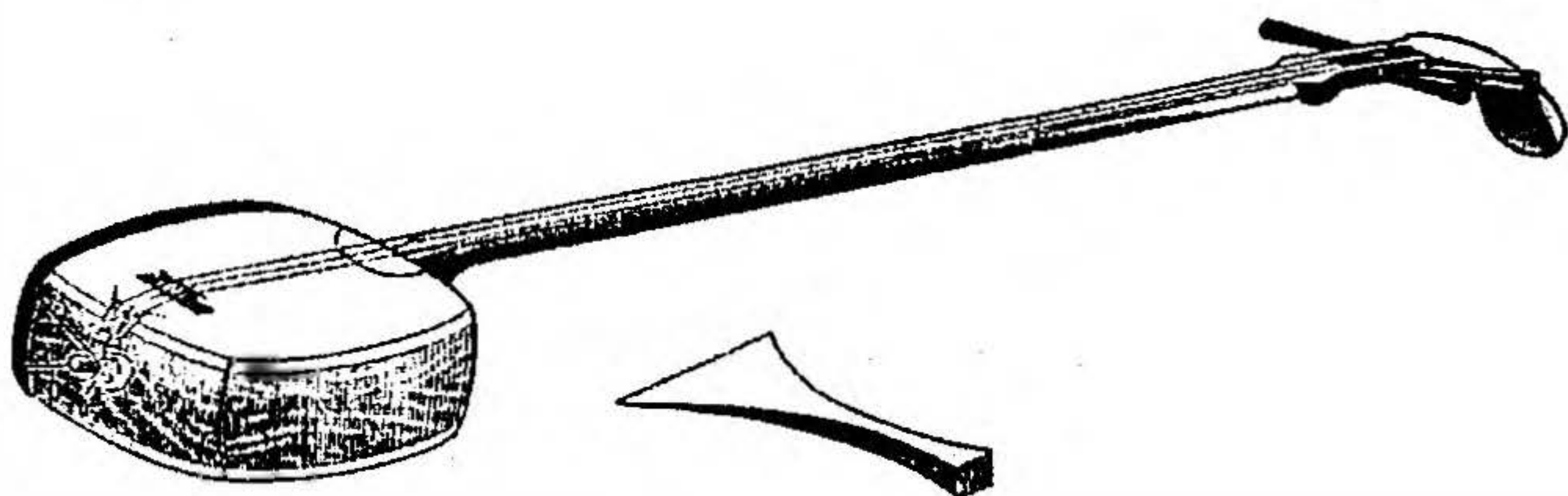
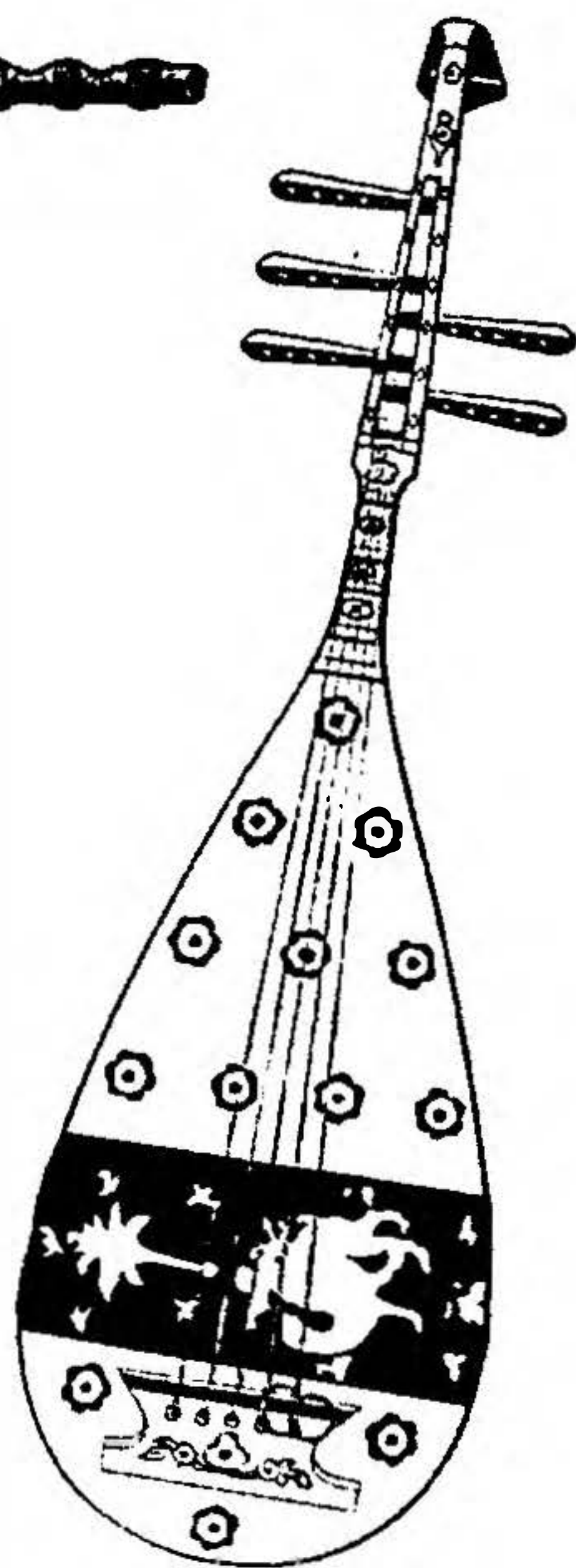
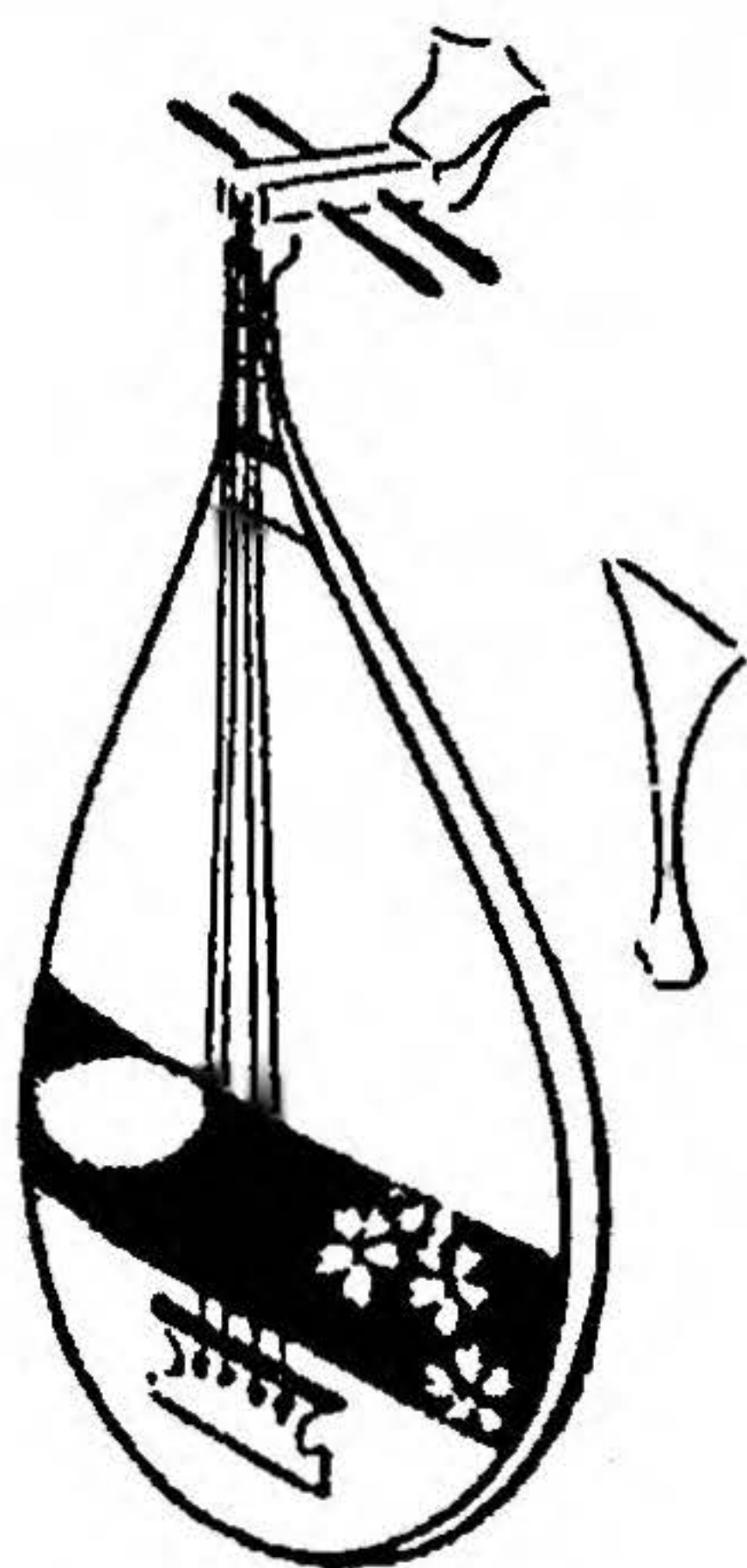
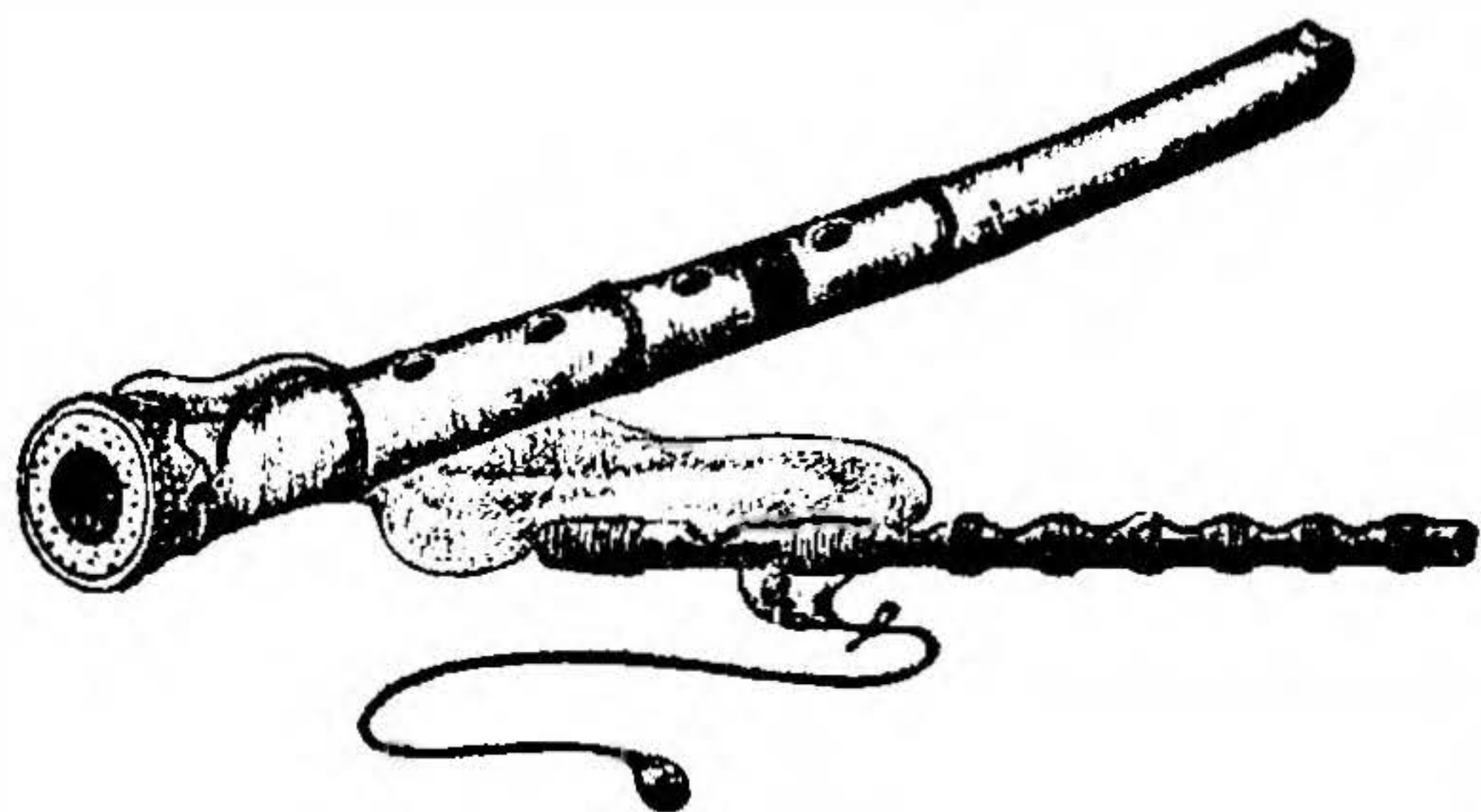
rur, ev sahibi de ona kendi elleriyle bir kadeh şarap ikram eder. Böyle bir muamele görmek ne büyük bir zevktir kim bilir!

Bir Mabeyinci, genç soylularla sanki onlarla eşitmiş gibi arkadaşlık edebilir; evet, bir zamanlar bir bakışlarıyla onu aşağılayabilen ve böylesine düşük dereceden biriyle aynı odada bulunmaya bile tenezzül etmeyen o genç soylularla. Şimdi kıskançlığa neden olan odur; özellikle de İmparatora ne kadar yakın olduğunu, Haşmetmeaplarını yelpazelediğini ve kendileri mektup yazmak istediğinde dividini ovaladığını gördüklerinde.

Bir Mabeyincinin görev süresi üç dört yıldır. Bu süre zarfında yoksul bir biçimde giyinir, şahsen zarif denebilecek bir his yaratmaz; ama Kıdemli Saray Erkânı'nın ve diğer önemli kişilerin arasına kolayca karışabilir. Peki görev süresi bittiğinde eline ne geçer? Eminim, soyluluk başlığını takmanın ve İmparatorun huzuruna kabul edilme ayrıcalığından vazgeçmenin vakti yaklaştıkça, öleceğini duyduğunda üzüleceğinden daha fazla üzülür. İmparator'dan son birkaç ihsan kapabilmek için çılgınca bir çabayla Sarayda dört döndüğünü görmek insanın içine dokunur. Eskiden, Mabeyinciler görevlerinin son yılına girer girmez ayrıcalıklarını kaybedecekleri için yas tutmaya başlardı. Son zamanlarda yeni unvanlar almak için yarışıyorlar.

Çok okumuş bir Edebiyat Bilginini¹⁶⁴ ne kadar muhteşem bulduğumu söylemeye bile gerek yok. Mütevazı bir görünümü olabilir ve kuşkusuz düşük kademedendir; ancak, onu gören herkes etkileyici biri olduğunu düşünür. İmparatorluk Müşaviri sıfatıyla her konuda bilgisine başvurulur, İmparatorluk ailesinin en saygın üyelerinin huzuruna rahatlıkla çıkabilir. İmparatora adadığı dualarından birini ya da bir şiirin ilk satırlarını yazdığında, hemencecik herkesçe övülen biri haline geliverir.

Bilgili bir rahip de muhteşemdir. Dua kitabını kendi kendine okurken de yeterince etkileyicidir, ama bir de belli dönemlerde Kutsal Okumalar'da resmen görevli okuyucular arasındaysa, çok daha etkileyici olur. Hava kararmaktadır. "Yağı neden getirmedi-ler?" der okuyuculardan biri. "Kandilleri yakmakta amma da ge-

ciktiler!" Okuyucuların hepsi okumayı bırakır, ama bilgili rahip sakin sakin Kutsal Yazıları ezberden okumaya devam eder.

Gündüz vakti İmparatoriçenin katıldığı İmparatorluk geçit töreni.

İmparatoriçenin doğum odası.¹⁶⁵

Yeni bir imparatoriçenin tahta çıkış töreni.¹⁶⁶ Böyle durumlarda, masaları aslan ve Kore köpeğiyle birlikte, imparatoriçenin oturduğu kürsünün önüne yerleştirirler. Ardından Saray Mutfığı'ndan görevliler İmparatorluk Kabi'nı getirirler. İnsan bunları izleyince, İmparatoriçenin, kısa bir zaman öncesine kadar, sadece "Prenses" olarak bilinen sıradan biri olduğuna inanmakta zorlanıyor.

İlk Adam geçit alayı. İmparatorun Kasuga Tapınağı'na hac yolculuğu.

Üzüm moru rengindeki kumaşlar.

Mor olan ne varsa; çiçek, iplik, kâğıt hepsi muhteşemdir. Muhteşem bir rengi olmasına rağmen, çiçeklerden menevişi hiç mi hiç sevmem ama. Gece nöbetindeki Altıncı Kademe'den mabeyincilerin kıyafetlerini bu denli cazip kılan, pantolonlarının mor olmasıdır.

Baştan başa karla kaplı büyük bir bahçe.

İmparatorumuzun en büyük oğlu hâlâ küçük bir çocuk ama yakışıklı genç amcalarının kucağındayken, Saray Erkânı ona hizmet ederken ya da teftiş etsin diye atı salıverildiğinde muhteşem görünüyor. Böyle zamanlarda genç Prens'i gören, başına asla kötü bir şey gelemmez der.¹⁶⁷

58. *Tuhaf Adlı Çalgılar*

Bir gün İmparator, İmparatoriçenin odasını ziyaret ettiğinde, yanında Mumyo adlı *biva*'yı¹⁶⁸ getirdiğini duyduk, İmparatoriçe Hazretlerinin nedimelerinden bazıları aleti tıngırdatıyordu. Gidip bir bakalım dedik, ama kimsenin çaldığı yoktu. Aramızdan biri ellerini tellerin üzerinde öylesine gezdirdi ve adını sordu. "Ad vermeye değmeyecek kadar önemsiz bir çalgı," dedi İmparatoriçe.

Bu cevap, ne kadar muhteşem bir efendiye hizmet ettiğimi bir kez daha hatırlattı bana.

İmparatoriçenin dairesine uğrayan Şigei Şa Hanım, sohbet sırasında evde bir *şo* olduğunu söyledi, ölen babasından kalmış ona. Bunu duyan Başrahip Hazretleri, "O çalgıyı bana verin lütfen," dedi. "Evde şahane bir yedi telli *koto*'m var, belki lütfedip benle takas edersiniz *şo*'nuzu." Fakat Şigei Şa Hanım onu duymazdan geldi, İmparatoriçe ile çene çalmaya devam etti. Başrahip, kız kardeşi de olan Şigei Şa Hanım eninde sonunda insafa gelip cevap verir diye düşünerek ricasını defalarca tekrar etti; ama kadının ağzından tek kelime çıkmıyordu. Bunun üzerine İmparatoriçe Hazretleri, "Hayır, çalgısını takas etmeye hiç niyeti yok besbelli, bir Inakaeji¹⁶⁹ *ryuteki*'yi kim vermek ister ki," dedi. Pek hoş bir cevaptı; lâkin Başrahip, bu özel *ryuteki*'nin adını bilmiyordu anlaşılan, öyle bozulup kalakaldı. (Bu olay olduğunda İmparatoriçe Hazretleri, Vazife Binası'nda kalıyordu ve o zamanlar İmparatorluk koleksiyonunda Inakaeji adıyla bilinen bir *ryuteki* vardı.)

İmparatora ait olan *koto*'lar, *ryuteki*'ler ve diğer çalgılara birtakım tuhaf adlar verilmişti. Genşo, Mokuma, İde, İkyo ve Mumyo gibi adları olan *biva*'lar vardı; altı telli *koto*'ların, Kuçime, Şiyogama ve Futanuki gibi adları vardı. Suiro, Kosuiro, Uda no Hoşi, Kugiyuçi ve Hafutatsu¹⁷⁰ gibi çalgılardan söz edildiğini de işittim, adlarını unuttuklarım da cabası. Tadanobu'nun "Bu tür eşyalar, Giyo Sarayı'nın şeref bölümüne konmayı hak ediyor," dediğini hatırlar gibiyim.¹⁷¹

59. İmparatoriçe ve Biva'sı

Bir grup Kıdemli Saray Erkânı, bütün bir günü İmparatoriçenin Seiryo Sarayı'ndaki dairesinin bambu güneşliklerinin önünde *koto* ve *ryuteki* çalarak geçirnişlerdi. Akşam olunca hepsi kendi köşesine dinlenmeye çekildi. Fener dışarı konduğunda pencere kafesleri henüz indirilmemişti, güneşliklerden İmparatoriçenin odalarını apaçık görmek mümkündü. İçeride İmparatoriçe, *biva*'

sını uzunlamasına tutmuş oturuyordu. Muhteşem bir kızıl kaftan vardı üzerinde, onun altında da dövülmüş ve gerilmiş ipekten kat kat kumaş. Kaftanının kolları, parlak siyah *biva*'sının üzerine kıvrım kıvrım dökülüyordu; göz kamaştırıcı beyazlıktaki alnı ile çalğının yapıldığı alışabın karalığı arasındaki tezat kadar görkemli bir şey olamazdı. Bu sahneye şöyle bir baktıktan sonra orada duran kadınlardan birinin yanına çıkarak, "O eski şiirdeki 'yüzünün yarısı örtülü kız' bile kesinlikle bu denli güzel olamazdı. Üstelik o sadece halktan, sıradan biriydi," dedim. Bunu duyan kadın kendini İmparatoriçenin dairesine zor atıp söylediklerimi ona yetiştirdi. Sonra da hemen yanıma dönüp, İmparatoriçe Hazretlerinin gülererek ona, "Peki Şonagon bununla ne kastetti, biliyor musun?" diye sorduğunu söyledi, doğrusu bu soru pek hoşuma gitti.

60. *Paravandaki Koku*

Aylardan Çeltik Filizi ayıydı, bitmek bilmez yağınurlu günlerden birinde, Kumandan Tadanobu gelip İmparatoriçenin dairesine açılan kapının yanındaki bambu paravanın orada durdu. Son derece hoş bir koku sürünmüştü, kim bilir neydi? Hava çok rutubetliydi. Dikkate değer herhangi bir şey olmasa da, o sahnenin tamasında, beni anlatmaya zorlayan tuhaf bir zarafet vardı. Kumandan'ın kokusu paravana sindi, ertesi güne kadar orada öyle kaldı. Genç nedimeler, bu ne kadar eşsiz bir şey diye düşündülerse hiç şaşmam!

61. *Yelpaze*

İmparatoriçe Hazretlerinin sütannelerinden biri, Beşinci Kade-me'den bir sütanne, Hyuga vilayetine gitmek üzere yola çıktı bugün. İmparatoriçenin ona yol hediyesi olarak verdiği yelpazelerden birinin üzerinde bir han resmi vardı, İde Kumandanı'nın evini andıran bir han. Yelpazenin arka yüzündeysen sağanak yağmur ve fırtına altında başkentin ve bu salıneyi dalmış seyreden birinin

resmi vardı. İmparatoriçe yelpazenin üzerine, sanki sıradan bir cümle yazar gibi, kendi elleriyle şu cümleyi yazmıştı: "Buralardan gittiğinde ve Doğu'da kıpkızıl parlayan güneşle karşılaştığında, bu şehirde ardı arkası gelmez yağmurları dalgın dalgın seyreden, arkanda bıraktığın dostlarını düşün." Bu, son derece dokunaklı bir temenniydi ve bir sütannenin böyle muhteşem bir efendiyi bırakıp gitmesi çok zor olsa gerek diye düşündüm.

62. *Can Sıkıcı Şeyler*

Birine bir şiir (ya da bir şiire bir cevap) göndermişsindir, ulak gittikten hemen sonra, aklına değiştirsen daha iyi olacağını düşündüğün birkaç sözcük gelir.

Alelacele bir şey dikersin. Tam bitti deyip iğneyi bırakırken, ipliğin ucuna düğüm atmadığını fark edersin. Bir şeyi tersinden diktiğini fark etmek de çok can sıkıcıdır.

Bir gün, İmparatoriçe Güney Sarayı'nda otururken, batı kanadındaki babası Naip Hazretlerini ziyarete gitmişti. Biz de diğer nedimelerle birlikte ana binada toplanmış, hiçbir şey yapmadan öylece bekleyiyorduk. Koridorlarda gezinip, oyalanmaya çalışıyorduk. Derken, İmparatoriçe Hazretlerinden bir ulak geldi. "Çok çabuk bir kaftan isteniyor," dedi. "Hepiniz birlikte işe koyulun ve kaftanı dikip bir sonraki nöbet değişiminden önce İmparatoriçeye yetiştirin." Sonra da elimize desensiz ipek bir kumaş tutuşturdular.

Arkadaşlarımla birlikte ana girişin önünde toplandık, her birimiz ipek kumaşın bir parçasını aldık, hepimiz de işini ilk bitiren kişi olmaya kararlıydık. Birbirimizin yüzünü görmeyecek şekilde yan yana oturduk ve büyük bir hızla dikişe koyulduk. Kaftanın geniş yenlerini alan Myobu Dadı, işini herkesten önce bitirdi. Ama telaşı yüzünden, bir parçanın tersini yüzüne diktiğini fark etmemiş. Son düğümü bile atmadan, yenleri bırakıp ayağa kalktı.

Sıra, giysinin parçalarını tersten dikip birleştirmeye gelince, ortada bir yanlış olduğunu hemen anladık. Nedimeler gülüp dadıyı azarladılar, "Şimdi baştan düzgünce yap bakalım," dediler. Da-

dı, "Kim dikiş dikerken hata yaptığını kabul eder, sizce?" diye karşılık verdi. "Desenli ipek olsaydı, kumaşın tersiyle yüzünü karıştırınca, baştan dikmek gerekirdi, ama böyle desensiz bir kumaşta ne fark eder? Birisi işini yeniden yapacaksa bu niçin ben olayım ki? İşini hâlâ bitirmemiş kızlar yapsın bunu."

Onu ikna edemeyince, geri kalanımız işe tekrar koyulduk. Elimizde iğne iplik dikiş dikip, "Dadı bu işten böyle sıyrılabileceğini mi zannediyor acaba?" diye sızlanırlarken Gen Şonagon, Şin Çunagon ve diğerlerinin yüzlerindeki ifadeyi görmek sahiden eğleneliydi. Tüm bunlar, İmparatoriçe o akşam İmparatoru ziyaret etmek istediği ve "Kim işini önce bitirirse, bana olan sevgisinden emin olacağım," dediği için olmuştu.

Bir ulağın, mektubu yanlış birine götürmesi de can sıkıcı bir durumdur. Hatasını kabul ederse, bu o kadar kötü olmayabilir. Ama sadece kendine söyleneni yaptığında ısrar etmeye kalkışırsa, insanı çileden çıkarabilir. Ben olsam, birinin beni görebileceğinden korkmasam, üstüne çullanıp onu dövebilirdim.

Güzel bir yonca dikmişsindir ya da fil çimeni, sonra ona bakmaya gidersin. Orada, elinde bir kasa ve bir kürek, bitkiyi özenle topraktan söküp götürmek üzere olan birisiyle karşılaşmak amma da üzücü ve can sıkıcı bir deneyimdir. Karşısına bir bey çıksaydı, bunu yapmaya asla cüret edemezdi. Ama karşısındaki kadın olunca umursamaz ve ne kadar ikaz edilirse edilsin "Azıcık alıyorum" gibi şeyler söyleyip tümünden söker götürür. Gerçekten çok can sıkıcı!

Büyük bir ailenin hizmetkârı, taşralı bir memurun evine gider ve onunla kaba saba konuşur, "Tavırlarım sana rahatsız edici gelebilir, umurumda değil, sıkıysa itiraz et," dercesine.

Hemen okumak istediğin bir mektubu başka bir adam kapıp bahçeye kaçır ve mektubu okumaya başlar. Çok can sıkıcı, sinir bozucu bir durumdur bu. Öfkeyle peşinden koşarım koşmasına, ama biz kadınlar perdelerin ötesine geçemediğimizden orada durup şu herifin üstüne bir çullanabilseydim keşke diye hayıflanırım.

Bir kadın, sudan bir sebepten sevgilisine sinirlenir ve yanında yatmak istemez. Yatakta dönüp durduktan sonra, kalkmaya karar

verir. Adam nazikçe onu durdurmaya çalışır, ama kadının kızgınlığı geçmemiştir. Adam "İyi öyleyse!" der, kadının abarttığını düşünerek. "Keyfin bilir." Adam hınçla, başını yorganın altına gömer ve kendini uykunun kollarına bırakır. Soğuk bir gecedir, kadının üstünde sadece ince bir gecelik olduğundan, çok geçmeden kendisini kötü hissetmeye başlar. Evde ondan başka herkes uyuyordur, üstelik tek başına ayakta olup, ortalıkta gezinmesi hiç yakışık almayacaktır. Gece ilerlerken, yatağa dönüp yerine uzanır, "Şu kavga daha erken bir saatte kopsaydı ya, o zaman rahatça çekip gidebilirdim," diye düşünür oflaya puflaya. Derken, dışarıdan, evin arkasından gelen tuhaf sesler işitir. Korkup usulca sevgilisine yanaşır, yorganı çekiştirir, bunun üzerine sevgilisi uyuyor numarası yaparak onu daha da sinirlendirir. Sonunda "Bitti mi soğukluğun?" der adam.

63. *Mahcup Edici Şeyler*

Bir konuğu ağırlarken, arka odalardan birinde kimi hizmetkârların ağızlarına geleni söylediğini işitirsin. Konuğunun da duyabileceğini düşünüp mahcup olursun. İyi de, nasıl susturacaksın adamları?

Sevdiğin adam sarhoş olup hep aynı şeyleri geveler durur.

Birisi hakkında, onun kulak misafiri olduğunu bilmeden konuşmak. Konuşan bir hizmetkâr da olsa, tamamen önemsiz başka bir kişi de olsa, her halükârda mahcup edici bir şeydir bu.

Kendi hizmetkârlarının âlem yaptığını işitmek. Seyahate çıkmış, rahatsız küçük bir yerde kalıyor olsan da, seslerini kendi evinde bitişik odadan duyuyor olsan da, aynı derecede mahcup edicidir.

Çirkin çocuklarının güzel olduğuna inanan anne baba, onu öpüp okşar ve sesini taklit ederek söylediği her şeyi tekrarlar.

Cahilin teki, okumuş kimselerin yanında bilgiç bir hava takınıp büyük adamların adlarını sıralar durur.

Birisi kendi yazdığı şiirleri okur (pek de bir şeye benzemiyor-

lardır) ve size şiirlerinin çok beğenildiğini anlatır – çok malıcup edici bir şeydir bu.

Gece, yatağında uyanık yatarken, yanında yatan kişiye bir şey söylersin, ama o uyumaya devam eder.

Birisi, usta bir müzisyenin yanında sırf kendi zevki için *koto* çalar, üstelik çalgıyı akort bile etmeden.

Karısının yanına uzun zamandır uğramamış bir damat, sokakta kayınpederine rastlar.

64. *Şaşırtıcı ve Üzücü Şeyler*

Tarağını temizlerken, tarağın dişlerinden birine bir şey takılır ve tarak kırılır.

Bir öküz arabası devrilir. İnsan, böylesine sağlam, büyük bir nesnenin sonsuza dek tekerlekleri üzerinde kalacağını zanneder halbuki. Bir rüya gibidir, sersemletir insanı, ağzın açık kalakalır-sın.

Bir çocuk veya bir yetişkin, insanları rahatsız edecek bir şeyi patavatsızca ağzından çıkarır.

Gece boyu kesinlikle geleceğini düşündüğün bir adamı beklemişsindir. Şafak sökerken, tam adamı bir an unutup uykuya daldığın sırada, bir karga öter. Sıçrayarak uyanır ve bir bakarsın ki gün ağarmış – en hayret verici şeylerden biridir bu.

Atıcılık müsabakasında okçulardan biri atışını yapmadan önce uzun süre titremesinin geçmesini bekler; okçu sonunda oku fırlattığında, ok yanlış yöne gider.

65. *Şiir Yazamamak*

Çeltik Filizi Ayı Perhizi sırasında İmparatoriçe Hazretleri, Vazife Binası'nda kalmaktaydı. Ardiye önündeki iki kanatlı daire perhize uygun bir biçimde döşenmişti ve dairenin öncekinden bu kadar farklı bir hale geldiğini görmek hoşuma gidiyordu.

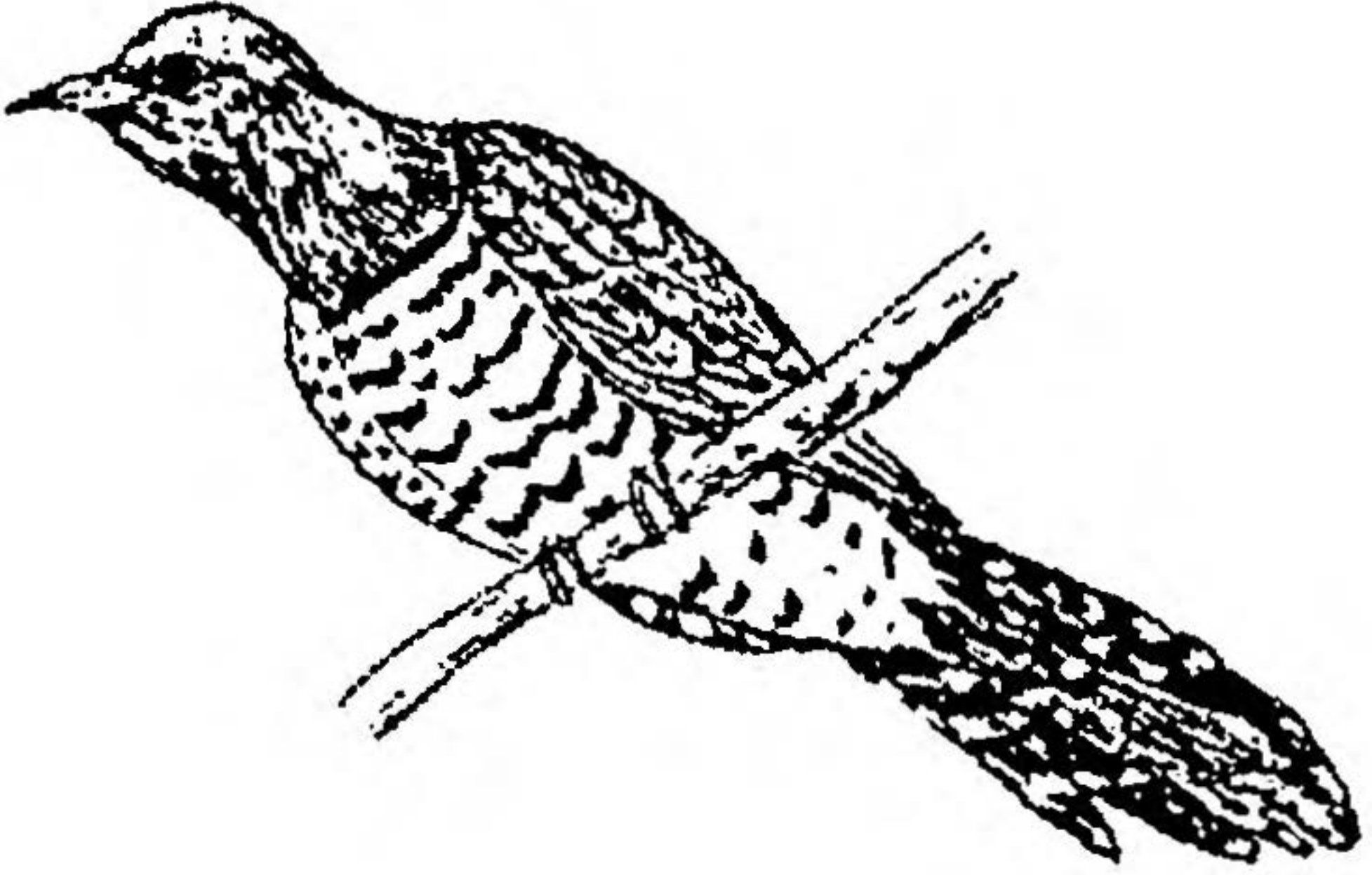
Hava ay başından beri bulutlu ve yağmurluydu. "Bu artık can

sıkmaya başladı," dedim bir gün, "*Hototogisu* ötüşü dinlemeye mi gitsek bir yerlere?" Bu fikir öteki kadınların da hoşuna gitti ve benimle birlikte gelmek istediklerini söylediler. İçlerinden biri Kamo Tapınağı'nın arkasındaki bir köprüyü önerdi; nahoş bir ismi vardı, Dokumacı Köprüsü gibi bir şeydi.¹⁷² "*Hototogisu* orada her gün öter," dedi. "Onlar *hototogisu* değil ki," dedi bir başkası. "Ağustosböceği onlar."

Yine de oraya gitmeye karar verdik ve beşinci günün sabahında İmparatoriçenin Hizmetkârları Odası'ndaki uşaklara arabamızı hazır etmelerini buyurduk. Yağmur mevsimi olduğundan Sarayın kuzeyindeki Muhafız Evi'nin yanındaki kapıdan çıkmamıza kimse'nin itiraz etmeyeceğine karar verdik.¹⁷³ Araba verandaya getirildi ve dördümüz¹⁷⁴ bindik. "Kendimize başka bir araba bulup onlarla gidemez miyiz?" diye sordu diğer bazı kadınlar, ama İmparatoriçe karşı çıktı. Büyük bir hayal kırıklığına uğramışlardı ama biz gene de şikâyetlerine kulak asmadık ve hallerine pek de üzülemekten yola koyulduk.

Araba yolundan geçerken şamatacı bir güruh görünce neler olup bittiğini sorduk. Büyük yayla ok atma çalışması yaptıkları ortaya çıktı. Kalıp bir süre izlemeye davet ettiler bizi. "Sol Muhafız Bölüğünün Orta ve Küçük Kumandanları buradalar," dediler. Fakat böyle birilerini görmedik; Altıncı Kademe'den birkaç subay dolanıyordu etrafta, o kadar. "Pek de ilginç değil, öyle değil mi?" dedim. "Haydi bir an önce yola devam edelim artık."

Böylece, yol bize tatlı tatlı Bayramı¹⁷⁵ anımsatırken Kamo'ya doğru yolumuza devam ettik. Efendi Akinobu'nun evi yolumuzun üzerinde olduğundan, birisi durup eve bakmayı önerdi. Adamlarımıza arabayı verandaya çekmelerini söyledik ve hepimiz indik. Sade, basit bir yerdi. Üzerinde at resimleri olan kâğıttan sürme kapı, hasır örgülü paravanlar, mikuri otundan yapılmış *misu*'lar, her şey eski moda görünsün diye kasten düzenlenmişti sanki. Ev de en sade tarzda tasarlanmıştı; her şey zavallı ve tıkış tıkış olmasına rağmen evin belli bir albenisi vardı yine de. *Hototogisu*'ya gelince, birbirlerine öyle avaz avaz şakıyorlardı ki neredeyse sağır olu-

yorduk. Yazık, keşke İmparatoriçe Hazretleri de orada olsaydı da onları işitebilseydi; ayrıca bizimle gelmeyi delicesine arzulayan kadınlara da acıdık.

"İnsan yeni bir yere gittiğinde," dedi ev sahibimiz, "oraya özgü şeyleri görmek daima ilginç olur." Benim pirinç bitkisi olduğunu tahmin ettiğim şeylerden çok miktarda getirtti, ayrıca kendi evinden gayet alımlı birkaç genç kız ile komşu çiftliklerdeki alt tabakadan bazı kadınları çağırttı. Birkaçı daha önce hiç görmediğim döner bir makine kullanırken, altı kişi de pirinçleri dövdü. Çalışırken öyle acayip bir şarkı söylediler ki hepimiz kahkahalara boğulup *hototogisu* şiirlerimizi yazmayı tamamen unuttuk.

Sonra Efendi Akinobu, hizmetkârlarına Çin resimlerinde görülebilecek türden birtakım küçük masalar çıkarmalarını buyurdu, sonra da önümüze bir yemek kondu. Hiçbirimizin yemeğe ilgi göstermediğini fark edince de "Maalesef sadece basit bir taşra yemeği sunabiliyorum size," dedi. "Ama böyle yerlere geldiğinizde yemeği beğenmezseniz, bunu ev sahibinize açıkyüreklilikle söylemeniz gerekir, o zaman damak tadınıza daha uygun başka bir şey sunacaktır. Siz hanımlar bugüne dek ağırladığım en çekingen konuklarsınız." Bizi çekinmeden yemeye davet etti. "Biraz şu eğrelti filizlerinden alın lütfen," dedi. "Kendi ellerimle topladım."

"Ama," dedim, "sıradan hizmetkârlar gibi yan yana dizilip yemek yememizi mi bekliyorsunuz sahiden?"¹⁷⁶

"Ah, tabii ya," dedi Akinobu ve refakatçilerine tabakları kaldırmalarını emretti. "Sizin gibi nedimelerin Saray hayatının resmiyetine alışık olduklarını bilmem gerekirdi." Hizmetkârlar telaş içinde masalardan tabakları toplayıp her şeyi yerli yerine koyarken, adamlarımızdan biri geldi ve yağmur yağacağını bildirdi. Bu yüzden, hemen arabamıza döndük.

"*Hototogisu* şiirimi gitmeden önce yazmayı isterdim," dedim. "Önemli değil," dedi diğerleri. "Dönüş yolunda da yazabilirsin pekâlâ."

Yola çıkmadan önce havlupüskülünün beyaz çiçeklerle kaplı uzun dallarından kopardık ve perdelerin kenarından sarkıtarak arabamızı süsledik. Arabanın tavanına büyük beyaz bir örtü serilmiş gibi göründü. Refakatçilerimizin çok hoşuna gitti bu ve yüksek sesle gülerек mümkün olan her yere, hatta arabanın bambu iskeletine bile dallar sokuşturmaya başladılar. "Burada hâlâ yer var," diye bağırıyorlardı dalları art arda arabaya eklerken. "İşte şurada da yer var."

Dönüş yolunda birilerinin bizi göreceğini umuyordum. Heyhat, karşılaştığımız tek kişi ara ara gördüğümüz alt seviyeden bir din adamıyla alt tabakadan adlarını anmaya bile değmeyecek kadar sıradan birkaç kişiydi. Saraya yaklaşırken birilerinin bizi görüp arabamızla ilgili haberleri yaymasını sağlamadan gezintimizin sona ermesine izin veremeyeceğimize karar verdik. Bu yüzden de Birinci Muhafız Sarayı'nın yanında durduk ve bir hizmetçiyle Maiyet Memuru Fujivara no Kiminobu'ya *hototogisu* dinlemekten döndüğümüzü bildiren bir haber gönderdik. "Hemen sizinle olacağım sevgili hanımlar" diye cevap geldi. Ulak, Fujivara Hazretlerinin Refakatçiler Salonu'nda bulunduğu için rahat kıyafetler giymiş olduğunu ve üzerini değiştiğini ekledi. Bunun üzerine beklememizin mümkün olmadığını söyledik ve sürücümüze tam hız Tsuçi Kapısı'na¹⁷⁷ doğru hareket etmesini buyurduk. Az sonra Kiminobu arabamızın ardından koşup bize yetişti; peşinde de, daha

ayakkabılarını bile giymeye vakit bulamamış birkaç refakatçi ve uşak vardı. İnanılmaz bir hızla giyinmeyi başarmıştı, ama yolda koşarken hâlâ kuşağını bağlamaya çalışıyordu. "Bir dakika bekleyin!" diye seslendi. "Bir dakika bekleyin!" Sürücümüze daha hızlı gitmesini söyledik; Kiminobu nefes nefese kalmış ve had safhada telaşlı bir halde bizi yakaladığında çoktan Tsuçi Kapısı'na varmıştık. Arabamızın nasıl süslendiğini ancak o zaman gördü. "Akılselim sahibi bir insanın bineceği araba değil ama bu," dedi gülererek. "Lütfen dışarı çıkın da sizi göreyim!" Yanındaki adamlar çok eğleniyordu. "Peki ya şiirleriniz?" diye ekledi. "Onları dinlememe izin vermelisiniz."

"Olmaz," dedim, "onları önce İmparatoriçe Hazretlerine göstermemiz gerekiyor." Tam o anda ciddi ciddi yağmur yağmaya başladı. "Bu kapıyı yapmışlar da çatısını niye yapmamışlar acaba," dedi Kiminobu. "Böyle bir günde ne kadar sinir bozucu bir durum! Eve nasıl döneceğim? Arabanızın ardından koşmaya başladığımda aklımdaki tek düşünce sizi kaçırmamaktı. Birilerinin beni görebileceği hiç aklıma gelmemişti. Hay Allah, gerçekten de dönmem gerek. Ne can sıkıcı bir durum!"

"Gelin, gelin!" dedim. "Niçin bizimle birlikte Saraya gelmiyorsunuz?"

"Şu başımdaki *eboşi*'yle mi?" dedi. "Nasıl olur?"

"Birini yollayın, o size uygun bir şeyler getirsin."

Ne var ki, artık gerçekten bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu ve başlarını örtecek bir şey olmayan adamlarımız arabayı ellerinden geldiğince hızla çekiyorlardı. Bir refakatçi Kiminobu'ya sarayından şemsiye getirdi, eve dönerken de birisi şemsiyeyi üzerinde tuttu; bu kez yavaş yavaş yürüyordu ve vücudunu hafifçe arkaya çevirerek bize bakarken yüzünde hüznün dolu bir ifade vardı. Elinde küçük bir havlupüskülü dalından başka bir şey olmadığını görmek hoşuma gitti.

İmparatoriçenin huzuruna çıktığımızda başımıza neler geldiğini sordu. Bizimle gelemeyen hanımlar önce kızgın ve asık suratlıydı, ama biz Kiminobu'nun Birinci Cadde boyunca arkamızdan

nasıl koştuğunu tarif edince onlar da güldüler.

"Pekâlâ," dedi İmparatoriçe Hazretleri, "neredeler – şiirleriniz?" Hiç şiir yazmadığımızı belirttik.

"Gerçekten mi?" dedi. "Pek yazık. Saraydaki Beyler gezintinizden mutlaka haberdar olacaklardır. Gösterecek tek bir ilginç şiirinizin olmamasını nasıl açıklayacaksınız? *Hototogisu*'yu dinlerken anında bir şeyler karalamanız gerekirdi. Anın keyfini sonuna kadar sürmeyi istediğiniz için ilhamımızın elinizden kayıp gitmesine izin vermişsiniz. Beni şaşırttınız! Yine de telafi etmek için geç değil. Şimdi yazın bir şeyler. Sizden çok fazla bir şey istemiyorum."

Haşmetmeaplarının söylediği her şey doğruydu, biz de bu başarısızlığımızdan dolayı gerçekten müteessir olmuştuk. Öteki kadınlarla yazılabilecek şiirler hakkında konuşuyordum ki Kiminobu'dan bir ileti geldi. Şiiri küçük beyaz dala iliştilmişti ve kâğıt da çiçek kadar beyazdı:

Bileydim gittiğınızı
Hototogisu'nun şarkısını dinlemeye,
Yüreğimi gönderirdim, size eşlik etsin diye.

Ulak bir cevap bekliyor olduğundan, dairelerimizden bir mürekkeptaşı alıp getirnesini istedim birinden, ama İmparatoriçe kendisinininkini kullanmayı buyurdu. "Çabuk," dedi. "Buna bir şeyler yaz." Kapağa bir kâğıt konmuştu.

"Cevabı niçin siz yazmıyorsunuz?" dedim Saişo Hanım'a. "Hayır, sizin yazmanızı yeğlerim," dedi.

Bu arada hava kararıyordu ve yağmur bu kez şiddetli gökgürültüleri eşliğinde yağmaya başladı, öylesine korktuk ki pencere kafeslerini kapatmaktan başka hiçbir şey gelmiyordu aklımıza. Bu kargaşa içinde ulağı unutuvermiştik.

Gökgürlemesi akşam karanlığına dek sürdü. Nihayet sona erdiğinde, cevabi şiirimizi yazmaya koyulduk. Ama tam o sırada İmparatoriçeye fırtınayı ne şekilde atlattığını sormak üzere bir grup Yüksek Saray Soylusu ve Kıdemli Saray Erkânı gelince biz

de Batı kapısına gidip onlarla konuşmak zorunda kaldık.

Sonra nihayet şiirimize odaklanabildik. Ama şimdi de diğer kadınlar şiir kime hitap ediyorsa bir tek onun sorumlu olması gerektiğini söyleyerek çekildiler. Gerçekten de can sıkıcıydı: şiir sanatının *karma'sı*¹⁷⁸ o gün iyi değildi.

"Gezintimiz hakkında elimizden geldiğince sessiz kalmamız gerek," dedim gülerek.

"*Hototogisu*'yu dinlemeye gidenlerinizden bazılarının bununla ilgili doğru düzgün bir şiir yazamaması için," dedi İmparatoriçe Hazretleri, "hâlâ bir neden göremiyorum. Sanırım kendinizi buna karşı koşullandırdığınız için." Bayağı kızgın görünüyordu; yine de bunun bile büyüleyici olduğunu düşünüyordum. "Evet, Haşmetmeap," dedim, "ama artık bütün olay biraz anlamsız hale geldi."

"O kadar mı anlamsız?" dedi.

Böylece şiir konusuna da bir son verilmiş oldu.

~

Birkaç gün sonra gezi hakkında konuşurken Saişo Hanım, Akino-bu'nun elleriyle topladığını söylediği eğretili filizlerinden söz etti. İmparatoriçe Hazretleri kulak misafiri oldu. "Gezinizden bula bula bunu mu buldunuz hatırlayacak!" dedi gülerek. Bir kâğıt parçası kaptı ve şunları yazdı, "O eğretili filizlerine duyduğu özlem oylar durur aklını."

"Haydi," dedi bana, "açılış mısralarını senin yazman gerekiyor."¹⁷⁹ Hoşuma gitti, ben de şöyle yazdım: "Dinlemeye gittiği *hototogisu*'nun şarkılarından ziyade."

"Pekâlâ, Şonagon," dedi İmparatoriçe neşeyle, "O kuştan söz etmeye nasıl cüret edebildin acaba."

"Nasıl, Haşmetmeap?" diye cevap verdim utana sıkıla. "Zaten," diye devam ettim, "bir daha kesinlikle şiir yazmamaya karar verdim. Ne zaman yazılacak bir şiir olsa bu görevi bana veriyorsunuz, sizin hizmetinizde kalmayı nasıl sürdüreceğini bilemiyorum. Ne de olsa daha heceleri bile doğru saymayı beceremiyorum.

İlkbaharda kış şiirleri, sonbaharda ilkbahar şiirleri ve erik çiçekleri açarken kasımpatılar hakkında şiirler yazmam nasıl beklenebilir? Ailemde birçok şair olduğunun farkındayım¹⁸⁰ ve şiirlerimden biri iyi çıkar da insanlar 'O gün yazılanlar içinde en iyisi Şonagon'unkiydi. Ama babasının kim olduğunu düşününce hiç de şaşırtıcı değil' derse elbette çok memnun olurum. Sorun şu ki benim özel bir yeteneğim yok, kendimi zorlarsam da ben şaheser yazdım zannederken ortaya eğreti bir şiir çıkarsa atalarımın anısına leke sürdüğümü düşünürüm."

Gayet ciddi konuşuyordum, ama İmparatoriçe güldü ve şöyle dedi, "O zaman ne istiyorsan tam olarak onu yapmalısın. Bir daha senden şiir yazmanı istemem."

O akşam geç saatlerde, Maymun Gecesi¹⁸¹ için mükellef hazırlıklar yapan Orta Nazır Koreçika Hazretleri, İmparatoriçenin nedimelerinin yazmaları beklenen şiirlerin konularını verdi. Hepsi çok heyecanlandı ve kendilerini hemen bu işe verdiler. Bu arada ben İmparatoriçeyle kaldım ve kendisine çeşitli konulardan bahsettim. Bir süre sonra Koreçika beni gördü. "Neden diğerlerine katılıp şiir yazmıyorsunuz?" diye sordu. "Seçin konunuzu."

"İmparatoriçe Hazretleri beni muaf tuttu, artık şiir yazmayacağım," dedim, "bu tip şeyler hakkında endişelenmem gerekmiyor artık."

"Ne kadar tuhaf!" dedi Koreçika. "Buna izin verdiğine inanmak güç. Pekâlâ, başka zaman canınız ne istiyorsa yapın, ama lütfen bu gece bir şeyler yazın."

Ama hiç umursamadım. Diğer kadınların şiirleri değerlendirilirken İmparatoriçe bana şu şiiri verdi:

Sen olmayacaksın elbet –
Sen ki Motosuke'nin vârisi –
Bu geceki şiir faslına iştirak etmeyen.

Gevrek gevrek güldüm ve Koreçika ne olduğunu sorduğunda şu şiirle karşılık verdim:

Öyle bir adamın kızı olduğum bilinmese,
İlk ben olurdum
Bu nazım gecesinde bir şiir kaleme alacak.

Daha sonra İmparatoriçe Hazretlerine eğer babam bir başkası olsaydı, daha benden istenmeksizin onun için binlerce şiir yazmış olurdum diye ekledim.

66. *Açık, Mehtaplı Bir Geceydi*

Yaprak Dökümü ayının onundan sonra açık, mehtaplı bir geceydi. Vazife Binası'nda kalan İmparatoriçe Hazretleri verandanın kenarında otururken, Ukon no Naişi onun için *biva* çalışıyordu. Orada bulunan diğer hanımlar konuşarak ve gülüşerek beraberce oturuyorlardı; ama ben ana koridor ile veranda arasındaki sütunlardan birine yaslanmış kendimle baş başaydım.

İmparatoriçe Hazretleri "Niye bu kadar sessizsin?" diye sordu. "Bir şeyler söyle. Sen konuşmadığın zaman kederli bir hava oluyor etrafta."

"Güz ayına bakıyordum," diye cevap verdim.

"Hah işte," dedi o da. "Tam senin söyleyeceğin bir laf bu."

67. *Gönlün Başköşesi*

Bir gün, İmparatoriçenin huzurunda, aralarında birçok Kıdemli Saray Erkânı ve genç asilzadenin de olduğu birçok insan varken, ben bir sütuna yaslanarak diğer kadınlar ile gevezelik ediyordum. Birden İmparatoriçe Hazretleri önüme bir not fırlattı. Notta şöyle yazıyordu: "Seni sevmeli miyim yoksa sevmemeli miyim? Sana gönlümde başköşeyi veremezsem ne yapacaksın?"

Hiç kuşku yok ki, bir süre önce şunu dediğim bir konuşmayı duymuştu, onu ima ediyordu: "İnsanlar en çok beni sevmiyorlarsa hiç sevmeseler de olur bence, benden nefret etseler, hatta bana kötü bile davransalar daha iyi. İkinci veya üçüncü sırada sevilmek-tense, ölmek daha iyidir. Evet, başta ben gelmeliyim." Bunu du-

yan birisi "İşte, Yasanın Tek Vasıtası!"¹⁸² deyince herkes kahkaha-ya boğulmuştu.

Sonra, İmparatoriçe bana bir fırça ve birkaç kâğıt verdi. Ben aşağıdaki notu yazdım ve ona verdim: "Cennette Nilüfer Yataklarının arasına girdikten sonra, dokuz kademenin en düşüğüne bile razıyım."¹⁸³

"Olmadı ki," dedi İmparatoriçe, "yelkenleri suya indiriverdin hemen. İyi bir şey değil bu. Daha önceki gibi düşünmeye devam etmeni tercih ederdim."

"Karşımdakinin kim olduğuna göre davranırım," diye cevap yazdım. Bunun üzerine o da, "Olmaz, en önemli insanların gönlünde bile başköşeye oturmaya çalışmalısın," deyince hoşuma gitti.

68. *Orta Müsteşar Takaie Hazretleri*

Orta Müsteşar Takaie Hazretleri, bir gün İmparatoriçeyi ziyarette gelip ona bir yelpaze sundu. "Çok ihtişamlı bir yelpaze iskeleti buldum," dedi. "Kaplanmasını istiyorum, ama alelade bir kâğıtla değil. Çok özel bir şey arıyorum."

Haşmetmeapları, "Ne tür bir iskelet bu?" diye sordu.

Takaie, "Kesinlikle muhteşem," dedi. "Görenler, daha önce böyle bir şey görmediklerini söylüyorlar ki haklılar."

Ben de "O zaman, yelpaze çerçevesi değil de bir denizanasının kıkırdağı gibi bir şeydir o," dedim.¹⁸⁴

Takaie, "Çok komik!" dedi. "Ya ben de tam onu kastediyorsam?"

Bu olay "mahcup edici şeyler" bölümümde yer almayı hak ediyor, bunu hiç yazmasam daha iyi olurdu belki. Ama, bana yazar-ken hiçbir şeyi atlamaman gerek demişlerdi bir kere, başka seçeneğim yoktu.

69. Uzun Bir Yağmur Mevsiminde Bir Gün

Uzun bir yağmur mevsiminde bir gün, Tören Nazırı Nobutsune, İmparator Hazretlerinden bir mesajla birlikte İmparatoriçenin sarayına geldi. Kendisine bir minder getirdiler, ancak o minderi, her zamankinden de daha uzağa itip yere oturdu.¹⁸⁵

Ona, "O mindere kimi oturtmayı düşünüyorsunuz?" diye sordum.

Gülerek cevap verdi: "Yağmurda bunca ıslandıktan sonra mindere oturursam, her tarafı kirlenir, ayak izlerimle lekelenir."

"Nasıl yani?" dedim. "Minderi paspasla mı karıştırdınız?"¹⁸⁶

"Pek de akla gelmeyecek bir şaka değil bu," dedi Nobutsune. "Ben ayak izlerimden bahsetmeseydim, küçük şakanız hiç aklınıza gelmezdi."

Ardından, şakayı benim değil kendisinin yaptığına dikkat çekmeye devam etti. Başlangıçta hoşuma gitti, ancak bir süre sonra kendisini bu kadar çok övmesini dinlemeye dayanamadım ve İmparatoriçeye dönerek şu hikâyeyi anlattım: "Uzun yıllar önce Büyük İmparatoriçenin¹⁸⁷ sarayında, alt kademedен olmasına rağmen epeyce nam salmış Enutagi adında bir saray hizmetkârı yaşıyordu. O zamanlar, (Mino Valisi olarak görev yaparken ölen) Fujivara no Tokikara, Mabeyinci idi. Bir gün, alt kademedен birçok hizmetkârın toplandığı odaya uğrayıp şöyle dedi: 'Meşhur Enutagi sensin demek! Neden ismin gibi değilsin?' Enutagi, 'Öyleyim' diye cevap verdi, 'ama havaya bağlı, bazen öyleyim bazen değilim.' Yüksek Saray Soyluları ve Kıdemli Saray Erkânı dahil olmak üzere herkes Enutagi'nin çok zeki biri olduğunu düşünmüştü, çünkü ona önceden bir tuzak kurulsa bile, her zaman akıllıca kendisini sıyırmayı beceriyordu. Hakkında anlatılan hikâyeler doğru herhalde. Uzun bir zamandır hiçbir değişikliğe uğramadan kuşaktan kuşağa geçiyorlar, baksanıza."

"Evet," dedi Nobutsune, "ama bu fikri onun kafasına sokan insan Tokikara idi. Bendeniz de," diye devam etti sözlerine, "bana vereceğiniz herhangi bir konuda ya Çince ya da Japonca iyi bir

şiiir yazabilirm."

"Gerçekten mi!" diye cevap verdim. "Çok iyi, size bir konu vereceğim ve lütfen, siz de bana Japonca bir şiir yazacaksınız!"

"Harika," dedi Nobutsune. "Ama neden sadece bir konu? Çok daha fazlası ile başa çıkabilirim."

Biz bu minval üzere konuşurken, İmparatoriçe, İmparatora cevap mektubunu bitirdi. Nobutsune de bunu fırsat bilerek "Gitsem iyi olur," diyerek hemen ayrıldı.

O odayı terk ettikten sonra biri, "Zerre yetenek yoktur onda," dedi. "İster Çince yazsın ister Japonca hepsi aynı derecede feci şeyler. İnsanlar bu yüzden hep gülerler ona. Kaçmasının nedeni buydu."

Bir gün, Nobutsune Saray Marangozhanesi'nde idarecilik yaparken sanatkârlardan birine bir işin nasıl yapılacağına dair bir açıklama içeren bir taslak gönderdi. Çin harfleriyle "Lütfen, şu şekilde yapın" diye de eklemişti. Bu kâğıt parçası tesadüfen benim de elime geçti ve bu, şimdiye kadar gördüğüm en mantıksız yazıydı. Onun mesajının yanına "İşi bu şekilde yaparsanız, ortaya kesinlikle garip bir şey çıkacaktır" diye yazdım. Bu belge, İmparatorluktaki dairelerde dolaştı ve – tabii ki, öfkelenen ve bu olaydan sonra bana kin tutan Nobutsune dışında her gören çok eğlendi.

70. Şigei Şa Hanım Veliaht Prens ile Evlenirken

Şigei Şa Hanım, Filizlenme ayının onunda Veliaht Prens ile evlenip saraya girdiğinde şaşıaalı törenler düzenlendi. Şigei Şa kardeşi İmparatoriçeye sık sık mektup yazardı, ama ikisi bir araya gelmemişlerdi. Çamaşır Serme ayının onunda Şigei Şa Hanım İmparatoriçeyi görmeye geleceğini ilan eden bir ileti gönderdi.

Bu ziyaret şerefine İmparatoriçenin odaları her zamankinden daha güzel süslendi, her şey özel bir ihtimamla temizlendi, düzenlendi. Biz nedimeler de büyük hazırlık yaptık.

Şigei Şa Hanım saraya geceyarısından epey sonra vardı, öyle ki gelişinden bir müddet sonra gün ağarmıştı. Toka Sarayı'nın do-

ğu kanadında kendisi için hazırlanan yüksek tavanlı daireye alındı. Ertesi sabah erken saatte pencerelere kafesler kondu; gün doğarken Şigei Şa Hanım'ın babası saygıdeğer Naip eşiyle birlikte aynı arabada geldiler.

Sabah vakti, saçları yapılırken İmparatoriçeye refakat ettim. İmparatoriçenin oturduğu yer salonun orta kısmında bulunuyordu. Ana salona, yaklaşık iki metre yüksekliğinde, doğu batı yönünde uzatılmış ve cephesi kuzeye, odanın arkasına bakan bir *kiço* yerleştirilmişti; odada, bir hasır üstüne Haşmetmeapları için konan bir minderden ve mangaldan başka bir eşya yoktu. *Kiço*'nun güneşe bakan tarafında, gölgeliğin arkasında kalabalık bir grup nedime toplanmıştı.

Saçları yapılırken İmparatoriçe bana Şigei Şa'yı tanıyıp tanımadığımı sordu. "Onu nasıl tanıyabilirim Haşmetmeap!" diye cevap verdim. "Kendilerini bir defa, Şakuzen Tapınağı'ndaki törende, arkasından şöyle bir görmüştüm."

"Peki öyleyse," dedi İmparatoriçe. "Arkamda otur, *kiço* ile sütun arasındaki boşluktan bakarsan onu görebilirsin. Çok güzel öyle değil mi?" Şigei Şa'yı gördüğüme fazlasıyla memnun olmuşum ve kendisini daha yakından, rahatça görebilmeyi iple çekiyordum.

Artık İmparatoriçenin saçları yapılmıştı, giydirilmeye hazırды. Dövülmüş ipekten üç katlı lâl rengi bir entarinin üstüne, biri bol nakışlı diğeri daha az işli olmak üzere mürdüm eriği renginde iki kaftan giydi. "Söylesenize," dedi, "cidden sizce de lâl rengi, erik rengiyle uyumlu oluyor mu? Bu rengin henüz mevsimi değil biliyorum, ama yine de giyindim zira açık yeşil ve o nevi renklerden hiç hazzetmiyorum, fakat bu renk, lâl rengine gitmedi galiba!"¹⁸⁸

Renk terkihi sıradışı olmasına rağmen İmparatoriçe Hazretleri güzel görünüyordu. Giysilerin renkleri tenine mükemmel uyнуştı; ona hayranlıkla bakarken Şigei Şa'nın da onun kadar güzel görünüp görünmediğini öğrenmek için sabırsızlanıyordum.

İmparatoriçe dizleri üstünde *kiço*'nun yanından dışarı çıktı. Kadınların bazıları benim paravanların arasına yerleşip salonun diğer kısmındaki insanları süzdüğümü fark edip "Ne garip bir

davranış" dediler, pek eğlendim.

Perdesiz ve paravansız salon tamamen gözler önündeydi, her şey gayet net görülüyordu. Naibin eşi olan hanımefendi, lâl rengi kolalı iki elbisenin ve asilzadelerin taşıdığı uzun eteğin üstüne beyaz bir harmananiye giymişti. Eteğini taşıyarak odanın dip tarafına doğru yürüdü, yüzü doğuya dönük olduğundan sadece kıyafetini görebildim.

İmparatoriçenin kardeşi kuzeyde biraz daha uzakta duruyordu ve yüzü güneye, bana doğru dönüktü; üstünde mürdüm eriği renginin farklı tonlarında iç giysisi, menekşe rengi damaskodan bir elbise ve onu daha da genç gösteren ağır işlemeli, açık yeşil ipekten bir üst giysisi vardı. Yüzünü yelpazenin arkasında saklıyordu, çok hoş görünüyordu. Cidden muhteşemdi.

Saygıdeğer Naip açık menekşe rengi bir harmananiye, açık yeşil şeritleri olan bir pantolon ve lâl rengi bir iç giysisi giymişti. Yüzü bize dönük, sırtı, salonla veranda arasında duran bir sütuna dayalıydı; harmananiyesinin kurdelelerini gevşek bir düğüm atarak süslü yakalığına bağlıyordu. Kendi kızlarının ne kadar güzel olduğuna bakarak keyifle gülümsüyor, her zamanki şakacı üslubuyla konuşuyordu.

İmparatoriçenin kardeşine bir kez daha baktım; bir tablodan çıkmış gibi güzel, orada oturuyordu. Fakat, sakın tavrıyla İmparatoriçeye, onun olgunlaşmaya başlayan yüzünün zarifliğine¹⁸⁹ ve giysisinin çok güzel ortaya çıkardığı teninin rengine bakınca, Şigei Şa Hanım'ı şimdi iyice görmüş olmama rağmen, kesinlikle anladım ki, dünya üzerinde kimseyi İmparatoriçe Hazretleriyle kıyaslamamanın imkânı yoktur.

Elini yüzünü yıkaması için Şigei Şa'ya su getirdiler. Bu su, hatırladığım kadarıyla Senyo ve Jogan saraylarından gelen iki soylu genç kız ve dört hizmetçi tarafından getirildi. Çin işi çatının altında uzanan salonun sonundaki balkonda, sadece altı nedime duruyordu. Balkonun darlığından ötürü, Toka Sarayı'na gelene kadar Şigei Şa'ya eşlik etmiş olan diğer yarısı hanımlarının sarayına geri dönmüşlerdi.

Genç soylu hanımlar, uzun kuyruklu kiraz rengi elbiseleri, açık yeşil ve mürdüm eriği rengindeki iç giysileriyle müthiş sevimliydiler. Hizmetçilerden su leğenini alıp Şigei Şa'nın yanına koymalarını izlemek çok hoştu. Şigei Şa Hanım'ın maiyetindeki ler arasında Kraliyet kâhyası Sukemasa'nın kızı Şoşo Hanım ile babası Kitano'nun Üçüncü Kademe asilzadelerinden olan Saişo Hanım da bulunuyordu. İmparatoriçenin yanında oturuyorlardı. Bu iki hanımın Çin işi ceketleri, *kiço*'nun altından taşmıştı; güzellikleriyle büyülenmiş olarak seyrediyordum onları. Aynı anda, "Saraylı Kızlar", İmparatoriçeye getirdikleri suyu takdim ediyorlardı; uçlara doğru rengi koyulaşan mavi kumaştan etekler, belleğinde şerit, omuzlarında süslemeler olan Çin işi ceketler giymişlerdi; yüzlerinde ağır bir pudra tabakası vardı. Hizmetçiler onlara gerekli eşyaları verdiler. Bütün bunlar Çin tarzında, usulüne uygun olarak yapılıyordu ve pek zarifti.

Kahvaltı vakti yaklaştığında bir kuaför geldi ve İmparatoriçenin yemeğini hazırlayan hizmetçi kadınların ve Naibin ailesinden hanımların saçlarını yaptı. Fakat bu esnada, salonu ikiye ayıran paravanı kaldırdılar ve onun arkasına saklanıp gizlice gözetleyen bendeniz, görünmezlik büyüğü bozulmuş bir büyücü gibi hissettim kendimi. Gördüklerim bana yetmemişti, üzgündüm. Başka bir sütunun yanına gittim, oradan *misu*'yla *kiço* arasındaki boşluktan gözetlemeyi sürdürebilirdim. Gelgelelim, elbisemin kuyruğu ve eteğimin ucu dışarı taşıyordu. Naip Hazretleri bunu fark etmiş olacak ki, azarlar bir tonla "Bir sisin arkasındaymış gibi görünen bu kişi de kim ola?" dedi.

"Hiç kuşku yok Şonagon'dur," diye cevapladı İmparatoriçe, "olan biteni görmeye pek meraklı."

Naip Hazretleri "Ah!" diye bağırdı, "utanç içindeyim. Şonagon benim eski bir tanışımdır; kızlarımı görüp ne kadar çirkin olduklarını düşünecek şimdi," dedi. Yüzü gururla ışıldıyordu.

İmparatoriçenin kahvaltısını getirdikten sonra İmparatoriçenin kardeşinin kahvaltısını da getirdiler. Bunun üzerine Naip de, "Kıskanmaya başlıyorum ama. Hanımefendilere yemeklerini ikram işi

bitti herhalde. Umarım onlar yemeklerini çabuk yerler de ben ve yaşı karım da artıkları yemeye başlayabiliriz." Bütün gün boyunca böyle şakalar yapmaya devam etti.

Başmüsteşar ve Üçüncü Kademe'den Orta Kumandan, küçük Matsumigi ile birlikte geldiler. Onları sabırsızlıkla bekleyen Naip, küçük çocuğu kollarının arasına aldı ve dizlerinin üzerine oturttu. Hayranlık verici bir manzaraydı. İki genç soylu, dar verandada kendilerini rahatsız hissetmişlerdi; saray kıyafetlerinin altındaki giysileri yerde sürünüyor, yayılıyordu.

Başmüsteşar Hazretleri çok yakışıklıydı. Orta Kumandan'ın da beni çok etkileyen rahat bir havası vardı. Bu iki gence bakarken, ki her ikisi de mükemmeldi, bana öyle geldi ki, bu iki müthiş oğul Naip için tabii bir şeyse de böyle harika evlatlar doğurabildiğine göre, hanımının önceki hayatı gerçekten örnek bir hayat olmalıydı. Naip, oğullarına hasır minderlere oturmalarını söyledi, ama onlar görevlerine dönmek zorunda olduklarını söyleyerek çabucak kalktılar.

Kısa bir süre sonra, protokolden bir görevli (adını bilmiyorum) gelip İmparatoriçeye İmparatorun mektubunu ilette. Masaları dizdikleri salonun kuzeyinde bulunan odaya bir minder yerleştirdiler ve elçi buraya oturdu. İmparatoriçe de hemen cevabını yazdı.

İçsaray Muhafız Alayı Alt Kumandanı Çikayori Veliaht Prensin Şigei Şa'ya mesajını getirdiğinde, minderleri henüz kaldırmamışlardı. Mektubunu verdi ve salonun verandası dar olduğu için, onun minderleri sarayın doğu tarafındaki verandaya yerleştirildi. Naip, eşi, İmparatoriçe mektubu aldılar ve birbirlerinin ardı sıra mektubu okudular. Naip, hemen cevap verilmesi gerektiğini söyledi. Ama Şigei Şa, bunu yapmakta hiç de aceleci görünmüyordu. "Neden yazmıyorsun? Yoksa seni izlediğim için mi?" diye sordu babası. "Aksi halde kendiliğinden hemen cevap yazardın!" Şigei Şa Hanım hafifçe kızarıırken onun tatlı bir şekilde gülümseyişini görmek çok hoşuma gitmişti. Sonra annesi de ona acele etmesini söyledi ve Şigei Şa, salonun arkasına geçerek yazmaya başladı. Naip Hazretlerinin eşi Hanımefendi de kızının yanına gitti ve iki-

si beraber cevabı hazırladılar. Şigei Şa'nın mahcubiyeti gittikçe artıyor gibiydi.

Ulağa hediye olarak, İmparatoriçe tarafından bir üst giysisi ve açık yeşil kumaştan bir pantolon hazırlatıldı. Üçüncü Kademe'den Orta Kumandan bunları ulağa verdi, fakat adam hediyeleri alıp giderken pek memnun olmuş gibi görünmüyordu.

Küçük Matsumigi'nin kırık dökük bir sürü şey söylemesi herkesin çok hoşuna gidiyor, herkes ona alaka gösteriyordu. "Onu İmparatoriçenin oğluymuş gibi göstermenin zararı olmaz herhalde!" dedi Naip. Tabii ki şaka yapıyordu, onu dinlerken kendi kendime İmparatoriçenin neden hâlâ babasının ima ettiği şeyi yapma mutluluğuna erişmediğini soruyordum¹⁹⁰ endişeyle.

Koyun Vaktine doğru, İmparator, ipek kıyafetlerini hışırdatan nedimeleriyle birlikte salona girdi. Gelişi o kadar ani olmuştu ki, hizmetçiler yere halı serecek vakti bile bulamamışlardı. İmparatoriçe, eşinin yanına geldi ve beraber, doğruca perde paravanın arkasına gittiler. Hışırtılı kıyafetler içindeki nedimeler, saygıdan sarayın güney tarafındaki sofaya çekildiler. Salon da çok sayıda saraylı ile doluydu. Naip, İmparatoriçenin dairesindeki görevlileri çağırdı ve pirinç şarabıyla beraber yemek için meyve ve çeşitli yiyecekler götürmelerini emretti. "Herkes sarhoş olsun!" dedi ve herkes sarhoş oldu. Saraylılar, nedimelerle münazara etmeye başlamışlar ve hepsi de birbirlerinden pek hoşlanmışlardı.

Güneş ufukta batarken İmparator kalktı ve Başmüsteşar Yamanoi'yi çağırdı. Haşmetmeapları tören kıyafetini giydirmelerini emretti ve çıktı. Kiraz rengindeki harmaniyesi ile kıpkırmızı kaftanı, batan bir güneşin ihtişamını taşıyordu... Ancak kapıldığım huşu hisleri gördüklerimi yazıya aktarmamı engelliyor ve onun kıyafetini tasvir etmeye devam etmek için daha fazla cesaret gösteremiyorum.

Başmüsteşar Yamanoi, daha genç olan kardeşleriyle çok yakın değildi. Tavırları ve yakışıklılığı bakımından kardeşi Koreçika'dan aşağı kalır yanı yoktu. İnsanların onu sürekli küçük görmeleri beni çok üzüyordu.

İmparator sarayına dönerken kendisine Naip, Başmüsteşar Yamanoi, Üçüncü Kademe Orta Kumandanı ve diğer Başmüsteşar eşlik ettiler. Biraz sonra Uma no Naişi Hanım İmparatoriçeye, İmparatorun kendisini çağırdığı mesajıyla geldi. Fakat İmparatoriçe gitmek istemiyordu ve o akşam için İmparatorun sarayına gitmesinin imkânsız olduğu cevabını verdi. Bunu duyan Naip, İmparatorun isteklerine asla karşı gelinmemesi ve çabucak eşinin yanına gitmesi gerektiğini söyledi.

Bu arada Veliaht Prens Şigei Şa Hanım'a sürekli ulaklar gönderdiği için büyük bir karışıklık vardı; İmparatorun ve Veliahtın hanelerine ait soylu hanımlar, İmparatoriçeye ve kız kardeşini hemen eşlerinin yanına dönmeye ikna etmek için geliyorlardı. "O zaman," dedi İmparatoriçe, "öncelikle kız kardeşimi Veliahtın sarayına götürürsünüz." Ama Şigei Şa, İmparatoriçenin önünden geçemeyeceğini söyleyerek itiraz etti. İmparatoriçe ise önce kardeşinin gitmesinde ısrar ediyordu; çok hoş ve eğlenceli bir konuşmaktaydı. Sonunda kim daha uzakta yaşıyorsa onun önce çıkacağına karar verildi ve bu kişi de Şigei Şa idi. O ayrıldıktan sonra Naip ve diğer kişiler de ayrıldılar ve İmparatoriçe de İmparatorun yanına gitti. Naibe eşlik edenler, onun şakalarına o kadar çok gülüyorlardı ki, köprüden geçerken neredeyse düşeceklerini sanırdınız.

71. Şiirle Sınav

Çamaşır Serme ayının son günü, iyice kararmış göğün altında rüzgâr sertçe eser ve kar serpelerken, Has Bahçe Odası'ndan bir adam Kara Kapı'ya gelip benimle konuşmak istediğini söyledi; "İşte şunun için geldim," diyerek, bana, Saray Müşaviri Kinto'dan geldiğini söylediği bir pusula uzattı. İnsanların gerektiğinde bir şey not etmek için ceplerinde taşıdıklarına benzer bir yaprak kâğıttı bu, ve üzerinde şunlar yazılıydı:

Ve bir an yüreğimde duyanım
Gelmiş olduğunu ilkbaharın.

Sözcükler o günkü havaya pek iyi uyuyordu; ama şiire nasıl bir başlangıç yazacağımı bilmediğimden, ikircimde kalmıştım. Ulağa, bana bu mektubun yazıldığı sırada hangi efendilerin orada bulunduklarını sordum; bana bazı isimler sıraladı. Hep karşılarda beceriksiz görünmekten utanç duyacağım bilgili ve kültürlü saray soylularının adlarını sayıyordu. Ama aralarında özellikle Kumandan ve Saray Müşaviri Kinto da vardı ki, kötü bir cevap gönderirsem bir daha yüzlerine bakamazdım; bu yüzden korkuyor, kendimi pek yalnız ve güç durumda hissediyordum. Aldığım şeyi İmparatoriçeye göstermek aklıma geldi; fakat İmparator kendisini ziyarete geldiğinden, o sırada dairesine kapanmıştı.

Saray hizmetlisi beni sıkıştırıyordu. "Gecikirsem, dedim içimden, kötü cevabım iyi olacak değil ya!.." İşi olurluna bırakmak daha makul görünüyordu. Heyecandan titreyerek şunları yazdım:

Çiçeklere özenir gibi
Uçuşur kış göğünde kar taneleri.¹⁹¹

Pusulayı ulağa geri verdiğimde, çok heyecanlı ve endişeliydim; "Nasıl bulacaklar acaba?" diye kıvranıyordum. Bir yandan bunu bilmek istiyordum, ama öte yandan, mısralarım eleştirilirse, duymasam daha iyi olacakmış gibime geliyordu.

Fakat şiirim okunduğu sırada orada bulunan Orta Saray Muhafızları Kumandanı'nın –ki o zaman Özel Muhafız Birlikleri'nde subaymış– bana anlattığına göre, Saray Müşaviri ve Özel Muhafızların Kumandanı Toşikata ile diğer hazır bulunanlar, bu şiirden sonra benim saray nedimeliğine tayin ettirilmem gerektiği yargısına varmışlar.

72. *Masahiro'ya Herkes Nasıl Gülüyor!*

Ah, bilseniz Masahiro'ya herkes nasıl gülüyor!.. Ana-babası bu alayları duyunca neler hissediyorlar acaba?.. İnsanlar, maiyetinde hali tavrı düzgün bir adam görür görmez, hemen çağırıp, gülerek niçin böyle bir efendiye hizmet ettiğini, hakkında ne düşündüğünü soruyorlar!

Kibar ve zarif şeylerle çevrili yaşıyor Masahiro; iç giysilerinin boyandığı renkle olsun, hamnaniyesiyle olsun, herkesten daha iyi giyindiği bile söylenebilir; ama insanlar onu görünce ne diyorlar? "Ah, keşke bunları başka birisi giymiş olsaydı!"

Doğrusu, Masahiro'nun meramını anlatma tarzı da bazen pek bir garipti. Bir gün iki hizmetkâra, Sarayda gece nöbetinde kullandığı bir eşyayı evine götürmelerini emretmiş. Hizmetkârlardan sadece birinin, verilen görevi tek başına yapabileceğini düşünerek gitmeye hazırlandığını görünce, adamı paylamış. "Ne garip adam-sın sen! İki kişinin taşıyacağı eşyayı tek başına nasıl taşırsın? Bir ölçeklik kaba iki ölçek [mal] konur mu?"¹⁹² demiş. Ne demek istediğini kimse anlamamış, ama katıla katıla gülmüşler.

Bir başka gün, bir ulak Masahiro'ya adamın birinden bir mektup getiriniş ve hemen cevaplamasını istemiş; ama Masahiro adama çıkışmış: "Hadi oradan lanet herif! Sobaya nohut mu koydular?"¹⁹³ Hem sonra birileri bu saraydaki mürekkeple fırçaları çalıp saklamış galiba. Pirinç ya da şarap olsaydı, göz dikilmesini, çalınmasını anlardım, ama mürekkep!.." Bu sözler de yine herkesi güldürmüştü.

Bir keresinde, Ana İmparatoriçe hastalarınca, İmparator Masahiro'yu İmparatoriçenin halini sormaya göndermiş. Dönünce, orada Ana İmparatoriçenin sarayından hangi nedimleri gördüğünü söylemesini rica etmişler. Topu topu dört beş kişinin adını saymış. "Daha başka?" diye üstelediklerinde: "Başkaları da vardı," demiş, "ama gitmişlerdi." Onun budalalıklarını gayet iyi bildiğimiz halde bu cevabına hâlâ gülebilmemiz şaşırtıcı bir şey aslında!

Bir gün, yalnızken, Masahiro bana geldi ve şöyle dedi: "Hanımefendi, sizinle hemen konuşmam lazım; az önce duyduğum bir şeyi size tekrarlamak istiyorum." Ne olduğunu sordum; perdenin yanına sokulunca devam etti: "Demin birisi, kısaca 'daha yakına gelsene' diyecek yerde, 'beş uzvunu yaklaştırsana'¹⁹⁴ demez mi..." Bu da beni çok güldürdü.

Atamalar döneminin ortasında, gece kandillere yağı Masahiro koyuyordu. Bu işi yaparken, bir kandil kaidesinin altına serili

yağlı yer örtüsüne basmış. Örtü yeni yağlanmış olduğundan, tabanı yağlı beze iyice yapışmış ve bizim beceriksiz ayağını kurtaramamış. O halde yürüyüp gitmeye kalkınca kaide aniden devrilmiş. Masahiro tabanına yapışık bez parçasıyla, kandil kaidesini de sürükleyerek yürüdükçe, yolunun üstündeki her şeyi zangır zangır titretiyormuş.

Bir gün, başkâtiplerin hiçbiri gelmediğinden, İmparatorluk Yemek Salonu'na bitişik mekânda henüz kimse yokmuş. Masahiro sofradan bir tabak fasulye almış ve gidip küçük perdenin arkasında gizlice yemeye koyulmuş. Fakat biri perdeyi çekince, bizimki açığa çıkmış. Güle güle bir hal olmuşlar.

73. *Yodo Nehrini Salla Geçerken*

Havlupüskülü ayının son günü, Hase Tapınağı'nı ziyarete giderken, Yodo nehrini bir salla geçtik. Arabayı sala yüklemişlerdi; böyle giderken, gözüme ilişen yaban süsenlerinin ve yabani su yulaflarının suyun yüzünde kalan üst kısımları gözümüze kısa görünüyordu; ama uşaklara toplattırdığımızda, saplarının çok uzun olduğunu görüyorduk. Su yulafı yüklü kayıkların geçişini seyrediyorduk. Bütün bunlarda olağanüstü, büyüleyici bir güzellik buluyordum. Manzara sanki Takase Çavlanı için yazılmış şiirde övülen manzaranın aynıydı.

Sonraki ayın üçüncü günü tapınaktan dönerken, şiddetli bir yağmur altında, büyük küçük birtakım insanların yaban süseni topladıklarını gördük; sazdan örme küçücük şapkaları vardı, giysileri bacaklarının ta yukarılarna kadar kıvrılmıştı. Görünümleri tıpkı bir pano resmine benziyordu.

74. *Resmi Yapılınca Güzelliğinden Yitiren Şeyler*

Karanfiller. Kiraz çiçekleri ve sarı Japon gülleri. Hikâyelerde güzelliği övülen erkek ve kadın yüzleri.

75. *Resmi Yapılınca Güzellikçe Kazançlı Çıkan Şeyler*

Çam ağacı. Sonbaharda kırlar. Bir dağ köyü. Dağda bir patika. Turna. Geyik. Dondurucu soğukta bir kış manzarası. Kavurucu sıcakta bir yaz manzarası.

76. *Havuzlu ve Göllü Yerler*

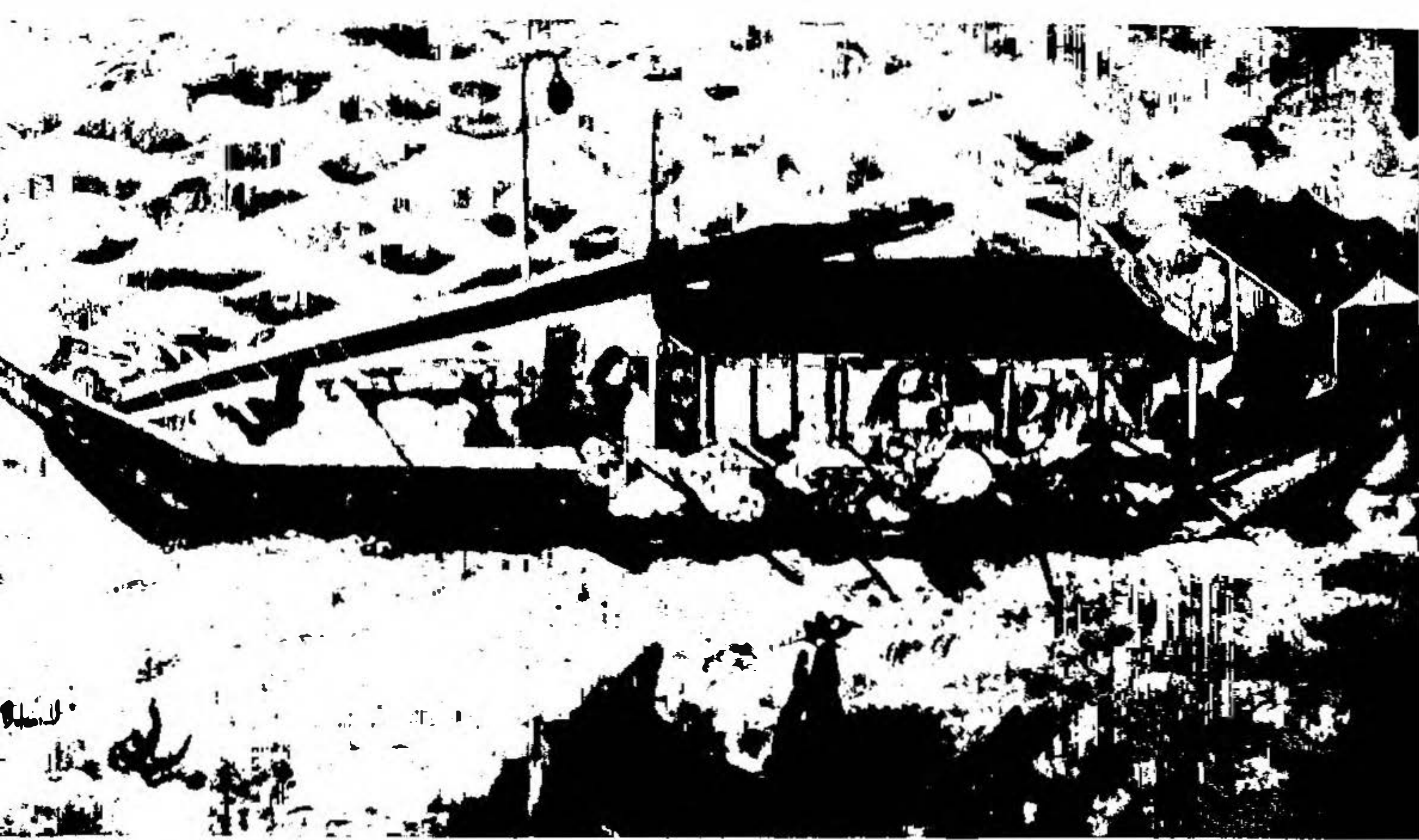
Çeltik Filizi ayında, yağmurlar sürekli yağarken, havuzu veya küçük bir gölü de olan bir doğa köşesi insanın duygularını coşturur. Sık yaban süsenleri, su yulafları ve diğer bitkiler arasından suyun yeşilliği kendini gösterir ve seyredene bütün bahçe aynı yeşil renge bürünmüş gibi gelir. İnsan orada, bulutlu göğün seyrine dalarak, bütün gün kalabilir. Ah, öyle duygu yüklü bir andır ki bu!..

Ben havuzlu ve göllü yerlerde her zaman duygulanmış, mutlu olmuşumdur, sadece kışın değil (o zaman da, uyanınca suyun buz tutmuş olduğunu görmeye bayılırım), yılın her mevsiminde. En sevdiğim havuz veya göller de her şeyiyle özenli biçimde düzene sokulmuş olanlar değildir; kendi haline bırakılarak yabani kalmış, saz ve yosun kaplı bir su birikintisini yeğlerim. Gece, suyun bitkilerle örtülmemiş yeşil yüzeyinde sadece mehtabın solgun ışıltıları görülür. Nerede ve ne zaman olursa olsun, ben mehtaplı gecelerde hep çok duygulanırım.

77. *Tapınağa Çekildiğimde*

Filizlenme ayında, birkaç günlüğüne bir tapınağa çekildiğimde havanın feci soğuk olmasını, çok kar yağmasını ve her şeyin buz kesmesini severim; ama hava yağmurluysa, hiç hoşuma gitmez.

Bir keresinde Hase Tapınağı'na hacca gitmiştik; odalarımız hazırlanırken, arabamız, tapınağa giden kütüklerden yapılma merdivenin dibine kadar çekilmişti. Dini giysi namına kemerden başka bir şey taşımayan, tahta ökçeli denen pabuçlardan giymiş birkaç genç rahip kutsal kitaplardan akıllarına gelen bazı parçaları söyle-

Fujivara ailesi, rakiplerinden biri olan Miçizane'yi
Kyuşu adasına sürgün ediyor.

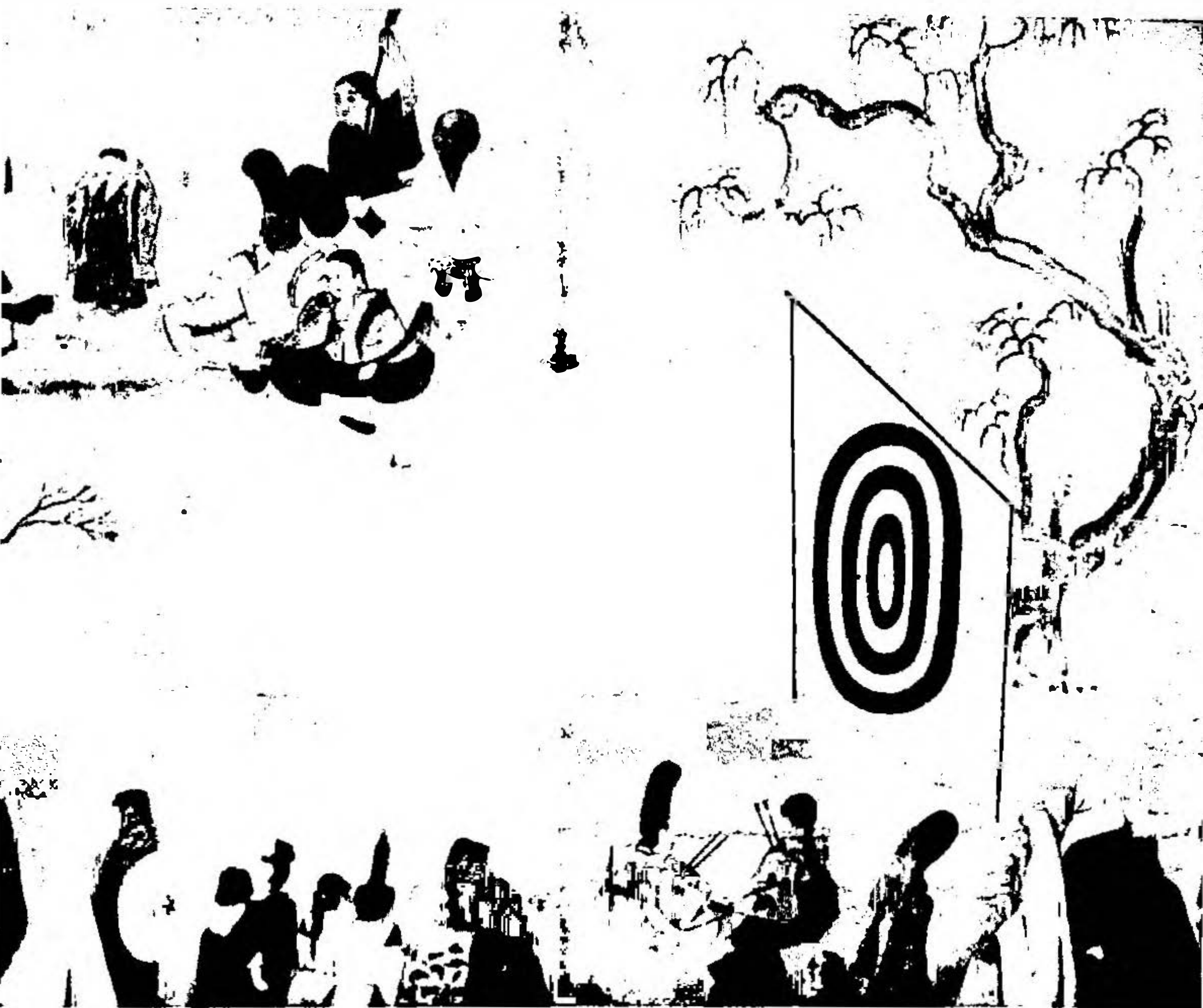
“Kıtano Tenjin Tapınağı'nın Kökeni” adlı toplam sekiz
imgeden oluşan renkli rulo-resimden alınmıştır.
Yaklaşık 1219. Kyoto. Sanatçı bilinmiyor.

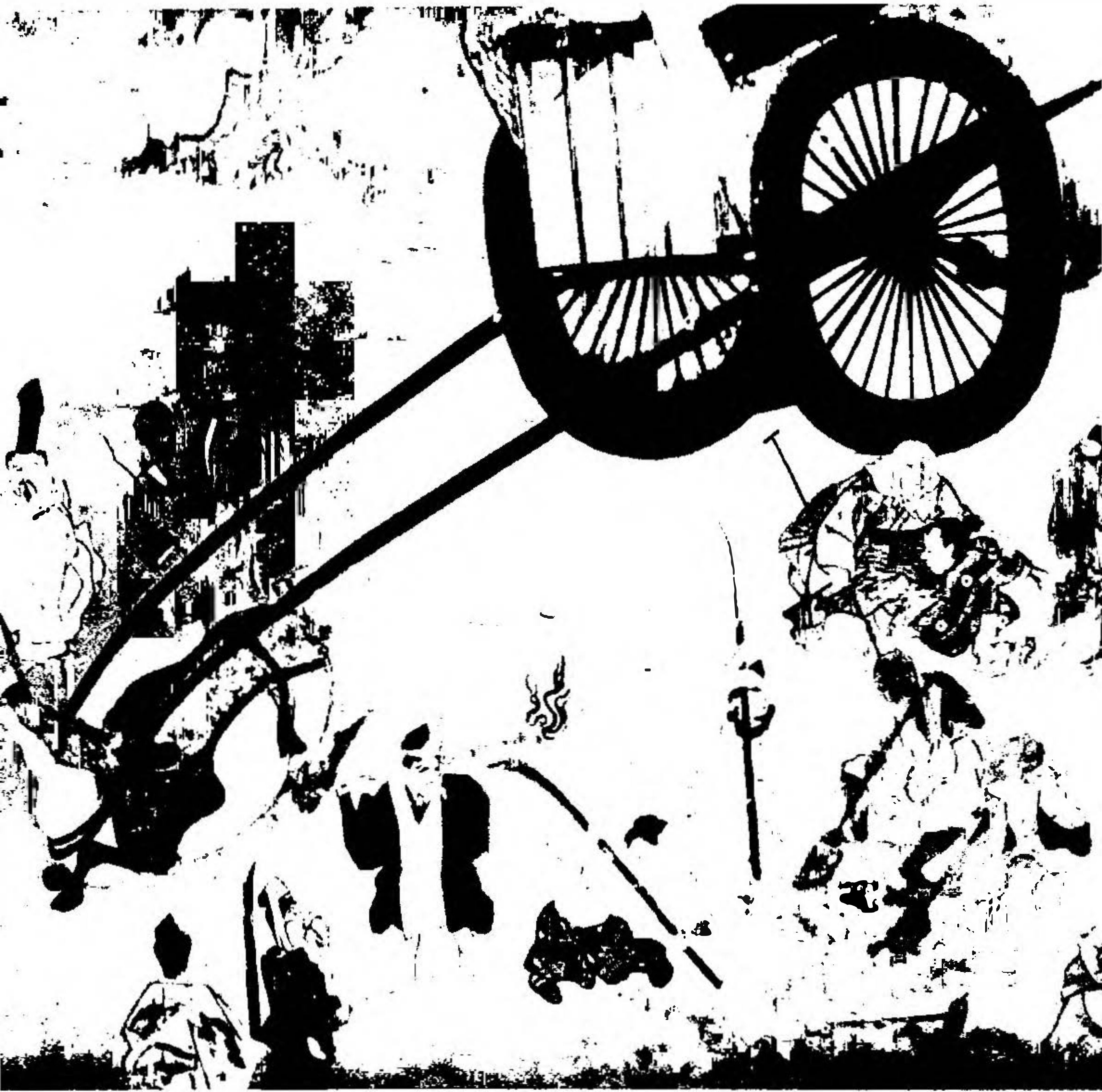

Miçizane'nin çocukluğunda diğer soylularla birlikte katıldığı bir okçuluk müsabakası.

"Kitano Tenjin Tapınağı'nın Kökeni" adlı toplam sekiz imgeden oluşan rulo-resimden alınmıştır.

Yaklaşık 1219. Kyoto. Sanatçı bilinmiyor.

Sürgünde ölen Miçizane'nin cenaze töreni.

"Kitano Tenjin Tapınağı'nın Kökeni" adlı toplam sekiz imgeden oluşan rulo-resimden alınmıştır.

Yaklaşık 1219. Kyoto. Sanatçı bilinmiyor.

Saraylı kadınlar.

"Genci'nin Hikâyesi" adlı renkli rulo-resimden detay.

12. yüzyıl. Nagoya. Sanatçı bilinmiyor.

Düğün gecesi sahnesi.

"Genci'nin Hikâyesi" adlı renkli rulo-resimden detay.

12. yüzyıl. Nagoya. Sanatçı bilinmiyor.

Savaşçı kahraman düşmanın konumunu uçan yaban kazlarına bakarak tespit ediyor.

'İkinci Üç Yıl Savaşı' adlı renkli rulo-resimden detay.

13. yüzyıl sonları. Tokyo. Sanatçı bilinmiyor.

İsyancı general, eski imparatora kendisini bekleyen arabaya binme emri veriyor.

“Heiji Savaşı Hikâyesi” adlı renkli rulo-resimden detay.

13. yüzyıl ortalan. Boston. Sanatçı bilinmiyor.

yerek ya da *Guşa*'dan¹⁹⁵ bazı satırlar okuyarak, etraflarına hiç dikkat etmeden merdivenden telaşla inip çıkıyordu. Bu mekânın ruhuna çok yakışıyordu bu halleri, çok güzeldi. Bizlerin tırabzana tutunmak için kenara yaklaştığımız, korkuyla çıktığımız bu merdivende, onların bir döşeme üzerinde yürürcesine rahat olmaları ilginç geldi nedense.

Bir rahip gelip odalarımızın hazır olduğunu haber verdi; bize pantuflar getirdiler, arabadan inmemize yardımcı oldular. Tapınağı ziyarete gelen kadınlardan bazıları, giysilerini astarı dışa gelecek şekilde giymekle yetinmişti; ama bazıları da tören giysilerini giymişti, üzerlerinde gösterişli etekler, parlaklığıyla epey göz alan Çin işi ceketler vardı. Pantuf ya da *geta* giymiş, koridorlarda ayaklarını sürüye sürüye yürüyen insanların görünüşü eğlenceli bir manzaraydı ve bana Sarayı anımsatıyordu.

Manastırda ve ek binalarda oradan oraya gidip gelen delikanlılar, rahip adayları bize eşlik ediyor: "Buradan iniyoruz, buradan çıkıyoruz," diyorlardı. Kim olduğunu bilmediğim bir sürü insan arkamızda, çok yakınımızda yürüyordu; hatta bazıları önümüze geçmek için bizi kenara itmek istedi, ama rehberlerimiz onlara, "Bir dakika! Burada hanımefendiler var, onların arasına böyle karışamazsınız," diye bağırdılar. Bazıları söyleneni yapıp biraz geri çekildi; gelgelelim söylenenlere aldırmayanlar da oldu; her biri Buda'nın huzuruna çıkan ilk kişi olmak istercesine öne atıldı.

Odalarımıza gitmek için sıra sıra oturmuş insanların önünden geçtik; çok rahatsız ediciydi. Ama koro yerinden, köpeklerin girmesini engellemeye yönelik parmaklığın üzerinden baktığımda içimde bir huşu uyandı; kendi kendime, nasıl olup da aylardır tapınağa gelmeden durabildiğimi sordum; eski dindarlığımın yeniden uyandığını hissediyordum.

Koro yerinde kutsal sureti aydınlatan her zamanki kandiller görülmüyordu. Onların yerini, hacıların bağış olarak getirdikleri kandiller almıştı. İnsanı ürkütecek kadar çok ışık saçıyorlardı; tapınağın ortasındaki Buda ışıltı ışıltıydı.

Rahipler saygılı bir tavırla art arda kürsüye gelip diz çöküyor

ve her biri iki elini de havaya kaldırarak kâğıttaki lütuf isteğini okuyordu; tapınak öyle gürültülüydü ki, ne söyledikleri pek anlaşılmıyordu. Yine de, bir an, avazı çıktığı kadar bağırان bir rahibin sesini ayırt edebildim ve şu sözleri duyabildim: ".....'in isteğiyle bin sunu arınağan edildi";¹⁹⁶ baştaki adı duyamadım.

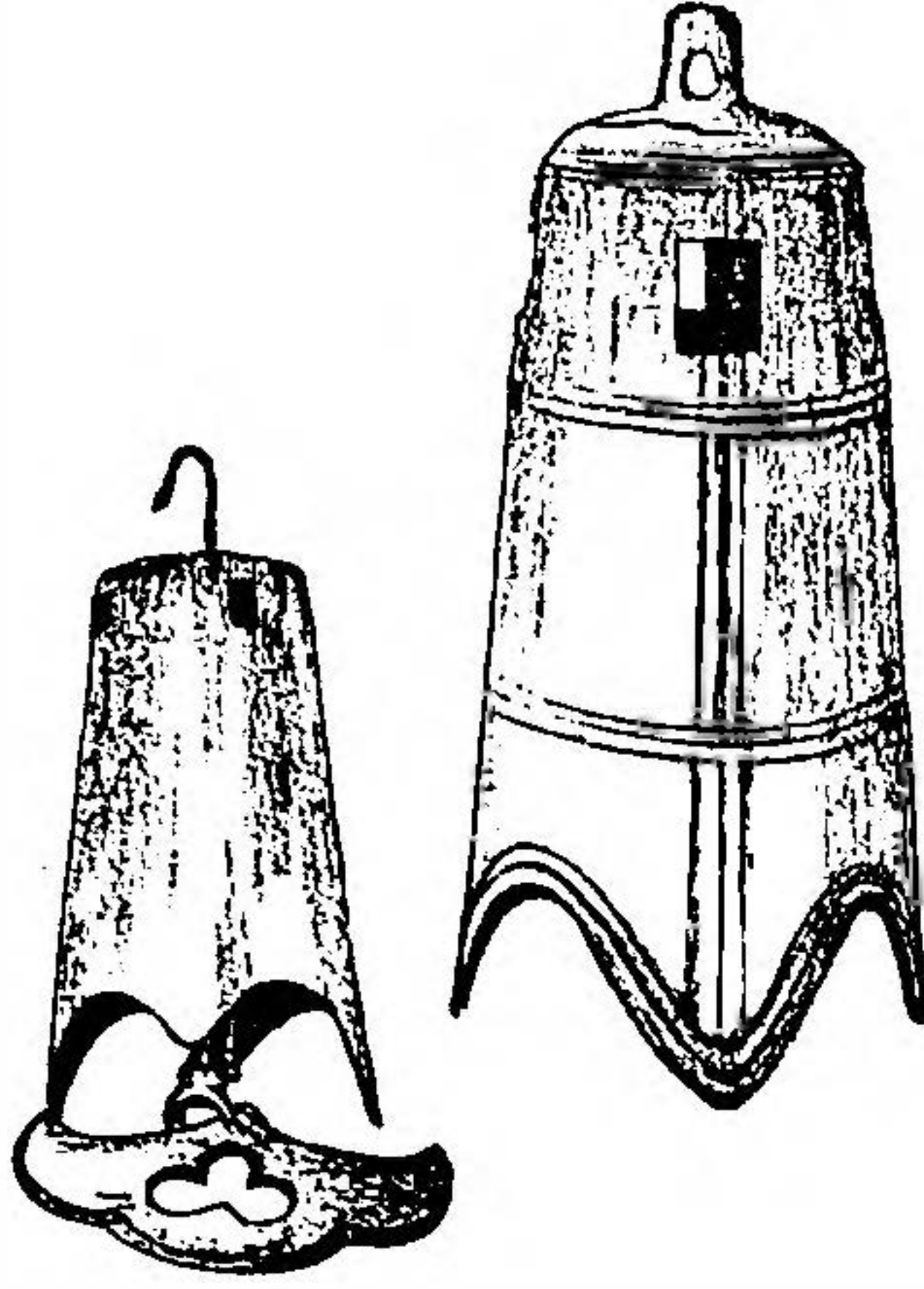
Tören eteğimin askılarını omuzlarıma geçirip Buda'ya tapmak için eğildiğim sırada rahip, son derece saygılı bir tavırla bir anason dalı getirip "Bu dalı size getirdim," dedi. Çok hoşuma gitti.

"Köpek engelinin" yanında duran başka bir rahip yaklaştı; okumasını istediğimiz duaları güzelce okuduğunu söyledikten sonra tapınakta kaç gün kalacağımızı sordu. Bize, o dönemde şu, şu, şu kişilerin tapınağa çekildiğini bildirdi, sonra da uzaklaştı.

Hiç gecikmeden bize mangal, meyve ve ihtiyacımız olabilecek her şeyi getirdiler. İhtiyaç duyabileceğimiz suyu tahta, yayvan bir kaba koydular, kulpsuz bir tas da verdiler. Bir rahip, hizmetkârlarımızı çağırıp hangi odalarda kalacaklarını anlattı; hepsi aynı anda, kendilerine söylenen yere gitti.

Bir çan sesi sutraların okunacağını bildirdi; çan benim için çalıyormuş gibi geldi bir an, rahatlatıcı bir düşünceydi bu. Yandaki odada mevki sahibi bir beyefendi vardı; sürekli secdeye kapanıyordu. Önce bizim onu dinlediğimizi bildiği için öyle davrandığını sandım; ama tümüyle ibadete dalmış görünüyordu; bir an bile uyumadan saatlerce dualarını sürdürdü. Çok etkilendim. Dualarına ara verdiğinde sutralara geçip onları coşkuyla, yüksek perdeden, yine de söyledikleri tam anlaşılacak kadar güçlü olmayan bir sesle okuyordu. Ben, tam daha yüksek sesle okusa da bütün söylediklerini duysam diye düşündüğüm anda burnunu çekmek için durdu; ama burnunu, hoş olmayan tarzda, gürültüyle değil, kibarca sildi. Kendi kendime ne için bu kadar içten dua ediyor acaba diye sordum, duasının kabul olmasını istedim.

Tapınakta kaldığımızda genellikle günler sessiz sakin akıp giderdi. Bize eşlik eden adamlar ve çocuklar rahipleri hücrelerinde ziyarete giderlerdi ve zaman bize çok uzun gelirdi; ama kimi zaman, çok yakınımızda güçlü bir şekilde üflenen ayin borusunun

sesi birden bizi korkuturdu. Ya da bir ulak katlanmış şık bir mektupla birlikte, dua okutma karşılığında bazı kumaşlar getirirdi. Yükünü yere koyarak hizmetkârları çağırır, gür sesi dağlarda yankılanırdı.

Bazen de çan sesi her zamankinden daha çok çınlardı, kendi kendimize kimin dua okuttuğunu sorarak durup dinler ve soylu bir ailenin adını duyar, duanın o ailenin hanımının kazasız belasız doğum yapabilmesi için okutturulduğunu anlardık. Hakikaten de zor bir dönem, Buda yardımcıları olsun diye düşünüp biz de hanımefendinin sağlığı için rahiplerle birlikte dua ederdik.

Bu yazdıklarım hiç kuşkusuz sıradan, sakın dönemlerde geçerli; ama, örneğin Filizlenme ayında çok kalabalık vardır. Akın akın insan tapınağa gelir, biz de onları seyrederken kendi ibadetlerimizi unuturuz.

Bir gün, günbatımında kalabalık bir grup geldi; tapınakta bir süre kalacakmış gibi bir halleri vardı. Küçük çömezler onlara kalacak yer hazırlamak için, kaldırılabilmelerine şaşıtığımız, ağır görünen uzun paravanlar getirdiler. İşlerinin ehliydimler doğrusu. Ru-

lo halinde hasırlar da getirerek, yere gürültülü bir şekilde koydular. Ben bu çömezlere bakarken, hacıları doğrudan doğruya odalarına alıp köpek engelinin üzerine çın çın çınlayan bir *misu* astılar. Bu işe alışkın hizmetkârlar bunu çok kolay yapıyor gibiydi.

Bu sırada çok sayıda kadın hafif bir kumaş hışırtısıyla odalarından indiler. Orta yaşlı, kibar görünümlü, ağırbaşlı kadınlardı; belli ki tapınaktan ayrılıyorlardı. İçlerinden biri: "Bu salonlar tehlikeli," dedi, "ateşe dikkat edin!" Yedi-sekiz yaşlarında bir çocuk onlara eşlik ediyordu. Ona bakmak, hizmetkârları çağırdığını ve onlarla kibar ama tepeden bakan bir ses tonuyla konuştuğunu görmek hoştu. Kadınların yanında, tam uykusunu alamamış gibi görünen ve öksüren üç yaşlarında bir çocuk daha vardı. O da çok hoştu. Anne ya da kadınlardan biri dadıya seslense de bu kişilerin kim olduğunu öğrensek diye düşündük.

Ayinler bütün gece sürdü; aşırı gürültü vardı, uyuyamadık. Yine de sabah ayininin bitiminden sonra içim geçti, ama tam uyuyacakken kulağıma bir ses geldi: Rahipler sutra okuyordu. Ses tonları sert ve güçlüydü, fazladan vakur bir görüntü çizmeye uğraşır bir halleri yoktu. Seslerinden bunların, ülkeyi boydan boya dolaşan şu gezgin Buda rahipleri olduklarını anladım, uykumu bölen bu sesleri dinlerken tuhaf bir heyecana kapıldım.

Dualara katılan insanlar arasında kibar görünümlü ama gece, yüzünü seçemediğim genç bir beyefendi vardı. Çok güzel giyimli bir delikanlıydı; gri mavi bağcıklı, gergin kumaştan bir pantolonla, kat kat beyaz kaftanlar giymişti; soylu bir ailenin oğluna benziyordu. Refakatindeki birkaç yardımcısının ona saygıyla hizmet etmesini seyretmek hoşuma gitti. Onun için geçici olarak bir paravan kurulmuştu ve bu paravanın arkasında ara sıra diz çöküp dualar okuyordu.

Tapınaklarda kalırken tanımadığımız insanların kim olduğunu merak etmemiz çok hoş bir şey bence, tanıdıklara rastlamak da güzel.

Delikanlılar, kadınlara ayrılan odaların çevresinde dolanmak için her zaman bir bahane buluyorlar ve Buda'dan çok oralara ba-

kıyorlardı. Bazen de zangoçları çağırıp fısıltıyla bir şeyler danıştıktan sonra tapınağın başka bir yerine gidiyorlardı. Ben şahsen davranışlarında yanlış bir şey görmüyorum.

Çamaşır Serme ayının sonuyla Serpilme ayının başında, kiraz ağaçları baştan aşağı çiçeğe bürünmüşken, tapınakta bir kez daha kalarak hoşça vakit geçirdim. Bir gün, görünüşe bakılırsa kimliklerini gizleyerek yolculuk eden, iki-üç yakışıklı adam geldi; kiraz ağacı ve söğüt yeşili rengi kaftanlarıyla şık görünüyorlardı. Uçkurlu pantolonlarının paçasını yukarı doğru kıvrarak düğümlemişlerdi ve bu onlara farklı olduklarını gösteren bir hava veriyordu. Uşaklarından biri, bayağı düzgün görünümlü bir adam güzel süslemeli bir erzak çuvalı taşıyordu. Ayakçı oğlanlar mürdümeriği renginde ve yeşile çalan av kıyafetleri, rengârenk iç giysileri ve yer yer desen baskılı pantolonlar giymişlerdi. Onlara çiçekli dallar toplattılar, delikanlılar dalları ellerinde tutuyorlardı.

Bu beyler arasında tanıdığım biri vardı; ama benim tapınakta olduğumu bilmesine imkân yoktu, bulunduğum yerin yakınından geçerken de fark etmedi beni. Onunla görüşmeyi çok istediğimden değil ama yine de üzüldüm biraz. Kendi kendime, ona kendimi tanıtmalıydım diyordum. Sonra da böyle hislere kapılmam tuhaf geldi.

İnsan bu şekilde bir tapınağa çekildiğinde ve genellikle yaşamaya alışık olmadığı bir yerde kaldığında, yanında uşaklardan başka kimse olmaması manasız geliyor bana. Bir kadın yolculuğa çıkarken yanına birkaç kadın davet etmeyi ihmal etmemelidir. Kendi düzeyindeki, kendisiyle aynı görüşlere sahip insanlarla, ilgisini çekebilecek şeyler konusunda güzel sohbetler yapabilir. İnsanın yanındaki hizmetçiler arasında can sıkıcı olmayanları bile çıkabilir, ama insan onların ne konuşacağını da önceden tahmin edebiliyor. Erkekler de benim gibi düşünüyor olmalı ki ne zaman yola çıkacak olsalar yanlarına birkaç kafa dengi arkadaşlarını alıyorlar mutlaka.

78. *Hararet Duygusu Veren Şeyler*

İmparatorluk Muhafız Alayı komutanının giydiği av kıyafetleri.
Çeşitli parçalardan yapılmış bir etol.

Okçuluk ve güreş yarışmalarını teftiş eden kumandan.

Gür saçlı, şişman bir kişi.

İçine *koro* konan çantalar.

Susuz Ay'da ya da Şiir Yazma ayında öğle vakti açık havada ayin yapan bir rahip.

Ya da aynı zamanda, bakır işleyen bir demirci.

79. *Utanç Verici Şeyler*

Gizlice içeri girmiş ve etrafı gözetlemeye uygun bir köşeye saklanmış bir hırsız. Bu esnada odaya, bir şeyleri gizlemek için karanlıktan yararlanan bir kişi daha girer; odadaki küçük bir nesneyi alıp cebine atar. Aynı mizaçtaki hırsız, hiç şüphe yok ki bunu eğlenceli bulacaktır.¹⁹⁷

Geceleri dua okumak zorunda olan papazlar, hele uykuları da hafifse, çoğunlukla utanç verici şeylerle karşılaşırlar.¹⁹⁸ Genç kadınlar kalabalık gruplar halinde etraflarında toplanırlar, insanları çekiştirerek gülerler; onlardan hınçla söz ederler ve yan odadan bütün bunları duyan Buda rahiplerinin kalpleri utançla dolar. Yaşlıca nedimeler sert mimiklerle "Ah! Ne çok gürültü bu böyle!" derler; ama genç hanımlar hiç oralı olmaz, gevezeliğe devam ederler; hanımların hepsi nihayet uyuduklarında bile rahipler kendilerini utanç içinde hissederler.

Erkek kalbi de utanç verici bir şey. Sıkıcı ve sevimsiz bulduğu bir kadının karşısındaki adam, ondan hazzetmediğini belli etmeden, kadına dalkavukluk yapmak için çabalar ve bunu o kadar abartır ki kadın da buna inanır. Üstelik, eğer adam nazik ve sevecen biri olarak tanınıyorsa, kadına karşı takındığı tavrın onda adamın hislerinin içten olduğu izlenimi yaratması kaçınılmazdır. Kadınları yalnızca kalbinde kandırmakla kalmaz sözleriyle de kandi-

rır, çünkü yeri geldiğinde birinin kusurunu diğerine, aynı şekilde öbürününkini de ötekine söyler. Kadınların her birinin, onun öbür kadınları çekiştirdiğini duyunca, aynı şeyi onlar için de yaptığını bilmedikleri için onları diğerlerinden üstün bulduğunu sanacağını düşünür. Ne utanç verici bir hesap!

Ne yazık! Bir daha hiç görüneceklerini düşündükleri bir adam ya da kadınla karşılaştıklarında ona tamamıyla kayıtsız davranmaktan hiçbir sıkıntı duymayan insanlar vardır. Fakat ayrılıklarını acı verici kılan şeyleri düşünürken bir an olsun merhamet, üzüntü duymaksızın bir kadını terk eden adam, nasıl bir kalp taşımaktadır? Böylesi bir duyarsızlık beni hayrete düşürür. Üstelik aynı adam, kendi yaptığı rezillikleri hiç umursamadan, gayet rahat bir tavırla başka erkekleri eleştirmekten de geri durmaz.

Sarayda çalışan çaresiz bir kadını baştan çıkarıp, işler karışmaya başladığında, onun kaderiyle hiç ilgilenmeksizin onunla bütün ilişkilerini kesen bir adam ne kadar da utanmazdır!

80. *Kıymeti Kalmamış Şeyler*

Cezir esnasında, suları çekilmiş koyda duran büyük bir gemi.

Takma saçlarını çıkardıktan sonra kalan kısa saçlarını tarayan bir kadın.

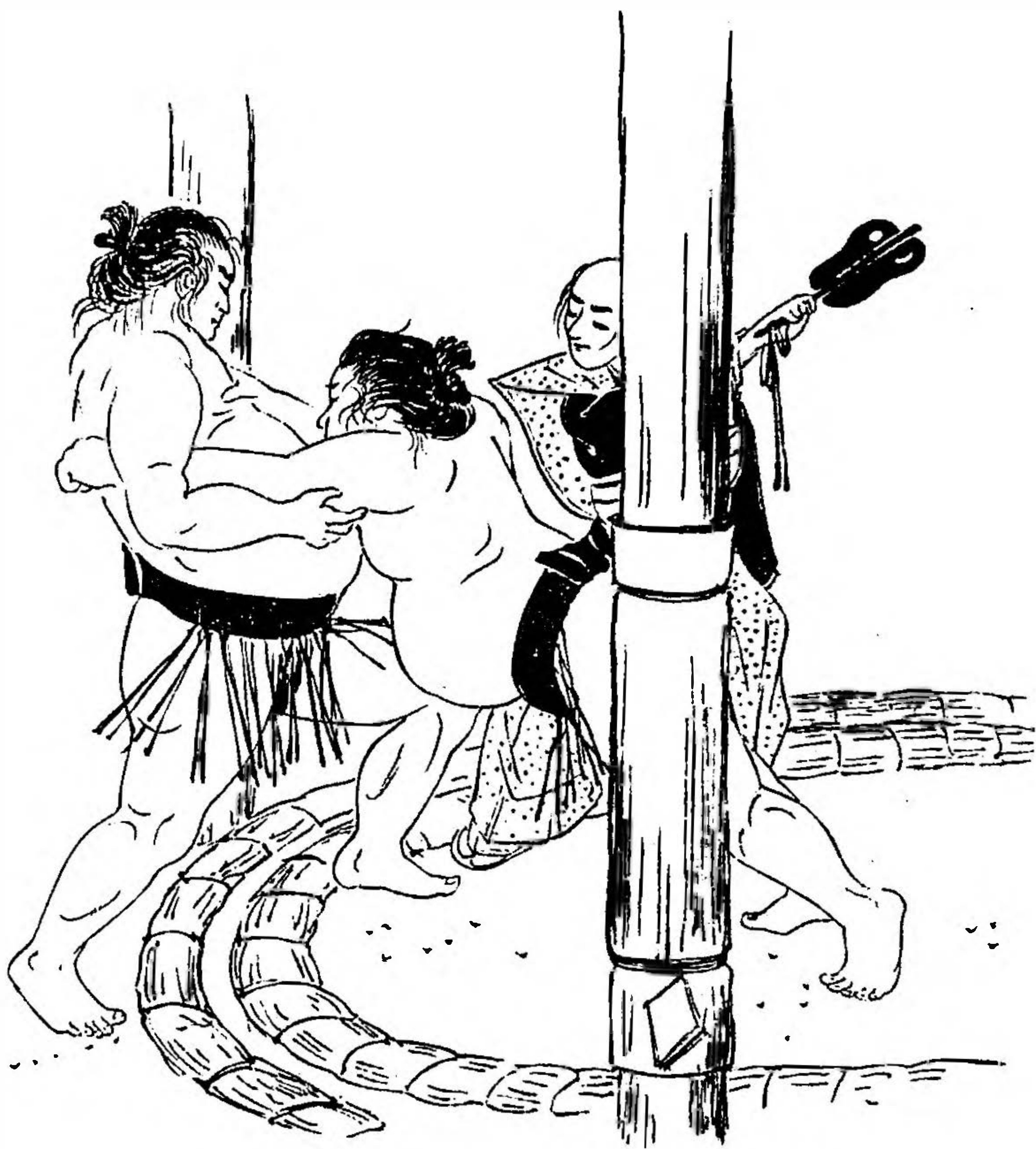
Rüzgâr tarafından devrilmiş ve kökleri havada, boylu boyunca toprağa uzanmış büyük bir ağaç.

Yenilip köşesine dönen bir sumo güreşçisi.

Pek büyük bir otoritesi olmadığı halde bir hizmetkârı azarlayan adam.

Şapkasını çıkaran kel bir ihtiyar.

İncir çekirdeğini doldurmayacak şeyler yüzünden sinirlenen, sonra da evi terk edip bir yere sığınan kadın. Kocasının derhal onu aramaya başlayacağını düşünür; fakat adam, kadının sandığı gibi endişelenmeyip yaralayıcı bir kayıtsızlık takınır. Bununla birlikte kadın, sonsuza kadar dışarıda kalamayacağından, sığındığı yeri kendiliğinden terk eder ve eve geri döner.

81. *Münasebetsiz Şeyler*

Bir eve gidip birini çağırırsın, ama çağrılanın kendisi olduğunu zanneden başka biri gelir. Yanınızda bir de hediye getirmişseniz durum daha da münasebetsizleşir.

Bir kişi hakkında gereğinden fazla atıp tutmuşsunuzdur; bunları duyup aklında tutmuş olan bir çocuk, o kişinin karşısında bu söylenenleri tekrarlar.

Birisi size hıçkırarak acıklı bir hikâye anlatır; onu samimi bir merhametle dinlersiniz. Bununla birlikte tek bir damla gözyaşı dökemeyecek durumdasınızdır ki bu da pek münasebetsiz kaçır. Yüzünüze ağlamak üzereymişsiniz gibi şekiller verseniz de hiçbir şey değişmez: Tek damla gözyaşı dökemezsiniz.

Halbuki mutlu bir şey dinlerken bile gözyaşlarının sular seller gibi aktığını hissettiğin zamanlar olur.

82. *İmparator, Yavata'ya Yaptığı Ziyaretten Döndüğünde*

İmparator, Yavata'ya yaptığı ziyaretten döndüğünde, Ana İmparatoriçenin galerisine gelmeden tahtirevanını durdurdu ve ona saygılarını sunmak için bir ulak çıkardı.¹⁹⁹ İmparator Hazretlerinin bütün haşmetiyle annesini bu şekilde onurlandırmasından daha muhteşem ne olabilir? Sahneyi görünce gözlerim yaşardı, akan gözyaşlarım da yüzüme sürdüğüm düzgünü berbat etti. Ne kadar çirkin görünmüşümdür kim bilir!

İmparatorluk ulağı olarak seçilmiş olan İmparatorluk Müsteşarı Kumandan Tadanobu'nun görünümü de, ayrıca çok etkileyici idi. Hepsi de muhteşem kıyafetlere bürünmüş dört yaya ve zarif ince endamlı birkaç atlı refakatçiyle birlikte, at sırtında galeriye doğru ilerledi. Atını mahmuzlayarak İkinci Caddenin geniş açık alanı boyunca tırıs gitti.²⁰⁰ Sonra, galeriye az kala attan inerek kenardaki *misu*'ların yanında, Ana İmparatoriçenin Hanedan Kâhyası'nın mesaj için gelmesini bekledi. Cevabı alır almaz, Tadanobu tekrar atına bindi ve bir kere daha mahmuzlayarak İmparatorun

yanına döndü. Raporunu verirken tahtirevanın yanında ayakta duruşu, ne muhteşem bir görüntüydü! Maiyetiyle geçmekte olan oğlunu seyreden Ana İmparatoriçenin duygularını hayal ettim. Kalbim sevinçle çarptı ve gözlerim yaşardı, etrafımdakilere de eğlence konusu oldum. Çocuklarının işleri iyi gittiğinde, sıradan insanlar bile sevinir; Ana İmparatoriçenin neler hissettiğini düşünmek bile huşu veriyor insana.

83. *Bir Gün Naip Hazretlerinin*

Bir gün Naip Hazretlerinin Kara Kapı'da görüneceğini duyduk ve hepimiz onu izlemek için koridora toplandık. Kısa bir süre sonra kendisi de ortaya çıktı ve grubumuzun içinden kendine yol açarak geçerken "Ah, ne kadar da etkileyici bir hanım topluluğu! Şu budala ihtiyarı görüp eğlenelim dediniz, değil mi!" buyurdu.

Kapının yamacındaki kadınlar *misu*'ları açtılar, bu işi yaparken kaftanlarının kat kat yenlerindeki çeşitli renkler görülebiliyordu. Başmüsteşar Vekili Koreçika babasının ayakkabılarını giymesine yardım etti. Başmüsteşar, iç giysisinin altından dışarı fırlamış uzun elbise kuyruğuyla son derece şık bir vaziyette dar koridorda dururken nasıl da yakışıklı ve etkileyici görünüyordu. "Düşün ki ayakkabılarını Başmüsteşar kaldırıyor!" diye düşündüm. "Gerçekten de tümünün içinde en görkemlisi Naip Hazretleri."

Başmüsteşar Yamanoi, erkek kardeşleri ve kimi diğer beyefendiler bir sırada oturmuşlardı; kaftanları Fujitsubo Sarayı'nın duvarından ta Toka Sarayı'nın önüne kadar bir siyahlık denizi oluştuyordu. Son derece narin ve zarif görünen Naip, kılıcını düzeltmek için bir anlığına durdu. Bu arada Başvekilharç Fujivara no Miçinaga Hazretleri, Seiryo Sarayı'nın önünde duruyordu. Kendi kardeşine biat etmeyebileceği aklıma geldi ancak yanılmıştım, çünkü Naip birkaç adım ilerlediğinde, Miçinaga olabilecek en saygılı tavırla diz çöktü. Muhteşem bir andı; Naip, bu hayatta böylesi bir şerefe layık olmak için nasıl meziyetler biriktirmiş acaba diye düşündüm.

Bugünü perhiz günü ilan eden Çunagon Hanım, örnek bir biçimde dualarını okudu. "Tespini versene bir dakika bize," dedim ve sonra ekledim: "Şu duaların sayesinde bir sonraki hayatım Naip Hazretlerinin kadar muhteşem olur belki." Sonra da kahkaha- larla gülerек, tespihi ödünç alabilmek için Çunagon Hanım'ın et- rafına doluştuk; ama bu şakalar dahi Naibin ihtişamma gölge dü- şüremedi. Bu olaydan kendisine bahsettiğimizde, İmparatoriçe gülümsedi ve; "Buda olmak yine de daha iyi,"²⁰¹ dedi. Bir kez da- ha İmparatoriçeye karşı hayranlığa boğulmuştum.

Sık sık İmparatoriçe Hazretlerine, Miçinaga'nın nasıl biat etti- ğini anlatırdım. "Demek hâlâ en çok onu kayırıyorsun!" derdi te- bessüm ederek. İmparatoriçe, Miçinaga'nın sonraki yıllarda nasıl da parladığını göreceк kadar yaşasaydı,²⁰² o manzaradan neden o denli etkilendiğini daha iyi anlardı.

84. *Bir Güz Sabahında Bahçe*

Hatırlıyorum da Uzun Gece ayında bütün bir gece süren yağmur nihayet dinmişti ve parlak güneş bahçenin üzerinde ısıldıyordu artık. Kasımpatı yapraklarının üzerine sayısız çiy taneleri saçılmıştı. Bambu çitlerin ve küçük bahçe kapısının üzerine asılı bölük pörçük örümcek ağlarının tellerine gümüşten inciler diziliyordu. Müthiş bir heyecan ve sevinç duydum.

Gün ağarırken yoncaotu dalları, üzerlerinde birikmiş çiy damlaları kuruduğu ya da yere düştüğünden rahatlamış halde başlarını kaldırdı. Daha sonra bütün bunların ne kadar güzel olduğunu anlattım insanlara. Beni bu kadar etkileyen bir şeyin onları zerre etkilememesi ilginç geldi.

85. *"Kulaksız"*

Ayın altısında, ertesi günkü bayram için taze otlar taşıyan akın akın insan gelir. Bir yıl, birkaç çocuk otları yayarken, daha önce hiç görmediğim bir bitkinin adının ne olduğunu söylemelerini istedim. Cevap vermeleri epeyce zaman aldı. "Hadi ama," dedim. "Ne deniyor?" Çocuklar birbirlerine baktılar, en nihayet birisi cevap verdi, "Adı kulaksız."²⁰³ "İşte bu gayet akla yatkın," dedim gülererek. "Kesinlikle bir şey duyabilirniş gibi görünmüyor." Çocuklar güzel kasımpatılar da getirmişlerdi, aklıma aşağıdaki şiir geldi:

İster koparın ister didikleyin
Umurlarında olmaz,
Duymazlar dediklerimi kulakları yok ki şu bitkilerin.
Ama madem bunca çiçek açmış burada,
Duyuyordur kasımpatıların bir kısmı mutlaka.²⁰⁴

Bu mısraları onlara da okumak isterdim, ama, ne de olsa çocuk oldukları için anlamazlardı.

86. Bir Hediye

Bir gün, Has Bahçe Odası'ndan bir adam, bana bir paket getirdi. Boyalı bir tomara benziyordu, beyaz bir kâğıda sarılıydı ve çok güzel çiçekleri olan küçük bir erik dalıyla süslenmişti. Adam paketi bana Başkâtiplik Müfettişi Yukinari'nin gönderdiğini söyledi. Kendi kendime acaba içinde bir resim mi var diye sorarak paketi aldım ve açıp baktım. İçinde "kare pasta" denilen pastalardan iki tane vardı, yan yana konulmuştu. Pakete ayrıca katlanmış bir mektup iliştirilmişti, mektupta resmi dilekçelere özgü bir üslupla şunlar yazılıydı:

Hediye:

Bir Paket Kare Pasta

Yukarıda adı geçen paket teamüllere uygun biçimde, saygıyla Şonagon Hanımefendiye takdim edilmiştir.

Altına tarih yazılıp imza atılmıştı: "Mimana no Nariyuki."²⁰⁵ Mektubun sonunda bir not vardı. "Size bu pastaları gönderen kişi, bunu size bizzat gelip teslim etmek istiyordu, ama kendini size güpegündüz gösteremeyecek kadar çirkin bulduğundan gelmedi."²⁰⁶ Bütün bunlar çok zarif bir elyazısıyla yazılmıştı.

Hemen İmparatoriçenin yanına koştum ve bana gelen mektubu gösterdim. İmparatoriçe adeta büyülenmiş gibi, "Ne güzel bir elyazısı, ne hoş bir buluş!" deyip mektubu aldı.²⁰⁷

Ona, "Cevap olarak ne yazayım?" diye sordum. "Hem sonra, şu 'kare pastaları' getiren ulağa illaki bir mükâfat vermeme gerekiyor mu? Bu işleri bilen biri bana ne yapacağımı söyleyebilseydi!"

İmparatoriçe, "Korenaka'nın sesini duydum, onu çağırıp fikrini sor," dedi.

Verandaya gittim ve bir uşak gönderip Sol Başmurakıba kendisiyle bir şey görüşeceğimi ilettim. Müfettiş, üstüne başına özenle çekidüzen vermiş bir şekilde çıkageldi. Ona, "Sizi efendimin namına değil, kişisel bir iş için çağırttım," dedim. "Bir hizmetkâr Ben Hanım'a ya da bana, pasta veya buna benzer bir şey getirirse, karşılığında bir mükâfat vermek gerekir mi?"

Korenaka, "Hayır," diye cevap verdi. "Genellikle verilmez, pastalar alınıp yenir, o kadar. Neden sordunuz? Büyük Meclis üyelerinden biri, size böyle bir şey mi verdi?"

"Bunu da nereden çıkardınız?" dedim.

Aldığım pusulaya cevap olarak, parlak, güzel bir kırmızısı olan incecik bir kâğıda, "Pastaları getirip elleriyle teslim etmekten kaçınan hizmetkâr bana göre çok samimiyetsizce hareket etmiştir," diye yazmakla yetindim.²⁰⁸ Mektubu, çok güzel kırmızı bir erik dalı iliştirdikten sonra gönderdim.

Çok geçmeden Yukinari gelip "Hizmetkârınız emrinize amadedir," diye seslendi. Dışarı çıktım, bana "Pastaları alınca bana cevap olarak bir şiir yazacağımızı sanmıştım. Bunun yerine bana çok hoş bir cevap verdiniz! Meziyetleriyle böbürlenен sıradan kadınlar, hiçbir anlamı olmayan şiirler yazmak için fırsat kollar. Sizin gibi farklı biriyle dostluk kurmuş olduğuma çok memnunum. Karşımda şiirden başka bir şey yazamayan bir kadın olsaydı, hiç ilgimi çekmezdi. Onun muhakeme kabiliyetinden yoksun biri olduğunu düşünürdüm," dedi.

Sonradan birinin bana anlattığına göre, Yukinari tüm bu olan biteni, Saray Erkânından bir sürü insanın huzurunda Naip'e anlatmış, Yukinari Norimitsu, Nariyasu ve diğerlerinin cevabımla alay etmediklerini, aksine beğendiklerini iletmiş. Bunun üzerine Naip cevabını mükemmel bulduğunu söylemiş. Elbette bunu anlatarak kendimi övmem pek hoş karşılanmayacaktır, ama her şeyi olduğu gibi anlatmam gerektiği için yazıyorum.

87. *Nedimelerin Sohbeti*

Bir gün İmparatoriçenin nedimleri hararetli bir tartışmaya dalmışlardı.

"Anlamıyorum! Neden Altıncı Kademe'ye yeni atanmış birinin esasını yapmak için İmparatoriçenin dairesinin güneydoğu köşesindeki tahtaları kullanıyorlar? Bunları pekâlâ binanın doğu ya da batı tarafından da alabilirler."²⁰⁹

Biri böyle bir şey söyleyince, herkes hoşuna gitmeyen şeyleri saymaya başladı.

"Bana asıl tuhaf gelen, kıyafetlere akıllarına estikleri gibi isimler takmaları. *Hosonaga* (ince-uzun) tamam da, *kazami* (ter giysisi) ne demek? *Şirinaga* (uzun kuyruk) desek ya erkeklerin elbiselerine dendiği gibi?"

"Ya *karaginu*'ya (Çin elbisesi) ne demeli? *Mijikaginu* (kısa kumaş) denebilir belki."

"İyi de o tarz kıyafetleri Çin'dekiler giyerlermiş, bence o isim gayet uygun."

"*Uenokinu* (üstlük), *uenohakama* (üst-pantolon), bunlara bir diyeceğim yok. *Sitagasane* (alt giysi) de gayet güzel. *Ookuçi* (büyük ağız)... bel kısmının genişliği uzunluğundan daha fazla olduğu için buna da uygun denebilir."

"Ben de *hakama* kelimesini sevmiyorum hiç. *Saşinuki* (ekler) de nereden çıkmış belli değil. Bacak kıyafeti falan desek olmuyor mu yani? O da olmuyorsa, torba diyelim olsun bitsin."

İşte kadınlar bu minval üzere konuşup dururlarken ben artık dayanamayıp "Tamam tamam, ne çok gürültü yaptınız! Ben çekiliyorum, siz de yatın artık!" dedim. Bu sırada, gece nöbetinde olan bir rahip, bize sinirlenmiş olacak ki, iğneleyici bir sesle "A olur mu? Daha yeni başladınız. Bütün gece konuşabilirdiniz halbuki," deyip bizi hem şaşırttı hem de eğlendirdi.

88. *Kumandan Tadanobu*

İmparatoriçe her ayın onunda, merhum Naip Miçitaka için sutra ve Buda tasviri sunguları yaptıırırdı. Uzun Gece ayının onunda, bu ayın Vazife Binası'nda düzenlendi. Ayine pek çok Yüksek Saray Soylusu ile Saray Erkânı katıldı. Vaazı Seihan verdi; sözleri o kadar acıklıydı ki, normalde öyle pek "melale aşına olmayan" gençler de dahil olmak üzere herkes ağladı.

Ayin bittikten sonra beyler pirinç rakısı içtiler ve Çince şiirler okudular; Kumandan Tadanobu, şu mısraları okumaya başladı:

Ay ve sonbahar döndüler tam vaktinde
ya o, o nerede?

Harikuladeydi.

Günün anlam ve önemini gayet iyi anlatan bu mısralar, aklına nasıl gelebilmişti? Kalabalığı yarararak İmparatoriçenin yanına git-tim. Çıkmak üzereydi, bana dönüp "Muhteşem, değil mi?" dedi. "Bugünkü törene çok güzel hazırlanmış Kumandan belli ki!" "Ben de tam bunu söyleyeyim diye gelmiştim yanınıza," diye cevap verdim. "Okuduğu şiiri düşündükçe, daha da etkileniyorum!" İmparatoriçe Hazretleri, "Sen bilhassa etkileniyor olmalısın,"²¹⁰ diye karşılık verdi.

Kumandan Tadanobu, bir gün beni çağırtmak için özel olarak birini yollamış, ama ben gitmemiştim; daha sonra tesadüfen karşı-laştığımızda bana şöyle dedi: "Niye benimle sahiden yakın bir ilişki kurmak istemiyorsunuz? Bir türlü aklım almıyor, zira, her şeye rağmen beni sevimsiz bulmadığınızı biliyorum. Onca yıllık dostluğun böyle bitmesi ve iki yabancı gibi yaşamamız mümkün değil. Şu an istediğim vakit İmparatoriçenin sarayında sizi ziyaret edebiliyorum, ama bir gün gelir de bu imkânsız olursa ve artık sizi göremesem, geriye hatıra olarak ne kalacak?"

"Sebebini söylemeye gerek var mı?" diye cevap verdim, "Sizinle öyle bir ilişkiye girmemiz hiç zor olmazdı. Ama ilişkimiz o hale geldikten sonra, İmparatoriçeye hakkınızda iyi şeyler söyleyemezdim ki bu da çok üzücü olurdu. Şu anda, hanımlar İmparatoriçenin huzurunda toplandıklarında, sanki hayattaki vazifem buymuş gibi, sizi büyük bir gayretle övüyorum; ama sizin istediğinizi yaparsak, buna devam edemem? Vicdanım izin vermez sizi övmeye. Sadece benden hoşlanıyor olmanız kâfi bence. Öyle bir ilişki gülünç olurdu."

Tadanobu gülmeye başladı ve "Neden böyle düşünüyorsunuz? Birbirine karşılıklı olarak, başka herkesten daha fazla methiye düzen nice sevgili var," dedi.

"Bundan rahatsız olmuyorlarsa kendilerinin bileceği bir iş," diye karşılık verdim. "Sevdiklerini haksız yere kayırmaya pek teş-

ne olan veya onları eleştirdiğinizde öfkelenen kadınlar ve erkeklere iyi gözle bakmıyorum ben."

Tadanobu'nun cevabı beni gene keyiflendirdi: "İşte bu bütün umudumu kırıyor!"

89. *Yukinari'yle Mektuplaşma*

Bir defasında, Başkâtiplik Müfettişi Yukinari, İmparatoriçenin Vazife Binası'na gelmişti; gece geç saatlere kadar sohbet etmiştik. Sonra, "Yarın İmparatorun perhiz günü; inzivaya çekilirken ona eşlik etmem gerekiyor. Öküz Vaktine kadar orada olmam lazım," deyip gitmişti.

Ertesi gün, sabah erkenden, bana ondan bir mektup getirdiler. Birkaç sayfalık mektup, Mabeyincilerin İmparatorun Özel Kalemi'nde kullandıkları kaba kâğıtlara yazılmıştı. "Bu sabah, yani görüşmemizin ertesi günü," diyordu Müfettiş, "yüreğim buluşmamızın hatıralarıyla dolu. Bütün gece yanınızda kalıp size eski zaman masalları anlatacaktım; ama horoz ötünce gitmek zorunda kaldım..." Kâğıtların önüne ve arkasına böyle zarifçe yazılmış pek çok şey vardı. Harikuladeydi. Ona cevap verdim: "Kör karanlıkta öten horozun sesi, belki de Prens Meng-çang'ı kurtaran sestir."²¹¹ Müfettiş bana cevaben şu mektubu gönderdi: "Horoz ötüşünün Hanku sınır kapısını açtırarak, yakalanmak üzere olan Prens Meng-çang'la birlikte üç bin dava arkadaşının kaçmasını sağladığı söylenir söylenmesine, ama bizim sözünü ettiğimiz daha yakındaki bir kapı – Osaka yani Buluşma Kapısı." Bunun üzerine ona şu mısraları yazdım:

Aldanan çıkar belki
Gecenin sükûnunu yalandan bozan
Horoz ötüşüne
Ama böyle bir kandırmaca
Vız gelir
Âşıkların buluştuğu Osaka Kapısına.

Haşiye olarak da şöyle dedim: "Duydum ki orada uyanık bir muhafız beklermiş."

Müfettiş bana karşılık olarak şu mısraları gönderdi:

Derler ki
Serbestçe geçilirniş Buluşma Kapısından
Lüzum kalmadan horozun ötmesine.
Ardına kadar da asla açılmazınış bu kapı
Ama her gelen geçermiş aralığından²¹²

Başrahip Ryuen bu mektuplaşmadan çok etkilenmişti; mektuplardan ilkini, yerlere kadar eğilerek benden alıp İmparatoriçeye götürdü.

Bundan bir süre sonra karşılaştığımızda Yukinari gülerek şöyle dedi: "Buluşma Kapısı hakkında şiirler yazmak gerektiğinde, kendinize yenildiğinizi itiraf etmek zorunda kaldınız ve sonunda bana cevap yazamaz oldunuz. Size yakışıyor mu hiç! Hem sonra, bütün Saray Erkânı bana yazdığınız mektupları gördü."

Ben de ona şöyle dedim: "Bundan, bana gerçekten kıymet verdiğinizi anladım. Okuduğunuz güzel şeyleri herkesle paylaşmak lazım tabii. Ama sizin mektuplarınız o kadar güzel olmadığı için ben onları özenle sakladım ve kimselere göstermedim. Niyetlerinizi karşılaştıracak olursak, ikisinin de aynı derecede iyi olduğu görülecektir."

"Çok farklısınız, önce iyice düşünüp sonra konuşuyorsunuz," dedi Yukinari gülerek. "Halbuki ben, mektuplarımdan bahsederken, sıradan kadınlar gibi, 'Neden düşüncesizce davranıp herkese gösterdiniz mektubu?' ya da buna benzer bir şey diyeceğinizden emindim."

"Neden öyle bir şey söyleyeyim ki?" diye sordum. "Size bir teşekkür borcum bile var hatta."

"Mektuplarımı saklamış olmanız çok güzel," dedi Yukinari. "Birine göstermiş olsaydınız üzülür, incinirdim. Sizden, onları saklamaya devam etmenizi rica ediyorum."

Bundan bir süre sonra, Kumandan Tsunafusa'yla karşılaştım. "Yukinari'nin sizi coşkuyla övdüğünü biliyor muydunuz?" dedi. "Bana geçen gün mektuplaşmanızın ardından yaptığınız konuşmayı anlattı. İnsanların sevdikleri kişileri övdüklerini duymak ne

büyük mutluluk!"

Onun bu kadar içtenlikle konuştuğunu görmek çok hoşuma gitmişti. Şöyle cevap verdim: "O halde mutlu olmak için iki nedim var: Birincisi, Yukinari tarafından övüldüm, ikincisi, sizin sevdiğiniz insanlar arasında olduğumu görüyorum!"

"Pek tuhaf!" dedi Tsunafusa. "Sanki bu yeni bir şeymiş gibi konuşuyorsunuz."

90. *Mehtapsız, Zifiri Karanlık Bir Gecede*

Çeltik Filizi ayında, mehtapsız, zifiri karanlık bir gecede, "Burada hiç nedime var mı?" diye soran birtakım sesler duyduk: "Git bak bakalım," diye emretti İmparatoriçe, "böyle acayip acayip konuşanlar da kim?"

Verandaya çıkıp seslendim: "Kim yapıyor bu gürültüyü? Bizi ürküten bu tiz sesler de neyin nesi?"

Ama kimse cevap vermedi. Perde kaldırıldı ve içeriye usulca bir şey uzatıldı. Dar yapraklı türden bir bambu dalıydı. "A!" dedim, "Bu o beyefendi!"²¹³

Bunun üzerine, dalı getirenlerden biri, "Hadi," diye bağırdı, "hemen saraya gidip bize nasıl cevap verdiğini anlatalım." Orada bulunanlardan, Orta Kumandan, yeni Orta Kumandan, Altıncı Kademe'den Mabeyinci ve diğerleri çekip gittiler. Başkâtiplik Müfettişi Yukinari ise geride kalıp şöyle dedi: "Ne tuhaf davrandılar böyle. Seiryō Sarayı'nın önünde bambu kamışlar toplamış, şiir yazmaya hazırlanıyorduk; bu sırada birisi, İmparatoriçenin Vazife Binası'na gidip nedimleri birlikte şiir okumaya davet etmemizi önerince buraya geldik; siz de bize Kure bambusunun takma adını bildiğinizi göstermekte gecikmediniz. Arkadaşlar da bunu millete anlatmaya koştular her nedense. Size bu hikâyeyi kim anlattı bilmiyorum, ama söylediğiniz laf öyle herkesin bildiği bir şey değildir."

"'Beyefendi' sözcüğünün bambu²¹⁴ anlamına geldiğini kesinlikle bilmiyordum," diye cevap verdim. "Şimdi hakkımda yanlış şeyler düşünecekler."

"Doğru," dedi Yukinari. "Herkesin bilmesi de beklenemez zaten!"

Biz orada dalmış konuşmaya devam ederken, nedimler "Ona 'o beyefendi' dedi" mısrasını okuyarak geri geldiler.

Bu defa Yukinari onlara sordu: "Demin neden İmparatorluk Sarayı'ndayken niyetlendiğiniz gibi şiir yazmadan gittiniz? Bunu çok garipsedim doğrusu!"

Adamlar cevap verdiler: "Böyle güzel bir harekete nasıl cevap verebilirdik? Söyleyebileceğimiz her şey yetersiz kalırdı. Zaten hikâye sarayda büyük yankı uyandırdı ve anlatılanları duyan İmparator Hazretleri bundan büyük keyif aldı."

Dizeyi Yukinari'yle birlikte tekrar tekrar okudular; diğer nedimler onlara bakmak için dışarı çıktılar. Herkes bir süre birbiriyle konuştu, sonra nedimler artık gitmeleri gerektiğini söylediler. Hep birlikte aynı mısrayı tekrarlayarak gittiler; Sol Bölük Muhafız Evi'ne vardıklarında hâlâ sesleri geliyordu.

Ertesi sabah çok erken bir saatte Şonagon no Myobu adlı nedime İmparatoriçeye İmparator'dan bir mektup getirerek durumu anlattı. İmparatoriçe Hazretleri beni odasına çağırttı ve öğrendiklerinin doğru olup olmadığını sordu. "Bilmiyorum," dedim, "düşünmeden verdiğim bir cevaptı; belki de Efendi Yukinari her şeyi benim lehime değiştirip öyle aktarmıştır!"

Haşmetmeapları gülümseyerek mırıldandı: "Öyle yapmış bile olsa sonuç senin için çok güzel olmuş."

İmparatoriçe nedimlerin aramızdan birini övdüklerini duyunca hep çok mutlu olur ve aramızdaki bu talihliyi çok zarif bir şekilde tebrik eder.

91. *Tozammi'nin Başına Gelenler*

İmparator Enyu'nun ölümünden bir yıl sonra herkes yas kıyafetlerini çıkarınıştı.²¹⁵ Çok heyecan verici bir dönemdi. İmparator Hazretlerinden merhum İmparatorun hizmetkârlarına kadar herkes artık şairin bahsettiği o ısıltılı giysilerin giyildiği zamanların hayalini kuruyordu.

Çok yağınurlu bir günde, hasırdan yapılmış kabaniyla kabuklu bir böceği andıran bir çocuk, bayan Tozammi'nin odasına gelmiş. Elindeki kabuğu soyulmuş büyük bir dala bağlanmış resmi mektubu uzatarak "Bunu getirdim," demiş.

Hizmetçi "Kimden bu mektup?" diye sormuş; "Bugün ve yarın hanımefendinin perhiz günüdür, odasındaki panjurlar bile kapalı." Panjur aşağıya kadar kapalı olduğundan, kadın üst kısmını hafifçe aralayarak mektubu alıp hanımına vermiş; ama ona ulağın neye benzediğinden hiç bahsetmemiş. Tozammi de böyle bir perhiz gününde hiçbir şey okuyamayacağını üstüne basa basa belirterek mektupla beraber dalı kafesli pencerenin üzerine bırakmış.

Ertesi sabah Tozammi ellerini yıkadıktan sonra, hizmetçisinden, dün akşam gelen "tomar faturası"nı²¹⁶ istemiş. Diz çöküp mektubu almış ve yavaşça açmış. Ceviz rengi bir parşömen kâğıdından oldukça garip görünümlü çok kalın bir mektupmuş bu ve özenle katlanmış. Mektupta yaşlı bir rahibinkine benzer kötü bir elyazısıyla şu şiir yazılmış:

Kasvetli, meşe rengi giysiler
üstümüzde hâlâ
Ölmüş İmparatorumuz anısına
Ama şüphesiz ki başkentte
Geçmişlerdir daha açık renklere²¹⁷

"Ah, budala şey," demiş Tozammi. "Bu mektup şüphesiz Ninnana Tapınağı Başrahibinden geliyor!" Böyle söylese de Tozammi, Başrahibin bunu yazmış olamayacağını düşünüyormuş. O halde bu mektubu kim göndermiş olabilirdi? Muhtemelen bu kişi, Fujivara hanedanının Başmüsteşarı olmalıydı, zira kendisi merhum

İmparatorun idari memuruydu. Tozamını olanları bir an önce İmparator ve İmparatoriçeye anlatmak istiyormuş, bu zaman zarfında geçen süre ona öyle uzun gelmiş ki... Ama sabır göstermiş ve Ruhban Sınıfından önde gelen kişiler kendisine perhiz süresince çok ihtiyatlı davranması gerektiğini söylediklerinden perhizinin bitmesini beklemiş.

Üçüncü günün sabahı, mektuptaki şiire karşılık bir cevap yazıp Fujivara hanedanı Başmüsteşarının malikânesine göndermiş. Gönderir göndermez Başmüsteşardan hemen bir cevap gelmiş.

Tozammi eline geçen her iki mektubu da alarak, apar topar İmparatoriçenin huzuruna çıktı. İmparator da onun yanında olduğu için o da her şeyi duydu; ancak İmparatoriçe mektuplara gayet umursamaz bir edayla baktı ve şöyle dedi: "Fujivara hanedanı Başmüsteşarı bu tarzda yazmaz, bu daha çok bir Buda rahibinin elyazısına benziyor."

"O halde," diye cevap verdi Tozamını, "bunu yazan kim olabilir? Bu Yüksek Ruhban Sınıfından kim buna cesaret etmiş olabilir? Falanca olmasın? Yoksa filanca mı?"

Tozammi'nin şaşkınlığını ve merakını gören İmparator, hafifçe gülümseyerek mırıldandı: "Elinizdeki mektup bana burada daha önce gördüğüm bir şeyi anımsattı," ve küçük bir dolaptan çıkardığı bir kâğıdı ona göstermek için uzattı.

Tozammi, işin aslını öğrenmek için İmparatora yalvarıyordu. Gücenmeyle karışık bir ses tonuyla "Bana tüm bunların ne olduğunu anlatma lütfunda bulunun. Ah! Başım öyle ağrıyor ki. Mutlaka öğrenmem gerek!" dedi. Cümlesini bitirdiğinde yüzünde acıyla karışık bir gülümseme vardı.

Bunun üzerine İmparator konuşmasına devam etti: "Size mektubu getiren iblis çocuk mutfaktaki hizmetçilerden birinin yamağı olarak çalışıyor, ama, bana öyle geliyor ki onu sana gönderen Kohyoe Hanım'dan başkası değil."

Bunun üzerine İmparatoriçe de gülmesine hâkim olamadı. Tozammi İmparatoriçenin giysisinin kol ucundan çekiştirerek ve sar-sarak ona "Haşmetmeap nasıl bana böyle oyun oynayabildiniz?"

Ben de hiçbir şeyden kuşku duymadan, mektubu açmadan önce ellerimi yıkadım ve secdeye vardım bir de!" dedi. Kızgın bir ifadeyle gülmeye çalışması pek eğlenceliydi.

Saraydaki hizmetçiler de işi öğrenince mutfaktan gülüşmeler yükseldi.

Tozamını kendi odasına döndükten sonra, hakkında konuştukları o çocuğu Saray mutfağında aramaya koyuldu ve çocuğu bulduğunda onu, mektubu ilk elden ondan teslim alan hizmetçisine gösterdi. "Evet, bu o çocuk," dedi hizmetçi. Ama Tozammi çocuğa mektubun kimden geldiğini, ona bu mektubu kimin verdiğini sorunca, çocuk aptal aptal gülümsedi ve hiçbir şey demeden koşarak kaçtı.

Fujivara hanedanının Başmüsteşarı sonradan hikâyeyi duyduğunda olayı çok komik buldu ve anlatılanlara kıs kıs güldü.

92. *Kıymetsiz Şeyler*

Kötü kalpli çirkin bir insan.

Kumaşlar için kullanılan kolanın içine su katılmış hali. Burada gerçekten kaba saba şeylerden bahsediyorum, ama insanların bunları hoş karşılamayacağını düşünerek bunları anlatmaktan çekinmeyeceğim. Ölüler Bayramı'ndan sonra yakılan ateşlerin daha harlı yanması için kullanılan maşalardan neden burada bahsetmeyeyim?²¹⁸ Bunlar olmayan şeyler değil ki, hem herkes bunları biliyor.

Başkalarının da okuyacağı bir yerlere böyle şeyler yazmamak gerekir belki, ama ben kimsenin bu notları göreceğini düşünmüyordum ki; o yüzden de ne kadar garip ya da nahoş olursa olsun aklıma ne gelirse yazdım.

93. *Muhteşem Tören*

İmparatorun huzurunda kutlanan Ivaşimizu'daki Özel Bayram'dan daha güzel bir şey olabilir mi? Provaları da ayrıca muhteşem olur.

İlkbahardaydık, sakın gökyüzünde güneş pırıl pırıl parlıyordu. Seiryō Sarayı'nın doğu bahçesinde, Saray Tamirat Odası'ndan hizmetkârlar yerlere hasır sermişlerdi. Dansçılar İmparatora, İmparatorluk Ulağı da²¹⁹ kuzeye bakan bir yerde yerlerini almışlardı. (Gerçi hafızamın beni yanıltıyor olması da mümkün.)²²⁰ İmparatorun Özel Kaleminden görevliler törene katılan her bir soylunun önüne birer tane sehpa koymuşlardı. Konuklar önlerine konan kâsedeki içkiyi Yaku kabuğu denen bir şeye döküp sırayla içtiler.

Bunu "artıkların toplanması" izledi.²²¹ Zaten bu işi yapan erkekleri seyretmek bile içimi sıkar; ama o gün beni şaşırtan bir şey oldu, boş olduğunu zannettiğim ateş-kulübelerinden²²² bir sürü kadın çıkıp çok çirkin bir biçimde artıkları toplamaya başladılar. Mümkün olduğunca çok şey alayım diye birbiriyle itişip kakışan kadınlar, bir anda ok gibi fırlayıp ellerine geçen ilk şeyi kapan kadınlara nazaran daha az şey alabildiler aslına bakılacak olursa. Bu kadınların ganimetlerini yağmalanan dükkân malları gibi kulübelerine yığmalarını seyrederken bayağı bir eğlendim.

Tamirat Odası'ndan görevliler hasırları toplar toplamaz, Has Bahçe Odası'nda çalışan işçiler ellerine süpürgeleri alıp bahçedeki kumları düzlediler.

Prova gününde müzisyenlerin bile²²³ İmparator Hazretlerinin huzurunda serbestçe dolaşmalarına izin verilir. Şokyo Sarayı'nın önüne yaklaşan müzisyenlerin *ryuteki* çalıp teflerle tempo tuttukları işitilebiliyordu. Bir an önce Seiryō Sarayı'na gelmelerini bekliyordum sabırsızlanarak. *Koto* tınları arasında "Udo Kıyısı" şarkısını söyleyerek, bambu çitlerin yanından geçip geldiklerini gördüğümde sevincimden öleceğimi sandım. Dansçılardan iki tanesi öne fırlayıp ilk dansı başlattılar. Giysilerinin yenlerini tam usulünce birbirine kavuşturarak İmparatorun tam karşısında durdular. Diğer dansçılar da ayaklarını müziğin temposuna göre yere vurarak birer birer geldiler. Kolsuz yeleklerinin biyelerini, üst giysilerindeki yaka kısımlarını, başlıklarını düzelterip "Akılsız", "Koma Dağı" gibi şarkılar eşliğinde dans etmeye başladılar. Tüm bunlar muhteşemdi. Sonra "Büyük Aileron Dansı" başladı. Elbiselerinin

geniş kollarını koca çarklar gibi sürekli döndürerek dans etmelerini bütün bir gün seyretsem bıkmazdım, bittiğinde hüznlendim ama hemen başka bir dansın başlayacağını düşünerek kendimi avuttum. Gelgelelim hayalkırıklığına uğradım; zira müzisyenler *koro*'larını sırtlarına vurup uzaklaşmaya başladılar, dansçılar da hemen bambu çitin arka tarafında dans ediyorlardı. Harikulade bir manzaraydı. Üst giysilerinin parıltılı ipekten yapılmış etekleri hareketlenerek gelişigüzel birleşip, açılıyor sonra yine katlanıyordu... Ama tüm bunlar sözlere döküldüğünde sıradan bir şeymiş gibi geliyor.

Artık gitmişlerdi, ben de o gün bundan sonra başka bir dans olmayacağı için üzülerək öylece kalakaldım. Dansçıların ardından Yüksek Saray Soyluları da gidince iyice karamsarlık ve hüzn kapladı içimi.

Özel Bayram Kamo'da yapıldığında böyle olmuyor, çünkü o zaman dört gözle bekleyebileceğin Kutsal Dönüş Dansı kalmış oluyor geriye. Öyle bir akşamı hatırlıyorum. Bahçede yanan iki şenlik ateşinin dumanı ince sicimler halinde yükselirken, kutsal dansa eşlik eden *ryuteki*'nin hoş bir şekilde yayılan sesinin giderek kayboluşunu dinliyordum. Şarkıcıların sesleri de içime işlemişti.

Ortam o kadar hoşuma gitmişti ki açık havanın soğuğu ve dondurucu etkisi umurumda değildi. Ne baskılı incecik ipek elbisemi ne de yelpazemi tutarken uyuşmuş parmaklarımı düşünüyordum. Sanatçıları yöneten adam ne zaman şarkıcıları çağırsa, sanki ona doğru uçuyorlardı. Şefin, onların kendisine doğru koşturmalarını müthiş bir tatmin duygusuyla izlediğini görmek muhteşemdi.²²⁴

Kamo Bayramı sırasında evde izinliysem, akşamları oradan gelen ayin alayını seyretmek bana yetmez, dansları görebilmek için tapınağa kadar giderim. Oraya varınca da adamlarımdan arabayı büyük ağaçların altında durdurmalarını isterim. Meşalelerin dumanı her yere yayılmıştır. Meşale ışığında, dansçıların üzerindeki kolsuz yeleklerin biyeleri ve ipek elbiselerinin ışıltısı gündüzki hallerinden çok daha güzel görünüyor.

Dansçıların şarkıların temposuna uygun biçimde ayaklarını vurarak tapınağın önündeki tahta köprüyü titretmeleri de çok güzeldir. Bu arada akan suyun sesi *ryuteki*'ninkine karışır. Tanrılar bile buna hayran oluyordur herhalde.

Sanatçıların arasında, her yıl dansını büyük beğeniyle izlediğim Şoşo diye bir İç Saray Muhafızı Kumandanı vardı; maalesef geçenlerde öldü ama ruhunun büyük tapınağın önündeki birinci köprünün yakınlarında dolaştığı söylentilerini duydum. Bu beni o kadar ürküttü ki dansın tam anlamıyla keyfini çıkaramam diye korkuyordum. Ama yine de dansçıları gördüğüm zaman gösterinin güzelliğinden başka bir şey düşünemez hale geldim.

Nedimelerden biri "Özel Bayram'ın sona ermesi hep hüznün veriyor insana," dedi. "Neden dansçılar Saraya döndükten sonra da dans etmiyorlar ki? Ne güzel olurdu! Ödüllerini alır almaz sırayla gitmelerini görmek çok kötü geliyor."

Bunu duyan İmparator "Yarın sanatçılar geri geldiklerinde onları çağırıp tekrar dans etmelerini emredeceğim!" diye buyurdu. "Sahi mi?" diye bağırdı kadın, "Aman ne güzel!" Bu karara çok sevinen bütün nedimeler İmparatoriçe Hazretlerinin etrafına üşüşüp İmparatorun kararından vazgeçmemesini sağlasın diye yalvarmaya başladılar.

Bu ısrarlar sayesinde o yıl, dansçıların Saraya döndükten sonra yaptıkları özel gösteriyi izleme zevkini yaşadık. Ama kadınlar bu fazladan gösterinin gerçekten yapılacağına inanmamışlardı, öyle ki dansçıların İmparatorun huzuruna toplanmış olduğunu duyduklarında daha hazırlanmış değillerdi. Bir an önce salona ulaşma telaşıyla eşyalara çarpıyorlar, akılları başlarından gitmiş gibi davranıyorlardı. Haber geldiği sırada odalarına çekilmiş olanlar, muhafızlara ve Saray Erkânına aldırmadan şatafatlı etekleri başlarına kadar havalanmış bir vaziyette palas pandıras Saraya koşturuyorlardı! Onların bu haline gülenler hiç haksız sayılmazlardı. özel kitap grubu

94. *Naip Hazretleri Aramızdan Ayrıldığında*

Naip Hazretleri aramızdan ayrıldığında, dünyada birçok olay, birçok karışıklık görüldü.²²⁵ İmparatoriçe artık İmparatorluk Sarayı'na gelmiyor, İkinci Mıntıka'daki Küçük Saray'da²²⁶ ikamet ediyordu. Bana gelince, hiçbir kabahatim olmamasına rağmen, benim açımdan hiç de hoş olmayan şeyler geliştiğinden, ben de uzun süre taşrada kaldım.

Bu arada, hanımıma neler olduğunu bilmiyordum ve İkinci Mıntıka'daki saraya gitmiş olan Sol Muhafızlar Kumandanının bana anlattıklarından sonra, bu belirsizlik içinde daha fazla yaşayamazdım. Demişti ki, "Bugün İmparatoriçeyi görmeye gittim ve oradaki herkeste, insanın içine işleyen bir çekicilik vardı. Hanımların giydikleri kıyafetler, etekleri, Çin işi ceketleri, zarafetlerinden hiçbir şey kaybetmemişti. *Misu*'nun bir ucu kalkmıştı; sarayın içine baktığımda, zarif bir şekilde yan yana oturmuş sekiz ya da dokuz hanım gördüm. Sonbahar yaprakları renginde Çin işi ceketler, açık menekşe rengi etekler, mor veya kırmızı renkte elbiseler giymişlerdi. Sarayın önündeki bahçede otların çok fazla uzamış olduğunu görünce, 'bu otları neden böyle bırakmışlar, kesilmesi gerekmez mi?' diye sordum. Onlar da, (duyduğum Saişo Hanım'ın sesiydi) 'Kasten böyle bırakıldı, sabahları üzerlerindeki çiy tane-

lerini görebilelim diye!' dediler. Ne kadar nefis bir düşünce! Hanımlardan birçoğu bana dediler ki, 'Sei Şonagon'un evinde kalması ne acı, hele İmparatoriçenin de benzeri bir inzivaya çekildiği sırada. Neden, ortada hiçbir sebep yokken bize katılmıyor, halbuki İmparatoriçe onu her ne işi olursa olsun yanından hiç eksik olmaması gereken hanımefendiler arasında görüyor.' Bu sözler, sanki şu anlama geliyordu: 'Sei Şonagon'a her şeyi anlatın.' Hadi gidip orayı görün, sarayın sizi derinden etkileyeceğine eminim; terasın önüne Çin usulü dikilen şakayıklar da çok güzel duruyor." "Hayır," dedim, "onlar benden hazzetmiyorlar, ben de onlardan hoşlanmamaya başladım." Kumandan giderken güldü ve "Daha hoşgörülü bakın," dedi.

Kısa bir süre sonra ziyaretine gittiğimde, İmparatoriçe benim hakkımda gerçekte ne düşündüğünü anlamamı sağlayacak hiçbir ipucu vermedi; ama nedimelerinden birkaçının şöyle fısıldadıklarını duydum: "Sol Nazırı destekleyen kişilerle ilişkisi var."²²⁷ Tam odamdan çıkarken hepsinin ayakta dikilip mırıl mırıl birbirleriyle konuştuklarını gördüm. Bu şekilde dışlanmaya alışık değildim, çok zoruma gitti. İmparatoriçe Hazretleri birçok kez geri dönmem gerektiği haberini göndermesine rağmen, emrine uymadım.

Uzun bir süre İmparatoriçenin ziyaretine gitmedim; nedimeler de bu arada boş durunayıp beni rakiplerinin arkadaşı gibi tanıtmış ve hakkımda olmadık hikâyeler uydurmuşlardı kuşkusuz.

Alışılmışın tersine, hanımımından bir tek kelime haber almıyordum. Zaman geçiyor, kalbimin sıkıştığını hissediyordum. Ama bir gün, böyle kara kara düşünürken bir başhizmetçi bana bir mektup getirdi. "İşte," dedi, "İmparatoriçe Hazretlerinin Sakyo Hanım aracılığıyla size gizlice gönderdiği bir mektup." Benim yanımda bile, bu kadın gereksiz yere gizemli bir şekilde konuşmayı sürdürüyordu. Mektubu İmparatoriçenin şahsen yazdığını anlayınca kalbim yerinden çıkacak gibi oldu, mektubu açtım. Ama hanımım kâğıda bir şey yazmamıştı; kâğıdı sadece bir dağ gülü taçyaprağını sarmak için kullanmıştı, üzerinde de şunlar yazılıydı: "Sevgisinden bahsetmeyen."²²⁸ Öyle sevindim ki anlatamam, sessizlikle

geçen o uzun endişeli günlerden sonra müthiş bir rahatlamaydı hissettiğim.

Başhizmetçi bana bakıyordu ve gözlerimin "hayatta ilk öğrenilen şeyle"²²⁹ dolduğunu görünce, dedi ki, "Bütün Nedimeler, İmparatoriçe her fırsatta, hem de tarifsiz bir endişeyle sizi anarken, burada kalmanıza hayret ediyor. Sanırım burada, taşrada kalmanızı garipsemeyen yok. Neden geri dönmüyorsunuz?" Sonra da "Buralarda halletmem gereken bir iş daha var. Birazdan dönüp cevabınızı alırım," diyerek gitti.

Bir cevap yazıp göndermek istedim, ama İmparatoriçenin bir mısrasını gönderdiği küçük şiirin bir sonraki mısrasını tamamen unutmuştum. "Ne garip," diye inırıldandım kendi kendime, "bu kadar meşhur bir şiiri nasıl hatırlayamaz insan? Gayet de iyi biliyorum, ama aklıma gelmiyor işte bir türlü." Bu arada, önümde oturan küçük bir ayakçı çocuk beni duyup mısrayı hatırlattı: "Ama özsuğu derinlerde için için kaynayan." Bu mısralar nasıl hafızamdan silinmiş olabilirdi? Bu mısrayı bana şu küçük çocuğun anımsatmış olması gülünçtü.

Cevabını gönderdim ve bir süre sonra İmparatoriçeye gittim. Beni nasıl karşılayacağını bilmiyordum, kendimi hiç olmadığım kadar rahatsız hissediyordum. O yüzden hep yarı yarıya *kiço*'nun arkasına saklanır gibi durdum. Hanımım önce bana gülerek saraya yeni gelenler gibi davrandığımı söyledi, sonra da dedi ki: "Pek de matah bir şiir gönderemedim sana, ama bu durumda bu tür bir şey göndermem gerektiğini düşündüm. Aslında, Şonagon, seni görememek çok üzüyor beni."

İmparatoriçe Hazretleri değişmemişti. Ona şiirin bir sonraki mısrasını bana o küçük çocuğun anımsattığını anlatınca çok güldü ve "Olur böyle şeyler, hele bu eski şiirlere insan o kadar fazla aşina olmuş oluyor ki bazen bir türlü aklına gelmiyor."

Sonra da şu öyküyü anlattı: "Bir yerlerde, birileri bir bilmece yarışmasına²³⁰ hazırlanıyormuş; aralarından, tabii ki akıllı ve tecrübe sahibi olan bir tanesi, sol takımındaki arkadaşlarına 'Bizim gruptan ilk bilmeceyi ben sorayım, ne dersiniz' diye sormuş. On-

lar da nasıl olsa iyi bir şey soracaktır diye düşünerek memnuniyetle kabul etmişler. 'Peki hangi bilmeceyi soracaksın?' diye sormuşlar, ama o 'Güvenin bana. Kuşkusuz, tüm bu söylediklerimden sonra, sizi hüsrana uğratacak bir şey sormam!' deyip geçmiş. Onlar da üstelememiş.

Ama yarışma günü yaklaştıkça, yeniden sormaya başlamışlar ne soracağını; 'çok garip bir şey olmasın' – 'bilemem,' demiş adam kızgınlıkla, 'o kadar kaygılıysanız, bana güvenmeyin.' Bu onları daha da endişelendirmiş.

Bu arada, yarışma günü gelmiş. Aralarında Saray Erkânından kimselerin de olduğu kadın erkek tüm yarışmacılar yerlerini almışlar, iki takım birbirinden ayrılmış. Bilmeceleri sorma sırası geldiğinde, sol takımın liderliğine kahramanımız seçilmiş. Havasından çok büyük bir titizlikle hazırlandığı ve mücadeleye hazır olduğu anlaşılmış. Kendinden o kadar emin görünüyormuş ki, herkes kendi kendisine onun bilmecesinin ne olabileceğini soruyormuş. Rakiplerinin yanı sıra takım arkadaşları da dahil herkes onu endişeyle izliyormuş ve hep bir ağızdan, 'sor artık bilmeceni,' demişler sabırsızlanarak.

Sonunda adam sorusunu sormuş: 'Gökte gerilmiş bir yay?' Karşı gruptan insanlar sorudan çok memnun kalmışlar. Soldakilere gelince, önce donup kalmışlar; sonra da, bir anda takım arkadaşlarının korkunç biri olduğunu, rakiplerinin çıkarlarına hizmet ettiğini ve amacının takımına yarışmayı kaybettirmek olduğunu düşünmüşler.

Bu arada, karşı takımdaki yarışmacı alaycı bir kahkaha atmış. Yüzünü buruşturarak, 'Bunun ne olduğunu bilmiyorum, ne mümkün bilmek,' demiş ve soruyu cevaplamak yerine şakalar yapmaya başlamış; ama soruyu soran yarışmacı, 'fişi verin, fişi verin,' diye bağurmuş ve puanın kendi grubuna verilmesini sağlamış.²³¹

Sağ grubun yarışmacıları bunu reddetmişler ve 'Çok saçma! Kim bu soruyu bilemez ki? Kesinlikle fişi vermeyiz,' demişler.

Oyuncumuz da bunun üzerine 'Rakibim bilmediğini söyledi; neden kaybetmiş olmasın ki?' demiş ve sonraki bilmecelerde de

böyle zekice muhakemeler yürüterek zaferi takımına kazandırmış.

Yarışmanın sonrasında, sağ takım ilk bilmeceye cevap veremeyen arkadaşlarına sitem etmiş: 'Tamam,' demişler, 'böyle bariz soruların cevaplarını unutabilir insan. Ama sen niye bilmediğini söyledin?' O da cevabın bir türlü aklına gelmediğini kabul etmiş."

İmparatoriçe öyküsünü bitirdiğinde, etrafındaki bütün hanımlar gülüştü: "Sağ takımdakiler arkadaşlarına kızmakta haklılar," dedi biri. "Hayal kırıklıklarının nedeni açık. Ama öteki takımdakiler de arkadaşlarının böyle aptalca bir soru sormasına kim bilir ne kadar kızmışlardır."

"Hakikaten de öyle," diye düşündüm ben de, "bu kadar basit, bu kadar beylik bir şeyi nasıl olur da unutur insan!" Sanki kendim hiç öyle şey yapmazmışım gibi.

95. *Şeftali Ağacındaki Oğlan*

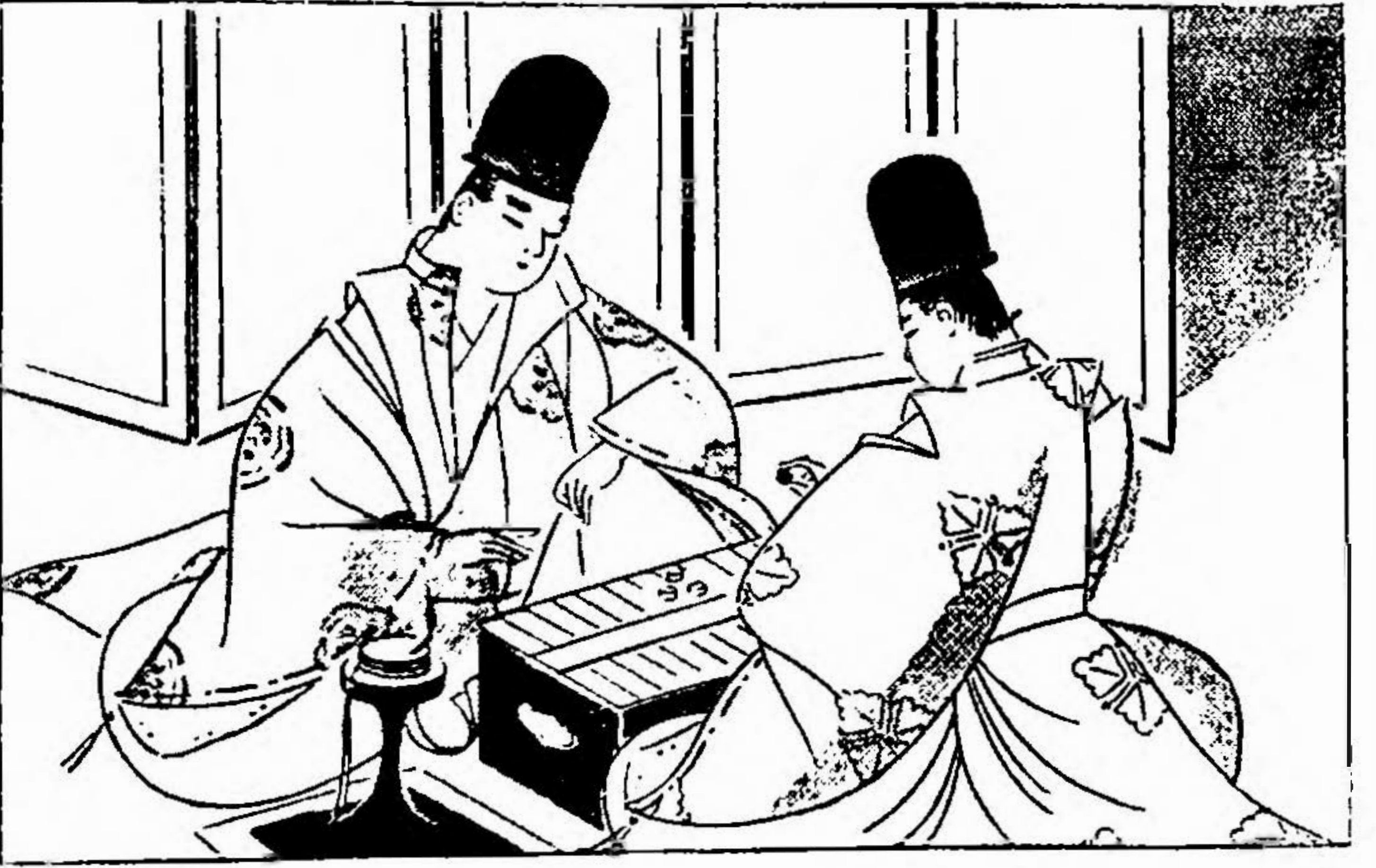
Filizlenme ayının onunda gökyüzünde kalın bir bulut tabakası vardı, ama güneş bulutlar arasından pırıl pırıl parlıyordu. Viran bir evin arkasındaki engebeli, hiçbir şey ekilmemiş tarlada körpe bir şeftali ağacı çıkmıştı. Ağacın her yerinden kesif dallar fışkırmıştı; yaprakların bir yüzü yeşilken öbür yüzlerinin adeta koyu kırmızı bir boyayla boyanmışçasına koyu renkli ve perdahlı olduğunu fark ettim.

Yırtık pırtık bir av kıyafeti giymiş, güzel saçlı, ince bir delikanlı ağaca tırmanmıştı. Aşağıda kollarını sıvamış küçük bir oğlan ve dizinden aşağısı çıplak, ayağında küçücük *geta*'lar, üzerinde de erik kırmızısı bir içlik ve beyaz bir av kıyafeti olan bir çocuk duruyordu. Kıyafeti pantolonunun içine tıktırdığı için bel bölgesinde potluk yapmıştı. "Güzel bir dal kes bana!" diye bağışıyorlardı.

Tam o sırada üç beş kız çıkageldi. Onların da saçları güzel, ceketleri yırtıktı; etekleri güneşten solmuş olsa da renkleri hâlâ bayağı göz alıcı görünüyordu. "Bize bir iki dal keser misin lütfen," diye bağırdılar delikanlıya. "Güzel tavşan-değnekleri yapabileceklerimizden seç ama. Efendi gönderdi bizi."

Ağaçtaki genç dalları aşağı atmaya başlayınca çocuklar çil yavrusu gibi dağılıp dalları birer ikişer toplayarak "Ben daha çok topladım! Benimki daha çok!" diye hep bir ağızdan bağırıştılar. Çok hoş bir manzaraydı.

Sonra kirli bir hakama giymiş bir adam gelip hen de birkaç dal istiyorum dedi. Çocuk adama bir dakika bekleyin deyince adam ağacı sallamaya başladı. Oğlan korkup ağacın bir dalına maymun gibi sarıldı, pek eğlendim. Erik ağaçları meyve vermeye başladığında da benzer sahnelere rastlanır.

96. İki Yakışıklı Adam

İki yakışıklı adam tavla oynamaya dalmışlar. Bütün gün oynadıkları halde hâlâ yorgun görünmüyorlar ve bir uşağa sehpa duran kandili yakmasını emrediyorlar. Oyunculardan biri zarları eline almış, kupaya koymadan önce, iyi bir zar gelsin diye içtenlikle dua ediyor. Diğer oyuncu kendi zar kupasını sehpa bırakıyor. Orada oturmuş beklerken, avcı kıyafetinin yüzünü kapatmaya

başlayan yakasını içeri katlıyor²³² ve öne kayan *eboşi*'sini başını sallayarak geriye itiyor. "İçinden böyle dualar okuyup büyü yapan birinin oyunu kaybetmesi mümkün mü?" diyor sanki sabırsız gözlerini rakibine dikerek. Nasıl da mağrur görünüyor!

Yüksek rütbeli bir beyefendi bir *go* oyununa başlamak üzere. Harmaniyesinin kuşağını çözüyor ve umursamaz bir havayla taşları kutusundan çıkarıp tahtaya dizmeye başlıyor. Bu arada daha düşük rütbeli rakibi, tahtadan biraz uzakta, öne doğru eğilmiş vaziyette saygıyla oturmakta, bir taşı yerleştirmek için her uzandığında öbür eliyle yenini düzeltmesi gerekiyor. Çok hoş bir sahne.

97. *Temizlik Hissi Veren Şeyler*

Bir toprak kap. Yeni bir metal kâse.

Hasır bir yaygı.

Bir kaba su dökerken suyun üzerinde oynaşan ışık.

Yeni bir tahta sandık.

98. *Kirlilik Hissi Veren Şeyler*

Sıçan yuvası.

Sabahları ellerini yıkamakta geciken biri.

Akan burunlar ve burnunu çeke çeke yürüyen çocuklar.

Yağ konmuş kaplar.

Yavru serçeler.

Hava sıcak olduğu halde uzun süredir yıkanmamış biri.²³³

Bütün solmuş giysiler bana kirliymiş gibi geliyor, özellikle de parlak renkli olanları.

99. *Sevimli Şeyler*

Kavunun üzerine çizilmiş bir çocuk yüzü.²³⁴

Fare ciyaklaması taklidi yapıldığında hopluya hopluya gelen bir serçe yavrusu;²³⁵ yahut ayağına bir ip bağladığınız yavruya an-

ne babasının böcek ya da kurtçuk getirip onu ağızdan beslemesi – ne şirindir!

İki-iki buçuk yaşlarında bir bebek yerde hızlı hızlı emekliyor. O keskin gözleriyle ufacık bir nesne görüyor ve o güzelim minik parmaklarıyla nesneyi kapıp yetişkinlere birer birer göstermeye gidiyor.

Saçı rahibe saçı gibi kesilmiş bir çocuk bir şeyi inceliyor;²³⁶ saç gözlerinin önüne geliyor, ama eliyle düzeltmek yerine başını bir yana eğiyor. Hakamasının güzel beyaz askıları omuz hizasından bağlanmış; ki bu da başlıbaşına çok sevimli bir şeydir.

Hâlâ ufak tefek olan genç bir ayakçı oğlan tören kıyafetleri içinde yürüyor.

Güzel bir bebeği yattığı yerden alıp bir süre kucağınızda tutuyorsunuz; siz onu okşarken o boynunuza sarılıyor, sonra da uykuya dalıyor.

Kızlar Bayramı'nda kullanılan nesneler.

Bir gölcükte yüzen küçük bir nilüfer yaprağını alıp bakmak. Sadece nilüfer yaprakları mı, küçük hatmi çiçekleri de müthiş sevimlidir, aslında bütün küçük şeyler öyledir.

Bir-iki yaşlarında, güzel, beyaz tenli, çok tombul bir bebek, kolları katlanmış mor renkli uzun bir tül kıyafet içinde emekleye emekleye size doğru geliyor.

O çocuk sesiyle yüksek sesle kitap okuyan sekiz-dokuz yaşlarında bir oğlan çocuğu.

Hâlâ tam manasıyla palazlanmamış ve sanki elbiseleri onlara çok kısa geliyormuş gibi görünen güzel beyaz piliçler; avaz avaz cıvıldayarak o uzun bacaklarıyla insanın peşine takılır, ya da ana tavuğun yanı başında yürürler.

Ördek yumurtaları.

Kutlu bir kişinin küllerini barındıran bir vazo.

Yabani karanfiller.

100. *Arsızlıklar*

Hiç de matah bir yanı olmadığı halde şınartılmaya alışmış bir çocuk.

Öksürmek.

Tam düpedüz mahcup duruma düşmüş birine bir şey söyleyeceksinizdir, ama o sizden önce konuşur – olacak şey değil!

Ailesi yakınlarda oturan dört yaşlarında bir çocuk evinize gelip yaramazlık yapar. Eşyalarınızı karıştırır, etrafa saçar, kırar, bozar. Genelde kontrol altında tutulur ve öyle her aklına eseni yapamaz, ama annesi yanındayken kendini rahat hisseder. Anasının eteklerini çekiştirip "Şuna bakıcam anne," diyerek gözünün kaldığı eşyayı işaret eder. Annesi de şimdi büyüklerle konuştuğunu söyleyip çocukla bir daha ilgilenmez, bunun üzerine çocuk o eşyayı kendi başına ele geçirmeyi becerip iyice bir kurcalar – Tanrım, ne kadar gıcık bir şeydir bu! Anne de nesneyi çocuğun elinden alıp bir yerlere saklamak yerine "Seni yaramaz!" demekle yetinir. Sonra da gülümseyerek "Yapma. Kıracaksın şimdi!" deyip geçer. Anne de gıcıktır. Bir şey söylemek yakışık almayacağı için orada sessiz sessiz oturup endişeli gözlerle çocuğu izlemek zorundasınızdır.

101. *Nahoş Şeyler*

Nakışın arka yüzü.

Kedinin kulak içi.

Yuvalarından eciş bücüş çıkan, tüyleri henüz bitmemiş fare yavruları.

Astarlanmamış bir kürk kaftanın dikiş yerleri.

İnsana pek temiz olmadığı hissi veren bir yer, hem de karanlık.

Bir sürü çocuğa bakan cazibesiz bir kadın.

Hastalanan ve hastalıktan bir türlü kurtulamayan bir kadın. Ona pek de meftun olmayan bir sevgilinin gözüne nahoş görünür herhalde.

102. *Istırap Çeken İnsanlar*

Gece ağlayan bir bebeği pışpışlayan dadı.

İki cariyesi olan ve ikisinin de birbirlerine soğukluk yapmalarına, birbirlerini kıskanmalarına çaresizce seyirci kalan bir adam.

İnatçı bir ruhla baş etmeye çalışan bir cin çıkarıcı. Afsunlarının hemen etkisini göstereceğini ümit eder; ama çoğunlukla hayal kırıklığına uğrar ve bütün uğraşlarının sonunda milletin eğlencesi olmamak için dua ederek azimle afsunlarına devam etmek durumunda kalır.

Son derece kıskanç bir adamın tutkuyla sevdiği bir kadın.

Güzel bir hayatları olduğu düşünülse de, Birinci Kademe'de hizmet veren erk sahipleri bir an bile rahat, huzur bulamaz gibidir.

Asabi insanlar.

103. *Kıskanılası İnsanlar*

Kutsal bir metni ezberlerken aynı paragrafı defalarca okumamıza rağmen duraksayarak söyler ve mütemadiyen kelime unuturuz. Öte yandan bu tür paragrafları vaizler gibi hiç zorlanmadan, ezberden okuyan (vaizler için bu gayet doğaldır) alelade insanlar olduğunu duyar ve onların seviyesine ne zaman geleceğimizi merak ederiz.

Hastalanıp yatağa düştüğümüzde, dünya umurlarında değilmiş gibi gülüp eğlenen, sohbet eden insanların seslerini duyunca, onları nasıl da kıskanırız!

~

Bir keresinde, Çamaşır Serme ayının At gününde İnari'yi²³⁷ ziyaret etmeye karar vermiştim. Orta Mabet'e ulaştığımda çoktan iflahım kesilmişti; yine de devam ettim. Yukarı Mabet'e giderken bir grup insan beni geçti. Belli ki tırmanmaya benden sonra başlamışlardı, zorlandıklarına dair tek bir emare bile göstermeden canlı adımlar-

la tepenin yolunu tuttular – çok kıskanılacak bir şey.

Şafakta dönmek için acele ediyordum, ama Yılan Vakti gelip çıktığında²³⁸ ben daha yolun yarısını katetmiştim. Yetmiyormuş gibi hava yavaş yavaş ısınmaya başlamıştı, kendimi tam anlamıyla bedbaht hissettim. Soluklanmak için durdum ve bitkinlikten ağlamaya başladım; buraya gelmek onca insanın aklının ucundan bile geçmezken ben niye hac ziyaretine çıktım diye düşünüyordum. Tam o sırada kırkını geçmiş bir kadının tepeden indiğini gördüm. Üzerinde gezi giysileri yoktu, eteklerini beline toplamıştı sadece. Yolda karşılaştığı insanlara, "Bugün yedi sefer hac ziyareti yapacağım," dedi. "Şimdiden tepeye üç sefer çıktım, kalan dört seferde de zorlanacağımı hiç sanmıyorum. Koç Vakti'nde²³⁹ dönmem lazım." Başka yerde karşılaşısam hiç dikkatimi çekmeyecek türden bir kadındı; ama o anda onun yerinde olmak için neler vermezdim.

~

Kız olsun, erkek olsun, rahip olsun, güzel çocukları olan insanları çok kıskanırm.

Bakımlı saçları omuzlarına dökülen ve *sagari*'leri²⁴⁰ çok şık duran kadınlar.

Etrafları her zaman saygın refakatçilerle dolu olan üst tabaka mensupları en kıskanılası insanlardır.

Yazısı güzel olanlar, şiir yazmaya yetenekli olanlar ve mektup yazılacak kişiler arasında ilk akla gelenler... Mühim bir şahsiyete kendi adına mektup yazdırmak isteyen üst tabakadan bir hanımın yanında birkaç kadın refakatçi vardır. Hepsinin kuş adımı izleri misali narin yazılar döktürmesi beklenmese de çoğu bu iş için uygundur elbette, ama hanım özellikle odada bulunmayan bir kadını çağırır ve ona kendi mürekkeptaşını vererek mektubu yazmasını söyler. Bu diğerlerini kesin kıskandırır. Talihli kadın, evin eski üyelerinden, son derece basit bir yazı üslubuna sahip biri olabilir; yine de şevkle işe girer. Bu kadın tecrübeli bir hattat da olabilir. Mektup bir Yüksek Saray Soylusuna gidecektir belki de; ya da Sa-

rayda hizmet görmek isteyen genç bir kadını tanıtmak amacıyla yazılacaktır. Yazıcıya elinden gelen gayreti göstermesi söylenir, o da mektup kâğıdını dikkatle seçmekle başlar işe. Bu arada diğer kadınlar etrafına toplanıp kıskançlıkla latifeler ederler.

Koto veya ryuteki çalınayı öğrenirken insan tecrübeli çalgıcıları çok kıskanır ve onların seviyesine ne zaman erişeceğini merak eder.

İmparatorun veya Veliahtın sütannesi.

Haşmetmeaplarının hizmetinde çalışan, istedikleri her yere çekinmeden giren saray kadınları.

Kendi Meditasyon Odası'nı yapıp sabah akşam orada ibadet etmeye gücü yetenler.

Tavlada iyi zar atan rakip.

Bütün dünya işlerinden elini eteğini çekmiş azizler.

104. *İnsanın Görmeye veya Duymaya Can Attığı Şeyler*

Basmalar, düzensiz gölgeli boyamalar ve diğer alacalı boyama biçimleri.

Birisinin çocuğu olduğunda çocuğun kız mı erkek mi olduğunu öğrenmeye can atılır. Çocuğu olan kişi üst tabakadan biriye daha fazla meraklanılır tabii; ama hizmetçiye veya daha mütevazı bir mevkideyse bile çocuğun cinsiyetini öğrenmek ister insan.

Resmi tayin döneminin ilk gününün sabahı insan tanıdığı belli bir kişinin beklediği görevi alıp almadığını öğrenmeye can atar.

Sevgiliden gelen mektup.

105. *Naip'in Yasını Tuttuğumuz Sıralar*

Naip'in yasını tuttuğumuz sıralar, İmparatoriçe Hazretleri Susuz Ay'ın sonundaki Büyük Arınma dolayısıyla sarayından ayrılmak zorunda kalmıştı. İmparatoriçenin makamı uğursuz yönde kaldığından Yüksek Saray Soylularının yemek salonuna gidildi.²⁴¹

O ilk akşam korkunç bir sıcak vardı ve karanlıktan göz gözü gör-

müyordu. Daracık odalarımızda bayağı sıkıntılı bir gece geçirdik. Ertesi sabah, uyanıp da etrafımıza şöyle bir göz atınca, binanın Çin evlerini andıran kiremit damlı, alçak, yassı bir yapı olduğunu fark ettik. Alışılmış pencere kafesleri yoktu. Onların yerine odanın dört yanında asılı duran *misu*'lar vardı sadece. Yine de mekânın tuhaf bir çekiciliği vardı.

Orada kalırken, diğer nedimelerle beraber her sabah bahçede yürüyüşe çıkıyorduk. Bitkiler arasında en göze çarpanı, bambu çitler boyunca büyümüş olan ve bu kendine özgü binanın tam cephesine bakan sarı zambaklardı.

Zaman Dairesi²⁴² hemen kapı komşumuzdu ve gongun sesi her zamankinden farklı geliyordu. Kafilemizdeki genç hanımlardan bazıları bu sesi duymaya pek meraklıydı. Hatta bir gün içlerinden yirmi kadarı toplanıp yüksek çan kulesine tırınandı. Ben aşağıda kalıp onları seyrettim. Açık gri etekleri, Çin işi ceketleri, kırıksız ve uyumlu renklerde ipeklileri, allı iç etekleriyle orada dikilirlerken cennetten inmiş gibi görünüyorlardı (gerçi onlara melek demeye bin şahit isterdi ya, neyse). Ayrıca, en az kuledekiler kadar genç olmalarına rağmen, yüksek tabakadan oldukları için onlara katılamayıp kıskançlıkla bakan hanımları seyretmekten de çok keyif aldım.

Güneş battığında, karanlıktan faydalanan yaşlılar da gençlerin arasına katıldı, hepsi birden Muhafız Evi'ne doğru yola çıktılar. Anlaşılan, oraya vardıklarında, yüksek sesle gülüşüp eğlenmişler, zira Muhafız Evi görevlileri onlara kızdı. "Utanın, utanın!" diye çıkıştılar ve onları Yüksek Saray Soylularına mahsus kürsülere çıkmakla, Büyük Devlet Meclisi üyelerinin kullandığı sıralara zarar vermekle itham ettiler. Ama hanımlar hiç umursamadılar.

Herhalde bina çok eski, çatısı da kiremitli olduğundan, gece öyle inanılmaz sıcak oldu ki *misu*'ların dışında uyuduk. Gün boyunca tavandan börtü böcek düştü (bu da binanın eskiliği yüzünden), büyük eşek arısı sürüleri odamıza girdi; hepimizin ödü patladı.

Her gün kıdemli saray görevlileri ziyaretimize geliyor, geceyarılarına kadar oturup bizimle sohbet ediyorlardı. İçlerinden biri

hanım hizmetlilerden birinin Yemek Salonu hakkında bir şey söylediğini duyunca, "Büyük Meclis mekânının bu kadar kısa bir sürede böyle bir zevk bahçesine dönüşeceğini kim bilebilirdi?" diyerek gönlümüzü aldı.

Güz gelmişti, oysa bizim daracık odalarımızda "serin bir rüzgârın"²⁴³ esintisinden eser yoktu. Ama mevsim böceklerinin seslerini duyabiliyorduk.

İmparatoriçenin ayın sekizinde sarayına dönüşünün arifesinde, iki yıldız²⁴⁴ birbirine her zamankinden daha yakın görünüyordu. Binayla bahçe çok ufak olduğu için bu kadar yakın görünüyorlardı şüphesiz.

106. *Tadanobu'nun Ziyareti*

Bir gün Saray Müşaviri Kumandan Tadanobu, yanında Kumandan Nobukata ile ziyarete geldi. Ben de diğer nedimelerden birkaçıyla birlikte verandaya gittim ve iki beyefendiyle sohbet ettik. Sohbetimizin bir yerinde, Tadanobu'ya, "Yarın hangi şiiri okuyacaksınız?" diye sordum.

Bir an düşündükten sonra, "Şey, elbette şu insanlar âlemindeki Havlupüskülü ayıyla ilgili olanını,"²⁴⁵ dedi.

Böyle eski bir şiiri hatırlamasına ve sorumu ustaca cevaplamasına memnun oldum. Erkekler eski şiirleri kadınlara nazaran daha çabuk unuttur, kendi yazdıkları şiirleri bile çabuk unuturlar, o yüzden Tadanobu'nun hünerinden özellikle etkilenmiştim. Buradaki ima, paravanın arkasındaki diğer kadınların ve önündeki Kumandan Nobukata'nın dikkatinden kaçınıştı elbette.

107. *Gecenin Geç Vaktiydi*

Havlupüskülü ayının ilk günü, gecenin geç vaktiydi. Saraydaki uzun koridorun ilk kapısının yanında Kıdemli Saray Erkânı duruyordu, ama sonra hepsi birer birer uzaklaşmışlar ve geriye yalnızca Kumandan Başkâtip Tadanobu, Minamoto'lardan Kuman-

dan Nobukata ve Altıncı Kademe'den bir mabeyinci kalmıştı. En-
vai çeşit şeyden bahsettiler, sutralardan pasajlar söylediler ve Ja-
pon şiirleri okudular.

"Gece sona erdi," dedi Tadanobu, "artık eve gidelim." Ardın-
dan şu mısrayı ekledi: "'Ayrılırken döktükleri gözyaşları sabahle-
yin şebnem olacak.'"²⁴⁶ Şiire Nobukata da katıldı, onları dinlemek
çok hoştu.

"Gerçekten telaş içinde – şu senin Dokumacı!" dedim.

Kaşlarını çatan Tadanobu, "Tam ben de o alıntıyı yapacaktım,"
diye cevap verdi. "Durum bana şafak vakti bir ayrılışı hatırlattı.
Bizimle böyle dalga geçmen ne ayıp! Bu sarayda gayri ihtiyari bir
şey söylemeye gelmiyor, hemen pişman ediyorlar insanı." Hava
da iyice aydınlanmış olduğundan ekledi: "Kazuraki Tanrısının bu-
rada daha fazla kalması imkânsız."²⁴⁷ Böylece beyler bahçedeki
sık otların içinden evlerine doğru gittiler.

Tanabata Bayramı'nın zamanı gerçekten geldiğinde, bu konu-
şma hakkında bir şeyler söyleyebilmeyi umdum. Fakat bu zaman
zarfında Tadanobu Saray Müşaviri olmuştu ve onunla görüşmem
imkânsız gibi görünüyordu. Bir mektup yazıp Has Bahçe Odası'n-
dan biriyle ona göndermeyi düşündüm, ama ayın yedisinde beni
bizzat ziyaret ederek hoş bir sürpriz yaptı. Acaba Tadanobu ko-
nuşmamızı hatırlayacak mıydı? Konuyu nedensiz yere açacak ol-
sam, hiç kuşkusuz meraklı bakışlarını üstümde hissedecek, konu-
şulanları ona hatırlatmak zorunda kalacaktım. Halbuki o, hiçbir
tereddüt göstermeden karşılık verdi ki bu da beni gerçekten çok
sevindirdi. Konuşmamızın ne zaman tekrar gündeme geleceğini
aylardır merak ediyordum (korkarım bu konuda hayalci mizacım
devreye girmişti) ve şimdi onun her şeyi hatırladığını ve cevabını
hazırladığını görmek beni çok etkilemişti. İlk konuşmadan Tada-
nobu gibi rahatsız olan ve şimdi yine ona eşlik eden Nobukata'nın
hiçbir şey hatırlamadığı açıktı. Tadanobu, "Gerçekten mi!" diye
bağırdı. "O gün şafak vaktinde onun beni nasıl eleştirdiğini unut-
tun mu yani?" "Ya, doğru, doğru," diye cevap verdi Nobukata gü-
lerek – gülüşü çok dokunaklıydı.

Tadanobu ile kadınlar ve erkekler konusunda yaptığımız tartışmalarda sık sık *go* tabirleri kullanırdık. Yani, iki kişinin birbiriyle ilişkide olduğunu ima etmek istediğimizde, onların "ellerini açtıklarını" ya da "boşlukları doldurdıklarını" söylerdik. Ya da "elini sakınacak" veya "taşları dizme vakti geldi (filancayla filanca çok yakınlaştılar anlamında)"²⁴⁸ gibi ifadeler kullanırdık. Bu şekilde, ne kastettiğimizi başka hiç kimse anlamadan konuşuyorduk.

Nobukata kullandığımız tabirleri duymuştu ve bir gün bana gelerek neler olup bittiğini sordu. Ben meseleyi ona anlatmayı reddedince, Tadanobu'ya gidip serzenişte bulunarak ondan bir açıklama istemiş. Tadanobu dostluklarının hatırına sırtımızı ona da söylemiş.

Nobukata şimdi edindiği yeni bilgileri kullanmak için fırsat kolluyordu. Bir gün oturduğumuz binaya gelerek benimle konuşmak istediğini söyledi. "Burada bir *go* tahtası var mı?" diye başladı. "Eğer ben de oynamak istiyorum deseydim, ne derdin? Bana elini açar mıydın? Biliyorsun en az Tadanobu kadar iyiyimdir. Beni küçümsememelisin." Ben de şöyle cevap verdim: "Eğer öyle oynayacak olsaydım, insanlar pekâlâ göz gezdirdiğimizden de söz edebilirdi."²⁴⁹

Nobukata bunu Tadanobu'ya anlattığında, uygun bir cevap vermemden dolayı sevinmişti. Evet, belleği sağlam insanları gerçekten severim.

Tadanobu'nun Saray Müşavirliği'ne terfi etmesinden sonra, bir gün İmparator Hazretlerinin huzuruna çıktım. "Tadanobu Çin şiirlerini harika okur," dedim. "Şimdi o terfi ettiğine göre, 'K'uai-çili Hsiao'nun eski türbeyi ziyareti' gibi mısraları kim okuyacak bize? Yeni görevine başlamasını geciktirecek de olsa, Haşmetmeapları onun buraya gelmeye devam etmesini sağlamalı. Onu kaybetmek çok üzücü olacak." İmparator bir kahkaha attı. "Madem öyle diyorsun," dedi, "atamayı da erteleyeyim bari."

Gene de Tadanobu terfi etti. Nobukata ziyaretime geldiğinde bu yüzden çok üzgündüm. Artık hiçbir biçimde Tadanobu'dan geri kalmadığına inandığından havalara girmişti. Ona Tadanobu'dan

bahsederken, "'Vadesi yetmedi otuzuna' diye başlayan Çin şiirini pek hoş ve özgün bir biçimde okuyabiliyor," dedim.

"Ben de en az onun kadar iyi okurum, neden olmasın? Hatta daha da iyi okumaya çalışacağım," diyen Nobukata şiiri okudu.

Bitirdiğinde, "Hiç fena değil," dedim.

"Yok canım!" dedi Nobukata. "Ben niye o kadar iyi okuyamıyorum acaba?"

"Tadanobu bu mısralara özel bir cazibe katıyor," diye açıkladım. Bu sözler üzerine Nobukata buruk bir tebessümle yanımdan ayrıldı.

Bir süre sonra, Tadanobu İç Saray Muhafızları Karargâhı'nı ziyaret ettiği sırada, Nobukata onu görmenin bir yolunu bulup söylediklerimi yetiştirmiş ve kendisine bu mısraları öğretmesini istemiş. Tadanobu gülererek kabul etmiş.

Bir gün odamın önünde birisinin şiir okuduğunu duyduğumda tüm bunlardan habersizdim. Tarz dikkat çekecek ölçüde Tadanobu'nunkine benziyordu. Şaşkınlıkla, "Kim o?" diye seslendim. Cevap veren Nobukata'ydı. "Hayret edeceksin," dedi. "Tadanobu dün Muhafız Birliğimizi ziyaret etti ve ondan nasıl şiir okuduğunu bana göstermesini istedim. O okuduktan hemen sonra ben de şiirleri herkesin onun şiir okumasına çok benzettiği bir şekilde okumayı becerdim. Az önce kim o diye sorduğunda, sesinde tarzımı cazip bulmadığına dair hiçbir belirti yoktu."

Bu özel çabayı göstermiş olduğunu düşünmek beni sevindirdi ve tam daha önce bahis konusu olan şiiri okumaya başlamıştı ki, dışarı çıkıp onunla konuştum. Beni gördüğünde, "Bu yeni yeteneğimi Tadanobu'ya borçluyum," dedi. "Artık onun izinden gitmem, ona hürmet etmem lazım."

Genellikle odamda beni ziyarete gelen insanlardan kaçınmama rağmen (her zaman kullandığım bahane Sarayda görevde oluşumdu), o günden sonra Nobukata şiir okumaya geldiğinde hep evde oldum. İmparatoriçeye hikâyeyi anlattığımda onun da çok hoşuna gitti.

İmparatorun Saraydaki perhizi sırasında bir gün, Nobukata İç Saray Muhafızları Sağ Bölüğünden bir memura (adı Mitsu muydu neydi) bana bir mektup getirmesini emretti. Mektup çift Miçinoku kâğıdına yazılmıştı ve şöyle diyordu: "Bugün gelip seni görmek istiyordum, ama İmparatorun perhizi nedeniyle gelemedim. 'Vadesi yetmedi otuzuna' konusunda ne düşünüyorsun?"

"Senin vadenin fazlasıyla yettiğini düşünüyorum," diye cevap verdim. "Hatta şimdiye değin Çu May-çen'in karısını payladığı yaşı gelmiş olmalısın."²⁵⁰

Nobukata yine bozulmuş ve cevabını İmparatora bildirmiş, İmparator da İmparatoriçeyi görmeye gittiğinde bunu ona anlatmış. "Şonagon nereden çıkarınış bunu?" demiş gülererek. "Çu May-çen karısını azarladığında kırk dokuzundaydı, Nobukata kendisine böyle bir şey yazıldığı için üzülüyor."

Bunu duyunca Nobukata'da akliselim namına bir şey kalmamış diye düşündüm.

108. *Adı "Kokiden"*

Kanin Sarayı'nda oturan Sol Bölüğün Üst Kumandanının kızına "Kokiden" adı verilmişti. Hizmetinde bulunan Sakyo adlı (Uçifuşi adlı bir kadının kızı olan) hanıma Nobukata âşıktı ve kur yapıyordu. Bu ilişki nedeniyle insanlar Nobukata ile alay ediyorlardı. Bir gün Nobukata, İmparatoriçe o sırada oturmakta olduğu Vazife Binası'na geldi. Ona, "Gece nöbeti için zaman zaman burada bulunmam gerekiyor," dedi, "fakat Haşmetmeaplarının nedimleri bana gerektiği gibi davranmadığı için buraya gelmekten kaçınıyordum. Saraydaki gece bekçisi odasına atanmış olsaydım, o zaman sorumluluklarımı hakkıyla yerine getirirdim."

Diğer nedimler ona hak verdiler, ama ben araya girip şöyle dedim: "Evet gerçekten. Bazı insanlar yatıp dinlenebilecekleri bir yere sahip olmayı severler.²⁵¹ Böyle bir yer bulduklarında her zaman oraya giderler, fakat buraya gelmek konusunda..."

"Size bir daha asla bir şey söylemeyeceğim," dedi Nobukata hem ciddi hem soğuk bir sesle. "Sizi dost bilip içimi açtım, fakat siz meseleyi sıradan bir dedikodu gibiymiş gibi ele aldınız."

"Ne tuhaf!" diye cevapladım. "Bir şey mi dedim şimdi ben? Sözlerimde itiraz edebileceğiniz hiçbir şey yoktu ki." Yanımdaki nedimeyi dürtükledim, o da gülümseyerek Nobukata'ya dönüp, "Evet, zararsız bir sözden niye bu kadar alınıyorsunuz?" dedi.

"Hiç şüphesiz bunu söylemeye sizi Şonagon kıskırttı," diye haykırdı Nobukata öfkeyle.

"Dedikoducu insanları dinlemekten hoşlanmıyorum," dedim, "böyle bir şeyin içinde kesinlikle bulunmam." Bu sözlerin ardından diğer nedimelerle beraber ayrıldık.

Birkaç gün sonra Nobukata benimle yine buruk bir sesle konuştu. "Benim hakkımda utanç verici şeyler yayıyorsun," dedi, "ta en başından beri insanları bana güldürmek için bazı Kıdemli Saray Erkânı tarafından uydurulan bir hikâyeydi bu."

"Öyleyse," dedim, "suçlanacak tek kişinin ben olmadığımı anlaşıyor. Tutumunu hakikaten çok acayip buluyorum."

Bundan sonra, Nobukata Sakyo ile ilişkisini bütünüyle kopardı.

109. *Yakın Ama Aslında Uzak Şeyler*

Saray yakınlarında düzenlenen şenlikler.²⁵²

Kardeşler arasındaki ve birbirini sevmeyen bir ailenin diğer üyeleri arasındaki ilişkiler.

Kurama'daki tapmağa doğru giden eğri-büğrü yol.²⁵³

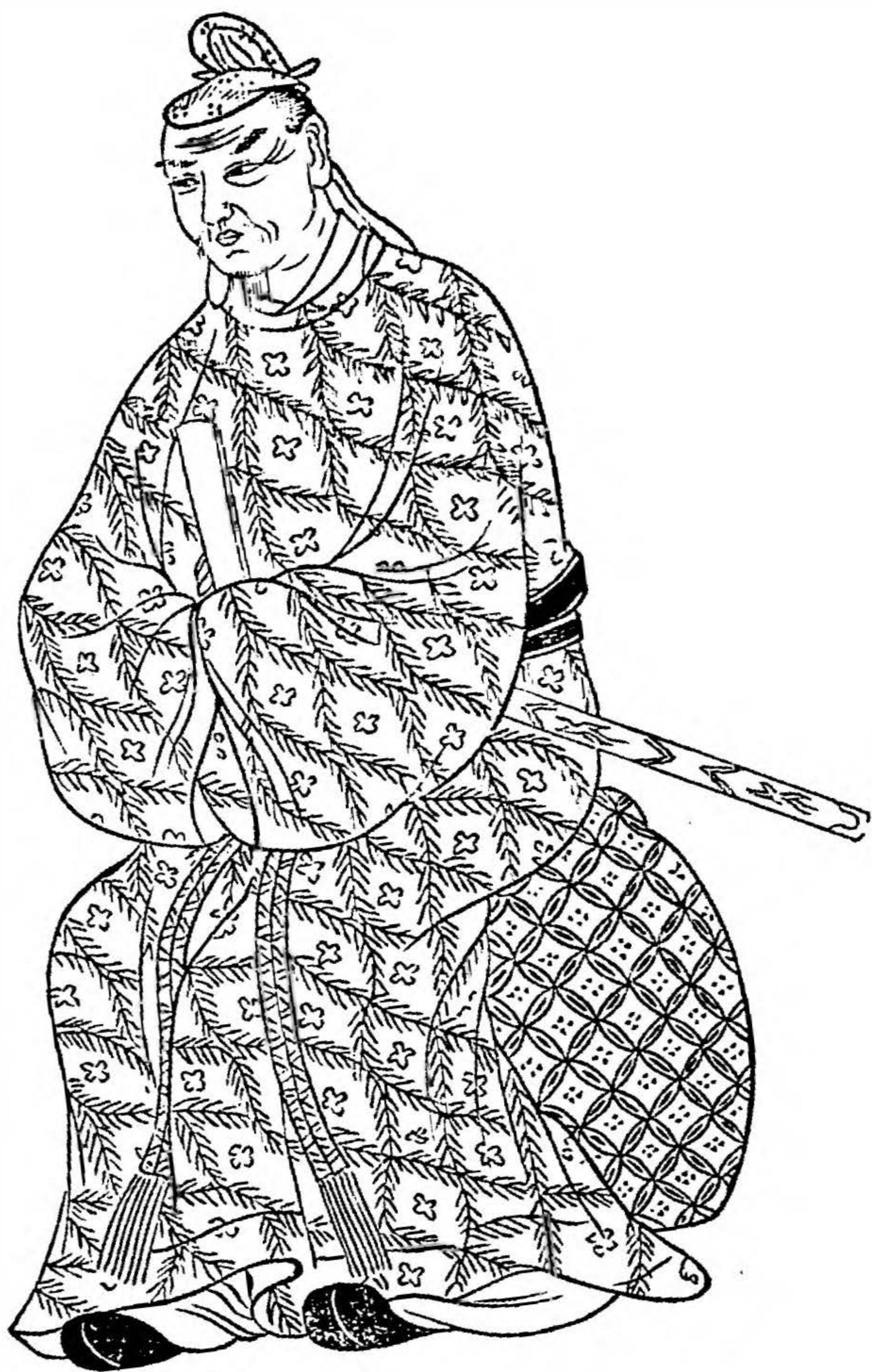
Koşan Keşiş ayının son ve Filizlenme ayının ilk günü.

110. *Uzak Ama Aslında Yakın Şeyler*

Cennet.²⁵⁴

Bir geminin seyri.²⁵⁵

Bir erkek ile bir kadın arasındaki ilişkiler.

111. *Beşinci Kademe'den Beyefendiler*

Tören Nezareti görevlileri, Dış Saray Muhafızları Sol Bölüğü ile Kalem Dairesi, Beşinci Kademe'ye mensup olmaktan memnun olurlar;²⁵⁶ ancak bu, Altıncı Kademe'den Mabeyincilerin pek özenmeyeceği bir mevkidir.

Asalet başlığıyla ödüllendirilmiş ve bir Eyalet Valisi olarak ya da Beşinci Kademe'ye ait başka bir makamda hizmet veren bir kişi, genelde küçük, çatısı tahta kaplamalı bir evde yaşar. Bazen evini, servi ağacından yapılma yeni bir çitle çevreler, çitin yanına da, binek arabaları için bir korunak inşa eder ve öküzlerini, evin tam da önünde kümelenen ağaçlara bağlar; öküzleri de orada otlar – bu son derece iğrenç bir şeydir. Güzel bir bahçesi, evin içinde de, mor deri sicimlerle asılmış İyo perdeleri ile sürmeli kaplama kapıları olur büyük ihtimalle; geceleri, cümle kapısının sıkı sıkıya kapatılmasını emreder. Hayattan en ufak bir beklentisi olmayan biri olduğu düşünüldüğünde, bütün bu gösteriş hiç hoş değildir.²⁵⁷ Bu kademedeki bir görevlinin kendi evi olmamalıdır esasında. Zaten o evde yaşayan bir amcası ya da ağabeyi yoksa, ebeveynleriyle, hatta kayınpederleriyle kalması daha iyidir. Yahut da sahibi olmayan bir evde ya da taşrada görevli olduğu için onu kullanamayacak olan yakın bir arkadaşının evinde yaşaması yerinde olur. Eğer bunlar mümkün değilse, İmparatorluk Prensesleri'ne ya da Ana İmparatoriçenin çocuklarına ait birçok evden birisinde bir süreliğine kalması her zaman ayarlanabilir; daha sonra, iyi bir makam sahibi olduğunda, daha kalıcı bir eve taşınabilir.

112. *Bir Kadın Yalnız Yaşadığında*

Bir kadın yalnız yaşadığında, evi illaki harap durumda olur, evin kerpiç duvarı lime lime olmuştur ve evde bir havuz varsa, su bitkileriyle dolup taşar. Bahçenin kokulu fundayla kaplanması olacak şey değil,²⁵⁸ ama kum kaplı bahçenin çeşitli yerlerinde öbek öbek yabancı otların çıkmış olması bu mekâna dokunaklı de-

necek ölçüde virane bir görüntü verir.

Her şeyi hep olması gerektiği gibi düzenleyerek, yüzünde bilmiş bir ifadeyle koşturup duran kadınların evlerinden, hele bir de cümle kapıları sıkı sıkıya kapalı tutuluyorsa, hiç hazzetmem.

113. *Saraylı Bir Hanımefendi İzinliyken*

Saraylı bir hanımefendi izinliyken, en güzeli ebeveyniyle kalmasıdır. Orada bulunduğu sırada insanlar gelip gider; arka odalarda gürültülü sohbetler yapılır ve dışarıda atların toynak tıkırtıları yankılanır. Ama eleştirilme tehlikesi yoktur.²⁵⁹

Başka birisinin evinde kalırsa her şey değişir. Bir adam, açık açık ya da gizlice, hanımefendiyi ziyarete geldi diyelim. Cümle kapısında durur ve hanımefendiye, "Evde olduğunuzu bilmiyordun, yoksa sizi kesinlikle daha önce arardım. Saraya ne zaman döneceksiniz?" der. Gelen önceden gönül vermiş olduğu bir adamsa, hanımefendi muhtemelen onu dışarıda bekletmeyip ön kapıyı açacaktır.

Ardından, anlaşılan çok fazla gürültü olduğuna ve geceleri böyle geç saatlere kadar kapının sürgüsünün açık bırakılmasının tehlikeli olduğuna karar veren ev sahibinin sesini işitince fena halde canı sıkılır. Kapıcıya, "Cümle kapısı kapalı mı?" diye sorar ev sahibi. Kapıcı, rahatsız bir ses tonuyla, "Hayır, Efendim," der. "Evde hâlâ bir ziyaretçi var." "Öyleyse, ayrılır ayrılmaz kapıyı kapat mutlaka. Son zamanlarda bir sürü hırsızlık oldu." Bu durum, hanımefendi için özellikle can sıkıcıdır; çünkü yanındaki adam her şeyi işitir. Bu sırada hizmetçiler, misafirin gitmeye hazırlanıp hazırlanmadığını görmek için sürekli olarak onları dikizlerler, bu da adama eşlik eden hizmetçileri pek eğlendirir. Sonra hizmetçiler ev sahibinin sesini taklit etmeye başlar. Adam onları işitecek de fena halde haşlayacak diye korkar insan.

Bazen hanımefendi bakışlarıyla da sözleriyle de ona şefkat gösterdiği söylenemeyecek olan bir adamın ziyaretlerini de kabul edecektir. Adam onu önemsiyordur herhalde; yoksa her gece niye

ziyarete gelsin ki? Yine de adamın zararsız çıkması da mümkündür, bu durumda hanımefendiye, "Gerçekten geç oldu. Bu saatte cümle kapısını açık bırakmak tehlikeli olabilir sahiden," diyerek ayrılacaktır.

Bir adamın sizi gerçekten sevip sevmediğini anlamak kolaydır; çünkü seven adam, siz ne kadar git artık deseniz de bütün gece kalmak için ısrar edecektir. Gece bekçisi bilmem kaçınıcı turunu yapmıştır ve artık gayet işitilebilir bir sesle, (sanki çok şaşırtıcı bir şeymiş gibi) "Hay Allah! Şafak sökmüş" ve "birisi çıkmış, kapıyı da bütün gece açık bırakmış. Ne dikkatsizlik!" diyecektir. Ardından kapıyı sıkı sıkıya sürgüleyecektir, hem de artık gündüz olduğu ve böyle bir tedbire ihtiyaç kalmadığı halde. Ne kadar nahoş bir şeydir bu!

Yine de, en iyisi kendi ebeveynlerinle kalmaktır. Ama, kayın-pederlerde kalmak en rahatsızlık verici seçenektir; çünkü her zaman, ne düşünecekler acaba diye endişe edip durursun. Bir ağa-beyle kalmak da zor olsa gerek.

Benim en hoşuma gideni, geceyarısında da şafakta da kimse-nin cümle kapısıyla ilgilenmediği ve ister bir İmparatorluk Prensi isterse de Saraydan bir beyefendi olsun, gelen ziyaretçiyle özgürce buluşabildiğin bir evdir. Kışları, pencere kafesleri sonuna kadar açık olduğu halde, bütün gece uyanık kalabilirsin. Ziyaretçinin ayrılma vakti geldiğinde, onun *ryuteki*'sini çala çala gitmesini izlemenin tadını çıkarabilirsin; hele bir de gökte parlak bir ay varsa, müthiş bir keyiftir bu. Ziyaretçi gözden kaybolduğunda, hemen yatmazsın; ayakta kalıp hizmetçilerle ziyaretçi hakkında konuşur ve şiirler okursun; sonra yavaş yavaş uyku bastırır.

114. *Kar İncecikten Yağdığında*

Kar incecikten yağdığında ya da her yer kalın bir kar tabakasının altına gömüldüğünde akşamları birkaç yakın arkadaşla verandanın kenarındaki bir mangalın etrafına oturup karanlık çökene kadar sohbet etmek nefis oluyor. Kandile gerek yok, zira kardan

berrak bir ışık yansıyor. Bir yandan mangaldaki külleri maşa ile karıştırırken, dokunaklı ve eğlendirici şeylerden konuşuyoruz.

Gece iyice ilerlemişken ayak seslerini duyuyoruz. Kim olduğunu merak ederek hepimiz yukarı bakıyoruz. Bir adam yaklaşıyor – böyle vesilelerde hep habersiz ziyarete gelen tiplerden. "Siz hanımların bugünkü karın tadını nasıl çıkardığınızı merak ediyordum," diyor, "daha önce gelip sizi görmeye niyetliydim, ama bütün gün başka bir yerde takıldım."

Bizden biri "Ah!" deyip, "bugün gelen adam" hakkındaki şiiri okuyor.²⁶⁰ Sonra, kahkahalar arasında sabahtan beri olup biten şeyler ve daha bir sürü şey hakkında konuşmaya başlıyoruz. Misa-fire yuvarlak bir minder teklif ediliyor ama o, tahta verandaya oturup bir bacağını kenardan sarkıtmayı tercih ediyor.

Lakırdı, şafağın söktüğünü ilan eden zile kadar sürüyor. San-ki, *misu*'ların arkasında oturan hanımlarla ön taraftaki adamın²⁶¹ birbirlerine anlatacak hâlâ çok şeyleri varmış gibi oluyor; ancak onun gün ışımadan gitmesi gerekiyor. Ayrılmaya hazırlanırken şu mısrayı nefis bir edayla okuyor: "Kar kaplıydı tepeler."²⁶² Sonra ortadan yok oluyor. Eğer o olmasaydı böyle bütün gece ayakta kalmazdık; vesileyi bu kadar nefis yapan oydu ve şimdi ne kadar zevkli bir adam olduğunu konuşmaya başlıyoruz.

115. *İmparator Murakami Hükümdarlığı Zamanında* *Bir Gece*

İmparator Murakami hükümdarlığı zamanında, karın lapa lapa yağdığı bir gecede, ay gökyüzünde ıslıl ıslıl parlarken, İmparator Hazretleri bir tepsi içinde biraz kar getirilmesini emretmiş. Gelen tepsinin tam ortasına daha yeni mor mor çiçekler açmış bir erik dalı dikilmiş. İmparator, birilerine bunu kadın teşrifatçılardan Hyoe'ye vermesini söyleyip "Bununla ilgili bir şiir oku bize," demiş Hyoe'ye, "Bakalım neler söyleyeceksin?"

Şu sözlerle cevap vermiş Hyoe: "Ay, karlar, çiçekler."²⁶³ İmparator çok memnun olmuş. "Bu vesileyle özel bir şiir yazmak sıra-

dan bir şey olurdu," demiş, "Fakat bu ânın güzelliğine tam anlamıyla uyacak bir mısra bulabilmek, işte zor olan bu."

Başka bir gün, Hyoe Hanım İmparator Murakami'ye eşlik ederken, İmparator Hazretleri kare mangaldan yükselen dumanı fark edince o anda boş olan Kıdemli Nedimler Dairesi'nin önünde durup "Bu ne ola ki, git bir bak bakalım," demiş. Hyoe Hanım mangala bakmaya gittikten sonra, İmparatorun yanına şu hoş şiiri okuyarak dönmüş.

Nedir bu gördüğüm açık denizlerde
Ya da tutuşmuş ateşlerde
Yanan bir kurbağa herhalde
Ya da küreklere asılmış evine dönen bir dalgıç kadın.²⁶⁴

Meğer bir kurbağa atlamış ateşe, oymuş yanan.

116. *İlk Kez Nedimeliğe Gittiğimde*

İmparatoriçe Hazretlerinin odasına nedimelik yapmaya ilk gittiğimde, öyle çok şeyi birbirine karıştırıp malıcup oldum ki gözlerim dolu dolu oldu, dokunsalar ağlayacaktım. Bu yüzden Haşmetmeaplarına akşam olmadan önce görünmemeye karar verdim. O zaman da hep bir metrelik *kiço*'nun arkasında kalmaya özen gösterdim.

Bir defasında İmparatoriçe Hazretleri birkaç resim getirip gösterdi bana, ama ben o kadar çekingendim ki, resimleri almak için kolumu zar zor uzatabildim. İmparatoriçe arka arkaya birçok resim gösterip, hepsinin de ne tasvir ettiğini açıkladı. Kandil alçak bir sehpanın üzerinde durduğundan, resimler gün ışığında baksaydık olmayacakları kadar belirgindi, ayrıca ışık saçının her telini görünür kılıyordu. Mahcubiyetimi kontrol altına almaya çalışarak hepsine adamakıllı baktım. Yılın o kadar soğuk bir zamanıydı ki İmparatoriçe bana resimleri uzatırken ellerini zorlukla seçebiliyordum.²⁶⁵ Görebildiğim tek şey ellerinin inanılmaz çekici açık pembe tonuydu. Onu hayranlıkla izledim. Sıradan ve bu çeşit ha-

rikulade görüntülere alışık olmayan biri olduğumdan, bu varlığın bizim dünyamızda yaşıyor olmasına bir anlam veremedim.

Tan ağırırken ben tam telaşla odama dönmeye hazırlanırken İmparatoriçe "Tanrı Kazuraki bile daha uzun süre kalırdı," dedi. Tekrar oturdum, fakat bu sefer Haşmetmeaplarının beni tam olarak göremeyeceği bir şekilde pencerenin kafesini kapatıp yanlamasına aldım yerimi. Odaya giren hanımlardan biri durumu fark edince pencere kafesinin açık kalması gerektiğini söyledi. Bunu duyan bir uşak pencereyi açmaya davrandıysa da İmparatoriçe kafesin olduğu gibi kalmasını emretti. İki kadın gülüşerek dışarı çıktılar.

İmparatoriçe Hazretleri bana birçok soru yöneltti ve konuşmasının sonunda "Odana gitmek istediğini biliyorum. Artık gidebilirsin! Ama bu gece tekrar geleceksin, hem de daha erken bir saatte," dedi.

İmparatoriçenin huzurundan sessizce ayrılıp odama çekildiğimde bütün pencereleri sonuna kadar açarak büyüleyici kar yağışını seyretmeye daldım.

Gün boyunca İmparatoriçeden, hâlâ gün ışıyorken yanına gelmemi söyleyen notlar aldım. Bu notlarda "Kar yağıyor, hava kapalı, kimse seni açık ve net göremez" diyordu.

Tavırlarındaki tereddüdü sezen odamdan sorumlu hanım²⁶⁶ "Bütün gün nasıl böyle kapanıp kalabiliyorsun, şaşıyorum doğrusu. Haşmetmeapları, sana huzuruna kabul etme şansını bahşetmişse, mutlaka bir bildiği vardır. Birinin sana gösterdiği nezaketi karşılıksız bırakmak hiç hoş bir hareket tarzı değil," diyerek beni sıkıştırdı. Bu sözler İmparatoriçenin yanına aceleyle dönmeme yetti. Fakat utanç içerisindeydim, hiç kolay olmadı.

Yolda giderken çatıların üzerinde birikmiş kar yığınlarının güzelliği çok hoşuma gitti. İmparatoriçenin odasına girdiğimde mangalın ağzına kadar korla dolu olduğunu ve yakınında kimse oturmadığını fark ettim. İmparatoriçe Hazretleri verniklenmiş armut kabuğuyla süslenmiş, Şen²⁶⁷ ağacından yapılma yuvarlak bir mangalın önünde oturuyordu. Etrafı, ona sürekli hizmet eden

yüksek mertebeden hanımlarla çevriliydi. Odanın diğer tarafında uzun dikdörtgen bir mangalın önünde nedimeler dip dibe sıralanmışlardı, yürürken üzerlerindeki Çin işi ceketler peşleri sıra yerde sürükleniyordu. Tecrübeli hallerini ve işlerini yaparkenki rahatlıklarını gördükçe kıskanmadan edemiyordum. Ayağa kalkıp Haşmetmeaplarına dış dünyadan haberler iletirlerken, sonra tekrar mangalın başına oturup birbirleriyle konuşup gülüşürlerken tavırlarında en ufak bir uygunsuzluk yoktu. Acaba ben de onlar gibi olabilecek miyim diye düşünüp huzursuzlandım. Odanın biraz daha arka tarafında oturan bir grup hanım da hep birlikte resimlere bakıyorlardı.

Bir süre sonra uşakların bağırarak insanlara yolu açmalarını emrettiklerini işittim. "Naip Hazretleri geliyor," dedi oturan hanımlardan biri ve hepsi birden ortalığa saçılmış eşyalarını toparlamaya başladılar. Odanın bir köşesine çekildim, ama çekingenliğime rağmen bu büyük adamı görmek için duyduğum meraktan dolayı, oturduğum yerdeki *kiço*'nun kapalı perdelerinin aralığından olan biteni izlemeye koyuldum. Sonradan anlaşıldı ki bu gelen Miçitaka değil de onun oğlu, Başmüsteşar Koreçika idi. Giydiği harmaniye ve pantolonun moru, karların beyazlığının üzerinde muhteşem görünüyordu. Sütunların birinin yanında durarak "Gelmemeliydim," dedi "Bugün de dün olduğu gibi perhiz günü, fakat kar öyle şiddetli bastırdı ki iyi olup olmadığınızı görmeden içim rahat etmeyecekti."

"Nasıl gelebildin?" dedi İmparatoriçe Hazretleri. "Bütün yollar kardan kapanmış sanıyordum."

"Aslında, belki beni görünce kalbiniz hoplardiye düşündüm."²⁶⁸

İmparatoriçe ile kardeşi arasında geçen bu konuşmadan daha yüce bir şey olabilir miydi? Sadece masallarda geçebilecek bir diyalogtu bu. İmparatoriçe, göz kamaştıran beyaz bir elbisenin üzerine giydiği iki ipekli kumaşla sarmalanmış yine Çin ipeğinden bir kaftanla ve ensesinde gevşekçe tutturduğu saçlarıyla, gerçek hayatta eşi bulunmayan türden, sadece resimlerde gördüğüm bir güzellikteydi: Her şey bir rüya gibiydi.

Koreçika nedimelerle akalaştııa, onlar da en ufak bir çekin-
ce duymadan karşılık veriyorlar, Koreçika'ya katılmadıkları yer-
lerde itirazlarını açıkça dile getiriyorlardı. Konuşmalardan dolayı
afallamıştım ve yüzüm nedensiz yere kızarmıştı. Koreçika biraz
meyve yedi ve İmparatoriçeye de servis yapmaları için uşaklara
seslendi. Bu esnada *kio*'nun arkasındaki kim diye sormuş ve ne-
dimelerden biri onun ben olduğumu söylemiş olmalıydı ki Kore-
ika yerinden kalktı ve odanın arkasına doğru yürüdü. İlk önce
odadan ayrılacağını düşündüm, ama o yavaşça yaklaştı ve bana
çok yakın bir yere oturdu. Ben nedimeliğē gelmeden önce benim
hakkımda çok şey duyduğunu ve bunların doğru olup olmadığını
sordu. Ona belirli bir mesafeden bakarken ve aramızda *kio* var-
ken bile utancımdan ölmüştüm zaten, şimdi ise neredeyse yüz yü-
ze oturuyorduk. Kendimi aptal gibi hissediyordum ve bütün bun-
ların sahiden başına geldiğine inanamıyordum.

Eskiden, İmparatorluk Yürüyüşü gibi törenleri izlemeye gitti-
ğimde, kimi zamanlar Koreçika benim arabamın olduğu yöne
doğru bir göz atardı. Bense her zaman iç perdeleri iyice örter, olur
da perdelerden yansıyan siluetimi görür korkusuyla yüzümü yel-
pazemin arkasına gizlerdim. Nasıl oldu da mizacıma bu kadar ay-
kırı bir iş seebildim diye düşündüm. Ben ona ne söyleyebilirdim
ki? Ter içinde kalmıştım, her halimle feci vaziyetteydim. Üstüne
üstlük Koreçika'nın, kendimi büyük bir özenle gizlediğim yelpa-
zeye el koyması işleri daha da zorlaştırıyordu. Hiç şüphesiz saçla-
rım yüzümün her yerine dağılmış ve o andaki korkunç görüntüm
duyduğum utanca tercüman olmuştu.

Koreçika'nın bir an önce gitmesi için dualar ediyorduysam da
onda gideceğine dair en ufak bir belirti yoktu. Gitmek şöyle dur-
sun oturmuş, yelpazemle oynuyor, üzerindeki resimleri kimin
yaptığını soruyordu. Başımı olabildiğince eğerek, Çin işi ceket-
min koluyla yüzümü örtmeye çalıştım. Kolu yüzüme öyle bastır-
mıştım ki pudramın bir kısmı koluma ık mış, makyajım alacalı
bulacalı olmuştu kesin.

Koreçika'nın gitmesini nasıl bir çaresizlik içinde istediğimi

fark eden İmparatoriçe Koreçika'ya dönerek "Şu kitaba bir bakar mısın? Kimin yazısı bu sence?" diye seslendi. Tam artık gidecektir diye düşünüp rahatlamaya başlamıştım ki Koreçika İmparatoriçeden bir göz atmak için kitabı kendisine uzatmasını rica etti. "Aslına bakılırsa," dedi İmparatoriçe, "buraya gelip kendin de bakabilirsin kitaba pekâlâ." "Gelemem," diye cevapladı Koreçika. "Şonagon beni alıkoydu, bırakmıyor." O sıralar pek revaçta olan bir espriydi bu aslında, ama o an içinde bulunduğum konumda, içinde bulunduğum yaşta sadece kendimi huzursuz hissetmemi sağladı. İmparatoriçe elyazısıyla yazılmış kitabı Koreçika'ya uzattı. "Tamam bir bakalım, kimin yazısı olabilir acaba?" dedi Koreçika. "Şonagon'a bir gösterelim, eminim o dünyadaki bütün elyazılarının sahiplerini tanıyabilir." Bütün bu saçma lafların nedeni aslında beni konuşturmak istemesiydi.

Bir beyefendinin beni utandırdığı yetmiyormuş gibi önünde ona yol açan refakatçilerinin ardı sıra bir beyefendi daha çıkageldi. Bu beyefendinin de üzerinde harmaniye vardı ve Koreçika'dan bile daha görkemli görünüyordu. Oturup nedimeleri pek neşelendiren şakalar yapmaya başladı. "Ah evet," diyorlardı gülererek, "Falanca bey falanca zamanda şurdaydı." Onları Kıdemli Nedimler Dairesi'nden birçok beyefendinin adını anarken dinledikçe nedimeler sanki yeryüzüne inmiş ruhlardan ya da ilahi varlıklardan bahsediyorlarmış gibi geliyordu. Zaman geçtikçe ve Saray yaşantısına alıştıkça, aslında bu konuşulanların sıradışı olmadığını fark ettim. Efendi Koreçika'yla bu denli rahat konuşabilen bayanlar eminim ki nedimeliğe ilk geldiklerinde en az benim kadar utanmışlardı. Ama saray yaşantısına alıştıkça çekingenlikleri de yavaş yavaş kaybolmuştu.

İmparatoriçe benimle bir süre daha konuştuktan sonra "Gerçekten benden bu kadar hoşlanıyor musun?" diye sordu. Tam "Fakat Haşmetmeap, sizden hoşlanmamak mümkün mü?" diye cevaplamıştım ki odanın içinde bir hapsirink sesi yankılandı. İmparatoriçe "Demek yalan söylüyorsun canım.²⁶⁹ Peki öyleyse," diyerek odanın arka tarafına geçti.

İmparatoriçenin yalan söylediğime inandığını düşünmek çok kötü geldi bana! Ondan *biraz* hoşlandığımı söyleseydim o yalan olurdu asıl. Ama asıl yalancı o hapşıran kimsenin burnuydu aslında. Böyle korkunç bir şeyi kim yapmış olabilirdi? En iyi zamanlarda kopan hapşırıklardan nefret ederdim. Bu yüzden ne zaman hapşıracak olsam, nefesimi tutarak geçmesini sağlardım. Hele böyle bir anda birilerinin hapşıracığının tutması olacak iş değildi. O zamanlar hâlâ yaptıklarımı telafi etmek için birkaç kelime söyleyemeyecek kadar tecrübesizdim ve gün ağarmak üzere olduğu için odama döndüm. Odama varır varmaz uşaklardan biri bana çok kaliteli, zarif ve açık yeşil, pürüzsüz bir kâğıda yazılmış bir mektup getirdi. "İmparatoriçenin neler hissettiğidir," diyordu.

Gökte Tanrı Tadasu olmasa
Yalanı doğrudan ayıran kimse olmasa
Nasıl anlardım yapmacık sözleri?

Duygularım sevinç ve kederle karmakarışık olmuştu, bir kez daha dün gece kimin hapşırdığını bulmak istedim. "Lütfen Haşmetmeaplarına şu cevabı iletin ki," dedim, "verdiğim zararın telafi edilmesine yardımcı olun."

Basit bir hapşırık bile
Çıkarır ortaya sevgisi az olanı
Ama gerçekten sevenin çok acı,
Böyle fuzuli bir şeyden acı duyması!

Tanrı Şiki'nin²⁷⁰ laneti kuşkusuz çok korkunçtur.

Cevabını ilettikten sonra bile hâlâ mutsuz hissediyordum kendimi. Bir kimsenin böyle münasebetsiz bir zamanda hapşırması şart mıydı sanki?

117. *Halinden Memnun Görünen İnsanlar*

Yeni yılın ilk günü ilk iş olarak hapşıran birisi.²⁷¹ Normal biri yapmaz bunu. Seviyesizlik.

Rekabetin çok etin olduğu bir zamanda sevgili oğlunun Ma-
beyinciliğe atanmasını sağlayabilmiş bir adam.

şu sıralardaki resmi atamalar döneminde atamaya açık olan bi-
rinci sınıf eyaletlerden birinin valiliğini elde edebilmiş bir adam.
İnsanlar "Ne parlak bir tayin!" deyip kendisini içtenlikle kutlarlar.
O ise "Nasıl olur? Yanmışım ben," diye cevap verir halinden mem-
nun bir edayla.

Birçok aday arasından damatlığa seçilmiş bir genç adam.

İyice dikbaşlı bir ruhu denetim altına almayı başaran bir cin ı-
karıcı.

Gizli uyak oyununda gizli karakteri çabucak bulan bir oyun-
cu.²⁷²

Küçük-yay yarişmasında okçulardan biri ksürür. Oku fırlat-
mak üzere olan oyuncunun bu yüzden dikkati dağılır ve sinirleri
gerilir; ancak kendini kontrol etmeyi başarır ve kirişinden büyük
bir tangırtıyla çıkan ok, hedefi bulur. İşte o zaman kendisiyle ne
Çok gurur duyar!

Bir *go* oyununda hırslı bir oyuncu ne çok sayıda taşı orada
hapsedebileceğine pek de dikkat etmeksizin dikkatini tahtanın bir
başka yanına yöneltir.²⁷³ Rakibi ise dikkatini aynı noktaya vere-
mez ve hırslı oyuncu ondan birçok taş kazanmayı başarır. Oo, ne
kadar da memnundur halinden. Sıradan bir oyun kazanmaya göre
kendisini daha mutlu eden bu umulmadık rüzėarla yelkeni şişen
adam, gururla güler.

Beklediği bir valiliği en nihayet elde eden bir adam pek mutlu
görünür. Geçmişte herkes ona kaba davranmış ve küçük görmüş-
tür; fakat acı çekmesine rağmen, başka çaresi olmadığını bilerek
sabırla göğüs grmiştir. şimdi artık kendinden üstün mertebede
olanlar bile ona hürmet etmekte, "Vali hazretlerinin hizmetinde-
yim," gibi sözlerle onu pohpohlamaktadır. Kendisine kadınlar eş-
lik etmekte ve daha önce hiç görmediği aksesuar ve giysilerle do-
natılmaktadır. Bütün bunları görünce insan "sıradan uşakların bile
alay ettikleri kişi bu mu?" diye merak eder. Sonra bu şanslı vali İ
Saray Muhafızları'na Orta Kumandan olarak atanır. Yüzünde na-

sıl da muzaffer bir kumandan edası belirir o zaman! Muhafızlar kumandanı olmak, aynı göreve atanan genç bir soyluya görüldüğünden çok daha büyük bir şeref gibi görünür ona.

Yüksek mevki sahibi olmak harika bir şeydir ne de olsa. Beşinci Kademe'deki veya nedimlik görevindeki bir adamın küçümsemesi mümkündür; fakat aynı adam bir başmüsteşar, nazır veya benzeri olduğunda, insan onun karşısında ezilip dünyada bu kadar etkileyici başka bir şey olmadığını düşünebilir. Kuşkusuz bir eyalet valisi de etkileyici bir konumdadır, çünkü birçok eyalette görev yaptıktan sonra, Kıdemli Genel Vali Yardımcılığı'na atanıp Dördüncü Kademe'ye yükselebilir ki o zaman Yüksek Saray Soyluları bile ona saygı göstermeye başlayabilir.

Buna rağmen, zamanımızda kadınlar açısından durum daha kötüdür. İmparatoru yetiştiren hanımlardan birinin Maiyet Memuru Yardımcısı olarak atandığı veya Üçüncü Kademe'ye yükseltildiği ve böylelikle büyük bir saygınlık elde ettiği durumlar da vardır kuşkusuz. Bununla birlikte zaten artık yaşlı bir kadın olduğu için bu durum ona çok fazla yaramaz. Hem zaten böyle onurlara kaç kadın ulaşabiliyor ki? Soylu denebilecek bir ailede doğmuş olanlar, bir valiyle evlenip eyaletlere gidebilirlerse kendilerini şanslı sayabilirler. Kuşkusuz kimi kez halktan bir ailenin kızı bir Yüksek Saray Soylusu'nun birinci eşi veya Yüksek Saray Soylusu'nun kızı İmparatoriçe olabilir. Ancak bu bile bir adamın terfi ettirilmesi kadar görkemli bir şey değildir. Böyle bir durumdaki adam kendisiyle ne kadar da çok gurur duyar!

Yanından geçen bir Saray Vaizi'ne kim dikkat eder?²⁷⁴ Kutsal yazıları en etkileyici tarzda nakletse, hatta gayet yakışıklı olsa bile kadınlar düşük mertebeli bir din adamını küçümser, ki bu da onun için çok acıdır. Ancak aynı adam bir başrahip olduğunda, insanlar huşu ve hürmetle karşısında ezilir, herkes onun aralarına karışmış Buda olduğuna inanır.

118. *Rüzgârlar*

Fırtınaya dönüşmüş bir rüzgâr. Gün ağardığı sıralarda pencere kafesleri ve kapılar ardına kadar açık yatılırken, rüzgâr ansızın odaya dolar ve insanın yüzünde bir batına hissi yaratır – ne harika bir şeydir bu.

Kış rüzgârı, buz gibi bir rüzgâr.

Serpilme ayında, akşamları hafif hafif esen nemli esinti beni çok etkiler.

Yaprak Dökümü ayıyla Uzun Gece ayında esen soğuk, yağmurlu rüzgâr da beni etkiler. Sicim gibi yağan yağmur şiddetle o yana bu yana savrulur ve ben yaz yağmurlarından sonra bir kenara kaldırdıkları astarlı paltolarını astarsız ipekten sıkı kaftanlarının üstüne çeken insanları seyretmekten hoşlanırım.²⁷⁵ Bu mevsimde epeyce bunaltıcı hale gelen astarsız kaftanlardan bile vazgeçebilir gibidirler; oysa havadaki ani değişimden dolayı soğuğa hazırlıksız yakalanırlar ve vücutlarını öncekinden daha bile sıcak tutacak şekilde giyinmeleri gerekir.

Uzun Gece ayının sonuna ve Tanrıların Olmadığı Ay'ın başına doğru hava hâlâ bulutludur, güçlü bir rüzgâr eser ve özellikle kirazlarla karaağaçların sararmış yaprakları ağır ağır dökülür. Bütün bunlar çok hoş bir melankoli havası yaratır. Tanrıların Olmadığı Ay'da ağaçlarla dolu bahçeleri severim.

119. *Şiddetli Güz Rüzgârından Sonraki Gün*

Şiddetli güz rüzgârından sonraki gün her şey insanın ta yüreğine işliyor. Yere devrilmiş yan yana duran tüm o bambu ve kafes çitler bahçeyi acınacak bir hale getirmiş. Büyük ağaçlardan birinin dallarının rüzgârdan kırılmış olduğunu görmek zaten kötü bir şeyken, koca ağacın kendisini devrilmiş, yonca çalıları ve kedi otlarının üzerinde yatarken görmek gerçekten şaşırtıcı ve üzücü bir sürpriz oluyor. İnsan odasında oturup dışarıyı seyrederken rüzgâr sanki kasten yaprakları ağır ağır uçurup pencere kafesinin göze-

neklerinden içeri üflüyor ve bunun ortalığı kasıp kavuran dünkü rüzgârın aynısı olduğuna insanın inanası gelmiyor.

İşte böyle bir günün sabahında bir kadın silüetinin ana salon-
dan yavaşça dışarı süzüldüğünü ve verandaya birkaç adım attığım
gördüm. Doğal güzelliği dikkatimi çekmişti. Donuk mor renkli el-
bisesinin üzerine bir astarsız kahverengi kaftan, bir de açık renkli,
resmi kaftan giymişti. Rüzgârın sesi onu bütün akşam uyanık tut-
tuğundan gece geç saatlerde uyumuş ve yeni kalkmış olmalıydı.
Verandaya diz çökmüş aynaya bakıyordu. Rüzgârda hafif hafif
dalgalanan uzun saçlarıyla gerçekten de muhteşem bir görünümü
vardı. Kadın verandadan bahçedeki felaketi izlerken yanına on
yedi yaşlarında, pek küçük olmayan, fakat henüz yetişkin de de-
nemeyecek bir kız geldi. Açık menekşe rengi bir gecelik, üzerine
de dikişleri atmış, yağınurdan ıslanmış, koyu ipekten soluk mavi
bir kaftan giymişti. Uçları kırdaki fil çimeni gibi kesilmiş saçları
ayaklarına kadar uzanıyor ve kimonosunun eteklerinin üzerinden
verandaya dağılıyordu. Ona yandan baktığımdan, kıyafetindeki
tek canlı rengin belli belirsiz görünen hakamasının kızılığı oldu-
ğunu fark edebiliyordum.

Bahçede bir grup hizmetçi ve genç kız rüzgârın kökünden ko-
pardığı çiçekleri ve bitkileri topluyor, kurtarılabilecek olanları çu-
buklarla destekliyorlardı. Önümdeki paravanın yanına birkaç ka-
dın toplanmıştı. Dışarıdaki gençleri imrenerek izlemelerini içten
içe onlara katılmak istemelerini görmek çok hoşuma gitmişti.

120. *Nefesli Çalgılar*

Ryuteki sesini çok severim. Sesinin uzaktan gitgide yaklaştığı-
nı ve yakında çalındıktan sonra uzaklaşırken azalışını duymak ne
de güzeldir.

Bir erkeğin at sırtında veya yürüyerek dolaşmaya çıktığında
yanında *ryuteki* taşıması kadar büyüleyici bir şey yoktur. *Ryuteki*'
sini kaftanının içine soktuğu için aslında göremezsiniz, fakat her
zaman yanında olduğunu bilirsiniz.

Ben özellikle *ryuteki*'yle tanıdık ezgilerin çalınmasını severim. Ayrıca şafak vakti uyandığınızda ziyaretinize gelmiş beyefendinin *ryuteki*'sini başucunuzda bırakmış olduğunu görmek ne kadar da hoştur; beyefendi enstrümanı alması için bir ulak gönderir, siz de özenle sarılmış olarak geri verdiğinizde şık bir ertesi sabah mektubu vermiş gibi olursunuz.

Parlak ay ışığıyla aydınlanmış bir gecede arabada şo dinlemek çok hoştur. Gerçekten iri bir çalgıdır, çalınması da biraz zordur. İnsanlar onu çalmaya çalışırken yüzleri ne de komik şekiller alır! Aslında insan *ryuteki* çalarken de zarif görünmeyebilir.

Flayole çok tiz sesli bir enstrümandır, ağustosböceğinininki gibi bir ses çıkarır. Özellikle kötü çalındığında felakettir. İnsanın yakından duymak isteyeceği bir ses değildir. Kamo'daki Özel Bayramlardan birini anımsıyorum. Henüz İmparator Hazretlerinin huzuruna çıkmamış olan müzisyenlerin ağaçların arkasından gelen *ryuteki* seslerini dinlemek ne kadar da hoş diye düşünmüştüm, ta ki flayoleler çalmaya başlayıncaya kadar. Sesleri tizleştikçe bütün hanımların, en süslülerinin bile tüyleri diken diken oldu.²⁷⁶ Sonra tören alayı İmparatorun huzuruna geldi. Koto ve nefesliler, ahenk içinde muhteşem bir konser verdiler.

121. *Görülmeye Değer Şeyler*

İmparatorun geçişi.

Kamo Prensesi'nin geri dönüşü.

Naibin Kamo'yu ziyareti.

Kamo'daki Özel Bayram. Soğuk ve bulutlu bir günde, geçit törenindeki insanların mavi-beyaz kaftanlarının ve saç tuvaletlerindeki çiçeklerin üzerine lapa lapa kar yağıyordu.²⁷⁷ Bu manzara çok hoşuma gitti. Dansçıların kılıçlarının kınları ıslıl ıslıldı, kınların üzerinden sarkan ceket şeritleri o kadar parlaktı ki cilalanmış olmalıydı. Hakamaların baskılı kumaşlarını, içliklerinin ışıldayan düz ipeğini görebiliyordum. Bir an buzdan yapılmış olduklarını sandım. Delegeler görünene kadar geçit töreninin güzelliğinin ta-

dını çıkardım. Taşra valilerinden seçilmiş bu heyet kesinlikle en sıradan görünen gruptu ve hiç de dikkate değer olmayan bayağı görünüşlü erkeklerden oluşuyordu.²⁷⁸ Yine de, başlarındaki mor salkımların püskülleri yüzlerini gizlediği sürece onların geçip gitmelerini izlemek o kadar da rahatsız edici değildi. Biz dansçıları seyrederken söğüt yeşili kaftanlarıyla ve başlarında sarı güllü süsleriyle müzisyenler ortaya çıktı. Bunlar alt tabakadan önemsiz adamlardı, fakat şu ilahileri söyleyişlerini ve yelpazelerini kullanarak yüksek sesle tempo tutmalarını dinlemek zevkliydi.

Yüce Kamo Mabedinin etrafında
Biten kozalaklı çamlar

İmparatorun geçişi ile karşılaştırılabilecek bir şey var mı? İmparator tahtirevanının üzerinde geçerken Tanrı kadar etkileyiciydi, o kadar ki ona sabah akşam hizmet ettiğimi bile unutmuş gibiydim. Sadece Haşmetmeaplarının kendisi değil, prenseslerin eşleri bile bir kenara atılamayacak kadar etkileyiciydi. Özellikle Saray Hizmetkârları Odası Yönetici Yardımcılarının²⁷⁹ İmparatorluk tahtirevanının kordonlarını tutarak geçişlerini ve İç Saray Muhafızları Kumandanlarının onlara refakat etmesini izlemekten keyif alıyordum.

Başrahibe Tören Alayı'nın Kamo'dan geri dönüşü muhteşem bir manzara oluşturur. Her şeyin özellikle güzel olduğu bir yılı anımsıyorum. Arabamızla çok geniş bir yol olan Birinci Cadde'de durmuş ve yüzümüzü yelpazelerimizin arkasına saklayıp orada uzunca bir süre oturarak tören alayının gelmesini beklemiştik. Kızgın güneş arabanın perdesinden içeri işliyor, gözlerinizi kamaştırıyor ve fena halde terlememize neden oluyordu. Ertesi gün Başrahibe tören alayını seyretmek için erkenden yola çıktık. Güneş yükselmişti, ama hava bulutluydu. Urin ve Çisoku Tapınaklarının giriş kapısına geldiğimizde birkaç arabanın solgun gülhatını ve akçaağaç dallarıyla süslenmiş olduğunu fark ettik. Yüksek sesli *hototogisu* korosunu duyabiliyorduk. Uzanıp bütün gece ötmesini beklememe degecek kadar hoşuma giden kuş buydu işte.²⁸⁰

Çok sayıda *hototogisu*'nun sesini hiçbir çaba göstermeden duyuyor olmanın beni ne kadar da memnun ettiğini düşündüğüm sırada bir *uguisu* kartça sesiyle onlara katıldı. *Uguisu*, *hototogisu*'nun güzel şarkısını taklit eder gibi ötüyordu ve ben bunu nahoş olduğu kadar eğlendirici buluyordum.

Biz arabamızda oturup sabırsızlıkla tören alayını beklerken Yukarı Mabet'ten gelen, kırmızılar içinde bir grup adam gördük. "Ne oluyor? Tören alayı bu tarafa mı geliyor?" diye sorduk onlara, fakat hiçbir fikirleri olmadığını söyleyip Başrahibenin boş tahtirevanını taşıyarak yollarına devam ettiler. Başrahibenin ta kendisinin bu tahtirevanlardan birinde yolculuk etmiş olması beni derinden etkilemişti, fakat bu alt tabakadaki adamların onun kutsal huzuruna bu kadar yakın olabilmelerinden biraz rahatsız olmuştum.

Bize uzun süre bekleyebileceğimiz söylenmiş olmasına rağmen, kısa süre içinde Başrahibe ve maiyeti Yukarı Mabet'ten döndüler. Önce yelpazelerini, sonra İmparatorun Özel Kalemî'nden sarı-yeşil kaftanlara bürünmüş beyleri gördük. Manzara muhteşimdi. Adamlar beyaz kumaştan içliklerini sarı-yeşil kaftanlarının içinden belli olacak şekilde giymişlerdi ve bu görüntü bana yeşil çalıların içindeki beyaz havlupüskülü çiçeklerini o kadar hatırlattı ki neredeyse orada gizlenmiş bir *hototogisu* bulacağını zannettim.

Önceki gün bu genç asilzade kalabalığının bir arabaya dolmuş olduğunu fark etmiştim. Perdeleri indirilmişlerdi, av kıyafetleri ve menekşe rengi harımaniyelerden karnakarışık kıyafetlerini görebiliyordum, çok tuhaf bir izlenim bırakıyorlardı. Bugün aynı adamlar saray elbiseleriyle güzel güzel giyinmişlerdi ve bu şekilde fazladan misafirler olarak davet edildikleri, Başrahibenin ziyafetinde yerlerini almaya hazırdılar.²⁸¹ Her biri kendi at arabasında sırayla geçerken çok ağırbaşlı görünüyorlardı, onları takip eden saraylı ayakçı oğlanlar da çok çekiciydiler.

Tören alayı gittikten sonra işler kontrolden çıktı. Herkes törenden ilk ayrılan olmak istediği için arabalar izdiham yarattı, biraz korktum. Uşaklarıma emir vermek için yelpazemi pencereden dışarı çıkarttım. "Acele etmeyin," diye payladım onları. "Yavaş gi-

din." Beni dinlemeyip ilerlemeye devam ettiklerinde çok telaşlandı ve arabayı yolun daha geniş bir yerine çekmelerini emrettim. Adamlar çok sabırsızdı ve durmaktan çok rahatsız olmuşlardı.

Arabaların yolda birbirlerini geçmeye çalışarak telaşla gidişlerini izlemekten çok keyif aldım. Adamlarıma devam etmelerini emretmeden önce hepsinin yola çıkmasını bekledim. Yol çok hoştu, dağ köylerine giden patikalara benziyordu biraz. İki taraftaki kalın çitler kaba ve bakımsız görünüyordu, henüz çiçek açmamış havlupüskülleriyle kaplıydılar. Adamlarıma birkaç dal koparmalarını ve arabanın orasma burasına yerleştirmelerini söyledim. Çok güzel görünüyordular, hem zaten akçaağaç ve gülhatmiller maalesef solmaya başlamıştı.

Uzaktan yola baktığımda arabaların hepsinin oradan geçebilmesi imkânsız gibi göründü, fakat ilerledikçe yolun düşündüğüm kadar kalabalık olmadığını görüp sevindim. Kim olduğunu bilmediğim bir adamın arabası beni yakından takip ediyordu. Bu durumun yolda tek başına yolculuk etmekten daha iyi olduğuna karar verdim. Patikaların ayrıldığı çatala geldiğimizde başını çıkarıp "Zirveye saçılmış bulutlar"²⁸² mısrasını okuması hoşuma gitti.

122. *Dağ Köyleri*

Çeltik Filizi ayında dağ köylerine gitmeyi severim. Yoldaki bataklıktan geçerken kalın yabancı otlar suyu gizler ve orada sadece yeşil otların uzandığını sanırsınız, fakat refakatçiler bu yerlerde yürürken sular sığ olmasına rağmen ayaklarını bastıkları yerden fışkırır. Su inanılmaz derecede temizdir ve dışarı fışkırırken çok güzel görünür.

Çitlerin arasından uzayıp giden yolda kimi zaman arabanın içine bir dal girer. Koparmayı umarak hemen yakalarsın, ama ne yazık ki hep elinden kayar.

Araba adaçayı dalının üzerinden geçecek olduğunda dal tekere takılır, tekerin her dönüşünde yukarı çıkar ve böylece yolcu adaçayının nefis kokusunu içine çekebilir.

123. *Sıcak Aylarda*

Sıcak aylarda, verandada oturarak akşamın serinliğinde nesnelerin keskin hatlarının yavaş yavaş bulanıklaşmasını seyretmek çok keyiflidir. Böylesi anlarda, önde yolu açan atlılarıyla bir beyefendinin arabasının geçişinden özellikle hoşlanırım. Bazen sıradan insanlar geçer, bunların arabalarının arka perdeleri hafifçe kaldırılmış olur. Öküzler geçerken insanın içini hoş bir tazelik duygusu kaplar. Arabanın içinden bir *koto* ya da *biva* sesi geliyorsa daha da keyiflenir, araba uzaklaşıp gözden kaybolduğunda üzülürüm. Zaman zaman öküzlerin deri kuskunlarından bir esinti ulaşır; tuhaf, alışılmadık bir kokudur bu. Saçma gelebilir, ama ben bu kokunun bile bayağı hoş olduğunu düşünürüm.

Kapkara bir gecede, bir tören alayının önündeki meşalelerden süzülen çam kokularının, içinde olduğunuz arabayı sarması da keyifli olur.

124. *Bir Giysiye Dikkatle Koku Sıkın*

Bir giysiye dikkatle koku sıkın ve sonra birkaç gün bir kenarda bırakın. Sonunda, giysiyi giymeye karar verdiğinizde, koku çok daha nefis olacaktır.

125. *Bir Nehri Geçerken*

Parlak ay ışığında bir nehri geçerken, öküzlerin ayakları altında suyun kristalden damlacıklar halinde saçılmasını seyretmeyi çok severim.

126. *Büyük Olması Gereken Şeyler*

Rahipler. Meyve. Evler. Azık torbaları. Mürekkeptaşlarının mürekkep çubukları.

Erkeklerin gözleri: çok küçük olduklarında kadınsı görünür-

ler.²⁸³ Öte yandan, metal taslar kadar büyük gözler de korkutucu gelir bana.

Yuvarlak mangallar. Kış kirazları.²⁸⁴ Çam ağaçları. Sarı güllerin taçyaprakları.

Öküzlerin yanı sıra atlar da büyük olmalı.

127. *Kısa Olması Gereken Şeyler*

Aceleyle bir şeyi dikmek için kullandığınız iplik.

Kandil kaidesi.

Alt sınıftan kadınların saçları tertipli ve kısa olmalı.

Genç bir kızın konuşmaları.

128. *Araba Adabı*

Bir törene döküntü, süssüz bir arabayla gelen birisi kadar asabını bozan şey yoktur. Eğer bu insan kendini günahlardan arındırmak amacıyla bir vaaz dinlemeye gelmişse, o kadar önemli olmayabilir, fakat o zaman bile zarif olmayan bir araba kötü etki bırakacaktır.

Hele Kamo Bayramı'nda böyle bir ihmalkârlık kesinlikle hoş görülemez. Yine de, usulüne uygun perdeler yerine sade beyaz kumaşların asılı olduğu arabalarla törene katılanlar var. İnsan tören yerine, arabasını bu büyük güne duyduğu saygıyla perdelerin ve diğer aksesuarların tam gerektiği gibi olmasına dikkat ederek donatıp elâleme rezil olmayacağından emin bir vaziyette gitmişse bile, kendisinininkinden daha üstün bir arabanın yanında durmasından hiç hoşlanmaz ve "bula bula burayı mı buldu bunlar da duracak," diye düşünür. Gerçekten döküntü bir arabayla gelmiş birisi için ne kadar can sıkıcı olur böyle bir şey kim bilir!

Bayram zamanı, soylu gençlerin arabaları caddede bir aşağı bir yukarı dolaşırken, içlerinden biri diğerlerinin önüne geçerek sizinkine yaklaşıp durduğunda, yüreğiniz heyecanla çarpar. İyi bir seyir yeri tutmak için hizmetkârlarımı koşuşturup erkenden yola

çıktığım bir yılı hatırlıyorum. Sonuçta, tören alayının gelmesi için uzun bir süre beklemek zorunda kalmıştım. Bunaltıcı sıcak sabırsızlığımı artırıyordu ve arabamın içinde huzursuzca kıpırdanıyordum. Biraz gerinmek için ayağa kalkmak üzereydim ki cadde boyunca, birbiri peşi sıra hızla hareket eden sekiz arabalık bir grup gördüm. Başrahibenin sarayının yönünden geliyorlardı ve arabaların içindekiler Kıdemli Saray Erkânı, İmparatorun Özel Kalemi'nin yardımcı görevlileri, müfettişler, küçük müsteşarlar ve Başrahibenin ziyafetine özel misafir olarak katılacak diğer beyefendilerdi. Hareketliliğin başladığını görmek hoş bir sürpriz olmuştu.

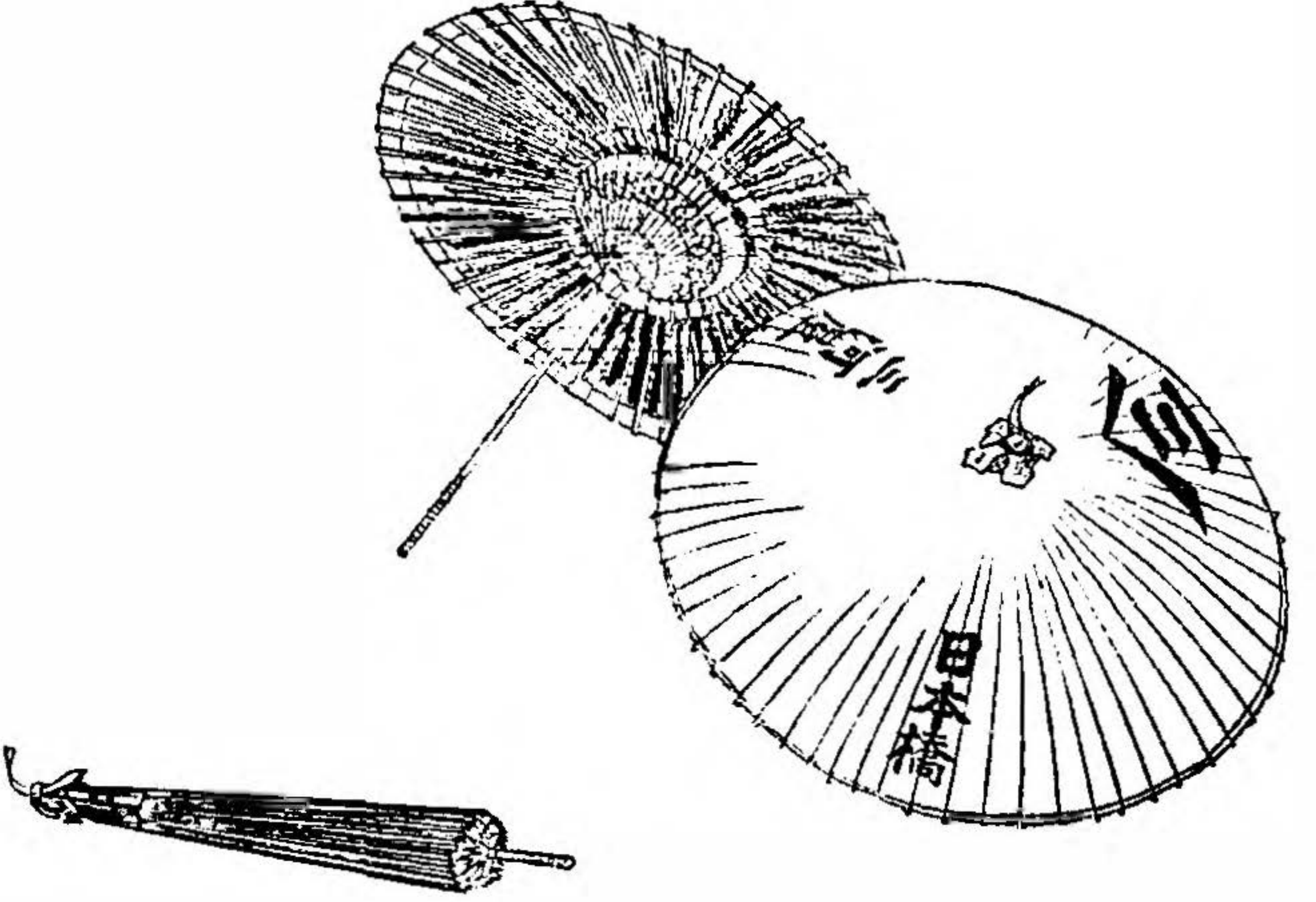
Kıdemli Saray Erkânından birileri, tören alayının başındaki daha saygın atlıların bazılarına serinlemeleri için mayalanmış pirinç lapası sunulmasını emretti. Hizmetkârlar aşağıdaki galerilere inip atları gemlerinden tuttular. Sonra da, atlılardan babaları önemli insanlar olanlar pirinç lapalarını paylaştılar. Keyifli bir manzaraydı, fakat daha önemsiz olan atlılar adına üzüntü duydum.

Başrahibenin tahtirevanı cadde boyunca taşınırken, herkesin Başrahibe geçerken arabalarının perdelerini kapatışlarını, o geçer geçmez de tekrar hemen açışlarını keyifle seyrettim.

Sonra bir araba geldi ve tam önümde durdu. Kıyasıya şikâyet ettim, ama hizmetkârlar umursamayıp, "Neden burada durunayacakmışız?" dediler. Böyle adamlarla nasıl tartışılacağını bilmediğimden arabanın sahibine bir not gönderdim. Bayağı eğlendirici bir durumdu.

Arabalar zaten sıkışık düzende idi ve durmadan da yenileri geliyordu. Araba sahipleri kalantor insanlardı ve arkalarındaki arabalarda da sayısız hizmetkârları vardı. Tam nasıl yer bulacaklarını düşünüyordum ki, atlı hizmetkârların atlarından inip hızla diğer arabaları geri gitmeye zorladıklarını gördüm. Önce efendilerinin sonra da hizmetkârların arabalarını boşalan yerlere yerleştirilerinden son derece etkilendim, ama öküzlerini dürtüp hareket ettirmeye çalışarak yeni yer arayan basit araba sahiplerinin hali epey dokunaklıydı. Daha üst düzeydeki insanların arabalarına elbette böylesine kibirli davranamıyorlardı.

Kalabalığın içinde çok sayıda gösterişli araba olmasına karşın, çirkin, köylü işi birkaç araba olduğunu ve bu arabaların sahiplerinin durmadan hizmetkârlarını çağırıp bebeklerini onların kucağına verdiklerini de fark ettim.

129. *Koridorda Bir Adam Vardı*

Nedimelerden birinin "Bu sabah, erken saatlerde koridorda bir adam vardı orada olmaması gereken," dediğini duydum. "Çıkar-ken hizmetkârı başının üzerinde bir şemsiye tutuyordu." Tam ilgiyle dinliyordum ki, benim konuğumdan söz etmekte olduğunu anladım birden. İtiraf etmeliyim, sosyal seviyesi biraz düşük bir beyefendi, ama yine de muhatap olunabilecek biridir ve onu kabul etmemek için hiçbir neden göremiyorum. İmparatoriçe Hazretle-rinden hemen cevaplamam istenen bir mektup geldiğinde, kendi-mi hâlâ incinmiş hissediyordum. Mektubu heyecanla açtığımda, büyük bir şemsiye resminin çizilmiş olduğunu gördüm. Şemsiye-

nin altındaki adamın, sapı tutan parmaklarından başka yeri görünmüyordu. Resmin altında "Tan ağarırken ışık önce Mikasa Dağı'nın zirvesine düşer" yazılıydı.

İmparatoriçenin en önemsiz ilişkilerimizde bile davranışlarınıza çok önem verdiğini bildiğimden, kimsenin ona gidip bu biraz utanç verici ve çirkin olayı anlatmamış olmasını ummuştum. Dedikoduları duyduğunu anladım. Hem dehşet içinde kaldım, hem de, ne yalan söyleyeyim, eğlendim ve bir başka kâğıt parçası alıp şakır şakır yağan yağmur resmi çizdim. Altına da şunları yazdım:

Namım, yağınura değil ama
Mesnetsiz masallara yakalandı nicedir.

Sonra da ekledim: "Dolayısıyla, bütün mesele giysilerin ıslanmasından ibaret olsa gerek." Mesajı İmparatoriçeye gönderdim, o da bu öyküyü Ukon Hanımefendi'ye ve diğer hanımlardan bazılarına gülerek anlatmış.

130. *Muskalar*

İmparatoriçenin Üçüncü Mıntıka'da kaldığı sırada, Beşinci Gün Bayramı için süsen çiçekleriyle bezenmiş bir tahtirevan getirildi ve Haşmetmeaplarma şifalı ot muskaları takdim edildi. Saray Başterzisi ve bazı genç hanımlar, hazırlamış oldukları bu özel muskaları Prensesin ve küçük Prensın elbiselerinin üzerine ilıştirdiler. Sonra diğer saraylardan da yine çok güzel muskalar geldi. Birisi de yeşil buğdaydan yapılmış bir çörek getirdi. Zarif bir mürekkeptaşı kapağının üzerine ince, yeşil bir kâğıt örttüm, çöreği de onun üzerine koyarak İmparatoriçe Hazretlerine sundum; kâğıtta "Çitin öte yanından gelmiştir" yazıyordu.²⁸⁵ İmparatoriçe, kâğıttan bir parça koparıp şu enfes şiiri yazdı:

Şu bayram gününde,
Herkes çiçek kelebek peşinde.
Bir tek sen varsın gören
Ne hisler var gönlümde.

131. *Kumandan Narinobu'nun Müthiş Hafızası*

Kumandan Narinobu'nun müthiş bir ses hafızası var. Konuşma tarzlarına çok aşina olmadığımız birkaç kişi sohbet ederken, konuşanın kim olduğunu anlamak genellikle imkânsızdır. Özellikle erkekler, insanları seslerinden ya da görünüşlerinden tanımakta güçlük çeker. Oysa Narinobu, kısık sesle konuşulsa bile insanları seslerinden tanıyabiliyor; şaşılacak şey!

132. *Tanıdığım En Keskin Kulaklı İnsan*

Hazine Nazırı Masamitsu kadar keskin kulaklara sahip biriyle hiç karşılaşmadım. Bir sivrisineğin kirpiği yere düşecek olsa, Masamitsu çıkan sesi işitirdi, eminim.

Bir gün, İmparatoriçenin Vazife Binası'nın batı kanadında kaldığım sıralarda, İç Saray Muhafızları'nın yeni kumandanıyla (ki bu kişi Nazırın evlatlığıydı) sohbet ediyordum; odada Masamitsu da bulunuyordu. Kumandanın yanında, ayakta duran birisi, "Yelpazelerin üzerindeki resimler hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye mırıldandı. Ben de fısıldayarak, "Cevap vermeyin – şurada duran adam birazdan çıkar, o gidene kadar bekleyin," dedim. O kadar kısık bir sesle konuşmuştum ki, söylediklerimi Kumandan bile duyamamış, kulaklarını bana doğru yaklaştırıp "Ne dediniz?" diye sormuştu. Fakat Masamitsu ellerini çırttı, "Ne ayıp!" diye bağırıp, "Hanımefendi, benim hakkımda böyle konuşacak olursanız bütün gün burada kalırım," dedi. Kumandan ve ben, Masamitsu'nun söylediğim sözleri duyduğunu anlamış, hayretler içinde kalmıştık.

133. *Yazı Takımları*

Tozlanmış, kirlenmiş bir mürekkeptaşı ve kötü kullanılmaktan yalnızca bir tarafı erimiş bir mürekkep çubuğu görmekten nefret ederim. Uç kısmı genişleyip yıpranmış bir yazı fırçasının kapağının kapatılması da insanın içini gıcıklar.

Bir kadının aynası, mürekkeptaşı ya da bunun gibi eşyaları, onun mizacını yansıtır. Hiçbir şey, köşelerindeki çatlaklara toz dolmuş kakma bir mürekkeptaşı kutusu kadar derin bir boş vermişlik izlenimi uyandıramaz.

Bir erkeğin yazı masasını mükemmel bir düzen içinde tutması daha da önemlidir. Erkeğin mürekkeptaşı kutusu birkaç katlı değilse, iç içe yerleştirilmiş iki kutudan oluşmalıdır. Kutuların üzerini süsleyen altın rengi lake ile yapılmış desenlerin hem çekici olması, hem de uzun uzadıya tasarlanmış gibi bir izlenim uyandırmaması gerekir; mürekkep çubuğu, fırçası ve diğer aletleri ise dikkat çekici özelliklere sahip olmalıdır.

Kimileri, yazı takımlarının görünüşüne önem vermezler. Basit siyah lakeyle kaplanmış, üzerinde çatlaklar olan bir kutuları vardır. Bu kutunun içine bir tarafı kırık, kiremit kaplı bir mürekkeptaşı koyarlar. Mürekkeptaşının üzerindeki çatlaklarda o kadar çok toz birikmiş olur ki, bir ömür boyu uğraşılsa temizlenemezmiş gibi görünür insana. Taşın üzerine, yüzeyi tam olarak kaplamaya yetmeyecek kadar az miktarda mürekkep sürer, onun üzerine de, kaplumbağa biçimli emzik kısmı kırılmış, sadece boyun kısmında bir delik kalmış olan söğüt yeşili bir sürahidenden su dökerler. Üstelik, insanların bu berbat görünümlü eşyaları görmesinden de rahatsız olmazlar.

Güzel yazı alıştırmaları yapmak ya da mektup yazmak için mürekkeptaşını aldığınız kişiden "Şu fırçayı kullanmasan olur mu?" gibi bir söz işitmek çok tatsız bir şeydir. İnsan fırçayı hemen bırakacak olsa kendisini tuhaf hisseder, yazmaya devam etse düpedüz yüzsüzlük etmiş olur. İnsanlar benim bu konudaki görüşlerimi bildikleri için sık sık fırçamı ödünç almaya gelirler, ben de onları hiçbir zaman geri çevirmem. Kimi zaman, örneğin, yazı yazmayı pek beceremeyen ama yine de sürekli olarak bir şeyler yazmak isteyen bir kadın gelir. Sizin bir süre kullanıp yazı yazmak için en elverişli sertliğe getirmiş olduğunuz bir fırça vardır; tutar onu seçer ve büyük bir acemilikle mürekkebe bular. Mürekkeptaşının kapağının üzerine bir şeyler çiziktirmeye başlar, bir yandan da "bu

kutunun içinde bir şey var mı?" diye sorar. Sonra da fırçanızı bırakır, fırçanın ucu mürekkebe gömülür. Gıcık olursunuz, fakat bir şey de denmez ki!

Yazı yazmakta olan birisinin önünde oturmuşsanız, ondan "Üff, çok karanlık! Işığımı kapatıyorsunuz, biraz geri çekilin lütfen!" sözlerini işitmek çok can sıkıcı bir durumdur. Yazı yazışını gizlice izlediğim bir insan tarafından azarlanınca da çok üzülürüm ben. Fakat yazı yazan kişi sevdiğiniz bir adamsa böyle bir şey olmaz.

134. *Mektuplar Sıradan Şeylerdir*

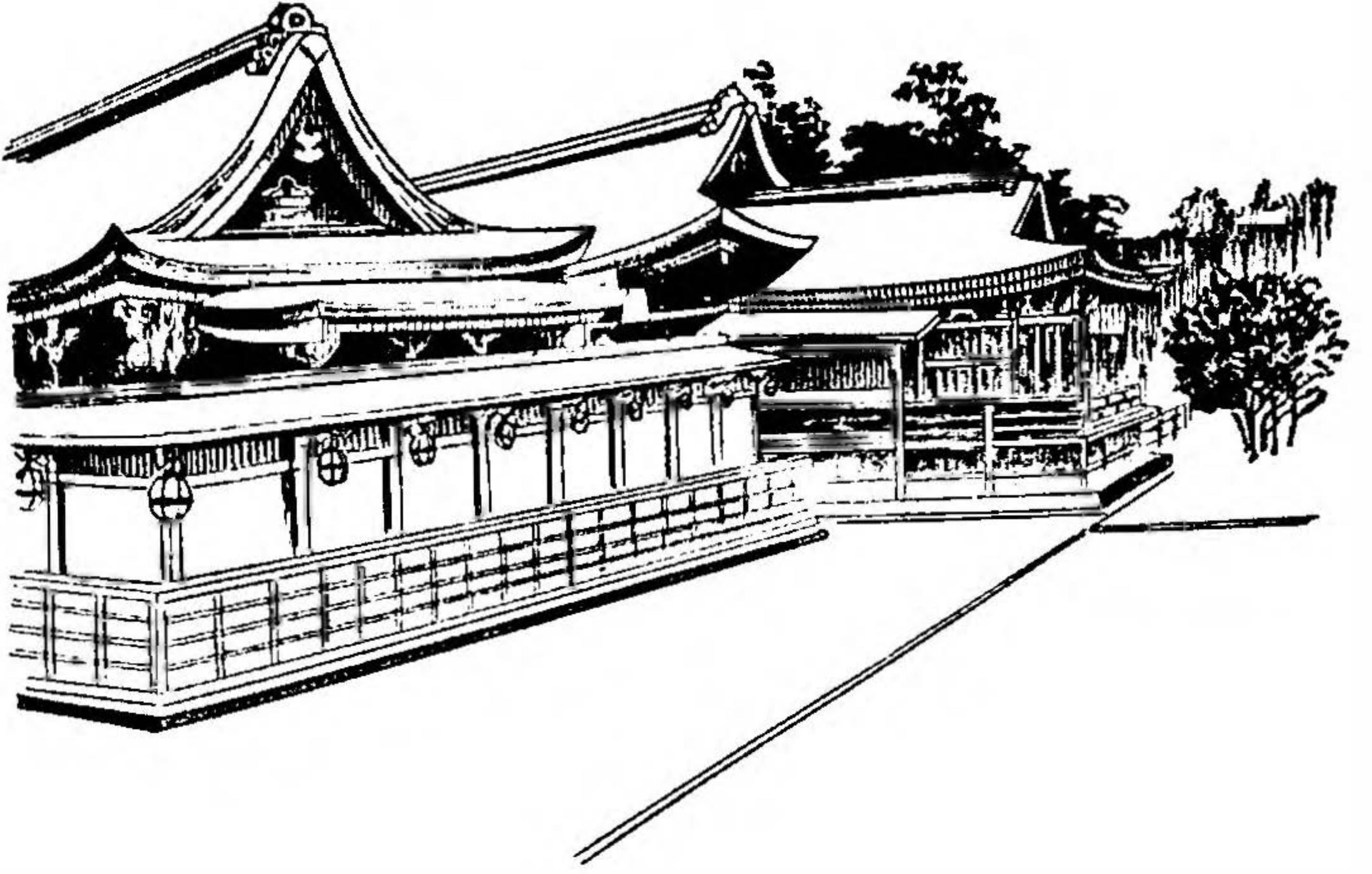
Mektuplar sıradan şeylerdir, ama yine de, ne muhteşemdirler! Birisi uzak bir diyara gitmiştir, onun için endişeleniyorsunuzdur; sonra hiç beklenmedik bir anda ondan mektup gelir ve o kişiyi karşınızda görmüş gibi olursunuz. Ayrıca, insan bir mektup yazıp duygularını ifade ettiğinde, mektubun henüz yerine ulaşmamış olduğunu gayet iyi bilse de, kendisini rahatlamış hisseder. Mektuplar olmasaydı kim bilir ne kadar derin bir kasvete kapılırdı insanlar! Bir şeylere üzülen ve derdini bir tanıdığına anlatmak isteyen insan mektup yazıp içini döktüğü zaman nasıl da ferahlar! Hele bir de mektubuna cevap alırsa, dünyalar onun olur. İşte böyle anlarda, âbıhayat gibidir bir mektup.

135. *Tapınaklar*

Furu, İkuta, Tatsuta, Hanafu-çi ve Mikuri tapınakları. Kutsal sedir ağacı tapınağı.²⁸⁶ Bu ağacın bir erdem simgesi olması ilginçtir.

Tanrı Koto no Mama, insanların ona olan güvenini hak eder. Bu tapınağın "Tanrı'nın her duaya hemencecik cevap verdiği" bir yer olduğunu bilmek hoşuma gidiyor.

Tanrı Aridoşi. Tsurayuki, atı hastalandığı sırada bu tapınağın önünden geçiyormuş. Ona, atının Tanrı'nın hiddeti yüzünden hastalandığını söylemişler; o da Tanrı için bir şiir okumuş ve atı iyileşivermiş; ne güzel bir olay!

Aridoşı adıyla ilgili hikâye gerçekten doğru mu acaba? Çok uzun zaman önce, sadece gençleri seven bir imparator varmış, bu imparator, kırk yaşın üzerindeki herkesin öldürülmesini emretmiş. Yaşlılar da kaçıp uzak bölgelere saklanmış, başkenti gençlere bırakmışlar. Bir muhafız kumandanının yetmişine merdiven dayamış olan annesi ve babası, kırk yaşındakilerin bile sürgün edildiğini görünce, kendilerinin ne kadar büyük bir tehlike altında olduklarını anlamış, dehşete kapılmışlar. Lâkin çok vefalı bir evlat olan, anne babasını her gün en az bir kere görmeden duramayan Kumandan onların saklanmak için uzaklara gitmesine razı olmamış. Geceler boyu gizlice evinin zeminini kazınakla uğraşmış; oyuğu bir odaya dönüştürdükten sonra annesiyle babasını buraya yerleştirmiş ve sık sık onları ziyarete gitmiş. İmparatorluk yöneticilerine ve diğer herkese onların kaybolduğunu söylemiş.

(İmparator Hazretleri neden böyle bir kanun çıkarmış acaba? Sessizce evlerinde oturan, kendi hallerinde yaşayan insanların ona ne zararı olur ki?)

Oğlu kumandan olduğuna göre, herhalde baba da Yüksek Saray Soylusu ya da ona benzer biriydi. Her halükârda, çok zeki, bil-

ge bir yaşlı beyefendiymiş. Kumandan da gençliğine rağmen becerikli ve zeki bir insanmış, bu yüzden de İmparatorun nazarında dönemin en seçkin genciymiş.

Bu dönemde Çin İmparatoru, Haşmetmeaplarını kandırarak ülkemizi ele geçirmeyi planlıyormuş ve bu amaçla onun yeteneğini ölçmek için sürekli olarak bilmeceler gönderiyormuş. Bir seferinde yuvarlak, parlak, pürüzsüz yontulmuş, altmış santim uzunluğunda bir kütük gönderip, "Neresi altı, neresi üstü?" diye sormuş. Bunu anlamamanın hiçbir yolu olmadığından İmparatorun canı çok sıkılmış; o kadar sıkılmış ki genç Kumandan onun için üzül-müş ve olanları babasına anlatmış. "Tek yapman gereken," demiş yaşlı adam, "hızlı akan bir nehre gidip kütüğü dik tutmak ve yan-lamasına suya atmak. Kütük kendiliğinden dönecektir; akıntı yö-nünde ön tarafa gelen, kütüğün üstüdür. Kütüğü buna göre işaret-le ve Çin İmparatoruna gönder." Kumandan Saraya gidip kendi kendine bir yol düşünmüş gibi davranarak İmparatora bilmeceyi çözmeye çalışacağını söylemiş. Yanında bir grup insanla beraber bir nehre gitmiş, kütüğü suya atmış ve akıntı yönüne dönen ucunu işaretlemiş. Kütük geri gönderilmiş ve işaretin doğru yere konmuş olduğu anlaşılmış.

Bir başka seferinde, Çin İmparatoru, ikisi de yaklaşık altmış santim uzunluğunda olan ve birbirine tıpatıp benzeyen iki yılan göndermiş ve hangisinin dişi, hangisinin erkek olduğunu sormuş. Kimsenin en ufak bir fikri olmadığı için Kumandan yine babasına danışmış, o da yılanları yan yana koymasını ve kuyruklarının di-binde uzun, düz ve ince bir dal tutmasını söylemiş. "Kuyruğunu oynatan dişidir," demiş. Kumandan babasının tavsiyesine uymuş; gerçekten de, yılanlardan biri kıpırdamış, diğeri öylece kalmış. Kumandan yılanları buna göre işaretleyip Çin'e geri göndermiş.

Uzun zaman sonra Çin İmparatoru, Haşmetmeaplarına yedi ta-ne kıvrımı olan ve içinde bütün kıvrımlardan geçen, iki ucu açık bir geçit bulunan küçük bir mücevher göndermiş. "Lütfen mücev-herin içinden bir ip geçirin," diye yazmış yanındaki nota, "Bizim ülkemizde herkes bunu yapmayı bilir." Kalburüstü zanaatkârlar

çağırılmış ancak onların çabaları sonuç vermemiş; Yüksek Saray Soylularından daha alt seviyedekilere kadar herkes yenilgiyi kabul etmiş. Kumandan bir kez daha babasına gitmiş. "İki tane büyük karınca yakalamalısın," demiş yaşlı adam. "Ortalarından ince bir ip bağla, arkalarına da biraz daha kalın bir ip. Sonra deliklerden birine bal sür, karıncaları da diğer tarafa bırak." Kumandan bunu İmparatora söylemiş ve adamın anlattığı şekilde, deliğin yanına iki tane karınca bırakılmış. Karıncalar balın kokusunu alır almaz deliğe girip geçitte ilerlemeye başlamışlar ve hemencecik diğer taraftan ortaya çıkmışlar. İçinden ip geçirilen mücevher Çin'e gönderilmiş; Çinliler, nihayet, Japonya'da yaşayanların zeki insanlar olduğuna ve onlara başka bilmeceler göndermenin gerekli olmadığına karar vermişler.

Kumandanın başarısından çok etkilenen İmparator Hazretleri ona "Senin için ne yapabilirim? Hangi rütbeyi istersin?" diye sormuş. Genç adam, "Ne rütbe isterim, ne de mevki," demiş. "Kaçıp saklanan yaşlıların bulunmasını, onlara güvenle başkente dönebileceklerinin söylenmesini sağlayın yeter." "Mesele bile değil," demiş İmparator. Haberi alan yaşlılar çok sevinmişler; Kumandan Başnazırlığa getirilmiş. Belli ki, Kumandanın babası Tanrı olmuş çünkü anlatıldığına göre Tanrı Aridoşi, bir gece hac ziyaretinde bulunan birinin rüyasına girmiş ve ona şu şiiri okumuş:

Kim bilmez

Tanrı Aridoşi'nin adını

Karıncaların yedi kıvrımlı mücevherden geçişinden aldığını.²⁸⁷

136. *Gökten Yağanlar*

Kar. Dolu. Sulusepkenden hoşlanınam gerçi, ama bembeyaz karla karışık yağdığında pek hoştur.

Harika bir görüntüdür karın servi kabuğundan damlara yağması.

Kar şöyle bir atıştırınırsa ya da biraz biraz erimeye başlamışsa, kiremitlerin arasındaki bütün çatlaklardan sızar, böylece da-

mın bazı yerleri koyulaşırken gerisi bembeyaz kalır, işte buna bayılırım.

Ahmak ıslatan ile doluyu hartama kaplı damlara yağarken severim. Hartama kaplı damlarda ya da bahçelerde don yapmasını da severim.

137. *Bulutlar*

Beyaz, eflatun ve kara bulutlara, bir de rüzgârın sürüklediği yağmur bulutlarına bayılırım. Nasıl da büyüleyicidir şafakta kara bulutların yavaş yavaş ağarmalarını seyretmek. Kanımca bu görüntü, "şafakta yiten gölgeler"den bahseden bir Çin şiirinde gayet güzel ifade edilmiştir.

Ne heyecan vericidir pırıl pırıl parlayan ayın önünden bir bulut kümecığının kaymasını izlemek.

138. *Yeniden Doğmuşçasına Tepeden Tırnağa Değişen İnsanlar*

Basit bir nedime olan bir hanım, prenslerden birinin özel hizmetçiliğine atanmıştı. Artık Çin işi ceketlerle ya da resmi elbiselerle dolaşmasına gerek kalmamıştı, sade beyaz bir elbisenin içinde, perdeli bölmede, sereserpe uzanmış halde her daim genç prensin yanında hazır bulunuyordu. Eski meslektaşlarını çağırıyor, haber göndermek için onları odasına yolluyor ya da onlarla mektuplar gönderiyordu. Bu hanımın davranışlarını ifade etmeye hangi sözcük yeter ki.

İmparatorun Özel Kalemi'nden alt kademe bir memurun Mabeyinciliğe terfi etmesi kadar harika ne olabilir! Bu kişiyi genç soylularla yan yana yürürken gördüğünüzde, onun bir önceki yıl Kırağı ayındaki Özel Bayram'da *koto* taşıyanla aynı kişi olduğuna inanasınız gelmez, bu adam da nereden çıktı böyle diye merak edersiniz. Başka görevlerde hizmet ettikten sonra mabeyinciliğe terfi edenler için de aynı şey söz konusuysa da, onların durumunda yaşanan değişiklik o denli çarpıcı değildir.

139. *Toprağın Karla Kaplandığı Günlerden Biri*

Toprağın karla kaplandığı ve karın tüm hızıyla lapa lapa yağdığı günlerden birinde, Dördüncü ve Beşinci Kademe'den aydınlık yüzlü, hoş, genç görünümlü birkaç beyefendiye rast geldim. Gece devriyesi kıyafetlerinin üstüne giydikleri birbirinden güzel renklerdeki kaftanlarının etekleri yukarı kıvrılmış, deri kemerlerinin tokaları ortaya çıkmıştı. Koyu eflatun pantolonları karın beyazlığıyla harika bir tezat oluşturunuyordu. Bir kısmının al, kalanların ise nefis gül sarısı rengindeki içliklerini görebiliyordum. Şemsiyelerini açmışlardı açmasına, ama hava öyle rüzgârlıydı ki kar onlara yandan çarpıyordu, bu yüzden yürürken hafifçe öne kapanmışlardı. Ta saçlarından lake deri ayakkabılarına ya da bir kısmının giydiği *geta*'lara dek, süzüürken göz kamaştıran beyaz karla kaplanmışlardı, ne muhteşem bir manzara.

140. *Tarlada Çalışan Köylüler*

Yaprak Dökümü ayının sonlarına doğru Uzemasa'daki tapınağa doğru giderken tarlada çalışan bir grup köylü dikkatimi çekti. Pirinç başakları boy atmaya başlamıştı, erkekler hararetle onları biçiyordu. Şair yazdığı şu mısralarla ne kadar yerinde söylemiş:

Pirinç filizlerini daha yeni ektilerdi
Bir de baktım sonbahar geçti gitti.

Evet, dini görevlerimi yerine getirmek için Kamo'ya giderken tarlayı ektiklerini görmüştüm, daha dün gibiydi; şimdiyse hasat zamanı gelip çatmıştı bile.

Bu sefer çalışanların hepsi erkekti. Sağa sola eğip bükerek bitkileri söküyor, tek elleriyle bunları yeşil köklerinden kavırıyor, ardından filizleri diğer ellerindeki bıçakla ya da bunun gibi bir şeyle kesiyorlar.²⁸⁸ Çalışırken görünüşe bakılırsa öyle büyük bir emek harcıyorlar ki, onların bu becerilerini "etkileyici şeyler" arasında saymak geçiyor içimden. Bütün bunları nasıl beceriyorlar? Bitki-

lerin hepsini tepelerinde kıpkırmızı filizleriyle demet demet topla-
yıp bir yığın oluşturmalarını izlemek çok hoşuma gitti.

Bu köylülerin yaşadığı barakalar kadar tuhafını da görmedim.

141. *Şiir Yazılacak Anlar*

Uzun Gece ayının yirmisinin akabinde dini görevlerimi yerine
getirmek üzere Hase Tapınağı'na gittim ve geceyi alabildiğine ba-
sit bir barınakta geçirdim. Öyle yorulmuştum ki, kafamı koyar
koymaz derin bir uykuya daldım.

Gecenin karanlığında uyandığımda, ay ışığı pencereden içeri
süzülüyor, odadaki insanların yorganları üzerinde parlıyordu. Göz
kamaştıran parlaklıkla kendimden geçtim. İşte tam böyle anlarda
şiir yazıyor insanlar.

142. *Bir Aile En Nihayet Kızlarını Evlendirmiştir*

Bir aile en nihayet kızlarını evlendirmiştir; ama yeni damat
eşini ziyaret etmeyi bırakır. Ardından bir gün ortalık bir yerde ka-
yınpederine rastlar. Genç adam elbette ki karısına ve onun ailesine
üzülmekten kendini alamaz.²⁸⁹

Çok nüfuzlu bir aile tarafından damat alınan genç bir adam,
eşini aylardır ihmal ediyordu. Karısının dadısı ve diğerleri hep
birden ona beddua ediyorlar, hanedeki herkes onun hakkında atıp
tutuyordu. Ne var ki adam ertesi yılın Filizlenme ayında Mabeyin-
ciliğe atanıverdi. İnsanlar "Bu herkesi hakikaten şaşırtacak," di-
yorlardı. "Arası eşinin ailesiyle bu kadar bozukken nasıl olmuş da
terfiye layık görülmüştü acaba?" Bu söylenti dönüp dolaşıp kula-
ğına mutlaka ulaşmış olmalıydı.

Susuz Ay'da, Şam kumaşından dokunmuş kalın pantolonu, ko-
yu kırmızı çizgili, parlak beyazlı bir içliği ve kısa kollu siyah bir
ceketi zarifçe kuşanmış genç Mabeyinci, Sekiz Ders ayinine katıl-
an kalabalığın arasında zuhur etti. Arabası tesadüfen, terk ettiği
kızinkine yakın bir yerde dumuştu; ha dese ceketinin ipini kadı-

nın arabasının okuna takabileceği kadar yakındı araları. Kızın maiyetindeki hanımlardan biri "Bizimki bunu nasıl karşılayacak acaba?" dedi, hepsi onun için üzüliyordu. Ama genç adam eşinin acı-nacak durumuna ya da insanların ne düşündüğüne hiç mi hiç al-dırmıyordu anlaşılan; zira adamın daha sonra arabasıyla oradan ayrılırken yüzünde tamamen kayıtsız bir ifade olduğunu söyle-yenler çıktı.

143. *Başkaları Tarafından Sevilmediğini Hissetmek*

Başkaları tarafından sevilmediğini hissetmek dünyadaki en üzücü şeylerden biridir elbette ve en budala insan bile başına böy-le bir şey gelmesini istemez. Ama her yerde, ister Sarayda isterse ailesinin bağrında, doğal olarak sevilen ve sevilmeyen bazı insan-lar vardır.

Sadece yüksek tabaka arasında değil, halkın arasında bile, ana babasının üzerine tı-tıredığı çocuklar yabancıların dikkatini doğal olarak celbeder ve herkes onların fazlasıyla üstüne düşer. Eğer ha-kikaten ilgi çekici çocuklarsa, ebeveynlerinin onları çok sevmesi doğaldır. Başka nasıl olabilirdi ki zaten? Fakat çocukların pek de matah bir yanı yoksa, kendilerini ona bu kadar adamalarının tek nedeni sadece onun ana babası olmalarıdır.

Herkes tarafından sevilmek kadar hoş bir şey olabileceğini ha-yal edemiyorum. Ebeveynleriniz, hizmet ettiğiniz efendi ve yakın olduğunuz herkes tarafından sevilmek.

144. *Erkeklerin Gerçekten Garip Duyguları Var*

Erkeklerin gerçekten garip duyguları var ve çok tuhaf davrana-biliyorlar. Bazen çok güzel bir kadını bırakıp çirkin biriyle evlene-biliyorlar mesela. Elbette ki Saraya sık sık giden bir beyefendi kendine eş olarak, bulabileceği iyi bir ailenin en güzel kızını seç-melidir. Bu kız evlenmeyi umamayacağı kadar yüksek bir mevki-de olsa bile, eğer ondan hakikaten etkilenmişse, ölene dek onun

için yanıp tutuşmalıdır.

Bazen de bir adam, hakkında hoş şeyler duyduğu bir kızın büyüüne öyle kapılır ki, daha önce hiç karşılaşmamış olsalar bile ne yapar eder onunla evlenmeye çalışır.

Bir adamın başkalarının, hatta kendi hemcinslerinin bile çirkin bulduğu bir kızı nasıl olup da sevebildiğini anlayamıyorum.

Hem çekici hem de iyi huylu, dahası elyazısı olağanüstü güzellikte olan bir kadını hatırlıyorum. Göz koyduğu adama çok güzel yazılmış bir şiir gönderdiği zaman, adam kendini beğenmiş bir tarzla bir iki söz ederek cevap vermiş ve onu ziyaret etmeye bile zahmet etmemiş. Kadın onu sevdiği için çok üzülüp ağlamış, ama adam ona kayıtsız kalmış ve onun yerine başka bir kadını ziyaret etmeye gitmiş. Herkes, işin içinde doğrudan olmayanlar bile, bu duygusuz davranış karşısında haklı bir öfke duymuş, kadının ailesi de bu duruma epey içerlemişti. Gelgelelim adamın kendisi en ufak bir merhamet emaresi bile göstermiyordu.

145. *Halden Anlama, Meziyetlerin En Güzelidir*

Halden anlama, meziyetlerin en güzelidir. Erkeklerde bulunduğu bilhassa doğrudur bu, ama kadınlar için de geçerlidir. Ne kadar üstünkörü ve resmiyet icabı dile getirilmiş olursa olsun, başına bir talihsizlik gelmiş birine "çok üzüldüm senin için!" veya hut bir üzüntü yaşamış bir adam hakkında "onun şimdi nasıl hissettiğini tahmin edebiliyorum" gibi müşfik sözler etmek karşıdakine mutlaka iyi gelecektir. Bu lafı doğrudan acıyı çeken kişiye değil de başka birine söylemişseniz ve o kişiye bunu o aktarmışsa, etkisi çok daha büyük olur. Mutsuz olan kişi nezaketinizi hiç unutmayacak ve bundan ne kadar etkilendiğini size haber vermek için sabırsızlanacaktır.

Eğer karşınızdaki kişi yakın olduğunuz ve sizin zaten halden anlayıp hatır sormanızı bekleyen biriye, o kadar da memnun olmayacaktır; zira yapmanız gereken şeyi yapıyorsunuzdur sadece. Fakat daha az yakın olduğunuz birine edilen dostane bir söz ke-

sinlikle makbule geçecektir. Aslında kulağa çok basit bir şeymiş gibi geliyor; ama bunu umursayan pek az insan var. Genelde kafası iyi çalışan kadın ve erkekler nadiren iyi kalpli oluyormuş gibi görünüyor. Ama hem akıllı hem de kibar birileri de vardır mutlaka.

146. *İnsanların, Onlar Hakkında Dedikodu Yaptınız Diye Kızması Saçma*

İnsanların, onlar hakkında dedikodu yaptınız diye kızması saçma. Bir insan nasıl olur da kendisi başkalarına rahat rahat kusur bulurken kendi zaaflarının sessizce geçirileceğine inanacak kadar saf olabilir? Fakat insanlar, kendileri hakkında olumsuz şeyler konuşulduğunu duyunca her zaman öfkelenirler, ben de bunu çok itici bulurum.

Eğer birine gerçekten yakınsam, onun hakkında ileri geri konuşmanın incitici olduğunun farkındayım ve dedikodu fırsatı çıktığında çenemi kaparım. Ancak diğer bütün durumlarda aklıma ne geliyorsa söyler ve herkesi güldürürüm.

147. *Güzel Yüzler*

Birisinin simasının özellikle hoşuma giden özellikleri, o insanı ne kadar sık görürsem göreyim bana haz vermeye devam eder. Resimlerde ise iş değişir. Eğer onlara çok fazla bakarsam, ilgimi artık çekmezler; her zaman oturduğum yerin yakınında duran tah-ta perdenin üzerindeki güzel tabloları pek baktığım söylenemez mesela.

Güzel yüzlerde hakikaten büyüleyici bir şey vardır. Vazo ya da yelpaze gibi bir nesne genel olarak çirkin bile olsa, zevkle bakabileceğiniz belli bir kısmı illaki vardır. Bunun aynısının yüzler için de geçerli olacağı düşünülebilir; ancak ne yazık ki çirkin bir yüz-de beğenilebilecek bir şey yoktur.

148. *Mutluluk Veren Şeyler*

Daha önce okumadığımız bir sürü hikâye bulmak. Ya da ilk bölümünden keyif aldığımız bir hikâyenin ikinci bölümünü ele geçirmek. Gerçi çoğu kez hayal kırıklığıyla sonuçlanır bu.

Birisi bir mektubu yırtıp atmıştır. Parçaları toplayınca, büyük kısmının bir araya getirilebildiğini görürüz.

Huzursuzluk veren bir rüya görünüş ve ne anlama geldiğini merak etmişsindir. Büyük bir kaygıya kapılıp bir rüya yorumcusuna danışırsın, o da önemli bir şey olmadığını söyler.

Seçkin bir kimse geçmişteki bir şey ya da herkesçe tartışılan yakın tarihli bir olayla ilgili bir şeyler söylüyordur. Çevresine birkaç kişi toplanmıştır, ama konuşurken onun gözü sizden başka kimseyi görüyordur.

Çok sevdiğin biri hastalanmıştır. Başkentte yaşıyor bile olsa, onun için fena halde endişelenirsin, hele bir de ülkenin ücra bir köşesindeyse endişen daha da artar. Onun iyileştiğini öğrenmek ne büyük mutluluktur!

Sevdiğim birinin önemli biri tarafından övüldüğünü ya da hoşnutlukla anıldığını duymaktan nasıl da mutlu olurum.

Birinin özel bir olay üzerine ya da bir başkasına cevap olarak yazdığı bir şiir büyük övgüler alır ve insanlar onu defterlerine kaydeder. Bu benim başıma hiç gelmemiş de olsa, ne kadar çok mutluluk verebileceğini hayal edebiliyorum.

Özel bir yakınlığın olmayan biri bilmediğin eski bir şiir ya da öyküden bahseder. Sonra aynı şeyden bir başkasının da bahsettiğini duyduğunda onu biliyor olmanın mutluluğunu yaşarsın. Çok sonraları, bir kitapta ona rast geldiğinde, "Ah, işte bu o!" der ve ondan ilk kez bahseden kimseyi sevinçle anarsın.

Bir parça Miçinoku kâğıdı, bir parça beyaz, süslü kâğıt, hatta iyi ve beyaz düz bir kâğıt bile elime geçse çok mutlu olurum.

Kendini yanında rahatsız hissettiğin biri bir şiirin ilk ya da son mısrasını sorar. Eğer hatırlarsak, çok mutlu oluruz. Yine de böyle durumlarda insan genelde bileceği bir şeyi tümüyle unutur.

Hemen o anda ihtiyacım olan bir şeyi arayıp bulurum. Ya da hemen bakınam gereken bir kitap vardır; ortalığı altüst ederim ve işte oradadır. Ne keyif!

Eşyaya eş bulma oyunu oynarken²⁹⁰ (ne tür eşya olduğu fark etmez), kazanmaktan mutluluk duymadan durabilir mi insan?

Kendinden hoşnut ve kendinden emin bir hali olan birini misafir etmekten çok hoşlanırım, özellikle de erkekse. Benim ağzımdan çıkacak sözü merakla beklemesini seyretmek eğlencelidir; ama sanki aklında hiçbir şey yokmuş gibi dingin bir aldırışsızlık havası takınıp beni faka bastırmaya çalışması da ilginç olur.

Ahlaksızca olduğunu biliyorum, ama hoşlanmadığım birinin başına kötü bir şey gelince sevinmeden edemiyorum,

İsmarladığımız süslemeli tarak güzel olmuşsa çok mutlu oluruz.

Sevdiğim birinin başına iyi bir şey gelirse, benim başıma geldiğinde sevineceğimden daha çok sevinirim.

İmparatoriçenin odasına girip huzurundaki nedimeleri onun çevresine toplanmış görünce, İmparatoriçenin biraz uzağındaki sütunun yanına giderim. İmparatoriçe Hazretleri beni yanına çağırınca herkesin hep birden kenara çekilmek zorunda kalması ne büyük zevk!

149. *En İyisinden Yirmi Tomar Kâğıt*

Bir gün İmparatoriçe Hazretlerinin etrafına nedimeler toplanmışken, söylediği bir şeyle ilgili olarak dedim ki, "Bazen öyle oluyor ki dünya beni üzüyor, bir an daha yaşayamayacağımı hissediyorum, ebediyen yok olmayı istiyorum. Ama sonra, bir parça hoş beyaz kâğıt, Miçinoku kâğıdı ya da beyaz süslü kâğıt bulacak olursam, her şeyi olduğu gibi kabullenip biraz daha katlanabileceğime karar veriyorum. Ya da, güzel örülmüş, ham yeşil sazdan bir hasırı yere serip, üzerinde parlak siyah desenler olan beyaz kenar süsüne yakından bakınca, bir şekilde bu dünyaya sırt çeviremeyeceğimi hissediyorum ve yaşam gerçekten bana değerli geliyor."

"Seni avutmak da pek kolaymış," dedi İmparatoriçe gülerek. "Acaba Obasute Dağı'nda ayı seyreden kişi nasıl biriydi?"²⁹¹

Huzurdaki nedimeler de benimle eğlendi. "Sen dertlerden kurtulmanın ucuz bir yolunu bulmuşsun," dediler. Bir süre sonra, evde türlü türlü ufak tefek kaygılara gömülmüş otururken, bir ulak İmparator Hazretlerinden en iyisinden yirmi tomar kâğıt getirdi. "Hemen gel," diye yazmış, şöyle devam etmişti: "Sana bunu geçen gün söylediklerin için gönderiyorum. Çok kaliteli değiller gerçi, korkarım bunu Uzun Ömür Sutrasi'nı kopyalamak için kullananızsın."²⁹² Haşmetmeaplarının benim bile tümüyle unuttuğum bir şeyi hatırlıyor olması beni sevindirdi. Bana bu hediye sıradan biri göndermiş olsaydı bile büyük mutluluk duyardım. İmparatoriçeden gelmesi daha da mutluluk vericiydi! Öyle heyecanlanmışım ki verecek cevap bulamadım, İmparatoriçe Hazretlerine sadece şu şiiri gönderdim:

Tanrıça'nın verdiği bu kâğıt sayesinde,
Tıpkı bir tumanınki gibi uzun olacak ömrüm.²⁹³

"İmparatoriçeye şunu sordur mutlaka," dedim ulağa, "Uzun ömür mü istemişim?" Ulak Yemek Salonu'ndan sıradan bir hizmetçiydi, ona ödül olarak astarsız yeşil bir elbise verdim.

Sonra, bu kâğıtları hemen notlarımı (*soşi*) yazmak için kullandım.²⁹⁴ Büyük bir neşe hissettim ve tüm kaygılarım uçup gitti.

Birkaç gün sonra, kırmızılar giymiş bir ulak bir hasırla çıkageldi. "Al," dedi. "Peki sen de kimsin?" dedi hizmetçim sertçe, "Bu ne kabalık!" Neyse, adam hasırı bırakıp gitti. Hizmetçiye ona nereden geldiğini sorunasını söyledim, ama adam çoktan kaybolmuştu. Hizmetçim hasırı getirdi, soyluların kullandığı türden, göz alıcı beyaz bir bordüre sahip, şaşılacak derecede güzel bir hasırdı bu. Bunu İmparatoriçenin göndermiş olabileceğini hissettim, ama pek emin olamadığımdan birine ulaşı bulmasını söyledim. Herkes çok şaşırınıştı, ama ulaşı bulamadıklarından, bir şey söylemeye gerek görmedim. Hasırı yanlış yere getirmiş olsa, kesinlikle geri gelip bunu söylerdi. Olup biteni anlamak için İmparatoriçenin sarayına

birini göndermek iyi olurdu. Ama sonra bile bile sır havası yaratıldığına ve hasırın ancak İmparatoriçeden gelmiş olabileceğine karar verdim. Bu düşünce içimi mutlulukla doldurdu. İki gün sonra hâlâ ses seda çıkmayınca, artık şüphem kalmadı ve Sakyo Hanıma bir mektup yazıp ona olanları anlattım. "Buna dair bir şey duydun mu?" diye sordum. "Lütfen, bir şey duyduysan bana gizlice haber ver. Ne olursa olsun kimse senden bunu istediğimi bilmesin."

"İmparatoriçe Hazretleri bütün bunları büyük bir gizlilik içinde yaptı," diye cevap verdi Sakyo Hanım. "Sana bunları söylediğimi hiç kimseye söyleme."

Kuşkulandığım her şeyin açıklık kazanmasından duyduğum neşeyle, bir mektup yazdım ve ulağa mektubu kimse görmeden İmparatoriçenin sarayının merdiven korkuluğuna bırakmasını söyledim. Fakat telaşa kapıldığından mektubu öyle bir yerleştirmiş ki mektup merdivenin altına düşmüş.

150. *Şakuzen Tapınağındaki Tören*

Çamaşır Senné ayının yirmisi gibi, Naip Hazretleri Hoko Sarayı'ndaki Şakuzen diye bilinen tapınakta bir Tam Metin Sutra Adağı emrettiler.²⁹⁵ Yapılan ayarlamaya göre, İmparatoriçe Hazretleri de, Ana İmparatoriçeyle birlikte törende hazır bulunacaktı; ayın birinde İkinci Mıntıkadaki saraya²⁹⁶ intikal etti zaten. Vardığımızda gecenin geç saatiydi; yorgun olduğum için hemen yattım.

Ertesi sabah kalktığımda güneş pırıl pırıl parlıyordu; bir de baktım, sanki bir önceki gün asılmışlar gibi tertemiz duran *misu*'lar başta, Saraydaki her şey gıcır gıcır. Gördüğüm her şey içimi açtı; hangi arada bütün odaları bu kadar şık döşeyip aslan ve Kore köpeğini de yerine yerleştirmişler, hayret! dedim kendi kendime.

Bahçeye çıkan merdivenin dibinde harikulade tomurcuklara benzer bir şeyle bezenmiş bir kiraz ağacı gördüm. Bu mevsimde tomurcukların açmasına o kadar şaşırdım ki; madem kirazlar çiçek açtı, o zaman erikler çoktan meyveye durmuştur diye düşündüm. Sonra çiçeklerin yapma olduğunu fark ettim.²⁹⁷ Yine de

renkleri gerçek tomurcuklarkini aratmıyordu dođrusu. Ne yetenek ama; nasıl da gerçeđe benzetmiř her kim yaptıysa! Yađmur başlarsa hepsinin ziyan olacađını dűřűnűp űzűldűm. Sarayın kurulduđu yerde űnceleri kűűűk kűűűk evler varmıř; o yűzden bahçedeki ađaçlar pek gűze çarpmıyor, ama binanın kendisi ilk bakıřta dikkat çekiyor.

Sabahleyin Naip Hazretleri gelip İmparatoriçeyi çađırdı. űzeri incecik nakıřlarla bezeli ipekten mavimtırak gri bir pantolon; ű kat kıızıl kaftanının űzerine de viřne çiçeđi renkli bir harmaniye giymiřti. İmparatoriçe ve nedimleri parlak, erik çiçeđi renkli kumařtan, desenler ve ince nakıřlarla sűslű kıyafetler kuřanmıřtı. űstlerine, tozyeřili, sűđűt yeřili ya da kırmızı erik çiçeđi rengi Çin iři ceketler giymiřlerdi.

Naip İmparatoriçenin karřısına oturup konuřmaya bařladıđında bir taraftan onları seyrettim, bir taraftan da keřke gelen geçeni durdurup řu sahneyi bir gűsterebilsem de İmparatoriçenin ne gűzel cevaplar verdiđini herkes duysa diye geçirdim içimden.

Naip İmparatoriçenin nedimelerine bakarak, "Hařmetmeaplarının bařka bir arzusu var mı?" dedi. "evrenizde bu kadar çok muhteřem hanımefendinin sıralandıđını gűrűnce kıskanmadan edemiyorum dođrusu. İyi bir aileden gelmemiř tek bir kiři yok ilerinde. Bűylesi olađanűstű hanımların arasında bulunmak ne gűzel! Umarım onlara nazik davranıyorsunuzdur. Sizin aslında nasıl biri olduđunuzu bilseler, etrafınızda bűyle pervane olurlar mıydı acaba? Utanç verecek űlűde pinti tabiatmıza rađmen, dođduđunuzdan bu yana hizmetinizdeyim. Bana bir kez olsun eski bir elbisenizi bile verdiniz mi... Evet, ne dűřűndűđűmű açıkça sűyleyebilirim."

Hepimiz çok eđlendik ve kahkahalara bođulduk. "Ben gayet ciddiyim," dedi Naip. "Ne cűretle bana gűlűyorsunuz?"

Kadınlarkın pek çođu toplařıp tűren gűnű hangi kıyafeti giyeceklerini, hangi yelpazeyi kullanacaklarkını konuřtu, her biri diđerlerinden daha řık olmaya kararlıydı. Yine de tartıřmanın orta yerinde bir tanesi bađırdı, "Ne diye o kadar dert edeyim kendime?"

Her zaman nasılsam öyle gideceğim." Diğerleri kinle, "Aman, yine başladı!" dediler.

Akşamları nedimelerin çoğu büyük olaya hazırlanmak için eve gidiyordu; İmparatoriçe saraydan çıkmalarına pek engel olabilecek gibi değildi zaten. Naibin eşi her gün, hatta her gece İmparatoriçeye uğrayıp durdu. Naibin gencecik kızları da her gün düzenli olarak uğradı; İmparatorluk Sarayı'ndan her gün bir ulak geldi. Aslında İmparatoriçenin çevresi kalabalıktı ve her şey çok hoştu.

Günler geçerken sarayın girişindeki kiraz tomurcuklarının ahvali iyiye gitmedi; güneş yüzünden nahoş, solgun bir hal aldılar. Bir sabah, bütün gece yağmur boşandıktan sonra, erkenden kalkıp bahçeye indim. Artık tomurcukların bakılacak hali kalmamıştı; veda etmek zorunda kalmış âşıkların gözyaşlarıyla ıslanmış yüzlerine benzediklerini söyledim.²⁹⁸ İmparatoriçe duymuş beni. "Ne olmuş onlara?" dedi hayretle. "Dün gece yağmur yağıyordu." Tam o sırada, Naibin ikametgâhından bir sürü hizmetkâr ve uşak sökünü etti. Koşa koşa ağaca doğru gelip bütün tomurcukları bir bir kopardılar. "Naip hazretleri kimse bizi görmesin diye hava daha karanlıkken bunları toplamamızı istedi," dediğini duydum uşaklardan birinin. "Güneş çoktan doğdu, işimiz zor. Hadi. Elimizi çabuk tutsak iyi olacak." Çok hoşuma gitti; eğer saygın insanlar olsalardı Kanezumi'nin şiiri akıllarına hiç gelmiş mi diye sorardım: "Ne derse desin."²⁹⁹ Onun yerine kim olduklarını sordum ve tomurcukları çalmaya hakları olmadığını söyledim. Adamlar kahkahalar atarak kaçtı; koşarken dalları arkalarından sürüklüyorlardı. Onlar gittikten sonra, Naibin aslında gayet isabetli bir iş yapmış olduğuna karar verdim. Ne de olsa, dallara yapışmış bir sürü ıslak tomurcuğun ağacı çevrelemesinde hoşla gidecek ne kalmıştı ki? Sonra yine saraya girdim.

Sonra pencere kafeslerini açmak için Saray Bakımhanesi'nden bir adam geldi; Has Bahçe Odası'ndan da odaları temizlemek için birkaç kadın geldi. Onlar işlerini bitirince İmparatoriçe Hazretleri uyandı. Tomurcukların sırra kadem bastığını hemen fark etti. "Aman!" dedi. "Hepsi nereye gitti? Bu sabah hırsızlardan söz etti-

ğini duymuştum, ama birkaç dal alıp gittiler sandım. Kim olduklarını gördün mü bari?"

"Hayır, Haşmetmeap," diye cevap verdim. "Daha karanlıktı, doğru dürüst bir şey göremedim. Bahçede dolaşan beyaz bir şeyler gördüm. Tomurcukları çaldıklarını düşünüp seslendim."

"İyi ama," diyerek güldü İmparatoriçe, "Ne diye kiraz tomurcuklarını çalmak istesin ki birileri? Mutlaka Naip adamlarına gizli gizli gelip dalları götürmelerini emretmiştir."

"Ah, hayır," dedim, "bana öyle gelmiyor. Bahar rüzgârı dağıtmıştır."

"Böyle konuşmaya devam edersen," dedi İmparatoriçe, "bir şeyler sakladığını düşüneceğim. Kimse tutup o tomurcukları çalmadı. Bunun sebebi bahar yağmuruydu."³⁰⁰ Haşmetmeapları gerçeği tahmin edince aslında pek şaşırılmaz insan; yine de çok etkilendim.

Naip gelmek üzere olduğundan, arka odaya çekildim zira uyku mahmuru "sabah yüzümü" pek mevsimsiz bulacağını biliyordum.³⁰¹ İçeri girer girmez, hayretle şöyle dediğini duydum: "Aman Tanrım! Tomurcuklara ne oldu? Çalınmalarına nasıl göz yumarsınız? Ne uyuşuk insanlarsınız siz."

"Yine de," diye mırıldandım, "hırsızlığı benden önce haber almış olsanız gerek."

Hemen duydu. "Vay," dedi yüksek sesle gülerek, "demek biliyordun. Ben de senden bunu beklerdim. Bahçede dolaşanların pek çoğu bir şey kaybolduğunu fark etmez bile. Fark eden de ya sen olursun ya da Saişo."

"Evet," dedi İmparatoriçe büyüleyici tebessümüyle, "Şonagon kimin suçlu olduğunu biliyor. Ama suçu bahar rüzgârının üstüne atmaya çalıştı. Siz de, Efendim, bize yalan söylüyorsunuz."³⁰² Sonra akla gelebilecek en zarif şekilde şu mısrayı okudu:

Artık vakti gelmiş olmalı

Tepelerdeki pirinç tarlalarını sürmenin.³⁰³

"Adamlarımın kendilerini göstermiş olmasına ne kadar kızıyor-

rum!" dedi Naip. "Özellikle dikkat edin demiştim. Böyle budaların hizmetimde olması ne acı... Ama Şonagon'un bahar rüzgârı masalını uydurması ne hoş." Sonra pirinç tarlalarıyla ilgili şiiirden birkaç mısra okudu.

"Hakikaten," dedi İmparatoriçe, "Şonagon'un parlak zekâsının sonucuydu; üstelik basit bir sözle söyledi söyleyeceğini."³⁰⁴ Sonra gülümseyerek ekledi, "Bu sabah çiçekleri çalan adamları görmenin nasıl bir şey olduğunu merak ediyorum doğrusu."

"Şonagon her şeyi en başından anladı," dedi Naibin küçük oğlu. "Tomurcukların yağınurda ıslanmasının çok üzücü olacağını o söylemişti." Naibin bunu duyunca nasıl sinir olduğunu görmek çok hoştu.

~

Ayın dokuzuna doğru eve döneceğimi bildirdim. İmparatoriçe, "Gitmeyin daha," dedi. "Törenin yaklaşmasını bekleyin." Ama ben gene de Saraydan ayrıldım. Derken olağandışı sakinlikte, güneşli bir günde öğleye doğru Haşmetmeaplarından şu mesajı aldım: "Silkelendi mi çiçekler tek çıplak özleri kalana kadar?³⁰⁵ Lütfen haber vermeyi ihmal etmeyin." Ben de, "Güzden dem vurmak için erken daha," diye karşılık verdim, "ancak geceleri dokuz defa size doğru yükseliyormuşum gibi hissediyorum."

~

İmparatoriçenin İkinci Mıntıka'daki Küçük Saray'a gitmek üzere yola çıktığı akşam,³⁰⁶ arabalardaki oturma yerleri konusunda hiçbir düzenleme yapılmamıştı, kadınlar da kendilerine bir yer bulmak için koşuştular. Ben ve hatırı sayılır üç nedime bu tatsız olaya bakakaldık. "Arabalara da böyle binilmez ki!" dedim gülerek. "Dönüş Bölüğü kadar tatsız. Her an düşüp bayılacakmış gibi bir halleri var. Eh, ne yapalım. Eğer arabalarda bize yer yoksa, Haş-

metmeapları birilerine bizim İkinci Mıntıka'ya neden gelmediğimizi soracak ve bizim için bir araba yollayacaktır."

Bütün kadınlar ite kaka arabalara binince, İmparatoriçenin Vazife Odası'ndan bir bey geride kalan olup olmadığını sordu. "Evet," diye cevapladım, "biz hâlâ buradayız." Yaklaşıp isimlerimizi sordu. "Çok tuhaf!" diye bağırdı isimlerimizi kendisine söyleyince. "Herkesin çoktan arabalarda kendisine bir yer bulduğunu sanıyordum. Siz, hanımlar, niye geç kaldınız? Şimdi hizmetçi kadınları bu son arabaya bindirecektik. İnanın, davranışımız çok tuhaf." Hemen bir araba getirilmesi emrini verdi.

"Eğer durum böyleyse," dedim, "planladığınız gibi ilkin hizmetçileri bindirin, biz sonra gideriz."

"Çok ayıp!" dedi bey. "Ne ters bir kadınsınız siz öyle!"

Diğer kadınlar ve ben hizmetçilere ayrılan arabaya bindik. İçerisinin ne kadar karanlık olduğunu görünce gülmeye başladık.

İkinci Mıntıka'daki saraya varınca İmparatoriçenin tahtirevanının çoktan gelmiş ve kendileri için her şeyin düzenlenmiş olduğunu gördük. İmparatoriçe Hazretleri oraya ulaşır ulaşmaz huzuruna çıkarılmamı emredince Ukyo, Kosakon ve diğer genç hanım-

lar tek tek bütün arabaları aramaya koyulmuşlar, ama beni bulamamışlar. Yolcular dörtlü gruplar halinde İmparatoriçenin odasına gitmiş ve onun etrafında toplanmışlar. "Ne kadar da tuhaf!" demiş bir süre sonra. "Şonagon neden sizinle değil?" Kimse cevap verememiş.

Son araba da sarayın önüne varınca genç hanımlar nihayet beni gördüler. "Niye bu kadar geciktin?" diye sordular. "Haşmetmeapları seni sorup duruyor." Beni onun huzuruna götürürlerken saraya şöyle bir göz gezdirdim ve ne yalan söyleyeyim, çok etkilendim. Her şeyin bu kadar kısa bir süre içinde sanki İmparatoriçe yıllardır orada yaşıyormuş gibi düzenlenmiş olması şaşırtıcıydı.

"Niçin daha erken gelmedin?" diye sordu İmparatoriçe beni görünce. "Herkes seni sorup durdum." Ben cevap verince benimle birlikte seyahat eden hanımlar yüksek sesle güldüler ve "Bir türlü olmadı, Haşmetmeap. Arabaya en son binince erken gelmek de mümkün olmuyor. Dahası, az kalsın son arabayı da kaçırıyorduk, ama hizmetçi kadınlar bize acıdılar ve arabalarına binmemize izin verdiler. Bir bilseniz, ne kadar karanlık, bakımsız bir arabaydı!" dediler.

"Seyahatle ilgili işlere bakan görevli ne güne duruyormuş!" dedi İmparatoriçe. "Neden bir şey demedin? Anlaşılan bu tür işlerle aşina olmayanlarınız konuşmaktan çekiniyor, ama içinizden birileri, Uemo mesela, yardım etmeye çalışabilirdi."

"Ama, Haşmetmeap," dedi Uemo, "Hepsi öyle itişe kakışa binmek zorunda mıydı ki?"

Bunun orada bu anlatılanları dinleyen hanımlar için ne kadar nahoş bir şey olduğunu düşündüm.

"Sahiden," dedi İmparatoriçe kızgın bir ifadeyle, "böylesi yakışksız bir davranış affedilir gibi değil. Kimin nereye oturacağı daha önceden dikkatlice ayarlanmalıydı."

"Eminim, benim hatamdı bunlar," dedim, havayı yumuşatmak için. "Odamdan bir türlü çıkamadım, bu yüzden hepsi sabırsızlandılar."

İmparatoriçenin bir sonraki gün yeni adanmış sutraların okun-

masına katılacağını duyunca, onu akşamleyin odasında ziyarete gittim. Giderken Güney Sarayı'nın kuzey cephesindeki salona baktım. Tepsilerde kandiller duruyordu, kandillerin ışığından odanın kadınlarla dolu olduğunu çıkardım. Bazıları üçlü beşli küçük gruplar halinde paravanların arkasına oturmuşlardı, bazıları tek başlarına *kiço*'ların arkasına çekilmişlerdi; diğerleri ise makyajlarını yapmak, eteklerine kurdele takmak ya da bir yığın halinde yere koydukları elbiselerini dikmek üzere toplanmışlardı. Onları özenle saçlarını yaparken görünce, belki de yarınki tören kadar görkemli bir şey daha göremeyeceğimi düşündüm.

"Haşmetmeapları yarın sabah Kaplan Vaktinde³⁰⁷ yola çıkacakmış," dedi nedimelerden biri beni görünce. "Nerelerde kaldın? Sana ne yaptığını sormak üzere bir yelpazeyle birlikte pusula yollanmıştı."

İmparatoriçe erkenden Kaplan Vaktinde giderse hazır olayım diye tören kıyafetimi çoktan giyinmiştim; ama güneş doğmuştu ve ondan eser yoktu. Derken, arabaların sarayın batı kanadındaki salonun Çin işi saçaklarla kaplı kısmına yakın bir yere getirileceği talimatını duyunca, hepimiz koridora çıktık. Göreve yeni başlayan ve bu türden törenlere alışkın olmayan nedimeler çok gergin görünüyorlardı. İmparatoriçe, Naibin ikamet ettiği batı kanadına gitti ve beraberindeki diğer beş kadınla birlikte (Şigeişa, Naibin üçüncü ve dördüncü kızları, Naibin karısı ile baldızı) oturup bir perdenin ardından bizim arabalara binişimizi seyretti.

Her araba girişe geldiğinde, Başmüsteşar ve Üçüncü Kademe'den Orta Kumandan,³⁰⁸ iki yandan iç ve dış perdeleri çekip kadınlara yardımcı oldular. Hepimiz birbirimize sokulmuş olsak o kadar dikkat çekmezdik, ama isimlerimiz bir listeden teker teker okundu ve dört kişilik gruplar halinde ilerlemek zorunda kaldık. Az sonra benim sıram geldi ve bana ayrılan arabaya doğru yürüdüm. Aşırı derecede rahatsız olduğumu söylemek az bile gelirdi. İmparatoriçenin perdelerin arkasından beni izlediği ve muhtemelen çirkin olduğumu düşündüğü fikri beni o kadar mutsuz etti ki terlemeye başladım ve güzelce yapılmış saçımın dikildiğini his-

settim. Sonunda perdelerin öbür tarafına geçmeyi başardığımda ve arabaya yaklaştığımda, iki yakışıklı genç beyin (Müsteşar ve Kumandan) mütebessim bir çehreyle girişte durduklarını görüp çok utandım. Adeta bir rüya gibiydi. Yine de düşmeden arabaya ulaşmayı başardım. Korkarım çok hoş bir görüntü veremedim, ama elimden gelenin en iyisini yaptım.

Hepimiz arabalara binince, arabaları İkinci Mıntıka'ya çekip öylece bıraktılar. Tıpkı herhangi bir büyük bayramda olduğu gibi birbirlerinin peşi sıra dururken olağanüstü görünüyorlardı ve kalbimin, izleyenlerin de benim kadar etkilendiği düşüncesiyle çarpıştığını hissettim. Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Kademe'den birkaç erkek, arabalara yaklaşıp içerideki bayanlara kibarca hitap ettiler.

O anda, Naip, tüm üst düzey saraylılar ve birçok başka beyefendinin eşliğinde Ana İmparatoriçeyi selamlamak için dışarı çıktı. İmparatoriçe Hazretlerinin tahtırevanı Ana İmparatoriçe saraydan geçmeden ayrılmayacağı için yorucu bir bekleyiş olmasını bekliyordum. Fakat tören alayının gelmesi uzun sürmedi. Ana İmparatoriçenin Çin işi arabası ve onu izleyen, rahibelerin bulunduğu dört arabayla birlikte toplam on beş araba vardı. Arka girişlerden rahibelerin kristal tespihleri, gri atkıları ve diğer kıyafetleri görülebiliyordu. Perdeler hâlâ inikti, ama kenarlara doğru rengi biraz koyulaşan iç perdelerin açık menekşe rengini seçebiliyordum. Kalan on arabada, kiraz çiçeği rengi kumaştan Çin işi ceketler, kırmızı ya da yer yer açık menekşe rengi etekler ve ham ipekten elbiselerle zarif bir biçimde giyinmiş nedimeler vardı. Güneş parlaktı, ama havada soluk yeşil bir ton yaratan sis vardı. Bu ışıktaki kadınların saray kaftanlarının renkleri, zarafette Çin işi ceketlerinin türlü desenlerine bile baskın çıkan muhteşem bir bütünlük oluşturuyordu.

Naip, onun küçük erkek kardeşi ve diğer üst kademedeki beyefendiler, hemen Ana İmparatoriçeye saygılarını sunmak için öne çıktılar. Görkemli bir manzaraydı ve hepimiz büyük bir hayranlık içindeydik. Hiç şüphesiz, yol boyunca sıralanan arabalarımızdan erkekler de etkilendi.

İmparatoriçe Hazretlerinin tahtirevanı hâlâ hareket etmemiști ve ben sabırsızlanmaya başladım. Sonunda, kenarlara doğru koyulaşan mavi üniformalar giymiş, bellerindeki kurdeleler, omuzlarındaki kuşaklar rüzgârda dalgalanan, at sırtında sekiz Saray Hizmetçisi kız belirdi. Kızlardan Buzen adlı olanının, doktor Şigemasa ile ilişkisi vardı. Kızın üzüm moru pantolon giydiğini fark eden Başmüsteşar Yamanoi gülerek "Demek ki, Şigemasa'nın yasak rengi giymesine izin verdiler"³⁰⁹ dedi.

Bir saf halindeki atlı Saray hizmetçisi kızlar durdu ve hemen ardından İmparatoriçenin tahtirevanı görüldü. Ana İmparatoriçenin emrindekiler de görkemliydi, ama hiçbir şey bu yeni manzara ile kıyaslanamazdı. İyice yükselmiş olan güneş soğan çiçeği³¹⁰ süslemelerini, parlak perdeleri ve diğer her şeyi ıslıl ıslıl yapmıştı. Hizmetkârlar ipleri çekti ve tahtirevan hareket etti. Kadınlar tahtirevanın ağır ağır salınan perdelerini izlerken o kadar etkilendiler ki tüyleri kelimenin tam anlamıyla diken diken oldu; en güzel giydirilip kuşatılanlar bile sonradan saçlarının bu kadar dağılmasından sızlandı. Gerçekten, fevkalade etkileyici bir andı ve nasıl olup da böylesine görkemli bir İmparatoriçenin günlük hizmetinde olabildiğimi düşünerek hayretler içinde kaldım. Tahtirevan geçtikten sonra hizmetkârlar öne çıktı ve arabalarımıza öküzleri bağladı. Ardından, yüreklerimiz sözle ifade edilemeyecek kadar neşe ve gururla dolu, İmparatoriçenin arkasında cadde boyunca ilerlemeye başladık.

İmparatoriçe Hazretleri, Şakuzen Tapınağı'na ulaştığında, büyük dış kapı yanında bir grup müzisyen Kore ve Çin müziği çaldı ve Aslan Dansı ile Kore Köpeği Dansı gösterileri yapıldı. Şo ile davulun sesi o kadar yüksekti ki bir hayli sersemledim. Buda âlemlerinden hangisine sürüklendiğimi düşünürken müzikle birlikte gökyüzünde süzüldüğümü hissettim.

Az sonra tören alayı tapınağın içine girdi ve orada ipekli kumaştan perdeleri olan, parlak yeşil *misu*'larla kaplı ve örtülerle çevrili sayısız çadır gördüm. Her şey o kadar görkemliydi ki, hâlâ bu dünyada olduğumuza inanamıyordum. Arabalarımız İmparato-

riçenin salonunun önüne çekildi ve hâlâ görev başında olan Başmüsteşar ve Kumandan, mümkün olduğunca çabuk dışarı çıkmamızı istediler. Arabaya binerken yeterince malıcup olmuşum; üstelik bu sefer işler daha zordu, çünkü etraf iyice aydınlıktı ve sarayda olduğumuzdan daha çok göz önündeydik. Bununla beraber, orada dururken, böylesine dar bir yer için kuyruğu çok uzun görünen bir iç kaftanla oldukça yakışıklı görünen Başmüsteşar Koreçika'ya birkaç saniye hayranlıkla bakma fırsatı buldum. Arabaların perdelerini kaldırarak, acele etmemizi söyledi. Kendi saçıyla birlikte Çin işi ceketimin³¹¹ altına sıkıştırdığım yapma saçların bozulduğunu ve hiç şüphesiz çok garip göründüğünü hissettim. Tapınağın içi o kadar aydınlıktı ki saçlarımızdaki siyah ve kırmızı gölgeler kolayca ayırt edilebilirdi. Tüm bunlar beni aşırı derecede utandırdı ve hemen arabadan inemedim. Arkada oturan kadından benden önce inmesini rica ettim; ama anlaşılan o da benim kadar ürkmüştü, çünkü arabanın hemen yanında duran Başmüsteşara dönerek, "Biraz geri çekilebilir misiniz? Bize karşı çok iyisiniz" dedi.

Başmüsteşar birkaç adım gerilerken gülerek, "Siz hanımlar ne kadar da utangaçsınız," dedi. Hâlâ tereddüt ettiğimizi görünce, tekrar bize yaklaştı. "Bana gelmemi söyleyen İmparatoriçe Hazretleriydi," diye açıklama yaptı. "Bana, Munetaka gibileri sizi görmeden arabalardan çıkmanızı sağlamam gerektiğini söyledi.³¹² Burada olmamın tek nedeni bu." Sonra arabadan inmemize yardım etti ve bizi İmparatoriçeye götürdü. Adımıza bu emirleri verdiği için İmparatoriçeye minnettar kaldım.

İmparatoriçeye yaklaşırken, baştaki arabayla gelen sekiz kadar kadının, verandanın töreni çok iyi bir şekilde izleyebilecekleri kenarına yerleştirildikleri dikkatimi çekti. İmparatoriçe Hazretleri, elli-altmış santim yüksekliğinde bir perdeli paravanın arkasında oturuyordu. Koreçika, "Size Şonagon ve diğerlerini getirdim," diye haber verdi, "ayrıca kimsenin onlara bakmasına izin vermedim." İmparatoriçe bizi görmek istediğini söyledi ve perdeli bölmeden çıktı. Onu daha önce gördüğümünden bu yana kıyafetlerini değiştirmemişti ve hâlâ aynı Çin işi ceketini giyiyordu, ama göz ka-

maştırcı biçimde güzeldi. İnsan başka nerede böyle bir kırmızı Çin işi kaftan görebilir ki? Onun altına söğüt yeşili Çin işi dallı güllü bir kaftan, beş kat üzüm moru astarsız ipek kaftan, beyaz üstüne mavi benekli Çin tülünden bir kaftan ve fîlgözü ipekten³¹³ tören eteği giymişti. Bu renklerin güzelliğinin dünyada hiçbir şeyle karşılaştırılamayacağını düşündüm.

İmparatoriçe Hazretleri bana, "Bugün nasıl görünüyorum?" diye sordu. "Muhteşem," derken bunun ne kadar yetersiz bir cevap olduğunu fark ettim.

"Korkarım, tahtirevanımı beklerken bayağı bir sabırsızlanmış olmalısınız," dedi. "Saray Vekilharcı yüzünden geciktik.³¹⁴ Ana İmparatoriçeyle birlikteyken giydiği içliği değiştirmeden bana eşlik ettiğini görenlerin bu durumu eleştireceğinden korkmuş. Hizmetçilerine yeni bir içlik dikmeleri emrini verdiği için geç kaldık. Ne de zarif bir adam!"

Salon çok aydınlıktı ve İmparatoriçe Hazretlerinin saçlarını her zamankinden daha yakın bir mesafeden görebildim. Saçının ön kısmının ayrılma tarzına bayıldım; saçlarını alnının üzerinde tutan tokaya doğru hafifçe bir açı yapacak şekilde taranmıştı.

İki tane üç ayaklı *kiço*, beni diğer kadınlardan ayıracak biçimde yerleştirilmişti. Perdelerin arkasında, kenarları salonun alt kirişine paralel bir hasır yaygı seriliydi. Hasırın üzerinde (Naibin amcası) Kumandan Tadagimi'nin kızı Çunagon Hanım ve Sağ Nazır'ın torunu Saişo Hanım oturuyordu.

İmparatoriçe, Saişo Hanım'a, "Lütfen beylerin salonuna gidin ve neler olduğuna bakın," dedi.

Fakat Saişo, İmparatoriçe Hazretlerinin aklında ne olduğunu anladı. "Elbette, burada üçümüzün oturmasına ve daha iyi görmemize yetecek kadar yer var," dedi.³¹⁵

"Peki o zaman," dedi İmparatoriçe. Benden yaklaşmamı ve hasıra oturmamı istedi. Bunu gören, daha alçak bir yere oturtulan nedimelerden biri gülerek, tıpkı Kıdemli Saray Erkânı Odası'na girinesine özel izin verilmiş bir uşağa benzediğim yorumunu yaptı. İkinci bir kadın, "Haşmetmeapları şaka mı yapıyor acaba?" de-

di ve yine bir diğeri vaziyetimin, daha çok at sırtında bir refakatçiye benzediği yorumunda bulundu. Alaycı sözlerine rağmen, töreni izlemek için İmparatoriçe Hazretlerinin yanında oturma şerefine nail olmaktan hoşnuttum. Bu biraz kibirlice gelebilir, ama gerçekten olmuş bir şey hakkında nasıl sessiz kalabilirim? Kuşkusuz bana çok büyük bir nezaket gösterilmişti ve hiç şüphesiz, daima başkalarına kusur bulmaya hazır böyle çok bilmiş insanların çoğu, benim gibi birine dostça davranan zarif İmparatoriçemizi düşüncesizlikle suçlayacak kadar kötü niyetliydi. Üstelik bana benim mevkimdeki bir kadının hak etmediği biçimde ayrıcalık tanındığı da yalan değildi.

Oturduğum yerden Ana İmparatoriçe ve diğer önemli şahsiyetlerin doldurduğu salonları mükemmelen görüyordum. O sırada Naip Hazretleri ziyaret turuna başladı, önce bir süre oyalandığı Ana İmparatoriçenin salonuna gitti ve sonra bize geldi. Başmüsteşar ve Üçüncü Kademe'den Kumandan çoktan gelmişlerdi. Kumandan hâlâ, duruma fevkalade uyan, belinde bir ok kılıfı ve yay bulunan Muhafız Alayı üniformasını giyyordu. Yüksek Saray Soyluları ve eşlik etmeleri amacıyla beraberinde getirdiği Dördüncü ve Beşinci Kademelerden diğer beylerden oluşan bir grup, yüzbaşının yanındaki bir sıraya oturdular. Naip, İmparatoriçe Hazretlerinin salonuna girdiğinde oturanlara baktı. İmparatoriçenin Terzisi dahil olmak üzere nedimelerin hepsi Çin işi gömlek ve uzun kuyruklu tören eteği giymişlerdi; Naip Hazretlerinin karısı, eteğinin üzerine uzun kollu bir saray kaftanı giymişti.

Hayretle, "Vay!" dedi Naip, "Tablo gibisiniz. Ama lütfen daha sonra ortalıkta, bugün dar kıyafetleriniz içinde rahatsız olduğunuzdan bahsederek gezinmeyin."³¹⁶ Üçüncü ve dördüncü kızlarına dönerek, "Siz de kızlarım, tören eteğiyle kuyruğunu tutarak İmparatoriçe Hazretlerine yardım etmeye hazır olun. Onun hepinizin hanımı olduğunu unutmayın. Muhafızlara salonun önünde yerlerini almaları emredildi, *onun* salonunun. Herkesin böyle bir şerefine nail olacağım mı sanıyorsunuz?" diye ekledi. Ardından gözyaşlarına boğuldu. Onu gören herkes ağlamakta haklı olduğunu düşün-

dü ve kendi gözlerinden de yaşların süzüldüğünü hissetti.

Naip, kiraz rengi ipele beş desen işlenmiş, Çin işi ceketimin kırmızı ipekten yapıldığının farkına varınca gülerek, "Birdenbire rahiplerden birisine kırmızı bir kaftan lazım oldu demin. Keşke sizin ceketinizi ödünç alabilseydik. Tıpatıp rahibe kıyafetine benziyor. Zaten bu ceket bir rahibin kaftanını kısaltarak yaptığınıza eminim," dedi.

Salonun arkasına doğru ilerleyen Koreçika, "Evet" dedi, "Başrahip Sei'nin kaftanı olmalı."

Başrahip Ryuen ince, kırmızı kumaştan bir kaftan, mor bir atkı, açık leylak rengi bir ceket ve bol bir pantolon giymişti. Saçları kazınmış kafasının maviye çalan rengi onu çok çekici gösteriyordu ve rahatlıkla Bodhisattva Jizo³¹⁷ sanılabilirdi. Nedimelerin onun etrafını sarmış olduğunu görmek komikti. Birisi gülerek, "Onun için kadınların arasında olmak tatsız bir şey olsa gerek," dedi. "Eminim, o önde gelen din adamlarının yanında vakurla yürümeyi tercih ederdi."

Babasına eşlik eden Matsugimi'yi bizi görmeye getirdiler. Üzüm moru bir harmaniye, taşlanmış kumaştan koyu menekşe rengi bir kaftan ve erik kırmızısı kumaştan bir ceket giymişti. Dördüncü ve Beşinci Kademelerden beylerden oluşan her zamanki grubun eşliğinde, İmparatoriçenin salonunda kadınların ortasına getirildi. Sonra yolunda gitmeyen bir şeyler oldu ve çığlık çığlığa ağlamaya başladı; ama bu bile çok güzeldi.

Tören başladı. Tam Metin sayfaları, her biri taçyapraklardan birinin üzerine gelecek şekilde kırmızı nilüfer çiçeklerinin üzerine yerleştirildi ve din adamları, Saray Asilzadeleri, Kıdemli Saray Erkânı, Altıncı Kademe'den beyler ve diğer birçok saray görevlisinden oluşan tören alayı tarafından taşındı. Çok huşu verici bir görüntüydü.

Ardından Kutsal Suret'in çevresinde Büyük Tören başladı, sonra töreni yönetecek rahip görüldü ve Selamet Duası'nı okudu. Daha sonra dans gösterisi yapıldı.

Gün boyunca bu törenleri izlediyince gözlerim ağrıdı. Akşama

doğru Beşinci Kademe'den bir mabeyinci, İmparatoriçeye saraydan bir mektup getirdi. Mabeyincinin oturması için salonun ön tarafına bir tabure kondu. İmparatoriçenin cevabını beklemek için orada otururken çok muhteşem görünüyordu mabeyinci.

Ardından gelen saray görevlisi Tören Nezareti Kâtibi Norimasa'ydı. "İmparatoriçe Hazretleri bu akşam Saraya dönecek, benim de ona eşlik etmem emredildi. Bu İmparatorun emridir," dedi. Norimasa, daha sonra salonda İmparatoriçenin yola çıkmaya hazırlanmasını bekledi. İmparatoriçe, "Önce İkinci Mıntıka'daki saraya gitmeliyim" dedi. Tam o sırada Mabeyinci-Müfettiş, Naibe bir İmparatorluk mesajı getirdi. Naip mesajı okuduktan sonra kızına İmparator Hazretlerinin arzusunu aynen yerine getirmesi gerektiğini söyledi. Sonra İmparatoriçe doğruca İmparatorluk Sarayına dönmek için hazırlıklar yaptı.

Bu arada hizmetkârlar da Ana İmparatoriçeden İmparatoriçe Hazretlerine bazı çok hoş hediyeler ve "Çika tuz ocakları'nın³¹⁸ bir notunu getirdiler.

Tören sona erdiğinde Ana İmparatoriçe ayrıldı; fakat şimdi gelirken kendisine refakat eden Saray Asilzadeleri ve saray görevlilerinin yalnızca yarısı ona eşlik ediyordu.

İmparatoriçenin nedimelerinin hizmetkârlarına, İmparatoriçe Hazretlerinin İmparatorluk Sarayı'na döndüğü haberi verilmedi, bu yüzden akşam olunca hepsi İkinci Mıntıka'daki saraya gidip geç saate kadar hanımlarını beklediler. O sırada Saraydaki kadınlar hizmetçilerinin gece kıyafetlerini getirmelerini bekliyordu. Alışık olmadıkları şık tören kaftanlarının içinde çok üşüdüler ve köpürmüş bir halde, lâkin elbette boş yere, hizmetkârları hakkında konuştular. Nihayet ertesi sabah geldiklerinde, "Nasıl bu kadar aptal olabilirsiniz?" diye sordular, ama hizmetçilerinin açıklamasının gayet makul olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar.

Törenden bir gün sonra yağmur yağmaya başladı. Naip İmparatoriçeye "Bu, ne kadar iyi bir *karma*'m³¹⁹ olduğunu gösterir," dedi. "Sizce de öyle değil mi?" Çok rahatlamış bir hali vardı ki nede-nini anlamak hiç zor değildi.

151. *Güneşin Pırıl Pırıl Parladığı Öğle Vakti*

Güneşin pırıl pırıl parladığı öğle vakti ya da insanın Fare Vakti³²⁰ olduğunu düşlediği gece vakti, İmparatorluk yatak odasına çekilen İmparatorun, beyleri yanına çağirtmasını duymak pek hoştur. Geceyarısı İmparator Hazretlerinin *ryuteki* çalışını işitmeye bayılıyorum.³²¹

152. *Kumandan Narinobu*

Kumandan Narinobu, Muhterem Harbiye Nazırının oğludur. Son derece yakışıklı olmasının yanı sıra, çok da hoş bir tabiatı vardır. Kanesuke'nin kızını terk ettiğinde, babasının İyo'daki görevi nedeniyle onunla gitmek zorunda kalan kadıncağızın ne kadar acı çekmiş olabileceğini çok iyi tahmin ediyorum. Kuşkusuz Kumandan onun şafakta yola çıkacağını duyup bir gece önce ziyaretine gitmiştir. Soluk ay ışığı altında evine dönerken, harınaniyesi içinde kim bilir ne kadar güzel görünüyordur.

Eskiden sık sık bana gelir, benimle konuşurdu, insanlar hakkında hiç de hoş olmayan şeyler söylerdi. O günlerde Hyobu diye bir nedime vardı. Hyobu Hanım perhiz, oruç gibi şeyleri çok titizlikle uygular ve Saraydayken aile ismini kullanırdı.³²² Tairalar gibi bir aile tarafından evlat edinilmişti ve onların ismiyle tanınmak istiyordu,³²³ ama genç nedimeler ona hep kendi soyadıyla seslenerek dalga geçerlerdi.

Hyobu Hanım öyle pek güzel biri değildi; hatta övülecek bir özelliğini bulmak bile kolay değildi. Yine de Sarayda her fırsatta öne atlar, kendisini gösterirdi. İmparatoriçe bir gün bu durumu fark etmiş ve bu tür davranışlardan hiç hoşlanmadığını söylemişti. Ama sırf kötülük olsun diye kimse gidip Hyobu'yu bu konuda uyarmadı.

Bu sırada ben Birinci Mıntika'daki sarayda bize ayrılmış bölümde Şikibu no Omoto ile birlikte yaşıyordum. Burası saçakların altında, doğu kapısının tam karşısında küçük güzel bir odaydı. Biz

hep orada kalır, sadece sevdiğimiz insanları yanımıza çağırırdık. İmparatoriçe bile gelir, bizi ziyaret ederdi .

Yağmurlu bir akşam, İmparatoriçe gelip hepimizin geceyi Sarayda geçirmemiz gerektiğini söylediğinde Şikibu no Omoto ve ben güneydeki bekleme odasındaki yatağımıza girip yattık. O anda birisinin güm güm kapıya vurduğunu duydum. Bir ziyaretçi içeri almanın hiç iyi bir fikir olmadığına karar verdik ve uyuyormuş gibi yaptık. Ama sonra biri yüksek sesle benim ismimi söyledi ve İmparatoriçenin, "Git onu uyandır, numara yaptığına eminim," dediğini duydum. Hyobu Hanım içeri girip beni uyandırmaya çalıştı. Hiç kımıldamadım. Hyobu bunu İmparatoriçeye bildirdi ve verandaya çıkıp ziyaretçimle bir şeyler konuşmaya başladı. Bunun pek uzun sürmeyeceğini sanmıştım, ama gece ilerliyor, konuşma devam ediyordu. Bu ziyaretçinin Narinobu olduğundan neredeyse emindim. Bu kadar zaman ne konuşuyor olabilirlerdi? Yatağında kalıp kendi kendime kıkırdadım: Verandadaki çift bunu hayatta tahmin edemezlerdi. Şafak söktüğünde ziyaretçim nihayet evine dönmüştü.

"Ne korkunç bir adam!" diye düşündüm. "Bir kez daha gelecek olursa, onunla konuşmayacağım. Bütün gece birbirlerine söyleyecek ne bulmuş olabilirler?" Tam o anda Hyobu Hanım sürmeli kapıyı sertçe açıp içeri girdi.

Ertesi sabah Şikibu'yla benim bekleme odamızda konuştuğumuzu duyan Hyobu Hanım yanımıza geldi. "Böyle yağmurlu fırtınalı bir havada bir kadını ziyarete gelen bir adam anlayış görüneyi hak etmiştir," dedi. "Geçmişte bir kadını ne kadar endişelendirmiş, onu ne kadar üzmüş olursa olsun, sırlıslık bir halde kapısına geldiğinde kadının onu affetmesi gerekir."

Bu fikre nereden kapıldığını anlamıyordum. Bir erkek peş peşe her akşam geliyor ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağmasına rağmen yine geliyorsa bu onun bir tek geceyi bile ayrı geçirmeye dayanamadığını gösterir ve insan bundan etkilenebilir. Ama bu erkek günlerce ortada görünmeyip kendini merak ettiriyorsa, fırtınalı bir gecede bile gelmiş olsa samimiyetinden kuşku duyulur.

Ama elbette böyle konularda herkes farklı düşünüyor olabilir.

Narinobu aslında kıvrak zekâlı, kendi fikirleri olan ve yumuşak yüreğiyle onu etkileyen bir kadına hayrandı.³²⁴ Ne var ki, başta karısı olmak üzere başka bir sürü sorunu da vardı, öyle her zaman gelemezdi. Eğer bir kadını ziyaret etmek için böyle bir geceyi seçmişse, bunun tek nedeni insanların bundan söz edecek ve adanmışlığını övecek olmalarıydı. Elbette kadına karşı da bir şeyler duyuyor olmasaydı böyle taktikler uydurnakla uğraşmazdı.

~

Yağmur yağarken derin bir hüzne kapılıyorum. Günün önceki saatlerinde havanın ne kadar güzel olduğunu unuturum, Sarayın o güzel salonlarında da olsam, sıradan bir evde de olsam her şey berbatmış gibi görünür. Hiçbir şeyden en ufak bir zevk almaz, tek bir şeye takılıyorum: ne zaman denecek bu yağmur?

Ay parlakken ziyaret edilmeyi severim; bu kişi beni on gün, yirmi gün, bir ay hatta yedi-sekiz yıldır ziyaret etmemiş biri olsa da, mehtaplı bir gece eski bir buluşmamızı hatırlayıp gelmiş olsa da böyle bir zamanda gelmesi hoşuma gider. Ziyaretçi kabul etmemin imkânsız denecek kadar zor olduğu bir yerde olsam ve birileri tarafından görülmekten ödüm kopsa bile, saatlerce ayakta kalıp o adamın benimle konuşmasına izin veririm. Hatta mümkünse gece benimle kalmasını isterim.

Ay ışığı³²⁵ bana uzaktaki insanları düşündürür, geçmişten bir şeyleri, hüznün, sevinç dolu bir şeyleri, hoşuma giden bir şeyleri de hatırlatır; sanki bunlar az önce olmuş gibi hissederim. "Komanonun Öyküsü"nden³²⁶ zerre kadar hoşlanmam, çünkü çok eski dille anlatılıyor ve içinde ilginç olan hiçbir şey yok. Ama oradaki ay ışığı sahnesinden hep etkilenmişimdir: Karakterlerden biri geçmişteki olayları hatırlar ve eline güve yemiş bir yelpaze alarak şu mısrayı söyler, "Geçmişti atım bu yoldan daha önce."³²⁷

Yağmurdan o kadar nefret ediyorum ki azıcık çiselese bile ona düşman oluyorum. Büyük zevk aldığım, bayıldığım o muhteşem

törenlerin, toplantıların gereksiz bir sıkıntıya dönmesi için bir yağmur yağması yetiyor. Hal böyleyken üstünden yağmur damlayan ve şikâyet edip duran bir adamın beni görmeye gelmesinden neden etkilenecekmişim?

Kumandan Oçikubo'nun (Kumandan Katano'yla kavgaya eden kumandan) çekici bir adam olduğu muhakkak. Ama onu bu kadar çekici kılan şey, kadın kahramanı hem yağmurlu gecede hem de ondan önceki iki gecede de ziyaret etmiş olması.³²⁸ (Geldiğinde ayaklarını yıkamak zorunda kaldığını hatırlıyorum. Ne kadar iğrençti kim bilir?) Önceki iki gece hanımefendiyi ziyaret etmemiş olsaydı, yağmurlu bir gecede gelmiş olmasının bir özelliği olmazdı.

Fırtınalı bir gecede bir erkeğin beni ziyarete gelmesi hoşuma gider. Bana gerçekten değer verdiğini hissederim.

Kar yağarken de ziyaret edilmeyi severim. Gizli bir ziyaret özellikle keyif verir; erkeği beklerken kendi kendinize şu mısrayı fısıldarsınız: "Mümkün mü unutması?" Bir ziyaretçiyi rahat rahat kabul edebileceğiniz bir yerde olmak ve erkeğin soğuk ve kardan ıslanmış giysilerle gelmesi de pek hoştur. Üzerinde bir av kıyafeti olabilir ya da sarı-yeşil Mabeyinci kaftanlarından bir üst-kaftan da olabilir, ya da en güzeli şık bir harınaniye giysin. Ama kısa yeşil kaftan giymiş olsa da razıyım, yeter ki kardan ıslanmış olsun.

Eskiden Mabeyinciler geceleri kadınları ziyaret ederken hep sarı-yeşil kaftanları giyerlermiş ve yağmurdan ıslandığında kaftanları çıkarır, burup suyunu sıkarlarmış. Ama günümüzde hemen hepsi, gün içindeki ziyaretlerinde bile kısa yeşil kaftanlarını giyorlar.³²⁹ Sarı-yeşil giyinip geldiklerinde Mabeyinciler, özellikle muhafız subayı olarak da görev yapanları, ne kadar da yakışıklı görünürdü!

Bu konudaki görüşlerimi öğrendikten sonra acaba hanımlarını yağmurda görmekten imtina eden kaç beyefendi kalırdı.

Ay ışığının aydınlattığı bir gecede bir ulak benim kaldığım odanın kapısından içeri bir not sıkıştırdı. Kızıl renkte muhteşem bir kâğıda yazılan şu sözcükleri okudum: "Hiçbir şey yok."³³⁰ Bunu bu denli hoş yapan ay ışığıydı; yağmurlu bir gecede bundan bu kadar zevk alır mıydım, hiç bilemiyorum.

153. *Haber*

Adamın biri geceyi birlikte geçirmemizden sonra her sabah bir mektup göndermeyi âdet edinmişti; ama artık bana kızgındı ve bu nedenle de mektup yazmaz olmuş, hatta geçen gece de şunları söylemişti: "Boşuna yorma çeneni! Sana asla geri dönmeyeceğim!"

Ertesi gün adamdan hiçbir şey gelmedi, hiçbir işaret; ben de bitkin ve ümitsizce "Yazmayacağım derken ciddiymiş demek! Ne kadar acımasızmış!" diye düşündüm.

Öbür gün hüzünlü bir yağmur çiseledi; saatler bir salyangoz gibi ağır ağır ilerliyordu, öğlen oldu; ama hâlâ hiçbir şey yoktu. Unutmuştu beni belli ki. Akşamüzeri verandada otururken, delikanlının biri şemsiyesinin altında ondan bir mektup getirdi. Mektubu parçalarcasına açtım. Sadece bir mısra: "Sürekli çoğalıyor sular yağmurda..."³³¹ Ama bu tek satır, aşk sözcükleriyle dolu bir mektuptan çok daha anlamlıydı benim için.

154. *Aşk Mektupları*

Sema, saydam ve soluk bir maviyle bezenmişken birden kara bulutlar toplandı ve lapa lapa kar yağmaya başladı. İçim karardı, kalkıp dışarı baktım: Kar çoktan tutmaya başlamıştı. Yakışıklı ve ince bir asker göründü elinde şemsiyesiyle. Çitten içeri girip mektubu yan eve teslim edişini keyifle seyrettim. Bembeyaz bir kâğıda yazılmış, rulo yapıp ipe bağlanmış bir mektuptu bu; mührünün donmuş, üzerindeki koyu siyah harflerin kenarlara doğru hafifçe soluklaşmış olduğunu görebiliyordum. Kadın mektubu açarken, gördüğüm kadarıyla sıkı sıkıya bağlanmış olduğu için temas

yerlerinde küçücük çentikler oluşmuştu. Mürekkep bazı yerlerde çok koyu, bazı yerlerde de silik çıkmıştı; kâğıdın her iki yüzünde de yazacaklarını sıkışık satırlar halinde yazmıştı gönderen kişi. Kadının mektubu dikkatle ve tekrar tekrar okumasını seyretmek büyük bir zevkti. Ne yazıyor acaba diye düşündüm, kadının gülümsediğini görünce daha da meraklandım. Ama bu kadar uzaktan seçemiyordum; çok koyu harflerle yazılmış birkaç karakteri çıkarabildim topu topu.

~

Kısa bir süre önce karanlık basarken, kâkülleri alnına düşen bir kadını mektup alırken gördüm. Kandil yakmakla vakit kaybedemeyecek kadar sabırsızlanmıştı anlaşılan. Hemen maşayla mangaldan yanan bir köz aldı ve mektubu, onun belli belirsiz ışığında okumaya başladı. Çok hoş bir görüntüydü bu.

155. *Gökgürültüsü Muhafızları Heybetlidir*

Gökgürültüsü Muhafızları, şiddetli bir fırtına sırasında ortaya çıktıklarında heybetli görünürler.³³² İki Muhafız Kolunun Başkumandanı, Orta Kumandanı ve diğer subaylar, Saraydaki parmaklıkların yanında nöbet tutarken hoş bir görüntü oluşturur. Fırtına dindiğinde, Başkumandanlardan biri askerlerine "yukarı" veya "aşağı" gitmelerini emreder.³³³

156. *Yolunu Uzatmışsındır*

Uğursuz yönden gitmeyeyim diye yolunu uzatmışsındır. Evine yaklaştığında gecenin bir vakti olmuştur. Arabacılar, feci soğuktan korunmak için başlarını öne eğip yürürler. Sonunda evine varır ve bir mangal yakarsın. Mangalın tüm yüzeyinin yanan korlarla doluvermesi hoştur hoş olmasına, ama kül yığınının arasında kızgın bir kor bulmanın zevki başkadır. Sonra yanındakilerle ko-

nuşmaya başlar ve ateşin söndüğünü bile fark etmezsin. Çoğu kez, bir hizmetçi mangala yeni kömür getirip onu yakar. Ateşi mangalın tam ortasında yaksa da rahatsız olurum. Ayrıca hizmetçinin korları mangalın kenarlarına çekip ortasına yeni kömür yığması, sonra da yanan korları bu yığının üzerine yerleştirmesi de çok rahatsız edicidir.

157. *Yerin Kalın Kar Tabakasıyla Kaplı Olduğu Bir Gün*

Yerin kalın kar tabakasıyla kaplı olduğu bir gün, hava o kadar soğuktu ki bütün kafesli pencereler kapatılmıştı. Diğer hanımlarla birlikte, İmparatoriçe Hazretleriyle sohbet ederek ve mangaldaki korları karıştırarak oturuyorduk.

'Söylesene Şonagon,' dedi İmparatoriçe, "Kar, Hsiang-lu zirvesinde nasıl acaba?"³³⁴

Hizmetçiye kafeslerden birini kaldırmasım ve perdeyi tamamen açmasını söyledim. İmparatoriçe gülümsedi. Alıntı yaptığı Çin şiirini bilen bir tek ben değildim; aslında maiyettekilerin hepsi şiirin mısralarını biliyordu, hatta mısraları Japoncaya çevirmişlerdi. Yine de benden başka kimse şiiri hemen hatırlamayı başaramamıştı.

İnsanlar bu hikâyeyi duyduklarında benim hakkımda "Doğrusu, Şonagon tam da İmparatoriçemize hizmet etmek için doğmuş," demişler.

158. *Başmüneccimin Yanında Çalışan Oğlanlar*

Başmüneccimin yanında çalışan oğlanlar işlerini çok iyi biliyorlar. Efendileri birini günahlarından arındırma ayinine gittiği zaman, duaları onun yerine oğlanlar okur, herkes de bu durumu normal kabul eder. Ayrıca, bir hasta bilincini kaybederse, oğlanlar, efendileri tek bir kelime söylemeden, çabucak ve ustalıkla hastanın yüzüne su serperler. Ne kadar zeki olduklarını gördükçe hasetleniyorum ve keşke benim hizmetimde de böyle oğlanlar olsaydı diyorum.

159. *Perhiz Döneminde*

Bir zamanlar Serpilme ayında, perhiz dönemini bir arkadaşın evinde geçiriyordum. Mütevazı bir yerdi, bahçedeki ağaçların da pek matah bir yanı yoktu. Ağaçlardan birinin söğüt olduğunu söylüyorlardı, ama bu geniş yapraklı bir ağaçtı ve söğütün bilinen göz alıcı özelliklerinin hiçbiri onda yoktu.

"Söğüte hiç benzemiyor," dedim.

"Yok yok," diye ısrar etti ev ahalisi, "bu da bir çeşit söğüt."

Daha sonra aklıma şu şiir geldi:

Bu nasıl ev böyle,
Söğüt yaprakları öylesine küstahca
Çatıyor ki kaşlarını
Baharın bile suratı asılıyor!³³⁵

Aynı perhiz döneminde yine gidip başka bir mütevazı evde kaldım. İkinci gün, canımın çok sıkıldığı, keşke hemen Saraya dönebilsem dediğim bir sırada, İmparatoriçeden mektup gelince çok sevindim. Haşmetmeaplarının şiiri, Saişo Hanım tarafından açık yeşil bir kâğıda özenli bir biçimde yazılmıştı:

Katlanmak öyle zordu ki
Son iki güne
Nasıl yaşayabilmişim ben
Geçen onca sene?³³⁶

Bu şiire Saişo Hanım kendi mesajını eklemiş: "Daha şimdiden sanki binlerce yıl geçmiş gibi geliyor. Lütfen yarın sabah erkenden gel. Güneşin doğmasını dahi bekleme." Saişo Hanım'ın sözleri de çok hoştu, ama İmparatoriçenin mektubu başımı döndürmüştü. Baştan savma bir cevap yerine şu şiiri yazdım:

Nasıl da üzülerек izledim
Bu uzun bahar günlerini, fakirhanemden
Bulutların üzerinde yaşayan bile³³⁷
Buna zar zor katlanırken

Saişo Hanım'a da şöyle yazdım, "Belki bu gece sağ kalamayıp Kumandanın kötü kaderini paylaşacağım."³³⁸

Ertesi gün şafak sökerken Saraya döndüm. "Uzun bahar günleri hakkındaki şiirinizi beğenmedim," dedi İmparatoriçe beni görünce. "Hanımların da şiiri şiddetle kınadılar."³³⁹

Buna çok üzüldüm, ama şüphesiz İmparatoriçe Hazretlerinin beni azarlamak için iyi bir nedeni vardı.

160. *Kiyomizu Tapınağı'ndayken*

Bir zamanlar Kiyomizu Tapınağı'ndayken ve ağustosböceğinin tekdüze cırcırına pür dikkat kesilmişken, İmparatoriçenin zarif bir Çin kâğıdına, soluk kırmızıyla yazılmış bir mektubunu getirdiler.

Akşam çanı dağda çan çan ötünce,
Say her altın vuruşa,
Yüreğimin özleminle kaç kere çarptığını.

Ayrı bir not yazarak "Amma uzun kaldın. Ne kadar özlediğimi anlamışsındır," demişti. Ben de ona cevabımı, manastırlarda yapıldığı gibi, pembe nilüfer yapraklarının³⁴⁰ üzerine yazdım; yanımda doğru dürüst kâğıt getirmeyi unutmuştum çünkü.

161. *Kış Gecesinde Seyahat*

Koşan Keşiş ayının yirini dördünde İmparatoriçe bir Budaları Zikretme ayini yaptırdı. Ayin geceyarısını epey geçe bittiğinde hepimiz tapınaktan ayrıldık, kimimiz evine döndü, kimimiz sevgiliyle gizlice buluşmaya. Bir arabayı birkaç kişiyle paylaştım ben de, güzel bir gezi oldu.

Günlerdir kar yağmıştı, ama o sabah kesilmiş, güçlü bir rüzgâr çıkmıştı. Her yerde uzun buz kamaları sarkıyordu. Hâlâ orada burada beyaz karın kapatamadığı koyu toprak öbekleri gözüküyordu, ama bütün çatılar gözleri kamaştıran bir beyazla kaplıydı. Hat-

ta yoksulların viran kulübelerinin çatıları bile, yeni bir ihtişamla parlıyordu. Gecenin mehtabında, sanki gümüşle kaplıymış gibi, ısıll ısıldılar; buz kamaları ise kristale kesmişlerdi.

Arabanın dış perdesi yukarı çekilmişti, içinde de perde olmadığı için ay ışığı doğrudan arabanın içine vuruyordu. Hanımefendilerden birinin üzerinde açık mor, mürdümeriği rengi, beyaz ve başka renklerde sekiz kat elbise vardı; bunun üstüne de ısıll ısıll parlayan koyu mor bir harmaniye takmıştı. Yanında oturan beyefendinin üzerinde ise üzüm moru bir kumaştan çok desenli bir pantolon ve birkaç kat beyaz kaftan vardı; yenlerinden içliklerinin sarı ve kırmızı rengi görölüyordu; tek omzunda durduğu için altındaki giysiler kolayca göröllebilen harmaniyesinin göz kamaştırıcı beyazlıktaki kuşağını çözmüştü. Ayaklarından biri arabanın önüne uzanacak şekilde oturmuştu; yoldan geçenler duruşunu pek hoş bulmuşlardır muhakkak.

Kadın mehtabın parlaklığından kaçıp arabanın arkalarına çekilmişti, ama adam onu öne doğru çekerek utandırıyor, durmadan "soğuk mu soğuk, ay buz gibi yayılıyor" mısrasını okuyordu. Çok hoş bir sahneydi, bütün geceyi o arabada dolaşarak geçirebilirdim; ama, ne yazık ki, hemen vardık varacağımız yere.

162. *Hayalim*

Bir grup nedime, İmparatorluk Sarayı'ndan izinli olduklarında bir odada toplanıp da İmparatoriçe hakkında övgü dolu sözler ederken ve Saraydan gelen son haberlerle ilgili dedikodu yaparken Saray Vekilharıcı'nın onlara kulak misafiri olması çok hoştur.

Büyük, göz alıcı bir evde yaşamak isterdim. Elbette ailem de benimle birlikte yaşardı ve pavyonlardan birinde oturan bir arkadaşım olurdu, sohbet edebileceğim Saraylı zarif bir nedime. Canımız her istediğinde, en son şiirleri ve ilgilendiğimiz başka şeyleri tartışmak üzere bir araya gelirdik. Arkadaşıma bir mektup geldiğinde birlikte okuyup birlikte cevap yazabilirdik. Arkadaşımın bir ziyaretçisi geldiğinde, onu şık bir şekilde döşenmiş odalarımızdan

birinde ağırlar ve bu beyefendi bir yağmur fırtınası ya da benzeri bir şey yüzünden evden ayrılamayacaksa da, samimiyetle evimizde kalması için ısrar ederdim. Arkadaşım Saraya giderken onun hazırlanmasına yardım eder ve İmparatorluk Sarayı'nda kalacağı süre boyunca ihtiyacı olan her şeyi yanına almasına dikkat ederdim. Zira soylu kişilerle ilgili her şey hoşuma gider.

Ama bu hayalim biraz gülünç galiba.

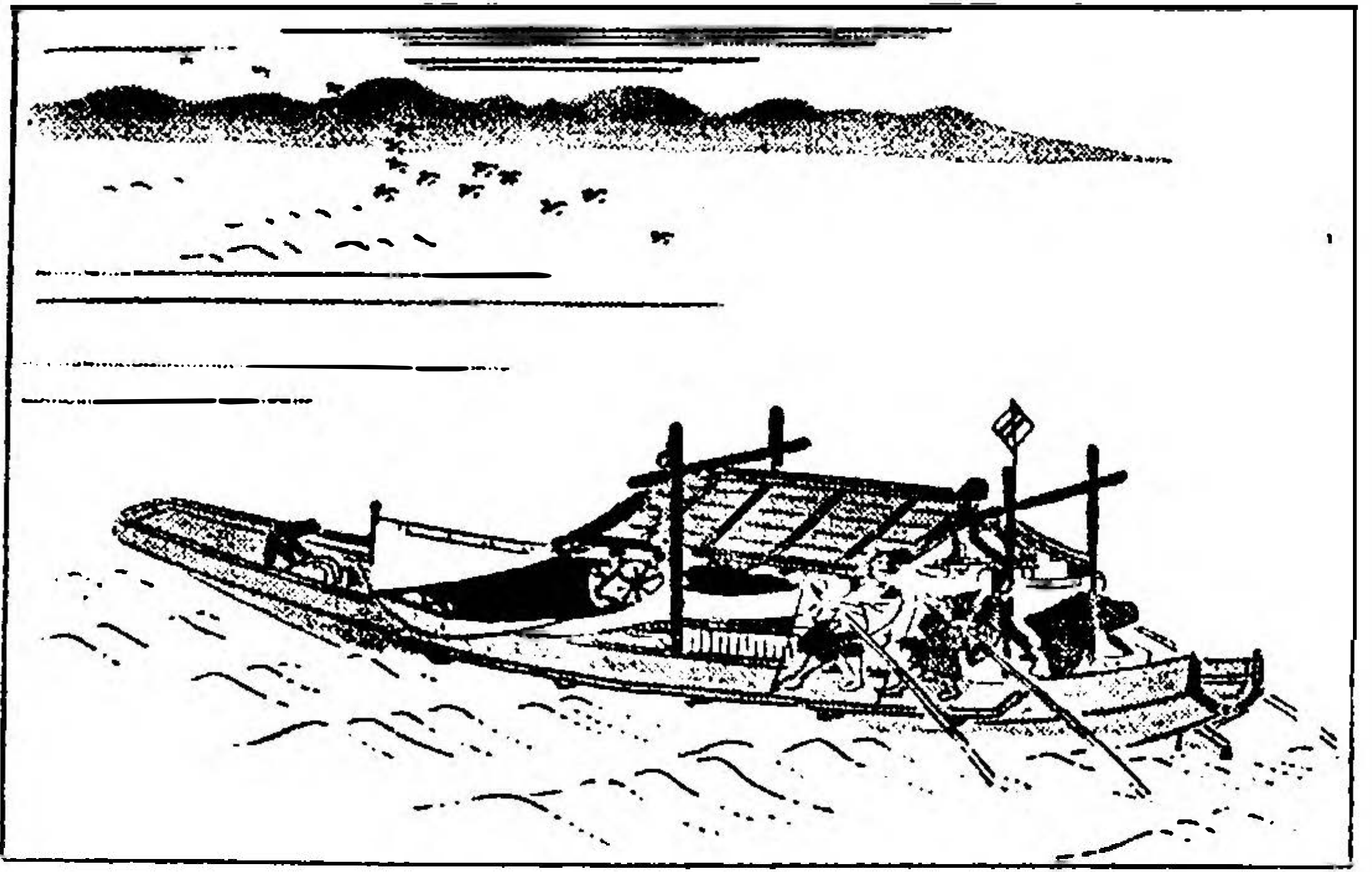
163. *Dikkatli Olmak Gereken Zamanlar*

Kötü üne sahip insanlarla karşılaştığında. Bu tür insanlar iyi üne sahip insanlara göre çok daha samimi bir izlenim bırakırlar.

Kayıkla gezdiğinde. Böyle bir geziyi hatırlıyorum. Güneş gökyüzünde ışıldıyordu, denizin yüzeyi çarşaf gibiydi. Açık yeşil renkte, sık dokunmuş bir ipek kumaşı andırıyordu. Hafif giysiler giymiş birkaç genç kadın kayıkla dolaşmaya çıkmıştık, zerre korkumuz yoktu. Küreklere sarılmaktan ve neşeli şarkılar söylemekten olağanüstü zevk alıyorduk. Büyüleyici bir gezintiydi bu, yüksek kademedен birileri de orada olup suyun üzerinde kayışımızı seyretseydi keşke diye geçirdim içimden.

Ansızın beklenmedik bir rüzgâr çıktı, deniz suyunu bir anda hareketli ve kudurgan bir su kütlesine dönüştürdü. Ödümüz koptu. Dalgalar kayığımızın içine düşüyordu ve biz var gücümüzle en yakın kıyıya ulaşmaya çalışıyorduk. Denizin daha birkaç dakika önce son derece sakin olabildiğine kim inanırdı?

İşte o zaman denizcilerin ne kadar cesur insanlar olduklarını, saygımızı ve hayranlığımızı ne çok hak ettiklerini anladım. Sığ sularda bile güvenli olduğu söylenemeyecek teknelerde geçer ömürleri. Ama çok derin –hatta belki de bin kulaç derinliğinde– denizlere açılmaktan, hayatlarını her an kenarlarından içine su almaya başlayabilecek kadar aşırı yüklü bir gemiye emanet etmekten çekinmezler. Gemilerde tayfalık yapan bu sıradan insanlar, işlerinin ne kadar tehlikeli olduğunu bir an bile düşünmeden sağa sola koşuşturup dururlar; tekneleri ufacık bir sallantıda alabora

olacakmış gibi görüldüğü halde üzerine her birinin çapı neredeyse bir metreye varan beş-altı tane koca çam kütüğünü gümbürtüyle yükleyiverirler. Hayret edilecek şey hakikaten!

Seçkin insanlar kabinli kayıklarda gezerler. Bunlar kuşkusuz çok daha güvenli görünüyor, özellikle insan arkada olunca; ama kayığın kenarında bulununca insan sersemliyor. Kürekleri yerinde tutan halatlar –"sabit göbek" de deniyor bunlara– fena halde zayıf görünüyorlar. Ya biri kopacak olursa? Kuşkusuz kürekçi denize düşer. Ama ağır halat kullanan da görmedim hiç.

Böyle bir kayıkta yaptığım bir gezintiyi hatırlıyorum. Tavan perdeleri, çift kapı ve pencere kafesleriyle donatılmış hoş bir kabinimiz vardı. Türünün çoğu gibi kayık pek dayanıklı görünmese de, kendimi sıcak küçük bir evde gibi hissediyordum. Aına dışarı bakıp diğer kayıkları gördüğümde gerçekten de korkuya kapıldım. Ta uzaklardakiler, oyuncak kayıklara dönüştürülüp su üzerine saçılmış bambu yaprakları gibi kırılgan görünüyorlardı.³⁴¹ Sonunda limana döndüğümüzde bütün kayıklarda ışıklar yanıyordu, çok güzel bir manzaraydı bu. Ertesi gün yine sahilde dolaşırken, insanların sampen denen ufacık teknelerle denize açıldığını gör-

düğümde, bu manzaradan çok etkilendim ve denizin tuzaklarını düşününce, bir ürperti kapladı içimi.

Yaşadığım bu deneyimden sonra, belirli bir rütbeye, belki makama ve unvana da sahip insanların asla bir deniz yolculuğuna çıkmamaları gerektiğini düşünüyorum.

Zaten, arabayla ya da yayan yolculuk edildiğinde bile, endişelenmek için yeterince neden var. Yine de bu yolculuklarda, başa ne gelirse gelsin, insanın ayaklarının altında sürekli sağlam bir zeminin bulunması, belki bir nebze teselli verebilir.

Deniz en iyi zamanlarda bile korkutucu bir şeydir. Hayatlarını kazanmak için derinlere dalmak zorunda olan o zavallı kadın dalgıçların halini düşünün bir de!³⁴² İnsan bellerine bağladıkları ip koparsa ne olur onlara acaba, diye düşünmeden edemiyor. Erkekleri böyle bir işi yaparken hayal edebiliyorum, ama bir kadın için büyük bir cesaret olsa gerek. Kadın suya indirildikten sonra erkekler rahat rahat kayıklarında oturuyorlar, yüzeyde yüzen dut kabuğundan mantarı gözden kaçırmadan neşeli şarkılar söylüyorlar. Şaşırtıcı bir manzara bu, çünkü kadının göze aldığı riskler karşısında en ufak bir endişe duyuyormuş gibi görünmüyorlar. Sonunda yukarı çıkmak istediğinde kadın ipi çeker ve erkekler pek iyi anlayabildiğim bir aceleyle onu sudan dışarı çekerler. Kısa bir süre sonra da kadın kayığın yanına tutunup acı dolu bir biçimde soluklanmaya çalışır. Dışarıdan birinin bile tuzlu suyun damladığını hissetmesi için bunu görmesi yeter. Bu işin pek de imrenilecek bir iş olduğunu zannetmiyorum.

164. *Teğmenin Biri*

Dış Saray Muhafızları'nın Sağ Bölüğü'nden teğmenin biri, ane ve babasını hor görüyor ve onlardan utandığı için insanların onları görmesini istemiyordu. İyo taşrasından başkente doğru seyahat ederlerken, her ikisini de denize itip boğulmalarına sebep oldu. İnsanlar bu hareket karşısında hayretten donup kaldılar ve bunun utanç verici bir şey olduğunu düşündüler. Ancak Şiir Yaz-

ma ayının on beşinci gününde adam, anne ve babasının onuruna Ölüler Bayramı'nı kutlayacağını söyleyip hazırlıklarla meşgul olmaya başladı. Kutsal Öğretmen Domei³⁴³ bunu duyunca, pek hoşuma giden şu şiiri yazdı:

Ana babasını okyanusun derinliklerinde boğan bir adam
Şimdi Bon Bayramı'nı kutluyor –
Ne içler acısı manzara!

165. *Bir Keresinde Bir Şiir Not Etmiştim*

Bir keresinde not defterime çok hoşuma giden bir şiiri not etmiştim. Maalesef hizmetçi kızlardan biri bunu gördü ve mısraları beceriksizce okudu. Birinin gerekli duygudan nasibini almadan bir şiiri hızlı hızlı okuması gerçekten de berbat bir şey.

166. *Eğer Bir Hizmetçi Kız*

Eğer bir hizmetçi kız biri hakkında "Ne kadar da hoş bir beyefendi" derse, o kimseye hemen tepeden bakılır, halbuki hizmetçi kız aynı kişiye hakaret etseydi, bu tam tersi bir etki yaratırdı. Bir uşaktan gelen övgü bir kadının itibarına da zarar verebilir.

Ayrıca bu sınıfa mensup insanlar güzel bir şey söylemeye çalıştıklarında, her zaman kendilerini çok kötü ifade etmeyi becerirler her nasılsa.

167. *Bir Akşam Koreçika*

Bir akşam Başmüsteşar Koreçika saraya geldi ve İmparatora edebiyat dersi verdi, ziyareti her zamanki gibi gecenin geç saatine kadar uzadı. İmparator ve İmparatoriçenin hizmetindeki kızlar, birer ikişer huzurdan çekilip *kiço*'ların arkasına uzandılar, en sonunda geride bir tek ben kaldım. Kendimi ayık tutmak için çabalıyordum ki, Muhafız Subayı'nın anonsunu duydum, "Öküz Vakti, dördüncü çeyrek."³⁴⁴

"Neredeyse gün ağardı," diye mırıldandım.

"İyi öyleyse Haşmetmeap," dedi Koreçika, "artık yatağa gitmeye değmez."

Hayretler içinde kaldım. Hem, Koreçika'nın kendisi uykuya ihtiyaç duynasa bile, İmparator Hazretlerinin dinlenmesini neden engelliyordu ki? Odada diğer kızlar olsaydı, onların arasında benim sesim tanınmayacağı için bir şey söylerdim mutlaka, fakat durum böyle olmadığından sessiz kalmanın daha akıllıca olacağını düşündüm. Bu arada İmparator bir sütuna dayanmış uyukluyordu. "Bakar mısınız!" dedi Koreçika İmparatoriçeye. "Nasıl oluyor da şafak sökerken uyuyabiliyor?"

"Evet hakikaten," dedi İmparatoriçe Hazretleri ve kahkahaya boğuldu. Fakat İmparator bunların hiçbirini duymuyordu.

Sarayda, kâhyalardan biri tarafından hizmetçi olarak tutulmuş genç bir kız vardı. Yakaladığı bir horozu, ertesi gün evine götürme niyetiyle odasında tutuyordu. Horoz her nasılsa bir köpek tarafından keşfedilince bir vaveyla kopararak salonun bir ucuna kadar uçtu. Uykusundan sıçrayıp neler olduğunu soran İmparator da dahil olmak üzere herkes uyandı. Koreçika yüksek sesle bir Çin şiirinden bir mısra patlattı: "Ferasetli hükümdar uykusundan uyanır."³⁴⁵ Uykudan ağırlaşmış halde olan gözlerim, Koreçika mısrayı muhteşem bir şekilde okuyunca kocaman açılıverdi. İmparator ve İmparatoriçe de bundan memnun kalıp Müsteşarı böyle yerli yerinde bir alıntı yaptığı için tebrik ettiler. Bu tür şeyler gerçekten de çok güzel oluyor.

Bir sonraki geceyarısı, İmparator yatak odasına çekildiğinde uşağımı daha yeni çağırılmışım ki Koreçika yanıma gelerek "Odanıza mı gidiyorsunuz?" dedi. "Size eşlik etmeme izin verin." Resmi etek üstlüğüümü ve Çin işi ceketimi paravana asarak bana eşlik etmesine izin verdim.

Parlak ay ışığında harmaniyesi göz kamaştırıcı bir beyazlıktaydı. Bol pantolonunun biraz fazla uzun olduğu ve yürürken üstüne bastığı dikkatimi çekti. Bir yerde kolumdan tutup "Aman dikkat edin de takılıp düşmeyin," dedi. Sonra, koridorlarda bana

eşlik etmeye devam ederken, bir mısra okudu: "Yolcu, batan ayın soluk ışığında geçerken." Alıntıdan çok zevk almıştım – hatta o kadar çok zevk almıştım ki Koreçika gülerek şöyle dedi: "Bu tür şeyler sizi heyecanlandırıyor, kendinizi kaptırıveriyorsunuz değil mi?" Evet, diye düşündüm, ama bir şiir bu kadar güzel okununca kim etkilenmez ki?

168. *Alt Tabakadan Bir Adamcağız*

Bir gün Başrahibin hemşiresi Mama ile birlikte Saray Başterzisi³⁴⁶ Hazretlerinin odasındaiken, odanın dışındaki ahşap balkondan bir adamın geldiğini gördüm. Ağlamak üzereymiş gibi bir hali vardı. "Başıma korkunç bir şey geldi," dedi. "Nereye başvuracağımı bilmiyorum." "Peki," dedim, "Ne oldu?" "Bir süreliğine evden ayrılmam gerekti," diye cevap verdi, "Ben yokken sefil evim yanıp kül olmuş. Son birkaç gündür yalnızcıl yengeç gibi yaşayıp diğer insanların evlerinde kışımı sokacak bir yer aramak zorunda kaldım.³⁴⁷ Yangın, İmparatorluk Ahırlarına ait tavanarası otluklarından birinde çıkmış ve hızla benim eve sıçramış. İki bina arasında sadece bir çit var ve yatak odasındaki delikanlılardan biri canlı canlı yanmaktan son anda kaçıp kurtulmuş. Tek bir eşya bile kurtaramamışlar."

Bunun üzerine Saray Başterzisi de dahil olmak üzere, hepimiz kahkahaya boğulduk; bir kâğıt alarak şöyle yazdım:

Yaktıkça yakarsa ilkbahar güneşi
Filizlendireceğim derken taze ot köklerini
Yodo Ovası bile kaldıramaz
Onun hararetini.³⁴⁸

"Beyefendiye verir misin lütfen?" diyerek kâğıdı Mama'ya doğru fırlattım. Gürültülü bir kahkaha atan Mama şiiri adama uzattı. "Bayan bunu size takdim etti," dedi ve açıkladı, "çünkü evinizi kaybetmenize çok üzülmüş."

"Kayıt fişinde³⁴⁹ ne yazıyor?" diye sordu adam. "Bana ne kadar veriyor?"

"Önce okuyun," dedi kızlardan biri.

"Nasıl okuyayım, Bayan?" diye sordu adam. "Gözlerim bozuk."

"O halde birinden sizin için okumasını isteyin," dedi kız. "Biz size yardım edemeyiz. İmparatoriçe bizi çağırdı, hemen saraya gitmemiz gerekiyor. Fakat elinizde böylesine mükemmel bir kâğıt varken tasalanmanıza gerek yok artık."

Kahkahalar atarak, saraya gitmek üzere yola koyulduk. "Henüz kimselere gösterdi mi acaba," dedi bir süre sonra refakatçilerinden biri. "Gerçekten ne olduğunu öğrenince ne kadar da sinirlenecek!"

İmparatoriçe Hazretlerini görünce Mama ne olduğunu ona da anlattı ve bu, daha çok kahkaha kopmasını sağladı. İmparatoriçenin kendisi de "Hepiniz nasıl bu kadar deli olabiliyorsunuz?" diyerek bize katıldı.

169. *Genç Bir Adam Annesini Kaybediyor*³⁵⁰

Genç bir adam annesini kaybediyor; babası oğlunu çok seviyor, ancak yeniden evleniyor ve üvey annenin fena halde şirret bir kadın olduğu ortaya çıkıyor. Oğlanın, artık evin ana bölmesine girmesine izin verilmiyor, genç adam yan odalardan birinde ya da bir misafir odasında kalıyor. Bu, paravan ve panolarında güzel resimler bulunan bayağı güzel bir oda. Oğlanın annesinin hizmetinde çalışmış eski bir hemşire ya da belki de bir hizmetçi, şimdi oğlanın elbise dolabı ile ilgileniyor.

Oğlan, İmparatorluk Sarayı'nda el üstünde tutuluyor, İmparator bile onun refakatinden hoşlanıyor ve onu sık sık konserlere davet ediyor. Genç oğlanın pek şıpsevdi bir mizacı var. Bu yüzden de, sürekli mutsuz ve sanki dünyadaki hiçbir şey onu memnun etmiyor. Kendisini yakın hissettiği tek insan ablası; ablası da, onun üzerine titreyen ve onun dünyada eşi benzeri bulunmayan biri olduğuna inanan bir Yüksek Saray Soylusu'yla evli. Genç adam tüm duygularını ablasına açıyor ve ablası onun hayattaki en büyük teselli kaynağı.

170. *Kolları Eşit Genişlikte Olmayan Kaftanlar Giyen Kadınlara Dayanamıyorum*³⁵¹

Kolları eşit genişlikte olmayan kaftanlar giyen kadınlara dayanamıyorum. Eğer bir kadın birkaç kat kaftan giymişse, bir tarafta toplanan ağırlık, kadının tüm kıyafetinin bir tarafa doğru sarkmasına ve son derece kaba saba bir görüntüye neden olur; eğer kalın vatkalı giysiler giymişse, dengedeki eşitsizlik giysilerin ön tarafta doğru düzgün kapanmasını engeller, bu da göz zevkini yeteri kadar bozan bir görüntüdür. Bir kadın, kolları farklı genişlikte olan bir kaftan giydiğinde, kadına ait tüm kaftanların kesimi aynı şekilde yapılmalıdır.

Yine de, en şık kaftanlar, insanların çok eski zamanlardan beri giydikleri iki kolu birbirine eşit olanlardır. Her iki kol da çok geniş olursa bunu dert etmem, ancak bu tür kaftanlar da, tören kıyafetleri içindeki İmparatorluk Sarayı Hanımlarının üzerinde pek sakil kaçıyor.

Kolları eşit olmayan kaftan modası, kadınlar için olduğu kadar erkekler için de itici, çünkü yine aynı sarkık görüntü çıkıyor ortaya. Yine de, sanki bugünlerde herkes, ister hoş bir tören kaftanı ister hafif bir yazlık kıyafet giyiyor olsun, giysilerinin kesimini bu şekilde yaptırıyor. Modaya uyan, iyi görünümlü kişiler, düpedüz münasebetsiz bir şekilde giyiniyorlar.

171. *Hastalıklar*

Göğüs rahatsızlığı. Kötü ruhların neden olduğu hastalıklar. Beriberi. Tam anlamıyla teşhis konamayan, ama insanların tüm iştahlarını kaybetmesine neden olan hastalıklar.

Bir keresinde, gösterişli saçları kalın bukleler halinde ayaklarına kadar uzanan on sekiz yaşlarında bir kız görmüştüm, ona pek yakışan bir tombulluğu ve beyaz mükemmel bir cildi vardı.³⁵² Bu büyüleyici özelliklerinin yanı sıra bir de, besbelli ki soylu bir aileden geliyordu. O sırada, çok kötü bir diş ağrısı çekiyordu. Saçları

darınadağınıktı ve alnından önüne doğru sarkan saçları gözyaşları yüzünden ıslanmıştı. Bunun hiç farkında olmayan kız, elini kızarmış yanaklarına bastırınaya devam ediyordu, bu da hoş bir görüntü yaratıyordu.

Başka bir zaman, yumuşak, beyaz bir kumaştan yapılmış dikşsiz bir kaftan, hoş bir hakama ve parlak yıldızçiçekleriyle beze- li bir harınaniye giyen bir kız gördüm. Göğsünde şiddetli bir ağrı vardı. Nedime arkadaşları birbiri ardına ziyarete gelirken, odası- nın dışında durumu hakkında bilgi almaya gelmiş genç asilzade- lerden oluşan bir kalabalık vardı. "Ziyadesiyle üzücü!" diyerek hayretlerini ifade ediyorlardı. "Daha önce hiç böyle bir hastalık geçirniş miydi?" Aslında içlerinden biri dışında hiçbiri gerçekten endişeli görünmüyordu, o biri de kızın sevgilisiydi ve besbelli ki kızın hastalığı yüzünden kederliydi. İlişkileri gizli olduğu için dikkat çekmekten korkuyordu, kızın odasına girmiş olduğu halde, çok yaklaştırmaya cüret edememişti. Onu orada gözleri kaygıyla do- lu bir şekilde ayakta dururken izlerken etkilendim doğrusu.

Kız uzun güzel saçlarını arkada bağlamıştı ve istifra edeceğini söyleyerek yatağında doğruldu. Ne kadar hasta olduğunu görünce insanın içi acıyordu, yine de görüntüsünde büyüleyici bir şeyler vardı.

Kızın durumundan haberdar olan İmparatoriçe, Kutsal Metin- leri okuma konusundaki hüneriyle bilinen bir rahip göndermişti. Rahip bir *kiço*'nun arkasına yerleşti ve tekdüze bir sesle sutraları- nı okumaya başladı. Oda çok küçük olduğundan, arkadaşlarım zi- yarete gelmiş olan ve şimdi de sutraları dinlemek isteyen tüm ha- nımlar için paravan ve perde temin etmek imkânsızdı. Bu nedenle, açıkça görünür bir yerde duruyorlardı ve rahip duaları okurken, genç adam onlardan tarafa doğru baktı, bu da bayağı bir günaha girmesine neden oldu elbette.

172. *Yakışık Almayan Davranışlar*

Erkeklerin ziyaret ettikleri saray hanımlarının odalarında bir şey yemeleri yakışık almaz. Hatta son derece uygunsuz kabul edilir. Öte yandan bunu yapmalarını teklif eden hanımlar da aynı ölçüde tiksinti uyandırıcıdır. Bir beyefendinin hanım arkadaşı bu konuda inat edecek ve kendisiyle sohbet etmeye başlamadan önce birkaç lokma yiyerek kuvvetlenmesi gerektiğini söyleyecek olursa, zavallı adam dudak büküp teklifi reddedemeyecek ve mutlaka bir şeyler yiyecektir.

Olur a, bir erkek sarhoş sarhoş gecenin bir yarısı odama girip kurulacak olsa ona hiçbir şey sunmazdım, en fazla bir pirinç lapası verirdim. Sonradan isterse ona karşı nazik davranmadığımı düşünsün ve bir daha asla bana gelmesin. Ne fark eder ki?

Elbette, evdeysem ve hizmetçilerden biri ziyaretçime mutfaktan bir şeyler getirirse, benim yapacağım bir şey olmaz. Ama gene de bu benim hoşlanmadığım bir şey.

173. *Avamla Temas*

İnsan Hase Tapınağı'nı ziyaret edip kendi bölümüne çekildikten sonra, avamdan bir sürü insanın gelip dışarıda bir sıra halinde, kıyafetlerinin kuyrukları üst üste binecek biçimde tam bir karışıklık içinde oturması sinir bozucudur. Bir zamanlar hacca gitme arzusuna kapıldığımı hatırlıyorum. Nehrin ürkütücü gümbürtüsüyle sağırlaşmış bir biçimde ahşap merdivenlerden yukarı çıkarken, Buda'nın kutsal huzuruna çıkma arzusuyla odama doğru koştum. Korktuğum gibi, halktan insanların kâh kalkıp kâh oturarak, secdeler ederek tam odanın önünde dua ettiklerini gördüm. İğrenç giysileriyle, birbirlerine yapışmış bu halleriyle sepet kurtlarına benziyorlardı. İçimden hepsini bir kenara itmek geldi.

Önemli ziyaretçilerin bu tür haşaratı kendi odalarının önünden fırlatıp atacak hizmetçileri vardır; ama benim gibi sıradan insanların işi bu kadar kolay değil. Hacılardan sorumlu rahiplerden birini

çağırınca da "Hey siz, biraz geri gidin bakalım," der demez işler eskisinden de beter hale gelir.

174. *Görgüsüzlük*

Marangoz ustalarının yemek yeme alışkanlıkları düpedüz ür-kütücüdür. Yeni sarayın tamamlanmasından sonra sol kanadın in-şasına başlandığı dönemdi. Ana binanın doğu tarafından maran-gozların yemek yiyişlerini, nasıl yan yana yere çömeldiklerini gö-rebiliyordum. İçinde çorba olan sırlanmamış toprak kâseler önle-rine konar konmaz öyle bir saldırdılar ki, gören de yemeğin gel-mesini uzun süredir beklediklerini sanardı; çorbaya bir kez bile göz atmadan hapır hupur içtiler. Boş kâseler bir köşeye fırlatıldı, sonra göz açıp kapayana kadar sebzeyi de son kırıntısına kadar yalayıp yuttular. Pilavı artık mideleri almaz diye düşündüm içim-den, ama yanılmışım, çünkü bir anda son pirinç tanesini de mide-ye indirivermişlerdi.³⁵³ Hepsi aynı şekilde davranmış olduklarına göre marangoz ustalarının görenekleri böyle olmalı. Korkunç!

175. Çok Güzel Bir Sahne

Uzun Gece ayında bir gece bir hanımefendiyi, en yüksek soy-lu sınıfına dahil olmasa da, zarafeti ve keskin zekâsıyla tanınan bir genç adam ziyaret etmişti. Daha gün doğmadan, muhteşem ışığıyla bütün manzarayı yıkayan ay hâlâ gökyüzüne asılıyken de gitti. Hanımefendinin ayrılışlarını güzel hatırlamasını sağlamaya karar-lı olan genç adam, bildiği bütün sevgi sözcüklerini kulağına fısıl-dadı. Genç adam gözden kaybolurken hanımefendi uzun bir süre orada durdu, o gece bu adamla ilgili göreceği son şeyin bu oldu-ğuna inanarak. Sözcüklerle anlatılamayacak kadar güzel bir sah-neydi.

Oysa sevgilisi yalnızca gidiyormuş gibi yapmıştı; bir süre son-ra geri dönüp bahçe çitinin arkasına saklanmıştı ve hâlâ burada ol-duğunu hanımefendiye işaret edecekti. Tam o anda da kadın onun bulunduğu yöne doğru bakarak "Gün ağarırken gökte oyalanan ay gibi"³⁵⁴ sözlerini söyledi. Adamın insanlara daha sonra anlattığına göre mehtap, hanımefendinin durduğu yerden yalnızca birkaç san-tim ötede büyük bir kandil gibi yanıyormuş ve bu manzarayla öy-lesine kendinden geçmiş ki bir sözcük etmeden oradan ayrılmış.

176. Araba Ödünç Almak

Bir kadının Saraya gitmek ve Saraydan ayrılmak için birinin arabasını ödünç alması sık görülen bir olaydır. Arabanın sahibi hizmetlerini sunmaktan pek memnun olduğunu açıklarken araba-nın hizmetlileri rahatsızlıklarını gizlemezler. Sürücüler, her za-mankinden daha kaba bir biçimde öküzlere bağırır ve onları o ka-dar hızlı gitmeye zorlar ki hanımefendi bin pişman olur. Çok kız-gın görünen eşlikçilerse hava kararmadan eve varmak için acele etmeleri gerektiğini homurdanarak söylenip dururlar. Belli ki sa-hibi de arabayı ödünç verdiği için pek de o kadar memnun görün-memektedir ve hanımefendi acil bir durumda bile bir daha ondan araba istememeye karar verir.

Ama Narito Hazretleri söz konusu olduğunda işler tümüyle farklı. İster gecenin bir yarısı, ister sabahın erken bir saatinde arabasını ödünç alan hiçbir kadın en ufak bir mahcubiyet yaşamaz. Hizmetçilerini çok iyi eğitmiş demek ki. Narito gece gezerken bir hanımefendinin arabasının çamura battığını ve çılgına dönmüş sürücülerle çevrelendiğini görürse, öküzleri çekmek ve arabayı yola çıkarmak için kendi arabasını gönderir. Yabancılar böylesine özenli davranan bir adam, kendi arabasındaki yolcularla ilgilenmeleri için hizmetçilerine çok katı emirler vermiştir elbette.

177. *Bir Gözlem*

Zamparalığıyla ünlü, henüz evlenmemiş genç bir adam, kim bilir hangi sevgilinin koynundan döndüyse, sabahleyin çalışması sırasında oturmuş yazı takımlarını hazırlıyor. Çok mahmur görünüyor, ama hemen çekmecesinden mürekkeptasını çıkarıp özenle mürekkeple ovalayarak ertesi-sabah mektubunu yazınaya başlıyor. Fırçasıyla öyle üstünkörü bir şeyler çiziktirmiyor, aksine tüm dikkatini vererek güzel yazmaya çalışıyor. Orada öyle rahat bir pozda, kıyafeti hafifçe omuzlarından aşağı kaymış vaziyette otururken ne kadar da çekici görünüyor. Bembeyaz, astarsız, desensiz bir kaftan, onun üstüne de kıvılcık bir harmaniye giymiş. Mektubunu bitirirken beyaz kaftanının hâlâ çiyin nemini taşıdığını fark ediyor ve bir süre keyifle ona bakıyor.

Sonra mektubunu göndermek için gerekli düzenlemeleri yapıyor. Mektubu bitişikteki hizmetçi kıza vermek yerine ayağa kalkıp kapıya gidiyor, ayakçı oğlanlardan birine sesleniyor, onun kulağına bir şey fısıldıyor ve mektubu eline tutuşturuyor. Bir süre oğlanın gözden kaybolduğu yöne bakıyor ve sutralardan munasip bir bölüm mırıldanıyor.

Şimdi uşaklarından biri gelip el-yüz yıkama suyunun ve sabah kahvaltısının yan odada hazırlanmış olduğunu bildiriyor. Adam da oraya geçiyor, çok kısa bir süre sonra rahlesine yaslanmış Çin şiirlerine bakıyor, ara sıra hoşuna giden bir-ikisini yüksek sesle

okuyor – çok güzel bir sahne.

Sonra abdest alıp altına bir pantolon giymeden üzerine beyaz bir harmaniye alıyor ve bu halde Lotus Sutrasi'nin altıncı cildini yüksek sesle okumaya başlıyor. Dini bütün bir adammış gibi görünüyor, ama tam o sırada göndermiş olduğu ulak dönüp de (pek uzağa gitmemiş demek) başıyla cevap mektubunu getirdiğini işaret edince, günaha gireceğini hiç düşünmeden kutsal kitabı hemen bir kenara bırakıp heyecanla kadının mektubunu okumaya başlıyor.

178. *Bir Yaz Günü Öğle Vakti*

Bir yaz günü öğlen vakti ve hava o kadar sıcak ki, ne yapacağını bilemiyorsun. Yelpazeni sallayıp duruyorsun, ama hava en ufak bir serinlik soluğu vermiyor; bunun üzerine tam ellerini bir kap buzlu suya bir an önce daldırmak için koşarken bir mektup geliyor. Bu mektup ince, parlak kırmızı kâğıda yazılmış ve çiçek açmış bir Çin karanfiline iliştirilmiş. Düşünmeden yelpazeni (zaten pek de işe yaramamıştı) bir kenara koyar ve böylesi boğucu bir günde böylesi bir sıkıntıya katlanan arkadaşının duygularının ne kadar da yoğun olduğunu düşünürsün.

179. *Ön Odadaki Zemin Tahtaları*³⁵⁵

Ön odadaki zemin tahtaları, yakınında bulunan her şeyi yansıtacak biçimde pırıl pırıl parlıyor, üç direkli *kiço*'nun yanına da yeni bir hasır yerleştirilmiş. *Kiço*'lar çok hoş bir etki bırakıyor; yana itildiklerinde yağ gibi kayıp beklenenden daha fazla açılıyorlar; yatak giysisi olarak kullandığı soluk koyu renkli kaftanın altına ham ipekten astarsız bir gecelik ve kızıl bir hakama giymiş evin hanımı görünüyor.

Kandil ışığında odanın arka bölümündeki perdelerin sonuna kadar kaldırılmış olduğu görülebiliyor; perdelerin altında birkaç nedime ve birkaç hizmetkâr kadın ön oda ile veranda arasındaki yüksek kirişe dayanmış halde oturuyorlar. Odanın bir başka bölü-

münde bazı kadınlar, kapalı bir perdenin altında birbirine sokulmuşlar. Bir tütsü kabındaki ateş için için yanarken belli belirsiz bir hüznle ve sakin bir zarafetle dolu bir koku yayıyor etrafa.

Akşamın geç bir saatinde dışarıda belli belirsiz bir tıkırtı duyuluyor. Olup bitenden her zaman haberdar olan bir nedime kapıya koşup ziyaretçi beyefendiyi içeri alıyor. Ardından yüzünde kendini beğenmiş bir ifadeyle onun gelişini bekleyen hanımefendinin yanına gizlice götürüyor.

Salonun bir yanından *hiva*'nın o güzel sesi duyuluyor. Çalgıcı telleri öylesine yumuşak bir biçimde çekiyor ki sohbetin mırıltıları dindiğinde bile notalar pek ayırt edilemiyor.

180. *Şafağın İlk Saatlerinde Bir Araba*

Şafağın ilk saatlerinde yakındaki caddeden bir araba geçiyor. İçinde seyahat eden beyefendi soluk renkli muhteşem ayı izleyebilmek için perdeleri kaldırmış; çok zarif bir sesle "Yolcu batan ayın soluk ışığında geçerken" mısrasını mırıldandığını duymak insana büyük bir keyif veriyor.

Ayrıca şafak vakti at üstünde bir erkeğin şiir söylemesi de çok güzeldir. Bir zamanlar bir atın çamur kalkanlarının birbirine çarpma sesinin eşlik ettiği şahane bir mısra duyduğumu hatırlıyorum. Binici kimdi acaba? Elimdeki işi bırakıp dışarı baktığımda onun halktan kaba saba biri olduğunu görünce dehşete düşmüştüm.

181. *Yakışıklı Genç Bir Adam*

Yakışıklı genç bir adam bir harmaniye, üstlük ve av kıyafetine bürünmüş ve değişik renkli içlikleri yenlerinden görülebilecek vaziyette at üstünde geçiyor. Eyerinde otururken ona yaya olarak eşlik eden hizmetçiye zarif bir biçimde düğümlenmiş bir mektup veriyor. Adamın efendisine bakıp mektubu ondan alışını gözlemlemek çok hoş.

182. Konak

Etrafında sıra sıra çam ağaçlarının göklere uzandığı konakta, hem doğu hem güney yönündeki hasır perdeler kaldırılmıştı; bu da insana hoş bir serinlik hissi veriyordu. İnce saz perdeler ardında biraz seçilebilen konağın ana binası içinde dikilmiş *kiço*'nun önündeki yuvarlak hasır minderde kırk yaşlarında, gayet yakışıklı bir keşiş oturuyordu. Zarif, mürekkep boya siyah giysileri ve ince kumaştan *kasaya*'sı (keşiş kuşağı) uzaktan da anlaşılabiliyordu ve bir yandan açık kahverengi yelpazesini sallarken, bir yandan da var gücüyle Amida'ya dua ediyordu.

Konağın sahibinin (ya da o konaktan birinin) vücuduna kötü bir ruh gelip yerleşmiş ve onu hasta etmişti anlaşılan. Kötü ruhu kendi vücuduna geçirmesi için çağırılan, renkleri çok canlı astarsız bir ipek kumaş giysi ve uzunca bir *hakama* giymiş iriyarı bir kız kararlı adımlarla çıkıp geldi. Yan kısımda dikili duran *kiço*'nun önüne, keşişin yanına oturdu; keşiş de ona doğru dönüp kızın eline bir *tokko* (ruh çıkarına çubuğu) tutuşturdu, sonra da gözlerini sımsıkı yumarak kesik kesik bir sesle dualar okumaya başladı. Çok etkileyici bir görüntüydü. Çok sayıdaki refakatçi kadın, yakın bir yerden izliyorlardı.

Pek zaman geçmemişti ki kızın vücudu titremeye başladı, kendinden geçti. Keşişin hastayı rahatlatmak için yaptığı ayinin etkisini göstermesini izlerken huşuya kapılıyordu insan.

Hastanın kardeşleri ve kuzenleri, herkes hasta odasına girip çıkıyorlardı. Trans halindeki kız, ayinin etkisini minnettarlıkla izleyenlerin başına üşüşüklerini görse utancından ne yapacağını şaşırdı diye düşündüm. Kızın tanıdıkları, trans halindeyken pek bir şey hissetmediğini anlasalar da, sıkıntıya kapılmış gibi inlemesine acıyarak, hiç olmazsa bir şeyler yapmak için kızın üst başını düzeltiyorlardı.

Bu sırada, hasta biraz kendine geldi ve keşiş "ilaçlı sıcak su götürün," dedi. Kuzey yönüne bakan arka odaya getir götür işini yapan genç kadınlar, aceleyle hastaya sıcak su götürürken, bir

yandan da endişeli gözlerle bakıp duruyorlardı keşişe. Üzerlerindeki zarif giysiler göz kamaştırıyordu. Renkleri solmamış açık mor şalvarları da derli toplu ve temizdi.

Keşiş, Maymun Vakti civarında kontrol altına aldığı kötü ruha sertçe özür diletip gitmesine izin verdi. "Perdeli paravanın arkasında olduğumu sanıyordum ama, herkesin gözünün önündeymişim meğer. Kim bilir ne haldeydim?" diye yüzünü mahcup mahcup saçlarıyla gizleyerek, sessizce içeriye kaçmaya çalışan aracı kızı, keşiş "Biraz bekle," diyerek durdurdu. Kızın önünde bir süre dua ettikten sonra, gülümseyerek "Nasıl, biraz rahatladın mı?" diye sordu nazik bir sesle.

"Daha kalmak isterdim, ama günlük ibadet zamanı geldi..." diyerek çıkmaya hazırlanan keşişi "biraz daha durumuna baksaydık" diye durdurmaya çalışsalar da, keşiş aceleyle dışarıya yöneldi. O an, herhalde evin hanımı olan bir kadın gelerek "Gelmeniz bizi çok sevindirdi. Dayanılmaz sıkıntılar çeken hastamız, sayenizde artık düzelmişe benziyor, ne kadar teşekkür etsek azdır. Yarın, ibadet vakitleri arasında yine geliniz," deyince, keşiş "Gerçekten inatçı bir kötü ruha benziyordu. Dikkat etmeniz iyi olur. Biraz kendine gelebilmesine sevindim," deyip hemen çıktı. Keşişin o vakur haline baktığımda, Buda'nın bize keşiş halinde görüldüğünü sandım.

183. Göze Hoş Gelmeyen Şeyler

Giysisinin orta sırt dikişini omzuna kaydırarak giymek.

İç çamaşırı gösterecek kadar dağılmış bir yaka.

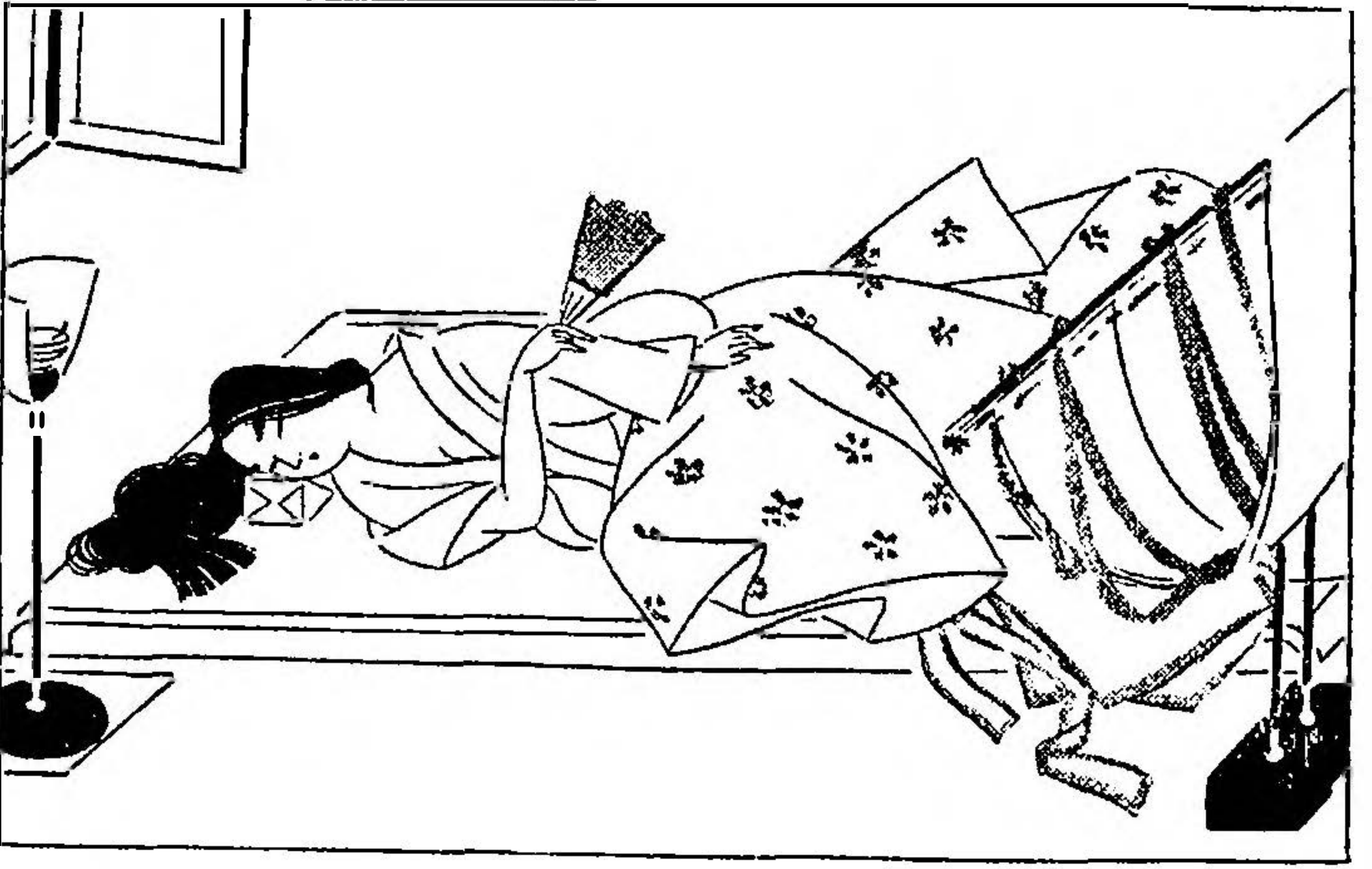
Yüksek Saray Soyluları'ndan birinin arabasının perdelerinin kirli olması.

Kırk yılda bir gelen ziyaretçiyi, sırtında çocukla karşılamak.

Hakama'larının altına *geta* giyen oğlanlar. Moda olduğunun farkındayım, ama hoşuma gitmiyor.

Gezi kıyafetleri içindeyken telaşla yürüyen kadınlar.

Budist bir rahibin bir arındırma ayinini kafasına kâğıt başlık

geçirerek yapması.³⁵⁶

Aşırı esmer, suratsız ve peruklu bir kadını, saçlı sakalı birbirine karışmış, avurtları çökmüş ve zayıf bir erkekle birlikte, yazın öğle uykusundayken görmek çekilmez bir şey. Uyurken nasıl görünürüz acaba diye hiç düşünmez mi bu insanlar? Çirkin insanlar yalnızca geceleri uyumalı, karanlıkta görünmezler böylece, hem zaten herkes uyuyor olur. Ama yatarken kimseye görünmemek için gün ağarır ağarmaz kalkmaları gerek.

Güzel bir kadın bir yaz günü hafif bir şekerleme yaptıktan sonra daha da güzel görünür. Ama çehre züğürdü bir kadın bu tür şeyler yapmamalı, o yağlı, şişmiş suratıyla, yamuk yumuk olmuş yanaklarıyla hiç de hoş bir manzara oluşturmayacaktır. Gündüz vakti birlikte uyuyan iki kişi uyanıp da birbirlerinin uyumaktan şişmiş suratlarını gördüklerinde içlerini kim bilir nasıl bir kasvet basar?

Esmer tenli biri ham ipekten astarsız bir giysi içinde çok çirkin görünür. Ama giysi kızılsa, hâlâ içini gösterse de, idare eder. Çirkin kadınların astarsız giysiler giymelerinden hoşlanmamamın bir nedeni de göbeklerinin görünmesi galiba.

184. *Kitabımın Ele Geçişi*

Saray Muhafızlarının Sol Bölük Komutan Yardımcısı Tsunefusa, henüz İse Valisi olduğu dönemde, benim memleketimdeki evime gelmişti. Hemen oracıkta bulunan minderi kendisine sunarken bu notları yazdığım defter de üzerindeymiş meğer. Büyük bir telaşla saklamaya çalıştım, ama Efendi Tsunefusa hemen fark etti ve aldığı gibi beraberinde götürdü, uzun bir süre de geri getirmedi. Cümle âlem *Yastıkname*'nin varlığından bundan sonra haberdar oldu herhalde.

185. *Bu Kitap*

Hava iyice karardı, yazmakta zorlanıyorum, fırçanın ucu da iyice kötüleşti. Ama bitirmeden önce son bir-iki şey söylemek isterim.

Bu kitabı, kimsenin görmeyeceğini düşünerek, memleketimde can sıkıntısıyla yaşarken yazdım. Gördüğüm, hissettiğim her şeyi kattım ona. Önemsiz şeyler olsa da, yer yer abartarak yazdığım bazı kısımlar bazı insanları incitebilir. Neyse ki insanlar farkında değil diyordum ki, nasıl oldu anlamadım, birden herkes kitabı öğreniverdi.

Orta Nazır Koreçika bir gün kendisine bir dolu kâğıt getirince İmparatoriçe de bana "İmparator *Tarihçinin Kayıtları* adlı eserin kopyasını yaptırıyor, acaba biz bu kâğıtları ne yazmak için kullan-sak?" diye sordu. Ben de, "Yastıkname yazsak nasıl olur?" önerisinde bulununca, İmparatoriçe "Öyleyse, al sana vereyim," diyerek bana hediye etti.

Elimde asla tamamını dolduramayacağım kadar çok kâğıt olunca ben de bunları garip olaylarla, geçmişe ait hikâyelerle, en önemsiz konularda bile aklıma gelen her şeyle doldurmaya başladım. Genelde hoşuma giden, güzel şeyler ve insanlar üzerinde yoğunlaştım; notların arasında şiirlere ve ağaçlar, bitkiler, kuşlar ve böcekler hakkında gözlemlere de yer verdim. İnsanların kitabımı

görünce "Zannettiğimden de betermiş. Şonagon'un ilgi alanları, görgüsü bu kadar mıymış!" diyeceklerinden emindim. Ne de olsa bütün bunları sırf kendim için, hoşça vakit geçirmek için yazdım; aklıma ne gelirse aynen kâğıda geçirdim. Benim bu dağınık karalamalarını kimse zamanımızın birçok etkileyici eseriyle aynı kefeye koymayacaktır elbette diye düşünüyordum. O yüzden de gören insanların "Ne kadar mükemmel bir eser çıkarmış," diye övgüler yağdırmalarını bir türlü anlayamıyorum. Çok şaşıyorum. Gerçi ben böyle düşündüğüm halde insanların kitabı bu kadar beğenmeleri de o kadar garip sayılmaz; zira şimdiye kadar yazdıklarımın anlaşılacağı üzere, başkalarının nefret ettiği şeyleri rahatça onaylayan, onların sevdikleri şeylerden de tiksinen bir mizacım var benim.

Ne derlerse desinler, keşke bu kitabı yazdığım hiç bilinmeseydi.

—

NOTLAR

1. Bkz. Ek 1. Yeni Yıl Günü, İmparator ve diğer büyüklere saygı ziyaretinde bulunulan özel bir gündü, halen de öyledir. Söz konusu gün, kişinin yaşça ilerlemesini de ifade ederdi; bir bakıma Batı'ya ait doğum gününü geleneginin muadili denebilir.
2. Körpe Otlar Bayramı, yedi ulusal bayramdan biridir (bkz. Ek 1). "Yedi ot" (maydanoz, hodan vs.) derlenip bulamaç haline getirilirdi. Bu bulamacın yıl boyunca kötü ruhları kovup kişinin sağlığını koruyacağına inanılırdı. Sarayda bu bulamaçtan bir kâse de İmparatora törenle sunulurdu.
3. Genellikle, Saray civarındaki topraklar bitkilerden, yabani otlardan vs. temizlenmiş olurdu. Ancak yılın bu vaktinde karın sakladığı "körpe otlar" bulmak mümkündü. (Kitapta ilk harfîni hep büyük yazdığımız Saray, Heian dönemi Kyo'sundaki İmparatorluk Sarayı'dır.)
4. Mavi Atlar Bayramı her yıl yapılan bir törendi. İmparatorluk ahırlarından yirmi bir at Tören Sarayı önündeki avluda İmparatorun huzurunda dizilirdi. Bir zamanlar eski Çin'e ait olan bu gelenek sekizinci yüzyıl başlarında Japonya'ya geçmiştir. Başlangıçta atlar çelik grisi rengindeydi (şölenin adındaki "mavi" buradan geliyor). Hem bu renk atlar bulmak zor olduğu için hem de Şinto ritüellerinde beyaz, saflığın rengi olduğu için onuncu yüzyıl başlarından itibaren bu atların yerini beyaz atlar aldı.
5. Kıdemli Nedim: Dördüncü yahut Beşinci Kademe'den olup Kıdemli Nedimler Divanı'nda İmparatorun huzurunda bekleme imtiyazını elde etmiş soylu. Bu imtiyaz bazı özel durumlarda Altıncı Kademe'den soylulara da bahşedilir ve onlar da Kıdemli Nedim olarak bilinirdi.

"Sol Bölük" ifadesi "Dış Saray Muhafızları, Sol Bölük" ifadesinin kısa söylenişidir. Sarayın dış kapılarına nezaret eden ve Saray bahçelerinde devriye gezmekle sorumlu olan İmparatorluk Muhafızları bölüklerinden biri. Muhafız Evleri ise Mavi At geçit törenine giden yol üzerindeydi.
6. Filizlenme ayının sekizinde, İmparatorluk Prenseslerine ipekli ve işlemeli armağanlar takdim edilir ve Saray hanımefendileri üst rütbelere

terfi ettirilirdi. Bu iltifatlara nail olanlar İmparatora resmi teşekkürlerini sunmaya giderlerdi.

7. Dolunay Bulamacı: Filizlenme ayının on beşinde yenilen özel bir bula-
maç. Ay takviminde dolunayın hep ayın on beşine denk gelmesi nede-
niyle bu adı almıştır. Bulamacı karıştırmak için soyulmuş bir mürver
ağacı dalı kullanılırdı. İnanişâ göre, böyle bir dal ile beline vurulan bir
kadının oğlan çocuğu olurmuş (Eril ilkeyi temsil eden Şinto tanrılarına
da adanmış bir gündü bu ayrıca). Bu yüzden, kadınların bu günde evin
o yanına bu yanına koşturup gülüp oynayarak bu değneklerle birbirleri-
ne vurmaları gelenek halini almıştı. Bu gelenek kırsal bölgelerde mo-
dern zamanlara kadar sürmüştür.
8. Genç adam bir *nuko* (içgüveyi) idi. Heian dönemi üst sınıflarının evli-
lik anlayışları gereği, koca ya karısının ailesiyle yaşamaya başlar yahut
da kendi evinde yaşamaya devam eder ve karısını az çok düzenli olarak
ziyaret eder, geceyi onunla geçirirdi.
9. Bazı yorumculara göre, sözü edilen kadın Şonagon'un ta kendisidir; be-
timleme bire bir uyuyor.
10. "İmparatoriçe" bu kitapta her zaman Miçitaka'nın kızı Fujivara no Sa-
dako'ya atfen kullanılıyor; Sei Şonagon onun sarayında nedimeydi.
11. Heian dönemi edebiyatında giysilerin rengine atıfta bulunmak sık rast-
lanan bir durumdur; ama tek tek renkler değil, moda-ya uygun bir bi-
çimde kıyafeti dıştaki renkten ayrı bir renk malzemeye astarlayarak
oluşturulan bazı kombinasyonlar kastedilir. Örneğin "vişne rengi" har-
maniyenin dışı beyaz, iç astarıysa kırmızı ya da mor'dur.
12. Kamo Bayramı kastediliyor. Yılın en önemli Şinto şenliği olan bu bay-
ram, Havlupüskülü ayının ortalarında kutlanıyordu (bkz. Ek. I).
13. *Hototogisu*: Genellikle "guguk kuşu" olarak çevrilir ancak *hototogisu*'
nun (*Cuculus poliocephalus*) ötüşü, gugugun çağrıştırdığı arsız ötüştən
çok daha şiirsel olduğundan kelimeyi özgün dilde bırakmayı tercih edi-
yoruz (krş. *uguisu*, not 103). *Hototogisu* adı, bu kuşun karakteristik
ötüşü olan *ho-to-to*'nun yansımasıdır; Heian döneminde yaşayanlar
bundan dolayı *hototogisu*'yu, "adını terennüm eden kuş" olarak tanım-
lamıştır. Sayfa 139'daki resim *hototogisu*'nun resmidir.
14. Boyama [kumaş baskı], Heian döneminin en önemli sanatlarından biri
olmasının yanı sıra üst tabakalardan kadınlar için verimli bir zaman ge-
çirine aracıydı. Kamo Bayramı'nda giyilecek giysiler için boyama işle-
mine büyük bir özen gösterilirdi. Burada sözü edilen üç boyama tekni-
ğinden kenar gölgeli baskıda, kumaşın kenarlarına doğru renk koyula-
şır; silik gölgeli baskıda kumaşın tamamı düzensiz desenler oluşacak

biçimde boyanır; yuvarlak baskıda ise kumaş topak yapıp boyanın içine daldırılır.

15. Kadınların dili, geleneksel olarak Çince'den çok daha az etkilendiğinden, çok daha büyük bir oranda "arı" Japonca sözcük ve yapı içerir. Başka bir edisyonda bu bölümün başlığı şöyledir: "Aynı şeyi söyleyen insanların farklı bir şey söylüyorunuş gibi olduğu durumlar."
16. O dönemdeki yaygın Budist inançları arasında şunlar da bulunmaktadır: "Eğer bir erkek, rahip olursa, annesi ve babası yedinci nesle kadar kurtulmuş olur." "Eğer bir çocuk kendini Tanrı yoluna adarsa, dokuz akrabası Cennet'te yeniden doğar."
17. Bu bölümde anlatılan olaylar, *Yastıkname*'nin kapsadığı dönemin sonlarında geçmiştir. 999'da Yaprak Dökümü ayında İmparatoriçe Sadako, Saraydan ayrılıp Narimasa'nın Üçüncü Mıntıka'daki evine taşındı. Taşınmasının sebebi hamile olmasıydı, dönemin ritüellerine göre kadınlar hamilelik döneminde temiz sayılmıyorlardı. Bu yüzden de İmparatoriçenin İmparatorla aynı çatı altında kalmaması gerekiyordu. Aslında taşınması gereken İkinci Mıntıka'daki saray yanmış, bu yüzden de İmparatoriçe Narimasa'nın nispeten daha mütevazı evine yerleşmek zorunda kalmıştı.

Normalde yalnızca İkinci Kademe'deki ya da daha yüksek mevkideki erkeklerin dört sütunlu kapı inşa ettirmesine izin veriliyordu. Ama İmparatoriçenin ziyareti vesilesiyle Narimasa'nın bahçe kapısına iki sütun daha eklemesine izin verilmişti.

18. Eski Han hanedanından Yü Kung (Uko) oğlu Ting Kuo'yla (Teikoku) o kadar gururlanıyordu ki, bir gün genç adama eşlik edeceğini düşündüğü geniş maiyetiyle geçebilsin diye evinin önüne çok yüksek bir kapı yapılmasını emretmişti. Narimasa, "bu yollara (Çin âlimlerinin yollarına) girmiş" olsa da, görünüşe bakılırsa babayla (pek tanınmayan) oğlu karıştırmıştır; Şonagon onun bu hatasına takılmaz. Engin bilgisiyle nam saldığı düşünülürse (89. notun sonuna bakınız), ilginç bir atlama-dır bu.

Şonagon ve Narimasa'nın İmparatoriçeyle aynı odada, yere serili samandan hasırlar üzerine diz çökmüş bir halde, aralarında bir paravan varken konuştukları da unutulmamalı. Ama İmparatoriçe konuştuklarını duyabilecek kadar yakınlarında değildir.

19. Heian dönemi evlerinde odaların yerleşimini çeviriye aktarmak güç. Çeviriye aktarılması özellikle zorluk çıkaran *hisaşi* terimi, odanın ana kısmıyla açık veranda arasında yer alan, derin saçaklarla örtülmüş bölümdür. *Hisaşi* normalde kuzey, güney, doğu, batı olarak dört bölüme ayrılıyordu. (Bu bölümde, batı kısmından bahsedildiğini görüyoruz.)

Antre herhalde en iyi karşılık olur, ama *hisaşi*'nin ayrı bir oda olmadığı unutulmamalı. *Hisaşi*, açık verandadan kafesler ya da ızgaralarla ayrıliyordu, odanın ana kısmı ile *hisaşi* arasında da *misu*'lar (bir tür panjur) ya da perdeler ya da her ikisi birden bulunuyordu (bkz. Ek 4b). Evin gerek içinde gerek dışında coğrafi yönler büyük bir önem atfediliyordu. Heian dönemi evleri güneye baktığından kuzey bölümü "arka taraf" (evin, odanın vs.) olarak çevrilebilir.

20. *Kiço*: Heian dönemi iç mimarisinde çok önemli bir rolü vardır. Hindistan'daki perdeye benzeyen *kiço*, mat saçakların taşınabilir bir çerçeveye asıldığı yaklaşık iki metre boyunda, değişik enlerde, temelde evin kadınlarını erkeklerin ve yabancıların gözlerinden koruma amacıyla kullanılan bir tür paravandır (Ek 4b).

Yastıkname'yi okurken, Şonagon ve arkadaşlarının zamanlarının büyük bölümünü *kiço* arkasında geçirdiğini unutmayalım.

21. Narimasa bahsi geçen üstlüğün adını bilmiyor ve saçma bir söz söylüyor, "şal" yerine "kadınların omuzlarını örten kumaş," derken olduğu gibi.

22. Narimasa normalde "küçük" anlamına gelen *çiisai* diyeceğine *çusei* diyor. Bunun özentisi bir ifade olduğunu söyleyenler var, ama kulağa daha çok bölgesel bir diyalekt gibi geliyor. Taşralılığı çağrıştıran her şey Şonagon'u ve yakın çevresini eğlendiriyordu.

23. Kediler Avrupa Kıtası'ndan ithal edilmişlerdi, İmparator İçi jo kedilere aşırı düşkünlüğü ile bilinirdi. Sarayında bir sürü kedi vardı, ama pek azı soyluluk mertebesine yükselmişti.

24. Mabeyinci: İmparatorun Özel Kalemi'ndeki görevlilerden biridir, İmparator ve Sarayla ilgili işlerle ilgilenir. Söz konusu makam dokuzuncu yüzyıl başlarında kurulmuştur. Kuruluş amacı hantal Çin yönetim sistemini basitleştirmek ve iktidarı merkezileştirmektir. Bu daire, eski saray dairelerinin siyasal işlevini kaybetmesine yol açmış ve belli bir dönem hükümetin en önemli organı olmuştur.

25. Yani aynı ay daha önce gerçekleşen Jomi Bayramı vesilesiyle. Bu bayramda saraydaki köpekler genelde çiçekler ve yapraklarla süslenirdi.

26. Ukon, Saray Hizmetkârları Odası'ndaki nedimelerden biridir. Bu daire İmparatora hizmet eden memurların görev aldığı bir yerdir. Ukon'un Okinamaru'yu tanıdığı kesindir, ama hayvan daha fazla ceza almasın diye farklı bir köpek olduğunu ileri sürer.

27. Şonagon bu bölümde Beş Bayram'ı sıralamaktadır. Bkz. Ek 1.

28. Dokumacı Bayramı, sırasıyla Vega ve Altair yıldızlarının temsil ettiği,

bir Dokumacı ile Çobanın aşklarıyla ilgili bir Çin efsanesinden alınmıştır. Dokumacı, Çobana olan aşkı yüzünden tanrılara kıyafet dikme işini, Çoban da sürüsünü ihmal etmiş. Tanrısal İmparator, ceza olarak iki yıldızı Samanyolu'nun zıt köşelerine koymuş ve yılda sadece bir gün yani semavi saksaganların, Dokumacı'nın âşığına kavuşabilmesi için kanatlarıyla bir köprü oluşturdıkları Şiir Yazma ayının yedisinde buluşabileceklerini söylemiş. Ama havanın kapalı olduğu gecelerde saksaganlar köprü kuramazlar, yağmur yağarsa âşıklar bir sonraki seneye kadar beklemek zorunda kalırlar. Tanabata Bayramı boyunca, iki âşık yıldızın adanmış şiirleri yazılır ve kadınlar Dokumacı'ya, dokuma, dikiş, müzik, şiir ve diğer sanatlardaki becerilerinin artması için dua ederler. Ayın adı bu geleneklerden geliyor olabilir. Yedinci günün gecesinde, sarayın ve evlerin dışına sunaklar kurulur, tutsüler yakılırdı.

29. Kasımpatı Bayramı gecesinde kasımpatıların üzerine, hem çiçekleri çiyden korumak için hem de, bir diğer teoriye göre, insanlar vücutlarına sürdüklerinde yaşlanmalarını engellediğine inanılan bu koku dolu örtülerden yararlanabilsin diye ham ipek örtüler örtülmektedir.
30. Asa: Saray kıyafetleri giymeleri gereken durumlarda, memurların sağ ellerinde tuttukları düz çubuktur; Saraydaki törenin ayrıntıları ile ilgili talimatlar bazen asalar üzerine yazılır ya da bir parça kâğıda yazılarak asaya yapıştırılırdı. Beşinci ve üzeri kademedeki beylerin asaları fildişiinden, diğerlerinininkiler tahtadan yapılırdı.
31. Tören hareketleri: İmparatora teşekkür edilirken ya da diğer resmi törenlerde sergilenen karmaşık hareketler dizisidir, öyle zarif ve stilizedir ki icracının memnuniyetini ve minnettarlığını göstermek amaçlı çeşitli jestler ve duruşlarla dolu bir dans gibidir adeta.
32. Kuzeydoğu, geleneksel Çin inanışına göre uğursuz bir yöndü. Seiryō Sarayı tahttaki İmparatorun normal meskeniydi. İmparatoriçe kendi sarayı olan Kōki Den'den çıkıp İmparatorun yanında kalmaya geldiğinde onun odasının yanındaki odayı kullanıyordu; sürme paravan çevrede dolaşan kötü ruhları korkutarak odayı Sarayın kuzey verandasından "koruyordu". Uzun kolları ve bacakları olan korkunç yaratıklar ise hayaliydi elbette; bu imgelerin kökleri Çin'e dayanıyordu.
33. Doğu Yamato'daki Mimoro Dağı Şinto ilahları tarafından Japon İmparatorları soyuna vaat edilen ebedi iktidarla ilişkilendiriliyor. Kuşkusuz, Koreçika bu mısraları söylerken içinden kız kardeşi olan İmparatoriçenin konumunu sürdürmesini diliyordu.
34. Nanivazu: Japonya'ya Çin yazısını getirdiği söylenen Koreli bilgin Vani'ye, daha sonra da İmparator Nintoku'ya atfedilen ünlü şiir. Heian dö-

neminde çocuklara yazma alıştırmaları olarak bu şiir verilirdi; dolayısıyla *naniva* (zu) sözü bizdeki ABC gibi kullanılırdı.

35. Çünkü şiir yaşlanmış olmaya atıf yapıyor. Şonagon otuzlu yaşlarına geldiği için kendini yaşlanmış sayıyor, Heian ölçülerine göre de orta yaşa çoktan ulaşmış durumda.
36. İmparatorluk Hanımı: İmparatorun ya da Veliaht Prens'in eşlerinden biri. İkinci İmparatoriçenin altında, ama İmparator Cariyelerinin üstündedir.
Sen'yo Sarayı: İmparatorluk Sarayı kompleksinin içinde, İmparatorluk Hanımlarının oturduğu yer. Sözü edilen kadın, İmparator Murakami'nin en önemli gözdelelerinden Fujivara no Yoşiko'dur; şiir konusundaki yeteneği ve güzelliğiyle, bilhassa da uzun saçlarıyla ünlüydü.
37. Perhiz günü: Fal Ustalarının belirlediği pek çok uğursuz günden biri. İnanişâ göre o gün mümkün merteye evde oturmak gerekiyordu; yemek yemek, cinsel ilişkide bulunmak, hatta mektup okumak gibi zararsız şeyler bile yasaktı. İmparatorun böyle günlerde ne yapması gerektiği konusunda çok katı kurallar vardı.
38. Hizmetkâr: Naişi no Tsukasa'da (Saray Hizmetkârları Odası) hizmet veren üç ayrı mertebedeki kadın memurlardır: (i) iki Başhizmetkâr, (ii) dört Yardımcı Hizmetkâr, (iii) dört Hizmetkâr. Bunların emri altında yüz kadın çalışıyordu. Şonagon zamanında, iki en üst düzey mevki, İmparatorun cariyeleri tarafından işgal edilirdi, Şonagon burada üçüncü düzeydeki memurlardan bahsediyor.
39. Yüksek Saray Soylusu: Üçüncü Kademe ve daha üstü beyefendilerin hepsini kapsayan bir unvan, aynı zamanda Dördüncü Kademe'den, İmparatorluk Müşavirleri için de kullanılır, ancak Naip ya da Saltanat Vekili için genellikle kullanılmaz.
40. *Goseşi*: Kırığı ayında iyi ailelere mensup genç kızlar tarafından sergilenen saray danslarıdır (bkz. Ek 1). Danslara katılan dört kızdan üçü Yüksek Saray Soyluları'nın kızları, bir tanesi de bir taşra yöneticisinin kızıdır.
41. Bu ağlar kışın ringa balığı yavrusu avlamak için kullanılırdı; baharda işe yaramazlardı.
42. Bu tip giysiler yalnızca Kırığı ve Koşan Keşiş aylarında giyilirdi.
43. İlmi faaliyetler, uzmanlık isteyen başka birçok uğraş gibi aile işi olarak sürdürülürdü ve kızlar bu işlere uygun görülmezdi.
44. Kâhinlerin, o tarafa doğru yüründüğünde kötü ruhlarla karşılaşılacağını söylediği yön.

45. Mektuplar yazıldıktan sonra ince bir kurdeleyle bağlanıyor ve iki ucundan dürülüyordu.
46. Cin çıkarıcının amacı, iblisi hastadan medyum işlevi gören, genellikle de genç bir kız ya da kadın olan yardımcısına nakletmek ve onu kendini beyan etmeye zorlamaktı. Çeşitli büyü ve duaların yardımıyla medyumun Budizme özgü Muhafız İblis'in hükmü altına girmesini sağlamaya çalışırdı. Başarılı olduğunda, medyum titrer, çığlıklar atar, kasılmalar yaşar, bayılır ya da transa girmiş gibi davranırdı. Bunların ardından iblis medyumun ağzından konuşurdu. Son adım iblisi medyumdan çıkartmaktı.
47. Bir vakit iki saate eşitti.
48. Valilerin toplumsal statüleri düşük olmasına rağmen, görevleri son derece kazançlı olabilirdi.
49. Ulak, efendisinin yeni bir atama alamadığını bir türlü söyleyemiyor, bunun yerine mevcut rütbesini belirtmekle yetiniyor.
50. Birinden şiir alan bir kişinin, hemen bir "karşı" şiirle cevap vermesi zorunluydu. Kişinin kendisinin ya da bir yakını, arkadaşı veya meslektaşının onun adına cevap vermemiş olması büyük bir kabalık olarak kabul edilirdi. Aşk şiirlerine cevap vermemek sosyal açıdan kabul edilebilir bir durumdu, fakat bu da tam bir kayıtsızlık anlamına gelirdi.
51. Evde yaşayanları hastalıktan ve kötü talihten korumak için evin direklerine, perdelere vb. asılan, çeşitli otların top biçimine getirilerek pamuklu veya ketenden bir kumaş parçasına sarılmasıyla oluşturulmuş bir tür muska.
52. Yeni Yıl'da kötü ruhları uzak tutmak amacıyla kullanılan, ucuna uzun, renkli şeritler takılmış, ağaç dalından yapılmış bir çubuk. Bu değnekler ayın dördünde, yani Tavşan Burcu'na girilen ilk günde Sarayda ve soyluların evlerindeki sütunlara asılırdı. Şifalı ot muskasının da, tavşan değneğin de kökeni Çin'dedir.
53. Gün içinde uyumaya karşı güçlü bir önyargı vardı. Özellikle yaşlı insanlara yakışmadığı ve hoş olmadığı düşünülürdü.
54. Şonagon muhtemelen cinsel ilişkiye girmekten bahsediyor. Yeni Yıl günü vücudun temiz olması gerekirdi, o günden hemen önce cinsel ilişkiye girince tıpkı İslam'daki gusül abdesti gibi, yıkanmak zorunda kalınıyordu.
55. Çünkü yağmur, Yeni Yıl'da yapılan birçok kutlamayı engellerdi.
56. Bu ay güzün ikinci ayıydı ve beyaz içlikler normalde yalnızca yaz ay-

larında giyilirdi. Şonagon ve çağdaşları, bu mevsimsel veya günlük kuralları çiğneyenleri hiç hoş karşılamazlardı.

57. Av kıyafeti: Erkeklerin dışarıda giydikleri resmi olmayan kıyafet, eskiden avlanırken giyilirmiş.
58. *Ehoşi*: Erkeklerin taktığı siyah, lake başlık, çene altından leylak renkli bir iple bağlanırdı; başlığın arkasından iki uzun, siyah kordon sarkardı. *Ehoşi* en dikkat çekici başlıklardan biriydi ve gizli bir gece ziyaretine hiç uygun değildi.
59. *İyo misu*'su: Kaba bir kamış *misu*, *İyo*'da imal edilirdi. *Misu*, bir tür perde paravandır. Günümüzde kullanılan stor ya da panjurlara benzetilebilir.
60. Hapşirmek kötüye alametti ve uğur getirecek bir formülle etkilerini gidermeye çalışmak, mesela hapşıran kişiye uzun bir hayat dilemek gibi normaldi (Türkçedeki "çok yaşa!" lafı gibi).
61. Katı hiyerarşinin olduğu bir toplumda yüceltici, kibarlık ve tevazu belirten tabirlerin doğru kullanımı son derece önemliydi.
62. Muaşeret gereği İmparator ya da İmparatoriçenin huzurunda kendinden bahsederken, birinci tekil şahıs zamiri yerine isim kullanılırdı. Diğer insanlara da kendi isimleriyle hitap edilirdi; İmparator ya da İmparatoriçe olmadığında başkalarına unvanlarıyla hitap edilirdi (örn. Başmüsteşar). Genelde şahıs zamirlerinden kaçınılırdı, bu da doğru yüceltici kullanımının önemini arttırırdı.
63. *Kâğıt*: Beyefendilerin, giysilerinin içinde taşıdıkları şık, renkli kâğıt. Not yazmaya yarar, aynı zamanda zarif bir kâğıt mendil niyetine kullanılırdı.
64. Eski, ünlü bir şarkı.
65. Kabalıkta onunla boy ölçüşecek kimse olmadığı ya da [kabalığı yüzünden] kimsenin yanına yaklaşmadığı anlamına geliyor. Doğu Japonya'da bulunan Ovari kasabasının sakinleri kabalıklarıyla tanınırlardı.
66. Kamo Bayramı'na Gülhatını Bayramı da denir, bu bayramda direklere, pencerelere gülhatmiler asılıp kurutulurdu.
67. Tahta sopalara kâğıt yapıştırılarak yapılan bir yaz yelpazesi. Yelpazenin Şonagon'a geçmiş bir yazı hatırlatmış olması mümkün.
68. Çinliler için olduğu gibi Japonlar için de ay geçmişi ifade eder.
69. Şonagon burada İmparatorun Özel Kalemî'nin görece alt basamaklardaki üyelerini kastediyor. Bunlar altı yıllık görev süreleri boyunca Se-

iryo Sarayı'na girebiliyor, İmparatora yemek sırasında hizmet ediyor ve buna benzer başka görevler yapıyorlardı. Altı yıllık hizmetleri sonunda terfi etmeleri söz konusu değilse genellikle emekli oluyorlar, onların deyimiyle "aşağı iniyorlardı". Bir başka deyişle "ya yukarı ya dışarı" durumu vardı. Bunu bir ölçüde telafi etmek için Altıncı Kademe'den Beşinci Kademe'ye yükseltiliyorlardı; ancak artık Kıdemli Nedimler Dairesi'ne girip İmparatora hizmet edemiyorlardı. Bu eski Mabeyincilere Beşinci Kademe Mabeyinciler deniyordu. Bunlar herkesin gönlünde yatanı elde edip görev başındayken yükselmiş, yönetim piramidinin üst basamaklarına tırmanma şansı olan Beşinci Kademe'den Mabeyinciler ile karıştırılmamalı.

70. Tabu yaftası: Perhiz günlerinde ziyaretçileri uyarmak için evin dışına asılan söğüt tahtasından yapılmış işaret. Bu günlerden birinde dışarı çıkmak zorunda kalındığında erkekler başlıklarına, kadınlar elbiselerinin kollarına böyle bir yafta takarlardı.

71. Kadınların arabalarından bahsediliyor olmalı. Kadınlar çoğu zaman ayin boyunca arabalarında otururlardı, emekli Mabeyinciler de onlara adamakıllı bakmayacak kadar dindar değildi. Ancak bir yorumcu da Mabeyincilerin aslında başka ziyaretçilerin arabalarından daha iyi bir konumda olduğuna emin olabilmek için kendi arabalarına baktıklarını söyler. Her ne hal ise, akılları dinden çok başka yerlerde.

72. Sutra: Budizmde Buda'nın soru cevap şeklindeki konuşmalarından oluşan kutsal hikâye.

Sekiz Ders: Sekiz kitaptan oluşan *Lotus Sutrasi*'nin yorumlandığı bir dizi ayin. (Nilüfer Çiçeği Söylevi de denen bu sutra, Buda'nın en önemli söylevlerinden biridir.) Biri sabah biri öğleden sonra günde iki ayin yapılırdı. Yorum genellikle soru cevap şeklinde yapılır, bir rahip sutranın önemli bölümleri hakkında soru sorar, diğeri cevaplardı.

Sutra Adakları: Bir kişiye veya kuruma ya da Buda, Yasa ve Rahiplik'ten oluşan Üç Hazine'ye (Sambo) adanmak için sipariş edilen sutra nüshaları kastediliyor. Bu sutralar genellikle kalın beyaz ya da koyu mavi kâğıtlara sim veya sırma Çin harfleriyle yazılırdı. Sutra nüshası bittikten sonra özel bir adama ayini ile okunurdu.

73. "Jar" kıyafeti: Kadınların kutsal ziyaretler ve diğer seyahatlerde giydikleri giysiler; uzun bir harmaniye ve sepet biçiminde büyük bir şapkadan oluşurdu.

74. Sekiz Cemaate Kabul Dersi: Buda rahipliğine giriş için düzenlenen Sekiz Ders ayini. Tören dört-beş gün sürer, içinde sabah ve akşam ayinleri de olurdu.

75. Sekiz Ders ayınınin bir bölümünde nilüfer çiçekleri serpilirdi, Şonagon'un şiiri bu amaçla kullanılan nilüfer kâğıdına yazılmıştır. Şiirde hem üstünü kaplamak (çiy için), hem de terk etmek anlamlarına gelen *oku* ile yapılmış bir kelime oyunu vardır. Türkçe çeviride bu etki "geçmek" ile yapılan kelime oyunu ile hissettirilmeye çalışılmıştır.
76. Bir gün Taocu bir metin üstünde çalışan Hsiang Çung o kadar dalmış ki, nehrin taşıdığını, etrafının sularla çevrildiğini fark etmemiş: Bu sırada ailesi endişeyle evde onu bekliyormuş.
77. Sağ ve Sol Nazırlar: İdari hiyerarşide en yüksek iki makam (Başnazırdan sonra). Bkz. Ek. 2.
78. Miçitaka, asla mümkün olamayacak ölçüde yüksek nitelikleri ve cazibeyi arayan bir adamı anlatan bir şiire atıfta bulunuyor.

Gövdesi en düz ağaç bile
Eğri büğrü dallar çıkarır
Saçlarını atıp geriye
kusurları sergilemek aptallıktır.

Yani, bu dünyadaki en mükemmel nesne ve insanların bile kusurları olur. Bu yüzden sıradan insanların veya nesnelerin ideal özelliklere sahip olmasını beklemenin bir anlamı yoktur. Onun yerine, her şeyi ve herkesi kendi gidişatına bırakmak gerekir. Burada ise, Yoşiçika kime ait olduğu belli olmayan arabadaki kadından, gereğinden fazlasını istemiştir: Güzel bir şiir ile karşılık vermesini isteyerek ("dalları düzleştirmeye çalışarak") her şeyi berbat etmiştir ("ağacı kırdı"). Miçitaka'nın, orijinal mısralardaki ana noktayı kaybetmeden ağaç teşbihindeki referansı değiştirmesi, Şonagon'un yaşadığı dönemde çok rastlanılan bir atıfta bulunma tekniği idi.

79. Kaftan takımı: Kadınların üst üste giydiği, çizgisiz ipek kaftanlar. Kaftanlar, genellikle birbirleriyle hoş bir uyum sergileyen renklere sahip kumaşlardan dikilirdi. Alta giyilen kaftanın kolları üste giyileninkinden genelde daha uzun olurdu. Bir arabaya bindiklerinde, kadınlar genellikle kaftanlarının kollarını arabanın pencerelerinden dışarı sarkıtırlardı; Şonagon adı bilinmeyen hanımefendinin ne giydiğini bu sayede anlayabilmiştir.
80. Yoşiçika, sabah ayınınin ana metni olan *Lotus Sutra*'ya atıfta bulunuyor. Bu metinde, Buda, havarilerinden Sariputra'ya, kendi vaazının tam ortasında cemaatinden beş bin kişinin vaazı terk etmiş olması üzerine şu yorumda bulunur: "Bu kadar kibirli insanlar gitsin daha iyi." Şonagon yazdığı cevapta Yoşiçika'nın da en az giden o insanlar kadar kibirli olduğunu ima etmektedir.

81. Heian dönemi odaları daha sonraki dönemlerde hep yapıldığı gibi hasır yaygılarla kaplı değildi; yaygılar daha ziyade uyumak, oturmak vs. için gerektiği yer ve zamanda serilirdi.
82. Heian dönemi kadınları uzun, gür saçlarını genellikle bellerine kadar bırakırlardı. Saçlar yere ne kadar yaklaşırsa o kadar güzel olduğu kabul edilirdi.
83. Erkeğin geceyi birlikte geçirdiği kadına bir aşk mektubu yazması Heian görgü kurallarının önemli bir bölümünü teşkil ediyordu; mektup da genellikle bir şiirin uygun bir çiçeğin dalına iliştilmesinden oluşurdu. Mektup adam eve döner dönmez gönderilmeliydi, o sabah işe gidiyorsa da işyerine ulaşır ulaşmaz. Tabii kadının da çabuk bir cevap göndermesi beklenirdi. Erkek mektup göndermemişse normalde bunun anlamı ilişkiyi artık sürdürmek istemediğiydi.
84. Eğer erkek çiyin güzelliğine duyarlıysa çiy kaybolmadan şafakla erkenden ayrılmak isterdi. Erken ayrılışın altında yatan gerçek sebep elbette yakalanma korkusuydu; fakat bu tür hoş kuruntular çok yaygındı.
85. Üst tabakadan bir Heian kadını genellikle aşk ilişkisi yaşamadığı bir erkek tarafından görülmek istemezdi, üstelik bazen sevgilisine de uyurken görünmek istemeyebilirdi. Kendilerini genellikle *kiço*'lar, paravanlar, yelpazelerle, en başta da odaların karanlığından yararlanarak gizlerlerdi.
86. Havlupüskülü: Fule benzer beyaz çiçekleri olan bir çalıdır; Havlupüskülü ayında, Kamo Bayramı zamanında çiçeklenir (Ek 1). Bu aynı zamanda *hototogisu*'nun en sık duyulduğu dönemdir.
87. Uzak Doğu'da hayvanlar ile bitkiler arasında genellikle geleneksel bir akrabalık kurulur, örneğin Çin'de kaplan ve bambu ağacı, aslan ve şakayık çiçeği, zümrüdüanka ve pavlonya arasında böyle bir akrabalık kurulmaktadır. Bazı erken dönem Japon şiirleri de *hototogisu* ile portakal ağacı arasında böyle bir akrabalık olduğunu öne sürer.
- Hototogisu*, aynı zamanda havlupüskülü çiçeğiyle de ilişkilendirilir; *uguisu*'nun da erik ağaçlarıyla bir akrabalığı vardır.
88. Mektuplara çiçek ya da yaprak iliştmek âdettendi; hangi çiçeğin ya da yaprağın iliştilileceği, mevsime, mektubun genel haletiruhiyesine, içindeki şiirin barındırdığı imgelere ve kâğıdın rengine göre belirlenirdi.
89. "Baharda bir arınut ağacı dalı, yağmur damlalarıyla bezenmiş": Bu mısra büyük T'ang dönemi yazarı Po Çü-İ tarafından yazılmış ünlü bir şiire –"Ebedi Pişmanlığın Şarkısı"na– gönderincede bulunmaktadır. Po Çü-İ, Şonagon'un yaşadığı dönemin Japonyası'nda gelmiş geçmiş en

popüler Çinli yazar sayılmaktadır. Bu şiir, Çin İmparatoru ile gözde cariyesi, güzel Yang Kuei-fei arasındaki trajik aşk hikâyesini anlatır. Bir yoruma göre Yang Kuei-fei 756 yılında, İmparatorun devlet işlerini ihmal etmesinde payı olduğu gerekçesiyle ve ailesinin entrikacılıkları yüzünden gözden düşmesinden ötürü, isyancı birlikler tarafından bir arnut ağacına asılmıştır. Büyük acıya boğulan İmparator kayıp kadını araması için Taocu bir büyücü gönderir, ancak ulak onu bulmasına rağmen geri getirmeyi başaramaz. Burada Şonagon, Yang Kuei-fei'nin ulağı karşılamak üzere öne atıldığı bölüme gönderme yapmaktadır.

Yeşim taşı kadar hassas yüzü, sakil gözyaşları altında
ne kadar da perişan.

Baharda bir arnut ağacı dalı sanki, yağmur damlalarıyla bezenmiş.

Ancak görünen o ki, Şonagon Çince orijinal şiiri yanlış anlamıştır. Orijinal şiirde Yang Kuei-fei'nin güzelliği yeşim taşının güzelliğiyle kıyaslanmaktadır; arnut ağacının çiçekleri ise yalnızca yüzünün solgunluğunu hatırlatmak için dile getirilmiştir. Şonagon'un Çin klasikleri hakkında sahip olduğu iddia edilen derin bilgisinin yorumcular tarafından sorgulanmasına yol açan birkaç örnekten biri de budur.

90. Yani masal kahramanı zümrüdüanka kuşu. Bu kuşun ortaya çıkması erdemli bir İmparatorun gelişini haber vermektedir. Bu görkemli, beş renkli kuşun pavlonya ağaçlarına yuva yaptığı söyleniyordu.
91. Zambak Bayramı zamanı. *Melia japonica*'nın küçük, mor çiçekleri vardır.
92. Beş Bayram'dan biridir. Geçmiş yedinci yüzyılın başlarına kadar uzanır ve *Ayame no Sekku*, yani Zambak Bayramı olarak bilinirdi. Ayın beşi uğursuz bir gün telakki ediliyor ve bayramdaki etkinliklerin büyük kısmı kötü ruhları savuşturmayı amaçlıyordu. Zambaklarla süslenen şifalı ot muskaları, ev halkını hastalıklardan korumak üzere evlere asılır ve ayrıca insanların giysilerinin kollarına iliştilirdi. Zambaklardan yapılmış bir çelenk takan İmparator, üst düzey yetkililere içine zambak kökleri konmuş kadehlerle şarap ikram eder; Saraydaki beyefendiler başlıklarının üzerine zambaklar yerleştirirler, kadınlar da zambakları saçlarına takarlardı. Giysilere ve günlük hayatta kullanılan tüm eşyalara da –tahtirevanlara, kılıçlara, yastıklara, şarap kadehlerine vs.– zambaklar iliştilir ve yastıkların altına zambaklar konurdu.
93. Resmi Kıyafet Odası: Merkezi İşler Nezareti'ne bağlı odalardan biridir. Bu Oda, diğer görevlerinin yanı sıra, İmparatorluk ailesindeki Prenseslerin ve Saraydaki diğer soylu kadınların kıyafetlerini tedarik etmekten sorumluydu.

94. Çin alıcının Japoncadaki karşılığı "kenardaki ağaç" anlamına gelir. Çin alıcının yaprakları, sonbahardan ziyade yaz başında kızıla çalar. Bu sebepten dolayı bu ağaç, diğer yeşil ağaçlar arasından hemen göze çarpar.
95. Kamo Bayramı'nın düzenlendiği gün, günbatımından sonra Sarayda İmparatorun huzurunda Şinto dininin kutsal dansları düzenlenirdi. Şinto dininin kutsal ağacı olarak bilinen *sakaki*, bu danslarda ve diğer Şinto ibadetleri esnasında önemli bir rol oynardı.
96. Servi, Japoncada "tanıdık olmayan" anlamına gelir. Çünkü uzak tepelerde yetişir. Şonagon burada,

Bu Saray zenginleştikçe zenginleşti
Çatısı üç-dört sırtta yükseldi

şarkısına gönderme yapıyor.

Servi ağacının yapraklarından düşen çiy damlalarının ve dallarını sallayan rüzgârın çıkardığı ses, yağmur sesini andırır. Şonagon burada yağmur mevsiminin başlangıcı olmasından dolayı özellikle Çeltik Filiz ayından bahsediyor.

97. Şonagon burada şu şiirden bahsediyor:

Dağın dik patikasında tırmanırken
Yolumu kaybettim.
Ak meşenin dallarından dökülen kar,
Sarp yamaca savrulup
Patikayı beyaz bir örtü ile gizlemişti zira.

98. *Yuzuriha*: Bu ağacın Latince karşılığı *Daphniphyllum macropodum* ama biz de, kitabı İngilizceye çeviren İvan Morris gibi, Japonca adını kullanmayı tercih ettik. Budist Ruhlar Bayramı, Hei'an döneminde yılın son günü kutlanırdı (bkz. Ek 1). Ölülerin ruhları, yılın son günü, öğle vakti yeryüzünü ziyarete gelir ve Yeni Yıl'da sabaha karşı altıda geri dönerlerdi.

Yeni Yıl'da düzenlenen dini geleneklerden biri de dişe kuvvet yemeğiydi. Bu yemek, Saray Mutfağı'nın kavun, turp, *moçigome* adı verilen şekerli pirinç krakeri ve *ayu* balığı gibi dişleri güçlendirdiğine inanılan bazı özel yemekleri hazırladığı yılın ikinci gününde, İmparatorluk Sarayı'nda verilirdi. Yeni Yıl dişe kuvvet yemekleri, *yuzuriha* ağacının yaprağında ikram edilirdi. Ölülerin ruhlarına sunulan yemekler de bu ağacın yapraklarında sunulduğu için Şonagon bu durumu garipsiyor.

99. Yani "yaprakları koruyan tanrı". Bu tanrının, Japonların eskiden özel bir saygı ve hayranlık besledikleri anlaşılan Japon meşe ağacında yaşadığına inanılırdı.

Orta Saray Muhafızları'na (*Hyoe no Suke Zo*) neden "meşe" dendiği açık değil. Kamo no Mabuçi, Muhafızların herkes tarafından oldukça saygı duyulan kişiler olduğuna dikkat çekse de Muhafız alayına duyulan itibar konusunda bildiklerimiz düşünülünce bu bilgi, biraz belirsiz kalıyor. Kaneko, geçmişte meşe ağacının Orta Saray Muhafızları Merkez Binası'nın bahçesinde yetiştiğinden bahseder. Bu daha akla yatkın bir açıklama gibi görünüyor.

100. "Çin kültürü"nü yansıtan objeler yalnızca soyluların ev ve bahçelerinde bulunurdu.

101. Pekin ördeği Uzakdoğu'da evlilikteki sevginin geleneksel simgesidir.

102. Şu şiire gönderme var:

Güz geldi
yağmur kuşunun çığlığı da...
Kaybetmiş eşini
Sao Nehri'nin sisli kıyılarında.

103. *Uguisu* Batı dillerine genelde "bülbul" diye çevrilir, ama yanlıştır çünkü bu kuş geceleri ötmez. Sayfa 82'deki resim bu kuşun resmidir.

104. Özel odalarda saklanan buz, yaz aylarında (mesela şerbetlerde) tüketilir ya da bozulabilecek yiyecekleri korumak için kullanılırdı. Liana adı verilen sarmaşık bitkisinin sap ve yaprakları da hafif bir tatlandırıcı olarak kullanılırdı. Şeker Japonya'ya ancak Aşikaya döneminde (1336-1573) girmiştir.

105. Sepet kurdunun çıkardığı "ci-ci" sesi Japoncada "süt" anlamına da gelir.

106. Eskiden Japonya'da insanlara sık sık hayvanlardan türetilen isimler verilirdi. "Sinek" anlamına gelen "hae"den üretilen Haenda ismi nahos çağrışımları yüzünden muhtemelen alt tabakadan insanlara veriliyordu.

107. Sadak Taşıyanlar: Dış Saray Muhafızları'nın diğer adı. Büyük İmparatorluk Sarayı'nda bulunan üç Muhafız alayından biridir. Devriye gezer ve Saray Polisi'yle birlikte asayiş işlerine bakar.

108. Saray Polisi: Dokuzuncu yüzyılda Çin idari sisteminden farklılaşma sürecinde kuruldu. Esasen suçluları yakalamaktan sorumluydular, ama işlevleri kademe kademe hukuki alana doğru genişledi.

Şonagon, halk içinden çıkmış bu polis memurlarının alt tabakadan olmalarına rağmen Saray binasında adabımuâşerete aldırmadan elini kolunu sallayarak dolaşmasından, hatta onlardan çok daha üst kademeden Saray kadınlarıyla ilişki kurmasından rahatsızmış belli ki.

109. Nedimelerin çoğu Saray binasının iki yanındaki ve arkasındaki uzun, dar koridorlarda bulunan odalarda kalıyordu.

110. Perdeleri, *kiço*'ları ve üst tabakanın evindeki diğer mefruşatı kokulandırmak için tütsü kullanılıyordu. Genellikle buhurdanlık bir *kiço*'nun arkasına ya da bitişik odaya konurdu ve ziyaretçi dumanın nereden geldiğini anlayamazdı.

Bize biraz düşüncesizce bir hareket gibi görünse de, erkeklerin ziyaret ettiği hanıma ait *kiço*'ya hakamalarını asmaları alışıldık bir şeydi. Rütbeli Dış Saray Muhafızları ağır, kaba kumaştan beyaz hakamalar giyerlerdi.

111. Ben no Naişi: İmparatoriçe Sadako'nun nedimelerinden biridir. Bağlamdan anlaşıldığı kadarıyla Başmüfettişin metresiydi; Ben (Müfettiş) ismi de buradan geliyor olabilir.

112. Yukinari, Ssu-ma Çien'in *Şih Çi* adlı kitabındaki hikâyelerden birine gönderme yapıyor. Yü Jang'ın efendisi olan Çih Kontu, Çao'lu Vikont Hsiang tarafından öldürülünce, öç almaya yemin eder; çünkü, söylediği gibi, "Bir şövalye dostu için canını feda eder. Bir kadın kendisinden zevk alan erkeğe kendini verir. Çih Kontu benim dostum olmuştur. Ben de onun öcünü alacak ve öleceğim." Yü Jang iki denemesinde de Vikont Hsiang'ı öldüremeyince kendi canına kıyar.

Yukinari'nin Yü Jang'ın meşhur sözündeki sıralamayı değiştirmesi ilginçtir: Heian döneminde savaşçı-lord ilişkisi bir kadının âşığına olan yükümlülüklerinden daha az önemlidir.

113. Şu şiire atıf var:

Ey söğüt ağacı
Totomi'de Ado Nehri kıyısında
Bastıran dolu altında!
Ey Ado kıyısındaki söğüt
Derler ki sökülse bile kökünden
Çıkar yemiden.

114. Gözleri koca koca olsa: İnce ve çekik olmayan anlamında. İnce ve çekik gözler klasik Heian güzellik anlayışının işaretlerinden biridir. Kaşlarını alan kadınlar ile kalın kaşlılar itici bulunurdu. Burun küçük, narin ve kalkık olmalı, çene ve boyun biçimli ve yuvarlak hatlı olmalıydı.

115. Konfüçyüs'ün *Seçmeler*'ine atıfta bulunuyor Şonagon: "Hatalıysan, yanlışını düzeltmekten korkma sakın."

116. Dönemin sekse bakışındaki rahatlığa rağmen, yetişkin kadınlar, en samimi anlar haricinde, kendilerini erkeklerden saklamak için perdele-

rin, yelpazelerin vs. arkasına saklanırlardı. Bu gizlenme durumu babaları ve erkek kardeşleri karşısında da geçerliydi.

117. Fujivara no Noritaka, Nobutaka'nın (Murasaki Şikibu'nun kocası) abisiydi ve o sıralarda da Mabeyinci'di; sonraları Sol'un Başmüfettişi görevine atandı. Kadınların Noritaka'nın onları görmesinden çekinmemesinin nedeni onun Altıncı Kademe'den olmasıdır; Yukinari Dördüncü Kademe'dendir, bu nedenle de daha ürkütücüdür.
118. Her gece saat onda, Seiryō Sarayı'nda nöbette olan yüksek rütbeli nedimlerin içtması olurdu. Bu içtmanın ardından da kötü ruhları korkutup kaçırmak için yay kırışlerini tıngırdatan, İmparatorun Özel Kalemi'nden Saray Muhafızlarının içtima töreni yapılırdı. Muhafız Subayı, İmparatorluk Köşkü'nün dışındaki geniş balkonda diz çökerek, "Kimler mevcut?" diye seslendiğinde, tüm muhafızlar yay kırışlerini tıngırdatırlar, sonra da sırayla isimlerini söylerlerdi. Geceleyin tüm kafesli pencereler kapalı olduğundan, Şonagon ve arkadaşları içtimayı gözleriyle göremezlerdi; o yüzden bu bölümdeki izlenimler çoğunlukla işitseldir.
119. Minamoto no Masahiro, bir Mabeyinci, daha sonra da Ava Eyaleti'nin valisi, *Yastıkname*'de patavatsız, gülünç bir karakter olarak görünmektedir; Şonagon'un onun densizliklerini betimlemekten keyif aldığı anlaşılıyor. Masahiro burada Muhafız Subayı'nın raporunu dinleyip sonra bu durumlarda âdet olduğu üzere sessiz bir vakar ile çekilmek yerine, adamların devamsızlıkları üzerine öfkeyle yorum yapmak zorunda olduğunu düşünür; geçmişte de karşı uca savrulup raporu hiç dinlemediği olmuştur. Bir sonraki paragrafta, İmparatorluk yemeklerinin servis edildiği yemek tahtasını muhtemelen bir ayakkabı rafı ile karıştırmış olduğundan, üzerine ayakkabılarını bırakmak gibi dehşetli bir gaf yapar. Çok eski zamanlardan beri Japonlar ayakkabıları törensel olarak murdar nesnelerden saymışlardır ve bu nedenle Masahiro'nun dikkatsizliği cezalandırılmayı gerektirmektedir. Masahiro hakkında daha fazla bilgi için 72. bölüme bakınız.
120. Masahiro bile ayakkabı gibi kirli addedilen bir şeyin adını telaffuz etmeyi göze alamıyor.
121. Çünkü giysilerinin alt kısmı çamurlanır.
122. Kayıtlara göre tanrı Kamo no Vakii-katsuçi, Yüksek Cennet Diyarı'na dönüşünün arifesinde, müritlerine, kendisinin dünyaya geri dönmesini garantilemek istiyorlarsa bedenlerini gülhatmi ile süslemelerini öğütlemiştir.
123. Bu bitkinin Japoncadaki ismi (*itsumadegusa*) bire bir çevrildiğinde

"ne zamana kadar otu" anlamına gelmektedir ve bu otun varlığının her an tehlike altında olduğuna işaret etmektedir. Genellikle eski duvarlarda, yıkık evlerde vb. yetişir.

124. *Şinobugusa*: Çoğunlukla kayalarda, eski duvarlarda, ağaç kütüklerinde vb. yetişen bir tür eğreltiotu ya da yosun. İsminin bire bir çevirisi "Zorluklara tahammül eden ot" anlamına gelmektedir; Şonagon'un bu otu dokunaklı addetmesinin nedeni budur.

125. Şonagon ünlü bir Tao hikâyesine atıfta bulunuyor. Vang Çih isminde bir oduncu bir gün, dağdaki bir mağarada *go* oynayan iki bilgeye rastlar. Oturup onları izlemeye koyulur ve çok geçmeden kendini fena halde oyuna kaptırır. Baltasının sapının çürüdüğünü fark edip de şaşırıldığında, iki bilge oynadıkları oyunu hâlâ sürdürmektedir. Oduncu, köyüne geri döndüğünde, tanıdığı herkesin yıllar önce ölmüş olduğunu görür. Vang Çih, bu rahatsızlık verici durumu keşfettikten sonra dağa geri döner ve sonunda Taocu ölümsüzler payesine erişir.

126. Şonagon şu şiiri kastetmektedir:

Sevgisinden bahsetmeyen,
Ama özsuyu derinlerde için için kaynayan,
Her düşüncesini dile getirenden daha fazla sever.

Hizmetkârların sıkıntısı kelimelere dökülemeyeceği için daha da artmaktadır.

127. Kibar kadınlar kat kat elbiselerinin alt ucunu *kiço*'larının altından dışarı çıkarıp misafirlerine gösterirlerdi.

128. "... ve sonbaharın sesi dillenir": Nedimler Minamoto no Hideakira'a ait Çince bir şiir okuyorlar:

Suları yazın sıcağını alan
Göl, serindir
Ulu çamları dalgalandıran rüzgârla
Sonbaharın sesi dillenir.

129. Budaları Zikretme: Koşan Keşiş ayının sonlarına doğru muhtelif yerlerde kutlanan senelik törenlerden biri. 774 yılından itibaren kutlanmaya başlamıştır. Her biri farklı bir lider tarafından yönetilen ve birbirini izleyen gecelerde yapılan üç ayinden oluşur. İnsanın sene boyunca işlediği günahlarından arınmasıdır hedef. Tören devam ederken, katılımcıların nedamet getirme ihtiyacı hissetmeleri için cehennem manzaraları içeren tahta paravanlar Seiryo Sarayı'nın içine yerleştirilir.

130. Müzik aletleri için bkz. Ek 4d.

131. Düz çevirisi: "günahların çok büyük". Şonagon, Budist cehennem resimlerine bakıp tefekküre dalacak yerde akli İmparatoriçenin odasındaki dünyevi faaliyetlerde kalır.
132. Fujivara no Tadanobu, sonradan İmparatorluk Kolluk Kuvvetleri'nin Başkanlığı ve Başmüsteşarlık mevkilerine yükseldi. Şairlik yeteneğiyle tanınan "Dört Müsteşar"dan biriydi. Tadanobu sıklıkla Şonagon'un başlıca sevgililerinden biri olarak anılır, öte yandan ilişkilerinin Şonagon İmparatoriçenin hizmetine girdikten sonra son bulduğunu söyleyenler de vardır; Tadanobu'nun Saraydaki konumu Şonagon'un artık onunla senli benli bir ilişki sürdürmesine izin vermeyecek denli yükselmiştir. Okur bu bölümden kendi yorumunu çıkartabilir.
133. Kara Kapı: Seiryō Sarayı'nın kuzeyindeki koridora giden kapıya ve aynı zamanda koridora da verilen isim.
134. İmparatorluk Perhizi: İmparator inzivaya çekildiğinde Kumandan Başkâtip ve Başkâtiplik Müfettişi gibi birtakım önemli yetkililer de Seiryō Sarayı'nda İmparatorla birlikte inzivaya çekilirler ve perhiz kuralları uygularlardı.
135. Bölüm bulmaca oyunu: Çince şiirlerin gizlenmiş kısmını tahmin etme üzerine kurulu, üst sınıftan insanların oynadığı, yaygın bir oyun. Sözel geliş hanımlardan biri, harfin okunuşla ilgili kısmını kapatır ve diğerleri de harfin kökünden ve anlamdan yola çıkarak okunuşu tahmin etmeye çalışır.
136. İse hikâyeleri: İnanılmaz ve garip hikâyelere atıfta bulunan bir atasözü. Deyimin kökeni hakkında bilim adamları anlaşılamasalar da, *İse Monogatari* adlı eserin bölümlerinden yapılan zorlama çıkarsamalarından ziyade bunun İse sakinlerinin güvenilmez insanlar oluşu hakkındaki rivayete dayandığı söylenebilir.
137. Tadanobu, Po Çü-I'nin (182. not) sürgündeyken kentin güzelliklerinin keyfini sürmekte olan bir arkadaşına ithafen yazdığı şiirin üçüncü kıtasından bir bölümü almıştır:

Çiçek zamanı şimdi senin orada
Oturuyorsun Meclis Salonunda
Brokar perdenin altında;

Burada Lu Şan Dağlarında
Gece boyu yağmur yağar
Saz kaplı damıma.

Şonagon bir sonraki mısrayı gayet iyi bilmesine rağmen, "erkeklerin yazısı" olarak kabul edilen Çince harf karakterlerini kullanmaktan

kaçınır. Bunun yerine aynı temayı işleyen bir Japon şiirinin son iki mısrasını yazmak için fonetik alfabeyi kullanır; verdiği cevapta ziyaretçi beklemediğini ima etmiştir, çünkü Tadanobu kendisine öfkeli. Şonagon'un cevabının neden başarılı olduğunu anlamak için, Po Çü-i gibi ünlü bir şairin şiirleri de dahil olmak üzere, Çince edebiyatı kadınların bilmediği varsayımını hatırlamak gerek. Bu nedenle bir kadına Çince şiir göndermekten daha uygunsuz bir şey olamaz, Şonagon'un kendini zor durumda bulmasının nedeni de budur.

138. "Saz Kaplı Dam", İmparatorluk Sarayı'nda ikamet eden biri için çok uygunsuz bir isim. Yeşim Kule ise, Çin edebiyatına göndermede bulunuyor. Şonagon burada bu ifadeyi "saz kaplı dam"la tezat oluşturmak üzere kullanıyor; Po Çü-İ'nin şiirinde yer alan, baraka ile Meclis Salonu arasındaki tezata göndermede bulunuyor.

139. Bu, kibar çevrelerde şiir atışmalarının pek çok biçiminden biriydi. Standart Japon şiiri iki ana bölümden oluşur: Başta 5-7-5 hece ölçüsüyle üç mısra, sonda 7-7 hece ölçüsüyle iki mısra yer alır. Taraflardan biri bu iki bölümden birini göndererek muhatabını diğer bölümü yazmaya davet edebilir.

140. Saray Tamirat Odası: İmparatorluk Sarayı'nda inşaat ve tamirat işlerinden sorumlu makam; Kalfa vazife başındaki memurlar arasında ikinci derecede.

Taçibana no Norimitsu: Önce Harima, ardından Mutsu Valiliği'ne yükselen devlet görevlisi. Saray Tamirat Odası'ndaki görevine 996 yılında, sözü edilen olaydan bir yıl sonra atanmıştı; *Yastikname*'de bu tür zaman hatalarına sık rastlanır.

Norimitsu'nun Şonagon'la arasındaki yakın arkadaşlık nedeniyle kendisine Şonagon'un "ağabey"i olarak hitap edilirdi, bu genellikle bir kadının kocası için kullanılan bir sözcüktü. Gelgelelim Norimitsu şiir sanatı hakkında hiçbir şey bilmezdi ve burada sözü edilen olaydan birkaç yıl sonra Şonagon onunla arkadaşlığını sona erdirecekti (bkz. s. 114-5). Vakayinamelerde Norimitsu'nun gücünden ve cesaretinden söz edilir (bir keresinde bir haydut çetesini tek başına alt etmiştir); ama Heian döneminin "kibariarı" buna pek itibar etmez. Bazı uzmanlara göre Norimitsu, Şonagon saraydaki görevine gelmeden önce onun kocasıydı, ama *Yastikname*'de Norimitsu'nun anlatılma şekli düşünüldüğünde bu pek de olası görünmüyor. Muhtemelen, Şonagon'un Norimitsu da dahil olmak üzere birkaç sevgilisi vardı, ama hiçbiriyle evlenmemişti.

141. Cevap niteliğindeki bir mektuba cevap yazmak şart değildi.

142. Düz çevirisi, "Erik Ağacı Teknesi [Sarayı]". Seiryō Sarayı'nın kuzey-

yinde kalan daha küçük yapılardan biriydi ve burada genellikle İmparatorun cariyeleri kalırdı. Kadınların kullandıkları başta olmak üzere Saray yapılarından birçoğuna, Saray dışındaki ahşap teknelere ekili çiçek açan bitkilerin adları verilirdi.

143. Uğursuz yönlerden korunmakla ilgili ayrıntılar için bakınız 32. not. Bu durumda, güney istikameti hareket halinde olan tanrısal varlıklardan biri tarafından geçici olarak "kapatılmıştı" ve Tadanobu başkente geri dönmeden önce Kurama'nın güneybatısındaki bir ara noktada durmak zorunda kalmıştı. Ara noktaya mutlaka günbatımından önce ulaşmak gerekiyordu, ama gece 11'den sonra herhangi bir saatte o noktadan ayrılıp gideceği yere doğru yola çıkmak mümkündü. Yaban Domuzu Vakti [yani gece 10-12 arası] geçtikten sonra kişi yolculuğuna devam edebilir; gündoğumuna kadar beklemek gerekmezdi. Bu yüzden Tadanobu'nun başkente gün doğmadan önce ulaşacağını umması akla yakındır.
144. Saray Başterziliği: Jogan Sarayı'ndadır. 93. notta belirtilen Resmi Kıyafet Odası'nın görevleriyle çakışan temel görevi İmparator ve eşlerinin giysilerini hazırlamaktı. Bu Daire genellikle İmparatorun ikinci mertebeden eşlerinden biri olan bir Saray Başterzisi'nin yönetimi altındaydı. Bu kişi Sarayda dikiş dikmek ve başka diğer görevlerden sorumlu hizmetkârlar olan belirli sayıda Kadın Teşrifatçının başındaydı. Buradaki görevli, İmparatoriçe Sadako'nun kızkardeşi ve Fujivara no Miçitaka'nın dördüncü kızıydı.
145. Şonagon otuz yaşlarındaydı. Estetik gelenek, uzun ve düz biçimli saçların omuzların üzerinden geriye muntazam olarak dökülmesini gerektiriyordu.
146. Yaklaşık on ay önce ölmüş olan Miçitaka için matem tutuluyordu.
147. Batı Kent: Başkent'in merkezinden geçen geniş kuzey-güney yolunun sol tarafındaki (kuzeye bakan) bölümü. Burası çok kısa bir sürede bozulmaya başladı; her tarafını yabancı otlar bürüdü ve eşkiya yatağı olup çıktı. Buna karşın, Heian döneminde Kyo'nun asıl bölümü doğuya doğru genişleyip gelişti. Tadanobu'nun ziyaret ettiği mabet başkent'in kuzeyinde olduğu halde, uğursuz yönden sakınmak için (not 143) gecenin bir kısmını batıya bakan bir evde geçirmesi gerekmişti. Tadanobu Şonagon'un evine bu yönden, yani Batı Kent yönünden gelmişti.
148. Minamoto no Suzuşi ve Fujivara no Nakatada onuncu yüzyılın sonlarına ait olup, Murasaki Şikibu'nun babası ile Minamoto no Şitagau tarafından yazıldığı söylenen ve halk arasında çok sevilen *Utsubo Monogatari*'nin (Oyuk Ağacın Masalı) kahramanlarıdır.

Yakışıklı kahraman Nakatada, küçüklüğünden beri müziğe karşı olan yeteneğiyle nam salmıştır, özellikle de *koto*'yu çok güzel çalar. Aynı zamanda iyi bir evlat olmasıyla da tanınmıştır: Zavallı anneciğini yakaladığı balıklar ve ormandan topladığı meyvelerle beslemiş, hatta içi oyuk bir ağaç bulup kadıncağızı rahat ve korunaklı bir barınağa yerleştirmiştir (aslında bu oyukta daha önce, genç adamın Konfüçyüsçü erdemlerinden etkilenip ona hayran olan ve bu yüzden de gayet ince bir düşünceyle oyuğu boşaltan bir ayı ailesi oturmaktaymış). Nakatada'nın babası kutsal yerlere yaptığı uzun yolculukların ardından en sonunda karısıyla oğlunu bulur ve onları yeniden başkentte getirir, oğlu da burada parlak bir kariyer sahibi olur.

Nakatada'nın rakibi Suzuşi de çok yetenekli bir müzisyendir. Elde ettiği başarılar hiç kuşkusuz kahramanımızın başarılarıyla boy ölçüşemez ama yine de bir defasında şafak sökerken *koto*'sunu çaldığı sırada güzel bir bakireyi kısa süre için olsa da göklerden aşağı indirmeyi başarmış; genç kız onun müziği eşliğinde dans etmiştir. Şonagon, Suzuşi'yi yüceltmek için Nakatada'yı kötüleyen İmparatoriçeye cevap verirken işte bu olaya atıfta bulunur.

149. Saişo Hanım, Çü-İ'nin eski Li Dağı sarayının terk edilmişliğini anlatan şiirinin nostaljik mısralarına göndermede bulunarak ne kadar bilgili olduğunu gösterir. Sözü edilen mısralar şöyle:

Kaç ay geçti, kaç yıl
Dalgalandığından beri İmparatorluk sancağı!
Duvarlar yosun altında, sessiz
Çatı kiremitleri eğretilerden, nefessiz.
İmparator Hazretleri beş yıldır Tahtta.
Neden bir defa bile gelmedi buraya?
Burası şehrin batı kapısından o kadar da uzak değil...

150. Nedimeler hasta olduklarında ve âdet kanamaları sırasında ya evlerine çekilirler ya da saray dışında bir malikânede kalırlardı. Bunun nedeni Şinto temizlik kurallarının titizlikle uygulandığı Sarayı kirletmekten kaçınmaktı.
151. Kutsal Metin Okumaları: Yarım yıl süren bir Budist töreni, çok sayıda rahip sarayda toplanır ve Yüce Bilgelik Sutra'sının altı yüz bölümünü sırayla okurlardı. Çamaşır Serme ve Yaprak Dökümü Aylarında haftalık olarak yapılan okumalar dört gün sürerdi ve sonuncusu Son Gün olarak bilinirdi. Bu günün gecesi İmparatorluk Perhiz Gecesi'ydi.
152. Bu bölümdeki ilk şiir gibi bu da, değil hiç şiir okumayan Norimitsu'nun, değme şiir yorumcularının bile anlamakta zorlanabilecekleri bir şiirdir. Şonagon'un şiirinde nehir Norimitsu'yla aralarındaki derin ve

güvenilir ilişkiyi temsil eder: İlişkileri bir kez bozulunca bir araya gel-seler dahi bir daha onu tanıyamayacaktır. Sözcük oyunları nedeniyle şöyle yorumlamak da mümkündür:

Usulca akıyor Yoşino nehri
kadınla sevdiğinin arasında.
Ama bağları kopacak olsa
O kadar yakın olduğu adamı tanıyamaz artık.

153. Heian kadınları kaşlarını tamamen alıp, iki buçuk santim kadar yukarıya daha kalın kaşlar çizerlerdi.

154. *Utsuho Monogatari*'ye bir gönderine daha (not 148). Minamoto no Suzuşi müziğiyle büyülediği semavi kızın onu terk etmeye hazırlandığını görünce üzüntüsünü bir şiire döker:

Şafağın soluk ışığında şöyle bir gördüm onu,
Havada süzülen o semavi kızı
Ah, biraz daha tutabilseydim keşke!

Muhafız Evi'ne de sabahın erken saatlerinde gidilmişti. İmparatoriçe cevabında, daha önce rakibi Nakatada'nın tarafını tutmuş olan Şonagon'un Suzuşi'nin müzik yeteneğinden bahsetmesine şaşar.

155. Sürekli Kutsal Okumalar: Kısaca "Sürekli Okuma" olarak anılır. Sarayda düzensiz aralıklarla da olsa ara sıra bu tür okuma seansları düzenlenirdi. Yüce Bilgelik Sutrası, Lotus Sutrası ve benzeri okumalar günler ve geceler boyu sürer. Rahipler (12 kişilik gruplar halinde) okumaya başlar ve her rahibin okuması iki saat sürer.

156. Hitaçi Eyaleti Vali Yardımcısı.

157. Başkentin güneyindeki ünlü İvaşimizi Mabedi'nin de bulunduğu, sonbaharda kızıla çalan yaprakların oluşturduğu görüntüsüyle meşhur Otoko Dağı. Dilenci-rahibenin şarkısı doğal olarak ikili bir anlam taşımakta: Tıpkı dağın, renkli yaprakların oluşturduğu görüntüyle nam salmış olması gibi, bir erkek de şehvet düşkünü kadınlarla bağ kurarak nam salar.

158. Resmi bir görevliye veya herhangi bir üst düzey yetkiliye elbise hediye edildiğinde (ki bu Heian döneminde ödeme yerine geçen genel bir uygulama idi), hediye alan kişinin elbiseyi omuzlarına atıp teşekkür niyetine kısa bir dans gösterisi sunması doğaldı. Üst düzey bir yetkilinin bir dilenci-rahibe tarafından taklit edildiğini görmek, Şonagon ve arkadaşları için son derece şaşırtıcı bir durumdu.

159. Aristokrat sınıftan gelenlerin kardan dağ yapması yaygın bir kış

mevsimi eğlencesiydi. Kardan dağların bir kısmı çok büyüktü, örneğin Taiki'nin 1146 yılında verdiği bir bilgiye göre kardan dağlardan birinin boyu beş buçuk metre ve kapladığı alan ise bir buçuk metreka-re imiş.

160. Karlar Ülkesi diye anılan Kaga'nın kuzey bölgesinde bulunan Şirayama'da (Ak Dağ), on bir yüzlü Kannon'a ibadet edilirdi. Şirayama'nın üst kısmı, sürekli olarak karlarla kaplıydı. Şonagon'un kar dağının erimemesi için bu tanrıya yakarınası gayet makul.
161. Hitaçi no Suke, İmparatoriçe ile nedimelerinden cömert bir muamele gören meslektaşından kıskançlıkla söz ederek nahoş karakterini gözler önüne seriyor.
162. Aristokrat çevrelerde mektuplar, genellikle küçük dallara ya da sürgünlere bağlanıyordu. Yaprakların ya da çiçeklerin renkleri mektup kâğıdının rengine olduğu kadar mevsime ve şiirin ruh haline de uyumlu olurdu.
163. Büyük Devlet Meclisi'ne ne zaman yeni bir nazır atansa, Meclis görevlileri Nazırların Şöleni olarak bilinen özel bir gösteri düzenlerdi. Bu toplantılarda Altıncı Kademe'den bir Mabeyinci yeni görevliye, İmparator adına hediye olarak kestane getirirdi. Büyük Meclis'in düşük kademeli görevlilerine ise bir kadeh şarap ve özel bir ikramiye verilirdi.
164. Edebiyat Bilgini: Eğitim Dairesi'nde Çin Edebiyatı ve Tarih dersi veren, özel durumlarda İmparatorun tanrılara okuduğu duaları yazmaktan sorumlu iki görevliden biri. Beşinci Kademe'den olsalar da, Şonagon onları "düşük kademededen" diye tanımlar: Japonya'da bilginler Çin'e kıyasla oldukça düşük kademedeydi ve genellikle o önemli ayrıcalıktan, yani Kıdemli Saray Erkânı Dairesi'ne kabul edilme ayrıcalığından yararlanamazlardı.
165. Bir doğum odası muhteşem şeyler listesinde münasebetsiz kaçıyor-muş gibi görülebilir. Ama Heian İmparatoriçesi doğum yaparken birçok etkileyici tören yapılırdı. Birkaç gün boyunca İmparatorluk doğumhanesinde ayinler yapılır, beyazlara bürünmüş çok sayıda saraylı da doğuma tanıklık ederdi. Doğumun ardından yıkama töreni yapılır, sonra da kötü ruhları uzaklaştırmak için bebeğin önünde kılıç ve kaplan başı sallanır ve odaya pirinç saçılırdı.
166. İmparatoriçenin tahta çıkması da özenle tertiplenen törenlerdendi. Şonagon, efendisi Sadako 990'da İmparatoriçe ilan edildiğinde muhtemelen oradaydı. Yeni İmparatoriçe, iki tarafına kötü ruhları uzaklaş-

tırdığına inanılan aslanımsı bir yaratık ve "Kore" köpeği heykellerinin yerleştirildiği perdeli bir tür kürsüde otururdu. (Aslında bu iki hayvan nerdeyse aynıydı, tek farkları "aslan" sarıydı ve ağzı açıktı, köpek ise beyazdı ve ağzı kapalıydı; her ikisi de esasen Kore'den ithal edilmişti.) Saray Mutfağı görevlileri, İmparator ve maiyeti bir saraydan diğerine geçerken hep yanlarında taşıdıkları antik bir nesne olan İmparatorluk kabını getirirlerdi. Bu kap ocak tanrısını temsil ediyordu ve kabın törenle İmparatoriçenin huzuruna getirilmesi, tanrıların korumasından onun da İmparatorla birlikte yararlanacak olduğunu simgeliyordu.

167. Küçük Prens'in adı Atsuyasu'dur. Amcaları ise Miçitaka'nın, Prens doğduğunda sırasıyla yirmi beş ve yirmi iki yaşlarında olan oğulları Koreçika ve Takaie idi. Şonagon'un çocuğun geleceği konusundaki iyimserliği yanlış çıktı: Miçitaka soyunun iktidardan düşmesi nedeniyle Atsuyasu hiçbir zaman İmparator olamadı.
168. Mumyo, eski zamanlardan beri Sarayda muhafaza edilen meşhur bir *biva*'nın adıydı, "Adsız" anlamına gelir.
169. Inakaeji, İmparatorluk koleksiyonunda yer alan, herkesçe bilinen bir *ryuteki*'nin adıydı. "Hayır, takas etmem," anlamına gelen sözle eşsesli, anlamca farklı bir sözcüktür; İmparatoriçe böyle diyerek kelime oyunu yapıyor.
170. Genşo: Gizemlerin Ötesinde
Mokuma: At Otlığı
İde: Savak
İkyo: Vei Nehri Köprüsü
Mumyo: Adsız
Kuçime: Görüşünü Kaybeden Göz
Şiyogama: Tuz Ocağı
Futanuki: İki Delik
Suiro: Su Ejderhası
Kosuiro: Küçük Su Ejderhası
Uda no Hoşi: Rahip Uda
Kugiyuçi: Çekiç
Hafutatsu: İki Yaprak
171. İmparatorluk hazinesi Giyo Sarayı'ndaydı.
172. Dokumacı'nın Çoban sevgilisiyle (not 28) buluşmak için yılda bir geçmek zorunda olduğu köprünün adı Saksağan'dı. Bu ismin "nahış" olması kulağa kötü gelmesinden değil, bu hüznü efsaneyi çağrıştırmasındandı.

173. *Engi Şiki*'de (onuncu yüzyılda uygulanan medeni kanun) yer alan düzenlemelere göre, saraylı hanımların bu kapıdan geçmelerine veya arabalarını burada bırakmalarına genellikle izin verilmezdi; ne var ki soylu kadınlar Büyük İmparatorluk Sarayı'nın ana kapılarından birine giden bütün yolu yürüyecek olurlarsa yağmura yakalanma ve elbisele-
rinin kirlenmesi olasılığı yüksek olduğu için yağmur mevsiminde bir istisna yapılırdı.
174. Heian döneminde kullanılan arabalara genelde dört kişi binerdi.
175. Önceki ay yapılan Kamo Bayramı'm anımsatırken.
176. Şonagon ev sahibinin aşırı teklifsizliğine itiraz ediyor. Soylu hanımlara halk içinde bir dizi masa çevresinde yemek sunulması geleneklere aykırıydı; genellikle her birine kendilerine ait bir tepsi ya da tabakta yemek sunulur ve kendilerine ayrılmış bir yerde yemek yerlerdi.
177. Tsuçi Kapısı: Büyük İmparatorluk Sarayı'nın doğusundaki kapılardan biri.
178. Bu hayattaki bütün olayların, en önemsizlerinin bile, önceki hayatlar-
da yaşanan olaylarca kati bir şekilde önceden tayin edildiğini öngören *karma* doktrinine alaycı bir gönderme.
179. İnsanlar sık sık şiirin bir bölümünü yazar ve bir başkasına diğer bölü-
mü o anda yazması için meydan okurdu. Bu da Şonagon'un sergile-
mekten zevk aldığı türden bir belagat ve hüner gerektiriyordu.
180. Şonagon'un babası Motosuke ve büyük dedesi Fukayabu ünlü şairler-
di; Kiyovara ailesinin diğer birçok üyesi de edebi yetenekleriyle tanı-
nıyordu.
181. Maymun Gecesi: Her altmış günde bir Metalin Ağabeyi Burcu, May-
mun Burcu'yla (bkz. Ek 1) kesiştiğinde, insanlara kendilerini üç "ceset
solucanı"ndan korumaları için bütün gece uyanık kalmaları tavsiye
edilirdi; zira, aksi halde solucanlar uyumakta olan kişinin bedenine gi-
rip büyük zarar verebilirdi. Çin'deki Taocu bir hurafeyle bağlantılı
olan bu inanış Heian dönemi Japonyası'nda büyük kabul görüyordu.
Aristokratlar meşum Koşin Gecesi'ni uyanık kalmak için şiirler yaza-
rak ve oyunlar oynayarak geçiriyorlardı.
182. Lotus Sutrası'ndaki bir bölüme gönderme: "Yasanın tek bir vasıtası
vardır; ne iki ne de üç." Dolayısıyla, Lotus "Yasanın Tek Vasıtası" ola-
rak biliniyordu.
183. Heian döneminde bu dünyada da öbür dünyada da katı bir kademe sis-
temi geçerliydi. Amida'nın Batı Cenneti'nde yeniden doğuşun dokuz
kademesi vardır; yeniden doğuştan sonra edinilen lotus makamı, bir

kişinin önceki varoluşlarında birikmiş günah veya erdemlerinin ağırlığına bağlıdır. Bu kademeler Alt, Orta ve Yüksek Doğuşlar'dır ve bunların her biri de kendi içinde Alt, Orta ve Yüksek Kademeler'e ayrılır. Şonagon, Alt Doğuş'un Alt Kademesi'ni kabul edeceğini açıkça belirtir. Tabii ki, bu Budist benzetmesi; "Yasanın Tek Vasıtası" hakkındaki şakadan esinlenilerek yapılmıştır. İmparatoriçe tarafından sevilme söz konusu olunca, onun sevgisindeki en alt mertebenin bile yeterli olacağını ima ediyor Şonagon; daha az saygın insanlar söz konusu olunca, başköşede yer almakta ısrar ediyor.

184. Japonlar, *hone* kelimesini hem bir yelpazenin çerçevesi olarak hem de bir hayvanın kemiği veya kıkırdağı için kullanırlar. Takaie, yelpazesinin hiç görülmemiş bir *hone*'ye sahip olduğunu iddia edince, Şonagon onun bir deniz anasının *hone*'si olması gerektiği şeklinde yorum yapar; çünkü herkes yelpaze çerçevelerini bildiği halde, deniz anasının kıkırdağı ne menem bir şeydir, gören yoktur.
185. Nobutsune İmparator'dan bir mesaj getirdiğinde minderin üstüne rahatça oturmak yerine, İmparatoriçeye duyduğu saygının bir işareti olarak genelde minderin yanı başına yere diz çöküyormuş anlaşılan.
186. *Senzoku*, Japoncada hem minder, hem de birinin ayaklarını temizlemesi veya silmesi anlamına gelir. Şonagon'un yaptığı kelime oyununu, biraz zayıf kaçsa da bu şekilde karşılamaya çalıştık.
187. Büyük İmparatoriçe: İmparator Murakami'nin eşi Fujivara no Yasuko. Şonagon'un burada anlattığı olay, en azından otuz yıllıktır. Enutagi, İmparatoriçe Yasuko'nun alt mertebeden kadımlarından birisinin adıdır. Bu ismin "köpek kusmuğu" şeklinde ikinci bir anlamı daha vardır, başka bazı metinlerdeyse söz konusu isim "bir köpeği kucağına almak" anlamına gelen Enudaki olarak verilir. Fujivara ailesinin arka plandaki üyelerinden Tokikara, 968'de Mino Valiliğine atandı ve görevi sırasında öldü. "Havaya bağlı" anlamına gelebilecek ismi hiçbir Fujivara şeceresinde bulunmamaktadır; bazı metinler bu ismi Tokikaşi olarak verirler.
188. Soylular normalde mevsimler ile elbiselerinin rengi arasında katı bir uyum olmasına dikkat ederlerdi. Mürdüm eriği rengi kıyafetler Kırağı ayından Çamaşır Serme ayının başına kadar giyilirdi. Ondan sonra açık yeşil ve benzer renk tonlarında kıyafetler giyilmesi gerekirdi, ama İmparatoriçe bu geleneğe meydan okumaya karar vermiş gibi görünüyor.
189. İmparatoriçe o sırada yirmi yaşındaydı.
190. Fujivara ailesinin Saraydaki mevkii büyük ölçüde, kızları olan İmpa-

ratoriçenin İmparatora bir oğlan çocuk doğurmasına bağlı olduğu için Miçitaka'nın "Oğlum [Başmüsteşar] Koreçika'nın değil de kızım [İmparatoriçe] Sadako'nun çocuğu olsaydı keşke Matsugimi," diye düşünmesi mantıklıdır. İmparator İçiyo o sırada artık on beş yaşındaydı, yani o devrin anlayışına göre baba olacak yaşa gelmişti. Bu arada, İmparatoriçe daha sonra, 999 yılının sonlarında bir erkek evlat doğurmuştur: Prens Atsuyasu.

191. Kar tanelerinin havada uçuşan çiçekler sanılması fikri Japon şiirinin "mazmun" dağarındaki en suyu çıkmış klişelerden biridir. Yine de unutmamalıyız ki, böyle özgünlükten yoksun imajların kullanılmasına, Heian dönemi şiir heveslileri arasında hiç de yeteneksizlik gözüyle bakılmıyordu.
192. Bir ölçeklik kap (küp) benzetmesi atasözü niteliğindedir; fakat Masahiro'nun yaptığı gönderme çeviride ne kadar anlamsızsa Heian Japoncasında da o kadar anlamsızdır.
193. Sobada nohut patlatmak, atasözlerinde işi çok acele olanlar bağlamında geçer. Fakat Masahiro'nun bu deyim kullanışı da, konuşma tarzının öteki özellikleri gibi, gariptir.
194. "Beş uzuv", dizleri, dirsekleri ve başı (alını) gösteren bir Budist terimidir (Sanskritçe *pañcanga*); [birinin önünde] bunların hepsinin yere değmesi, en büyük saygı belirtisidir. Deyim ayrıca baş, eller ve ayaklara; ya da kas kirişleri, damarlar, et, kemikler ve saçlara da gösterge olabilir. Buradaki olayda, herhalde kibar bir çapkın sevgilisiyle konuşurken, daha beylik "bütün vücudunu" deyimini kullanacak yerde böyle demiş.
195. *Guşa*: Sanskritçeden Çinceye çevrilmiş bir Budist metafizik kitabı.
196. Aristokrasiye mensup olanlar Hase'ye ve diğer tapınaklara sık sık ulaklarla mektuplar ve armağanlar gönderirlerdi. Mektuplarda rahiplerin gerekli sutraları okuduktan sonra dualarında zikredecekleri ihsan dilekleri bildirilirdi. Sunu olarak da elbise ve ipek kumaşlar gibi değerli armağanlar yollanırdı.
197. Bu durum hırsız için eğlenceli olsa da böyle bir şeyler aşırı kişi için utanç vericidir elbette. Şonagon ve diğer nedimelerin içinde yaşadığı yurt atmosferinde bu tür küçük hırsızlıklara sık rastlanıyordu.
198. İmparatorluk Sarayı'nda ve başka yerlerde bazı rahipler hastalık, ölüm gibi acil durumlarda hemen çağrılacak durumda olmak için gece nöbeti tutarlardı. İmparatoriçe Sadako'nun sarayında rahiplerin kaldığı oda Şonagon'la diğer nedimelerin odalarının hemen yanındaydı. Japon mimarisinde genellikle hafif ve ince malzemeler kullanıldığından

bu rahiplerin genç nedimelerin anlattığı bütün "utanç verici şeyleri" duymaları çok mümkündü.

199. Galeri: İmparatorluk kortejleri ve benzerlerini izlemek için yapılan, paravanları ve perdeleri olan mükellef bir cins tribün. Buradaki gösteri, İmparatorluk kortejinin başkente dönüşüdür.
200. İkinci Cadde: Başkent boyunca doğudan batıya eşit aralıklarla uzanan dokuz büyük caddeden (jo) biri. İmparatorluk Sarayı'nın hemen güneyinde kalan İkinci Cadde, bu dokuz caddenin en geniş ve en etkileyici olanı idi; neredeyse otuz metre genişlikteydi. İmparatorun dönüşü nedeniyle, kortejin geçtiği caddeler (yani, Suzaku Oji ve Nijo Oji) özel olarak süpürülmüş ve diğer bütün caddeler trafiğe kapatılmıştı.
201. Yani bir Naip olmaktan daha iyi.
202. Miçinaga'nın, tartışılmaz siyasi egemenliğe göz kamaştırıcı yükselişi 995-6 yıllarında, Miçitaka'nın ölümü ve Koreçika'nın gözden düşmesi ile başladı. Ancak şöhretinin en doruktaki günleri, Sadako'nun 1000 yılındaki ölümünden sonra geldi. Bu bölüm belli ki, betimlediği olaydan en az altı yıl sonra yazılmış (bakınız Ek 5).

Şonagon'un Miçinaga'ya zaafı olduğu biliniyordu (bkz. s. 189); bu durum İmparatoriçe Sadako'nun sarayında ona çok zarar verdi, çünkü Miçinaga, kısa bir süre sonra, yeğeninin politik başdüşmanı olacaktı.
203. Kelimesi kelimesine "kulaksız ot" anlamına gelen ve bizde unutmabeni olarak bilinen *Miminagusa*.
204. Çocukların kesinlikle anlamayacakları çift anlamlı bir örgü. Şonagon, kendileriyle ilk konuştuğunda ona cevap vermeyen çocukları, "kulaksız" unutmabeni ile bir tutuyor. Ama, diyor son iki mısrasında, bunca bitki/çocuk olduğuna göre, aralarında duyan birileri/kasımpatı olanları mutlaka olmalı.
205. Notu yazan kişi Şonagon'un arkadaşı Fujivara no Yukinari'dir; "Yukinari" kelimesindeki hecelerin yerini değiştirerek "Nariyuki"ye çevirmiş. Mimana da Güney Kore'deki kadim kraliyet ailelerinden birinin adıdır. Şonagon bu kitabı yazdığı sıralarda Mimana ailesi eski görkeminden çok uzaklaşmış, aile mensuplarının çoğu Altıncı Kademe ve altındaki mevkilerde görev almaktaydı. Normalde dilekçeler bu tür alt düzey görevliler tarafından yazıldığı için Yukinari böyle bir ailenin adını kullanarak espri yapıyor.
206. Efsaneye göre Kazukari Dağı'nı mesken tutan tanrılardan Hitokotonuşi no Kami'ye bu dağ ile Kimbu Dağı arasına köprü yapmasının neden bu kadar uzun sürdüğü sorulunca, çok çirkin olduğu için gündüzleri kendini göstermek istemediğini, dolayısıyla da sadece geceleri çalış-

bildiğini söylemiş. Köprüyü bitiremediği için ceza olarak bir büyü sonucu derin bir vadiye hapsedilmiş.

Mektubunda aşağı mevkiden biri rolüne bürünen Yukinari oyunu sürdürüp kendini uşak muamelesi gören bu talihsiz tanrıya benzetiyor.

207. Yukinari seçkin bir şair olmasının yanı sıra döneminin büyük hattatlarından. İmparatoriçe mektubu güzel bir hat numunesi olarak saklamak istediği için alıyor.
208. Şonagon "soğuk kare pasta" anlamına gelen *heidan* ve "soğuk", "sami-miyetsiz, kayıtsız" gibi anlamları olan *reitan* kelimeleriyle oynuyor.
209. Şonagon'un yaşadığı dönemde bu bina epey harap haldeydi; duvarın bazı bölümleri göçmüştü. Ya ilk önce burası göçmüş olduğu için ya da yönlerle ilgili *yin-yang* teorileri yüzünden, yeni atanan Altıncı Kade-me'den Mabeyincilerin asalarını, kerpiç duvarın güneydoğu köşesinden alınan tahtalardan yapmak âdet haline gelmişti.
210. Şonagon'un Tadanobu'yla arası özellikle iyiydi.
211. Çin tarihine gönderme: MÖ 289 yılında Ç'i kralının bakanı Prens Meng-çang ihanetle suçlanıp hapse atıldı. Kaçınayı başardı, ama geceleyin vardığı Hanku'nun sınırlar kapısı kapalıydı. Hizmetkârlarından biri horozun ötüşünü taklit edip muhafızın sınırlar kapısını açma saatinin geldiğini sanmasını sağlamasaydı, yeniden yakalanacaktı.
212. "Buluşma Kapısı"ndaki engel, Şonagon'un şiirinde ima ettiği gibi, geçilmesi zor bir engel olmak şöyle dursun, gezginlere hep açıktır. Yukinari, Şonagon'un birçok sevgilisi olan biri olarak nam saldığına telmihte bulunuyor. Pek de övücü bir ima sayılmasa da Şonagon'un bunu kötüye yormadığı anlaşılıyor. Bu arada Şonagon'un bu şiiri Saraydaki edebi şöhretini iyice perçinlemiş ve ünlü Hyakunin İşşu antolojisine dahil edilmiştir.
213. Şonagon, Fujivara Atsuşige'nin Çin tarihine dayanan Çince bir bestesini hatırlıyor: "Prens Vang Tzu-yu bambuyu çok sever ve ona 'bu beyefendi' derdi."
214. Şonagon böyle de cevap verebilirdi, çünkü Japoncada *Mono kimi* "o beyefendi" anlamına geldiği gibi "o beyefendiler" anlamına da gelir. Şonagon ilk anlamı gayet iyi bildiği halde, küçük bir oyun oynayarak Yukinari'ye de İmparatoriçeye de kelimeyi ikinci anlamında kullandığını söylüyor.
215. 991 yılında ölen İmparator Enyu, İmparatoriçe Sadako'nun kayınpe-deriydi. Burada anlatılan olaylar sırasında İmparator İçijo daha on iki yaşındaydı (Ek 5).

216. Tomar faturası: Birisi bir tapınakta, ölmüşleri için belli duaların, kutsal metinlerin, sutraların vb. okunmasını talep edip gerekli bağışları yaptıktan sonra, kendisine tapınaktan beyaz bir değneğe bağlı uzun bir şerit kâğıt şeklinde bir "tomar faturası" gönderilirdi. Faturada o kişi adına kaç tomar okunmuş olduğu belirtilirdi ("Büyük Bilgelik Sutrası, 600 tomar" gibi). Burada Tozammi'nin de müteveffa İmparator adına dualar okunmasını talep etmiş olduğu ve önceki akşam gelen mektubu da bu tür bir belge zannettiği anlaşıyor. Ellerini yıkayıp diz çökmesi kutsal saydığı bir nesneye temas edecek olmasından; mektupta yalnızca bir şiir olduğunu anladığı zaman bu yüzden infiale kapılıyor.
217. Bu şiiri yazan kişi (muhtemelen İmparatoriçe) esprili bir şekilde Bayan Tozammi'ye bir müjde veriyor olabilir. Çünkü "şii", yani kabuğu yas giysilerine koyu rengini vermede boya malzemesi olarak kullanılan "meşe ağacı" sözcüğü, aynı zamanda Dördüncü Kademe anlamına da gelir ve Tozammi Dördüncü Kademe'den Üçüncü Kademe'ye terfi etmiş olabilir.
218. Ölüler Bayramı (Uraban): Şiir Yazma ayının on üçü ile on altısı arasında kutlanırdı. Bayramın ilk günü ölülerin ruhunun yeryüzüne çıkma yolunu bulabilmelerine yardım etmek için kenevir çubuklar yakılırdı. Bayramın son günü ise, bu sefer misafir hayaletleri bir an önce geri gönderebilmek için veda ateşleri yakılırdı. Bu sırada kullanılan tahta maşalar, ölümle ilgili uğursuz çağrışımları olduğu için bayram sonunda fırlatılıp atılırdı. "Kıymetsiz şeyler" arasında sayılmalarının nedeni de bu.
219. Hükümdarın adaklarını tapınağa taşımakla görevlendirilmiş özel muhafız.
220. Şonagon hakikaten de yanılmış, çünkü İvaşimizi başkentin güneyinde idi, ulak da bu yöne bakıyordu.
221. Sarayda verilen büyük şölenlerden sonra sıradan insanların gelip artıkları toplamasına izin veriliyordu. Bu âdet o dönemki saray hayatının günümüzde garip görünebilecek birçok yönünün tipik bir örneğidir.
222. Ateş-kulübeleri: Saray bahçelerinde, özellikle geceleri düzenlenen şenlik ve törenlerde aydınlatma amacıyla kullanılan şenlik ateşi malzemelerinin bulunduğu küçük, çatısı olmayan kulübeler.
223. Müzisyenler sosyal hiyerarşi içinde o kadar aşağıdaydılar ki normalde İmparator'un huzurunda etrafta dolaşmalarına izin verilmezdi.
224. Dansçılarla müzisyenlerin şefleri genellikle Altıncı Kademe'den bir Muhafız subayı olurdu. Oysa şarkıcılarla dansçılar arasında Dördün-

cü, Beşinci ve Altıncı Kademeler'den soylular bulunuyordu; hiyerarşi bilinci son derece yüksek olan bir toplumda normalde sana emir veren birinin şimdi sana itaat ediyor olması tabii ki özel bir tatmin hissi veriyordu.

225. Siyasal arka plan ve Şonagon'un "düşman" hizbe yakınlığıyla tanınıyor olması konusunda bkz. not 202. "Olay ve karışıklık"tan kasıt, özellikle Koreçika ve Takaie'nin gözden düşmesi ve Sadako'nun tapınağa çekilmesi idi.

226. Erkek kardeşinin ölümünden sonra Miçinaga'nın çevirdiği yatak odası entrikaları sonucunda, Sadako İmparatorluk Sarayı'nı terk etmek zorunda kalmıştı. 996 yılında, 992'de özel ikametgâhı olarak inşa edilen, İkinci Mıntika'daki Küçük Saray'a taşınmıştı

227. Yani, muhalefetin önderi Miçinaga'yla.

228. Not 126'da aktarılan şiirden. Sarı renkli dağ gülü de aynı şiire işaret eder, çünkü Japoncada "sarı" demek için de "bahsetmeyen" demek için de aynı sözcük kullanılır.

229. Yani gözyaşları. Bu düşünce, aşağıdaki şiire dayanıyordu:

Öğrenmeden önce,
Dünyanın ne kadar hüznü ve fani bir yer olduğunu,
Gözyaşı dünyasını öğrenmiştik bile.
[*düz çevirisi*, Hayatta ilk öğrenilen şey gözyaşlarıdır.]

230. Bilmece yarışması: Oyun, sağ ve sol olarak ayrılan ve birbirlerine sorukları kelime oyunlarını ve bilmeceleri çözmeye çalışan iki takım arasında oynanıyordu. Bu türden oyunların (*avase*) hazırlıkları genellikle birkaç hafta sürüyordu. Karşılaşma sırasında her iki takımdan birer oyuncu karşılıklı birer bilmece soruyor, sonra yerlerini bir diğer çifte bırakıyordu ve böyle devam ediyordu. Daha fazla bilmece çözen ve hakemden daha fazla fiş (not 231) elde eden takım oyunu kazanmış oluyordu.

Bu bölümde aktarılan çok basit bilmecenin cevabı, şu anda zannedebileceğimiz gibi, "gökkuşağı" değil "hilal" olmalıydı, çünkü *harı* "çekmek", "germek" anlamındaydı, *yuni* de "yay", *yumi-harizuki* de hilal (sözcük anlamıyla, "yay gibi gerilmiş ay"). Kendine saygısı olan hiçbir saraylının bunun cevabını bilmemesi mümkün değildi, çünkü aynı bilmece yıllar önce İmparator Daigo (897-930) tarafından sorulmuş ve *Utsubo Monogatari* içinde yer almıştı. İşte tam de sorunun bu basitliği nedeniyle, yarışmacı bu ilk soruyu cevaplayamamış ve takımına ilk puanını kaybettirmişti.

231. Yarışmada her puan kaydeden takıma bir fiş veriliyordu. Bazen, basit fişler yerine değerli gümüş ya da altın takılar kullanılıyordu.
232. Tahtanın üzerine eğildiği için, elbisesinin üst kısmı yukarı doğru çıkıp yüzünü kapatıyor.
233. Her gün yıkanma âdeti Japonya'da aristokrat çevrelerde bile epey geç tarihlerde benimsenmiştir.
234. Kavunların üzerine yüzler çizmek özellikle kadınlar ve çocuklar arasında yaygın bir meşgaleydi.
235. Üst sınıflardan kadınlar ve çocuklar genellikle evcil hayvan olarak serçe yavruları ve başka küçük kuşlar beslerlerdi. Fare ciyaklamasıyla, bu kuşları çağırmak için kullanılan *çu-çu* sesi kastediliyor.
236. Yani omuz hizasında kesilmiş. Kadın saçına o kadar büyük bir estetik değer yükleniyordu ki rahibelerden saçlarının tepelerini traş ettirmeleri beklenmiyordu, saçlarını hemen hemen omuz hizasında kestirmeleri gerekiyordu sadece.
237. Şinto dininde pirinç, yemek ve zenginliğin cinsiyetsiz ilahı. Tilkilerin habercilik yaptığı sakallı bir yaşlı adam ya da uzun dalgalı saçları olan bir kadın olarak tasvir edilir.
238. Sabah on suları.
239. Akşam iki suları.
240. *Sagari*: Kafanın iki yanındaki saçların kulak hizasında kesilmiş hali.
241. Yüksek Saray Soyluları'nın Yemek Salonu: Büyük Devlet Meclisi'nin Hükümet Binaları'nın bir parçasıydı. Burada mutfaklar ve Yüksek Saray Soyluları tarafından kullanılan yemek salonu bulunuyordu.
242. Merkezi İşler Nezareti'ne bağlı Kehanet Odası'nın görevlerinden biri de su saati kullanarak zamanı belirlemektir. Bu önemli görev Zaman Dairesine verilmişti. Saatler Sarayın her yanından duyulabilen çan sesleriyle bildiriliyordu. Gece nöbetlerinde ise bir görevli kötü ruhları kovmak için yayının kirişini tınlatıyor; ardından da önce adını sonra da saati yüksek sesle söylüyordu.
243. Şonagon şu şiire atıfta bulunuyor:
- Gökyüzünde,
Güzün yolunun yazın yolunu kestiği yerde
Serin bir rüzgâr esecek dört koldan.
244. Yani Dokumacı ile Çoban yıldızları. Tanabata Bayramı Şiir Yazma ayının yedisinde kutlanırdı.

245. Bire bir çeviriyle, "İnsanların Havlupüskülü ayı." Po Çü-İ'nin şiirinden:

Şu insanlar âleminde Havlupüskülü ayı
Tüm çiçeklerin kokularını yitirdiği aydır.
Ama tapmak dağındaki şeftali ağaçları
Pembe çiçek bulutlarını yeni kuşanmıştır.

Geleneksel Uzakdoğu takviminde Serpilme ayının son günü baha-
rın sonuna işaret eder (Ek 1). Bu durum da özel şiirlerin okunmasını
gerektiriyordu elbette. Tadanobu'nun alıntısıysa çok daha yerindedir,
zira Miçitaka'nın Havlupüskülü ayında vefatına ("tüm çiçeklerin ko-
kularını yitirdiği aydır") da göndermede bulunur.

246. Düz çevirisi, "Bunlar ayrılığın gözyaşları olmalı". Tadanobu Doku-
macı ile Çoban'ın mutsuz aşkına ilişkin Sugavara no Miçizane tarafın-
dan yazılmış bir şiirden alıntı yapıyor.

Ayrılırken döktüğü gözyaşları sabahleyin şebnem olacak...
İnci gibi gözyaşları boş yere dökülüyor...

247. Bkz. not 206. Tadanobu'nun şakayla kendisiyle kıyasladığı Kazuraki
Dağı Tanrısı korkunç çirkinliği nedeniyle gündüzleri saklanmak zo-
rundaydı. Bu oldukça basmakalıp bir şaka ve Tadanobu gibi bir ada-
ma pek yakışmıyor. Tadanobu muhtemelen Şonagon'un son yorumu
nedeniyle şaşkına dönmüş ve oradan uzaklaşmak için söyleyebilecek
daha uygun bir şey bulamamıştır.

248. Terimler şöyledir:

"Elini açmak": Kişinin taşlarını karşı tarafın stratejisine fazla dik-
kat etmeksizin yerleştirmesi; kişinin daha sonraki başarılar uğruna ve
geçici zayıflığından rakibinin yararlanamayacağı düşüncesiyle kendi
konumunu zaman zaman riske atmaya cesaret etmesi. Bu nedenle ya-
kın ilişki içinde olan bir erkek ile kadın "ellerini açma" riskini alabilir-
ler.

"Boşlukları doldurmak": Hiçbir oyuncunun kendi alanı olduğunu
iddia edemeyeceği noktaları doldurmak. Bu alanlar "yalancı gözler"
olarak bilinir ve bunları sırasıyla siyah ve beyaz taşlarla doldurmak go
oyununun son aşamalarından biridir. Aynı şekilde bir çiftin fiziki ya-
kınlığı, "gerçek âşık düğümü atmaları" ilişkilerinin doruğa çıktığı aş-
madır.

"Elini sakınmak": "Elini açma"nın tam tersidir; kişinin sürekli sa-
vunmada olduğu, rakibinin hamlelerini yakından gözlediği tedbirli bir
oyun tarzıdır. Şonagon ve Tadanobu burada partnerlerine ihtimam
gösteren kadın ve erkeklerden söz ediyorlar.

"Taşları dizmek": Oyunun son aşaması hangi oyuncunun daha büyük bir alanı denetlediğinin, yani kimin daha çok sayıda geçerli "göz" ele geçirdiğinin belirlenmesidir. Sayınayı kolaylaştırmak için, oyuncular pozisyonu "bozarlar", iki tarafın denetlediği alanların açıkça görülebileceği şekilde taşları yeniden dizerler. Tıpkı *go*'da "taşların dizilmesi"nin oyunun son aşaması olması gibi ("boşlukları doldurduktan" sonra), bir aşk ilişkisinde de "dayanılmaz aşinalık" son aşamadır (fiziki yakınlıktan sonra).

249. Nobukata ile Şonagon arasındaki görüş alışverişleri *go* diline dayanan çifte anlamlarla doludur (not 248). Nobukata ona elini açıp açmayacağını sorduğunda, aslında ilişkilerinin daha da yakınlaşmasını önermektedir. Ardından kendisinin en az Tadanobu kadar iyi bir oyuncu (yani âşık) olduğunu söyler. Şonagon'un bu girişimleri reddetmesi şaşırtıcı değildir. "Eğer öyle oynayacak olsaydım" ifadesi, "eğer kendini beni isteyen her erkeğe verseydim" anlamına gelmektedir. Ardından ustaca bir sözcük oyunu gelir: *sadamenaki* kelimesinin *go*'daki anlamı (i) sabit olmayan, değişken, (ii) sabit bir "gözden" yoksun (yani, güvenli olmayan "yalancı bir göz"e karşı güvenli bir boşluk). Türkçede *go* oyununda kullanılan "göz" kelimesini karşılayacak bir kelime bulunmasa da "göz gezdirmek" imalardan bazılarına işaret etmektedir.

250. Kırk yaşındaki Çu May-çen züğürt bir oduncuymuş. Karısı onu terk etmekle tehdit edince, Çu "Kırkıma geldim bile, fakat elli yaşına geldiğimde zengin ve itibarlı biri olacağım," diye karısını paylamış. Verdiği bu güvenceye rağmen karısı onu terk etmiş. Çu bıkip usanmadan çalışması sayesinde amacına ulaşmış vali olmuş. Bunun üzerine karısı ona geri dönmüş ama kocası onu âlicenap bir biçimde karşılayınca öylesine utanmış ki, vicdan azabına dayanamayarak kendisini asmış.

Nobukata aslında yirini yedi yaşındaydı (ya da Japon hesaplarına göre yirini sekiz). Şonagon çok yaşlı gösterdiğini ima ederek onunla alay ediyor.

251. Metresinin annesinin adında bir cinas vardır (*uçifusu*: "sırt üstü yatmak"). Sakyo ile ilişkisi yüzünden Nobukata ile alay edilmesi ve onun da sonunda dayanamayarak ilişkisini kesmesi muhtemelen Sakyo'nun annesinin yoksul doğmuş olmasıyla bağlantılıdır; Uçifuşi bir alt tabaka ismi gibi görünüyor.

252. Şonagon, Saray yakınlarında düzenlenen, ama protokol nedeniyle, kendisinin ya da diğer Saray mensuplarının katılması imkânsız olan özel şenlikleri kastediyor olabilir.

253. Çünkü tapınak yakın görünmektedir, ama yolu çok virajlı olduğu için ulaşılması zaman almaktadır.
254. Cennet, Amida Buda ismini zikreden müminlerin yeniden doğacağı Saf Ülke'ye ya da Batı Cenneti'ne karşılık gelir. Büyük Amidist lider Genşin'in (942-1017) şöyle dediği rivayet edilir: "[Cennet] sonsuz dercede uzak olsa da –aranızda denizler, dağlar ve yüz milyonlarca eyalet olsa da– size şunu söyleyeyim: Ruhunuzun yolu düzgünse, ona bir gecede ulaşırsınız."
255. Gemiler denizde seyrederken, kısa bir süre içinde uzun bir mesafe katederler; oysa karadan yolculuk yavaş ve meşakkatlidir.
256. (Tören Nezareti) Üst Kâtipliği, (Dış Saray Muhafızları) Üst Teğmenliği ile Üst Kalem Dairesi görevleri normalde Altıncı Kademe'ye teka-bül ediyordu (Ek 2); böyle bir görevlinin Beşinci Kademe'ye atanması olağandışı bir onurdu.
- Altıncı Kademe'den bir mabeyinci terfi ettirildiğinde, otomatik olarak İmparatora eşlik etme hakkını kaybediyordu; o yüzden de bunu pek istemiyorlardı.
257. Bunlar, bu kademedeki biri için yakışksız kaçan ve Sei Şonagon'un açıkça kınadığı gösterişçilik emareleridir. Örneğin, bahçedeki ağaçlar ve özel arabalar, hırslı memurun yaşadığı küçük, tahta kaplama çatılı evlerle saçma bir tezat oluşturmaktadır. Banliyödeki küçük, derme çatma bir evin önüne bir Rolls Royce'un park etmesi gibi bir şeydir bu. Şonagon'un kendisi taşralılar sınıfına (Beşinci Kademe'ye) mensuptu ve bu sınıfın üyelerinin gösterişçiliklerine karşı özellikle duyarlıydı.
258. Kokulu funda, virane hale gelmiş Heian evlerinin standart işaretiydi.
- Hem insanları ve arabaları çamurdan korumak amacıyla hem de estetik nedenlerle Heian evlerinin bahçelerinin zeminine ince beyaz kum serpiştirmek âdetti.
259. Çünkü kendi evindedir. Saraylı hanımların ebeveynlerinin kızlarına karşı tutumlarının hayli gevşek olduğu anlaşılıyor.
260. Taira no Kanemori'nin şiirinden:
- Burada dağ evimde
Kar derin
Ve patikalar gömülü [beyaza].
Gerçekten kalbimi hoplatır mı –
Bugün gelen adam.
261. Erkek ziyaretçilerin gelmesi halinde hanımlar genellikle, görebildikleri ama görünmedikleri *misu*'ların, yani bölme perdelerinin arkasına çekilirdi.

262. Şu Çin şiirinden bahsediyor:

Şafakta Liang Kralı'nın bahçesine girdim;
Kar kaplıydı tepeler.
Gece, Yü Dükü'nün Kulesi'ne tırnandım;
Binlerce fersahlık alanı aydınlatmıştı ay.

263. Düz çevirisi: "Kar, ay ve çiçekler zamanı." Po Çü-İ'nin bir şiirinden:

Dostlarım –müzik, şiir ve şarap–
Üçü de terk etti beni;
Sadece ay, karlar ve çiçeklerdir,
Bana efendimi hatırlatan.

264. Japonca özgün metindeki kelime oyunlarının tamamını verneye imkân yok. Aslında şiirden çok bilmece sayılabilir bu dörtlük.

265. Şonagon İmparatoriçenin ellerini, giysilerinin kollarıyla örtülü oldukları için göremiyor. Heian kaftanlarının uzun kolları kışın bir çeşit manşon görevi görürdü.

266. Odamdan sorumlu hanım: Aynı odalarda ya da farklı bir dizi odada kalan İmparatoriçenin genç nedimelerinden sorumlu nedimeler.

267. Şen: Çin'de, mangal yapımında da kullanılan bir çeşit kokulu ağacın yetiştirilip Japonya'ya ihraç edildiği bir bölge.

268. İmparatoriçe ve kardeşi not 260'ta geçen şiire gönderme yapıyorlar.

269. Not 60. Heian dönemi Japonyası'nda, hapşırmanın Batı'da da olduğu gibi birçok anlamı vardı, buna ek olarak biri hapşırırsa ondan önce son konuşan kişinin sözünün yalan olduğu düşünülüyordu.

270. Şiki, büyücülerin bir lanet büyüü yapmak istedikleri zaman yakardıkları, dua ettikleri iblis. Şonagon burada birinin böyle bir zamanda hapşırmasının böyle bir gücün işi olabileceğini ima ediyor.

271. Bkz. not 269. Herkes ona iyi şanslar dilediği için halinden memnun görünüyor. Geç Heian döneminin şairi Kenşo şöyle der: "Hapşırık tam anlamıyla uğursuzluk getiren bir şeydir. Eğer biri Yılbaşı'nda hapşırırsa, herkes ona iyi şanslar diler." Şonagon'un zamanında bu gelenek yılın tümüne yayılmış gibi görünüyor. Şonagon'un hapşırıklardan hoşlanmamasıyla ilgili olarak bkz. s. 60.

272. Gizli Uyak: Soylular arasında popüler bir oyun; oyunculardan biri eski bir Çin şiirindeki bir karakteri gizlerdi. Bağlam, ritm vb. özelliklerden gizli karakteri ilk tahmin eden oyuncu oyunu kazanırdı.

273. Bkz. not 248, 249. *Go* tahtasının büyük oluşu dolayısıyla ve taşlar oynandıktan sonra başka bir yere taşınamayacaklarından, oyunun başlangıç aşamalarında birçok değişik cephe açılabilir. Tahtanın belli bir yerinde yeterince ilerleyemediğini düşünen bir oyuncu başka bir alanla ilgilenebilir. Burada oyuncu hoş bir sürprizle karşılaşır ve rakibinin bu yeni alanda görüldüğünden de zayıf durumda olduğunu fark ediyor. Rakibi bir pozisyonun değerini ve korunabilirliğini belirleyen "gözleri" yani alanları elde edememiştir. Bu durumda hırslı oyuncu çok sayıda taşı kazanmayı başarır. Eğer daha çekingen bir oyun oynasa ve tahtadaki ilk oyun bölgesinde kalsaydı, belki de bu fırsatı bulamayacaktı.

Go oyununda da satrançta olduğu gibi "hırslı" oyuncu, güçlü bir pozisyon oluşturmaya çalışmak yerine rakibinin taşlarını tutsak etmeye çalışan oyuncudur.

274. Saray Vaizi: Saray Hatipliği görevinde olan ve kutsal metinlerin okunması, Budist heykellere vb. armağanların sunulması işini yerine getirirlerdi. Sık sık gece nöbeti tuttuklarından, saraydaki soylu kadınlarla bağlantı kurabilirlerdi.

275. Astarlı giysiler yağmur mevsimlerinde giyilirdi ve sonra sıcak yaz ayları boyunca kaldırılırdı. Yaz ilerledikçe, hava öylesine boğucu bir hale gelirdi ki astarsız ipekten yapılan giysiler bile fazla gelmeye başlardı. Sonra ansızın soğuk, yağmurla karışık bir rüzgâr esmeye başlardı ve insanlar ipek giysilerinin üstüne astarlı giysilerini almaya mecbur olurlardı. Bu gibi birbirine uymayan bileşimler Şonagon'un hayal gücünü sıklıkla harekete geçiriyordu.

276. Heian döneminde insanlar, korktuklarında değil de bir şeyden çok etkilendiklerinde tüyleri diken diken olurdu (krş. s. 258).

277. Kamo'daki özel bayram Kırağı ayında, kışın en soğuk olduğu zamanlarda yapılırdı.

Özel Bayramda katılımcıların başlarına taktıkları çiçekler (morsalkım kraliyet temsilcileri için, kiraz çiçekleri ya da sarı güller dansçılar ve müzisyenler içindi) yapaydı.

278. Kural olarak Kamo tören alayında dansı takip eden delegeler İmparatorluk Muhafızları arasından seçiliyordu, fakat bu sefer taşra valileri erişmiş bu şerefe. Şonagon'un bu görevlileri küçük görmesi o dönem yaygın olan tavırların tipik bir örneğidir; kendi babasının bu sınıftan olması bile bu küçümsemeyi azaltmaz.

279. Saray Hizmetkârları Odası: Merkezi İşler Nezaretine bağlı Oda (Ek 2). İmparatora Sarayda ve İmparatorluk Tören Alayı'nda hizmet et-

mekle görevli Saray Hizmetkârlarına aitti. Yönetici yardımcılarını Altıncı Kademe'den ast görevlilerdi.

280. Bkz. s. 84.

281. Kamo Bayramı'nda Başrahibenin sarayında özel bir ziyafet düzenlenmişti. Şeref misafirleri İmparatorun kanından olan prensler ve Naip gibi yüksek rütbeli memurlardı; ek olarak birkaç beyefendi de "fazladan misafir" olarak çağırılmışlardı.

282. Adam bir aşk şiirine gönderme yapıyor:

Zirveye saçılmış tüylü tüylü bulutlar,
Dağlardan gelen rüzgârla uzaklara dağılırlar –
Eminim onlarınki gibi büsbütün soğuk değildir yüreğin.

283. Şonagon, hem erkekler, hem de kadınlar için küçük gözler öngören geleneksel güzellik anlayışından ayrılıyor.

284. Büyük kış kirazları oyuncak ya da taşbebek olarak kullanılmış.

285. "Çitin öte yanı"ndan kasıt, "dışarı"dır. Bu ifade şu şiirden gelmektedir:

Boynunu çitin öte yanından uzatan küçük tay
Nasıl ulaşamazsa buğdaya
Ben de erişemiyorum
Gönlümün sultanına.

Bu şiirle, metinde geçen çörek arasındaki bağlantıyı sağlayan sözcük "buğday"dır.

İmparatoriçenin şiiri örtük anlamlarla yüklüdür. "Çiçek kelebek peşinde" koşmak, "bayram kutlaması yapmak" demektir. Sadako, muhtemelen, Süsen Bayramı'nın kutlandığı o gün, bütün diğer kadınlar kutlamalar için hazırlık yapmakla meşgulken, hanımefendisinin melankolik ruh halini bir tek –kendisine "çitin öte yanından" basit bir yeşil buğday çöreği sunan– Şonagon'un anladığını ima etmektedir. Söz konusu dönemde İmparatoriçe Sadako, Akiko'nun Çugu rütbesine yükseltilmiş olması ve Miçinaga hizbinin gittikçe şiddetlenen muhalefeti nedeniyle zor günler geçirmekteydi.

286. Yamato'daki (Şiki) Miva Dağı'nın eteğinde bulunan Miva Tapınağı, girişindeki sedir ağacıyla meşhurdu.

287. Aridoşi efsanesi bugünkü halini muhtemelen sekizinci yüzyılda almıştır, ancak bu efsane pek çok eski geleneğin karışımından oluşmuştur. *Samyukta-Ratna-Pitaka Sutra*'nın Birinci Bölümü olan "Mücevher Koleksiyonu'nun Sutrasi"nda yaşlıların sürgün edilmesinden söz

edilir, ayrıca kütük ve iki yılanla ilgili hikâyeler de anlatılır. Mücevher ve karıncalarla ilgili bölüm ise Sung döneminde derlenmiş olan bir Çin Budist metninde yer alır; ancak hikâyenin bu metindeki versiyonunda, mücevherin yedi değil dokuz kıvrımı vardır. Kralın (genellikle üç tane) problemle yabancı bir devletteki zekâ seviyesini ölçtüğü hikâye, Han derlemesi *Çan kuo ts'e*, yani Savaşan Devletlerin Entrikaları'nda ve Japon vakayinamesi *Bidatsu Tenno Ki*'de anlatılan eski bir hikâyedir.

Efsanenin bütünü, kahramanın İç Saray Muhafızlarının Orta Kumandanı olmasıyla güncelleştirilmiş ve Japonlaştırılmıştır. Kumandanın babasından gelme dindarlığı onu tipik bir Konfüçyüsçü kahraman haline getirir ve 164. bölümde anlatılan subayla arasında dikkat çekiçi bir fark yaratır.

288. Bıçakla ya da bunun gibi bir şeyle: Şonagon bir kez daha tarımla ilgili konulara aşina olmadığını belli etmekte. Belli ki tırpanı kastediyor.
289. Bu kısım 63. bölümün son paragrafına neredeyse tıpatıp benzemektedir; ancak Şonagon burada durumun yarattığı mahcubiyetten çok vefasız damadın terk ettiği eşine üzülüp üzülmediğiyle ilgileniyor.
290. Eşyaya eş bulma oyunu: Bu oyunlarda kullanılan "eşya" arasında çiçekler, kökler, deniz kabukları, kuşlar, böcekler, yelpazeler ve resimler vardır.
291. İmparatoriçe şu *Kokin Şu* şiirine değiniyor:

Kalbim avunmuyor
Parıldayan ayı seyrederken
Saraşına'nın Obasute Dağı üzerinde.

İmparatoriçe Şonagon'un çok kolay teselli olduğunu ima ediyor ve onu Saraşına'da ayı seyrederken avuntu bulamayan şairle karşılaştırıyor. Diğer hanımlar Şonagon'un dünyadan bıkmışlığını giderme yolunun çok kolay olduğu fikrini dile getiriyor; sıkıntıyı savuşturmak için dua etme yöntemi genelde Budist rahiplere pahalı hediyeler sunmayı da gerektiriyordu.

292. Uzun Ömür Sutrasi: Kişisel dertleri savuşturmak ve uzun bir ömür elde etmek için sıkça okunan ya da kopyalanan kısa bir sutra. İmparatoriçenin özellikle bu sutraya değinmesinin nedeni, (a) Şonagon'un daha fazla yaşayamayacağı hissi, (b) nedimelerin dertleri savuşturmak için edilen duayla ilgili yorumlarıdır. Kâğıdın kötü kalite olduğunun söylenmesi, elbette, "Lütfen fakirhaneme buyurun," türünden alçak gönüllülük sınıfına girmektedir.

293. Şonagon bir parça iyi kâğıt görünenin dünyaya biraz daha katlanması-
na yardımcı olacağı şeklindeki sözlerine gönderme yapıyor. Turna
Uzakdoğu'da yaygın bir uzun ömür simgesidir ve çok sayıda Japon şi-
iri onun bin yıllık ömrüne değinir.
294. *Soşi* (not derlemesi): Çeşitli notların, izlenimlerin, kısa hikâyelerin
vb. derlemesi. Şonagon'un *Yastikname*'si (*Makura no Soşi*) Heian dö-
neminden günümüze kalmış tek örnektir. Şonagon bu kâğıdı İmpara-
toriceden 185. bölümde bahsedilen defterlerden çok sonra almış, ayrı-
ca bu sıralarda *Yastikname*'yi yazmaya çoktan başlamış olmalıdır.
295. Bu bölümde, 994'te, yani Naip Miçitaka'nın ölümünden bir yıl önce, o
ve ailesi güç ve ihtişamlarının doruğunda iken (Ek 5) yaşanan olaylar
anlatılıyor. Sutra Adakları için bkz. 72. not. Tam Metin, Gotama Bu-
da'nın açıklamalarını içeren bütün sutraların yorumlu derlemesidir.
Bu derleme ilk başta 5084 ciltti, ama sonra toplam 8534 cilde ulaştı.
Bu büyük derlemenin kopyalanması ve okunması hiç şüphesiz baş-
kentte büyük bir olaydı. Şakuzen Tapınağı, bizzat Miçitaka tarafın-
dan, babasının yaptırdığı Hoko Sarayı'nın içinde dört yıl önce kurul-
muştu. *Yastikname*'nin en uzun bölümü olan bu bölümün sadece kü-
çük bir kısmı dini törenle ilgilidir; Şonagon gerçekte başka şeylerle il-
gilileniyordu.
296. İkinci Mıntıkadaki Saray: İmparatoriçe Sadako İmparatorluk Sara-
yı'ndan ayrıldığında çoğunlukla bu sarayda kalırdı. Saray Şakuzen Ta-
pınağı'na (Ek 3c) çok yakındı ve bu nedenle sözü edilen törene katıl-
mak için çok uygundu.
297. Kiraz ağaçları genellikle ay takvimine göre Çamaşır Serme ayında çi-
çek açar; erik çiçekleri bir ay kadar önce açar. Ağaçları yapma kâğıt
çiçeklerle donatma şeklindeki çirkin gelenek Şonagon'un zamanında
bile iyice kökleşmişti. Şonagon genel müşkülpesentliğine rağmen, bu
geleneğe en ufak bir itirazı yoktur.
298. Yazarı bilinmeyen bir ayrılık şiirinden:
- Hüzünle izledim
Veda etmek zorunda kalmış
Gözü yaşlı âşıklar gibi,
Çiyle ıslanmış kiraz çiçeklerini
299. Minamoto no Kanczumi bir şair ve eyalet valisi idi. Bu mısralar onun
günümüze kadar kalan çalışmaları arasında yoktur. Ancak Sosei adlı
bir rahibin söz konusu sözleri içeren bir şiiri vardır:

Ne derse desin
Bu dağın bekçisi
Koparacağım Takasago'nun Onoe Dağında
Açan bu kiraz çiçeklerinden bir demet
Sonra takacağım başıma bunlardan bir çelenk

Ya Şonagon yazarları karıştırdı ya da Kanezumi'nin günümüze kal-
mayan ve Sosei'ninkine benzeyen bir şiiri var.

300. Muhtemelen Hitamaro'nun "hem yağmur hem gözyaşlarım oluk oluk
aktı" mısrasını içeren şiirine bir gönderme. Ama İmparatoriçenin ifa-
desi oldukça sıradan ve muhtemelen herhangi bir özel şiire gönderme-
de bulunmuyordur. Bu ister bir alıntı olsun, ister olmasın, İmparatori-
çe babasının yağmurun ıslattığı çiçeklerin toplanmasını istemesinin
nedenini anladığını ustaca belirtmektedir.

301. Burada *asagao* ile bir sözcük oyunu yapıyor Şonagon. (i) Sabah yüzü,
yani bir insanın sabah kalktığı zamanki darınadağınık görüşünü, (ii)
"sabah yüzü", yani vahşi ebegümeci çiçeği. Şimdi güneş yükseldiği
için, Şonagon'un daha yeni kalkmış gibi görünmesi "mevsimsiz" ola-
caktır; Çamaşır Serme ayında yabani ebegümeci çiçek açmaz (mevsi-
mi değildir).

302. Onuncu yüzyılda Japonya'da birisinin yalan söylediğini ileri sürmek,
kişinin itibarına Batı'dakinden çok daha az zarar veriyordu ve genel-
likle bir suçlamadan çok bir şaka olarak görülüyordu.

303. İmparatoriçe, Tsurayuki'nin şu şiirine göndermede bulunuyor:

Artık vakti geldi
Tepelerdeki pirinç tarlalarını sürmenin
Ah, gücenme rüzgâra
Saçtı diye çiçekleri (uzaklara ve daha aşağılara).

İmparatoriçe Sadako, şiirin ilk iki satırını küçük bir değişiklikle
alıntılayarak, asıl suçlunun kim olduğunu çok iyi bilen Şonagon'un çi-
çekleri topladı diye rüzgârı suçlamaması gerektiğini söylüyor.

304. "Basit söz", Çince veya Japonca külliyattan herhangi bir alıntı içermeyen bir konuşma cümlesine işaret eder.

305. İmparatoriçe Po Çü-İ'den alıntı yapıyor:

Uzun Gece ayında azıtır batı rüzgârı;
Soğuk mehtabın altında açar buz çiçekleri
Efendimi düşündüğümde uzar sanki bahar günleri.
Bir gecede dokuz kez yükselir ona ruhum.

Çamaşır Serine ayında bastırır doğu rüzgârı,
Silkeler çiçekleri tek çıplak özleri kalana kadar.
Efendiini düşündüğümde ağır geçer bahar günleri.
Bir gecede dokuz kez atar ona yüreğim.

Sadako Şonagon'a efendisini (yani kendisini) özleyip özlemediğini soruyor; Şonagon özlediği cevabını veriyor ("Yüreğimin bir gecede dokuz kez size doğru yükseldiğini hissediyorum") ve yakmda döneceğini ima eder.

306. Bu sahnede Şonagon bir "flashback" yapıp 249. sayfada bahsedilen intikal sırasında ve hemen sonrasında olanlara dönüyor; anlatı kronolojik sırayı izleseydi, bu sahne elbette kiraz çiçekleri hikâyesinden önce gelecekti.
307. Sabahın dördü gibi. Bkz. Ek 1.
308. Fujivara no Koreçika ve kardeşi Takaie.
309. "Yasak renkler" koyu eflatun/mor gibi sadece İmparator ailesinin veya Yüksek Saray Soyluları'nın giyebileceği renklerdi. Açık mor/eflatun ve üzüm moru yasak renkler arasında değildi. Yamanoi'nin Saray Hizmetçilerinden birini bir erkek adıyla anması şakadan ibarettir.
310. Soğan çiçeği süslemeleri: imparatorluk tahtirevanının çatısındaki soğan biçiminde metal süslemeler. Soğan, uzun süre yaşayan çiçeklerinden dolayı uğurlu sayılan bir desendi.
311. Hanımlar özellikle seyahat ederken bozulmasın diye uzun saçlarını ceketlerinin içine sokarlardı, fakat arabanın sarsıntısı saçlarını dağıtırdı.
312. Bu isimde genç bir Fujivara beyefendisi olduğu düşünülebilir. Kadınlara düşkün olmakla ünlü biri olabilir; bu da Şonagon ve beraberindekileri arabalarından gizlice indirme gereksinimini açıklar.
313. Filgözü ipeği: İnce sırina ve sim desenlerle süslenmiş Çin ipeği.
314. Saray Vekilharcı: Burada ilerde İmparatoriçe Sadako'nun en büyük siyasi düşmanı olacak Fujivara no Miçinaga'dan söz ediyor.
315. Bu pasaj, Saraydaki hanımlar arasında yaygın olan kıskançlık türüne iyi bir örnek teşkil eder. Hepsi de İmparatoriçenin lütufları için yarışır ve bu yüzden de onun Şonagon'a gösterdiği özel ilgiye sinirlenirlerdi. İmparatoriçe, Saişo'ya beyefendilerin salonunda neler olup bittiğine bakmaya gitmesini söylediğinde Saişo, hanımının onun hasırdaki yerine Şonagon'u geçirmeye niyetlendiğini fark ediyor. Sözünü sakınmadan hasırda üç kişilik yer olduğunu söylüyor (yani kendisi, Çuna-

gon ve Şonagon). Sadako'nun "Peki o zaman," deyişi, "Pekâlâ, o kadar çok istiyorsan sen de olduğun yerde kalabilirsin," demenin kısa yoludur. Ardından Şonagon'dan hasırda kendi yanına oturmasını rica ediyor. Bu durum, töreni çok iyi izleyemedikleri daha aşağıdaki yerlerde oturan diğer nedimelerden bazılarının canını sıkıyor ve hınçlarını toplumsal mevkii Saişo ve Çunagon'dan daha aşağı olan Şonagon'a çamur atarak çıkarıyorlar. Evvela, içlerinden biri onu bazı özel kutlamalarda tercih edilse bile normalde İmparatorun huzuruna çıkmasına izin verilmeyen ayakçı oğlana benzetiyor. Kıskançlık içindeki başka bir hanım İmparatoriçenin Şonagon'a olan düşkünlüğüne rağmen onun Saişo Hanım karşısındaki toplumsal mevkiinin efendisinden daha aşağı olan bir hizmetkârınkiyle aynı olduğunu ima ederek Şonagon'u bir atlı refakatçiye benzetiyor. Burada Saişo'nun babası Atsusu-ke'nin Sağ Kol Seyisbaşı olmasına gönderme yapılıyor. Şonagon bu çekiştirmelerin keyfini bozmasını akıllıca engelliyor.

316. Bu gün, Miçitaka'nın hayatındaki en önemli günlerden biridir ve kadınların resmi kıyafetleri içinde rahat olmadıkları gibi şikâyetlerle hatırasının bozulmasını istemez.

317. Jizo, Japonya'daki sayısız heykelinde kafası tıraşlı, cüppeli ve eli tespihli bir Budist rahip olarak tasvir edilir. Ryuen İmparatoriçenin erkek kardeşiydi, bu yüzden nedimeler arasında bulunabiliyordu. Yüksek dini konumuna rağmen daha on beş yaşındaydı.

318. Eski bir aşk şiirine gönderme:

Yanı başında olsa da
Çika tuz ocakları,
Tuzun tadına hasret hâlâ insanlar
Miçinoku'nun topraklarında.

Burada Çika sözcüğünün çift anlamlılığıyla oyun yapılıyor; Çika: (i) yer adı, (ii) yakın. Şiir, birbirlerine yakın oldukları halde (törende bulunan İmparatoriçe Sadako ve Ana İmparatoriçe gibi) buluşamayan insanların durumuna uygun düşüyor.

319. Karma: Budizm ve Hinduizmde insanın iyi veya kötü kaderinin dünyaya daha önce gelişinde yaptığı iyi veya kötü hareketlerin sonucu olduğunu savunan öğretisi. Önceki gün yağmur yağmış olsaydı, törenin büyük bir bölümü mahvolacaktı. Miçitaka, hava konusunda şansının yaver gitmesini önceki hayatlarındaki erdemlerinin toplamına yoruyor.

320. Yaklaşık olarak geceyarısı saatleri

321. İmparator İçiyo çok iyi *ryuteki* çalışıyordu.

322. Hyobu: Savaş Nezaretî. Babası, erkek kardeşi veya yakın akrabalarından biri Savaş Nezaretî'nde görevliymiş anlaşılan. Bu nedenle hanımın soyadının tamamı Taira no Hyubu gibi bir şey olmalıydı, ama diğer hanımlar onun daha alt seviyelerden bir aileye ait olması muhtemel özgün aile ismini kullanarak onunla dalga geçiyorlardı.
323. Bu sıradışı bir durumdu. Saraydaki hanımların çoğunun ismi yakından ilişkide olduğu makam, rütbe, vilayet, vb. (örneğin Şikibu, Uma, Sammi, Naişi, İzumi, Sagami, İse) ile alakalı bir ibare taşırdı veya Murasaki ve Sei gibi takma isimleri ya da Yoşiko ve Akiko gibi şahıs isimlerini alırlardı.
324. Şonagon cilveli bir edayla kendinden söz ediyor.
325. Bkz. 68. not.
326. *Komano no Monogatari* günümüze ulaşamadığından hakkında hiçbir şey bilmiyoruz.
327. Şu şiirden:
- Artık karanlık gece
Seçemiyor yolu gözüm
Giderken doğduğum kasabaya.
Yine de sürüyorum kaygısızca
Geçmişti atım bu yoldan daha önce
328. Şonagon onuncu yüzyılın sonlarına doğru yazılmış dört yapraklı bir romans olan (yazarı bilinmiyor) "Aşağıdaki Odanın Öyküsü"ndeki *Oçikubo Monogatari*'den söz ediyor; burada üvey annesinin kötü muamelelerine maruz kalan, ama sonunda öykünün kahramanı Sakon no Şoşo tarafından kurtarılan talihsiz bir genç kadın anlatılır.
329. Kısa yeşil kaftan: Altıncı Kademe'den olanların giydiği kaftan. Şonagon prensip olarak Beşinci Kademe'den aşağısından gelen erkek ziyaretçileri kabul etmezdi.
330. Heian standartlarına göre bile bayağı veciz bir ifadedir bu. Yine de Sarayın herhangi bir zeki üyesi anlamım hemen kavrayacaktır: "Özel olarak söyleyecek hiçbir şey yok, bu ay ışığının keyfini nasıl çıkardığını sormaktan gayri."
331. İngilizce çeviride bu mısranın kaynağının belli olmadığı söylenmesine rağmen, Almanca çevirmen şu şiiri aktarıyor:
- Nasıl ki Yado'nun verimli topraklarında
Sürekli çoğalıyorsa sular yağınurda
Sevgin de öyle çoğalıyor, yüreğimde

332. Gökgürültüsü Muhafızları: İç Saray Muhafızları'nın bir diğer adı. Şiddetli fırtınalar çıktığında, İç Saray Karargâhı'nın üyeleri ok ve yayla silahlanıp Sarayın seçkin sakinlerini korumak için Seiryō ve Şişin saraylarında nöbet tutarlardı, Gökgürültüsü Muhafızları ismi buradan gelmektedir.
333. "İmparatorluk Sarayı'na gitmek" veya "Kışlaya geri dönmek" anlamındadır.
334. "Kar, Hsiang-lu zirvesinde nasıl acaba?": İmparatoriçe Po Çü-İ'nin ünlü nusralarına gönderme yapar.

Güneş yükseldi ama ben yatakta pinekliyorum;
Kuledeki küçük odamda bürünmüşüm kat kat yorgana, soğuğu hissetmiyorum;
Yastığıma dayanmış, İ-ay tapınağının çanı çalsın diye bekliyorum;
Perdeyi çekip Hsiang-lu zirvesindeki karı seyrediyorum...

Bu şiir, Heian döneminde Kyo'da pek çok kişi tarafından biliniyordu. Sugavara no Miçizane bu şiirin üslubunu taklit eden şiirler kaleme almıştı ve Şonagon'un belirttiği gibi söz konusu şiir Japoncaya defalarca tercüme edilmişti.

335. Şonagon göze hiç de hoş görünmeyen söğüt ağacının yapraklarını insan kaşlarına benzetiyor (*mayu*). *Mayu* koza anlamı da taşır, ayrıca söğütün tüylü tomurcukları ile kozalar arasında üstü kapalı bir karşılaştırma da yapılıyor, bu dörtlük Şonagon'un pek çok diğer manzumesi gibi şiirsel olmaktan çok zekicedir.
336. İmparatoriçe için son iki güne katlanmak çok zor olmuştur. Şonagon onun hizmetine girmeden önceki o uzun dönem boyunca yaşamayı nasıl başarabildiğine hayret etmektedir. Saraydaki hanımlar arasında bu türden romantik şiir alışverişleri yapılması tamamen geleneksel bir şeydi ve lezbiyen ilişki işareti olarak ele alınmamalıdır.
337. "Bulutların üzerinde yaşayan" tabii ki İmparatoriçeye bir göndermedir. Sarayın yüksek düzey üyeleri de "bulutların üzerindeki insanlar" olarak tanınırdı.
338. Bu, büyük olasılıkla Fukakusa no Şoşo'ya bir göndermedir. Fukakusa, dokuzuncu yüzyılda ünlü, güzel kadın şair Ono no Komaçi'ye âşık olur, ama şair ona ancak evinin kapısında yüz gece geçirdikten sonra güvенеbileceğini ve aşkını kabul edebileceğini söyler. Kumandan Fukakusa hemen hemen testi geçmek üzeredir ancak doksan dokuzuncu gece ölür, dolayısıyla Komaçi'yi de elde edemez. Huzur bulmayan rıhu ünlü bir No oyunu olan *Kayoi Komaçi*'de şaire işkence etmek üzere geri döner.

Şonagon, Saray çevrelerinde çok yaygın olan samimiyetsiz bir abartı içinde, tapındığı kişiden (İmparatoriçeden) uzakta son gecesini geçirmeyi başaramayacağını ifade eder.

339. Çünkü, der ünlü bir uzman, Şonagon'un cevaben yazdığı şiir, İmparatoriçenin duygularından çok kendi mutsuz hisleriyle ilgilidir.
340. Nilüfer yaprağı sunidir, tıpkı s. 262'dekiler gibi. Büyük olasılıkla Şonagon bu çiçeği, Budist çiçek saçma ayini için kullanılan çiçeklerin arasından seçmişti. Hem kırmızı hem mor, güneşin batışıyla ilişkilendirilir ve bu nedenle de akşam şiirleri için uygundur. Şonagon'un cevap olarak ne yazdığını belirtmemesi yazdığından pek de gurur duymadığını düşündürüyor.
341. Bu imge zannedilebileceği kadar özgün değildir: Bambu yapraklarından oyuncak kayık yapanlar Japon çocuklardır.
342. Çok eski zamanlardan beri Japonlar, kadın dalgıçlar kullanmışlardır, bunun nedeni kısmen soluklarını erkeklere oranla daha fazla tutabilmeleri, kısmen de soğuğa daha dirençli olmalarıdır.
343. Domei güzel sutra okuması ve şiirdeki yeteneğiyle tanınıyordu. Bu şiirde bir kelime oyunu yapılmış olabilir, zira *bon* kelimesi hem Ölüler Bayramı hem de yaşlı çiftin suyun üzerine düştüklerinde çıkan ses için kullanılmıştır.
344. Öküz Vaktinin dördüncü çeyreği sabaha karşı 3.30'da başlardı.
345. Miyako no Yoşika'dan bir şiir (d. 879):

Başkümesçi günün gelişini haber verdiğinde
Ferasetli hükümdar uykusundan uyanır
Geceleyin Fu çanı çaldığında
Sesi göğün karanlığına yayılır.

"Başkümesçi", kurban edilecek olan tavukların dağıtımından sorumlu olan görevliydi; giydiği başlık bir horoz ibiği ile süslenmişti. Tüm resmi törenler için şafağı ve törenin başlama saatini anons ederdi. Bu mısralarda, sorumluluğun bilincinde olan İmparatorun günün doğduğu duyurusunu duyduktan hemen sonra yatakta zaman öldürmek yerine kalkıp devlet işleriyle meşgul olmaya başlamasına atıfta bulunmaktadır.

346. Saray Başterzisi için bkz. not 144. Başrahip, İmparatoriçe Sadako'nun erkek kardeşi Ryuen'dir. Heian döneminde bakıcılara çoğunlukla Ma-ma adı verilirdi.

347. Özgün Japonca metinde de kaba olan bu ifade, konuşan kişinin sosyal statüsünün düşük olduğunu belirtmektedir. Yalnızcıl yengeç, kendi vücudu yumuşak ve korunmasız olduğu için başka hayvanların boş kabuğuna yerleşen bir yengeç türüdür.

348. Şonagon'un şiiri, kelime oyunları ile dolu bir bilmecedir ve içinde geçen çift anlamları bilmeyen biri için son derece anlaşılabilir. Şiiri alan zavallı adam, kelimeleri okuyabilmiş olsa bile anlama şansı çok düşüktür.

İkinci bir anlam seti kullanarak hemen durumla ilgili olan aşağıdaki çeviriyi elde ediyoruz:

İlkbahar güneşi güçlü bile olsa
Kuru otları yakacak kadar,
Sizinki gibi bir evin odası bile
Dayanabilir sıcağına.

349. Kayıt fişi: İnsanlara verilecek olan pirinç miktarını veya diğer sadakaları kaydetmek için kullanılan dar bir kâğıt veya etiket şeridi. Şonagon zamanında süslü kayıt fişleri, saray çevrelerinde şiir yazmak için de kullanılırdı. Bu bölümdeki fakir adam belli ki Şonagon'un kâğıda yardım olarak alacağı pirinç miktarını yazdığını düşünmektedir; bunun yerine tüm eline geçen, anlamasının bile imkânsız olduğu hissiz, alaycı bir şiir olur. Yüksek tabakadakilerin alt tabakalara karşı takındığı tavrın gayet nahoş örneklerinden birini görüyoruz burada.

350. *Yastikname*'deki pek çok bölüm gibi bu da, olası bir hikâye ya da romanın karakter eskizi gibi görünüyor. Öte yandan, Şonagon gerçek bir kişiyi de tasvir ediyor olabilir.

Kötü üvey anne izleği, Heian kurnaca edebiyatında yaygındı, ancak bahtsız üvey evlat genellikle bir kız olurdu.

351. Tahtırevanla seyahat ederken insanlar, bir yanda geniş, yerlere kadar sarkan bir kolu olan diğer yanda normal genişlikte bir kolu olan genellikle asimetric kaftanlar giyerlerdi, böylece geniş kolları, dikkat çekici bir şekilde peşleri sıra yerde sürüklenirdi.

Okura, İmparatorluk Sarayı'ndaki sıradan kaftanların bile geniş ve ağır kolları olduğunu hatırlatalım; Şonagon'un bu bölümde atıfta bulunduğu iyice geniş kollar ise aşırı ölçüde hantal ve biçimsiz olmalı.

352. Bunlar, Heian döneminde kadın güzelliğinin standart özellikleriydi.

353. Normalde çorba ve sebze pirinçle birlikte yeniliyordu; yemeklerin hepsini ayrı ayrı yemek ve bu kadar hızlı bitirmek son derece kaba bir hareket sayılıyordu.

354. Hitamaro'nun bir şiirinden:

Tek sen gelip yanımda kalsan,
Uzun Gece ayı boyunca
Gün ağarırken gökte oyalanan ay gibi
Lüzum mu kalır kendimi böyle perişan etmeme?

355. Bu bölüm, zarif bir konağın kadınlar bölümünde bir yaz akşamını betimlemektedir. *Kiço*'nun arkasındaki kadın, evin hanımıdır, ziyaretçi de büyük olasılıkla sevgilisidir.

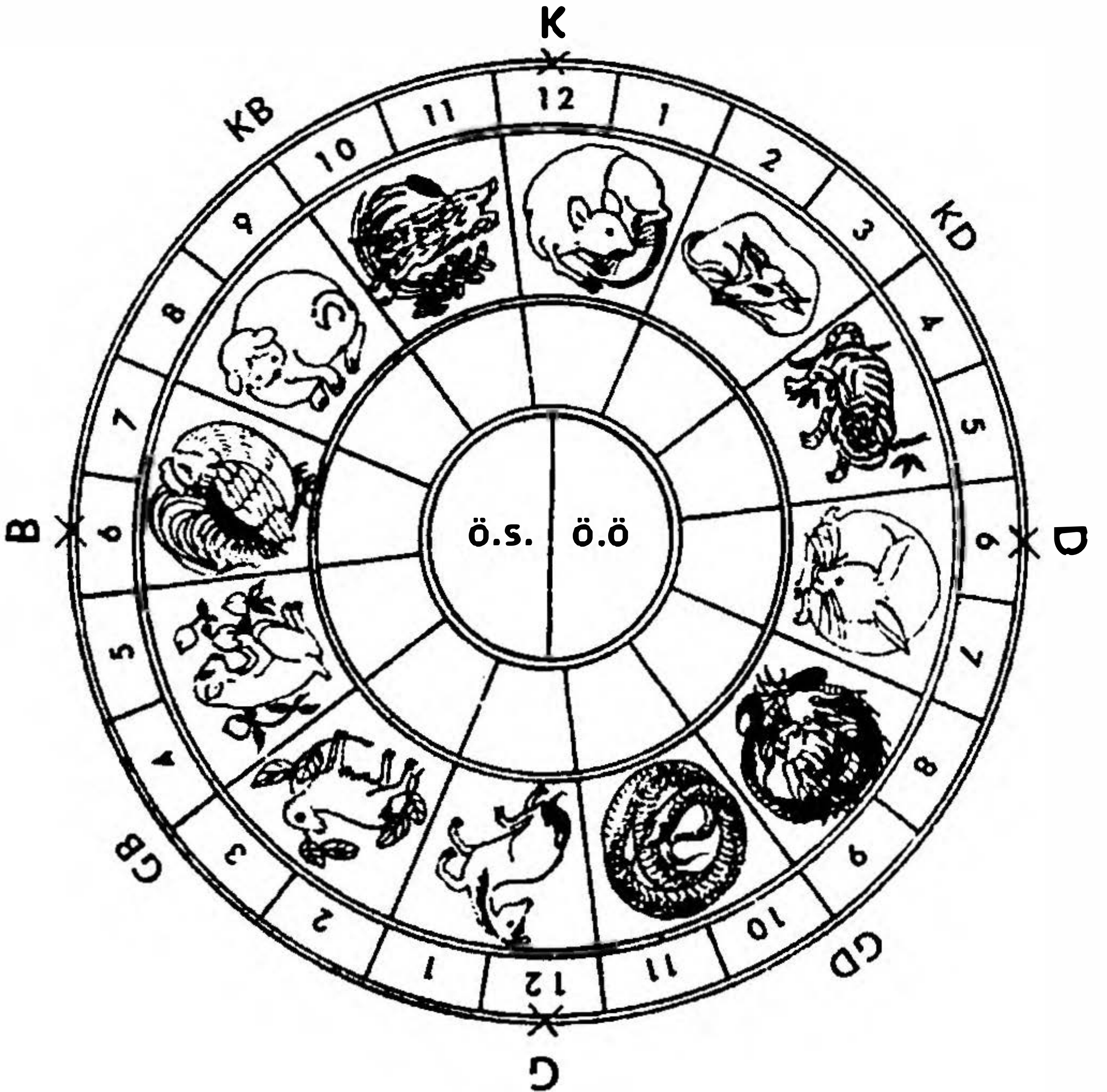
356. Japonya'da Budizme özgü inanç ve pratiklerle Şintoculuğa özgü olanlar iç içe geçmişti. Ama Heian döneminde bu eklektiklik o kadar aşırı bir hal almıştı ki Budist rahipler kendi dinleriyle hiçbir ilgisi olmayan arındırına gibi ayinler de yapar olmuştu. Şonagon'un bahsettiği kâğıt başlık, başın ön tarafına yerleştirilip arkadan bir iple bağlanan üçgen bir şapkaydı. Şinto rahiplerinin, cin çıkarıcıların vs. giydiği bu şapkaları, başları tamamen tıraş edilmiş olan Budist rahipleri normalde takmazlardı. Ama esasen Budizmle alakası olmayan arındırına gibi ayinleri yaparken bu şapkaları da takıyorlar, bu da bir Katolik papazının sihirbaz şapkasıyla ayin yapması gibi çirkin, uyumsuz bir etki yaratıyordu.

EKLER

Ek 1

TAKVİM

Geleneksel Japon takvimi, bizim bugüne kadar kullandığımız takvimlerin hepsinden çok daha karmaşıktı. Ayrıca *yin-yang* ve onunla bağlantılı düşünceler nedeniyle, bu takvim o dönemde yaşayan insanların günlük yaşamında, birçok Aziz Günü'nü, tarihi her yıl değişen dini günleri ve başka dinsel ayinleri kapsayan ortaçağdaki Avrupa takviminden bile daha önemli bir rol oynuyordu.

Yüksek düzeyde devlet yetkililerinin atanmasından, tımak kesmek gibi basit işlere kadar uzanan Heian etkinliklerini yöneten takvimi mümkün olduğunca açık bir biçimde açıklamak için tarihlerin, zamanın ve yönlerin temelini oluşturan Çin Zodyak takvimiyle işe başlamak gerekir. Nanae Momiyama tarafından çizilen aşağıdaki diyagram, dıştan içe doğru şu bilgileri vermektedir: (i) pusula yönleri, (ii) gündüz ve gece saatleri (geceyarısı en üstte, öğle saatleri aşağıda olmak üzere), (iii) her biri bir vakte, yani Batı ölçüleriyle iki saate denk gelen on iki "dilim".

Bir tarihi belirtmek için Japonlar normalde iki serinin bileşimini kullanıyorlardı. Bu da altmış günlük ya da altmış yıllık bir döngü oluşturunuyordu, çünkü altmış hem ona, hem de on ikiye bölünebilen ilk sayıydı. İlk seri, diyagramda gösterilen Zodyak'ın on iki burcundan oluşuyordu. "Dilimler" adıyla da bilinen söz konusu burçlar şunlardı: (i) fare, (ii) öküz, (iii) kaplan, (iv) tavşan, (v) ejderha, (vi) yılan, (vii) at, (viii) koç, (ix) maymun, (x) kuş, (xi) köpek, (xii) domuz. Bunlar (a) zamanı (örneğin Yılan Vaktini – sabah 10'dan geceyarısına kadar), (b) yönü (örneğin Ejderha-Yılan – güneydoğu), (c) ayın gününü (örneğin Yılan'ın İlk Günü), (d) yılı gösteriyordu (örneğin Yılan Yılı – altmış yıllık bir döngünün altıncı yılı). Günümüzde Zodyak yalnızca yılları belirlemekte kullanılıyor: 1969 Kuş Yılıdır, 1970 Köpek Yılı, vb.

İkinci seri on "gök ailesi" içeriyordu, bunlar beş elementin her birinin "ağabey" ve "küçük [erkek] kardeş" olarak iki parçaya ayrılmasıyla elde ediliyordu. "Dilimler" ve "gök aileleri" temel altmışlık döngüyü oluşturmak üzere birleştiriliyordu (bkz. yan sayfa).

Örneğin bir ay, altmışlık döngünün on beşinci gününde başlıyorsa, o ayın üçüncü günü şöyle belirlenecekti: (i) Ejderha'nın (ilk) Günü, (ii) Ağabey Metal'in (ilk) Günü, (iii) (i) ile (ii)'nin bileşkesi. Herhangi bir ayda on iki "dilim"den birinin adıyla anılan en fazla üç gün bulunuyordu, aynı şey, on "gök ailesi" için de geçerliydi. Bu günlerin birbirine karışmasını önlemek amacıyla birinci, ikinci ve üçüncü günü ifade etmek için günlerin yanına sırasıyla "üst", "orta" ve "aşağı" sözcükleri ekleniyordu.

Yıllar, yıllık dönemler halinde belirlenebiliyordu; bunlara sekizinci yüzyılın başından bu yana düzenli olarak Japon Hükümeti karar veriyordu. Karmaşık bir tarih belirleme sistemiydi bu, çünkü yıllık dönemler bir takvim yılının ortasında başlayabiliyor ve tek bir İmparator döneminde bile birçok kez değiştirildiği oluyordu; Batı takvimini kullanan biri için başka bir sorun da Japon ay takviminin son bölümünün bizim güneş takvimimize göre sonraki yılın ilk bölümüne sarkmasıdır. Daha sonraki dönemlerde Japon tarihçiler yıllık dönemleri, yılın ilk ayının ilk gününe doğru, geriye dönük hale getirdiler ve ona adapte ettiler, ama bu da her şeyi daha da karmaşık hale getirmekten başka bir işe yaramadı.

ALTMİŞLİK DÖNGÜ

	Fare	Öküz	Kaplan	Tavşan	Ejderha	Yılan	At	Koç	Maymun	Kuş	Köpek	Domuz
1. Tahtanın ağabeyi	1	..	51	..	41	..	31	..	21	..	11	..
2. Tahtanın erkek kardeşi	..	2	..	52	..	42	..	32	..	22	..	12
3. Ateşin ağabeyi	13	..	3	..	53	..	43	..	33	..	23	..
4. Ateşin erkek kardeşi	..	14	..	4	..	54	..	44	..	34	..	24
5. Toprağın ağabeyi	25	..	15	..	5	..	55	..	45	..	35	..
6. Toprağın erkek kardeşi	..	26	..	16	..	6	..	56	..	46	..	36
7. Metalin ağabeyi	37	..	27	..	17	..	7	..	57	..	47	..
8. Metalin erkek kardeşi	..	38	..	28	..	18	..	8	..	58	..	43
9. Suyun ağabeyi	49	..	39	..	29		19	..	9	..	59	..
10. Suyun erkek kardeşi	..	50	..	40	..	30	..	20	..	10	..	60

Heian öncesi Japonya'da ayların isimleri bizim o sıradan Ocak, Şubat gibi isimlerimizden çok daha fazla çağrışıma sahipti. Bu isimlerin bire bir çevirileri şöyle:

1. Filizlenme ayı (ocak)
2. Çamaşır Serme ayı (şubat)
3. Serpilme ayı (mart)
4. Havlupüskülü (*deutzialu no hana*) ayı (*Havlupüskülü* güzel bir beyaz çiçeğin adıydı) (nisan)
5. Çeltik filizi ayı (mayıs)
6. Susuz Ay (haziran)
7. Şiir Yazma ayı (temmuz)
8. Yaprak Dökümü ayı (ağustos)
9. Uzun Gece ayı (eylül)
10. Tanrıların Olmadığı Ay (ekim)
11. Kırağı ayı (kasım)
12. Yılın sonu / Koşan Keşiş ayı (aralık)

Şu nokta gözden kaçırılmamalıdır: Onuncu Ay, "on" ve "ay" sözcüklerini oluşturan karakterlerle yazılmasına rağmen, "Tanrıların Olmadığı Ay" anlamına gelen Kaminazuki olarak telaffuz edilmekte, aynı zamanda *ka*, *mi*, *na*, *zu* ve *ki*'yi ifade eden fonetik sembollerle de yazılabilmekteydi. Aylar, her üç yılda bir eklenen artık ayla birlikte ya yirini dokuz ya da otuz çekiyordu.

Daha önce de söylediğimiz gibi, günler altmışlık döngüler halinde belirleniyordu. Ayın içindeki konularına göre, örneğin Çeltik Filizi ayının (Beşinci Ay) üçüncü günü olarak da tanımlanabiliyorlardı. Modern öncesi edebiyatı okurken Japon (ay) takvimiyle Batı (Jülyen) takvimi arasında on yedi günle kırk beş gün arasında değişebilen bir fark olduğu, Japon takviminin Batı takviminin yaklaşık bir ay ilerisinde olduğu unutulmamalıdır. Örneğin 989'da Koşan Keşiş ayının yirtninci günü (Fujiwara no Kaneie'nin başbakan olduğu tarih) Batı'da 19 Ocak 900'e tekabül ediyordu; 1011'in Susuz Ay'ın on üçüncü günüyse (İmparator İchiyo'nun ölüm tarihi) 25 Temmuz'a tekabül ediyordu. Buna bağlı olarak, yılın en önemli günü olan Yılbaşı, bizim takvimimizde 21 Ocak ile 19 Şubat arasında bir yere denk düşüyordu.

Dört mevsimin tarihlerine sıkı sıkıya uyuluyordu. Mevsime uygun olmayan bir renkte kıyafet giymek Sei Şonagon'un yaşadığı toplumda korkunç bir görgüsüzlük sayılıyordu; Sekizinci Ay'da beyaz bir içlik giymek "can sıkıcı şeyler" arasında sayılmıştır mesela. Bahar, Yılbaşı'yla başlıyordu; bu nedenle Yılbaşı'na ilişkin tüm çağrışımlar, Batı'daki gibi kışla değil,

baharla ilişkiliydi. Yaz, sonbahar ve kış, sırasıyla Dördüncü, Yedinci ve Onuncu ayların ilk günlerinde başlıyordu.

Heian takvimi her tür yıllık ayinle dolup taşıyordu. Yılbaşı (İlk Ayın ilk günü), Şeftali Bayramı (Üçüncü Ayın üçüncü günü), Zambak Bayramı (Beşinci Ayın beşinci günü), Dokumacı Bayramı (Yedinci Ayın yedinci günü) ve Kasımpatı (Krizantem) Bayramı (Dokuzuncu Ayın dokuzuncu günü) olmak üzere beş ana bayram vardı. *Yastikname*'de sözü edilen öteki ayinler şunlardı:

Bahar

Birinci Ay	2. gün	Dişe kuvvet yemeği (98. not)
	7. gün	Körpe Otlar Bayramı (3. not) Mavi Atlar Bayramı (4. not)
	15. gün	Dolunay Bulamacı Bayramı (7. not)
İkinci Ay	dört gün boyunca	Mevsimlik Kutsal Metin Okumaları (151. not)
Üçüncü Ay	At'ın 2. günü	İvaşimizi Mabedindeki Özel Bayram

Yaz

Dördüncü Ay	Ölüm Kuşu'nun 2. günü	Kamo Bayramı (14. not)

Sonbahar

Yedinci Ay	13. ile 16. günler arasında	Ölüler Bayramı (218. not)
Sekizinci Ay	dört gün boyunca	Mevsimlik Kutsal Metin Okumaları (151. not)

Kış

On Birinci Ay	Öküz'ün 2. günü Kaplan'ın 2. günü Tavşan'ın 2. günü	Sahne Provası şarkılar ve danslarla ziyafet Hizmetkârların Dansı İlk meyveler Bayramı
On İkinci Ay	Ejderha'nın İkinci Günü Kuş'un son günü 19-22. günler son gün	Goseçi Dansları Kamo Mabedindeki Özel Bayram Budaları Zikretme (129. not) Ruhlar Bayramı (98. not)

Heian günü on iki vakte ayrılmıştı, bunların her biri iki saate eşitti ve dört çeyreğe ayrılmışlardı. Zamanı Zodyak burçları belirliyordu. Sözelimi At vakti öğlen başlıyordu ve öğleden sonra ikiye kadar devam ediyordu; At'ın dördüncü çeyreği bu nedenle öğleden sonra bir buçuk ile iki arasındaki otuz dakikaya tekabül ediyordu.

Son olarak daha açık bir örnek vermek istiyorum. Ağabey Toprak'ın Köpek burcuyla çakıştığı Çotuku yıllık döneminin Dördüncü Yılı'nın Filizlenme ayının (İlk Ay) on beşinci günündeki Kaplan vaktinin dördüncü çeyreği, M. S. 998 yılının 15 Şubat'ının sabah saat 6'sına denk düşüyordu. Ve işte tam o anda bir hizmetkârı, Sei Şonagon'a o üzerine titrediği kardan dağın artık yerinde olmadığını söylemişti (s. 126).

YÖNETİM

Yedinci yüzyılda, Japonya'nın önderleri, en azından kâğıt üzerinde, ulusal yaşamın her yönünü etkileyen Büyük Reform'u gerçekleştirdiler. Esas amaçları tarihin başlangıcından bu yana Japon toplumunda hâkim olan çok eski aşiret-aile sistemini zayıflatmak ve yerine modern Çin tarzı bir devlet getirmekti. Yaklaşık on iki yüzyıl sonra Japonya kendisini Batılı modellere göre yenilediğinde meydana gelen büyük değişimde de aynen görüldüğü gibi, yedinci yüzyıldaki reform hareketi yirmi-otuz yıla yayılmıştı; değişimleri içeren kanunların nihai halini alması sekizinci yüzyıla kadar sürmüştü. Değişikliklerin pek azı kalıcı olmuş ve feodalizmin gelişile yapı neredeyse tamamıyla çökmüşse de, merkezi ve taşra idarelerindeki yeni tarz, Sei Şonagon'un zamanında hâlâ devletin kuramsal temelini oluşturmaktaydı ve bu yeniliklerin bazıları modern çağlara dek süregelmiştir.

Reformcuların ana saiklerinden biri merkezileştirmeydi. Taşrada, bütün yerel yetkililer, altı yılda bir merkezi hükümet tarafından atanan valiye bağlıydılar. Merkezi hükümetin kendisi, imparatorun en tepeye yerleştirildiği bir piramit biçiminde yeniden yapılandırılmıştı. Kuramsal olarak, ülkedeki bütün yetki nihai olarak ondan gelmekteydi; ancak, anlaşılan o ki, Japon tarihinde çok az imparatorun gerçek anlamda dünyevi gücü vardı ve Şonagon'un dönemine gelindiğinde, ilahi hükümdar aslında Fujivara ailesinin elindeki iktidarsız genç bir kuklaydı.

İmparatorun altında hükümetin iki bölümü vardı, biri dini, diğeri dünyevi. Dünyevi kolun başı Büyük Devlet Meclisi'ydi. Bu Meclisin hiyerarşik yapısı Başnazırı, Sol, Sağ ve Merkez Büyük Nazırlarını içermekteydi. Bu mevkilerin ilki ve sonuncusu genelde doldurulmadığından, en yüksek rütbeli yetkililer, Sol ve Sağ Nazırlar idi. Bu nazırlar, dokuzuncu yüzyılın ortasından itibaren genellikle Fujivara ailesinin önde gelen üyelerindendi.

Ancak, Şonagon'un devrine gelindiğinde, ülkenin gerçek yöneticisi ne İmparator, ne de bu Büyük Nazırlardı: Her zaman Fujivara'ların "kuzey" kanadının başı olan Naip gerçek önderdi. Bu mevki keyfiydi, çünkü yedinci yüzyılda resmen benimsenmiş sistemin bir parçası değildi. Gerçi, Çin hiyerarşisi asla reddedilmemişti ama, Şonagon'un döneminden kimse Fujiva-

ra Naibinin hâkimiyetine meydan okumayı hayal bile edemezdi. Kuram ve gerçeklik arasında benzeri bir ikilik, hiyerarşinin pek çok aşağı tabakasına da yansımıştı.

Büyük Reform'un parçası olarak kurulan çeşitli devlet dairelerinin ve yetkililerinin hemen hemen hepsi aynen korunmuşlardı, ama asli işlevleri gittikçe artan bir sıklıkla devletin özel ya da gayri resmi organları tarafından ele geçirilmişti. Bunun sonucu olarak, *Yastıkname*'de ve *Genci'nin Öyküsü*'nde anlatılan etkileyici unvanların çoğu neredeyse tamamen formalite idi ve bunlara tekabül eden mevkiler sadece arpalıklara dönüşmüşlerdi. Gerçek iş ve iktidar başka yere kaymıştı: genelde Fujivara ailesinin geniş ve çok nüfuzlu İdari Meclislerine. Büyük Devlet Meclisi altındaki hiyerarşinin aşağıda verilen açıklaması incelenirken bu ayrım akılda tutulmalıdır.

Büyük Nazırların altında Baş, Orta ve Küçük Müsteşarlarla sekiz Saray Müsteşarı gelirdi ve bunların hepsi de Büyük Meclis üyesiydi. Başmüsteşarlar (genelde üç kişi olurlardı), yapının diğer bölümleri kullanımdan kalktıktan çok sonra bile büyük ölçüde ve gerçek bir idari nüfuz kullanmayı sürdürmüşlerdi.

Büyük Meclis'in altında Müfettişler gelirdi. Bunlar iki Teftiş Kurulundan sorumluydular. Bu Kurullar da tıpkı hiyerarşinin, Çin Sarayı yetkililerinin resmi düzenlemesini taklit eden öteki bölümleri gibi, Sol ve Sağ diye ikiye ayrılmışlardı. Sol Teftiş Kurulu dört Nezaretten sorumluydu: Merkezi İşler Nezareti ve Tören Nezareti bunlar arasındaydı. Sağ Teftiş Kurulu başka birçoklarının yanı sıra, Saray Vekilharçlığı Nezaretini ve Hazine Nezaretini denetliyordu. Merkezi İşler Nezaretinin sorumlulukları arasında Saray törenleri, fermanların yayılması, yetkililerin denetlenmesi, astronomi ve kehanet çalışmaları, resmi tarih derlemeleri sayılabilirdi ve en önemli nezaretti. En az saygınlığı olan ise, gayet yerinde bir kararla, Harbiye Nezareti'ydi.

Sekiz Nezaretten her birinin başında bir Nazır vardı ve bir dizi (değişen sayıda) Oda ve Hane'den oluşmaktaydı. Aşağıdakiler, *Yastıkname*'de adı geçenlerdir:

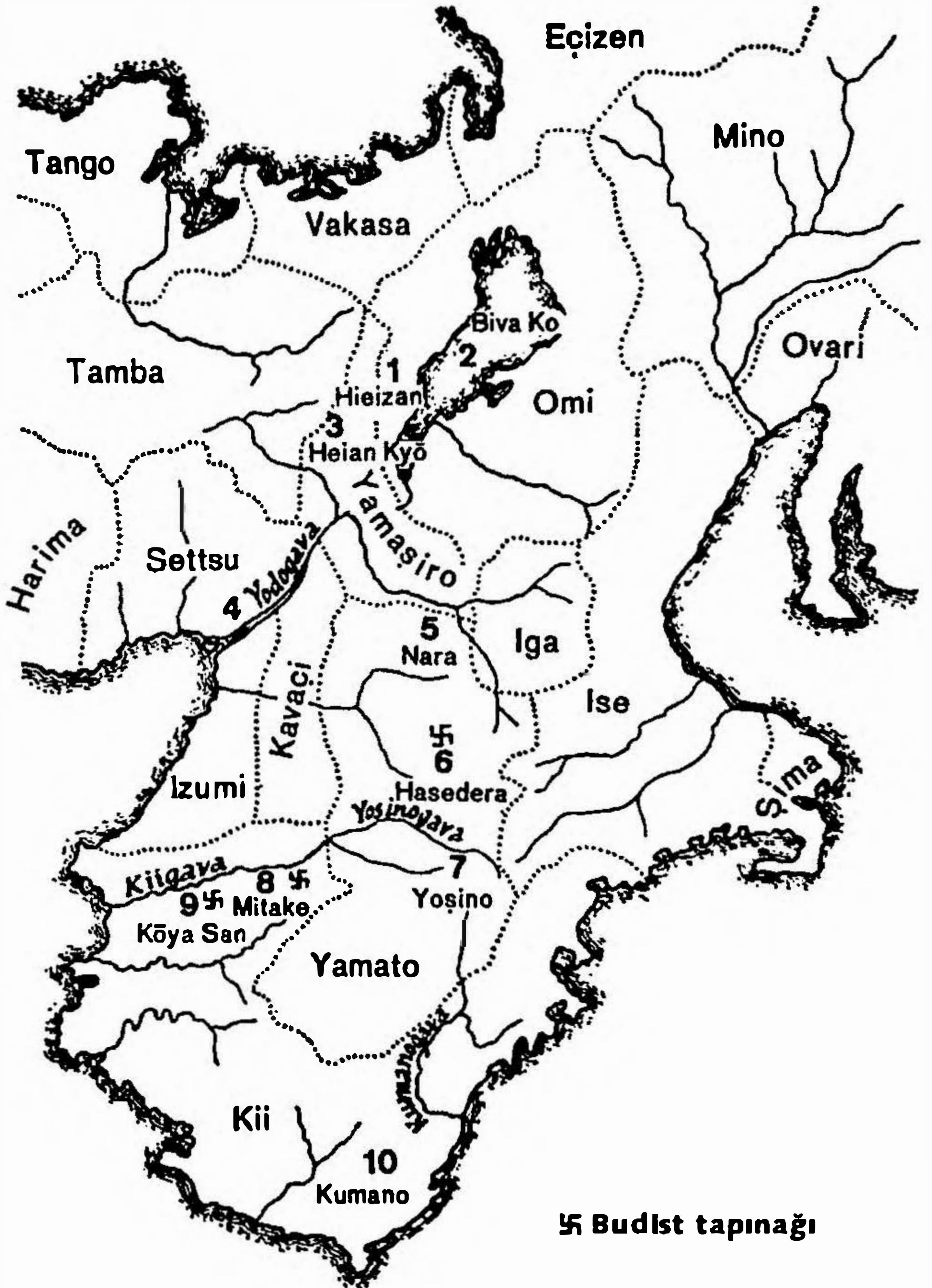
1. Merkezi İşler Nezareti: Kehanet Odası, Saray Hizmetkârları Odası, Resmi Kıyafet Odası, Saray Deposu, İmparatoriçenin Hizmetkârları Odası.
2. Tören Nezareti: Maarif Odası.
3. Saray Vekilharçlığı Nezareti: Marangozhane, Tabib Odası, Has Bahçe Odası, Saray Mutfağı Odası.
4. Hazine Nezareti: Saray Tamirat Odası.

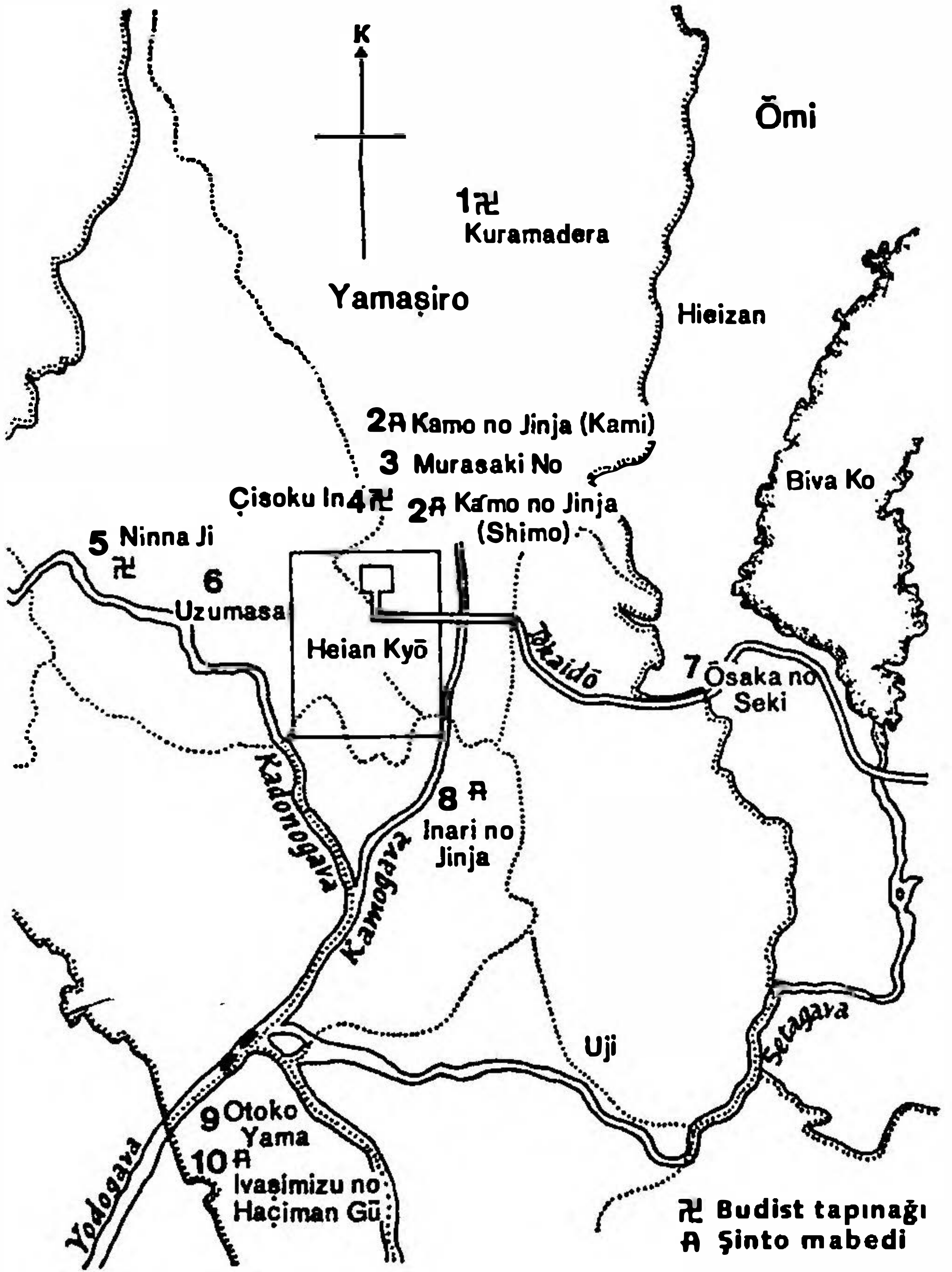
Olayları doğru perspektife oturtmak adına, unutmamalıyız ki, yukarıda küçük bir bölümünü verdiğimiz bu karmaşık devlet mekanizmasının çoğu, seçkin ve dört milyonluk nüfusun içinde sadece on bin kişiden oluşan soylu sınıfın işleri ile ilgileniyordu. Soylular için, bu karmaşık hiyerarşi sistemi çok önemliydi. Bu sistem Büyük Reform'un ayrılmaz bir parçasıydı. Şonagon'un zamanında, sistem Prensler için dört kademe, diğer faniler için otuz kademe içeriyordu. Her rütbe, Kıdemli ve Kıdemsiz diye ikiye ayrılırdı. Üçüncü Kademe'nin altındaki her mevki ayrıca kendi içinde üst ve ast olarak ayrılırdı. Her saraylının ve yetkilinin bir rütbesi vardı. Bunlar, Başnazır'ın Kıdemli Rütbe Birinci Kademesi'nden tutun da, Marangozhane ve Metal İşleri Odası'nda çalışan bir Memur'a verilen Alt Kademe Giriş Rütbesi Ast Kademesi'ne kadar geniş bir yelpazeye uzanıyordu. *Yastıkname*'nin 8. Bölümü'nden bildiğimiz üzere, bir kedi bile Saray Rütbesi alabilirdi: gerçekten de, İmparator İçiyo'nun kedisinin rütbesi, en az Japonya'nın en büyük bölgesinin Valisinininki kadar yüksekti. Rütbe imtiyazları sorun çıkaran hayaletlere ve hatta gemi gibi cansız nesnelere de tanınmaktaydı.

Rütbenin devlet dairesi ile yakın bağlantısı vardı. Aristokrasiyi, birine genelde önce rütbe sonra o rütbeye uygun görev vermek suretiyle devlet hizmeti ile birleştiren, ayrıca, herhangi birinin rütbe hiyerarşisinde yetenekleri ile yer almasını imkânsız kılan Japonlar, sistemlerini Çin modelinden çok temel ve sarsıcı biçimlerde ayırdılar ve bunun çok zararını gördüler. Rütbe sahipleri otomatik olarak devlet dairelerine atanmakla kalmıyorlar, ayrıca pek çoğu da vergiden muaf büyük pirinç tarlaları alıyordu ve askerlikten muafiyet elde ediyordu. Üstelik, belli tiplerde giysi ve araba bulundurma hakkı, oğullarını Akademiye gönderme hakkı ve en nihayetinde de belirlenmiş görkem derecelerindeki mezarlık tepelerinde ebedi istirahat gibi imtiyazlar ediniyorlardı.

Şonagon'un çevresindeki insanlar için maddi hayatın hemen her yönü, rütbe sistemindeki pozisyonları tarafından belirleniyordu. Çoğunun atama ve terfi meselelerini saplantı haline getirmesine ve taşralı idari sınıfın üyelerinin bazen rütbe sistemindeki düşük konumlarından rahatsız olmalarına şaşmamalı. Zaten bu taşralı önde gelenler ve küçümsenen askeriye, Şonagon'un ölümünü takip eden yüzyıl boyunca bütün yapıyı zayıflatmada önemli rol oynamıştı.

Ek 3
YERLER

3B. BAŞKENT ÇEVRESİ

GIYSİLER, EVLER VS.

4A. GIYSİLER

ERKEK GIYSİLERİ

TAM TEKMİL SARAY
KİYAFETİ

GÜNDELİK SARAY KİYAFETİ

AV KİYAFETİ

KADIN GIYSİLERİ

önden görünüş

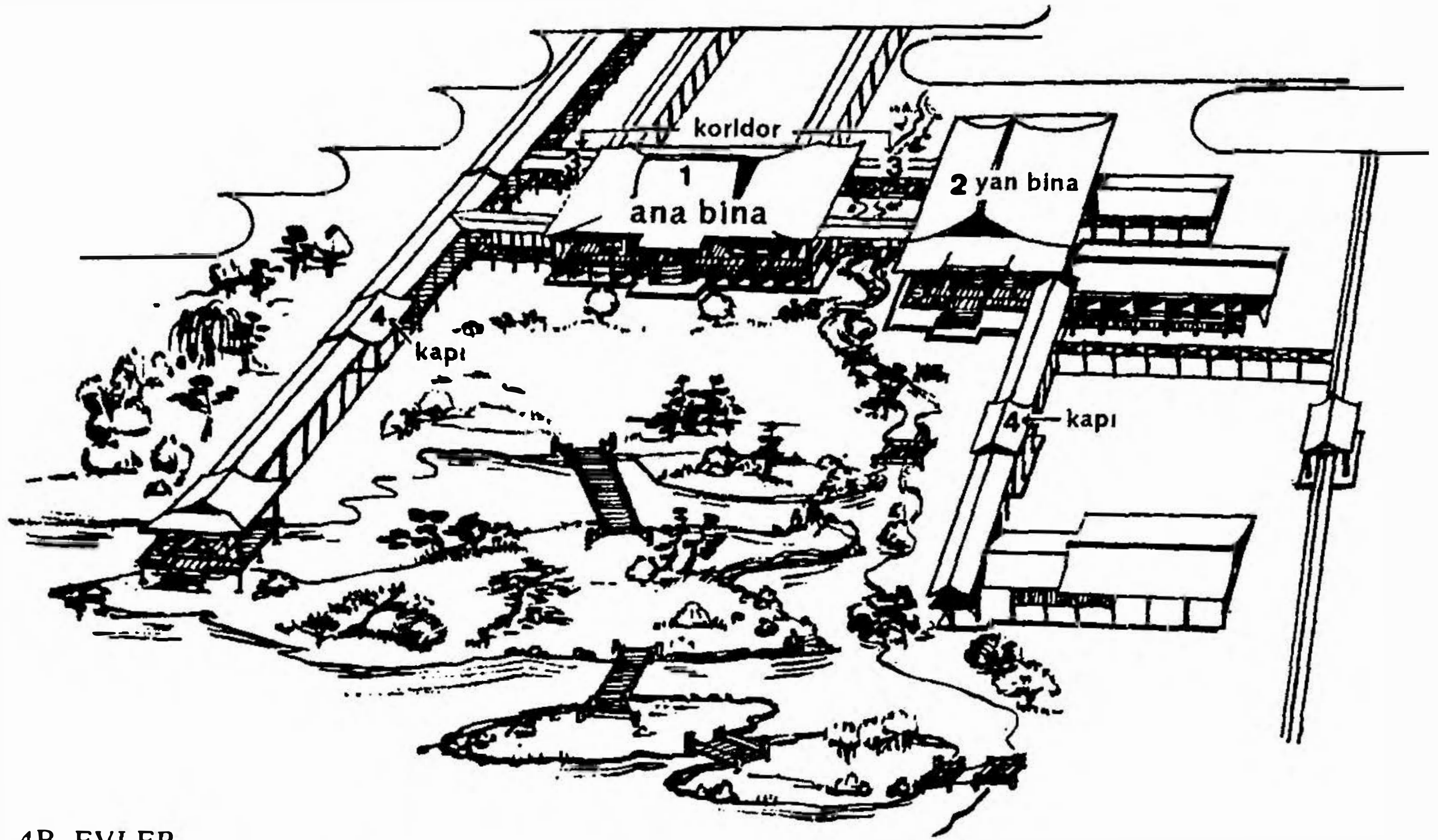
saç aksesuarı

renkleri uyumlu birkaç kat
astarsız elbise

uzun kuyruklu etek

TAM TEKMİL SARAY
KİYAFETİ

4B. EVLER

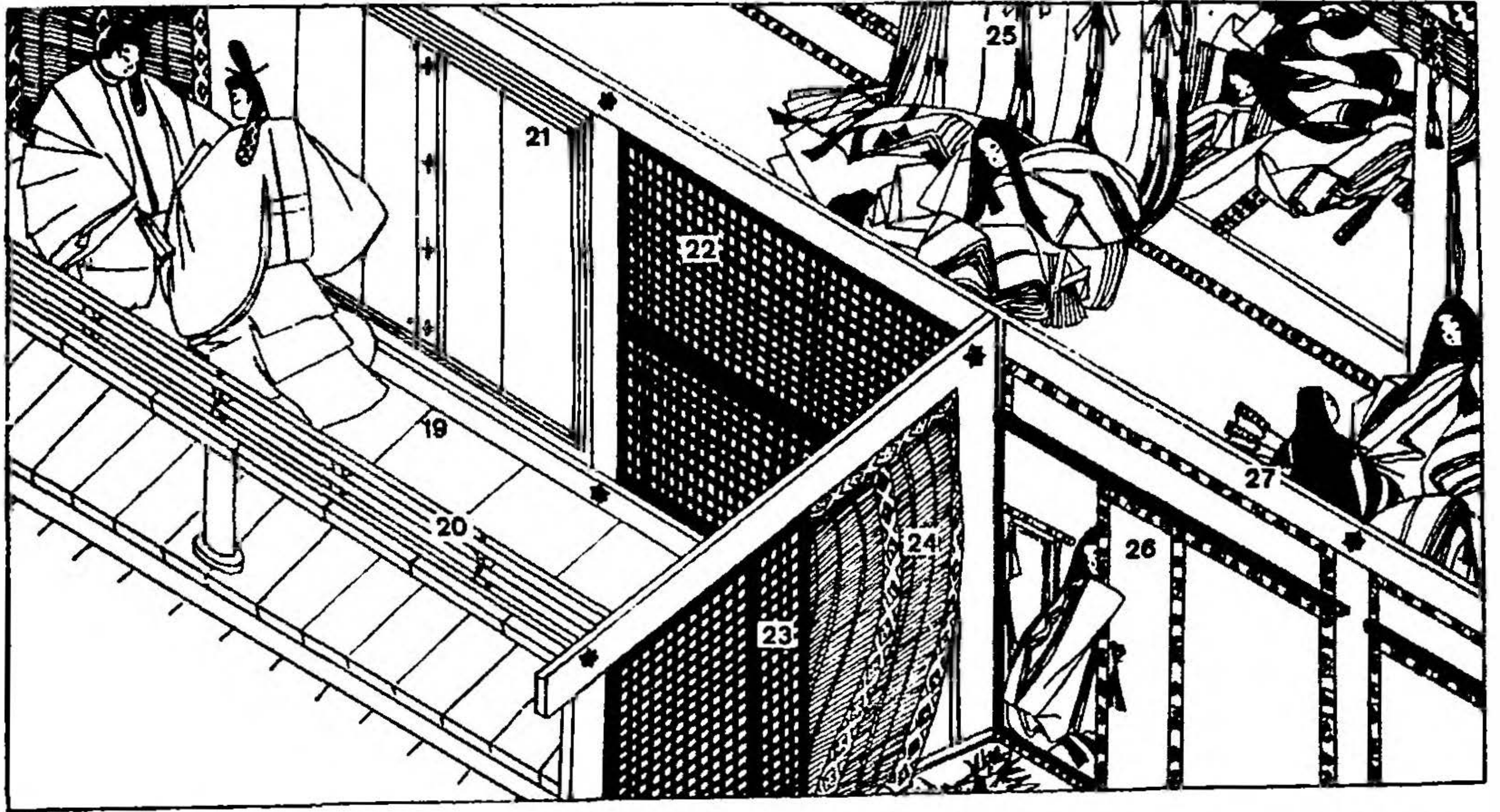
Heian döneminden bir malikâne ve bahçesi (İllüstrasyon: Mori Osamu).

1. Ana bina 2. Yan bina 3. Koridor 4. Kapı

Sigei Şa'nın kız kardeşi İmparatoriçeyi ziyaret ettiği sahnenin (70. bölüm) Manae Moniyama tarafından yapılan illüstrasyonu.

5. Minder	12. Mangal
6. Çiçek desenli hasır yaygı	13. Siyah-beyaz desenli hasır yaygı
7. Perde paravan	14. Sürme kapı
8. <i>Kiço</i>	15. <i>Misu</i> 'lar
9. Aslan	16. Veranda
10. Kiriş	17. Tepsi
11. Paravan	18. Bahçe çiti

Şonagon'un Çin edebiyatında bambu dalının nasıl anıldığını bilerek Saraylı erkekleri şaşırttığı sahnenin (90. bölüm) Manae Momiyama tarafından yapılan illüstrasyonu.

19. Veranda
20. Korkuluk

21. Yan kapı
22. Kafesli kepenk

23. Sürme kapı
24. Misu

25. Kiço
26. Sürme kapı

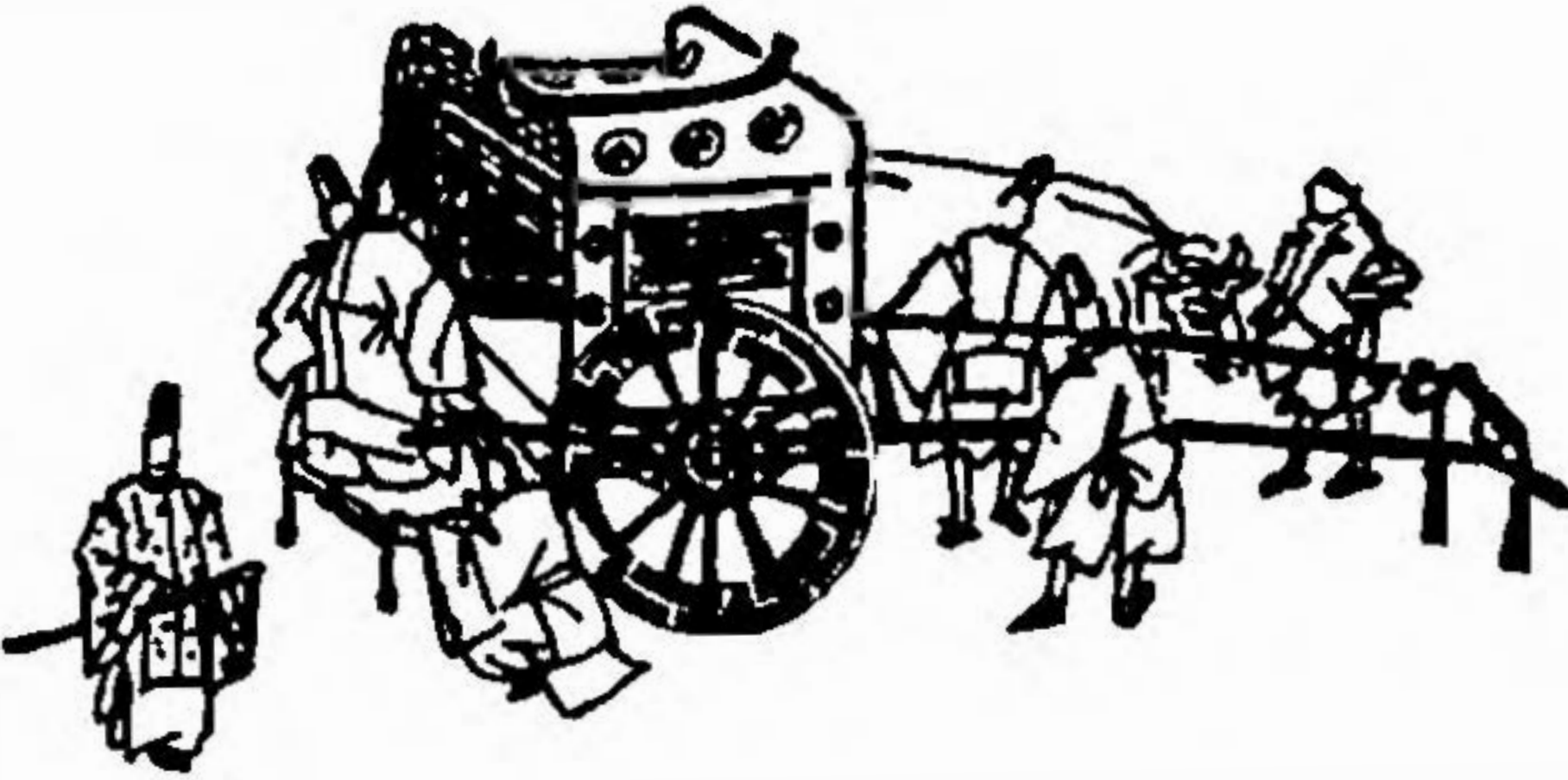
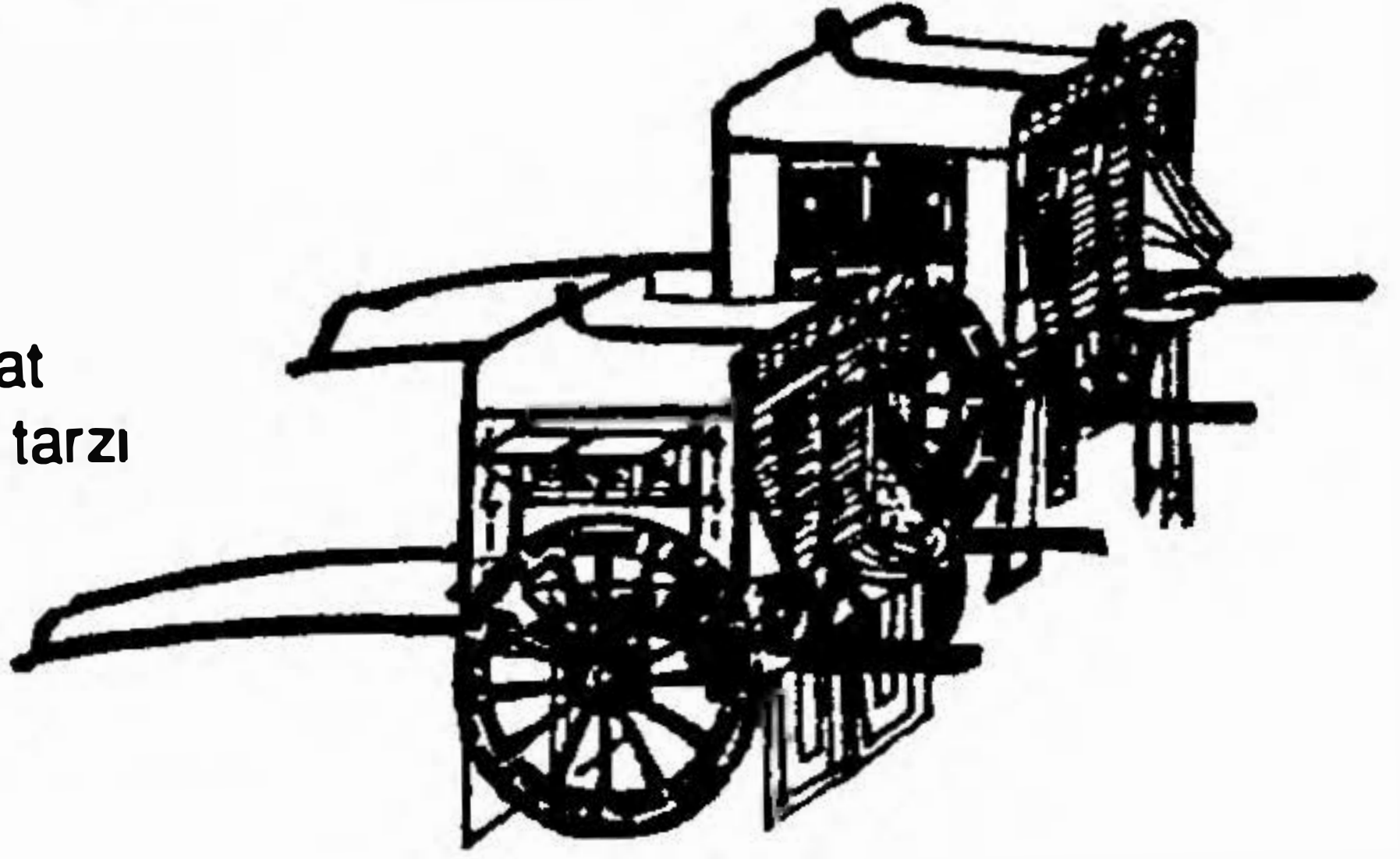
27. Kiriş

4C. VASITALAR

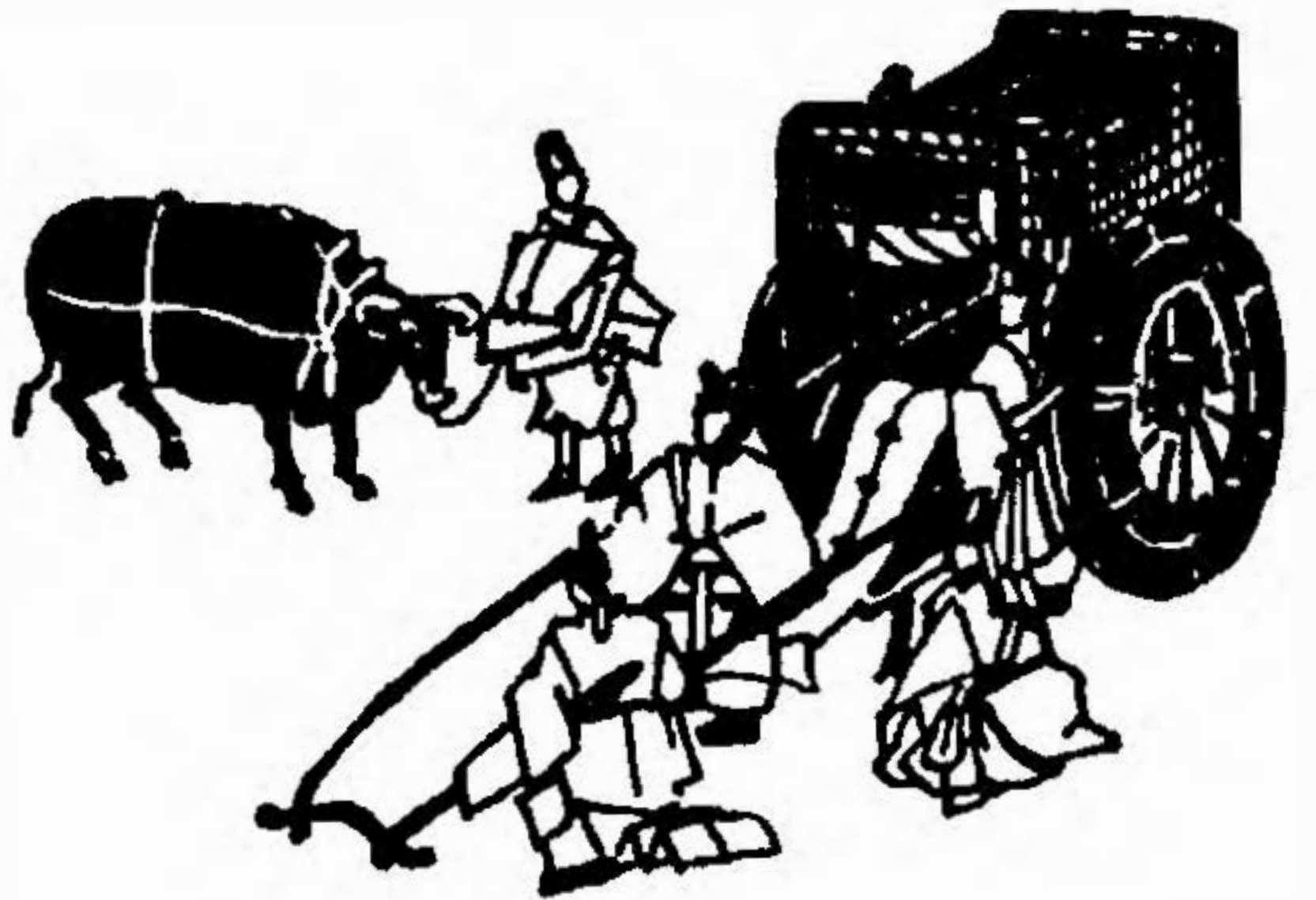

Soğan çiçeği süslemeli
İmparatorluk tahtirevanı

Arabadan kol sarkıtarak kat kat
elbiselerin yenlerini gösterme tarzı

Hafif araba

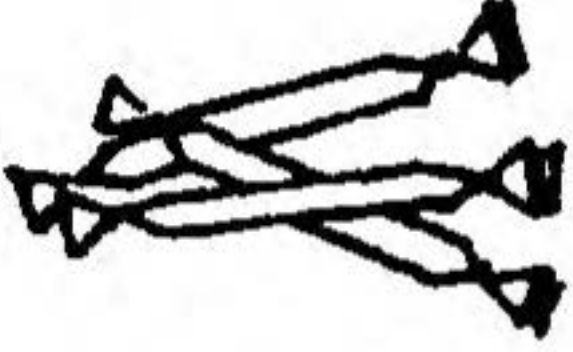

Tören arabası

4D. MEKTUPLAR, OYUNLAR, MÜZİK ALETLERİ

Düğümlenmiş mektuplar

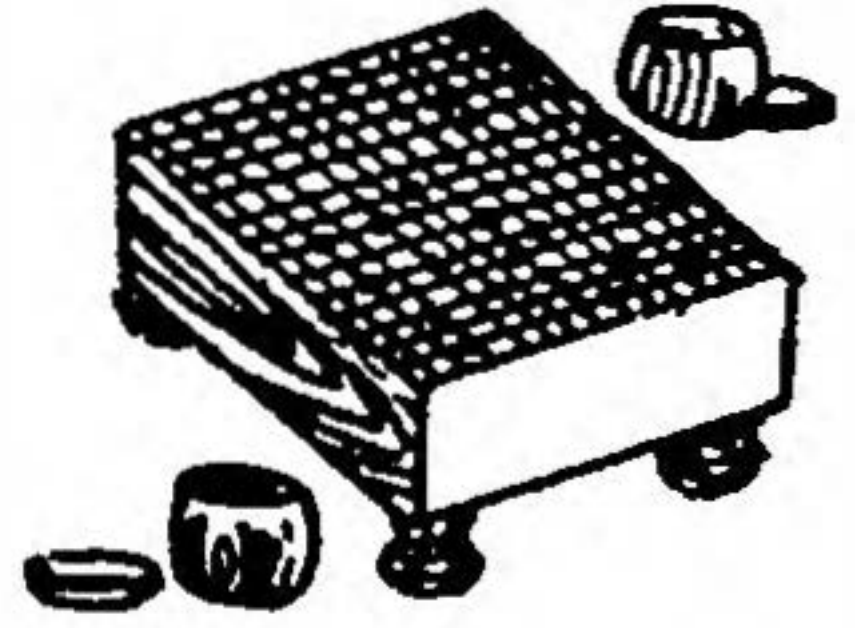
Bükülmüş mektuplar

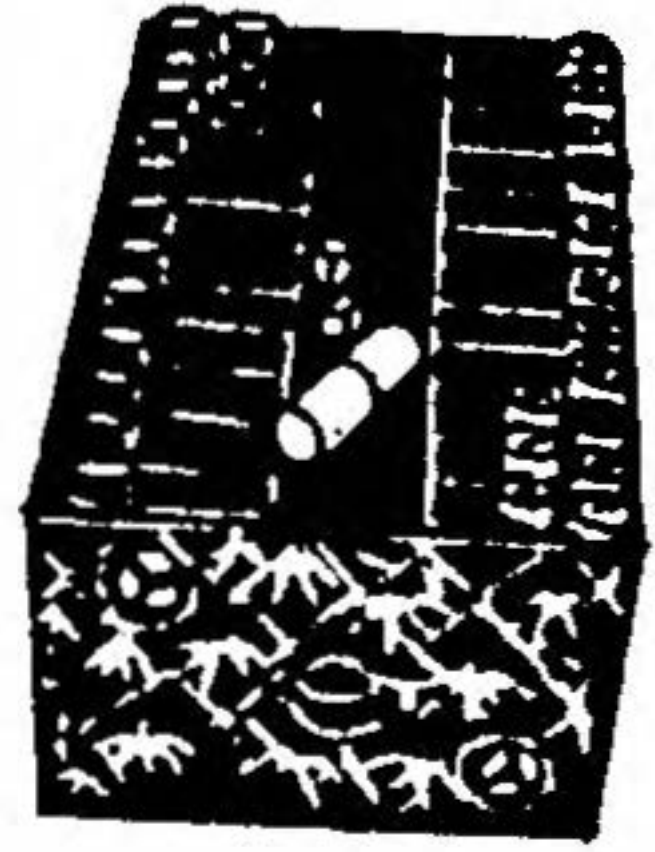
Şifalı ot muskası

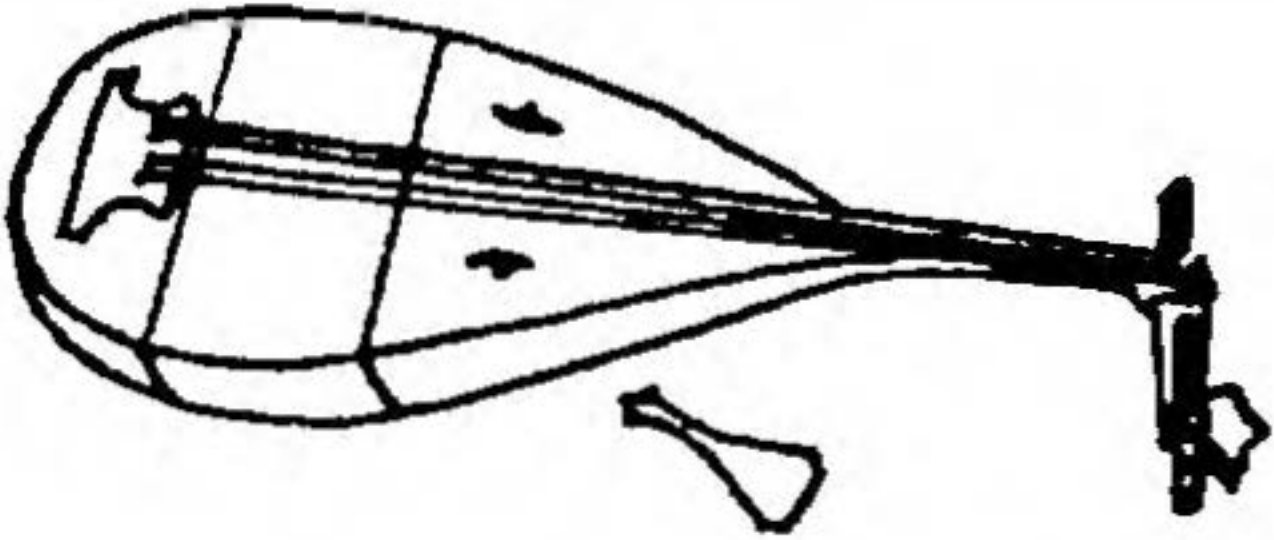
Tavşan değneği

Go

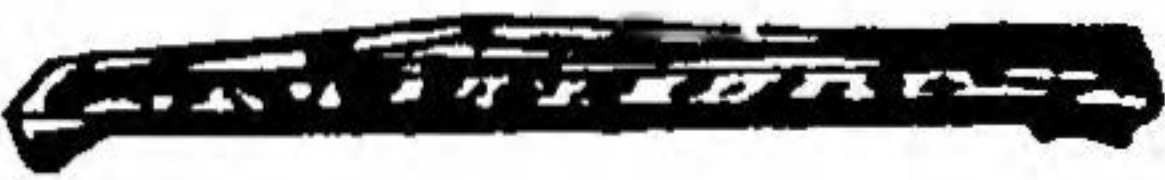
Tavla

Koto

Yedi telli biva

Altı telli biva

On üç telli biva

Şo

Ek 5

KRONOLOJİ

Tarihler ay takvimine göre verilmiştir; örneğin "23.6", ay takvimine göre altıncı ayın 23. gününü ifade eder. İtalik harflerle belirtilen yerler *Yastıkname*'den alınmıştır, Kronoloji bölümünün bitiminde ise her bölümün hangi tarihte geçtiği belirtilmektedir.

986

- 23.6 İmparator Kazan, gizlice Kazan Tapınağı'na gitti ve rahipliğe geçti. İmparator İçijo tahta geçti (altı yaşındayken).
- 24.6 Miçitaka'nın babası Fujivara no Kaneie, Saltanat Vekilliği görevine getirildi ve Fujivara Aşiretinin başı oldu.
- 6. Ay *Şonagon Küçük Şirakava'da Sekiz Ders ayinine katıldı* (23. bölüm).
- 5.7 İmparator İçijo'nun annesi Fujivara no Senşi, Ana İmparatoriçe oldu.
- 22.7 İmparator İçijo'nun tahta çıkış töreni gerçekleştirildi.

987

- 7.1 (?) *Şonagon, Mavi Atlar Töreni'ni izlemek üzere İmparatorluk Sarayı'na gitti.* (2. bölüm)
- 14.10 İmparator İçijo Saltanat Vekili Fujivara no Kaneie'nin ikametgâhını ziyaret etti.
- 15.12 İmparator İçijo, Kamo Mabedine hacca gitti.

988

- 25.3 İmparator İçijo, Saltanat Vekili Fujivara no Kaneie'nin 60. doğum gününü kutladı.
- 16.9 Fujivara no Kaneie, Nijo'daki yeni ikametgâhında bir ziyafet verdi.
- 27.10 Manastıra Kapanan İmparator Enyu, Nijo'da Fujivara no Kaneie'yi ziyaret etti.

- 16.2 İmparator İçiyo hac vazifesini yerine getirmek üzere Enyu Tapınağı'na gitti.
- 22.3 İmparator İçiyo ilk defa Kasuga Tapınağına hacca gitti.
- 20.12 Fujivara no Kaneie Başnazırlığa atandı.

- 5.1 On yaşındaki İmparator İçiyo, bir tören düzenleyerek reşit oluşunu kutladı.
- 25.1 Miçitaka'nın kızı Fujivara no Sadako, on dört yaşında İmparatorla evlendi.
- 11.2 Fujivara no Sadako İmparatorun Hanımı (Nyogo) mertebesine getirildi.
- ? *Muhtemelen Şonagon aynı yıl İmparatoriçe Sadako'nun nedimesi olarak İmparatorluk maiyetine katıldı (116. bölüm).*
- 5.5 Fujivara no Kaneie Naip oldu.
- 8.5 Fujivara no Kaneie rahip oldu; Naiplik görevini Fujivara no Miçitaka devraldı.
- 13.5 Fujivara no Miçitaka Fujivara Aşiretinin başına getirildi.
- 26.5 Fujivara no Miçitaka Saltanat Vekilliğine atandı.
- 6. Ay Şonagon'un babası Kiyovara no Morosuke 82 yaşında Higo'da öldü.
- 2.7 Fujivara no Kaneie 61 yaşında öldü.
- 5.10 Fujivara no Sadako İkinci İmparatoriçe konumuna getirildi; Fujivara no Nobuko da Birinci İmparatoriçe oldu.

- 1. Ay İmparator İçiyo, manastıra kapanan babası İmparator Enyu'yu, Enyu Tapınağındaki hasta yatağında ziyaret etti.
- 3.2 Manastıra Kapanan İmparator Enyu, 32 yaşında öldü.
- 7.9 Fujivara no Tamemitsu Başnazırlığa atandı.
- 16.9 İmparator Enyu'nun sağlık sorunları olan dul eşi Fujivara no Senşi rahibe olup Higaşi Sanjo no İn adını aldı.
- 3.11 Higaşi Sanjo no İn, ağabeyi Fujivara no Miçinaga'nın ikametgâhına yerleşti.

- 6.2 İmparator Enyu için bir yıllık yas tutma süreci sona erdi; Şonagon bunu "Çok heyecan verici bir dönem" şeklinde tasvir etti; Tozan-

mi'ye bir eşek şakası yapıldı (91. bölüm).

3. Ay (?) *Şonagon perhiz için arkadaşının evine gitti (159. bölüm).*

6. Ay Başnazır Fujivara no Tamemitsu 50 yaşında öldü.

8. Ay (?) 992 (8. Ay) ve 994 (8. Ay) arasında bir zaman Fujivara no Koreçika Saraya gitti ve İmparator İçijo horoz sesiyle uyandı (167. bölüm).

12. Ay Güney Sarayı'nda ikamet eden İmparatoriçe Sadako, derhal bir elbise dikilmesini emretti (62. bölüm).

7.12 İmparatoriçe Sadako, Güney Sarayı'ndan İmparatorluk Sarayı'na döndü.

993

3.1 İmparator İçijo, annesi Higaşi Sanjo no İn'e yılda bir yaptığı Yılbaşı ziyaretine gitti.

22.1 Higaşi Sanjo no İn ve İmparatoriçe Sadako İmparatorluk tarafından düzenlenen bir ziyafete katıldı.

22.4.1 Fujivara no Miçitaka Naiplik görevine getirildi ve Saltanat Vekilliğinden çekildi.

Yaz Çiçek hastalığı salgını başgösterdi ve genel af ilan edildi.

Artık gün 20.10 Sugavara no Miçizane, ölmüş olduğu halde Başnazırlığa getirildi.

(İkeda Kikan, Kişigami Şinji gibi uzmanlara göre ilkbahar ya da kışın başlarında Şonagon Saray hizmetine girdi.)

993 (4. Ay) ve 994 (8. Ay) arası *Fujivara no Miçitaka Kara Kapi'dan içeri girdi ve erkek kardeşi Miçinaga ona saygılarını sundu (83. bölüm).*

15.11 (?) *İmparatoriçe Sadako Saraya Goseçi dansçılarını gönderdi.*

27.11 İmparator İçijo, hac görevini yerine getirmek için ilk defa Ohara No'ya gitti.

22.12 *İmparatoriçe Sadako'nun Sarayına, üzerinde cehennemin korkunçluğunu tasvir eden resimler bulunan bir paravan getirildi; Koreçika bir Çin şiiri okudu (50. bölüm).*

994

23.1 Fujivara no Miçitaka muhteşem bir ziyafet verdi.

17.2 Koki Sarayı ile diğer saraylarda yangınlar çıktı.

2. Ay *Şonagon Şakuzen Tapınağındaki ibadetlere katıldı (150. bölüm).*

3. Ay *İmparator İçijo, İmparatoriçe Sadako'nun nedimelerine şiir yazmalarını emretti (11. bölüm).*

3. Ay (?) *İmparatoriçe Sadako* biva çaldı (59. bölüm).

9.5.1 Prens'in karısı Joşi Hanım, ileride Prens Atsuakira adıyla anılacak bir erkek çocuk dünyaya getirdi.

5. Ay *Fujivara no Tadanobu, İmparatoriçenin Seiryō Sarayı'ndaki odalarını ziyaret etti ve nedimleri kokusuyla etkiledi* (60. bölüm).

7.8 Fujivara no Miçitaka bir güreş turnuvası düzenledi.

28.8 Fujivara no Koreçika Merkez Nezaretine atandı.

8. Aydan Sonra *Fujivara no Koreçika, İmparatoriçe Sadako'ya birkaç defter sundu. İmparatoriçe de bu defterleri "yastıkname yazması için" Şonagon'a verdi* (185. bölüm).

Sonbahar (?) *Şonagon Yastıkname'yi* bu zamanlarda yazmaya başlamış olabilir.

13.11.1 Fujivara no Miçitaka hastalandı.

12. Ay Güneş tutuldu, taşrada hırsızlık olayları gerçekleşti ve büyük bir salgın başgösterdi.

995

2.1 Hastalığından dolayı Fujivara no Miçitaka Saraya gelemeyi.

9.1 Fujivara no Miçitaka ve Fujivara no Koreçika'nın kiler de dahil olmak üzere Nijo no Oji'deki birkaç ev yangından hasar gördü.

19.1 Fujivara no Miçitaka'nın ikinci kızı Şigei Şa, tahtın varisi olan Prens'le evlendi.

3.2 Higaşi Sanjo no İn'in saray hizmetkârları İmparatoriçe Sadako'nun hizmetkârlarıyla kavga etti.

5.2 Fujivara no Miçitaka Naiplikten ayrıldı.

12.2 (?) *Fujivara no Yukinari Şonagon'a kare pasta gönderdi.* (86. bölüm).

18.2 *Şigei Şa, kız kardeşi İmparatoriçe Sadako'yu ziyaret etti* (70. bölüm).

26.2 Fujivara no Miçitaka Naiplikten ayrılışını tasdik etti.

2. Ayın Sonu *Fujivara no Tadanobu ile Şonagon mesajlaştılar ve Tadanobu Şonagon'u sinadı* (51. bölüm).

9.3 Fujivara no Koreçika babasının hastalığından dolayı İmparatorluk Müfettişliği (Nairan) görevini devraldı.

6.4 Fujivara no Miçitaka rahip oldu.

10.4 Fujivara no Miçitaka 42 yaşında öldü.

27.4 Fujivara no Miçikane Naipliğe atandı.

28.4 Fujivara no Miçikane Fujivara Aşiretinin başına geçti.

995 (4. Ay) ve 996 (4. Ay) Arası *Fujivara no Takaie kardeşi İmparatoriçe Sadako'ya bir yelpaze hediye etti* (68. bölüm).

8.5 Fujivara no Miçikane 34 yaşında öldü.

4. ve 5. Ay Önemli devlet adamlarının da hayatını kaybettiği çok büyük bir salgın hastalık ortaya çıktı.
- 11.5 Fujivara no Miçinaga İmparatorluk Müfettişi (Nairan) görevine getirildi.
5. Ay (?) *Şonagon ve arkadaşları hototogisu dinlemeye gittiler, ama hiç şiir yazamadılar* (65. bölüm).
- 11.6 İmparatoriçe Sadako'nun erkek kardeşi Fujivara no Miçiyori 25 yaşında öldü.
- 19.6 Fujivara no Miçinaga, Sağ Nazırlık görevine atandı ve Fujivara Aşiretinin başına geçti.
- 28.6 İmparatoriçe Sadako, Vazife Binası'na taşındı.
6. Ay *Şonagon ve diğer nedimeler İmparatorla birlikte Yüksek Saray Soylularının Yemek Salonuna girdiler ve Zaman Dairesini ziyaret ettiler* (105. bölüm).
- 8.7 İmparatoriçe Sadako Saraya geri döndü.
- 24.7 Fujivara no Miçinaga ile kuzeni Fujivara no Koreçika arasında anlaşmazlık oldu.
- 27.7 Fujivara no Miçinaga'nın hizmetlileri ile Fujivara no Koreçika'nın kardeşi Takaie'nin hizmetlileri arasında kavga çıktı.
- 10.9 *İmparatoriçe Sadako, babası Fujivara no Miçitaka için İmparatoriçe Makamında ayin düzenledi, ayinden sonra Fujivara no Tadanobu'nun Çin şiirinden yaptığı bir alıntı İmparatoriçeyi ve Şonagon'u derinden etkiledi* (88. bölüm).
- 21.10 İmparator İçijo, Yavata'daki İvaşimizu Haçiman türbesine hac ziyaretinde bulundu.
- 22.10 *İmparator İçijo, Yavata dönüşünde annesi Higaşi Sanjo no İn'i ziyaret etti* (82. bölüm).
- 995-6 *Şonagon, Masahiro'nun tuhaf davranışlarına şahit oldu* (72. bölüm).

- 16.1 Fujivara no Koreçika ve Fujivara no Takaie'nin hizmetlileri Manastıra Kapanan İmparator Kazan'ı vurdu.
- 11.2 Mahkeme Fujivara no Koreçika ve Fujivara no Takaie'nin suçlu olduğunu saptadı.
2. Ayın Sonu. *Fujivara no Tadanobu, Şonagon'u Umetsubo Sarayında ziyaret etti ve onu bulamadığı için hayal kırıklığına uğradı* (53. bölüm).
3. Ay *İmparator İçijo, Mumyo adlı biva'yı İmparatoriçe Sadako'nun dairesine götürdü* (58. bölüm).
- 30.3 *Fujivara no Tadanobu ve Minamoto no Nobukata, Şonagon'u Sa-*

rayda ziyaret etti (106. bölüm).

995 (12. Ay) ile 996 (12. Ay) Arası. *Minamoto no Tsunefusa, Şonagon'un notlarını keşfetti ve notlar yayılmaya başladı (184. bölüm).*

24.4 Hamile İmparatoriçe Sadako, İkinci Mıntıkadaki Saraya hareket etti; Fujivara no Koreçika, Kyuşu'daki Yönetim Karargahlarına Geçici Genel Vali olarak atandı. Fujivara no Takaie, İzumo iline Geçici Vali olarak atandı.

1.5 İmparatoriçe Sadako rahibe oldu.

1.5 Fujivara no Takaie başkentten ayrıldı.

4.5 Fujivara no Koreçika başkentten ayrıldı.

15.5 Fujivara no Koreçika ve Fujivara no Takaie, sırayla Harima ve Tajima illerinde alıkonuldular.

4. ya da 5. Ay. *Şonagon, İmparatoriçeye, keyfi kaçtığı zaman güzel kâğıtların ya da hasır yaygıların kendisini teselli ettiğini söyledi. Daha sonra Şonagon, İmparatoriçeden yirmi tomar kâğıt aldı ve bunları notlarını yazmak için kullandı (149. bölüm).*

7. Ay civarı. *Bir bey Şonagon'u evinde ziyaret etti ve İmparatoriçeye dönmelerini tavsiye etti (94. bölüm).*

9.8 Fujivara no Yoşiko, İmparator Cariyesi oldu.

7.10 Fujivara no Takaie başkente dönmek için izin istedi.

10.10 Başkente gizlice dönen Fujivara no Koreçika'nın şehirden çıkarılması emredildi.

10. Ay İmparatoriçe Sadako'nun annesi, Fujivara no Miçitaka'nın dul eşi öldü.

1.11 Fujivara no Miçinaga, Kasuga Tapınağına hac ziyaretinde bulundu.

2.12 Fujivara no Motoko İmparator Cariyesi oldu.

16.12 İmparator Sadako ilk çocuğu Prenses Osako'yu dünyaya getirdi.

Bütün yıl pirinç kıtlığı ve açlık salgınları yaşandı.

Aynı yıl (?) boyunca. *Minamoto no Masahiro mabeyinci olarak hizmet verirken içtima sırasında tuhaf bir şekilde davrandı (36. bölüm).*

25.3 Higaşi Sanjo no İn'in hastalığı gerekçe gösterilerek genel af ilan edildi.

5.4 Af sayesinde Fujivara no Koreçika ve Fujivara no Takaie başkente geri çağrıldı.

21.4 Fujivara no Takaie başkente geri döndü.

22.6 İmparator İçijo, Higaşi Sanjo'yu hastalığından dolayı ziyaret etti.

22.6 İmparatoriçe Sadako, İmparatoriçe Makamına Prenses Osako'yla hareket etti.

6. ya da 7. Ay. *Şonagon ve yardımcıları İmparatoriçenin Vazife Binası'nın bahçesinde eğlendiler ve Sol Muhafızların Muhafız Evi'ni ziyaret ettiler* (49. bölüm).
8. Ay (?) *Ukon Hanım İmparatoriçenin Makamında biva çaldı* (66. bölüm).
- Sonbahar *Şonagon, İmparatoriçe Sakado'dan Muhafız Evi'ni ziyaretini anımsatan ve Saraya geri dönüp dönmeyeceğini soran bir mesaj aldı* (55. bölüm).
- 997 (1. Ay) ve 998 (1. Ay) Arasında. *Fujivara no Nobutsune, İmparatoriçenin sarayına geldi ve Şonagon'un alaycı takılmalarına maruz kaldı* (69. bölüm).
- 2.11 Kyuşu'daki Hükümet Merkezleri güneydeki barbarların sürüldüğünü bildirdi.
12. Ay Fujivara no Koreçika başkente geri döndü.

998

2. Ay *İmparatoriçe Sadako, Vazife Binası'na hareket etti. Minamoto no Nobukata Sakyo Hanım'la ilişki halindeydi ama Şonagon tarafından alaya alındıktan sonra bu ilişki sona erdi* (108. bölüm).
2. ya da 3. Ay *Fujivara no Yukinari ve Şonagon, Buluşma Kapısı hakkında şiir değiş tokuşu yaptılar* (89. bölüm).
3. Ay *Fujivara no Yukinari, Şonagon'u yatak odasında ziyaret etti* (35. bölüm).
- 5.7 İmparatoriçe Sadako hastalandı.
- 18.7 İmparator İçijo hastalandı.
- 20.7 İmparator İçijo'nun hastalığından dolayı genel af ilan edildi.
10. Aydan Sonra. *Fujivara no Masamitsu, fısıltıyla konuşan Şonagon'un sözlerini duydu* (132. bölüm).
- 10.12 *Çok kar yağdı, sarayın dışında kardan dağlar yapıldı. Şonagon, İmparatoriçenin Vazife Binası'nın dışındaki kardan dağın yeni yılın 15. gününe kadar erimeyeceği tahmininde bulundu* (56. bölüm).
10. Ay *Şonagon, Minamoto no Narinobu'nun insanların seslerini tanıma yeteneğinden etkilendi* (131. bölüm).

999

- 3.1 İmparatoriçe Sadako Saraya geri döndü, ama bu kez geleneksel tören yapılmaksızın.
- 9.2 Miçinaga'nın kızı Fujivara no Akiko, on bir yaşında ergenlik ayinine katıldı ve üçüncü kademeye yükseltildi.

2. Ay *Fujivara no Kinto ve diğer beyefendiler birlikte yazdıkları bir şiirle Şonagon'a meydan okudular* (71. bölüm).
2. Ayın sonu (?) *Şonagon gizlice evde kaldı ve Fujivara no Tadanobu onun nerde olduğunu bulmaya çalıştı* (53. bölüm).
5. Ay *Şonagon, Çin kültürüne yapılan bir atfı kavrayarak bazı saraylıları hayrete düşürdü* (90. bölüm).
- 14.6 *İmparatorluk Sarayı tamamen yanarak yıkıldı.*
- 16.6 *İmparator İçijo Birinci Mıntıkadaki Sarayına hareket etti.*
6. Ay (?) *Şonagon, on yıldır Sarayda çalıştığını yazdı* (28. bölüm).
- 9.8 *İmparatoriçe Sadako hamile olduğu için Vazife Binası'ndan Taira no Narimasa'nın evine hareket etti.*
- 9.8 *Şonagon, İmparatoriçe Sadako'ya Taira no Narimasa'nın evine kadar eşlik etti ve ev sahiplerine alaycı bir şekilde takılmak için pek çok fırsat yakaladı* (7. bölüm).
- 1.11 *Fujivara no Akiko Saraya girdi.*
- 7.11 *İmparatoriçe Sadako, Taira no Narimasa'nın evinde Prens Atsuyasu'yu dünyaya getirdi.*
- 7.11 *Fujivara no Akiko, İmparatorluk Cariyeliğine atandı.*
- 1.12 *Ana İmparatoriçe elli beş yaşında öldü.*

1000

- 12.2 *İmparatoriçe Sadako Birinci Mıntıkadaki Saraya hareket etti.*
- 20.2 *İmparator İçijo, Fujivara no Takato'dan müzik dersi aldı* (15. bölüm).
- 25.2 *İmparatoriçe Sadako, Birinci İmparatoriçe olurken Fujivara no Akiko İkinci İmparatoriçe oldu. Fujivara no Nobuko Ana İmparatoriçe oldu.*
3. Ay *Okinamaru isimli köpek İmparatorun kedisine saldırdığı için cezalandırıldı* (8. bölüm).
- 27.3 *İmparatoriçe Sadako, Taira no Narimasa'nın evine döndü.*
- 5.5 *İmparatoriçe Sadako'ya ve İmparatoriçe Akiko'ya şifalı ot muskaları armağan edildi. Şonagon, İmparatoriçe Sadako'yla şiir alışverişinde bulundu* (130. bölüm).
- 8.8 *İmparatoriçe Sadako İmparatorluk Sarayı'na döndü.*
8. Ay (?) *Minamoto no Narinobu yağmurlu bir gecede Şonagon'u ziyaret etti, ama Şonagon uyuyormuş gibi yaptı.* (152. bölüm).
- 27.8 *İmparatoriçe Sadako, Taira no Narimasa'nın evine döndü.*
- 11.10 *İmparator İçijo yeniden yapılan saraya hareket etti.*
- 15.12 *İmparatoriçe Sadako, ikinci prensesi dünyaya getirdi.*

- 16.12 İmparatoriçe Sadako yirini dört yaşındayken doğum sırasında vefat etti.
- 27.12 İmparatoriçe Sadako, Rokuhara'da toprağa verildi.

<i>Tarih</i>	<i>Bölüm</i>
986 (6. Ay)	23
987 (1. Ay) (?)	2
990 (?)	116
992 (2. Ay)	91
992 (3. Ay) (?)	159
992 (8. Ay) (?)	167
992 (12. Ay)	62
993 (4. Ay) ila 994 (4. Ay)	83
994 (2. Ay)	150
994 (3. Ay)	10
994 (3. Ay) (?)	59
994 (5. Ay)	60
994 (8. Ay'dan sonra)	185
995 (2. Ay) (?)	86
995 (2. Ay)	70
995 (2. Ay'ın sonu)	51
995 (4. Ay) ila 996 (4. Ay)	68
995 (5. Ay) (?)	65
995 (6. Ay)	105
995 (9. Ay)	88
995 (10. Ay)	82
995-6	72
996 (2. Ay'ın sonu)	52
996 (3. Ay)	58
996 (3. Ay)	106
995 (12. Ay) ila 996 (12. Ay)	184
996 (4. ya da 5. Ay)	149
996 (7. Ay civarı)	94
996 (?)	36
997 (6. ya da 7. Ay)	49
997 (8. Ay) (?)	66
997 (sonbahar)	55
997 (1. Ay) ila 998 (1. Ay)	69
998 (2. Ay)	108

998 (2. ya da 3. Ay)	89
998 (3. Ay)	35
998 (10. Ay'dan sonra)	132
998 (12. Ay)	56
998 (10. Ay'dan sonra)	131
999 (2. Ay)	71
999 (2. Ay)	53
999 (5. Ay)	90
999 (6. Ay) (?)	28
999 (8. Ay)	7
1000 (2. Ay)	15
1000 (3. Ay)	8
1000 (5. Ay)	130
1000 (8. Ay) (?)	152

<i>Bölüm</i>	<i>Tarih</i>
2	987 (1. Ay) (?)
7	999 (8. Ay)
8	1000 (3. Ay)
10	994 (3. Ay)
15	1000 (2. Ay)
23	986 (6. Ay)
28	999 (6. Ay) (?)
35	998 (3. Ay)
36	996 (?)
49	997 (6. ya da 7. Ay)
51	995 (2. Ay'ın sonu)
52	996 (2. Ay'ın sonu)
53	999 (2. Ay)
55	997 (sonbahar)
56	998 (12. Ay)
58	996 (3. Ay)
59	994 (3. Ay) (?)
60	994 (5. Ay)
62	992 (12. Ay)
65	995 (5. Ay) (?)
66	997 (8. Ay) (?)
68	995 (4. Ay) ve 996 (4. Ay)
69	997 (1. Ay) ila 998 (1. Ay)

70	995 (2. Ay)
71	999 (2. Ay)
72	995-6
82	995 (10. Ay)
83	993 (4. Ay) ila 994 (4. Ay)
86	995 (2. Ay) (?)
88	995 (9. Ay)
89	998 (2. ya da 3. Ay)
90	999 (5. Ay)
91	992 (2. Ay)
94	996 (7. Ay civarı)
105	995 (6. Ay)
106	996 (3. Ay)
108	998 (2. Ay)
116	990 (?)
130	1000 (5. Ay)
131	998 (10. Ay'dan sonra)
132	998 (10. Ay'dan sonra)
149	996 (4. ya da 5. Ay)
150	994 (2. Ay)
152	1000 (8. Ay) (?)
159	992 (3. Ay) (?)
167	992 (8. Ay) (?)
184	995 (12. Ay) ila 996 (12. Ay)
185	994 (8. Ay'dan sonra)

—